

ספר פרנסה טובה

בו יבארו עצות יקרות איך להשיג פרנסה בנקל, ומרבה
לבאר סבת עכוב פרנסתו של האדם, ויחזק ויאמץ את כל
אדם אשר אין לו פרנסה, ואיך שלא יפל ברוחו ולא תחלש
דעתו כלל מפל מה שעובר עליו, כי גדול ה' ורב להושיע.

* * *

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדוננו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו
ועל-פי דברי תלמידו, מורנו הקדוש
אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,
ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי חכמינו
הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

*

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשנ"ה לפרט קטן

הכתובת להשיג את הספר הקדוש הזה
וכל ספרי אדמו"ר מוהר"ן מברסלב זי"ע
וספרי תלמידיו הקדושים

בארץ ישראל
יבנאל עיר ברסלב
גליל

בארצות הברית
מתיבתא היכל הקודש – חסידי ברסלב
Mesifta Heichal Hakodesh
1129-42nd street
Brooklyn N.Y. 11219

מוסדות "היכל הקודש" חסידי ברסלב בארץ ובחו"ל
שע"י עמותת "ישמח צדיק – קהילת ברסלב בגליל"
בנשיאות כ"ק מוהרא"ש שליט"א – הצדיק מיבנאל
רח' רבי נחמן מברסלב 1, ת.ד. 421 יבנאל, 15225
טלפון רב קווי: 04-6708356 – פקס: 04-6708359
Web site: www.moharosh.org E-Mail: breslevcity@gmail.com

... ואם תשאל למה ברא הקדוש-
ברוך-הוא כך שתצטרך לבקש בכל
פעם פרנסתך, ויגיע לך בקשי ובכבדות
ובמרירות כזו? צריך שתדע שכל זה
מעצם האהבה שהשם יתברך אוהב
אותך, ומשתוקק לשמע קולך, שתדבר
ותבקש ממנו יתברך כתינוק: "אבא,
תן לי לחם לאכל ובגד ללבוש!" ועל-
כך הוא מעבב על ידך, כדי שתבקש
הרבה, כי הוא משתוקק לשמע קולך.
וצריך שתדע, שכל העולמות וכו',
הכל אינם שוים אצלו יתברך כמו
הרגע הזה, שנשמה אחת מישאל
המלכש בלבוש גשמי ומסבב בתלאות,
ביסורים ובלבולים עומד ומבקש:
"אבא, תן לי פרנסה, ולנפשות
התלויים בי !!!"

(אך אפים, פרק א')

הקדמה

אָמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סוטה מט:): בעקבות משיחא
[פרש רש"י בסוף הגלות לפני ביאת משיח] חצפא
יסגא [תתרבה העזות והחציפות], והיקר יאמיר [הכל יהיה
ביקר] וכו', עין שם; ובעוונותינו הרבים, נתקיים במלא מובן
המלה כל מה שחזו וצפו חכמינו הקדושים על הדור של סוף
הגלות לפני ביאת משיח, ובפרטי פרטיות העניות והדחקות
והיקר שנתרבה עד מאד, ובגיאדס מסתובבים בלי פרנסה,
ואף אלו שיש להם איזה עסק, הכניסו את עצמם ראשם ורבים
בעסק הפרנסה, עד שנדמה להם כאלו בידם הוא, ובחריצותם
ישיגו חיל, ועל־כן הם רודפים אחר הממון והפרנסה כקורא
בהרים, וכל מה שרצים ורודפים יותר אחר הממון והפרנסה,
יותר נתרחקים ממנו יתברך, כי תולים הכל בטבע ועושים
מהסבות עקר וכו', וכל אחד נדמה לו, שכל מה שירוש וירדף
יותר אחר הפרנסה והשעבוד וכו', יותר ישיג פרנסתו, ועל־ידי
זה בעצמו נסתבכים בכל פעם בבור עמק יותר, ונתמררים
חיהם ביותר, כי כשמפרידים עצמם ממנו יתברך, וחושבים
כי בידם לעשות חיל, אזי החיים מרורים מאד מאד, כי עקר
השלמות שנקרא שלמות הוא רק כשאדם זוכה להכלל לגמרי
בו יתברך, ותכפֿומיד כשאדם מפריד את עצמו ממנו יתברך,
כבר חסרה אצלו השלמות, וכמו־כן עקר העשירות הוא רק
כשאדם ממשיך בעצמו אמתת מציאותו יתברך, ויודע ועד
אשר הכל לכל ממנו יתברך, זהו עקר העשירות, ותכפֿומיד
כשחס ושלום, מפריד את עצמו ממנו יתברך וחושב כי בכח
ידו ובחריצותו תלוייה הפרנסה וכו', זהו עקר העניות, ומזה
יוצאת כל המרירות והדחקות שיש בעולם, ומזה בא שאדם
רץ ורודף אחר הממון כמו כלב, וצועק הב הב (תקוני זהר, דף

כב), עד שיש בני־אדם, שפבר נכנסו כל־כך בתאוות ממון, ונדמה להם שיש להם כבר איזו עשירות וכו', עד שנעשו עזי פנים ממש, כמו שכתוב (משלי יח, כג): "ועשיר יענה עצת", ומעזים ומחציפים פניהם נגד העניים והדלים ומעיקים להם מאד מאד ומשעבדים אותם ומזלזלים בהם בחרופין וגדופין. ובאמת זה תלוי בזה, כפי שהיקר יאמיר, הינו שהיקרות והדחקות מתרבה, כמו־כן מתגברים העשירים בעזות וחצפה נגד העניים והדלים והשפלים, ומעיקים להם מאד מאד. וזהו סימן כי הוא זמן של קדם ביאת משיח, ועל־כן התחיל התנא בשני דברים אלו דיקא, הינו "חצפה יסגא", "והיקר יאמיר", כי הם תלויים זה בזה, בשביל שהיקר רב, ובני־אדם מסתובבים בלי שום פרנסה, ואלו הרודפים אחרי הממון, ונדמה להם כאלו פבר השיגו איזו עשירות וכו', הם מעזים פניהם מאד מאד, ובפרטיות נגד העניים, וחושבים כאלו כל העולם שיך להם, ועל־ידי־זה בעצמו נתרבה המינות והזנות, ויראי חטא ימאסו, והאמת תהא נעדרת וכו', וכל הרע שהזכירו שם (סוטה מט:), ודבר זה רואים בחוש, שכל זמן שאין האדם נופל עדין לתאוות ממון, אף־על־פי שהוא משקע בתאוותיו וכו', עדין אפשר לדבר עמו ביראת שמים ולהסבירו את האמת ולהמשיכו ולקרבו אל ה' יתברך ולהוציאו מתאוותיו הרעות, אבל כיון שנפל ונשקע בתאוות הממון, פבר אין יכולים לדבר עמו וכו', כי הוא טרוד אחר ממונו, בפרט כמו ששכיח עכשו, שכל אחד רוצה דיקא להרבות צרכיו להתנהג כמו הנגידים, ואפלו עניים ואביונים וקטנים במעלה מסתכלין בכל עת להתנהג בגדולות, במלבושים נאים ובדירות ובכלים נאים, ומכל שכן מי שיש לו עשירות קצת, שהוא עכשו עני ביותר, מחמת שמסתכל תכף בגדולות, ולא תשבע עינו לעולם במה שיש לו, כי תכף שיש לו מאה זהובים, הוא מתנהג כך שמכרח לו לפרנסתו, יותר ממאתים זהובים, ואם השם יתברך נותן לו אלה זהובים או יותר, הוא מרבה בכלי

כסף ובשאר הנהגות גדולות, עד שיש לו דחקות פרנסה לפי דעתו, וכשתובעין אותו לצדקה, הוא משיב מיד: אי אתה יודע שעכשו בצוק העתים, ולא פנים הראשונים עכשו, כי המשא ומתן נלקה ונתמעט, ואין מרויחין כי אם פרנסה בדחק, כי צרכי מרבים מאד. והוא שוכח חסדי ה' יתברך, שזה סמוך הרויח כל זה הסף, כי רב העשירים לא ירשו עשירותם מאבותם, רק רבם ככלם עלו לגדלה מעניות ודחקות, כי רבם היו משרתים תחלה וכיוצא בזה, והשם יתברך הקימם מעפר ומאשפות, ונתן להם עשירות כזו, לכל אחד כפי מה שחנן אותו, ועינו לא תשבע בכל זה, ולפני שנה או שנתים נדמה לו בעצמו, שאם היו לו ארבע מאות זהובים, היה לו הרבה מאד, כי קדם היה צריך להשכיר עצמו לנאמן ומשרת, או להשתתף עם מי שיש לו רק מאתים, ועכשו יש לו בעצמו אלפים זהובים, ועדין אינו מספיק לו לרבו צרכיו שהרבה על עצמו, כאלו הוא נולד עם כל זה, כאלו חזיו תלויים בזה, ונדמה לו שאי אפשר לו לקמץ בשום דבר, רק בדבר אחד הוא מקמץ, דהינו: בצדקה. כשתובעין אותו לצדקה, הוא משיב: "צרכי מרבים והפרנסה דחוקה עכשו", ולא ישיב אל לבו לא דעת ולא תבונה לאמר: "אדרבה, מאחר שצרכי מרבים כל כך, ואני נצרך להשם יתברך בכל עת ורגע, אני צריך להרבות בצדקה בכל עת", כי זאת יודעים הכל, שהכל מהשם יתברך לבד, כי (שמואל-א' ב, ט): "לא בכח יגבר איש", כי (תהלים עה, ח): "אלקים שפט, זה ישפיל וזה ירים", (משלי כא, ל): "ואין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה'" לאסף הון בעצמו, ואי אפשר להרויח פרוטה אחת בלי ישועת השם וחסדו הגדול, כי הוא הנותן כח ועצה לעשות חיל ועשירות ופרנסה, והוא יתברך מצוה והזהיר בכמה וכמה אזהרות לחוס על דל ואביון, ולתת לו בעין יפה די מחסורו אשר יחסר לו, כמבאר בהתורה ובכל הספרים גדל מעלת מצות צדקה ששקולה ככל התורה כלה, והבטיח לנו, כי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלקיך (דברים טו, י).

וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת קיט): "עשר בשביל
 שתתעשר", ואיך יעזי פניו לקמץ בצדקה בשביל הצטרפותו
 הרבות שהרבה לעצמו, כאלו הוא מכרח עלפי גזרת המלך
 לקנות מרגליות ותכשיטין לאשתו וכלי כסף הרבה ובגדים
 הרבה מיחדים לו ולאשתו ולכל בניו ובנותיו, הכל כמנהג
 הנגידים הגדולים דיקא, שיש להם אלפים ורבבות, ועל העני
 צועק בקול גדול: למה אתן לו, כי יש לו הרחבה יותר ממני,
 כי כל העופות והאוזים קונים העניים, וכל הדירות היפות יש
 לעניים וכו', וכיוצא בדבורים כאלה הנשמעים מפי כמה
 נגידים, וקצתם מתבישים לומר זאת בפה מלא, רק
 במחשבתם חושבים זאת, ועיניהם צרה כשרואים שגם העני
 חפץ לקנות לפעמים בשר בערב וכיוצא, או כשרואה שהעני
 עושה לעצמו איזה מלבוש וכו', כידוע כל הענינים האלה
 הנשמעים מפי כמה נגידים – אוי להם אוי לנפשם, כי על
 עצמם אינם מסתכלים כלל, כאלו להם מגיע מן השמים על-פי
 מעשיהם הטובים, שיוסיף לאשתו מרגליות בסך מאתיים
 זהובים דיקא, ולפחות בסך חמשים זהובים וכיוצא בזה, וכן
 בעניני המלבושים הרבים וכו', ודירות וכלי הבית ושלחנות
 וכסאות ומראות גדולות וכיוצא בזה, כי יש דברים מרבים
 הבל, ועל העני ועל איש בשר העוסק בתורה, הוא מקפיד על
 שרואה שקונה עוף או חתיכת בשר או מלבוש וכיוצא, ולא
 די שאינו נותן לו צדקה, אף גם הוא מכביד עליו על מסים
 וארנוניות, עד שלפעמים נותנים העניים יותר מהעשירים,
 ולפי דעתם אינם צריכין לתן צדקה, רק אם היו רואין את
 העני נפוח ברעב, חס ושלו, אז היו נותנים לו פרוטה וסך
 מועט מאד, כדי חיותו בצמצום גדול, ואיש בער לא ידע וכסיל
 לא יבין את זאת, כי כל טרדתם ובלבול דעתם של כל העולם
 הן העשירים הן הבינונים הן שאר ההמון הרודפים אחר
 הממון והפרנסה ביגיעות גדולות וטרדות ויסורים ודאגות
 הרבה, כל זה נמשך רק ממניעת הצדקה, מחמת שאין נותנין

צדקה ברוח ובפזור גדול, כמו שכתוב (תהלים קיב, ט): "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד" וכו', כי כל הטרויות וכל היסורים וכל הבלבולים של כל העולם בענייני הממון והפרנסה, כל זה הוא בחינת תאוות ממון, שאי אפשר לשברה כי אם על-ידי צדקה. ובאמת העשירים צריכים לידע, כי גלגל הוא החוזר בעולם, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שבת קנא:): על הפסוק (דברים טו, י): "בגלל הדבר הזה" וגו' גלגל חוזר בעולם וכו', עין שם, שעדין אינם בטוחים בעשירותם כלל, וכבר היה לעולמים, שהיו עשירים מפלגים בהון רב, והעיו פניהם מאד כנגד העניים, וחרפו וגדפו אותם, והעמיסו עליהם על המסים והארנוניות, ולבסוף נתהפך הגלגל עליהם באפן רע ומר מאד מאד, רחמנא לצלן, עד שהיו מסבבים על הפתחים ומלקטים בין הגללים, רחמנא לצלן, כידוע ומפרסם דבר זה בעולם, ועל-כן מי שכבר זכה לאיזה שפע פרנסה, ומכל שכן לאיזו עשירות, ורוצה שיתקיימו בידו, עקר עצתו שיהיה רחמן, וירבה בצדקה לעניים הגונים, ולעולם יהיה רגיל להאכיל עניים, ובפרטיות בצוק העתים, שיש עניים מרבים ובית מלא ילדים, ואין להם בגד ללבש ולחם לאכל וכו', אם תתן לו די מחסורו, אשר יחסר לו, לא תזוז משם, עד שהשם יתברך יכפל השפעתך, ותהיה נצל מכל צרה ורעה הבאה מהמלכות, כעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי פאה, פרק א', הלכה א'): אם נתת מכיסך צדקה, הקדוש-ברוך-הוא משמרך מן הפיסין ומן הנימיות ומן הגלגלת ומן הארנוניות וכו', עין שם.

והנה בעוונותינו הרבים, עכשו קדם התגלות מלך המשיח, שבא יבא במהרה בימינו, נתגברת ונתפשטת העניות והיקר והדחקות בין עמנו בני ישראל בכלליות, ובפרטי פרטיות בין עמנו בני ישראל היושבים בארץ ישראל, ועל-כן כל מי שחננו ה' יתברך לאיזה שפע פרנסה, ומכל שכן לאיזו

עשירות יראה לרחם על עניי עמנו בני ישראל, ויתן להם ביד רחבה, ויפרנס עניים בנדיבות לב, ויזכר מאמרם, זכרונם לברכה (מדרש זוטא, שיר השירים): הקדוש־ברוך־הוא נותן לך נכסים, אם אתה עושה בהם צדקה, הרי נכסיד קיימים לך, ואם אין אתה עושה בהם צדקה, הרי נכסיד נאבדים וכו', עין שם; ואמרו (מדרש תנחומא, פרשת משפטים): הקדוש־ברוך־הוא מנסה את העשירים, אם ידיהם פתוחה לעניים, אוכלין נכסיהם, וצדקה שעושין הקרן קיימת לעולם הבא, שנאמר (ישעיה נח, ט): "והלך לפניך צדקך כבוד השם יאסף", ואומר (תהלים מא, ב): "אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'", עין שם; ואמרו (שם): אמר הקדוש־ברוך־הוא, נפשו של עני היתה מפרנסת לצאת מן הרעב, ונתת לו פרנסה, והחיות אותו, חייך שאני מחזיר לך נפש תחת נפש, למחר – בנך או בתך באין לידי חלי, ואזכר אני להם את המצוה שעשית עם העני וכו', עין שם; כל זה מדבר בכלליות מצות צדקה, שצריכים לרדף אחר העניים ולתן להם, שצריך לעשות כל מיני פעולות שבעולם לחפש אחרי עניים, ויהיה רודף צדקה וחסד ויתן להם, ויעזר להם לצאת מדחקם וצרתם המרה וכו'; כי צריך שתדע, שבעוונותינו הרבים, יש עניים כאלו עם בית מלא ילדים, אשר אינם רואים צורת בשר משבת לשבת וכו', ויש שאין להם לתן אפלו חלב לבניהם ולבנותיהם הקטנים וכו', ויש שחסר להם אפלו לחם וכו', ואין אוכלים לשבע ומכל שכן בעניי דירות וכו', שגרה משפחה בת עשר נפשות ויותר בחדר אחד, וצר ומר להם המקום מאד מאד; ועל־כן אשרי מי שמשתדל בכל מיני השתדליות לרוץ אחר עניים, ותמיד יחקר אחרי עניים כאלו, ויבא לעזרתם, וישתדל גם אצל אחרים, כי (בבא בתרא ט): גדול המעשה יותר מן העושה, עין שם; ואמרו (שם) כל הרודף אחר הצדקה, הקדוש־ברוך־הוא ממציא לו מעות, ועושה בהן חסד, ולא עוד אלא שיימציא לו בני־אדם מהגנים לעשות להן צדקה, כי מי שמכניס את עצמו במצוה

רבה זו לעזור לאמללים עניים מרודים, השם יתברך יעזור לו יותר ויותר, כמו שהוא עוזר לעניים, כן יעזור לו ה' יתברך כפל כפלים באין ערך כלל, ואם היו העשירים יודעים דבר זה, איך שעלידי שרודפים אחרי עניים ועוזרים להם, תתרבה ותכפל בכפל כפלים באין ערך כלל עשירותם, היו רודפים תמיד אחר עניים, והיו תמיד משתדלים לעזור לעניים ולאמללים, ומכל שכן וקל וחמר כשעני מכתת את רגליו ובא לפני דלתות ביתך, ודופק על פתחך, איך שאתה צריך לקבלו בסבר פנים יפות, ולא עוד אלא מרב שמחה שאחד בא ודופק על דלתך, אתה צריך להתחיל לרקד מרב תשוקה וחדוה, שהשם יתברך חמל עליך, וזכה אותך עם מתנה כזאת, כמובא בזהר הקדוש (פרשת וירא קד): בשעתא דקדשא בריך הוא רחים ליה לבר נש, משדר ליה דורנא, ומאן איהו? מסכנא, בגין דיזכי ביה וכו' [בשעה שהקדוש-ברוך-הוא אוהב בן-אדם, שולח לו מתנה, ומהי המתנה? עני, בשביל שיזכה בו וכו'], עין שם; עמד וראה והשתומם, כשהקדוש-ברוך הוא אוהב בן אדם, שולח לו מתנה לביתו, ומהי המתנה? עני לזכות בו, כפיכול אין לו מתנות אחרות לשלח, רק דבר זה, הרי כי זו היא המתנה הכי גדולה אצלו יתברך; ועל-כן כשבא עני אל דלתות ביתך או אל משרדך שאתה עובד שם וכו', תתחיל לרקד מרב שמחה, אשר רחמנותו וחמלתו יתברך גברה עליך, ושלח לך מתנה נפלאה כזאת מאגין תבירין דיליה, בגין רחמין דיליה, ומאן הם? מסכנא [כלים שבורים שלו, בגנים אהובים שלו, ומי הם? אלו העניים], ותכניסם אל תוך ביתך, ותאכילם ותשקם, ותתן להם איזו נדבה הגונה לפי בחינתך, ותפיסו בכמה וכמה פיוסים, שבאמת רצית לתן לו יותר, אבל גם לך יש דחקות עכשו, וקשה לך להוסיף, על-כן אתה נותן לו רק נדבה כזו, ותבקש אותו שיתפלל בעבורך שיהיה לך יותר, באפן שבפעם הבאה תוכל להוסיף לו. אחי, אחי! אל יהיה דבר זה קטן בעיניך, כי העני הוא בלב נשבר, "קרוב השם לנשברי לב ואת

דָּכָאֵי רוּחַ יוֹשִׁיעַ" (תהלים לד, יט), בָּזָה שְׁתַּפְּיִסוּ, תִּתְבַּרְךְ בְּאַחַת
עֲשָׂרָה בְּרָכוֹת, כְּמֵאמָרָם זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה (בבא בתרא ט): כָּל
הַנּוֹתֵן פְּרוּטָה לְעֹנֵי מִתְבַּרְךְ בִּשְׁשׁ בְּרָכוֹת, וְהַמְפִּיִּסוּ בְּדִבְרֵים
מִתְבַּרְךְ בְּאַחַת-עֲשָׂרָה בְּרָכוֹת, עֵין שָׁם; וּבָזָה שְׁתַּרְאָה לוֹ פָּנִים
שׁוֹחֲקוֹת, תַּחֲיָה אוֹתוֹ יוֹתֵר מִכָּל הַצְדָּקוֹת שְׂאֵתָה נּוֹתֵן לוֹ, כִּי
הָעֹנֵי בְּדֶרֶךְ כָּלֵל שְׁבוּר בַּעֲצָמוֹ כְּחֶרֶס הַנֶּשֶׁבֶר וְלָבוּ מַעֲקָם מְאֹד
מְאֹד בַּעֲקֻמוּמֵינָה, בְּקִשְׁיוֹת וּבִסְפָּקוֹת רַבִּים עָלָיו יִתְבַּרְךְ, לָמָּה
נִהְפָּךְ עָלָיו הַגִּלְגָּל, וְהוּא צָרִיד לִילֵךְ מִבֵּית לְבֵית עַל פִּתְחֵי
נְדִיבִים, וּמִתְלוֹנֵן כְּבִיכּוֹל עָלָיו יִתְבַּרְךְ וְכו', וְכִשְׂאֵתָה מִקְרָבוֹ,
וּמִרְאָה לוֹ פָּנִים שׁוֹחֲקוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ אִיזוֹ נִדְבָה הַגּוֹנָה, אֵתָה
מִרְחִיב אֶת מַחוֹ וְדַעְתּוֹ וּמַגְבִּיָּה אוֹתוֹ, וְעוֹשֶׂה שְׁלוֹם בֵּינוֹ לְבֵין
הַמָּקוֹם בְּרוּךְ הוּא, וְעַל-כֵּן שְׂכָרְךָ רַב מְאֹד, וּמִכָּל שָׁכֵן כִּשְׂאֵתָה
עוֹד מִבְּקָשׁוֹ שִׁיבֶקֶשׁ רַחֲמִים עָלֶיךָ, אֲזִי הוּא הַזְמַן וְהָעֵת רְצוֹן
הַכִּי גָדוֹל לָזֶה, אֲךָ בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, נִתְקִים "חֲצָפָא יִסְגָּא"
"וְהִיקָר יֵאמִיר", וְכִנְאָמֵר לְעִיל, בְּשִׁבִּיל "שְׁהִיקָר יֵאמִיר",
וּמִסְתַּוְּבָבִים הָרַבָּה עֲנִיִּים, וְהוֹלְכִים אֶל פִּתְחֵי נְדִיבִים, "חֲצָפָא
יִסְגָּא" — הָעֲשִׂירִים מִחֲצִיפִים פְּנִיָּהם לְעֲנִיִּים, וְעַל-פִּירֵב
דּוֹחִים אוֹתָם בִּלְךָ וְשׁוֹב, אוֹ בַּעַל-הַבֵּית אֵינוֹ בְּבֵיתוֹ, אוֹ אֵינוֹ
פוֹתַח אֶת הַדֶּלֶת כָּלֵל, אוֹ פוֹתַח וּמִבְּזָה אוֹתוֹ: לֵךְ לַעֲבֹד, אֵתָה
רִמָּאֵי וְכו', יֵשׁ לָךְ מַעוֹת יוֹתֵר מִמֶּנִּי וְכו', כָּל הַבְּתִים יֵשׁ לָכֶם
הָעֲנִיִּים, כָּל הָעוֹפוֹת וְהָאוֹזִים הַטּוֹבִים אֵתָם קוֹנִים, בְּכָל מִינֵי
מַלְבוּשִׁים יָפִים אֵתָם מִתְלַבָּשִׁים וְכו', מַה לָּכֶם וְלִי, אֵל תְּבוֹאוּ
עוֹד פַּעַם אֵלַי, אֵינְכֶם יוֹדְעִים כִּי הַפְּרָנְסָה בַּעֲתִים הִלְלוּ קֶשֶׁה
וְכִבְדָּה מְאֹד מְאֹד, וְכֹךְ הֵם מִחֲצִיפִים פְּנִיָּהם בַּעֲזוֹת מִצַּח,
וּמַלְבִּינִים פְּנִיָּהם בְּחִרּוּפִין וּבְגָדִיפִין, וְהָעֹנֵי הוֹלֵךְ בְּפָחִי נֶפֶשׁ
וּבִלְבַּב שְׁבוּר וְכו', אוֹי לַעֲשִׂירִים כָּאֵלוֹ, אוֹי לָהֶם וְאוֹי לְנַפְשָׁם,
מִדּוּעַ לֹא יִזְכְּרוּ מֵאִמָּרָם ז"ל (תְּמוּרָה טז): בִּשְׁעָה שֶׁעֲנֵי הוֹלֵךְ אֶצֶל
בַּעַל הַבֵּית וְאוֹמֵר פְּרָנְסָנִי, אִם מִפְּרָנְסוֹ — מוֹטֵב, וְאִם לֹא —
"עֲשִׂיר וָרֶשׁ נִפְגְּשׁוּ, עוֹשֶׂה כָּלֶם ה'" (מְשַׁלֵּי כב, ב), מִי שֶׁעָשָׂא
עֲשִׂיר לָזֶה — עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עֲנִי, עֲנִי לָזֶה — עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עֲשִׂיר

וכו', עין שם; ואמרו (ויקרא רבה לד, ט): העני הזה עומד על פתחך והקדוש-ברוך-הוא עומד על ימינו, אם נתת לו, זה שעומד על ימינו נותן לך שכר, ואם לא נתת לו, דע שמי שעומד על ימינו הוא יפרע ממך, ומי עומד על ימינו? הקדוש-ברוך-הוא, שנאמר (תהלים קט, לא): "כי יעמד לימין אביון", עין שם; ואמרו במדרש (שיר השירים רבה ו, יז): תרעא דלא פתחיה למצייתא, יהא פתיח לאסיא [דלת שלא נפתחה לעני, תהיה נפתחת לרופא], עין שם; והנה על-פירב העשירים מחציפים פניהם נגד עניים, למה באים בכל פעם עניים חדשים, ואין לו מה לתן להם וכו'; ובאמת לא דעת ותבונה להם, שאדרבה, כל מה שבאים אליך עניים, סימן שהקדוש-ברוך-הוא אוהב אותך, ושולח לך מתנות – עניים – לזכות בהם, ואם תתן להם, אזי השם יתברך ישפיע לך שפע רב כפל כפלים, אך העשירים מרב עזותם וגאותם מגרשים את הברכה מביתם, ולא עוד אלא מבזים אותם בבזיונות, חרופין וגדופין, ויש להם כמה וכמה תואנות והצטדקיות, כאלו הם חפים מפשע, וכאלו העניים הם הרוצחים והגזלנים, ולהם יש מכל טוב, וחפצים בדירות נאות ובמאכלים טובים, ובאמת הכל כנאמר לעיל, כשאתה מבזה את העני, אתה מבזה בביכול את הקדוש-ברוך-הוא, ותדע כי גלגל הוא החוזר בעולם, היום אתה עשיר והוא עני, ולמחר יסבב הגלגל, ואתה תהיה העני והוא יהיה העשיר וכו'. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (דרד ארץ זוטא פ"ב): אם זכית לממון, עשה ממנו צדקה בעוד שהוא בידך, שאם אין אתה עושה ממנו צדקה – יעוף פתאום, עין שם.

ובאמת צריך שתדע כי עבודת הצדקה היא העבודה הכי גדולה ושקולה כנגד כל המצוות, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ירושלמי פאה, פרק א', הלכה א'): שקולה צדקה כנגד כל מצוותיה של תורה, עין שם; ואמרו (ספח מט'): גדול העושה צדקה יותר מכל הקרבנות, עין שם; אדם ידקדק

בכל מיני דקדוקים כשפא לקים איזו מצוה, אדם יהיה נזהר להביא קרבנו מן המבחר, ומצות צדקה ששקולה כנגד כל המצוות וכל הקרבנות – בזה יזלזל. ובאמת עקר הסבה, מפני שהעשיר אינו יודע מכאובי העני, או שוכח טעם העניות והדחקות, וגם אינו יודע בכלל מהי צדקה ואיך נותנים צדקה, ומזה באות לו אחר-כך כל הצרות המרות, ואינו יודע מאין באות לו וכו', יהודי בעל משפחה גדולה נעשה יורד, רחמנא לצלן, נשאר בלי עבודה, אין לו במה לפרנס את בני ביתו, מסתובב ברחובות ומחפש עבודה, ואינו מוצא מה יעשה, ההכרח לא יגנה, הולך מבית לבית ופושט יד, לבו שבור בקרבו, רוחו נפולה לגמרי, נמאס בעיניו, מלא בושה וכלימה, שהצורך להגיע אל מצב כזה, אך מה יעשה, מסתובב מבית לבית, מחנות לחנות וכו', ויש מי שמתביש לירד במצב ירוד ופחות כזה לדפק על פתחי נדיבים, אזי הולך על שם איזו ישיבה, שנותנים לו מזה אחוזים, כל אחד כפי ענינו וכו', ואף הוא הולך ברוח נמוכה ושפיכות נפש, מדכא ביסורים, מלא בושה וכלימה, "למה הצרכתי לבא למצב כזה", אך מה לעשות, ההכרח לא יגנה, צריך לפרנס את בניו ובנותיו הקטנים, הם צריכים לחם לאכל ובגד ללבש וכו', או צריך לחתן את בניו וכו', בא לו אצל איזה עשיר, ועד שדופק על הדלת, נשבר לבו באלף רסיסים, "אוי לי על מזלי, אוי לי על ימי ושנותי שהצרכתי לבא לידי כך", וכשדופק כבר על הדלת הרבה פעמים, מסתכלים ומציצים מעלית הבית, וכשרואים איזה עני, לא פותחים לו בכלל את הדלת, מה לי עם העני הזה וכו' והוא עומד כמה רגעים ודופק, ואין קול ואין עונה, והולך לו בפחי נפש, הרבה פעמים פותחים לו את הדלת ואומרים לו: בעל-הבית אינו בבית, ודוחים אותו בלך ושוב, הרבה פעמים עונים ואומרים: כבר היו היום עשרה עניים ומשלחים, איני יכול לתן יותר וכו', והרבה פעמים נותנים לו אצל הפתח איזו נדבה קטנה, וזה כבר טוב ויפה אצל העני, כי אצל הנזכרים

לעיל הוא הולך בפחי נפש וברוח נמוכה, שבור ומשבר, בוכה ומבכה את ימיו ואת מזלו ואת צרות ביתו, ואיך שאשתו ובניו הקטנים מחכים עליו, ומצפים שיביא לחם, והעשירים העזי פנים עונים בעזות מצח, אני נותן לישיבה שלי, או יש לי צדקות שלי, ולא דעת ותבונה היא לו, כי העני הזה הוא עני בן טובים, ומתביש לילך בעבור עצמו, כי בלאו הכי הוא שבור כחרס הנשבר, שהוא צריך להסתובב על פתחי נדיבים, על-כן הוא מלביש את הדבר בכך שהולך בעבור איזו ישיבה, כדי שלא תהיה בושתו מרבה, והרשע הזה לא די שאינו מרגיש בדבר, אלא עוד עונה לו בבטול: יש לי ישיבות שלי, יש לי צדקות שלי. ובאמת היא היא הטעות הכי גדולה לאלו העשירים, אשר כבר נותנים צדקה לישיבות שלהם או לצדקות שלהם, מאין לכם איזו צדקה גדולה?! מאין לכם, שהעני הזה הוא גנב וגזלן, ולא מי שלוקח את הצדקה שאתם נותנים לו, וחושבים שהיא הצדקה הכי מעלה?! מדוע לא תזכרו מאמרם ז"ל במדרש (ויקרא רבה לד, יג): "ועניים מרודים תביא בית" (ישעיה נח, ז) — אלו בעלי בתים שיחדו מכבודם ומנכסיהם. מי גרם להם שיהיו עניים? על-ידי שלא פשטו ידיהם לעניים, עין שם; ומי יודע אם למחר אתה לא תבוא אל מצב כזה וכו'? ועל-כן מי שחננו השם יתברך באיזה שפע פרנסה ומכל שכן בעשירות, מדוע לא יחלק את מעותיו, ויתן לכל אחד איזה חלק ויקרב את הכל בפנים שוחקות ובכבוד, ואפלו אם באמת המוסד והישיבה והצדקה שאתה רגיל לתן להם הוא באמת כלו טוב וכלו לשם שמים וכו', על-כל-פנים מדוע לא תתן גם להעני הבא ודופק על דלתותיך, אפלו מעט דמעט — אבל בכבוד גדול, ולקרבו ולחזקו ולדבר על לבו, כי אמרו חכמינו זכרונם לברכה (כתבות קיא): גדול המלבין שנים לחברו יותר ממשקהו חלב, עין שם; ואמרו (סכה מט): אין הצדקה משתלמת אלא לפי חסד שבה, עין שם; כפי שאתה מתחסד עם העני; ומדוע לא תרצה לפתח לו את הדלת? מדוע

תצוה למשרתיך או לבני ביתך לומר: "בעל־הבית אינו בביתו", הלא אמרו חכמינו זכרונם לברכה (פתיבות סח.): כל המעלים עיניו מן הצדקה, כאלו עובד עבודה זרה, עין שם; כי בזה שאתה מסתיר את עצמך ואומר שבעל־הבית אינו בבית, אינך יודע כי באותו רגע אתה מגרש את בעל־הבית האמתי מן הבית, שהוא הקדוש־ברוך־הוא, וסוף כל סוף תרד מנכסיד וכו', ותהיה בעצמך מסבב על הפתחים, הן אמת, שבעוונותינו הרבים, נתרבו העניינים וההולכים על הפתחים, על־כל־פנים בשביל זה לא תפתח את הדלת? תן לכל אחד הבא לפתח ביתך איזה סך מועט על־כל־פנים, אך בכבוד גדול, תכבדו עם איזה מאכל או משקה, ותדבר על לבו, שאתה בעצמך עכשו במצב קשה ותפיסו, ותבקש ממנו שיבקש עליך וכו', ובדבר כזה מתר אפלו לשנות מפני כמה טעמים, ובפרט אם מבין שהענין אינו בסדר כל־כך וכו', אבל חס ושלום, חס ושלום, לבזות את העני, כי לא יאבה ה' לסלח לו, רק יראה בדרך כבוד להתחמק ממנו, ויפיסו, אבל לא לענות בעזות ולבזות את כל מי שבא לביתו, כי אז בודאי סוף כל סוף יתהפך הגלגל, על־כל־פנים אשרי האיש המרבה לתן לעניים הרבה, ואפלו נותן לכל אחד סך מועט — מה בכך? מביתו אין יוצא יהודי בלי איזה סכום, אפלו סך מועט מאד, אך בדרך כבוד, ובפרטיות אם חטאת בימך ועברת על אילו עברות, בודאי אתה צריך להרבות בצדקה, וכמאמרם ז"ל (מדרש זוטא, שיר השירים א'): הדורון של הקדוש־ברוך־הוא צדקה, הנותן צדקה אפלו היתה בידו עברה ונחתם דינו לאבד, יכול להיות מקבל פני שכינה בכל יום, והקדוש־ברוך־הוא אומר למלאך של פרעניות אל תגע בו, עין שם; ואמרו (מכילתא, פרשת משפטים): בא וראה רחמיו של הקדוש־ברוך־הוא על בשר ודם, שאדם קונה את עצמו בממון מידי שמים, שנאמר (דניאל ד, כד): "וחטאך בצדקה פרק", עין שם; ואמרו (מדרש זוטא שיר השירים): אלו היו בני דור המבול ואנשי סדום עושים צדקה, לא היו

אבודים, וכן מפרש על סדום: אף-על-פי שהיו בידם כל העברות, לא נחתם גזר דינם אלא על שלא רצו לתן צדקה, עיין שם; ועליכן אם השם יתברך חנן אותך עם פרנסה ועשירות, ראה לפזר לכל עני ועני הבא אל ביתך איזה סכום צדקה ובסבר פנים יפות, ותירש את העולם הזה והעולם הבא, ואמרו חכמינו ז"ל (מדרש שוחר טוב תהלים קיח): לעולם הבא אומרים לו לאדם מה היתה מלאכתך, והוא אומר: מאכיל רעבים הייתי, והם אומרים לו: זה השער לה', מאכיל רעבים הפנס בו, וכן עושי צדקה וכו', עיין שם; ועליכן ראה והבט מה לפניך, אם תרגיל עצמך לתן לכל אחד איזה סכום אפלו סך מועט מאד, אך תקבלו בסבר פנים יפות ותפסו, אזי לעולם לא יהיה עליך שום דין, אדרבה יכריזו לפניך: זה השער לה', מאכיל רעבים הפנס בו, ומכל שכן וכל שכן כשיזכה להאכיל עניים, אין לשער ולספר מעלתו בעולם הזה ובעולם הבא. ואמרו חכמינו ז"ל (ויקרא רבה לד, ה): אם באה רעה לחברך, ראה האיד לזכות בו ולפרנסו, כדי שתקבל מתן שכרו, כך היה רבי תנחום בן רבי חייא עושה בשעה שאמו לוקחת לו ליטרא אחת של בשר מן השוק, היתה לוקחת לו שתים – אחת לו ואחת לעניים וכו', עיין שם; על-כל-פנים מי שרחמנא לצלן, נגזר עליו לעת עתה להיות עני, אסור לו לפל בדעתו, ומכל שכן שאסור לו להיות מתרעם על דרכיו יתברך, כי מה אתה יודע את הסבות והנסתרות התלויים בזה, וזכור תזכר, כי לא לעולם נגזר שתהיה עני, כמאמרם זכרונם לברכה (שמות רבה לא, יד): לא מי שהוא עשיר היום עשיר למחר, ומי שהוא עני היום עני למחר וכו', עיין שם; ומי יודע אם לא בסבה קלה יתהפך עליך הגלגל למחר ותתעשר, ועליכן למה לך לפל כל-כך בדעתך, ואף שהחיים קשים וכבדים מאד מאד, צריך שתדע כי אין זה שום עצה לפל כל-כך בדעתך, אדרבה עכשו מנסים אותך בנסיון הזה נסיון העני, ורוצים לראות להיכן תפנה בשעת צרותיך, מדוע לא תזכר מאמרם ז"ל (תנא דבי אליהו זוטא פרק ה'): חזר

הקדוש־ברוך־הוא על כל מדות טובות, ולא מצא מדה טובה לישראל אלא עניות, שמתוך עניות הם יראים את ה', ואין צדקות בא אלא מתוך עניות, ואין גמילות חסד בא אלא מתוך עניות, ואין אדם ירא שמים ואין אדם לומד תורה אלא מתוך עניות וכו', עין שם; על־כן עשה זאת, בני, והרגל עצמך לברך אליו יתברך, ותהיה רגיל לדבר עמו יתברך בלשון שאתה רגיל בה (כל אחד בשפת האם שלו), ויספר לפניו יתברך את כל לבבו, וירבה בתחינות ובקשות, שיחות ותפלות אליו יתברך, ויבקש רחמים ותחנונים, ואם היית יודע מעלת תפלתך ושיחתך אליו יתברך, ואילו שעשועים אתה גורם בשעה שאתה בוכה ומתחנן אליו יתברך: "אבא תן לי פרנסה, תן לי לחם לאכל ובגד ללבש, תן לי שכר דירה" וכו' וכו', אז היית מתאמץ ומתחזק, ומתמיד בזה מאד מאד, ואמרו חכמינו ז"ל במדרש (אותיות דרבי עקיבא), מפני שבני־אדם שונאים לדל, ואין מי שאוהב לדל, ואין נשמעים דברי חכמת דל, לכן אני בעצמי משגב לדל, וכשבא לפני דל בתפלה אינני משיבו ריקם, ואני מקרב שכינתי אצלו בכל יום, ולא עוד אלא שאינו מביט הקדוש־ברוך־הוא בכל רגע ורגע אלא בדל, עין שם; ועל־כן למה לך לפל כל־כך בדעתך, אולי על־ידי שיש לך עכשו עניות אתה מתפטר מרבות רעות, שהיו ראויות לבוא עליך וכו', ומי יודע אולי נגזרה איזו גזרה על אשתך או על בן־ך ובנותיך שימותו, חס ושלום, ועל־ידי שנתחלף בעניות אתה נצול מזה, ואולי כך נתחייב מצד גלגול נשמתך, כמובא בתקונים (תקן ס"ט ק): אית גלגולא דמחייב ליה דלא נפיל בשעתא דמזוני, עין שם; ועל־כן אין זו עצה ללכת כל־כך שבור ובמרירות, עקר עצתך להחיות את עצמך בכל מיני אפנים ועצות, ולהרבות בתפלה ובקשה, שיחות ותחנונים וכו', ואל תפל בדעתך כלל מכל מה שעובר עליך וכו', וכמובא בזהר הקדוש (זהר חדש, פרשת אחרי): כל איניש דאיהו דל ורב קמי קדשא בריך הוא לא חשיב ליה קדשא בריך הוא חובא בגין דלאו איהו בדעתיה

וכו', עין שם; ועל־כן עליך רק להיות רגיל תמיד לבקש ממנו יתברך ענייך, ולא תפל בדעתך כלל, כי תפלתך נשמעת למעלה מאד, יותר מתפלת הצדיקים, כמובא בזהר הקדוש (פרשת בלק קצה): על פסוק (תהלים קב, א): "תפלה לעני כי יעטף" — דאיהו עביד עטופין לכל צלותין וכו', צלותא דמשה ודוד, עין שם; ובודאי אם תהיה חזק בתפלה, סוף כל סוף יתהפך הגלגל, אבל לעת עתה ראה להחיות את עצמך, ואף שנגזר עליך לילך ולהסתובב על פתחי נדיבים, ומבזים ומבישים אותך, קבל את זה לכפרת עוונות וכו', ואל תכניס בדעתך קשיות וספקות בלבך עליו יתברך, כי צדיק ה' וישר משפטיו והכל בחשבון צדק, וזכר כי לא לעולם תחיה, ועל־כן למה לך לדאג על עולם שאינו שלך, העקר תראה להוציא את עצמך מהקטנות, כי אין עני אלא בדעת (נדרים מא), וכל מה שתכניס בדעתך אמתת מציאותו יתברך, ואיך שהוא יתברך ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, יותר אור וחיות יכנסו בך. וצריך שתדע, אהובי, אחי, כי לזכות להגיע אל בטול אמת אליו יתברך, עד שלא ישאר אצלו שום רשם של עולם הזה כלל, רק תמיד יהיה לפני מראה עיניו אמתת מציאותו יתברך, ויתענג בערבות נעימות זיו שכינת עזו יתברך, זה אי אפשר, כי אם על־ידי נסיון העני, שמנסין מלמעלה את האדם בכל מיני עניות, ונשבר כחרס הנשבר וכו', עד שכל גופו וחמרו נתבטל לגמרי, וחי חיים רוחניים לבד וכו'. וצריך שתדע שכמעט כל הצדיקים קדם שזכו להגיע את מדרגתם נסו אותם בנסיון העני, ולא היה להם לחם לאכל ממש, ועבר עליהם כל מיני עני ודחקות וסבלו רעב וכו', ואף-על־פי־כן לא התיאשו עצמם, רק ברחו יותר אליו יתברך, וכל מה שהתגבר עליהם העני, יותר ברחו אליו יתברך בתפלות, שיחות ובקשות, ואף שהצרכו לילך נע ונד ולהסתובב על פתחי נדיבים וכו', ומחמת רב הסתרתם מבני העולם בזו אותם העשירים וחשדו בהם בכל מיני חשדות וכו', וסבלו חרופין

וגדופין וכו', אף-על-פי-כן לא נפלו בדעתם כלל, רק בכל מקום
 בואם דברו עמו יתברך והתבודדו עצמם עם השם יתברך,
 והרבו בתפלות ובתחנונים, ועל-ידי-זה לאט לאט נשבר
 ונתבטל חמרם העב, עד שנזדככו לגמרי, ונפל מהם חמרם
 לגמרי, ולא נשאר רק עצם הנשמה שהיא היא חלק אלק
 ממעל ממש, והגוף הוא רק כמו כסוי ומחסה, שמכסה ומסתיר
 אותם וכו', התוכל לשער מעלת איש קדוש ונורא כזה,
 שבעצם נתבטלה ממנו כבר כל גשמיותו וכו' וחיותו היא רק
 חיות רוחנית, ואיך שלפני עיניו אינו רק הארת עצם עצמיות
 חיות אלקותו יתברך ומשתעשע בשעשוע דמלכא עלאה, וכל
 זה זכה על-ידי רב הדחקות והעניות וסבילת העלבונות שסבל
 בזה העולם וכו', מהעשירים הרשעים וכו', ועל-כן חזק ואמץ
 מאד מאד, ואם אתה כבר באת למצב כזה שאתה צריך
 להסתובב על פתחי נדיבים וכו', ואם מצבך הוא כבר כל-כך
 גרוע, שאין לך לחם לאכל ובגד ללבש וכו', ואין לך במה
 לפרנס את בני ביתך וכו'. אחי, אחי! אל תהיה בטלן, ותהיה
 בריה, וברח לך רק אליו יתברך בשבירת לב, ואז תזכה סוף כל
 סוף לערבות, נעימות, ידידות, זיו אור וחיות אלקי כזה, עד
 שעולמך תראה בחייה, והשם יתברך ישפיע עליך גם שפע
 בגשמיות, ויתהפך הכל לטובה, ובלבד אחי היקר, שלא תבעט
 ביסורים ובעניות, ואל תשאל שום קשיות עליו יתברך, ואל
 יתעקם ללבך מכל מה שעובר עליך, ואז סוף הכבוד לבוא, כי
 יאיר עליך מלך הכבוד באור עליון ונורא מאד, ותזכה להיות
 תמיד דבוק בחי החיים, השם יתברך, אשרי לך ואשרי חלקך.

ספר פרנסה טובה

פרק ראשון

אין לך עוד דבר המשבר את לב האדם ומעקם אותו שיהרהר
אחריו יתברך, ורחמנא לצלן, כמו פרנסה, עד שרבים חללים
הפילה, ומה גם שעקר המרירות והעצבות בא לאדם על-ידי תאנתו
אל ממון, עד שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה במדרש (קהלת ופה א,
לד): יש לו מנה רוצה מאתים, ותמיד ממרר חיייו בעבור חסרונו
שחסר לו בכל פעם, ואמר רבנו ז"ל (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כג):
המשקעים בתאות ממון, כל מה שיש לו עשירות יותר, יש לו
עצבות ומרה שחורה ודאגה יותר, בחינת (אבות ב): "מרבה נכסים
מרבה דאגה", ועל-כן הממון מקצר ומפסיד ימיו וחיייו, כי אין דבר
שמפסיד החיות כמו הדאגה והעצבות, כידוע לחכמי הרופאים.
ועל-כן הוא מקשר בפנים דסטרא אחרא, אלהים אחרים, מיתה,
שהוא עצבות, עבודה זרה, הנקראת חובה (עין פרוש רש"י על פסוק עד
חובה בפרשת לך-לד), שמכרעת את הכל לכף חובה. וכל המתדבקין
בה הם בעלי חובות תמיד, כמו שאנו רואים, שזה המשא תלוי
בצואר בני-אדם, שאין מסתפקין במקומם ולוין ממון מאחרים,
ונדמה להם שמשתכרין שך הרבה, ואחר-כך מתים בעלי חובות.
ואם אינם מתים בעלי חובות ממש, שאינם חייבים ממון לאחרים,
עדין הם בעלי חובות לתאנתם, שהיא העבודה זרה, שמתאנית
לממון הרבה, כאשר אנו רואין בחוש, שאפלו מי שיש לו ממון
כדי להתפרנס, ואפלו העשירים והקצינים המפלגים, הם רודפים כל

ימיהם להרויח ממון ביגיעות גדולות, ומספנין את עצמם בספנות דרכים ובטלטולים הרבה, ומטריחים את עצמם בטרחות גדולות בשביל הממון כאלו היה מטל על צוארם איזה חוב גדול לשלם. והחוב הוא רק שתיבים לעצמם, דהינו לתאונתם, לעבודה זרה, שפְּרוֹכִים אחר התאנה של ממון כל-כָּף, כאלו הם חייבים חוב גדול. נמצא, שהם בעלי חובות כל ימיהם, והם מתים בעלי חובות, הינו לתאונתם, כי כל ימיהם אינם מספיקים לשלם חוב זה שתיבים לתאונתם, כי הוא בלא שעור וגבול, כי (קהלת רבה א, לד): אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאונתו בידו, וזהו (תהלים נה, כד): "לא יחצו ימיהם", אך (שם): "ואני אבטח בך"; כי המשקע בתאונת ממון, אינו בוטח בה, כי הוא עובד עבודה זרה, אך "ואני אבטח בך", שתוכל להזמין לי פרנסתי בסבה קלה, ואהיה שמח בחלקי, ולא אהיה משקע בתאונת ממון. ועל-כן אי אפשר לצאת מזהמת תאנה זו של ממון, רק על-ידי ההתחזקות במדת הבטחון, ובאמת כבר אמר פעם רבנו ו"ל (תיימורה"ן, אות עבודת השם, סימן נה): "פרנסה איז נאר בטחון" [פרנסה היא רק בטחון], כי הבטחון עושה כלי שתמשך אליו פרנסתו בעתו ובזמנו דיקא (לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן עו), כי הבטחון הוא בחינת הסתכלות, שמסתכל אליו יתברך בפרטיות, שמכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ואיך שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ועל-ידי-זה הוא ממשיך השפעה והפרנסה, כי ההשפעה יורדת מלמעלה תמיד. אך שהיא בלא גבול וזמן, ויכול להיות שהדבר הצריך עכשו יבוא לאחר כמה שנים, אבל על-ידי הבטחון שהוא בחינת הסתכלות להשם יתברך, על-ידי-זה עושה להשפעה כלי, דהינו גבול וזמן שתבא ההשפעה בעת שצריך. והנה בהסתכלות יש אור הישר ואור החזר, הינו שצריך לצמצם ולכוון ראיתו בכיוון ממש לדבר שרוצה להסתכל בו, כדי שלא תתפזר הראות, ולא יתבלבל מחמת הדברים שנראים אליו מן הצד. ואז כשמכוון היטב ראיתו, אז הולכת הראות ומפה בדבר הנראה, ועל-ידי-זה חוזר כח הראות לעינים, ומודיע לדעת לידע היטב מה שראה. וכמו-כן ממש בענין הבטחון, שהוא בחינת הסתכלות אליו

יתברך, שצריך לכוון ולצמצם ראיתו בישר ובכוון גדול אליו יתברך לבד, ולידע כי כל השפע והפרנסה הוא רק מאתו יתברך. כי הוא יתברך משגית בהשגחה פרטית על כל דבר שבעולם, ומכלכל ומפרנס מקרני ראמים עד ביצי כנים, ויכול לתן פרנסה לאדם בלי שום סבה ובלי שום משא ומתן, וישמר ראיתו, שלא תתפזר לצדדין, הינו שלא יבלבל אותו מה שאין בדעת האנושי להשיג, איך השם יתברך שהוא מרום ומנשא מכל העולמות ומכל הרוחניות, ואף-על-פי-כן משגית בהשגחתו הפרטית על כל הנבראים השפלים שבשפלים. כי אדרבה זהו עקר גדלותו ורוממותו יתברך, כי במקום גדלותו שם אתה מוצא ענותנותו, עד שלרב גדלותו ורוממותו הוא משגית בהשגחה פרטית על כל דבר שבעולם. ועל-ידי-זה שאנו מצמצמין דעתנו האנושית, וסומכין רק על אמונתנו הקדושה לבד, ומכונין דעתנו ועינינו בכוון גדול להשם יתברך לבד, כי אנו יודעים ומאמינים שאף-על-פי שהשם יתברך הוא מרום ונשגב מאד מכל הרוחניות, אף-על-פי-כן הוא בעצמו משגית על כל העולם השפל הגשמי הזה, ורק אליו לבד נשואות עינינו להושיע לנו ולהזמין לנו כל חיותנו והצטרכותנו ברוחניות ובגשמיות, ועל-ידי-זה מגיעים עיני דעתנו באמת בכיכול אליו יתברך בעצמו, בבחינת הסתכלות שהוא אור ישר ואור חזר, על-ידי-זה אנו ממשיכין עלינו השגחתו יתברך גם-כן בשלמות, בבחינת אור ישר ואור חזר, ועל-ידי-זה נעשה הפלי בשלמות, ובאה אלינו השפעתנו בגבול ובזמן המצטרף. ואלו היינו זוכין להיות חזקים בבטחון שלם בקביעות, אזי באמת לא היינו צריכים לשום סבה ומשא ומתן בשביל פרנסתנו, והיינו ממשיכין פרנסתנו רק בכח הבטחון וההסתכלות אליו יתברך לבד, וכמו שכלכל את אבותינו הקדושים במן, וכל דבר לא חסר להם, וכן גם עכשו יש צדיקים שיש להם בטחון חזק כל-כך, עד שאין צריכים שום עסק ומשא ומתן בשביל פרנסה, וכמו שדרשו חכמינו, זכרונם לברכה, על פסוק (ירמיה ב, לא): "הדור אתם ראו דבר ה'" — ראו במה נתפרנסו אבותיכם (עין מילותא, פרשת בשלח), ועקר המשא ומתן הוא

רק מחמת חלישות הבטחון, שאין הבטחון בתכלית השלמות כל-כך, על-כן צריכין משא ומתן, כדי לחזק הכלי של השפע שנעשה על-ידי הסתכלות, שהיא בחינת אור ישר ואור חוזר. ומחמת שגם במשא ומתן ומלאכה יש בחינת אור ישר ואור חוזר, על-ידי-זה נתחזק הכלי של השפע שנעשה על-ידי בטחון, אבל אף-על-פי-כן העקר הוא הבטחון, כי בלא בטחון והסתכלות להשם יתברך, לא יועיל לו כל המשא ומתן שבעולם, כי העשר והכבוד מלפניו יתברך, רק מחמת שאין לו דעת להתחזק בבטחון לבד בלי שום עשייה של עסק ומשא ומתן, על-כן הוא צריך משא ומתן, שאז בטחונו חזק ביותר, ואז על-ידי זה הבטחון נעשה הכלי בשלמות, וממשיך הפרנסה בבחינת גבול וזמן. אף אף-על-פי-כן אסור לבטח במשא ומתן, שיחשב שרק על-ידי-זה יכול השם יתברך לעזור לו, כי זהו פגם העגל (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סב), כי בחטא העגל היתה טעותם, שרצו לעשות את העגל אמצעי בינם לבין השם יתברך, שאמרו "אשר ילכו לפנינו" (שמות לב, א), שהוא בחינת אמצעי, ובטעיות כאלו רבים נכשלים, ועושים את הסבות אמצעי בינם לבין השם יתברך, הינו שמאמינים בהשם יתברך, אבל מאמינים גם-כן באמצעי, ואומרים שצריך לסבות, הינו למשל בסבה של פרנסה שהוא המשא ומתן, ואומרים הסבה של המשא ומתן עקר, כאלו, חס ושלום, בלא הסבה של משא ומתן, אין ביכלת השם יתברך לתן להם פרנסה וכו', ואין הדבר כן, כי הקדוש-ברוך-הוא סבת כל הסבות ועלת כל העלות, ואין צריך לשום סבה, ועסקנו באלו הסבות צריך להאמין בהשם יתברך לבד, ולא לעשות מהסבות עקר, עין שם; כי צריך להתישב, הלא גם המשא ומתן, שהוא הכלי, הוא גם-כן ממנו יתברך, כי כמה בני-אדם אין להם אפלו הכלי שהוא המשא ומתן בעצמו, ולכן ההכרח לחזור אל מדת הבטחון, ולידע כי גם את הכלי שהוא המשא ומתן, הוא ממנו יתברך, ועל-כן אמרו חכמינו ז"ל (ירושלמי ברכות, פרק ה', הלכה א'): לעולם לא יהא הפסוק הזה זו מתוך פיה (תהלים פד, יג): "ה' צבאות אשרי אדם בוטח בך", עין שם; כי העקר הוא

בטחון, ועל-כן כִּשְׁעוּבְרַת עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ מְרִירוֹת דְּמְרִירוֹת בְּפִרְנֶסְתָּךְ, אין זו עצה לפל כל-כֶּף בְּדַעְתָּךְ, עד שֶׁתַּחֲשֹׁב כְּאִלוּ אֶבֶד מִמָּךְ תִּקְנֶה וּמָנוֹס, כִּי רַבִּים רַחֲמֵי יִתְבָּרֶךְ, וּבִנְדָאֵי לֹא יַעֲזֹב אוֹתָךְ, וְעָלֶיךָ רַק לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ לְתִלּוֹת עֵינֶיךָ אֵלָיו יִתְבָּרֶךְ בְּבִטְחוֹן חֲזָק, עד שְׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (מִנְחוֹת כ"ט): כָּל הַתּוֹלָה בְּטַחוֹנוֹ בְּהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, הָרִי לוֹ מַחֲסֶה בַּעוֹלָם הַזֶּה וּבַעוֹלָם הַבָּא. כִּי הַבִּטְחוֹן בּוֹ יִתְבָּרֶךְ עוֹשֶׂה לוֹ כְּלִי לְהַמְשִׁכַת אוֹרוֹ יִתְבָּרֶךְ, וּמִנְקָה וּמִיָּשָׁר אֶת עֲקֻמוֹמִיּוֹת לִבּוֹ, עד שְׁזוּכָה לִיִּשְׁרוֹת לֵב, וְנִקְרָא בְּשֵׁם צַדִּיק, כִּמּוֹ שְׁאֲמָרוּ בַּזֶּהר הַקְדוּשׁ (תְּרוּמָה קמ"ג), שֶׁהַבּוֹטְחִים בְּהַשֵּׁם יִתְבָּרֶךְ נִקְרָאִים צַדִּיקִים, וְאֵינָם מִתְפַּחַדִּים כָּלֵל מִשּׁוֹם בְּרִיָּה שְׁבַעוֹלָם. וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַבִּטְחוֹן הוּא כְּשִׁיכְנִיס בַּעֲצָמוֹ אֱמוּנָה פְּשׁוּטָה, לִידַע שְׁאֵין בִּלְעָדָיו יִתְבָּרֶךְ כָּלֵל, וְהַכֹּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֶךְ, וְדָבָר גָּדוֹל וְדָבָר קָטָן לֹא יֵאָרֵעַ מִבְּלַעֲדֵי הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרֶךְ הַפְּרָטִי פְּרָטִית, וְאִזּוֹ עַל-יְדֵי אֱמוּנָה יָבֵא לְבִטְחוֹן (סֵפֶר הַמִּדּוֹת, אוֹת בִּטְחוֹן, סִימָן ד'), וּשְׁלֵמוֹת הָאֱמוּנָה הִיא כְּשֶׁמַּרְגִּיל עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֶךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ, וּמִבְקֵשׁ כָּל מַה שְׁצָרֶיךָ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֶךְ, כִּי בְּאֵמֶת הַמַּאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֶךְ, וְאִיךָ שֶׁהוּא מְלֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, מְמַלֵּא כָּל עֲלָמִין וְסוֹבֵב כָּל עֲלָמִין, הוּא יֹאחֲזֵ תָמִיד בְּדֶרֶךְ זֶה, לְהִיּוֹת רָגִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֶךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ, וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרֶךְ אֶת כָּל מַה שְׁעוֹבֵר עָלָיו וְכָל מַה שְּׁחָסֵר לוֹ בְּפִרְטֵי פְּרָטִיּוֹת. וְעַל-יְדֵי הַבִּטְחוֹן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתוֹ (שֵׁם אוֹת תְּפִלָּה, סִימָן לא), וּכְשֶׁמַּרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֶךְ בְּלִשׁוֹן שְׂרָגִיל בָּהּ, וּמִסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרֶךְ אֶת כָּל לְבוֹ, עַל-יְדֵי-זֶה בַּעֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה אוֹר יִשָּׁר וְאוֹר חוּזֵר, כִּי בְּזֶה שְׁמִדְבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֶךְ, וּמִיָּחָד לִכְבוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֶךְ, וּמִסְתַּכֵּל עָלָיו יִתְבָּרֶךְ בְּתִפְלָתוֹ, זֶה בְּחִינַת אוֹר יִשָּׁר, וְעַל-יְדֵי-זֶה זוּכָה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֶךְ עוֹנֶה לוֹ וּמְמַלֵּא מִשְׁאֲלוֹת לְבוֹ לְטוֹבָה, וְנַעֲשֶׂה אוֹר חוּזֵר, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֶךְ מִשְׁפִּיעַ לוֹ פִּרְנֶסָה, וּמְמַלֵּא חֲסָרוֹנוֹ אֲשֶׁר חָסֵר לוֹ, וְזוּכָה לִיִּשְׁרוֹת לֵב.

פרק שני

צריך שתדע, אהובי, אחי, כי קדם שאדם משיג ומקבל פרנסתו, עובדים ויזעברו עליו הרבה נסיונות, וכל זה הוא למען נסותו אם לבבו שלם עם השם יתברך. וחכמינו ז"ל הקדושים הקישו פרנסה כילדה (עין בראשית רבה כ, כב), וכמו שילדת עובדים עליה כל מיני משברים וגלים עד שמולדת, כמו-כן ויותר עובר על כל אחד עד שמשיג פרנסתו, כי (שם): קשה היא הפרנסה כפלים בלידה. בלידה כתיב (בראשית ג, טז): "בעצב תלדי בנים", ובפרנסה כתיב (שם פסוק יז): "בעצבון תאכלנה" עין שם. ועל היולדת עובר צער העבור והלידה, שהם יסורים קשים ומרים עד מאד וכו' כמו-כן הפרנסה, עד שהיא מגיעה לאדם, היא באה לו בצער ויסורין כפלים כילדה, ואז בשעה שעובדים עליו הצער והיסורים, הוא צריך להתחזקות עצומה מאד מאד לא לפל בדעתו בקשיות ובספקות עליו יתברך, וכן יזהר מאד בשעת צערו הקשה, לא לפגם במדת המשפט, הן כביכול נגדו יתברך, שלא יחשב שיש איזה עוות הדין והמשפט כנגדו, למה לכל אחד יש פרנסה ולו אין, וכן שלא יפגם במדת המשפט נגד חברו, הינו מרב צערו הקשה יחפש החר לענות אותו בדין ובמשפט, ויקח דבר שלא שיף לו וכו'; כי באמת כל אדם צריך להזהר שלא לפגם במשפט, אף-על-פי שאינו דין ושופט, כי מאד צריכים להזהר בתקון המשפט בכמה בחינות, האחת — שלא לענות המשפט נגד חברו במשא ומתן, שלא יגע בממון חברו בעולה שלא במשפט, כי בודאי כשעושה איזו עולה והטעאה נגד חברו באיזה אופן שיהיה, הוא פוגם במשפט, כי רוצה לקח ממון חברו שלא במשפט, בבחינת (ירמיה יז, יא): "עשה עשר ולא במשפט" וכו', וכתיב (ויקרא יט, לה): "לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמאורה", כמו שאמרו חכמינו ז"ל (עין ברש"י שם): מלמד שכל המשקר במדות וכו', פאלו מקלקל את הדין ונקרא שקץ ותועבה; על-כן צריך כל אדם להזהר

מאד לעשות משא ומתן באמונה, ולהזהר שלא לגע בממון חברו, חס ושלום, שלא במשפט. כי כשפוגם במשפט, מלבד גדל העון שנקרא משקץ ותועבה, כמובא בפרוש רש"י על פסוק: "לא תעשה עול", גם על-ידי עון זה מתגברת תאונת נאוף, חס ושלום, שבאה על-ידי פגם המשפט, שבזה תלויים כל הקלקולים, רחמנא לצלן. וזה שכתוב בדור המבול (בראשית ו, יב): "כי השחית כל בשר את דרכו" וכו', הינו פגם הברית, וכתיב (שם, פסוק יג): "כי מלאה הארץ חמס מפניהם" וכו', ודרשו על זה חכמינו ז"ל (סנהדרין קח.): לא נגמר דינם אלא על הגזל, כי הא בהא תליא, על-ידי הגזל, שהוא בחינת פגם המשפט, על-ידי-זה התגבר ביותר פגם הברית, ועל-ידי-זה נגמר דינם.

גם צריכין להזהר שלא לשפט ולדון את חברו לכף חובה, שגם זה הוא בחינת פגם המשפט כמובן בדבריו ז"ל בהתורה: "תקעו ממעלה" (בלקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א'), שכשיושב לדבר בחברו, כאלו רוצה לעשות יום הדין לשפט את חברו וכו', וצריך להזהר בזה מאד, שלא לעות המשפט, כי "המשפט לאלהים הוא" (דברים א'), אבל לאדם אסור לדון ולשפט את חברו, כי (אבות ב'): "אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו", כמו שכתוב בתורה הנ"ל. ועקר תקון המשפט בכל אדם הוא להזהר מאד מאד, שלא להרהר אחר משפטיו של הקדוש-ברוך-הוא, לידע ולהאמין תמיד, כי "צדיק ה' וישר משפטיו". וכל מה שעובר עליו הפל לטובתו, כי מי שמהרהר, חס ושלום, איזה הרהור על משפטיו ודרכיו יתברך, זה עקר פגם המשפט. וכמובן בלקוטי-מוהר"ן (חלק ב', סימן ה', בסוף אות טו) בענין השגת דרכי השם הנעלמים, שהם בחינת (ברכות ז.): "צדיק וטוב לו" וכו', שמבאר שם שמי שזוכה להשיג זאת, זהו בחינת תקון המשפט וכו', עין שם.

ואף-על-פי שאין זוכין להשגה הזאת, אף-על-פי-כן צריכין על-כל-פנים להתחזק באמונה, להאמין באמונה שלמה, כי (תהלים קמה, יח): "צדיק ה' בכל דרכיו" וכו', וזה עקר בחינת

תקונו המשפט, כי עקר הוא המשפט, כי הכל נבראו רק בשביל הבחירה בידוע, שהכל נברא בשביל האדם, ועקר מעלת האדם שגבה מהכל, אפלו ממלאכים ושרפים, הכל הוא מחמת שהאדם הוא בעל בחירה, ועקר הבחירה הוא בשביל המשפט, כדי שהאדם הפשוט יקבל שכרו במשפט, ואל יאכל לעתיד בחנם נהמא דכסופא, ועל-כן יש כח גדול מאד לבעל בחירה כמובא, אבל משפט השם יתברך עמק עמק מאד, כי הוא יתברך אוהב צדקה ומשפט, כי על-פי דין ומשפט לבד לא היה אפשר לעולם להתקיים, על-כן הקדים מדת הרחמים, אבל אף-על-פי-כן בלא משפט כלל אי אפשר להתקיים העולם שנברא בשביל הבחירה שכל העולמות תלויים בזה, על-כן צריך האדם לידע שכל מה שעובר עליו בכל יום ויום כל ימי חייו, הכל בצדקה ובמשפט, בחסד וברחמים, כי ישר משפטיו יתברך, כי בחירתו היא דיקא באפן זה שמתנהג עמו בכל יום ויום, כי השם יתברך שקל בדעתו שזה האדם עקר בחירתו כשהיה עשיר מפלג, וזה האדם עקר בחירתו על-ידי עניות ודחקות גדולה, וכן בשאר הרפתקאות וכו', כי הכל בשביל הבחירה שהוא בחינת משפט.

ובזה טועים רב בני-אדם, שכל אחד ואחד, אם היתה לו פרנסה, היה עובד השם, ואם בן לפי דבריו הקדוש-ברוך-הוא בא, חס ושלום, בטרוניה ועלילה עמו, שהוא רוצה שיעבד ויעסק בתורה אף-על-פי שאינו יכול, מחמת דחק הפרנסה, ואם-כן הרי הוא מהרהר אחר משפטיו של השם יתברך, כאלו חס ושלום, הוא יתברך מעות המשפט נגדו, וזה הפגם גדול ביותר, כי כשמהרהר אחר משפטיו של השם יתברך, זהו עקר בחינת פגם המשפט, שמשם באים כל הקלקולים; על-כן צריך כל החפץ באמת לחוס על עצמו, שיזהר מאד מלומר כדברים האלה, רק ידע ויאמין שבחירתו תלויה דיקא באפן זה שהשם יתברך מתנהג עמו, ויאמין שהכל לטובתו, ויהיה רגיל לומר: "כל מה דעביד רחמנא לטב עביד", ובנדאי יש דרך, שדיקא על-ידי אלו הדחקות והיסורים

והבלבולים יתקרב להשם יתברך, ואם קשה לו לקבל ולסבל היסורים ונדחקות יצעק ויתפלל להשם יתברך שיושיעו ויעזרהו, וכו' בעצמו יתקרב להשם יתברך ויעבדהו, כי השם יתברך מתאוה לתפלתם של ישראל. וכמו שכתוב (תהלים נ, טו): "וּקְרָאֵנִי בַיּוֹם צָרָה אֲחַלֶּצֶךָ וּתְכַבְּדֵנִי"; כי אין שום עצה ותחבולה נגד כל הצרות וההרפתקאות ודחקות וטרדות הפרנסה העוברים על כל האדם בכל עת ועת, כי אם לצעק ולהתחנן לפני השם יתברך, ולבכות לפניו כתינוק הבוכה לפני אביו שימלא מחסורו. וכשילך בדרך זה ירויח תמיד הרבה רוח האמתי והנצחי; כי על-פי-רב יפעל בבקשתו הרבה, כי השם יתברך שומע תפלת כל פה, וכמו שכתוב (תהלים קמה, יט): "קְרוֹב ה' לְכָל קוֹרְאֵיו" וכו', ואפלו אם לפעמים, חס ושלום, לא התקבל תפלתו, כי זמנין דשמע זמנין דלא שמע, על-כל-פנים הרויח שקרב עצמו להשם יתברך על-ידי-זה, כי אין שום דבר שיקרב וידבק את האדם להשם יתברך כמו התפלה, שהיא עקר התחברות ודבקות של ישראל לה' יתברך, כמו שכתוב בלקוטי-מוהר"ן (חלק ב', סימן פד): דע, שעקר התחברות ודבקות להשם יתברך הוא על-ידי התפלה, כי התפלה היא שער שדרך שם נכנסין להשם יתברך, עין שם; אבל זה שאומר האדם: "אם ה'יה כף — הייתי עוסק בתורה" וכו', אין זו עצה כלל, והוא פוגם בזה הרבה בחינת פגם המשפט, כי כל אחד צריך לבקש ממקום שהוא שם את השם יתברך, כמו שכתוב (דברים ה, כט): "וּבִקְשֶׁתֶּם מִשֵּׁם אֵת ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצָּאתָ" וכו', משם דיקא, ממקום שאתה שם, מכל מה שעובר עליך, וכמוכא בשם הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו; הינו מאיזו בחינה ומצב שהוא נמצא שם באיזה ענין ודחקות שעובר עליו, אף-על-פי-כן אל יאש עצמו, רק גם שם יחפש ויבקש אחריו יתברך וימצא אותו יתברך, כי הוא יתברך אל מסתתר בכל פרט מפרטי הבריאה, ותכף-ומיד כשתחפשו, אפלו בעמק המרירות והצער והרע, בודאי תזכה למצא אותו. והעקר הוא אמונה פשוטה, להאמין באמונה פשוטה, כי גם במקומו שם גנוז ומסתור אורו יתברך, אף צריכים לחפש אותו יתברך. ואז כשתהיה חזק

ואמין עד מאד באמונה פשוטה בו יתברך, אשר בודאי הכל למען הבחירה והנסיון שמנסים אותי לראות להיכן אברח בשעת הצרה, וכן שלא אסתפל על חברי שיש לו יותר ממני, אז דיקא בעת הצרה המרה הזאת — חסר הפרנסה, אם רק תברח אליו יתברך, ותבקש ותתחנן לפניו יתברך בכל יום ויום בתמימות ובפשיטות גמורה: "אבא תן לי פרנסה", "תן לי בגד ללבש", "תן לי לאכל, לי ולבני ביתי" וכו', אם תהיה חזק ואמין בזה, סוף כל סוף תראה נסים ונפלאות נסים נגלים ממש.

פי באמת כל ענין פרנסה הוא נפלאות תמים דעים, ואין לך עוד דבר נעלם מן האדם כמו פרנסה, אשר בשביל זה נקראת פרנסה פלאות, וכעין שאמרו חכמינו ז"ל (בראשית רבה כ, סימן כב), הקיש פרנסה לגאלה, וגאלה לפרנסה, מה גאלה פלאים, אף פרנסה פלאים, מה פרנסה בכל יום, אף גאלה בכל יום, ופרנסה גדולה מגאלה, כי גאלה על-ידי מלאך, והפרנסה על-ידי הקדוש-ברוך-הוא בעצמו, ועל-כן אסור לפל בדעתו כלל בשרואה כשעדין בא לו כל ענין הפרנסה בכבוד ובדחקות וכו', וכן לא יבלבל את עצמו כלל למה לחברו יש פרנסה בשפע ולו אין אפלו בדחק גדול וכו', כי הכל נפלאות תמים דעים, וכמו שכל ענין הגאלה הוא נפלאות תמים דעים, כמו-כן הפרנסה נפלאות תמים דעים, ואסור לפגם במשפט, לחשב שיש איזה עוות הדין בנגדו, רק יקבל הכל באהבה, ויאריך אפו על מה שעובר עליו, וירגיל את עצמו לבקש ולהתחנן לפניו יתברך, אזי סוף כל סוף ישפיע עליו שפע פרנסה; כי עקר המשכת הפרנסה תלוי רק בדבר זה — שלא יקשה קשיות עליו יתברך, שזה בחינת קלקול המשפט ועוות הדין, חס ושלום, הינו שידמה שמעותים הדין, חס ושלום נגדו, וכן על-ידי רבוי תפלה ובקשה כשיהיה חזק בשני דברים אלו, אז דיקא תהיה לו פרנסה בהרחבה רבה. אף צריכים לזה הרבה סבלנות, כי בתחלה מנסים את האדם אם יעמד חזק ולא ישאל שום קשיות

עליו יתברך, וכן אם ירבה בתפלה ובקשה, ועל-פן אחי, אל
 תהיה בטלן וקנים (תהלים נה, כג): "השליך על ה' יהבך והוא
 יכלכלך", שתק, שתק, אחי, והרבה בתפלה ובקשה לפניו
 יתברך, ואז תראה נפלאות רבות.

פרק שלישי

כְּשֶׁאָדָם מְכַנִּים אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה, לִידַע אֲשֶׁר אֵין שׁוּם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל עֵצָם עֲצָמִיּוֹת חַיִּיּוֹת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מִמֶּשׁ, אִזּוֹ הוּא נִכְלָל בְּמִזְלֵי הָעֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא הַמֶּאֱמָר סְתוּם; כִּי בְּאִמַּת עֲנִיָּן זֶה הוּא סְתוּם וְנִעְלָם מְאֹד מְאֹד, אֵיךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְחִיָּה וּמְקִיָּים וּמְהִיָּה אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְאִפְלוֹ אֶת מְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים וְכוּ', כַּמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל (בְּלֻקוֹטֵי מוֹהֲר"ן, חֵלֶק ב', סִימָן יב), אֲבָל כְּשֶׁאָדָם מְחֻזָּק אֶת עֲצָמוֹ בְּאִמּוּנָה פְּשׁוּטָה בְּלִי שׁוּם חֲקִירוֹת וְחֻכְמוֹת שֶׁל הַבָּל, אִזּוֹי זֹכָה לַעֲבֹר עַל הַכֵּל, וּמֵאִיר לוֹ גְּלוּי אִוְרוֹ יִתְבָּרַךְ בְּהֶאֱרָה נִוְרָאָה וְנִפְלְאָה עַד מְאֹד, וְנִמְשָׁךְ לוֹ שִׁפְעַת הַפְּרָנְסָה בְּבַחֲיִנַת מִן מִמֶּשׁ, שֶׁהוּא הָאֶרֶת שֶׁעַר נִוְיָן — מִ'ת נִוְיָן, שֶׁזֶּה בְּעֲצָמוֹ אֲכִילַת מֶן, הֵינּוּ כְּשֶׁמְדַבֵּיק אֶת עֲצָמוֹ לְגִמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרַךְ, וַיִּוְדַע וַעֲד, אֲשֶׁר אֵין בְּלַעֲדֵיו יִתְבָּרַךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, זֶה נִקְרָא אֲכִילַת מֶן בְּנֶאֱמָר לַעֲלִיל, כִּי עֲקָר הַמֶּן נִמְשָׁךְ מִבַּחֲיִנַת מֶאֱמָר סְתוּם, בְּבַחֲיִנַת (שְׁמוֹת טז, טז): "כִּי לֹא יָדְעוּ מֶה הוּא", שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת מֶאֱמָר סְתוּם, כִּי מְזוֹנָא לֹאֹ בּוֹזְכוֹתָא תִּלְיָא אֱלָא בְּמִזְלָא וְכוּ', שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת מִזְלֵי הָעֲלִיּוֹן כַּמּוּבָא, שֶׁהוּא בַּחֲיִנַת כֶּתֶר, בַּחֲיִנַת מֶאֱמָר סְתוּם כִּידּוּעַ, וְעַל־כֵּן יֵרֵד לָהֶם הַמֶּן עַל־יְדֵי נִסְיוֹנוֹת שֶׁהִתְלוּנָהּ מִקֶּדֶם, וְכֵן אִתְרַבֵּךְ כְּשֶׁיֵּרֵד לָהֶם הֵינּוּ בּוֹ כַּמָּה נִסְיוֹנוֹת, כַּמּוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טז, ה): "לִמְעַן אֲנִסְנוּ הִילָךְ בְּתוֹרָתִי" וְכוּ', וְכַמּוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים ח, ג): וַיַּעֲנֵךְ וַיִּרְעִיבְךָ וַיֹּאכִילְךָ אֶת הַמֶּן, אֲשֶׁר לֹא יָדַעְתָּ וְלֹא יָדָעוּן אֲבוֹתֶיךָ לִמְעַן הוֹדִיעֶךָ" וְכוּ', כִּי מִשֵּׁם עֲקָר הַנִּסְיוֹנוֹת שֶׁל הָאָדָם, הֵינּוּ מִבַּחֲיִנַת מֶאֱמָר סְתוּם, שֶׁמִּשֵּׁם יֵרֵד הַמֶּן לְיִשְׂרָאֵל; כִּי כָּבֵד מְבֹאֵר, שֶׁמִּהֶמְאֱמָר סְתוּם, מִשֵּׁם עֲקָר יִנִּיקַת הַקְּלָפוֹת וְהַסְטֵרָא אִתְרָא, מְגַדֵּל הַהֶעֱלָמָה וְהַהִסְתָּרָה, כִּי יְכוּלִים לוֹמַר הַהֶפֶךְ מִמֶּשׁ, חֵס וְשָׁלוֹם, וְהָאָדָם צָרִיךְ לַעֲבֹר בְּאֵלּוֹ הַמְקוֹמוֹת בְּשִׁבִּיל נִסְיוֹן, וְכִשְׁזֹכָה לְבַקֵּשׁ גַּם שֵׁם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, בְּבַחֲיִנַת 'אִיָּה', עַל־יְדֵי־זֶה עוֹלָה בְּתַכְלִית הָעֲלִיָּה, וְעַל־כֵּן מִחֻמַּת שֶׁהַמֶּן שֶׁהוּא הַפְּרָנְסָה, נִמְשָׁךְ מִשֵּׁם מִבַּחֲיִנַת

מאמר סתום, שמשם כל השתלשלות יניקת הסטרא אחרא והקלפות, על-פן שם עקר הנסיון, בחינת "למען נסותך", כי קדם שמקבל הפרנסה מבחינת מאמר סתום, צריך לעבר דרך אלו המקומות הרחוקים שהם בחינת מקומות המטנפים, ששם אין רואין את השם יתברך כלל, ומתגברים עליו קשיות ובלבולים הרבה, וכשזוכה לעמד בנסיון ולבקש שם דיקא את השם יתברך, בבחינת 'איה', על-ידי-זה נהפכת הירידה לעליה, וזוכה לבחינת 'איה' מאמר סתום, וממשיך משם המן, דהינו פרנסה שנמשכת משם דיקא. ועל-פן קצתם שלא יכלו לעמד בנסיון כראוי, נכשלו והתלוננו על השם יתברך קדם שירד להם המן, מחמת שהתגברו עליהם הבלבולים והקשיות והספקות הנמשכין מההעלמה של המאמר סתום, שהכרחי לעבר בהם קדם ירידת המן. אבל רב הכשרים שאלו כהגן, שחפשו ובקשו את כבוד השם יתברך שם, ועמדו בנסיון, עד שזכו שירד להם המן משם דיקא, מבחינת מאמר סתום, וגם אחר שירד להם המן, היו להם נסיונות בזה, כמו שכתוב (שמות טז, ה): "למען אנסנו", דהינו אם ישמרו המצוות התלויות בו שלא יותירו וכו'; כי מחמת שהמן שהוא הפרנסה יורד מבחינה גבוהה ונעלמת כל-כך מבחינת מאמר סתום, על-פן תכף פשבא המן והפרנסה לזה העולם הגשמי, חוזר ונתעלם האור שמשם נמשך המן, כי אי אפשר להשיגו בזה העולם בשום דעת כי אם באמונה לבד, על-פן תכף שנמשך המן ליום ראשון, היה קשה להם להאמין שירד גם ביום שני, מאחר שהוא פלא גדול, שנמשך מבחינת סתום ונעלם מאד, שמשם יניקת הסטרא אחרא והקלפות, שהם מעקמין את הלב בכל פעם, על-פן נמצאו אנשים שלא עמדו בנסיון, והותירו ממנו. ובאמת (שמות טז, כ): "וירם תולעים ויבאש" וכו', כי שלטו בו הקלפות, שהם בחינת המקומות המטנפים והמקלקלים, שמהם כל הדברים הנשקצים והנמאסים, בחינת "תולעים ויבאש", כי המן לא היה אפשר לו לירד כי אם על יום אחד, "דבר יום ביומו", כי כל יום מששת ימי המעשה, יש לו מאמר מיוחד, שבו ברא את הבריאה שנברא באותו היום, ובין כל

יום ניום יש גבול וצמצום ששרשו נמשך מהעלמת המאמר סתום, וזה בחינת חשך שקדם לאור, בחינת (בראשית א, ה): "ויהי ערב ויהי בקר" וכו', ועל-כן בחשכת לילה (תהלים קד, כ): "בו תרמש כל חיתו יער", שאז עקר שליטת הסטרא אחרא והקלפות, כי יניקתם מבחינת חשך, שנמשך מהעלמת המאמר הסתום, ועל-כן לא ירד המן לישראל, כי אם על פרנסת היום לבד, כדי שיתלו עיניהם למרום, כמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (ספרי, פרשת בהעלותך), כי אי אפשר למשך השפע מהמאמר סתום לזה העולם על כל הימים ביחד, שלא לעבר הגבול שבין יום ליום, ויניקו הקלפות יותר מדאי, בחינת "וירם תולעים ויבאש", ועל-כן בהכרח שירד רק על יום אחד, והם יהיה להם נסיון על יום השני, כדי שיתלו עיניהם למרום, שיתלו עיניהם דיקא, זה בחינת בקשה וחפוש, שצריכין בכל יום לחזור ולחפש ולבקש "איה מקום כבודו", ולתלות עיניו למרום, ואז חוזר ועולה לבחינת 'איה', וחוזר וממשיך המן שהוא הפרנסה ליום שני, וכן צריכין בכל יום. ועל-כן ביום הששי לקטו לחם משנה, לחם יומים, כי בשבת הקלפות והסטרא אחרא בטלים, ואז מאיר בחינת 'איה' בהארה נפלאה, בבחינת ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה, כי המאמר סתום הוא בחינת עתיקא קדישא כידוע, ועל-כן מקבלין השפע, שפע המן על שני ימים, בחינת לחם יומים, כי אז אין מתעלם האור הסתום כל-כך, כי נמשכת הארה נפלאה ועצומה על כל אחד מישראל, שהוא בחינת נשמה יתרה, שעל-ידי זה יוכל להאיר בו האור, ועל-כן באמת אז הקלפות שניקו מהעלמת האור בטלין, מאחר שעתה נמשך בחינת התגלות האור, על-כן עתה ביום הששי בכניסת השבת מקבלין לחם יומים, כי אין יניקה להסטרא אחרא בגבול שבין התגלות יום הששי לשבת, שהוא ליל שבת-קדש, כי בשבת מאיר בחינת 'איה' בהארה נפלאה, שזהו עקר קדשת שבת. ועל-כן מצוה גדולה לאכל בשבת, כי אז אין להסטרא אחרא יניקה באכילה הנמשכת מהמאמר סתום, מחמת שאז מאיר המאמר סתום בתקון נפלא, שנוכל לקבלו, והקלפות והסטרא אחרא מתבטלין.

ועתה מבאר קשר הפסוקים (שמות טז, כה): "וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲכָלְהוּ הַיּוֹם", "אֲכָלְהוּ" וְדַאי, כִּי עֵתָה בַשַּׁבָּת מִצְוָה גְדוֹלָה לֵאכֹל, "כִּי שַׁבַּת הַיּוֹם לֵה", וְאֵין לְהַסְטֵרָא אַחֲרָא אַחֲזִיזָה בְּאֲכִילָה כָּלֵל, בַּחֲנִינָת (שם): "הַיּוֹם לֹא תִמְצָאֵהוּ בַשָּׂדֶה", בַּשָּׂדֶה שֵׁם אַחֲזִיזָה הַקְּלָפוֹת בִּידוּעַ, שְׂאֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַמֶּן שֶׁהוּא הַפְּרָנְסָה, כִּי אִם עַל־יְדֵי שֶׁהוּלְכִין בְּדֶרֶךְ בַּחֲנִינָת שָׂדֶה, שֵׁשֶׁם אַחֲזִיזָתָם, וְעוֹמְדִים בְּנִסְיוֹן, שֶׁבְּשִׁבִּיל זֶה אֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל הַפְּרָנְסָה לְשָׁנֵי יָמִים, שֶׁלֹּא לַעֲבֹר הַגְּבוּל שֶׁבֵּין יוֹם לַיּוֹם, אֲבָל "הַיּוֹם לֹא תִמְצָאוּהוּ שֵׁם" בַּחֲנִינָת שָׂדֶה, כִּי אֵין לָהֶם אַחֲזִיזָה כָּלֵל בִּסְעֻדַת שַׁבָּת, כִּי אִזּוּ מֵאִיר הָאֹר בְּתַקוּן נִפְלֵא. וְזֶהוּ (שְׁמוֹת טז, כט): "רְאוּ כִּי ה' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת", 'רְאוּ' דִּיקָא, כִּי אִזּוּ מִתְגַּלָּה הָאֹר הַנֶּעֱלָם בַּחֲנִינָת רֵאזִיָּה וְהַתְגַּלּוּת, וְזֶהוּ "עַל־כֵּן הוּא נּוֹתֵן לָכֶם לֶחֶם יוֹמִים" כִּי עַל־יְדֵי־זֶה יְכוּלִין לְקַבֵּל הַשֹּׁפֵעַ לְשָׁנֵי יָמִים, וְזֶהוּ (שם): "שָׁבוּ אִישׁ תַּחֲתָיו, אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", וְלִמְדוּ מִזֶּה חֻכְמֵינוּ ז"ל (עֲרוּבִין נג.), שֶׁלֹּא לַצֵּאת חוּץ לְתַחוּם אֶלְפִים אִמָּה, הֵינּוּ כִּי תַחוּם שַׁבָּת אֶלְפִים אִמָּה נִמְשָׁךְ מִשָּׁם, בַּחֲנִינָת סְעוּדוֹת שַׁבָּת, בְּבַחֲנִינָת "לֶחֶם יוֹמִים", שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִינָת עֲרוּבֵי תַחוּמִין, שֶׁמִּשָּׁם מִתְחִיל הַתַּחוּם. כִּי עַקֵּר תַּחוּם שַׁבָּת אֶלְפִים אִמָּה, הֵם בַּחֲנִינָת הַשָּׁנֵי אֶלְפִים, בַּחֲנִינָת אֶלְפִים שָׁנָה שְׁקֻדָּמָה תוֹרָה לַעוֹלָם, הֵינּוּ בַּחֲנִינָת שְׁתֵּי הַדְּרָכִים הַקְּדוּשׁוֹת, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָת "אֲזַמְרָה לֵאלֹקֵי בְּעוֹדֵי", "וְאֵיזָה הַשָּׁה לַעוֹלָה" (עַן לְקוּטִי־הַלְכוֹת, עֲרוּבֵי תַחוּמִין, הַלְכָה ו', אוֹת ו'), שֶׁמֵּאִירִין בַּשַּׁבָּת בְּאֹר גְּדוֹל, שֶׁכָּל זֶה נִתְקַן עַל־יְדֵי אֲכִילַת שַׁבָּת. וְעַל־כֵּן צָנָה לְקַחַת צִנְצְנַת אַחַת מִן לְמִשְׁמֶרֶת לְדוֹרוֹתֵיכֶם (שְׁמוֹת טז, לב): "לְמַעַן יֵרְאוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם", וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּב (יִרְמְיָה ב, לא): "הַדּוֹר אֲתֵם רְאוּ דְבַר ה'", כִּי צָרִיד כָּל אָדָם לִידַע, שֶׁגַּם עֵתָה נִמְשַׁכֶּת הַפְּרָנְסָה, בְּבַחֲנִינָת מֶן, כִּי אֶף־עַל־פִּי שַׁעֲתָה אֵינוֹ מִתְנַהֵג מִמֶּשׁ כִּמּוֹ בִּירִידַת הַמֶּן, שֶׁיֵּרֵד מֵאֲכָל מִזְמָן דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְעַכְשָׁיו מִנְהִיג הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּדֶרֶךְ אַחֲרַת קִצָּת, וְגִדְלָה הַתְּבוּאָה לְשָׁנָה שְׁלֵמָה וְלִפְעָמִים לְיוֹתֵר, וְכָל אֶחָד מִקְּבֵל פְּרָנְסָתוֹ לְפִי בַּחֲנִינָתוֹ יֵשׁ שְׁמֵרוּיָם מִמּוֹן שְׁיֻכַּל לְהַתְּפָרֵס בּוֹ לְשָׁנָה וְיוֹתֵר וְיֵשׁ לְחֹדֶשׁ וְכוּ' וְכֵן כְּמָה שְׁנוּיִים. וְיֵשׁ שֶׁהוּא עֹנֵי וּבְדַחַק מִקְּבֵל פְּרָנְסָתוֹ לְפִי יוֹמוֹ וְכִיּוֹצֵא

בזה שנויים לאין מספר, אבל אף-על-פי-כן הכל הוא בבחינת ירידת
המן, בבחינת מה שאמרו חכמינו ו"ל (מדרש תנחומא, פרשת בשלח):
לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן, וכמו שכתוב (ירמיה ב, לא): "הדור
אתם ראו דבר ה'", ואמרו על זה חכמינו ו"ל (מכילתא, פרשת בשלח):
שמעו לא נאמר אלא ראו, ראו במה נתפרנסו אבותיכם, כי גם עתה
נמשכת הפרנסה מבחינת מאמר סתום, וצריכין לעבור תחלה דרך
המקומות הרחוקים, שמשם כל הנסיונות של כל העוסקים בפרנסה,
שיהיה משאם ומתנם באמונה, ולא יפל להכחשות וגזלות ותאות
ממון הנמשך מהקלפות, שיונקים משם מבחינת מאמר סתום,
ואחר-כך תקף בשמקבלין איזו פרנסה או עשירות משם, נתעלם
האור אצלו מיד, ואינו יודע מעתה מהיכן יתפרנס, אף-על-פי שזה
סמוך הרויח, וגם אז היה בהשגחה נפלאה מהשם יתברך,
אף-על-פי-כן עתה חוזר ודואג מהיכן יתפרנס, וכן כל אחד ואחד
לפי בחינתו.

ובאמת צריך כל אחד להתחזק בבטחון גדול, ולבלי לחשב מיום
לחברו כלל, כמו שאמרו חכמינו ו"ל (שמות רבה), שמי
שדואג מה יאכל למחר, הוא ממחסרי אמונה. כי בענין המשכת
השפע והפרנסה שנמשך מבחינת המאמר סתום, שם עקר הנסיונות
של האדם, בבחינת "למען אנסנו", שהשם יתברך ממשיך ומוריד
השפע והפרנסה לכל אחד באופן שיהיה לו נסיון, והעקר שיתלה
עיניו למרום בכל פעם שחסרה לו הפרנסה, כי אין שום עצה אחרת
בעולם, הינו שיחפש ויבקש את השם יתברך תמיד, אפלו במקומות
הרחוקים, ואז יזכה שתאיר לו הארה משם, וממילא יהיה נמשך לו
פרנסה ושפע גדול משם, כי כל טוב נמשך משם, והעקר על-ידי
הדרישה והבקשה והחפוש, בבחינת (תהלים לד, יא): "וירשי ה' לא
יחסרו כל טוב".

ותכף ומיד כשאדם מחזק את עצמו באמונה פשוטה, ויודע
בידיעה ברורה ומחלטת אשר כל פרנסתו תלויה רק בידיו

יתברך, ואין עצה אחרת לפרנסה רק אמונה ותפלה, אז דיקא יזכה, כי עתיקא קדישא, שהוא המאמר סתום, יגלה רענא דיליה, וישפע עליו אור ודעת וחיות וזיו נורא ונפלא עד מאד, וימשך עליו שפע פרנסה, ועל-כן אם אתה רוצה שיהיה לך פרנסה, אהובי, אחי, עקר העצה רק להכניס בעצמך אמונת היחוד, ותכלל עצמך לגמרי באלקותו יתברך, המחיה והמהנה ומקים את כל הבריאה, ועל-ידי זה דיקא ישפע עליך מן דיקא, ובלבד, אחי, שתהיה חזק ואמין בזה מאד מאד, ולא תניח את מקומך.

פרק רביעי

אמרו חכמינו ז"ל (קדושין פב.): אין אמונות שאין בה עניות ונעשירות, שלא עניות מן האמונות ולא עשירות מן האמונות, אלא הכל לפי זכותו וכו', עין שם; וצריך לחקק ידיעה זו היטב היטב בדעתו, כי על-פירב האדם מבבל מאד, היות שעקר תכליתו הוא שצריך פרנסה, אך מאחר שאינו יודע איך ובמה להשיג פרנסתו, על-כן הוא מתבלבל, בכל פעם באפן ובדרך אחר, פעם לוקח את עצמו אל אמונות ופרנסה זו וכו', ופעם לוקח את עצמו אל אמונות ופרנסה אחרת וכו', עד שמרב חלופים ובורורים שעוברים עליו, הוא נשבר לגמרי, ואינו יודע לשית עצות אל נפשו כלל, עד שיש בני-אדם, שמרובי האמונות והמשא ומתן שהתחילו וכו', נתבלבלו לגמרי וכו', ואין להם פרנסה כלל במה לפרנס את ביתם. ובאמת היא טעות גדולה עד מאד לחשב דבר כזה, כאלו הפרנסה תלויה במשא ומתן ודיקא, כאלו רק כשיעסק במשא ומתן זה תהיה לו פרנסה, ואם יעסק בעסק אחר, לא תהיה לו פרנסה, כאשר מצויה קלפה זו ברוב העולם, והטעות הזו נכנסה בלב כל אדם, ומנה בא שעל-פירב האדם מסתובב בלי פרנסה, והוא שבור כחרס הנשבר וכו', ואין לו שום עצה לשית בנפשו. ובאמת היא טעות וקלפה עצומה, כי צריך לידע כי הוא יתברך זן ומפרנס את כל בריו מביצי כנים עד קרני ראמים, וכל פונתו יתברך היא שיתלה האדם תמיד עיניו אליו יתברך, ויבקש רק ממנו יתברך. וכעין שאמרו חכמינו ז"ל (ספרי פרשת בהעלותך): מפני מה לא היה יורד המן בפעם אחת בשנה? כדי שיהפכו את לבן לאביהם שבשמים. משל למה הדבר דומה, למלך שגזר על בנו להיות מפרנסו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא בשעת פרנסתו, פעם אחת חזר וגזר עליו להיות מפרנסו בכל יום, אמר הבן: אפלו איני מקבל פני אבי אלא בשעת פרנסתי — די לי. כך ישראל היו בביתו

של אדם חמשה זכרים או חמש נקבות, היה יושב ומצפה ואומר, שמא לא ירד המן למחר, ונמצינו מתים ברעב, יהי רצון מלפניך שירד, ונמצא הופכים את לבם לשמים וכו', עין שם.

כ וזהו עקר בונתו יתברך בפרנסה, כי רוצה שאדם יהפך פניו אליו יתברך, ותכף-ומיד כשאדם זוכה לבטל את עצמו לגמרי, והופך פניו רק אליו יתברך, אזי אין צריך לעסוק בשום עסק כלל, כי השם יתברך משפיע עליו שפע פרנסה, והוא בחינת שבת, שאז אסור לעשות שום מלאכה, כי שבת היא שמא דקדשא בריך הוא, וענין זה להפך פניו לגמרי אליו יתברך, זה נקרא נקדת השבת, שהיא שביתא וקיימא, ובשבת מאירה הארת הרצון, רעוא דרעוין, ועל-כן אסור לעשות בו מלאכה, ואדרבה כל המשכת השפע נמשכת לאדם רק משבת, כי בשבת אז האדם נכלל לגמרי בו יתברך, וממשיך על עצמו אורו יתברך בגלוי רב ונפלא מאד מאד, כל אחד כפי בחינתו וענינו, ומחמת שבשבת זוכין להארת הרצון, ומשם נמשכת כל הברכה והפרנסה לכל ששת ימי המעשה, על-כן אסור לעשות שום מלאכה בעולם, כי אז הוא בחינת בטול, כי אז הוא רק בחינת רצון, בחינת "באהבה וברצון הנחלתנו", ואז מקבלין כל הפרנסה רק על-ידי בחינת הארת הרצון, שהוא בחינת בטול, שאין שם שום עבדה ושום עשיה בעולם כלל, ומשם דיקא מבחינת הארת הרצון שהיא בחינת שבת, בחינת בטול כל המלאכות, משם דיקא מקבלין כל הפרנסה, כי עקר הפרנסה הוא רק מבחינת הארת הרצון, וכל ששת ימי המעשה אין להם שום חיות ושפע וברכה, כי אם על-ידי מה שמקבלין השפע בשבת, מבחינת הארת הרצון, שמשם עקר הברכה והפרנסה. נמצא, שכל הל"ט מלאכות וכל העבודות והעשיות שעושין בששת ימי המעשה, אין להם שום חיות, ואי אפשר להמשיך הפרנסה על ידן, כי אם על-ידי שמקבלין משבת מבחינת הארת הרצון, שהיא בחינת בטול כל המלאכות, שמשם עקר הפרנסה, וזה צריך כל אדם לדעת ולהאמין באמונה שלמה, (שמואל-א ב, ט): "כי לא בכח יגבר איש", שאין המשכת הפרנסה

על-ידי העבדות והעשיות גשמיות, חס ושלום, על-ידי המשא ומתן והל"ט מלאכות, חס ושלום, רק עקר הפרנסה הוא על-ידי ברפת ה', שנמשכת משבת דיקא, בחינת הארת הרצון, וכשיודעין זאת באמת ובאמונה שלמה, שכל העבדות והעשיות שעושין בימי החל בשביל פרנסה, אי אפשר להמשיך הפרנסה על ידן, כי אם על-ידי מה שמקבלין משבת, מבחינת הארת הרצון, ששם הוא בחינת בטול כל המלאכות, על-ידי-זה ממשיכין הקדשה של שבת לששת ימי החל, ועל-ידי-זה מקדשין ששת ימי המעשה, בבחינת קדשת שבת, ועל-ידי-זה מבררין ומזככין כל הל"ט מלאכות מזהמת הנחש, מבחינת ל"ט קללות, כי זוכין על-ידי-זה שיהיו כל הל"ט מלאכות בבחינת מלאכת המשכן, ששם היו כל הל"ט מלאכות, וכשעושין הל"ט מלאכות בבחינת מלאכת המשכן, אזי כל הל"ט מלאכות הם בבחינת ט"ל אורות, כמובא בדברי רבנו ז"ל (בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יא), וטל אורות זה בחינת הארת הרצון, בחינת טללי רצון, כי זוכין לקבל הארת הרצון משבת לששת ימי המעשה, ועל-ידי-זה כל הל"ט מלאכות הם בבחינת רצון, שמשם עקר הפרנסה, בבחינת ט"ל אורות, שהם בבחינת רצון, ואזי כשזוכין לעשות כל המשא ומתן והל"ט מלאכות בבחינה זו, אף-על-פי שעושה משא ומתן ול"ט מלאכות אינו נחשב בשם עשיה כלל, כי בבחינה זו צריכין לעשות משא ומתן ול"ט מלאכות להרים ידיו להשם, ולשעבד כל מחשבתו ודבורו ועשיותיו להשם יתברך, בבחינת (משלי טו, ג): "גל אל ה' מעשיך ויכנו מחשבתך", להאמין באמונה שלמה שאין האדם עושה כלל, רק שאנו מחיבים לעשות איזה עסק במשא ומתן ומלאכה מחמת שפן רצונו, כי יש בזה סודות וכונות גדולות בכל עניני משא ומתן ומלאכות. וכמו שיש פונות וסודות בכל המצוות שבתורה, כמו-כן יש סודות נוראים ונפלאים בכל הל"ט מלאכות, כי מבררין ברורים ונצוצות הקדושים על-ידי המשא ומתן ומלאכות כידוע. ובשביל זה לבד צריכין לעשות מעט משא ומתן או איזה מלאכה, כי כן צוה השם יתברך, כמו שאמרו חז"ל (אבות): "טוב תלמוד תורה עם דרך ארץ", אבל באמת אין האדם עושה כלל ואין

הפרנסה נמשכת על-ידי עשיה הגשמית כלל, כי אם אדרבה, עקר הפרנסה והברכה נמשכת על-ידי בטול הל"ט מלאכות, דהינו על-ידי הארת הרצון, שהוא בחינת שבת דמיניה מתברכין של שיתא יומין, נמצא, שכל הל"ט מלאכות דקדשה שהם בחינת ט"ל אורות, בחינת מלאכת המשכן, הם מקבלין הפרנסה מבחינת בטול הל"ט מלאכות, דהינו מבחינת הארת הרצון שמשם עקר הפרנסה שהוא בחינת שבת. ועל-כן נאמר במלאכת המשכן הוקם המשכן תעשה המנורה וכו', וכיוצא בזה. כי המלאכה היתה נעשית מאליה, כמו שאמרו חז"ל, וכמבאר היטב בזהר הקדוש על פסוק (מלכים-א ו, ז): "והבית בהבנתו" וכו', על שם שכל מלאכת בית-המקדש והמשכן היתה נעשית מאליה, רק שהם היו מכונים לעשות המלאכה, והמלאכה היתה עולה בידם מאליה. וזה שכתוב בכל מלאכת המשכן, לשום רצון ונדיבות לב, כמו שכתוב (שמות לה, כא): "וכל אשר נדבה רוחו אתו" וכו', (שם): "ואל אשר נשאו לבו לכל המלאכה לעשות" וכו', וכיוצא בזה הרבה, כי כל מלאכת המשכן היתה בבחינת נדיבות לב ונשיאות רוח, דהינו בחינת רצון, ועל-ידי-זה היתה כל מלאכת המשכן נעשית מאליה על-ידי שהיתה מאירה שם הארת הרצון, כי כל הל"ט מלאכות נעשות רק על-ידי בחינת בטול הל"ט מלאכות, על-ידי בחינת שבת, בחינת הארת הרצון, ובבחינה זו צריכין לעשות הל"ט מלאכות ומשא ומתן בששת ימי המעשה, בבחינת הארת הרצון שמשכיין משבת לששת ימי החל, בבחינת (דברים לג, יא): "ופעל ידיו תרצה", שצריכין להמשיך הארת הרצון על הידים, שהם כלי המעשה של כל הל"ט מלאכות, ועל-ידי-זה דיקא (שם): "ברך ה' חילו", כי עקר הברכה משם, מבחינת הארת הרצון, שמשם עקר הפרנסה, ואזי כל המלאכה של ששת ימי החל נעשית מאליה, בבחינת מלאכת המשכן. וזה בחינת (שמות לה, ב): "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי ... שבת", 'תעשה' דיקא, כי על-ידי שבת זוכין שתהיה המלאכה נעשית מאליה; כי עקר קיום של כל ששת ימי המעשה הוא על-ידי שבת, דהינו על-ידי השביתה והמנוחה של שבת

עַל-יְדֵי-זֶה עָקַר חַיּוֹת וְשָׁפַע וְקִיּוֹם שֶׁל כָּל שְׁשַׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (בְּרֵאשִׁית ב, ב): "וַיִּכַּל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלָאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה" וְכו', וְדָרְשׁוּ חַז"ל (בְּרֵאשִׁית רַבָּה י, ט): מָה הָיָה הָעוֹלָם חֹסֵר? מְנוּחָה, בָּאָה שָׁבַת בָּאָה מְנוּחָה, כְּלָתָה וּנְגַמְרָה הַמְּלָאכָה, כִּי עָקַר קִיּוֹם כָּל הַמְּלָאכּוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ כְּכַיְכּוֹל בְּשִׁשַּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית, הַכֹּל הוּא רַק עַל-יְדֵי הַמְּנוּחָה וְהַשְׁבִּיטָה שֶׁל שָׁבַת, וְזֶה בְּחִינַת (שם): "וַיִּכַּל אֱלֹקִים", וַיִּכַּל לְשׁוֹן רְצוֹן, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (תְּהִלִּים פד, ב): "נִכְסְפָה וְגַם כְּלָתָה נַפְשִׁי", וְכֵמוֹ שִׁכְתוּב (שְׁמוּאֵל-ב יג, לט): "וַתִּכַּל [נַפֶּשׁ] דָּוִד" וְכו', כִּי עָקַר קִיּוֹם יָמֵי הַחַל הוּא רַק עַל-יְדֵי הָאֵרֶת הָרְצוֹן שֶׁמֵּאִיר בְּשָׁבַת. וּבְבְּחִינָה זוֹ צָרִיךְ הָאָדָם לַעֲשׂוֹת כָּל הַמְּלָאכּוֹת וְהַמַּשָּׂא וּמַתֵּן בְּשִׁשַּׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה, לִידַע וּלְהֶאֱמִין בְּאַמֶּת שֶׁהוּא אֵינּוּ עוֹשֶׂה כָּלֵל, רַק הַכֹּל בְּכַח ה', כְּמוֹ שֶׁהִזְהִיר אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל זֶה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב (דְּבָרִים ת, יז): "פֶּן תֹּאכַל וְשָׁבַעְתָּ" וְכו', "וְאָמַרְתָּ בְּלִבְבְּךָ כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה לִי אֵת הַחֵיל הַזֶּה" וְכו', כִּי צָרִיכִין לִזְכֹּר זֹאת מְאֹד מְאֹד לְבָלִי לְטַעוֹת וּלְשִׁכְחָה, חֵס וְשָׁלוֹם, לוֹמַר בְּלָבוֹ שֶׁהוּא בַּעֲצָמוֹ עוֹשֶׂה אֵיזוֹ עֲשִׂיָּה וְעִבְדָּה, חֵס וְשָׁלוֹם, כִּי זֶה בְּחִינַת "כֹּחִי וְעֹצֶם יָדִי עָשָׂה" וְכו', רַק צָרִיכִין לִזְכֹּר אֵת ה', כְּמוֹ שִׁכְתוּב (דְּבָרִים ת, יח): "וְזָכַרְתָּ אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ כִּי הוּא הַנוֹתֵן לָךְ כֹּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל", כִּי הַכֹּל בְּכַח ה' לְבַד, וְהַמְּלָאכָה נַעֲשִׂית מֵאֲלֵיָּהּ, בְּבְּחִינַת (שְׁמוֹת לה, ב): "שִׁשַּׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה", בְּבְּחִינַת מְלָאכָה הַמְּשָׁכֵן, כִּי כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת נַעֲשִׂין וְנִתְבָּרְכִין רַק עַל-יְדֵי שָׁבַת, שְׂאֵז הוּא בְּטוֹל כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת, עַל-יְדֵי שֶׁמְקַבְּלִין אֹז הָאֵרֶת הָרְצוֹן, שֶׁמֶשֶׁם כָּל הַפְּרִנְסָה, בְּחִינַת (תְּהִלִּים קמח, טז): "פּוֹתַח אֵת יְדִיד" וְכו', כִּי הַיָּדִים הֵם כָּלִי הַמַּעֲשֶׂה שֶׁל כָּל הַל"ט מְלָאכּוֹת, וְאִי אֲפָשָׁר לְהַיָּדִים לְהַמְשִׁיךְ הַפְּרִנְסָה עַל-יְדֵי הַל"ט מְלָאכּוֹת, כִּי אִם עַל-יְדֵי שֶׁמְקַבְּלִין וְנִתְבָּרְכִין מִשְׁרָשָׁם, דִּהְיִנוּ מִבְּחִינַת הַיָּדִים שֵׁשׁ בָּיִם הַחֲכָמָה, שֶׁמֶשֶׁם עָקַר הַפְּרִנְסָה, בְּחִינַת: "פּוֹתַח אֵת יְדִיד וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן". וְזֶה בְּחִינַת (שם קמז, י): "לֹא בְּגִבּוֹרֶת הַסּוֹס יִחְפֹּץ וְלֹא בְּשׁוּקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה, רוּצָה ה' אֵת יִרְאָיו", כִּי בַתְחִלָּה מְדַבֵּר הַמְּזֻמּוֹר מִבְּחִינַת הַמְּשַׁכֵּת הַשָּׁפַע וְהַפְּרִנְסָה, כְּמוֹ שִׁכְתוּב מִקֵּדָם: "הַמְכִּין

לֶאֱרֹץ מִטָּר" וְכו' "נוֹתֵן לְבִהְמָה לַחֲמָה" וְכו', וְאַחֲר־כֵּן מִפְּרֹשׁ הַפֶּסוּק, שֶׁכָּל זֶה אֵינוֹ תְּלוּי חֵס וְשָׁלוֹם, בַּפְּעֻלוֹת הָאָדָם, רַק הַכֹּל בְּרָצוֹן ה' לְבַד, וְזֶהוּ "לֹא בַּגְבוּרָה הַסּוֹס יִחְפֹּץ לֹא בְּשׁוֹקֵי הָאִישׁ יִרְצֶה, רוּצָה ה' אֶת יִרְאָיו", כִּי עֵקֶר הַשְּׁפַע וְהַפְּרָנָסָה אֵינוֹ עַל-יְדֵי הַשְׁתַּדְלוֹת הָאָדָם, חֵס וְשָׁלוֹם, בַּגְבוּרָה הַסּוֹס וּבְשׁוֹקֵי הָאִישׁ שֶׁהוֹלֵךְ וְנוֹסֵעַ וּמִשְׁתַּדֵּל בְּשִׁבִּיל פְּרָנָסָה, רַק הָעֵקֶר הַפְּרָנָסָה הוּא רַק עַל-יְדֵי הָאֱרֶת הָרָצוֹן שֶׁמִּמְשִׁיכִין מִשְׁבֹּת לְשִׁשֶּׁת יָמֵי הַחֹל, וְזֶהוּ "רוּצָה ה' אֶת יִרְאָיו", שֶׁעֵקֶר הַפְּרָנָסָה הוּא רַק עַל-יְדֵי הָאֱרֶת הָרָצוֹן, וְעֵקֶר הַפְּרָנָסָה מְקַבֵּלַת הַמַּלְכוּת, שֶׁהִיא בְּחִינַת יִרְאָה, מִבְּחִינַת הָרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן, עַל-יְדֵי הַבְּטָחוֹנוֹת שֶׁל כָּל אֶחָד בְּחִינַת (שם קד, כז): "כָּל־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל", וְזֶהוּ "רוּצָה אֶת ה' אֶת יִרְאָיו", "אֶת יִרְאָיו" דִּיקָא, כִּי הָעֵקֶר תְּלוּי בִּירְאָה, שֶׁעֵקֶר הָאֱרֶת בֵּין וּתְלִמִּיד שֶׁעַל יָדָם מֵאִיר הָרָצוֹן, שֶׁמִּשָּׁם מְקַבֵּלַת הַמַּלְכוּת הַפְּרָנָסָה, הַכֹּל תְּלוּי בִּירְאָה (עַיֵן לְקוּטֵי מוה"ר"ן, חֶלֶק ב', סִימָן ז'). וְזֶהוּ "אֶת הַמִּיַּחֲלִים לַחֲסִדּוֹ", דִּהְיָנוּ מֶה שֶׁכָּל אֶחָד מִיַּחֲל לַחֲסִדּוֹ וּבוֹטָח בַּהֶשֶׁם, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא עוֹלָה הִירְאָה בְּחִינַת מַלְכוּת, וּמְקַבֵּלַת הַפְּרָנָסָה מִהָאֱרֶת הָרָצוֹן שֶׁהִיא בְּחִינַת שְׁבֹת, כִּי שְׁבֹת הִיא בְּחִינַת יִרְאָה, בְּחִינַת יִרְאָה שְׁבֹת, שֶׁעֵקֶר הָאֱרֶת בֵּין וּתְלִמִּיד וְעֵקֶר הַפְּרָנָסָה הוּא עַל-יְדֵי הִירְאָה דִּיקָא, וְזֶה בְּחִינַת שְׁבֹת מְלֻכְתָּא. וְזֶה שֶׁהִזְהִיר הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל שְׁבֹת קֹדֶם מְלֻאכֶת הַמִּשְׁכָּן, לְהוֹרוֹת שָׂאִין מְלֻאכֶת הַמִּשְׁכָּן דּוֹחָה שְׁבֹת, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חז"ל (יבמות ז.), כִּי מֵאַחֵר שֶׁמְלֻאכֶת הַמִּשְׁכָּן הִיא רַק בְּבְחִינַת הָאֱרֶת הָרָצוֹן, וְהַמְלֻאכָה נַעֲשִׂית מֵאֲלִיָּה הִיוּ יְכוּלִּים לְטַעוֹת וּלְאָמֵר שֶׁדּוֹחָה שְׁבֹת, מֵאַחֵר שָׂאִין עוֹשִׂים כָּלֵל רַק כָּל הַמְלֻאכּוֹת, הֵם בְּבְחִינַת הָאֱרֶת הָרָצוֹן, וְעַל-כֵּן הִזְהִיר אוֹתָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שֶׁלֹּא נִטְעָה בָּזֶה, כִּי אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵין מְלֻאכֶת הַמִּשְׁכָּן דּוֹחָה שְׁבֹת, כִּי שְׁבֹת הִיא לְמַעַלָּה מִזֶּה, לְמַעַלָּה מִבְּחִינַת הָאֱרֶת הָרָצוֹן שֶׁמְתַלְבֵּשׁ בְּבְחִינַת הַל"ט מְלֻאכּוֹת, כִּי שְׁבֹת הִיא בְּחִינַת בְּטוּל לְגַמְרִי, בְּחִינַת רַעְוָא דְרַעְוִין, רָצוֹן שְׁבִרְצוּנוֹת, וְאֵז אֵין שׁוֹם עֲבָדָה וְעֲשִׂיָּה כָּלֵל, אֲדַרְבָּה אֵי אֲפָשָׁר לַעֲשׂוֹת בְּחִינַת מְלֻאכֶת הַמִּשְׁכָּן, דִּהְיָנוּ לַעֲשׂוֹת כָּל הַל"ט מְלֻאכּוֹת, בְּבְחִינַת ט"ל אִוֹרוֹת בְּבְחִינַת הָאֱרֶת הָרָצוֹן, כִּי אִם עַל-יְדֵי שְׁבֹת,

דהיגו על-ידי השביתה והמנוחה של שבת, כי דיקא על-ידי שבת, על-ידי ששוכתין אז ממלאכה לגמרי, ואז זוכין להארת הרצון בשלמות, על-ידי-זה דיקא זוכין להמשיך הקדשה של שבת לששת ימי החל, דהיגו שממשיכין הארת הרצון לכל העבדין דחל, לכל הל"ט מלאכות, ונכללין כל הל"ט מלאכות בבחינת ט"ל אורות, שזהו בחינת מלאכת המשכן. נמצא, שאי אפשר לעשות מלאכת המשכן, כי אם על-ידי שבת, וזהו שהקדים שבת למלאכת המשכן. ובכל מקום שמזכיר מלאכת המשכן, מקדים אסור מלאכה בשבת, כי מלאכת המשכן אינה דוחה שבת, אדרבה אי אפשר לעשות בבחינת מלאכת המשכן, דהיגו שיהיו כל הל"ט מלאכות בבחינת ט"ל אורות, בבחינת הארת הרצון, כי אם על-ידי קדשת שבת, שהיא בבחינת רצון שברצונות, בבחינת רעוא דרעוין.

ועל-ידי-זה בעצמו שממשיכין הקדשה של שבת לששת ימי החל, בבחינת 'זכרהו מאחד בשבת', ומקדשין את הל"ט מלאכות בקדשת שבת, בבחינת ט"ל אורות, בבחינת מלאכת המשכן, על-ידי שמאמינים שכל הפרנסה היא רק מהשם יתברך לבד על-ידי הארת הרצון לבד שמאיר בשבת, על-ידי-זה יכול לזכות במשך הזמן מרב דבקוהו בו יתברך, שלא יצטרך לעשות אפלו שום עסק ועבדה במשא ומתן, ועל-כל-פנים לעת עתה, כשעדין אינו אוהז בזה, אפלו כשצריך לעשות איזה עסק ועבדה במשא ומתן, אל יעשה מהעקר טפל ומהטפל עקר, שיחשב כאלו המשא ומתן והאמנות היא העקרית, ועל ידה יכולים להעשיר או להעני, כי היא טעות גדולה, אשר ממררת את חיי האדם בנזפר לעיל, אלא האדם צריך למסור את עצמו לגמרי אליו יתברך, והשם יתברך ברחמיו ישפיע עליו שפע ופרנסה, ויזכה לכל טוב אמתי ונצחי תמיד.

פרק חמישי

עקר הפרנסה והעשירות תלוי בהתקרבות אל צדיקים אמתיים, ועל-כן מי שרוצה לזכות לפרנסה בנקל ואפלו עשירות, עקר עצתו שיקרב עצמו אל הצדיקים אמתיים שבדור היונקים מהצדיק האמת מיוחדי הדורות וכו', כי עקר הפרנסה והשפע והעשירות נמשך מהם, כי הצדיק האמת מיוחדי הדורות זכה לעלות במקום שעלה וכו', ונכלל לגמרי בו יתברך וכו', והוא ממשיך את ההארה הזאת למטה אל זה העולם, והצדיקים האמתיים שבדור מקבלים ממנו הארה הזו, ועל-כן מי שרוצה לזכות לפרנסה ולשפע דקדשה ועשירות, ישתדל להתקרב אליהם, והם ימשיכו גם עליו את הדעת הנפלא הזו, ויתמלא עם שפע דקדשה; כי באמת השם יתברך חפץ חסד, ורוצה רק להיטיב להאדם, אך האדם מחמת טעותו וכו', נתרחק ממנו יתברך, עד שנופל לבור עמק וכו', והוא מלא קשיות וספקות עליו יתברך, וכל מה שמתרחק עצמו ממנו יתברך, יותר כבד וקשה לו בכל עניניו ובפרטיות בפרנסה, עד שיש שנפלו כל-כך ונתרחקו ממנו יתברך, עד שנכנסו בחובות ודחקות גדולה, רחמנא לצלן, וקשים ומרים להם חיייהם, והם רודפים ומסתובבים אחר פרנסתם, ומתנגעים מאד מאד, ומאומה לא ישאו בעמלם וכו', וכל מה שנכנסים בחובות ודחקות, יותר נתעקם מהם ודעתם ממנו יתברך, ונופלים בקשיות וספקות, והם יגעים ביגיעות גוף ונפש וכו', עד שיש שנפלו כבר כל-כך, שמשפירים את עצמם לאחרים, ומעבידים אותם בעבדים כנענים וכו' בעבודת פרך, ואף-על-פי-כן אינם משיגים פרנסתם, וכל זה נמשך מאחר שנתרחקו מהצדיקי אמת שבדור, המקבלים ויונקים מהצדיק האמת מיוחדי הדורות, כי באמת הבעל-דבר עושה כל מיני פעולות להסתיר את הצדיקי אמת שבדור, באפן שיפלו בני-אדם על ידו

בתאות מִמון, ויהיו רודפים אחר המִמון יומם ולילה, והבעל-דָּבָר מקים שלוחיו המדברים על הצדיקי אֶמֶת שְׂבִדוֹר בֶּאֱפֶן שִׁיתְרַחֲקוּ מֵהֶם, וְעַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ הוּא לוֹכֵד אֶת רַב הָעוֹלָם בְּמַצּוֹדָתוֹ, כִּי זֶהוּ כָּלָל, כִּי (אִיכָה ג, לח): "מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא הָרְעוֹת וְהַטּוֹב", וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ חֲפֵץ חֶסֶד, וְרוֹצֵה רַק לְהִיטִיב, וְעַקֵּר הַהִטָּבָה הוּא עַל-יְדֵי צַדִּיקֵי אֶמֶת שְׂבִדוֹר, שֶׁהֵם מְאִירִים אֶת הַדַּעַת הָאֱמֶת מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת בְּעוֹלָם, אֲךָ דִּיקָא עֲלֵיהֶם מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט הַבַּעַל-דָּבָר, וּמַעֲרַב בְּכָל פַּעַם אֶת הָעוֹלָם עַל-יְדֵי כְּמָה צְבוּעִים וְנוֹאֲפִים, אֲשֶׁר גּוֹרְמִים מִחֲלָקֶת עֲצוּמָה עַל צַדִּיקֵי אֶמֶת שְׂבִדוֹר, וְזֶה עֵקֶר עֲכוּב הַגָּאֻלָּה בְּכָל־לֵיּוֹת הָעוֹלָם וּבִפְרָטִיּוֹת אֲצֵל כָּל אֶחָד וְאֶחָד, וְעַל-יְדֵי-זֶה צְרִיכִים לַעֲבֹד קָשָׁה מְאֹד מְאֹד, וְצְרִיכִים לְהַשְׁכִּיר עֲצָמוֹ לַעֲבֹד, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּגִי-אָדָם שְׂעוּבָדִים כַּחֲמוּרִים וְנִעְשׂוּ כְּשׁוֹר לַעֲלֹ וּכְחֲמוֹר לְמַשָּׂא, וְכָל זֶה נִגְרָם עַל-יְדֵי כְּמָה לְצִים וְנוֹאֲפִים הַגּוֹרְמִים בְּכָל פַּעַם מִחֲלָקֶת עַל הַצַּדִּיקֵי אֶמֶת שְׂבִדוֹר, וְגוֹרְמִים שִׁיתְרַחֲקוּ מֵהֶם וְכו', כִּי עַקֵּר הַגָּלוּת הַמָּרָה הַזֹּאת נִמְשָׁכֶת מִחֲמַת גַּם שִׁפְגָמוֹ בַּצַּדִּיקִים הָאֱמִתִּיִּים, שֶׁהֵם בַּחֲנִינֵת נְבִיאִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרֵי הַיָּמִים ב לו, טו): "וַיְהִיו מְלַעְבִּים בְּמִלְאָכֵי הָאֱלֹקִים וּבִזְוִים דְּבָרָיו, וּמִתְעַתְּעִים בְּנִבְיָאוֹ", וְכָתִיב (יִשְׁעִיָּה נו, א): "הַצַּדִּיק אָבִד וְאִין אִישׁ שָׁם עַל לֵב וְאִנְשֵׁי חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאִין מִבִּין, כִּי מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף הַצַּדִּיק", כִּי כָל אֶחָד צָרִיךְ לְחַפֵּשׂ וּלְבַקֵּשׁ מְאֹד מְאֹד אֶת הַצַּדִּיק הָאֱמֶת מִיַּחֲדֵי הַדּוֹרוֹת, שֶׁעַל יָדוֹ עֵקֶר תִּקּוֹן הָעוֹלָם, כִּי הוּא מְאִיר אֶת אֱמֶת מְצִיאוֹתוֹ בְּעוֹלָם, כִּי מֵרַב זְכוּכּוֹ שׁוֹכֵף אֶת עֲצָמוֹ וְזֹכֶה לְהַכְלִיל בְּמָקוֹם שֶׁנִּכְלָל וְכו', הוּא מוֹרִיד הַשְּׁגָת אֱלֹקוֹת וְאֱמֶת הָאֱמוּנָה לְכָל הָעוֹלָם כָּלוּ, וְעַל-כֵּן מִי שׁוֹכֶה לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו בְּאֱמֶת, מִמִּילָא זֹכֶה לְפִרְנָסָה בְּנִקָּל וּלְשִׁפְעַ דְּקִדְשָׁה, וְאִפְלוּ לַעֲשִׂירוֹת נִפְלְאוּ, הַכֹּל כְּפִי הָאָדָם כָּל אֶחָד כְּפִי הִתְקַרְבוֹתוֹ אֵלָיו, אֲךָ הַבַּעַל-דָּבָר עֲרַבֵּב אֶת הָעוֹלָם, וְגֵרָם עָלָיו מִחֲלָקֶת עֲצוּמָה עַל-יְדֵי כְּמָה בּוֹרִים וְלְצִים וְנוֹאֲפִים וְכו', הַמַּעֲכָבִים לְהִתְקַרֵּב אֵלָיו בְּכְמָה נִכְלִי עֲרֻמוּמִיּוֹת וְכו', עַד שֶׁהֵם מְלַבִּישִׁים עֲצָמָם כְּאִלוֹ גַּם הֵם יוֹדְעִים מֵהַצַּדִּיק הָאֱמֶת וְכו', וּכְאִלוֹ הֵם מְבִינִים יוֹתֵר וְכו', וּבְאֱמֶת הַכֹּל הוּא בְּנִכְלִי עֲרֻמוּמִיּוֹת שֶׁל

הבעל-דבר השונא את האדם מאוד מאוד, ורוצה שיעבד האדם כחמור רב היום ולרבות הלילה, באפן שלא יהיה לו פנאי אפלו כרגע להתישב על התכלית הנצחית, וכל זה הוא על-ידי כמה לצים ובורים ונואפים המסתובבים סביב הקדשה, ומונעים ומעכבים בני-אדם להתקרב אל הצדיק האמת שבדור, וכפי מה שפוגמין בזה, חס ושלום, שאין משתדלין לחפש את הצדיק, כמו-כן נופלים בגלות ונתרחקים מהקדשה, ואזי נופל אל ההפוך, שהוא צריך לחפש ולבקש כל ימיו, ואינו יודע מה הוא מחפש ומבקש, שזה הוא עקר הגלות, שהוא בגלות וטלטול נע ונד, ושואל ודורש ומבקש ומחפש ביגיעה ועמל וטרחה גדולה מאוד מאוד. ואינו יודע בעצמו מה הוא מבקש ומחפש, כמו שרואין כל זה בחוש, מי שיביט בעין האמת, שרב בני-האדם רודפים אחר הממון ביגיעות גדולות וטרחות וטרדות מאוד מאוד, והוא ממש כמו מי שהולך לחפש ולבקש איזה דבר, כי כל אדם אינו ממלא תאוותו לעולם במקמון, כמו שאמרו חז"ל (מדרש רבה, קהלת א'): אין אדם מת ויחצי תאוותו בידו, יש לו מנה מבקש מאתים וכו', נמצא שלעולם אין ממלא תאוותו, והוא שואל ודורש ומבקש ומחפש אחר הממון לעולם, באלו הוא מחיב ומשעבד לאיזה שר ומושל לחפש ולבקש איזה דבר. ובאמת הוא בעצמו אינו יודע מה הוא מבקש, כי עד יום מותו הוא מבקש ומחפש תמיד, ואם-כן בשביל מי הוא מבקש ומחפש אחר הממון, ואם יאמר בשביל בניו, מי יודע אם ישאר הממון אחריו לבניו, כאשר אנו רואים, שרב העשירים בניהם או יוצאי חלציהם עניים ואביונים, ואפלו אם היה נשאר הממון לבניו, מה התכלית מזה, הלא גם בניו אחריו ודורותיהם אחריהם כלם יהיו צריכים למות כמותו, ומה יתרון להם בכל הממון, כמו שכתוב (תהלים מט, יח): "כי לא במותו יקח הכל" וכו', וגם כי הלא גם בניו לא יספיק להם כל הממון שניית להם, כי יותר שישאיר להם ממון יהיה חסר להם יותר, ותגדל דאגתם יותר, כי אין אדם מת ויחצי תאוותו בידו. וכמו שאנו רואים בעינינו, מי שבקי בטיב בני העשירים, שרבים ככלם דאגתם וצערם גדול מאוד, כי למשל עשיר

אחד שיש לו עשרת אלפים זהובים, ויש לו חמשה או ארבעה בנים, והוא מתנהג בדרך הנגידים הגדולים, ובדאי פשיש לו עשרת אלפים, הוא מתנהג בדרך שצריך לפרנסתו לפי דעתו יותר מעשרת אלפים, כי נדמה לו שמכרח לישוב בדירות וחומות שעולים כמה אלפים, ומרגליות ותכשיטין ורבוי ההוצאה בכל שבוע להוליך בניו כל אחד ואחד בבגדי משי ורקמה ותכשיטין וכו' בדרך הגבירים הגדולים, ואומר שעל עצמו אינו מקפיד כלל רק על בניו, פאלו היא מצנה מן התורה להוליך בניו בדרך זה, והוא עושה הפל בשביל נחת רוח לבניו, ובאמת בניו כל ימיהם כעס ומכאובות, כי כל אחד מבניו ובנותיו רוצה להתנהג באפן שאין מספיק לו לבדו כל העשירות של אביו ויותר מזה, עד שמתרבה דאגתו בכל יום, כי בודאי אי אפשר לאביו שיתן לכל אחד מבניו ובנותיו כל עשירותו, ונותן לכל אחד כפי דעתו ורצונו, וכל מה שנותן להם אינו מספיק להם עד שנופלת קנאה ושאנא גדולה בין בניו ובנותיו בעצמן, וכל אחד מבניו מתקנא בחברו, וכל אחד רוצה לבלע את חברו, כמו קין שהרג את הבל מחמת שכל העולם לא היה מספיק לו, ואביהם בעצמם יש לו צער גדול מהמריבה והשאנא והקנאה שבין בניו וכיוצא בזה דאגות ויסורים הרבה, שיש לכל אחד כל ימי חייו אביו, ואחר-כך כלם מצפים עליו שימות, וכשמת רוצה כל אחד לקבל כל הירושה לחלקה, עד שעל-פירב כמה ירושות יורדות לטמיון על-ידי המחלקת שבין הבנים, וגם על-פירב אינם מצליחים אחריו, ונעשים עניים, והלא מימות עולם אומר כל אחד שהוא חושב בשביל בניו, כדי שיהיה לבניו ממון ועשירות, ועדין לא נמצא אחד בעולם, שאביו ישאיר לו די ספוקו, שלא יהיה טרוד עוד אחר הממון, כי אפלו מי שיורש הון רב מאביו, אף-על-פי-כן אינו מת וחצי תאנתו בידו. נמצא, שלשוא ולחנם עמלים כל העולם, ומבקשים ומחפשים אחר הממון תמיד, ומאומה לא ישאו בעמלם, וכאשר צעק על זה קהלת בכל ספרו, ומכל שכן העניים והדלים ושאר אנשים, שעניניהם מצפות תמיד על פרנסה, ועומדים בבקר בדאגת פרנסה, ובלילה לנים בדאגה זו, ומשוטטים בשוקים

וברחובות למצא איזו דרך לבקש איזו פרנסה, וכן עוברים להם כמה ימים ושבועות ואין פועלים כלום, ומעט פרנסה שיש להם מגיעה להם רק בהשגחת השם יתברך, שלא ממקום שחשבו ובקשו וחפשו כלל, באשר נראה בחוש, ומודים על זה כל הצריכים פרנסה, שעל-פירב הם מבקשים ומחפשים איזה ימים רוח ופרנסה, ואינם מוצאים כלל, ואחר-כך השם יתברך מזמין להם איזה רוח בהשגחתו יתברך לבד, שלא ממקום שחפשו ובקשו כלל. נמצא, שהבקשה והחפוש שלהם היה בחנם להבל ולריק. ושלמה המלך, עליו השלום, צוח ואמר (משלי ב, ד): "אם תבקשנה כסף וכמטמונים תחפשנה אז תבין יראת ה' וכו'". שצריכים לבקש את דרכי הקדשה בבקשה וחפוש גדול כמטמונים וכסף, כמטמונים וכסף דיקא, ויציר האדם בדעתו כמה היה מבקש ומחפש, אם היו אומרים לו שבכאן ימצא אוצר בודאי, ואם יחפש כך את הצדיק האמת, שעל ידו יבוא לכל טוב, בודאי יזכה למצא אותו ולהתקרב אליו, ויזכה לכל טוב. כי עקר מה שנופלים בני-אדם בגלות גדולה, שהם מטלטלים בגלות, ונעים ונדים לחפש ולבקש הממון, הכל הוא מחמת הפגם שפגמו, שלא זכו לחפש את הצדיק אמת, שעל ידו זוכים אל הקדשה ולאמונה ולהשגחה ונפלאות, שאז אין צריכין יגיעה וטרדה כלל אחר הפרנסה, כי (תהלים לד, יא): "דורשי ה' לא יחסרו כל טוב", דורשי דיקא, דהינו שמחפשין ומבקשין את הצדיק כדי להתקרב להשם יתברך, אזי לא יחסרו כל טוב, כי השם יתברך יספק להם כל צרכם בלי טרדה ובקשה וחפוש, כי זוכין להשגחה ונפלאות שלא כדרך הטבע.

ועל-כן אהובי, ידידי, אל תהיה בטלן, אם אתה רוצה פרנסה ושפע דקדשה, ראה להתקרב אל הצדיקי אמת שבדור, היונקים ומקבלים מהצדיק האמת מיחידי הדורות, ואל תאבה ואל תשמע אל הרשעים וקלי העולם, והלצים, בורים וריקים ונואפים, כי הם העזי פנים שבדור, המעכבים את הגאולה בכלליות, ובפרטיות לעזור לכל אחד שיהיה לו פרנסה ושפע דקדשה ועשירות, ושלא

יצטרף לעבד כחמור רב היום ולרבות הלילה וכו', כי כל הצרות הם גורמים, ועל-כן העקר לחפש ולבקש אחר הצדיקים האמתיים שבדור, שעל ידם ישפע גם עליו שפע פרנסה ועשירות, וזה פרוש (תהלים קה, ד): "דרשו ה' ועזו בקשו פניו תמיד", 'דרשו ה'', 'שצריכין לדרש ולבקש את השם יתברך מאד, לזכות לאמונה שלמה באמת, ומפרש הפסוק: איך מבקשין את השם יתברך, הינו איך זוכין לאמונה, וזה 'ועזו', 'עזו' זה הצדיק האמת שנקרא עז, כמו שכתב רבנו ז"ל, שהצדיק נקרא בעז, בו עז, בו תקפא, כי הצדיק הוא גבור הכובש את יצרו, והוא עז כנמר בעבודתו יתברך, והוא נותן עז ותעצומות להשם יתברך כביכול, בבחינת (שם סח, לה): "תנו עז לאלקים", ובשביל זה נקרא הצדיק 'עזו', וזהו 'דרשו ה' ועזו', 'שצריכין לבקש את ה' יתברך, הינו לזכות לאמונה שלמה, וזה אי אפשר כי אם על-ידי שיזדרשו ויבקשו ויחפשו את ה' ועזו, הינו הצדיק, שעקר האמונה והשפע וקדושה והפרנסה והעשירות בא מהם, והבן למעשה.

פרק ששי

אָמרו חז"ל (אבות ד): "איזהו עשיר השמח בחלקו"; ועקר השמחה הוא שצריך תמיד לידע, כי כל מה שיש לו וכל מה שהשם יתברך משפיע לו בכל פעם, הכל חסד חנם ממנו יתברך, והוא אינו ראוי לכל זה כלל, וכל מה שיכניס בידעתו ידיעה זו, כי הכל חסד חנם ממנו יתברך, והוא אינו ראוי כלל אל שום דבר, זהו עקר העשירות, כי עקר תקון העשירות הוא עניות, דהינו מי שאינו מתגאה בידעתו, ומחזיק עצמו כעני, ובאיזה מעמד שהוא — בין שהוא עני ממש או בינוני, או שהוא עשיר מכלל, תמיד מחזיק עצמו כעני ואביון גדול, בבחינת דוד המלך, שבגדל מלכותו וגדלתו ועשרו הגדול אמר תמיד (תהלים קט, כב): "כי עני ואביון אנכי", וכן (שם מ, יח): "ואני עני ואביון". כי האדם ראוי לו להבין עצם עניותו בזה העולם, כי אפלו הצדיק אי אפשר לו לצאת ידי חובתו בזה העולם כנגד השם יתברך, וכמו שכתוב (קהלת ז, כא): "אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב" וכו', מכל שכן וכל שכן שאר בני העולם, ואם-כן אפלו לחם צר ומים לחץ אינו מגיע לו, חס ושלום, לפי מעשיו, רק השם יתברך זן העולם בחסדו, כמו שכתוב (תהלים קלו, כה): "נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו", ואם-כן אין עני יותר ממנו, כי הוא אכיל דלאו דיליה, וכשמשלים אל לבו האמת, ויודע זאת בברור, אזי טוב לו תמיד, ויזכה לעשירות אמיתית, שהוא מה שאמרו חז"ל (אבות ד): "איזהו עשיר השמח בחלקו", כי ישמח תמיד בחלקו מאד, שיודע שהכל חסד גדול מהשם יתברך, אפלו לחם צר ומים לחץ, ועל-ידי-זה יזכה לעשירות ממש לכל הון דעלמא, בבחינת (זהר הקדוש לך-לך קכב): מאן דאיהו זעיר הוא רב, שמי שהוא קטן בעיניו ויש לו הסתפקות, ומקבל הכל באהבה ובשמחה, יזכה אחר-כך לעשר וגדלה, וכמו שכתוב (משלי יג, ז): "יש מתרושש והון רב", וכתוב (תהלים קיג, ז): "מקמי מעפר דל" וכו', "להושיבי עם נדיבים", מקים מעפר דיקא, הינו מי שמשלים עצמו כעפר, וגם אחר-כך פשוטה לעשירות ממש לכסף

וזהב וחפצים הרבה, לא יפל על-ידי-זה להתאוות מה שאינו שלו, כי גם בעצם עשירותו יחזיק עצמו לעני, ויהיה שמח בחלקו תמיד, לא כן הרשעים שהם בהיפך מכל זה, כשהרשע הוא עני, אזי הוא בכעס על השם יתברך על עניותו וחסרונו, ותכף כשיש לו איזה ממון, הוא מלביש עצמו במלבושים שאינם ראויים לו לפי ממנו, ועל-ידי-זה חסר לו עתה יותר מבתחלה, וכשמרויח עוד ממון יותר מתחיל לקנות לו כלי כסף ומרגליות ותכשיטין, והכל בכפלי כפלים מכפי ערכו, ועל-ידי-זה חזיו מרים ומרורים תמיד, עד שיש הרבה שבימי עשירותם חזיהם מרורים יותר מבני עניים, עד שהרבה העבירו עצמם לדעת על-ידי-זה. ועל-פירב על-ידי-זה באים לידי עניות ממש, ומתים בעלי חובות (שקורין אן זעצירס), וגם בימי עשירותם היו עניים גדולים, כי תמיד חסר להם כפי הנהגותם והצטרכותם העצומות, והכל מחמת גסותם הרעה, ואינם חושבים על תכליתם הנצחית, וכאלו כל העשר מגיע להם לבד, ומאן דאיהו רב הוא זעיר, ומי שהוא מתגאה, הקדוש-ברוך-הוא משפילו, ומתים עניים ובעלי חובות, וזה בחינת נאה עניותא לישראל (חגיגה ט:), שעקר היפי והנוי הוא עניות, הינו מי שמחזיק עצמו לעני תמיד הוא נאה ויפה תמיד, כי כל מה שיש לו, הוא נאה ויפה אצלו תמיד, אפלו מלבוש של פשתן עם טלאי על גבי טלאי, הכל נאה ויפה אצלו, ושמח בו מאד, שיש לו על-כל-פנים מלבוש כזה להתכסות בו, כי יודע שאינו ראוי לו לפי מעשיו אפלו מלבוש כזה, ואז הוא נאה ויפה תמיד, כי אחר-כך גם כשיהיו לו מלבושים של משי ושל כסף וזהב יהיו נאים ויפים אצלו תמיד, אבל מי שאינו מחזיק עצמו בעני, וכל מה שיש לו מתאנה יותר, אינו זוכה לנוי ויפי לעולם, כנראה בחוש, שאפלו לובש בגדי משי היקרים וכו', תמיד חסר לו עוד בגדים היקרים ביותר של גדולי הקצינים ביותר, וכן הלאה וכו', כידוע כל זה, והבן מאד.

וזה סוד מצה שאוכלים בפסח, שהוא תקון הממון והעשירות שנקרא 'לחם עני', בחינת מצה פרוסה, מה דרכו של עני

בפרוסה, הינו שעקר תקון הממון והעשירות הוא על-ידי עניות, על-ידי שמחזיקין עצמן תמיד כעני. וזה בחינת דרכו של עני בפרוסה, שהוא פורס ומשבר לחמו ופרנסתו תמיד, שכל מה שיש לו הוא חושב שמגיע לו מחצה מזה, ועל-כן תמיד אין חסר לו כלום, והוא שמח בחלקו תמיד, שזהו עקר העשירות, ועל-ידי-זה זוכה לעשירות ממש בעולם הזה ובעולם הבא. ועל-כן נאמר בקרבן פסח (במדבר ט, יא): "על מצות ומררים לאכלהו", כי קרבן פסח שהוא בחינת עשירות צאנה, עשירות דקדשה, עקר אכילתו צריך שיהיה דיקא על מצות, שהם בחינת לחם עני, ומרורים — לזכר העני שנתענו במצרים. הינו שגם בעשירותו לא ישפח מרירות עניותו, כדי שלא יתגאה, שזהו בחינת (קהלת ד, יג): "טוב ילד מספן וחסם" וכו', כי גם במלכותו נולד רש, כמו שפרש רש"י שם: שגם במלכותו ועשרו מחזיק את עצמו לרש ועני; כי האדם צריך לאחז תמיד בקצה האחרון, ולזכר שנולד ערם, כמו שכתוב (איוב א, כא): "ערם יצאתי מבטן אמי", שזהו תכלית העניות, וכנגד עניות זו, כל מה שיש לו היא עשירות גדולה, ואז יהיה שמח בחלקו בכל מה שיש לו — הן מעט, הן הרבה, אבל תכף כשיסתפל למעלה ממנו, והינו שיתקנא בגדולים ממנו בעשירות, בודאי הוא חסר לעולם, נמצא, שעקר עשירות, כשמחזיקין עצמו לעני, כי כנגד תכלית העניות, הכל הם עשירים, אבל כששוכח עניותו, אין עני ממנו, כי חסר לו בכל פעם יותר ויותר. וזה שאומרים בליל פסח: הא לחמא עניא, ותכף אומרים: כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך וכו', הינו שבתחלה מספר שהמצה היא בחינת לחם עני, שנוכרין העניות של הגלות ויודעין האמת מגדל עניותו מכל, ותכף כשיודעין זאת, עוזר לו השם יתברך וממלא כל חסרונו, עד שיוכל גם להשפיע לאחרים, שזהו מה שאומרים מיד: כל דכפין ייתי ויכול וכו', כי דיקא על-ידי בחינת לחמא עניא זוכין לעשירות גדולה, עד שכל מי שירצה, יבוא ויסעד אצלו, וזהו גם-כן מה שעוקרין הקערה מיד, ושואלין הקשיות של מה נשתנה, ועקר כל הארבע קשיות סובבין על קטב זה, ושואלין רבוי הסתירות שרואין בלילה הגדול הזה, שפכל

הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה כמו שרואין, שזהו לכאורה בחינת עשירות, כי בודאי לחם חמץ טעים יותר, והוא לחם עשירים יותר מלחם מצה, והלילה הזה כלו מצה, שהוא בחינת עניות, בחינת לחם עני, וכנגד זה אנו רואין ההפך, שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפלו פעם אחת, הלילה הזה שתי פעמים, שזהו דרך עשירות, שאוכלין מאכלין מטבלין, כמוכא במפרשים, שהטבול מרמז על עשירות וחרות, וכן מוסיפין לשאל עוד סתירות כאלה, שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות הטובים לאכילה, והלילה הזה כלו מרור, שמרמז על מרירות העניות והפרנסה, וכנגד זה רואין ההפך, שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין, הלילה הזה כלנו מסבין דרך חרות בעשירים ומלכים, ועל זה משיבין ומספרין כל ספור יציאת מצרים, שהיינו עבדים לפרעה במצרים, והיינו ברחק ובעניות גדולה, כי היה כל השפע אצלם, והם היו המלכים והשרים והשופטים ומשלו עלינו, ויציאנו ה' משם ברכוש גדול, והביאנו לארץ ישראל, ארץ חמדה וכו', והחזיר השפע והעשירות לנו, וכמו שאנו מזכירין בהגדה, שקים הבטחתו: "ואחרי-כן יצאו ברכוש גדול", שנתן לנו את ממונם, וכל עקר הטרח הזה שהגלנו תחלה בגלות כזו, ואחר-כך הוציאנו בעשירות כזו, ולמה לא נתן לנו העשירות תכף בלי צער הגלות, אבל הכל היה לטובתנו, כדי להזכיר בכור הברזל בגלות, כדי לברר ולזכור העשירות, להוציא אותנו מתאות ממון, שהיא עשירות וממון דסטרא אחרא, שכל מה שיש לו יותר, חסר לו יותר, שעליהם נאמר (משלי ג, לג): מארת ה' בבית רשע", בחינת (שם יג, כה): "ובטן רשעים תחסר", ולזכות לעשירות דקדשה שפאה על-ידי עניות דיקא, ובשביל זה מצוה עלינו לאכל מצה, לחם עני, ומרור — לעשות כל השנויים האלו, כדי לידע ולזכור תמיד בעניות והמרירות שעל-ידי-זה דוקא אנו זוכין לעשירות ולהסב במטה דרך חרות במלכים, כי מי שאינו זוכר בעת עשרו, בחינת מלכות, את עניו ומרירותו, זה אינו עשיר כלל, כי עליו נאמר (קהלת ה, יב): "עשר שמור לבועליו לרעתו", והוא גרוע מעני, כי חסר לו יותר, עד

שְׂסוּבֵל מְרִירוֹת מְרָה מְמוֹת, בְּאֶשֶׁר רוֹאִין בְּחוּשׁ, וְגַם בְּשִׁבִּיל זֶה עוֹקְרִין הַקְּעָרָה קֶדֶם הָאֲכִילָה, לְרִמּוֹ שְׁאִין הַסַּעֲדָה שְׁלֵנוּ, וְאִין אָנוּ רְשָׁאִין לֶאֱכֹל מִמֶּנָּה עַד שְׁנֹזְכִיר תַּחֲלָה חֲסָדֵי הַשֵּׁם וְנִפְלְאוֹתָיו, אִיךְ הוֹצִיא הַשֹּׁפֵעַ מִהַסְטֵרָא אַחֲרָא מַגְלוֹת מַצְרִים, וְנִתְּנָה לָנוּ, שְׂאֹז דִּיקָא חוֹזֶרֶת הַפִּרְנָסָה וְהַעֲשִׁירוֹת, וְאָנוּ יְכוּלִין לֶאֱכֹל, וְזֶהוּ בַּחֲנִינָת מַה שְּׁכָתוֹב בְּזֶהֶר הַקְּדוּשׁ (פֶּרֶשֶׁת בְּשַׁלַּח), שְׂרֵב הַמְּנוּנָא סְבָא אֶפְלוּ כְּשִׁתְּיָה הַשְּׁלָחַן עָרוּךְ לִפְנֵינוּ, לֹא רָצָה לֶאֱכֹל עַד שֶׁהִתְפַּלֵּל עַל מְזוֹנוֹ וְאָמַר: לֹא אֵיכּוֹל עַד שְׁאִיתִיָּהִיב מִבֵּי מַלְכָּא, הֵינּוּ שְׂאָמַר, שְׁאִין הַסַּעֲדָה שְׁלוֹ, עַד שִׁיִּבְרַר אוֹתָהּ עַל-יְדֵי תַּפְלָתוֹ; כִּי עָקֵר בְּרוּר הַפִּרְנָסָה מִהַגְלוֹת הוּא עַל-יְדֵי תַּפְלָה כְּדוּעָה. וְכֵן בְּכָל דּוֹר וָדוֹר חֵיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ בְּאֵלוֹ הוּא יֵצֵא מִמַּצְרִים וְכוּ', כַּמְבָּאֵר בַּהֲגָדָה, כִּי זֹאת הַבַּחֲנִינָה הִיא בְּכָל דּוֹר וּבְכָל אָדָם וּבְכָל זְמַן, שֶׁעָקֵר מְרִירַת הַגְלוֹת לְכָל אֶחָד לְפִי בַּחֲנִינָתוֹ, וְעָקֵר בַּחֲנִינָת הַגְּאֻלָּה שְׁמַמְשִׁיךְ כָּל אֶחָד עַל עֲצָמוֹ אִיזוֹ בַּחֲנִינָה שֶׁל חֲרוּת וְגֻאֲלַת הַנֶּפֶשׁ, הַכֹּל הוּא כְּשִׁזְזָה לְשִׁבְרַת תַּאֲוֹת מָמוֹן, עַל-יְדֵי הַתְּקַרְבוֹת לְצַדִּיקֵי אֱמֶת, שֶׁעָקְרָה הוּא לְהִיּוֹת שְׂמִיחַ בַּחֲלָקוֹ, שְׁזֶהוּ עַל-יְדֵי שְׁמִרְגִּישׁ עֲנִיּוֹתוֹ בְּכָל הַבַּחֲנִינּוֹת בְּגוּף וּנְפֶשׁ וּמָמוֹן, וְעַל-יְדֵי-זֶה דִּיקָא זִזְכָּה לְבַחֲנִינָת גְּאֻלָּה, לְבַחֲנִינָת עֲשִׁירוֹת, עַד שִׁיִּכּוֹל לְזַכּוֹת לַעֲשִׁירוֹת מִמֶּשׁ גַּם בְּגִשְׁמִיּוֹת, וְזֶהוּ עָקֵר הַגְּאֻלָּה הַשְּׁלָמָה עַל יְדֵי מְשִׁיחַ צְדָקָנוּ, שְׂאָנוּ מְקוּיִם וּמַצְפִּים וּמַחְפִּים אֵלָיו, שְׂאֹז תַּחֲזֹר כָּל הַעֲשִׁירוֹת אֶל הַקְּדוּשָׁה לְיִשְׂרָאֵל, שִׁיְהִיו כָּלֶם צַדִּיקִים אֹז, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב: "תַּחַת הַנִּחֲשֶׁת אָבִיא זֶהָ וְכוּ' (יִשְׁעִיָּה ס, יז), "וְכָל גְּבוּלָךְ לְאַבְנֵי חֹפֶץ" וְכוּ' (שֵׁם נד, יב), שֶׁעֲשִׁירוֹת כְּזֹאת לֹא זָכוּ אֶפְלוּ בִּיצִיאַת מַצְרַיִם, וְלֹא נִשְׁמַע מֵעוֹלָם עֲשִׁירוֹת כְּזוֹ, וְיִשְׂרָאֵל יִזְכּוּ לָזֶה דִּיקָא עַל-יְדֵי עֲנִיּוֹתָם שֶׁסָּבְלוּ בַּגְלוֹת הַמֶּרֶה הַזֶּה, וְגַם אֹז כְּשִׁיִּצְאוּ מִהַגְלוֹת וְיִזְכּוּ לַעֲשִׁירוֹת כְּזוֹ, לֹא יִשְׁכַּחוּ עֲנִיּוֹתָם, כִּי יִהְיוּ אֹז עֲנִיִּים בְּאֱמֶת, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (צְפַנְיָה ג, יב): "וְחִסּוֹ בּוֹ עִם עָנִי וְדָל", וְגַם מְשִׁיחַ בְּעֲצָמוֹ נִקְרָא עָנִי, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב (זְכַרְיָה ט, ט): "עָנִי וְרוֹכֵב עַל חֲמוֹר", כִּי עָקֵר הַעֲשִׁירוֹת הָאֱמֶתִית בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחַנִּיּוֹת זֹכִיךְ עַל-יְדֵי עֲנָוָה וְשִׁפְלוּת בְּאֱמֶת.

וזה שמוכא בשלחן ערוך (ארת חיים תכ"ח) הסימן של א"ת ב"ש, ביום ראשון של פסח יהיה תשעה באב, כי בתקף האור הגדול שמאיר בפסח, צריכים להזכיר את עצמו גם מרירות הגלות, ואיך שעדין לא זכינו לגאולה האמתית עד שיבא משיח צדקנו, וזה שאמרו חז"ל (ירושלמי ברכות, פרק ב', הלכה ד'), שבתשעה באב נולד משיח, וכנאמר לעיל, כי דיקא בתקף הצרות המרות וכו' שעוברות עלינו, נולד משיח, שהוא יביא את הגאולה, כי דיקא בתקף העניות, צריך להזכיר לעצמו העשירות, וכנאמר לעיל.

וזה שנסמך בהגדה: "ואחר-כן יצאו ברכוש גדול", "והיא שעמדה לאבותינו ולנו" וכו', כי עקר הקיום שלנו בגלות המרה הזו הוא על-ידי ההבטחה שהבטיח לאברהם אבינו (בראשית טו, נד): "וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי, ואחר-כן יצאו ברכוש גדול", ודרשו חז"ל: וגם לרבות שעבוד מלכיות, שעקר השעבוד על-ידי שנטלו וגזלו השפע של העשירות אליהם, ועל-ידי-זה הם מושלים עלינו, אבל השם יתברך כבד הקדים והבטיחנו על-ידי אבותינו, ואחר-כן יצאו ברכוש גדול, ומאותה ההבטחה נמשך לנו גם עתה קצת השפע שיש לנו, כדי שיהיה לנו קיום בגלות המרה הזו עד הגאולה, כי ההבטחה היתה שישאל מכרחין להיות בגלות כגרים כאלו כל השפע והעשירות שלהם, אבל הכל לטובה, כדי שנכיר עניותנו ושללותנו ונשוב אליו, ועל-ידי-זה מעט השפע שלנו עולה יותר מכל העשירות שלהם, ועל-ידי-זה זוכים כמה צדיקים וכשרים גם בגלות לעשירות גדולה, ועל-ידי-זה יש לנו קיום בגלות לעמד כנגד העכו"ם וכנגד כל החולקים על האמת, כי לא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו, אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש-ברוך-הוא מצילנו מידם על-ידי הבטחת זקננו הקדושים, שמקיימים אותנו גם בגלות הזו, וממשיכים לנו השפע דקדשה בדרך נפלאה ונוראה, עד שנזכה לגאולה שלמה.

פרק שביעי

עקר המִשְׁכַּת הפרנסה הוא רק על-ידי גדלות המחין, הינו שלא יפל בדעתו כלל, ולא יהיה בטלן ושלומיאל (שלימזל) חס ושלום, כי אז בטר עניא אזיל עניותא (כבא קמא צב.) אחר העני, נמשך העניות, ועקר גדלות המחין הוא להמשיך בעצמו ידיעת אמתת מציאותו יתברך, ואיך שאין בלעדיו יתברך כלל, והכל ממנו יתברך, וכל מה שיכניס בעצמו גלוי האמונה הקדושה, יותר יתחזק לבבו בבטחון חזק לבטח בו יתברך, ולא יירא ולא יפחד משום דבר ומשום בריה, כי יודע ועד, כי פרנסתו היא רק ממנו יתברך. ולהפוך — כל עקר העניות והדחקות, הצרות והחובות והיראות חיצוניות נמשכות לאדם על-ידי קטנות המחין, שנופל בדעתו וכו', ונחשבים בעיניו כל הבלי העולם הזה למציאות בפני עצמה, וכאלו בכלל האדם יגבר חיל, וכאלו בחריצותו של האדם יצבר הון וכו', ובה נמשכים כל מיני חובות והלואות שבאים בדרך כלל מקטנות המחין, כי זה שחייב לחברו מעות, הוא "עבד לזה לאיש מלוה" (משלי כב, ז), וכל זמן שהוא משעבד לחברו וחייב לו איזה חוב, זו בחינת יראה נפולה, שממש עקר העניות והחובות, כי מי שזוכה ליראה בשלמות, ליראה רק ממנו יתברך לבד, אין חסר לו שום דבר, בבחינת (תהלים לד): "כי אין מחסור ליראיו", כי על-ידי יראה נשלמת הדעת, וכשיש לו דעת — אין חסר לו דבר, בבחינת (נדרים מא.): "דעת קניית מה חסרת", כי כל החסרונות והעניות והדחקות שיש לאדם, הם רק מחמת חסרון הבטחון, כי אם היה לו בטחון שלם בהשם יתברך, לא היה דואג כלל, ולא היה חסר לו דבר, כמו שכתוב (ירמיה יז, ז): "ברוך הגבר אשר יבטח בה' והיה ה' מבטחו, והיה כעץ שתול על מים וכו' ובשנת בצרת לא ידאג", ועקר הבטחון הוא בבחינת יראה בשלמות, דהינו שנשמר מיראות הנפולות, ואין לו שום יראה נפולה משום דבר רק מהשם יתברך, אז הוא בודאי בוטח רק בהשם יתברך לבד, כי זה עקר הבטחון,

שלא יירא ויפחד משום דבר רק מהשם יתברך לבד, בבחינת (ישעיה יב. ב): "אֲבָטַח וְלֹא אֶפְחָד", בחינת (תהלים נו, יב): "בַּה' בִּטְחֹתִי לֹא אִירָא, מִה יַעֲשֶׂה אָדָם לִי", הינו שיש לו בטחון שלם בהשם יתברך, ואין לו שום יראה נפולה ושום פחד כלל, ואינו דואג כלל מה יאכל למחר, שזהו בחינת יראות נפולות, שזהו עקר העניות, כי (נדרים מא): אין עני אלא מן הדעת, כי מי שהוא עני מדעת, ואין דעתו בשלמות, זהו מחמת שלא העלה את היראות הנפולות אל הדעת, לידע כי אין בלעדיו יתברך כלל, ואיהו ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ובתוך כל עלמין, הכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ואז כשיש לו יראות נפולות, הוא בודאי עני ממש, אפלו אם יש לו כל הון דעלמא, כי (נדרים מא): "דעת חסרת מה קניית", כי אפלו אם הוא עשיר גדול, הוא מלא דאגות וצער ויסורים ופחדים תמיד, כל ימיו כעס ומכאובות, ואין לו שום נחת ומנוחה ושום חיות כלל, והוא חי חיי צער יותר מכל העניים שבעולם, כי הוא מלא דאגות ופחדים, יומם לא ינוח ולילה לא ישקט, מחמת שבכל יום נתחדשין לו דאגות ופחדים חדשים מאדונים ושרים וחשש גנבים וליסטים ושרפות והזקות וכמה מיני הפסדים השכיחים ושאנם שכיחים, וגם מצטער בכל עת על רבוי ההוצאות של ביתו, כי נדמה לו שההוצאה יתרה על הרוח וכיוצא בזה, רבו מספר רבוי הדאגות מדאגות שונות, שיש לכל אחד ואחד בפרטיות בלי שעור בכל יום ובכל עת ובכל שעה, "ואין רגע בלא פגע" (של"ה הקדוש), וכמו שאמרו חז"ל (אבות ב): "מרבך נכסים מרבך דאגה", וכל זה מחמת יראות הנפולות, מחמת שאין לו בטחון שלם בהשם יתברך, כי אם היה לו בטחון בהשם יתברך בשלמות, בודאי לא היה מתפחד כלל, כי בודאי הכל ביד השם יתברך, והעשר והכבוד מלפניו יתברך, ואם ירצה השם יתברך שיהיה עני, בודאי לא יוכל לשמר את עצמו בשום אופן, וכן להפך — אם השם יתברך רוצה שיהיה נעשה עשיר, יבא אליו אפלו מתחת האדמה, רק הוא מחייב לעסק באיזה עסק ומשא ומתן, והשם יתברך הטוב בעיניו יעשה, ומאן דיהיב חיי יהיב מזונא (עין תענית ח:), נמצא, כשיש לו

בטחון בהשם יתברך, ואינו דואג כלל מה יאכל למחר, זהו עקר העשירות, בבחינת (אבות ד): "איזהו עשיר השמח בחלקו", כי אין לו שום דאגה ופחד כלל, כי הוא בטוח בהשם יתברך, כי בודאי לא יעזבנו לעולם, כי כשאינו דואג מה יאכל למחר, נמצא, שאין לו יראות הנפולות, ואזי יראה עולה לשרשה ונשלמת הדעת, ואזי בודאי אין חסר לו שום דבר, כי "דעת קניית — מה חסרת", בבחינת (תהלים לד, ו): "כי אין מחסור ליראיו", נמצא, שעקר העניות הוא מחמת חסרון הבטחון, שהוא בבחינת יראות נפולות, שמחמת זה הוא צריך לבא לחובות והלואות, ונעשה "עבד לזה לאיש מלנה", וקונה אדון לעצמו, שזהו גם-כן בבחינת יראות נפולות שהוא מה שיראים מאדון וכו', כי הוא גם הוא יש לו אדון דהינו המלנה, והוא ירא ממנו בכל עת פן יבא ויתבענו בדרך כל מי שחייב חובות שהוא מלא דאגות ומתירא בכל עת מזמן הפרעון שממשמש לבא, נמצא, שכל ההלואות שהם בבחינת עניות, בבחינת עבדות, הם בבחינת יראות נפולות. ועל-כן צריך להתחזק בבטחון חזק, וצריך לברח מכל אלו הבליים, כי מה יעשה לך אדם, וכל מה שתהיה חזק באמונה ובבטחון ביותר, לא תירא ולא תפחד משום ברירה, ותהיה לך עזות דקדשה, ועל-ידי-זה יהיה לך כח להמשיך פרנסה ושפע דקדשה, העקר להיות רגיל לבטל עצמו אליו יתברך, ולדבר עמו יתברך בלשון שרגיל בה, ויספר לפניו יתברך את כל לבו בפרטי פרטיות, ויהיה חזק ואמיץ בזה מאד מאד ימים ושנים, אז ימשך עליו תמיד שפע דקדשה בהרחבה, ותהיה לו פרנסה בנקל, אף צריכים לזה עקשנות גדולה, וסוף הכבוד לבוא, רק חזק!...

פרק שמיני

עקר שער החמשים של הטמאה, רחמנא לצלן, הוא תסרון אמונה, שאינו מתחזק להאמין שהפרנסה היא רק מאתו יתברך, ועל זה הניח את עצמו הבעל-דבר עתה מאד על כל אחד ואחד להטרידו כל ימי חייו בטרדות הפרנסה, עד שאינו מניחו אפלו לצעק להשם יתברך כראוי, וזה נמשך משער החמשים של הטמאה, שמשם נמשכת הגלות המרה הזו, וקשה וכבד מאד לצאת מזה, ובפרטיות כי העזי פנים שבדור, אשר הם ככלבים נואפים, הם מתגברים ומתפשטים עצמם נגד שער החמשים וקדשה שהוא אור האורות של הצדיק האמת, הינו כמו שיש שער החמשים של הטמאה, שהוא כפירות ואפיקורסות, קלפת "כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה" (דברים ח, יז), אשר משם נמשכות כל מיני עבודות קשות ורדיפות אחר תאנות ממון וכו', וחושבים שהפרנסה תלויה בידי בשר ודם וכו', ומשם נמשכים העזי פנים שבדור כותבי פלסתר נגד יראים וכשרים ובם נואפים ככלבים וכו', כי קלפתם היא מהפלב הארור שהוא שער החמשים של הטמאה וכו', כמו-כן "זה לעמת זה עשה אלקים" (קהלת ז, יד), שיש שער החמשים של הקדשה, שהוא הארת הצדיק האמת, המגלה אמתת נעם זיו חיות אלקותו יתברך, ואיך שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל דומם, צומח, חי, מדבר, הוא עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, והוא יתברך זן ומפרנס מביצי כנים עד קרני ראמים, והוא נותן לחם לכל בשר, וכשיש לאדם ידיעה זו, אזי הוא יושב בטוח ומתדבק עצמו בו יתברך, והשם יתברך משפיע עליו שפע פרנסה, ועוסק תמיד בתורה, ומקיים את המצוות בשמחה עצומה, ויושב ושר שירות ותשבחות אליו יתברך, וממשיך על עצמו ערבות, נעימות ידידות קיום חיות אלקותו יתברך.

וזה גדל הפלגת מעלת האומר בכל יום "תהלה לדוד" שלש

פְּעָמִים, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חז"ל (ברכות ד): כָּל הָאוֹמֵר 'תְּהִלָּה לְדָוִד' שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בְּכָל יוֹם מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, מֵאִי טַעְמָא אֵילְמָא, מִשּׁוּם דְּאִית בֵּיה אֶל"ף-בֵּי"ת, לִימָא תַּמְנִיא אִפִּי, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִית בֵּיה פְּרִנְסָה, לִימָא הִלֵּל הַגְּדוֹל, אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאִית בֵּיה תַּרְתִּי, וְהַדְּבָרִים תְּמוּהִים לְכַאוּרָה, מַה קוֹל הִרְעַשׂ הַזֶּה, שֶׁבִּשְׂבִּיל שֵׁשׁ בּוֹ אֶל"ף-בֵּי"ת עַל-יְדֵי-זֶה מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, וְגַם הַטַּעַם הַשְּׁנִי תְּמוּהָ בְּיוֹתֵר, שֶׁבִּשְׂבִּיל שְׁנוּפְרָת בּוֹ פְּרִנְסָה, יִהְיֶה מְבַטֵּחַ כָּל-כֶּף, וְגַם הַתְרוּץ קָשָׁה לְכַאוּרָה, שֶׁמִּשְׁנֵי מִשּׁוּם דְּאִית בֵּיה תַּרְתִּי, אִם-כֵּן יִתְקַנּוּ לוֹמַר תַּמְנִיא אִפִּי וְהִלֵּל הַגְּדוֹל, וְצָרִיכִין לוֹמַר שֶׁכּוֹנֶנֶת הַתְּרָצוֹן הוּא, שֶׁמַּעֲלָה גְדוּלָּה מַה שֶּׁכְּלוּלִים שְׁנֵיהֶם בְּמִזְמוֹר אֶחָד אֶל"ף-בֵּי"ת וּפְרִנְסָה, וְאִם-כֵּן יִתְפַּלֵּא הָאָדָם, מַה קָשֶׁר יֵשׁ לְפְרִנְסָה עִם הָאֶל"ף-בֵּי"ת, שֶׁבִּשְׂבִּיל זֶה 'תְּהִלָּה לְדָוִד' יִקָּר כָּל-כֶּף? מִשּׁוּם דְּאִית בֵּיה תַּרְתִּי יַחַד, עַד שֶׁכָּל הָאוֹמְרוֹ, מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא.

אף הַעֲנִין, כִּי עַל-יְדֵי שְׁתֵּי הַבְּחִינֹת הָאֵלוּ יַחַד, שֶׁהֵם הַשֹּׁכֵחַ הַגְּדוֹל שֶׁל זֶה הַמִּזְמוֹר "תְּהִלָּה לְדָוִד" שֶׁנֶּאֱמַר בְּאַלְפ־א בֵּית"א, וַיֵּשׁ בּוֹ הַזְּכָרֶת הַפְּרִנְסָה שֶׁהִיא מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי אֵלוּ הַשְּׁתֵּי בְּחִינֹת, נִזְכָּה לְשׁוֹב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ בְּוֹדָאִי, וְעַל-כֵּן מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֶּן עוֹלָם הַבָּא, מֵאַחֵר שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכָּה בְּוֹדָאִי לְתַשׁוּבָה, כִּי עַקֵּר הַתַּשׁוּבָה עַל-יְדֵי הַדְּבוּר, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (הוֹשֵׁעַ יד, ג): "קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֵל ה'", כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חז"ל (יומא פו): אֵינִי מְבַקֵּשׁ מִכֶּם אֶלָּא דְּבָרִים, וְהוּא בְּחִינַת הַנֶּאֱמַר לְעִיל, שֶׁעַקֵּר הַתַּשׁוּבָה זֹכִין עַל-יְדֵי אֲמִירַת תְּהִלִּים, שֶׁהוּא כָּלוּ דְּבוּרִים קְדוּשִׁים שֶׁל צַעֲקוֹת וּתְחִנּוֹת וּבִקְשׁוֹת וְשִׁירוֹת וְתַשְׁבָּחוֹת אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִין לְתַשׁוּבָה כְּנֶאֱמַר לְעִיל, וְזֶה בְּחִינַת מַעֲלַת הָאֲלֶפ־א בֵּית"א, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ "תְּהִלָּה לְדָוִד", כִּי הָאֶל"ף-בֵּי"ת הֵם כָּלל כָּל הַכ"ב אֲתוֹן, שֶׁבִּהְיוּ כְּלוּלִים כָּל הַדְּבוּרִים שֶׁבַּעוֹלָם, שֶׁכָּלֶם הֵם צְרוּפִי אוֹתִיוֹת מִהָאֶל"ף-בֵּי"ת, וְעַקֵּר כָּל הַפְּגָמִים שֶׁל כָּל הַחֻטָּאִים שֶׁבַּעוֹלָם הֵם בְּבְחִינַת הַכ"ב אֲתוֹן,

שִׁמְשִׁיף חס וְשָׁלוֹם, הָאוֹתִיּוֹת שֵׁשׁ בָּאוֹתוֹ הַדָּבָר, שְׁעוֹבֵר עָלָיו לְמָקוֹם שִׁמְשִׁיף, חס וְשָׁלוֹם לְהִסְטֵרָא אַחֲרָא וְכוּ', רַחֲמָנָא לְצִלָּן, כִּי עָקֵר הַחִיּוֹת שֶׁל כָּל הַדְּבָרִים הֵם הָאוֹתִיּוֹת שֵׁשׁ בָּאוֹתוֹ דָּבָר שָׁבוּ נִבְרָא (תהלים לג, ו): "בְּדָבָר ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ" וְכוּ', וְעַל-יְדֵי הָעֲבָרָה, חס וְשָׁלוֹם, מִשִּׁיף אֵלֶּי הָאוֹתִיּוֹת לְמָקוֹם שִׁמְשִׁיף, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְעַל-כֵּן עָקֵר הַתְּקוּן עַל יְדֵי הַדְּבֹר, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה חוֹזֵר וּמַצְרֵף אוֹתִיּוֹת הַדְּבֹר לְטוֹב, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְקֵן פָּגַם הָעוֹן שֶׁהָיָה עָקֵר הַפָּגַם בַּדְּבֹר, וְכַמוֹכֵן כָּל זֶה בְּדָבָרֵי רַבְּנוּ ו"ל בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי "תַּהֲלָה לְדוֹד" שֵׁשׁ בּוֹ אֶל"ף-בֵּי"ת, שֶׁהֵם כָּל הַדְּבֹרִים שֶׁבַּעוֹלָם, שֶׁכָּלֵם הֵם צְרוּפִים שֶׁל הָאֶל"ף-בֵּי"ת, עַל-יְדֵי-זֶה יְכוּלִין לְתַקֵּן הַכָּל, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁמִיף עַל עֲצָמוֹ קִדְשָׁה, שִׁיְקַדֵּשׁ דְּבוּרוֹ מֵאֵד, שִׁיאֲמַר תָּמִיד שִׁירֹת וְתַשְׁבָּחוֹת הֶרְבֵּה עִם הַדְּבֹר שֶׁכָּלוּל מִהָאֶל"ף-בֵּי"ת מִכ"ב אֲתוֹן, וְיִשְׁמִיף עַל עֲצָמוֹ רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ וְטוֹבוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּנֹזֵכֵר בְּזֶה הַמְּזֻמּוֹר קִדְשָׁת וּגְדֻלַּת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ עַד אֵין חֶקֶר וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו וְטוֹבוֹ הָרַב וְחִסְדּוֹ הַגָּדוֹל וְכוּ', וְשֶׁהוּא קְרוֹב לְכָל קִרְאָיו וְכוּ', וּמִסִּים "תַּהֲלָת ה' יְדַבֵּר פִּי, וַיְבָרֵךְ כָּל בֶּשֶׂר שֶׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד", שְׁעַל-יְדֵי-זֶה בּוֹדָאִי יִתְקַן הַכָּל, עַל-יְדֵי שִׁיְהַפֵּךְ כָּל הַצְּרוּפִים, שֶׁהֵם כָּלֵל הַדְּבֹרִים שֶׁבַּעוֹלָם, יִהְיֶה אוֹתָם וַיְכַלֵּל אוֹתָם בְּתוֹךְ הָאֶל"ף-בֵּי"ת הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהֵם דְּבָרֵי הַתְּבוּדוֹת וְשִׁירֹת וְתַשְׁבָּחוֹת לַהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ וְכַנְּאֲמַר לְעִיל. וּבּוֹדָאִי הִיא עֲצָה גְדוֹלָה וְקִלָּה שֶׁהַכָּל יְכוּלִין לְקַיְמָה, כִּי יְכוּלִין לְזַכּוֹת לַתְּשׁוּבָה וְלַחֲיֵי עוֹלָם הַבָּא עַל-יְדֵי הַדְּבֹר לְבַד, אֵף יֵשׁ עַל זֶה מְנִיעָה גְדוֹלָה וְעֲצוּמָה, וְהִיא מְנִיעַת הַפְּרִנְסָה, שֶׁכָּל אָדָם טְרוּד בְּפְרִנְסָתוֹ מֵאֵד, וְעַל-כֵּן אֵינוֹ עוֹסֵק בְּשָׁלְמוֹת אֲפִלּוּ בַּעֲצָה קִלָּה כְּזֹאת לְשׁוֹב לַהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי הַדְּבֹר הַקְּדוֹשׁ שֶׁל הַכ"ב אוֹתִיּוֹת שֶׁבָּאֵלְפָא בֵּיתָא, אֲבָל בְּאַמֶּת גַּם זֶה אֵינָה מְנִיעָה כָּלֵל, כִּי צָרִיף לְהַזְכִּיר לְעֲצָמוֹ הָאֲמֶת, שֶׁאֵי אֲפָשֶׁר בְּשׁוּם אֲפֵן לְהַשְׁמִיף לְעֲצָמוֹ פְּרִנְסָתוֹ עַל-יְדֵי יִגִּיעָתוֹ וְטִרְחָתוֹ, כִּי זֹהִי כְּפִירָה, חס וְשָׁלוֹם, לוֹמַר: "כַּחֲסִי וְעֲצָם יְדִי עָשָׂה לִי" וְכוּ', חס וְשָׁלוֹם, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, רַק צָרִיכִין לְהֶאֱמִין בַּהֲשֵׁם יִתְבָּרֵךְ כִּי כָּל הַפְּרִנְסָה הִיא מֵאֵתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְבַד, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים טז, טז): "וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ,

כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל", וכמו שכתוב במזמור זה: "עיני כל אליך ישברו, ואתה נותן להם את אכלם בעתו", "פותח" וכו', "ומשביע" וכו', וזה מעלת זה המזמור, דאית ביה תרתי יחד, שנאמר באל"ף-בי"ת, ונזכר בו פרנסה שהיא מאתו יתברך, ועל-פן על-ידי-זה מבטח לו שהוא בן עולם הבא, כי מי שילך בדרך זו, בודאי יזכה לעולם הבא, כי על-ידי-זה עקר התשובה וההתקרבות אליו יתברך מפל מקום שהוא, דהינו אף-על-פי שאינו זוכה להתיגע ולטרוח בעבודתו יתברך כמו הצדיקים והפזרים והחסידים שלפנינו, שאפלו הקטנים שבהם יגעו וטרחו מאד מאד בתעניות רבות ובסגופים קשים ועצומים רבים מאד, ואם אינו זוכה לזה אף-על-פי שידע בנפשו שהיה צריך לזה לפי עוונותיו ופגמיו המרבים, ואפלו אם יודע בעצמו שגם עתה עובר עליו מה שעובר בכל עת וכו', אף-על-פי-כן אם לא יניח את עצמו לפל לעולם, ויחזק את עצמו לדבר דבורים על-כל-פנים תמיד לפני השם יתברך בצעקות ותחנונות ובקשות הרבה להשם יתברך, בודאי סוף כל סוף ישוב להשם יתברך, וכנאמר לעיל, אף שלא תמנעוהו מזה הפרנסה, רק יבטח בהשם שהוא יפרנסו ברחמיו, כמו שכתוב במזמור זה כנאמר לעיל, ואפלו אם הוא בעל משא ומתן או מלאכה, אף-על-פי-כן ידע האמת, "כי לא בכח יגבר איש" (שמואל-א ב, ט), ואם יעשה מה שיעשה, אינו יכול לקבל פרנסתו על-ידי גיעתו וטרתו לבד, כי אם בישועת ה' ותסדו, פאשר יודע כל אחד בעצמו, שעקר הפרנסה כשהשם יתברך מזמין לו איזה רוח וכיוצא, ומכל שכן הטרדות והדאגות שאינן מועילות כלל, אדרבה מזיקות הרבה לפרנסה, על-פן אפלו הפעל משא ומתן ומלאכה יכול למצא לנפשו כמה שעות ביום שיעסק בהם באמירת תהלים והתבודדות וכו', לקדש הדבור של האל"ף-בי"ת, ועל-ידי-זה ישוב בודאי להשם יתברך. נמצא, שעל-ידי האלו תרתי שכלול המזמור מהם, שהם האל"ף-בי"ת, שהוא כלל הדבור הקדוש והזכרת שבת פרנסה שהיא מאתו יתברך, על-ידי-זה בודאי נשוב להשם יתברך, ועל-פן זוכין על-ידי מזמור זה לחיי עולם הבא, מאחר שעל ידו שבין

לְהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ.

וְעַל-כֵּן אֶהוּבִי, אָחִי, מֵאַחֵר שְׂזִכִּיתָ לְהִתְנוּדֵעַ מֵאוֹר נִפְלֵא כְּזֶה, שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַקִּדְשָׁה, הַמְּגִלָּה לָךְ אֶת אֲמַתָּת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִיךָ שְׁכָל פֶּרֶנְסָתְךָ תְּלוּיָה אִיךָ וְרַק בִּידוֹ יִתְבָּרֵךְ, מְדוּעַ לֹא תִקְדָּשׁ אֶת דְּבוּרְךָ, וְתִתְמִיד מְדֵי יוֹם בְּיוֹמוֹ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׂאֵתָה רְגִיל בָּהּ, שְׂזֶה בְּחִינַת תְּהִלִּים, שְׂתִגְלָה לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל לִבְךָ וְכָל מֶה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ בְּפִרְטֵי פְּרִטִּיּוֹת, וְתִתְמִיד כְּזֶה מְאֹד מְאֹד, וּבִרְחַל לָךְ כְּמִטְחָוִי קִשְׁת מִהֶעָזִי פָּנִים שְׂבִדוֹר, הַלְצִים הַנוֹאֲפִים כְּכֻלָּבִים, הַחוֹלְקִים עַל הַצְדִּיקִי אֲמַת הַמְּגִלִּים אֶת שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַקִּדְשָׁה, כִּי כָּל אֱלוֹ הַחוֹלְקִים עָלֵיהֶם, הֵם נִמְשָׁכִים מִחֲמִשִּׁים שְׂעָרֵי טְמָאָה, וְצָרִיכִים לְכָרֶת מֵהֶם כְּמוֹ שְׂבוֹרְחִין מִבְּעָלִי רֵאֶתֶן וְכוּ', אִיךָ צָרִיךְ שֶׁתִּדְעַ שְׂיִהְיֶה לָךְ נִסְיוֹן גָּדוֹל, כִּי כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים שְׂעָרֵי הַקִּדְשָׁה, הַתְּגִלוֹת הָאֱמוּנָה הַקִּדְוָשָׁה, יֵשׁ כְּנֶגֶד חֲמִשִּׁים שְׂעָרֵי טְמָאָה, שֶׁהוּא לִיצְנוּת וּמַחֲלֶקֶת וְכוּ'; וְעַל-כֵּן, אָחִי, אָחִי, שְׁמֹר אֶת עֲצֻמָּךְ, כִּי בְּנִפְשֶׁךָ הוּא, אִם אֶתָּה רוֹצֵה לְזַכּוֹת לְתוֹרָה וּלְגִדּוּלָה בְּמִקּוֹם אַחֵד, וּלְהִמְשִׁיךְ לָךְ פֶּרֶנְסָה בְּהִרְחָבָהּ, הַחֲזֹק בְּשֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַקִּדְשָׁה.

וְזֶה שֶׁאָמְרוּ חַז"ל (בְּרִכּוֹת ד.): מִפְּנֵי מֶה לֹא נֶאֱמַר נו"ן בְּאַשְׁרֵי? מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִפְּלִתָן שֶׁל שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר "נִפְלָה" וְכוּ', וְאֶפְלוּ הֵכִי חֲזֹר דָּוִד וּסְמָכָה בְּרוּחַ-הַקִּדְשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר "סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנוֹפְלִים" וְכוּ', וְהֵינּוּ כִּי לֹא רָצָה לְהַזְכִּיר הַנו"ן בְּפִירוּשׁ, שֶׁמֶרְמֵז עַל שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַקִּדְשָׁה, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עָקַר הַתְּקֵנָהּ, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מִפְּלָה לְכַנְסֵת יִשְׂרָאֵל, כִּי גַם עָקַר הַנִּפְלָה שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל הוּא עַל-יְדֵי שֶׁעַר הַחֲמִשִּׁים שֶׁל הַטְּמָאָה, וְעַל-כֵּן אִי אֶפְשָׁר לְהַזְכִּיר הַנו"ן דִּקְדָּשָׁה בְּפִירוּשׁ, כִּי יִתְגַּבֵּר הַמִּתְנַגֵּד מְאֹד, רַק בְּרִמּוֹז רִמּוֹז בְּפִסּוּק שְׂאֲחֻרָיו, שֶׁהוּא "סוֹמֵךְ ה' לְכָל הַנוֹפְלִים" וְכוּ', וְזֶה עַל-יְדֵי שִׁישְׁלִיךְ יִהְיוּ עַל ה', וְיִבְטַח שֶׁהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ יִפְרֶנְסוּ בְּדוּאֵי, אֶפְלוּ אִם

יֵעֶסֶק בָּמָה שְׁעוֹת בַּיּוֹם בַּדְּבֹר הַקָּדוֹשׁ שֶׁל תְּפִלָּה וְתוֹרָה וְשִׁירוֹת וְכו', כִּי כָל הַפְּרָנְסָה אֶפְלוּ שֶׁל הַבַּעַל מִשָּׂא וּמִתָּן וּמִלֵּאכָה, מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּמּוֹ שִׁפְתוֹב שֶׁם תִּכְף אַחֵר "סוּמָךְ ה' לְכָל הַנוֹפְלִים" וְכו', "עֵינֵי כָל אֱלִיף יִשְׁבְּרוּ" וְכו', "פּוֹתַח וּמִשְׁבִּיעַ" וְכו', וּמָה שֶׁאֲנוּ רוֹאִים שֶׁיֵּשׁ לָזֶה הַרְבֵּה עֲשִׁירוֹת מְאֹד, וְלָזֶה עֲנִיּוֹת וְדַחְקוֹת גְּדוֹלָה וְכִיּוֹצֵא שָׂאֵר הַשְּׁנוּיִים רַבִּים שֶׁבַּפְּרָנְסָה, הַכֹּל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ, וְהוּא יוֹדֵעַ מָה שֶׁעוֹשֶׂה לְפִי עֲנִין הַבְּחִירָה שֶׁל כָּל אֶחָד, שֶׁהַבְּחִירָה שֶׁל זֶה הִיא דִּיקָא עַל-יְדֵי עֲשִׁירוֹת, וְשֶׁל זֶה דִּיקָא עַל-יְדֵי עֲנִיּוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה שָׂאֵר הַשְּׁנוּיִים הַרְבִּים, כִּי "צְדִיק ה' בְּכָל דְּרָכָיו וְחֹסֶד בְּכָל מַעֲשָׁיו", שֶׁכָּל מָה שֶׁעוֹשֶׂה עִם הָאָדָם, הַכֹּל חֶסֶד גְּדוֹל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ, כִּי אֶפְלוּ מִי שֶׁאֵין לוֹ, כִּי אִם לָחֶס צָר וּמִים לַחֵץ, הַכֹּל הוּא חֶסֶד גְּדוֹל מֵאֲתוֹ יִתְבָּרַךְ. וְעַקֵּר הַתִּקְנָה שֶׁל הָאָדָם הוּא לְזַכּוֹת לַחַיִּים נִצְחִיִּים שֶׁל עוֹלָם הַבָּא, כִּי כָל הָעוֹלָם הַזֶּה הֵבֵל וְרִיק כָּצֵל עוֹבֵר, כַּאֲשֶׁר אֲנוּ רוֹאִים בְּעֵינֵינוּ, אֵךְ עַל-יְדֵי מָה זֻכִּים לַחַיִּים נִצְחִיִּים? עַל-יְדֵי "קְרוֹב ה' לְכָל קוֹרְאָיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאֵמֶת", 'לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ דִּיקָא יִהְיֶה מִי שִׁיְהֶיָּה, נִמְצָא, שֶׁמִּדְּבַר הַמְּזֻמּוֹר הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה שֶׁצָּרִיכִין לַצַּעֲק וּלְדַבֵּר דְּבוּרִים קְדוּשִׁים תָּמִיד לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ, וְשֶׁהַפְּרָנְסָה לֹא תִבְלָבֵלוּ מִזֶּה, כִּי בּוֹטְחַ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ נוֹתֵן לְכָל אֶחָד אֶת אֲכֹלוּ בְּעֵתוֹ וְכו', וְעַל-כֵּן עַל-יְדֵי-זֶה מִבְּטָח שֶׁהוּא בֵּן עוֹלָם הַבָּא, כִּי עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה בְּנוֹדָאֵי לְשׁוֹב לְהִתְקַרֵּב לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ.

פרק השיעי

עקר הרחמנות האמתית שנקראת באמת רחמנות, הוא רק להתקרב אל השם יתברך, ולעסוק בתורה ובתפלה ובקיום המצוות. וזהו עקר הרחמנות הכי גדולה בעולם, שצריכים לרחם על חברו, וכל מה שמאירים בחברו יותר אמתת מציאותו יתברך, באופן שיוכל לעסוק ביותר בתורה ובתפלה, יותר רחמנות ממשיכים בו, מה שאין פן הסטרא אחרא אצלם הרחמנות היא להפוך, כי הם יונקים מהרחמנות (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), שמעוררים את האדם אל ל"ט מלאכות הנמשכות מזהמת הנחש, בחינת (בראשית ג, א): "והנחש היה ערם" וגו', שעל-ידי-זה נגזר "בזעת אפך תאכל לחם", שהם בחינת כל היגיעות של כל העסקים בשביל פרנסה, שכלם כלולים בל"ט מלאכות, ועקר זהמת הנחש בחינת "והנחש היה ערם", שהוא בחינת הל"ט מלאכות, העקר נמשך על-ידי שהסטרא אחרא יונקת מהרחמנות, וממשיכין הרחמנות לעצמן, שזהו בחינת (איכה ה, ד): "גם תנין תלצו שד הניקו גוריהן" וכו', כמו שכתב רבנו ו"ל (לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ח'), הינו כי עקר הרחמנות של הסטרא אחרא הוא להמשיך על האדם טרחות וטרדות העולם הזה, להתנגע בעסקים ומלאכות בשביל פרנסה, שזהו בחינת ל"ט מלאכות, והסטרא אחרא וכל האנשים הכרוכים אחריה מסיתין את האדם ותולין הכל ברחמנות, כאלו יש להם רחמנות גדולה עליו, ואומרים לו: מה אתה חושב, הלא אתה צריך לחיות לפרנס עצמך ואשתך ובניך, ואתה צריך לרחם עליך ועליהם לבקש פרנסה, ועל-ידי-זה מביאין אותו שיפרק ממנו על תורה, וימשיך על עצמו על דרך ארץ, שהם כלל כל הל"ט מלאכות והיגיעות בשביל פרנסה, ומאומה לא ישא בעמלו. נמצא, שעקר הסתת הסטרא אחרא לפרק על תורה ולעסוק ביגיעת העולם הזה, שהם בחינת הל"ט מלאכות, הוא על-ידי רחמנות הסטרא אחרא, על-ידי שהם יונקים מרחמנות דקדושה, ומהפכים הרחמנות

האמתית לרחמנות שלהם, שבאמת אינה רחמנות כלל; כי באמת עקר הרחמנות הוא הרחמנות האמתית, לרחם על האדם להביאו לתכלית הנצחית, כי בעולם הזה אין שום תכלית כלל, כי הוא צל עובר ומלא יגונות וכעס ומכאובות, ואין שום אדם שיהיה לו עולם הזה, כמו שכתוב (קהלת ב, כג): "גם כל ימיו מכאבים וכעס" וכו', וכתוב (איוב יד, א): "אדם לעמל יולד קצר ימים ושבע רגז" וכו', וכמוכן לכל בר דעת קצת גדל המרירות של עסקי העולם הזה, בפרט טרדות הממון והפרנסה, וכמבאר אצלנו כמה שיחות אמתיות בזה, על-פני באמת בודאי הרחמנות הנאמרת לעיל של המון עם, שהיא רחמנות הסטרא אחרא, אין זו רחמנות כלל, כי עקר הרחמנות לדבר על לב האדם שיעסק רק בתורה, והשם יתברך בודאי יפרנסו בסבה קלה, כמו שאמרו חז"ל (אבות ב): "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי" וכו', וכמו שאמרו חז"ל (ברכות יח.): דורות הראשונים שעשו תורתן קבע וכו', זה וזה נתקיימה בידם וכו', וכמו שכתוב (ירמיה ב, לא): "הדור אתם ראו דבר ה'", ודרשו חז"ל, שאמר להם ירמיה: ראו כמה נתפרנסו אבותיכם וכו', נמצא, שעקר ל"ט מלאכות, שהם בחינת זהמת הנחש, נמשך מבחינת רחמנות דסטרא אחרא, שהוא בחינת: "והנחש היה ערום" וכו', שזהו בחינת גלות מצרים, שמררו את חייהם בעבודה קשה וכו', שזהו בחינת מרירות שעבוד עסקי הפרנסה ול"ט מלאכות.

כי עקר זהמת הנחש שממש באים כל העונות והפגמים, רחמנא לצלן, נאחז ביותר בהל"ט מלאכות, שהם כלל כל העסקים שעושין בשביל פרנסה, שממש כל התאוות שממררות ימי האדם, שנמשך מבחינת רחמנות דסטרא אחרא, שהוא בחינת דעת דסטרא אחרא, בחינת "והנחש היה ערום" כנ"ל, וזהו בחינת גלות מצרים, הינו גלות הסטרא אחרא שתופסת נפשות ישראל בגלות המרה של תאנות ממון וטרדת הפרנסה, שזהו בחינת "וימררו את חייהם בעבודה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבודה בשדה" וכו' (שמות א, יד),

שְׁכַל זֶה מִתְקִים בְּאֵלֹהֵי הַמִּשְׁקָעִים בְּתַאֲוֹת מָמוֹן וּמִתְיַגְעִים בְּכָל מִינֵי יִגִּיעוֹת, וּמְמַרְרִים אֶת חַיֵּיהֶם בְּכָל מִינֵי מְרִירוֹת בְּשִׁבִּיל רְדִיפַת הָעוֹלָם הַזֶּה וְשׁוֹכְחִים אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁעָקַר הַפְּרָנְסָה עַל יָדוֹ, וְשָׂאִין צְרִיכִין רַק עֵסֶק מַעֲט בְּשִׁבִּיל פְּרָנְסָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל: הָיוּ מִמַּעַט בְּעֵסֶק וְעֵסֶק בַּתוֹרָה, וְלֹא לְבָלוֹת וּלְמַרֵּר כָּל יָמָיו עַל זֶה, וּמֵאֻמָּה לֹא יֵשֵׁא בַּעֲמָלוֹ, כִּי בְּאֵמֶת עָקַר הַפְּרָנְסָה עַל-יָדֵי בִטְחוֹן לְבָד, רַק צְרִיכִים אֵיזָה עֵסֶק כְּלִשְׁהוּ, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה: יָכוֹל יֵהָא יוֹשֵׁב וּבִטֵּל, תִּלְמִיד לֹדֵם: "וַיְבָרְכֵךְ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה", נִמְצָא, שֶׁצְרִיכִין רַק לַעֲשׂוֹת אֵיזָה עֵסֶק מוֹעֵט, שֶׁלֹּא יֵהָא יוֹשֵׁב וּבִטֵּל לְגַמְרִי, וְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְבָרְכֵךְ עַל-יְדֵי-זֶה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַיְבָרְכֵךְ בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה", בְּכָל אֲשֶׁר 'תַּעֲשֶׂה' דִּיקָא, הֵינּוּ בְּכָל, וְיָמָה שִׁיעֲשֶׂה אֵיזָה עֵסֶק כָּל שֶׁהוּא, יְבָרְכֵךְ הַשֵּׁם וַיִּצְלִיחוּ וַיִּפְרְנוּ, כְּפִי מַה שֶׁהוּא צָרִיךְ לְטוֹבָתוֹ הַנִּצְחִית שֶׁזֶה הָעֵסֶק מוֹעֵט הוּא רַק לְמִי שֶׁאֵינּוּ רוֹצִה שֶׁתִּהְיֶה תוֹרָתוֹ אֲמֻנָתוֹ, אֲבָל מִי שֶׁנִּפְשׁוֹ חֲשָׁקָה בַּתוֹרָה, וְרוֹצֵה רַק לַעֲסֹק בַּתוֹרָה, וְלֹא לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֵסֶק, בְּוַדַּאי אֲשֶׁרִי לוֹ, וַיַּעֲזְרוּהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ שֶׁתִּהְיֶה מְלֹאכְתּוֹ וּפְרָנְסָתוֹ נַעֲשִׂית עַל-יְדֵי אַחֲרִים, אֲבָל מִגְדֹּל הַתְּגַבְּרוֹת הַסֵּטְרָא אַחֲרָא, הֵם מְמַרְרִים אֶת חַיֵּי הָאָדָם בַּעֲבוּדוֹת קָשׁוֹת וַיִּגִּיעוֹת עֲצוּמוֹת לְכָל מִי שֶׁנוֹטֶה אַחֲרֵיהֶם, שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִינֵת גְּלוּת מִצְרַיִם, בַּחֲנִינֵת "וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם" וְכוּ', וְעָקַר הַכְּנַעַת הַסֵּטְרָא אַחֲרָא הוּא עַל-יְדֵי הַבַּעַל כֹּחַ שֶׁהוּא הַצַּדִּיק הָאֵמֶת, עַל-יְדֵי הַמַּטָּה עֹז שֶׁעוֹמֶדֶת לְהַסֵּטְרָא אַחֲרָא וְהַבַּעַל-דְּכֹר בְּצִנְאוֹרָו עַד שְׁנוֹתֵן הַקָּאוֹת וְכוּ', שֶׁזֶהוּ בַּחֲנִינֵת "וַיִּפְלֹל" (תְּהִלִּים קו, ל) רֹאשִׁי תְּבוֹת: "וַיִּשְׁלַף לִפְנֵי פָרְעֹה יְהִי לִי תַנִּין" (שְׁמוֹת ז, ט), שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה הִיָּתָה יִצְיַאת מִצְרַיִם, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִתְקַדְּשׁוּ כָּל הַיָּמִים טוֹבִים שֶׁהֵם אֲסוּרִים בְּכָל הַמְּלָאכּוֹת, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה נִדְחִית זִהְמַת הַנֶּחֱשׁ שֶׁנֶּאֱחָזֶת בָּהֶם, כְּנֹאמֶר לַעֲלִיל.

וְהַבַּעַל כֹּחַ הַצַּדִּיק הָאֵמֶת הַזֶּה, יֵשׁ בְּכַחוֹ לְהַכְנִיעַ אֶת הַרְחֻמָּנוּת דְּסֵטְרָא אַחֲרָא, וַיִּוֹרֵד וּמִכְנִיעוֹ לְגַמְרִי, כִּי הוּא מְגַלֵּה

אמתת מציאותו יתברך על-ידי שמתפלל תפלה בבחינת דין, ובזה יש לנו כח לדחות זehמת הנחש בימי החל ממש, כי זה עקר התקון — כשזוכין להמשיך האמת בבני-אדם שעוסקין במשא ומתן ומלאכות, שגם הם בתוך עסקם לא ישכחו את השם יתברך, וידעו ויאמינו שהפרנסה רק ממנו יתברך בהשגחתו לבד, ויקדשו המשא ומתן והמלאכות לעשות המשא ומתן באמונה גדולה, ולזכר בהשם יתברך בכל עת, ולקבץ עתים לתורה על-כל-פנים, ולהרבות בצדקה, ועל-ידי-זה עקר הכנעת ובטול זehמת הנחש מהל"ט מלאכות, שזוכין על-ידי שממשיכין קדשת שבת לששת ימי החל, שאנו זוכין לזה על-ידי גדל כח הצדיקים, שיכולין להתפלל תפלה בבחינת דין, שעל-ידי-זה נתקדשו כל הימים טובים וחל המועד, עד שאחר החרבן שראוי שהסטרא אחרא מתגברת מאד מאד, וידעו שאף-על-פי שיהיה נבנה הבית-שני לא תהיה גאלה שלמה, כי יהיו נכנעים תחת מלכי עכו"ם וגם סופו להחרב, והגלות תתארך מאד בגוף ונפש, ועל-כן הוסיפו בנפלאותיהם וקבעו לנו עוד שני ימים טובים קדושים בימי החל ממש, שהם חנכה ופורים, שהם מתרים בכל המלאכות, ואף-על-פי-כן הם קדושים כל-כף, ועל-ידי-זה יש לנו כח לקדש ימי החל ממש, דהיינו לקדש הל"ט מלאכות בעצמן, שהם כלל כל העסקים של משא ומתן, וכל מיני גשמיות ותאוות של העולם הזה, שיהיה לנו כח גם שם לדחות זehמת הנחש, ולזכר בהשם יתברך, ועל-ידי-זה עקר הקיום שלנו בגלות הארפה הזו, וכל זה על-ידי גדל כחם של הצדיקים בעלי כח הנ"ל, כי כל מה שהבעל-דבר והסטרא אחרא מתגברים ביותר, הם מתגברים יותר ויותר בגדל כחם, ומתפללים התפלה הנ"ל בכח וגבורה יתרה, עד שממשיכין הקדשה לכל הרחוקים ממש בכל המקומות הרחוקים מאד, כמו שרואין שמדליקין נר חנכה למטה מעשרה טפחים, אשר מעולם לא ירדה שכינה לשם, כמו שאמרו חז"ל, אבל בגדל כחם של הצדיקים גבורי כח הנאמר לעיל, יש לנו כח להמשיך קדשה עליונה ואור גדול כזה למטה למטה, כדי לדחות זehמת הנחש במקומה ובשעתה ממש, וכנאמר לעיל.

ועקר קדשת ימי החנכה והפורים שהם ימי חל, אף-על-פי-כן
 נמשכים בהם אורות נוראים נשגבים כאלו, והכל על-ידי
 גדל הכח הצדיק האמת, שהוא הבעל כח האמתי, אשר מכניס
 אמונה ברוחה בעולם, כי הוא מברר את המדמה, עד שזוכים על
 ידו לאמונת חדוש העולם, שיודעים שהשם יתברך מחדש בטובו
 בכל יום תמיד מעשה בראשית, והכל בידו יתברך, ועל-כן אפלו
 מי שצריך לעסק באיזה עסק בפרנסה, אף-על-פי-כן ממשיך את
 אלקותו בתוך העסק והמשא ומתן שלו, ויודע כי השם יתברך
 מנהיג את עולמו בחסד וברחמים, והוא יתברך יכול לפרנסו בסבה
 קלה, ועל-כן עליו לקבץ קביעת עתים לתורה ולעבודת השם יתברך
 וקיום המצוות, ואשר זהו עקר הרוחמנות האמתית להאיר בתוך כל
 אדם.

פרק עשירי

עקר העבדות שאדם צריך למכור את עצמו לעבד, זה בא לו מחמת שנפל תחת הזמן, עד שנדמה לו, שיש עוד הרבה זמן להתמהמה בזה העולם וכו', וכל אחד כפי שנפל בקטנות הזו, כמו-כן עובר עליו יותר ויותר, עד שיש שנפלו כבר כל-כך, ומרב קטנות דעתם, הם מוכרים עצמם לעבד ממש, ועובדים עבודת פרך בחמור לעל ולמשא וכו', וכל זה נמשך להם, כי נפלו תחת הזמן; כי עקר העבדות בבחינת הזמן, כי תחת הזמן נאחז כל העמל וכעס ויגיעות וטרדות וטרדות של העולם הזה, שהם בחינת עבדות, בבחינת "כל ימיו מכאבים וכעס" (קהלת ב, כג), 'כל ימיו' דיקא, הינו תחת הזמן והימים, בחינת "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש" (שם א, ג), כי עקר העמל והעבדות הוא תחת השמש והזמן, וכל זה מחמת שטות וחסרון הדעת, שמחמת זה נתגדל הזמן אצלו ביותר, עד שנדמה לו כאלו הזמן של ימי חייו ארפים וקבועים, כאלו יתמהמה בזה העולם תמיד, חס ושלום, וחושב מחשבות בכל עת לעשות לו מעמד פרנסה ועשירות, ולכנות לו בתים ובנינים וכלים וכו', וטרוד בזה תמיד ומתיגע עצמו ביגיעות וטרדות גדולות ועבודות קשות, כאלו היה עבד משעבד נמכר לאיזה אדון, כמו שכתוב במדרש על ענין זה של האדם, שעשאו עבד מכור לעצמו, ופרשו שם לשון שעבוד, שהאדם הוא עבד משעבד לעצמו, שעובד את עצמו בעבודת פרך, כאלו היה עבד נמכר, וכל זה מחמת שטות וחסרון דעתו, שנדמה לו כאלו הזמן גדול מאד, ושוכח שאין שום זמן כלל, והזמן רץ ופורח מאד מאד בכל עת ובכל רגע בלי הפסק כלל, וכמו שכתוב (תהלים קמד, ד): "ימיו כצל עובר" — לא כצלו של דקל ולא כצלו כחל, אלא כצל עוף הפורח, כמו שאמרו חז"ל (מדרש רבה ריש פרשת ויחי), ולא די שאינו זוכה לדעת אמיתית לחזק אמונתו, בבחינת בטול הזמן, אף גם עושה לעצמו קביעות גדולה מהזמן הימים הפורחים מאד,

וחושב בכל יום ובכל עת מה יעשה למחר ולאחר זמן וכו', ומחמת זה נופל בעבודות גמורה, ומיגע ומטריח את עצמו ביגיעות ועבודות קשות בשביל עמל העולם הזה, וזהו בחינת "שטו העם ולקטו" (במדבר יא, ח) — בשטותא, כמו שכתוב בזהר הקדוש (בשלח סג), שמחמת שטות צריכין להטריח עצמו בטרחות ועבודות גדולות, כי בודאי מי שיש לו דעת אמתית, הוא מבין היטב שכל הזמן של העולם הזה הכל, כמו שכתוב: "וימי חיינו הכל לפניך", ובאמת אין שום זמן כלל, ואפלו בדעתנו הפחותה שאין אנו יכולין להבין בחינת למעלה מהזמן, אבל על-פל-פנים זה אנו רואין גם בעינינו ודעתנו, שהזמן רץ ושט ופורח מאד בתכלית הבהילה והמהירות, בלי שום קביעות כלל, ובכל רגע האדם מת, על-כן בודאי מי שחס על עצמו, ומסתכל על זה בעין האמת לאמתו, בודאי לא יעשה לעצמו שום קביעות כלל בעסקי העולם הזה, ואינו חושב כלל מיום לחברו, כמו שכתוב: "אל תצר צרת מחר" וכו', ואפלו מה שמכרח לעשות עסק בשביל פרנסה, הוא עושה רק בדרך עראי ובהעברה בעלמא, שלא בדרך קביעות כלל, וכמו שאמרו חז"ל: "עשה תורתך קבע ומלאכתך עראי" (אבות א, ט), ואינו מחליף, חס ושלום, עולם עומד בעולם עובר. נמצא, שעקר העבודות הוא תחת הזמן כנ"ל, וזהו מה שאמרו חז"ל, שאין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתורה (שם ו, ב), כי מי שעוסק בתורה, זוכה להשלים דעתו, וזוכה לבטל הזמן כפי שלמות דעתו, ואזי יוצא מעבודות לחרות, כי עקר העבודות תחת הזמן כנאמר לעיל, ובשביל זה צריכין למול את העבדים, כדי להכניע ולבטל תקף זהמת העבודות בשרשו, כי על-ידי מצות מילה, מבטלין כסילות הדעת, שמשם אחיזת הגדלת הזמן, ששם עקר העבודות כנאמר לעיל. ועל-כן נצטוינו למול את העבדים, להכניע זהמת העבודות, כדי שלא יתאחז בנו, חס ושלום, מזהמת העבודות, כי באמת ישראל עם קדוש, הם הפך מעבודות דסטרא אחרא, בבחינת: "כל ישראל בני מלכים הם" (שפת סו,). כי הם קבלו את התורה, ששם עקר החרות, כמו שכתוב (שמות לב, טז): "חרות על הלוחות", אל תקרי חרות אלא חרות (ערוכין נד,). כמו

שנאמר לעיל, כי ישראל הם למעלה מהזמן, בבחינת ישראל עלה במחשבה תחלה, שהם תחלה וקדם לכל הזמן של בריאת העולם, ועקר העבדות הוא להעכו"ם, שלא קבלו את התורה, שהיא חרות, והם משקעים בתאוות והכלי העולם הזה, שהם תחת הזמן, ששם עקר העבדות פנאמר לעיל, כי העכו"ם הם מסטרא דעשו שנאמר בו (בראשית כז, מ): "ואת אחיך תעבד", כי הם מזהמת הנחש, שהוא בחינת (שם ט, כה): "ארור כנען עבד עבדים יהיה לאחיו", וזהו בחינת עצבות ויגיעות וטרדות הפרנסה, בחינת "בעצבון תאכלנה" (שם יג, יז), "בזעת אפך תאכל לחם" (שם יג, יט), שכל זה בחינת עבדות, פנאמר לעיל, אבל אנו בני ישראל צריכין לטהר עצמנו מזהמה זאת, לבטל העבדות של טרדות העולם הזה שתחת הזמן, ולקשר עצמנו אל התורה שהיא שלמות הדעת, ששם חרות, בחינת בטול הזמן, פנאמר לעיל, על-כן צריכים למול את העבדים.

וזה בחינת "כי תקנה עבד עברי, שש שנים יעבד ובשביעית יצא לחפשי חנם" (שמות כא, ב), כי העבדות אינה שיכת לישראל כלל בפ"ל, כמו שפתיב (ויקרא כה, נה): "כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם" וכו', וזה שנפל לתחת הזמן כל-כף, עד שמכר עצמו לעבד, צריכין לרחם עליו, שלא יעבד בו פי אם שש שנים, כנגד ששת ימי המעשה, אבל בשביעית, בחינת שבת, יצא לחפשי, כי שבת היא מעין עולם הבא, שהיא בחינת למעלה מן הזמן פנאמר לעיל, הינו כי מבאר בכל הספרים, שששת ימי המעשה הם כנגד שש מדות מחסד עד יסוד, ושבת היא בחינת מלכות, שהיא בחינת אמונה, ולכאורה אין מובן, כי הלא השש מדות הן גבוהות מבחינת מלכות, ואיך שיך שששת ימי המעשה יהיו גבוהים משבת, יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא? אך באמת זהו עצם מעלת השבת קדש, כי כל השש מדות הן בחינת דעת, בחינת תפארת שכולה מכל השש מדות כידוע, אבל בשבת משפיע דעת ושכל גדול ממקום עליון ונורא מאד, עד שזוכין לידע האמת, שאין לנו שום

דעת כלל, בבחינת תכלית הידיעה אשר לא נדע, בחינת: "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני (קהל ז, כג), ואז מאירה האמונה באור גדול, כי יודעים ומשיגים שעקר השלמות האמתית, לחזק את עצמו רק באמונה שלמה, ועל-כן שבת היא מעין עולם הבא, בחינת בטול הזמן, כי על-ידי שלמות הדעת זוכין לבטול הזמן. אבל בעולם הזה אין מי שיזכה לדעת הזו בשלמות, עד שיתבטל אצלו הזמן לגמרי, כי אם גדולי בחיני הצדיקים, אבל בשבת-קדש, אז זוכה כל אחד מישאל לשלמות האמונה, על-ידי עצם הדעת והחכמה נפלאה שמאירה אז, כנאמר לעיל, שעל-ידי-זה זוכין לידע שרחוקים מחכמה, ולחזק את עצמו רק באמונה שלמה כנאמר לעיל, ועל-ידי אמונה יכול כל אחד לזכות לבחינת בטול הזמן כנאמר לעיל, ועל-כן שבת היא בחינת בטול הזמן, מחמת שאז זוכין לאמונה שלמה, שעל-ידי-זה יכולין לבטל הזמן גם בעולם הזה, אפילו מי שאין דעתו שלמה כל-כך, כי הלא מרחוק אנו רואים ומבינים שאין לזמן שום ממשות וכו', וכנאמר לעיל, רק אף-על-פי-כן, מהות בטול הזמן אי אפשר להכניס בשכלנו, אבל על-ידי חזוק האמונה הנמשך משבת, יכול כל אחד לזכות לבחינת בטול הזמן, ומשבת ממשיכין הקדשה על כל ששת ימי החל, שנוזפה תמיד לאמונה שלמה, עד שנוזפה לבטל הזמן, ולא נהיה פרוכים, חס ושלום, אחר תאוות עולם הזה והבליו ומכאוביו וכעסיו ועבודתו ועמלו ויגיעו וכו', שכלם הם תחת הזמן כנאמר לעיל; ועל-כן העבד שנפל לבחינת עבדות, לא יעבד על-כל-פנים יותר משש שנים, כנגד ששת ימי המעשה, ששם עקר אחיות העבדות, מחמת שששת ימי המעשה, יניקתם מהמצוות שהם בחינת דעת, ולדעת לאו כל אדם זוכה, עד שיזכה לבטל הזמן, שהוא בחינת עבדות כנאמר לעיל, אבל בשביעית, בחינת שבת, יצא לחפשי חנם, כי בשביעית, בחינת שבת, מאירה בחינת אמונה, שעל-ידי-זה יכול כל אחד לזכות לבחינת בטול הזמן, ששם בטול העבדות, כי למעלה מהזמן הוא בחינת חפשי וחרות, כנאמר לעיל. ועל-כן על-ידי שמירת שבת, נתבטל אצלו העבדות, וזוכה לחרות.

פרק אחד-עשר

על-פי-רב נופל האדם בדעתו כשרואה שבימים הקודמים היתה לו פרנסה, ועכשו אין לו פרנסה, או דואג מאד מה יאכל למחר וכו', מה יהיה עמו בימים הבאים וכו'. ובאמת היא טעות גדולה מאד מאד, כל אלו הדאגות והספקות, פי צריך כל אדם לידע, פי לחמו ופרנסתו נמשכין ממקום גבוה מאד, בבחינת: "ממרחק תביא לחמה" (משלי לא, יד), פי המזונות באים ממקום גבוה ורחוק מאד, בבחינת: בני, חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא (מועד קטן כח.); ומובא בכתבי האריז"ל, שהפונה על מזל העליון של בחינת תקוני דיקנא קדישא, בחינת נוצר ונקה וכו', שהם בחינות גבוהות מאד בידוע, ועל-כן באמת אמרו חז"ל (פסחים קיח.): קשין מזונותיו של אדם בקריעת ים סוף וכפלים פיולדה ויותר מן הגאלה, וכפי עצם התרחקות המזונות והפרנסה מן האדם, לא הנה כדאי שימשכו לו מזונות, אף השם יתברך זן את העולם כלו בטובו בחן, בחסד וברחמים וכו', ועל-כן בשמגיע לאדם איזה שפע של מזונות ופרנסה, הן רב או מעט, צריך לידע שהכל בחסד ואינו כדאי, רק הכל ברחמי יתברך, שמביא לו פרנסה ממרחק מאד, בבחינת: "ממרחק תביא לחמה" ממש, וידיעה זאת נצרכת לו בכמה בחינות, הן שלא ירום לבבו בעשרו והשפעתו, שיסבר שהעשירות מגיעה לו כמצוי בכמה אנשים, שתכף בשמגיע להם איזה שפע עשירות, מתחילים להתנהג בגדולות, עד שעכשו דאגתם מרבה מקדם, מחמת שחסר להם הרבה כפי מה שרוצים להתנהג בגדולות, וכשאינם מרויחים פרצונם הם מלאים פנים ומכאובות, ומתרעמים על מדותיו יתברך, כאלו השם יתברך משעבד כביכול לתן להם עשירות; אבל באמת צריך האדם לידע, שכל מה שהשם יתברך משפיע לו, הכל בחסד גדול, פי השפע בא ממרחק מאד, כנאמר לעיל, ועל-כן אל ירום לבו בעשרו, ואל יתרעם על מדותיו יתברך, ומה שהוא צריך על הכרחיות, באמת יבטח בשם השם שישפיע לו בחסדו, וכמו-כן העניינים ודלת העם

צריכין גם-כן לידע זאת, שהפרנסה באה ממרחק מאד ורק בחסדו יתברך, על-כן צריך לבטח כי האלקים הרועה אותנו מעורו בחסדו ומשפיע לו פרנסתו ממרחק כזה, הוא ירחם עליו כל ימי חייו, ויתן לו פרנסתו המכרחת, ולא יצר צרת מחר, כי דיקא על-ידי שיודע שהפרנסה באה ממרחק מאד מאד, בפרט העניים ודלת העם, שרואים כמה הפרנסה רחוקה מהם, ומעט הפרנסה שיש להם, באה להם בגס בכל יום, כשיודע זאת בברור, לא יטרוד דעתו ומחשבתו עוד על הפרנסה, רק יבטח בשם השם, וישליך עליו ייבו, מאחר שיודע שאין שום סבה שתמשיך פרנסה, רק השם יתברך משפיע לו ממרחק מאד בחסדו, והוא ברחמיו ישפיע לו גם להבא בכל יום די מחסורו בחן, בחסד וברחמים, ורק בבחינה זאת צריכין לקבל הלחם והפרנסה, שנהיו בחינת אכילת מן, הינו שידע שהפרנסה נמשכת בבחינת מן, שלא ירד בפעם אחת לכל השבוע והחדש רק "דבר יום ביומו", כדי שיתלו עיניהם למרום, וכמו-כן נמשכת הפרנסה גם עכשו לכל אחד לפי בחינתו, באפן שיתלה עיניו למרום בכל עת, שידע שהפרנסה היא רק מאתו יתברך ממרחק מאד, כמו שכתוב (תהלים עה, ז): "כי לא ממוצא וממצרב" וכו', "כי אלקים שופט" וכו', וצריך לבלי להתנהג בגדולות, ומה שמכרח לו בודאי ישפיע לו השם יתברך, וזה גם-כן בחינת "שלוש לרחוק ולקרוב" (ישעיה נז, יט), כי תכף שיודע כמה רחוקה ממנו הישועה בלי שעור כלל, ואף-על-פי-כן השם יתברך מושיע לו בכל עת בחסד הנפלא ממרחק מאד, על-ידי-זה בעצמו מתקרב תכף בתכלית ההתקרבות, כי כשיודע שהכל בנפלאות ה' בחסדו יתברך, תכף הישועה קרובה אליו מאד, כי אין מעצור להשם להושיע, כי ממנו לא יפלא כל דבר, כי אף-על-פי שמצד עצמו הישועה רחוקה ממנו מאד הן ברוחניות והן בגשמיות, אבל תכף כשיטעה ויסבך שהיא קרובה ממש, אז תכף הוא רחוק מאד, כי באמת מצד עצמו הן ההתקרבות להשם יתברך וכן הפרנסה רחוקה ממנו מאד מאד, רק הכל בחסדי השם.

פרק שנים-עשר

יש שני מיני השגות בעבודת השם יתברך, בחינת בן ובחינת תלמיד, בחינת השגת "איה מקום כבודו", ובחינת "מלא כל הארץ כבודו", בחינת סתים וגליא, הינו כי צריכים לגלות ולפרסם לתלמיד שהוא בחינת דרי מטה השגת מלא כל הארץ כבודו, שהוא בחינת גליא — לגלות ולפרסם אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל ממנו יתברך, ולהפך לבן צריכים לגלות השגת "איה מקום כבודו", בחינת סתים — לגלות לו כי עדין אינו יודע כלל, וכל מה שעולה יותר למעלה מגלין ומפרסמין לו כי עדין אינך יודע כלל. וצריכים לכלל את שתי ההשגות האלו יחד, שהוא בחינת סתים וגליא, מצד אחד לידע כי הכל גליא, הכל אלקות גמור הוא, ומצד שני צריכים לידע כי אין יודעים כלל, כי לגדלתו יתברך אין חקר וכן למעלה למעלה וכו', ועל-ידי-זה ימשיך על עצמו בכל פעם יותר ערכות זיו אורו יתברך בשפע גדול, וכן יזכה לפרנסה וכו', וכן יתוצו לו כל הקשיות והספקות והעקמומיות שעוברים בכל פעם בלב ובדעת האדם וכו'; כי באמת כל הבחירה והנסיון של האדם, בפרט בענין הפרנסה, שזה כמעט העקר שמבלבל את האדם מלהתקרב להשם יתברך ולתורתו, עקר הנסיון הוא רק על-ידי בחינת סתים וגליא, כי קדשא בריך הוא הוא בחינת סתים וגליא, שזה בחינת השגת "איה מקום כבודו", בחינת השגת דרי מעלה, בחינת בן, וזה בחינת סתים, בחינת מה חמית, בחינת "מה רב טובך אשר צפנת ליראיך" (תהלים לא, כ), והשגת דרי מטה בחינת תלמיד הוא בחינת "מלא כל הארץ כבודו", שזה בחינת וגליא, ובאמת שניהם אחד, כי צריך לכלל שניהם כאחד — בן בתלמיד ותלמיד בבן, שזה עקר יסוד האמונה, בחינת "וידעת היום" וכו', "כי ה' הוא האלקים", הינו ששתי בחינות הנאמרות לעיל, הם נכללין באחדות אחת, ובדרך זו ה' יתברך מנהיג את

עולמו גס-בן בבחינת סתים וגליא, כי בכל פעם הוא יתברך מראה פני חסדו וישועתו, ותכף מסתיר פניו, ואזי המסית שבלב האדם מכניס בו דאגות ויגונות ותואנות בלב, כאלו אי אפשר לו לעסק בתורה מחמת על הפרנסה, ובאמת עקר הפרנסה והעשירות נמשך רק מבחינת כלליות בן ותלמיד, שזה בחינת סתים וגליא הנאמר לעיל, ובאמת גם בתוך תקף הסתרה בעצמה, השם יתברך מאיר פניו אלינו, וכמו שכתוב (ישעיה מה, טו): "אכן אתה אל מסתתר אלקי ישראל מושיע", שגם בתוך ההסתרה בעצמה הוא יתברך אלקי ישראל מושיע, ומי שמאמין בזה בשלמות, זוכה לפרנסה ועשירות גדולה דקדושה, כי כל הפרנסה והעשירות נמשכים מזה, כי זה בחינת כלליות בן ותלמיד, שממש מקבלת המלכות הפרנסה, וכל השקרים וההכחשות שבין אדם לחברו בענין הממון והפרנסה, הכל נמשך ממה שפוגם ועושה פרוה, חס ושלום, בין שתי ההשגות הנאמרות לעיל, שממש כל היגונות והעצבות של חסרון הפרנסה, בעת שהשם יתברך מסתיר פניו קצת בשביל נסיון ובחירה, עד שיכול לבוא על-ידי-זה לידי הכחשות, לכחש בעצמיתו, כי אם היה מאמין באמת, כי מלא כל הארץ כבודו, והוא יתברך הן ומכלכל כל העולם פלו בטובו, וכמו שרואה בעיניו שהשם יתברך החיה וזן וכלכל אותו עד הנה, כן יבטח בשם השם גם על להבא, אז בודאי לא היה בא לכפירה והכחשה לכפור בממון חברו, וגם לא היה דואג כל-כך על הפרנסה, רק היה בוטח בהשם כאשר זן אותו עד הנה בכמה שנויים ודרכים נפלאים, כן יכול לעשות נפלאות גם עתה, לפרנסו ביתר שאת, כי כל אדם שבעולם יכול לראות נפלאות השם בפרנסתו, ועקר הנסיון של הפרנסה הוא ממש כמו הנסיון של המן, שלא ירד בפעם אחת לכל השנה, רק דבר יום ביומו, והכל בשביל נסיון ובחירה כדי שיתלו עיניהם למרום כמו שאמרו חז"ל. וכמו-כן מתנהג גם עכשו בבחינה זאת ובאפנים אחרים כפי שהשם יתברך יודע להנהיג עם כל אחד בפרטיות, כי באמת גם עתה אנו נזוּנִין בבחינת מן ממש וכמבאר במקום אחר, ואין לנו אלא לתלות עינינו למרום בכל עת, ולהאמין בהשם ולבטח בישועתו הנפלאה, אבל

מי שפוגם בזה, ורוצה שהשם יתברך יגלה לו פני חסדו בכל עת, ותכף כשנדמה לו שיש איזו הסתרת פנים על-ידי החסרונות שחסר לו בכל פעם, על-ידי-זה באות בלבב תלונות ודאגות ויגונות, ומתבטל מתורה ותפלה, עד שיכול לבוא לידי הכחשה לכפר בממון חברו על-ידי-זה, שנחשב כאלו עובד עבודה זרה, כמו שאמרו חז"ל, כי היא כפירה ממש, רחמנא לצלן, כי אם היה מאמין בה' בודאי לא היה כופר בממון חברו, ועקר הכפירה נמשכת ממה שעושה פרוד בין שתי השגות, בין מלא ואיה, ורוצה לראות ולהבין הכל בעיניו, אבל באמת צריכין להבין שאי אפשר להשיג דרכיו יתברך בשלמות, כי הוא יתברך סתים וגלוי, שזה בחינת 'מלא' ו'איה', שבאמת כלו אחד, רק שאי אפשר להבין כל זה, וצריכין להתחזק באמונה גדולה בכל זה, בפרט בעת שנדמה לו איזו הסתרת פנים, חס ושלום, להאמין שגם שם מסתר השם יתברך והשגחתו וחסדו, כי חסדי ה' כי לא תמנו וכו', ובודאי יעזר לו ה' יתברך, ויחזר ויגלה פני חסדו, כאשר בן עבר עליו כמה פעמים.

סגלה נוראה ונפלאה לפרנסה בנקל

א. יזהר מאוד לומר בכל יום העשרה מזמורי תהלים אלו שגלה רבנו ז"ל בשביל תקון הברית: ט"ז, ל"ב, מ"א, מ"ב, נ"ט, ע"ז, צ', ק"ה, קל"ז, ק"נ, כי פרנסה שהיא בטרחת ובכבדות היא מחמת שלא תקן "תקון הכללי" שהוא תקון הברית, כי מאן דזריק פרוורין דנהמא, עניות רדיף אבתריה, כל שפן מאן דזריק פרוורין דמחא (זהר הקדוש, פנחס רמד), [שהם טפי המח, הוצאת זרע לבטלה] (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כט), ועל-כן באמירת אלו העשרה מזמורים יתקן חטאו, ויזכה לפרנסה בנקל.

ב. ירגיל את עצמו לדבר עמו יתברך בכל יום, ומה טוב ומה נעים להפנס בחדר מיוחד שאין שם בני-אדם, ויפרש את כל שיחתו וכל מה שעובר עליו אליו יתברך, וידבר עמו בלשון שרגיל בה, ויכפה ויתחנן מלפניו יתברך, שירחם עליו, וימשיך עליו שפע ופרנסה בנקל, וירבה את הדבור בזה מאד מאד. אחי, אחי! אין לך עוד דבר טוב מזה, לדבר ולבנות אליו יתברך להמשכת השפע והאור והחיות, להיות מאריך אפו על כל אשר עובר עליו, ובזכות זה ימשיך אליו פרנסה בנקל. וזה מרמז בפסוק (בראשית מג, ל): "ויבא החדרה ויבך שמה וירחץ את פניו ויצא ויתאפק ויאמר שימו לחם", כי הדמעות שאדם בוכה לפניו יתברך, ורוחץ בזה פניו, על-ידי-זה נמחלים לו כל עוונותיו, והדבור והתפלה אליו יתברך מכניסים בו אמונה פשוטה, ומאריך אפו שלא יכעס ולא יקפיד על שום דבר, אשר דבר זה מסגל מאד לפרנסה, כי הפעם והקפידות דוחה ממנו ממונו ופרנסתו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סח), ועל-כן בכל יום כשיאמר שלש פעמים "תהלה לדוד", יכון באמרו פ'ותח' א'ת' י'דיך' ראשי תבות וסופי תבות: תת"ך אפ"י, שהוא השם המסגל לפרנסה, כי בזה שיחתך את אפו ולא יכעס ולא יקפיד כלל, על-ידי-זה יזכה להמשיך אליו פרנסה בנקל, ואל כל זה להיות מאריך אף וכו' יכולים לזכות רק על-ידי רבוי תפלה ושיחה בינו לבין קונו בחדר מיוחד — אשרי שיאחז בזה!

שיחות והתחזקות

אודות פרנסה ומשא ומתן וממון

א.

אמרו חז"ל (אבות ב): "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משפחת עון, וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון". וכבר אמר רבנו ז"ל, שחפץ מאד שיהיה לנו פרנסה, אף-על-פי שבטחון גם-כן טוב מאד, אף-על-פי-כן טוב מאד כשזוכין שיש לו מעמד פרנסה, כי במקום עבודת הבטחון, במקום זה יעשה עבודה אחרת, כלומר כי אם לא יהיה לו מעמד פרנסה, ויהיה לו בלבול הדעת מהפרנסה, ויצטרך בכל פעם לחזק עצמו במדת הבטחון, במקום זה יעסק בעבודה אחרת, ויחזיק בשאר עניני עבודת השם, והבן. ואף-על-פי-כן סיים, שהעקר הוא בטחון, ואמר בזו הלשון: "נאהר בטחון" (תוי"טוה"ר, עבודת השם, סימן נה).

ב.

ואמרו חז"ל (ערובין מא.): עניות מעברת את האדם על דעתו ועל דעת קונו; כי כשמתחיל לעבר על האדם עניות ומרירות, אז הוא מבהל ומבלבל מאד מאד, רחמנא לזלן. ומכל שכן כשנופל בחובות וכו', עד שעל-ידי-זה נתעקם לבבו ודעתו בעקמומיות גדולה, ואין לו כח ומח לשום דבר בעבודת השם יתברך. ואז יצא שכרו בהפסדו ומאומה לא ישא בעמלו, כי (נדרים סד.): עני חשוב כמת; ואמרו במדרש (שמות רבה לא, יא): אין בעולם קשה מן העניות, שהיא קשה מכל יסורין שבעולם, עין שם. ואמרו (שם, סימן יד): אין לך מדה קשה מן העניות, שכל מי שהוא מנדקדק בעניות, כאלו

דבוקים בו כל יסורים שבעולם, וכאלו באות עליו כל הקללות שבעמשה תורה. ואמרו רבותינו: אלו נתקבצו כל יסורין לצד אחד והעניות לצד אחד, העניות מכרעת לכלן, עין שם.

ג.

ורבנו ז"ל אמר: הפקרות אין צריכין, אף-על-פי שבאמת אצלי אינו נקרא הפקרות כלל, אדרבה להפוך, בשרודף אחר עסקי עולם הזה ורחוק מעבודתו יתברך, זהו מפקר באמת, אף אף-על-פי-כן אפלו מה שנקרא אצל העולם הפקרות, דהינו שמפקיר כל עסקי עולם הזה מכל וכל, ועוסק רק בעבודת השם, שזהו אצל העולם הפקרות, גם זה אין צריכים, כי יכולים להיות איש כשר בלי הפקרות (שיחות הר"ן, סימן נא). כי באמת כשהוא חזק בעבודת השם, ורצונו חזק מאד מאד בכסופים ורצונות נוראים ונפלאים לשוב אליו יתברך, הוא יכול מכל מקום שהוא לדבק עצמו עמו יתברך, כי מלא כל הארץ כבודו, ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, כי דומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות אלקותו יתברך ממש. ועל-כן מי שלבו חזק בעבודת השם יכול לדבר עמו יתברך גם באמצע האמנות, וישתוקק אליו יתברך בכסופים חזקים, ויפרש שיחתו לפניו יתברך, כי זה אינו מתנגד לזה. ומצינו שגדולי התנאים והאמוראים עסקו באיזו אמנות: הלל הזקן חוטב עצים (יומא לה), רבי חנינא תופר נעלים (פסחים קיג), רבי יהודה נחתום (בבא בתרא קסד), רבי יוחנן סנדלר (אבות ד), יוסי בן חלפתא מעבד עורות (שבת מט), רבי מאיר לכלר (ערוכין יג), אבא חלקיה עוֹדֵר בשדה (תענית כג), אבא אומנא מקיז דם (שם כא), רב ששת נושא קורות (גטין סז), וכן עוד תנאים ואמוראים שעשו איזה עסק, ואף-על-פי-כן לא בלבד אותם כלל, אדרבה היו דבוקים בו יתברך.

ד.

וחז"ל הקדושים הפליגו ממעלת האדם שמתפרנס מיגיע כפיו

עד שאמרו (ברכות ח.): גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, שנאמר (תהלים קכח, ב): "יגיע כפיך כי תאכל" וגו' "אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא", ולגבי ירא שמים "וטוב לך" לא כתיב, ואמרו (ירושלמי פאה): "ובחירת בחיים" (דברים ל, יט) — זו אמונות; ואמרו (נדרים מט:): גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה; ואמרו במדרש (קהלת רבה ו, ח): ילמד אדם אמונות, ויהקדוש-ברוך-הוא מפרנסו. אך צריך תמיד לחפש אמונות כזו, שלא יצטרך לבטל הרבה מתורה ומתפלה, כי (קדושין פב:): אין אמונות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האמונות ולא עשירות מן האמונות, כי הכל תלוי רק בו יתברך. וכשידע ידיעה זו, יקיים מה שהזהיר התנא (אבות ד): "הוי ממעט בעסק ובעסק בתורה, ואם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה כנגדך".

ה.

ואמר רבנו ז"ל: עקר תקונו של המשא ומתן, שיכון בכל הלוח והלוח ובכל דבור ודבור שהוא הולך ומדבר בשעת המשא ומתן, שפונתו כדי שירות, כדי שיתן צדקה. וזהו "תקון הכללי" של כל המשא ומתן (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כט).

ו.

ואמר רבנו ז"ל: אלו בני-אדם הנופלים בתאות ממון ואינם מאמינים שהקדוש-ברוך-הוא יכול לפרנס את האדם בסבה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות, והם אוכלי לחם בעצבון, והם מלאים עצבות ומרה שחורה, אלו בני-אדם נקשרין בפנים דסטרא אחרא, שהם אנפין חשוכין, מרה שחורה, עבודה זרה, שהוא מיתה ממש. אבל אלו בני-אדם שמשאם ומתנם באמונה, ומתגברים בדעתם להיות שמחים בחלקם, ויודעים ומאמינים באמת ובאמונה שלמה, שעקר הפרנסה והעשירות הוא רק מהשם יתברך לבד, רק שרצונו יתברך, שיעשה האדם איזו סבה קלה בעלמא,

אבל באמת עקר הממון והפרנסה, הוא רק מהשם יתברך לבד, הם דבקים באור הפנים דקדושה, שהם אנפין נהורין חיים ממש, והם תמיד שמחים (לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כג).

ז.

ואמר רבנו ז"ל: המשקעים בתאות ממון, הם בעלי חובות תמיד, כמו שאנו רואים בחוש, שזה המשא תלוי בצואר בני-אדם, שאין מסתפקין בממונם, ולוים ממון מאחרים, ונדמה להם שהם משתפרין שכר הרבה, ואחר-כך מתים בעלי חובות. ואם אינם מתים בעלי חובות ממש שאינם חייבים ממון לאחרים, עדין הם בעלי חובות לתאונתם, כאשר אנו רואים בחוש, שאפלו מי שיש לו ממון כדי להתפרנס ואפלו העשירים והקצינים המפלגים, הם רודפים כל ימיהם להרויח ממון ביגיעות גדולות, ומסכנין את עצמן בסכנת דרכים וטלטולים הרבה, ומטריחין את עצמם בטרחות גדולות בשביל הממון, כאלו היה מטל על צוארם איזה חוב גדול לשלם, והחוב הוא רק שחייבים לעצמם, דהינו לתאונתם, שפרוכים אחר התאנה של ממון כל-כך, כאלו הם חייבים חוב גדול. נמצא שהם בעלי חובות כל ימיהם, וכן מתים בעלי חובות, הינו לתאונתם, כי כל ימיהם אינם מספיקים לשלם חוב זה שחייבים לתאונתם, כי הוא בלא שעור וגבול, כי אין אדם מת ונחצי תאונתו בידו (שם).

ח.

ורואים בני-אדם, שזכו שהשפיע עליהם השם יתברך שפע, ויכולים לחיות שארית ימיהם בטוב ובנעימים, בנחת ובהשקט, אף מרב תבערת תאנה זו של ממון שיש בעולם, עד כי מי שיש לו מנה רוצה מאתים וכו', הם קופצים אל תוף עסק חדש, וכוונתם להרויח עוד יותר ועוד יותר, ומה נעשה לבסוף? שמאבדים גם את השפע שהשפיע עליהם השם יתברך, ועוד נעשים בעלי חוב גדול, ונכנסים במחלקת ובמריבות גדולות, יומם לא ינוחו ולילה לא ישנו

מרב צער ועגמת נפש. ובין כך ובין כך עוברים הימים הטובים, הימים הנעימים שיכולים לחטף בהם כל הון יקר – תורה ותפלה, מצוות ומעשים טובים, ומאומה לא ישאו בעמלם. ועליהם אמרו בתקוני זהר (בתקונים האחרונים): חייבת בהון בעתרא בהאי עלמא ולבתר קטילת להון. ואי אפשר להנצל מקלפה זו של תאות ממון, כי אם על ידי התקרבות אל הצדיק האמת, המפלג במעלה מפלגת מאד מאד, כי רק הוא מאיר באדם הדעת האמת, לידע שאין לעשות מהממון עקר.

ט.

ופעם אחת אמר רבנו ז"ל לאחד, שלפעמים נותנים לאחד עשירות גדולה, וכל העולם מתקנאין בו ורודפין אחר הממון והעשירות, ומבלים ימים ושנים על זה, והכל מחמת קנאה והסתכלות המסתכלין על זה שנתעשר כל-כך, ואחר-כך אין עולה בידם כלום. וכל זה מעשה הפעל-דבר שהשתדל בזה להזמין עשירות גדולה לאחד, כדי שהרבה הרבה יבלו ימיהם וישנותיהם, חס ושלום, על-ידי-זה, רחמנא לצלן, מהאי דעתא שבשפתא (שיחות-הר"ן, סימן רפד).

י.

ואמר רבנו ז"ל לאחד מאנשי שלומנו, שמי שאינו להוט ונבקה להון, ואיננו נושא ונותן יותר מכפי ממונו שיש לו, רק עושה משא ומתן באמונה בממונו לבד, ואינו לזה מאחרים לעשות משא ומתן גדול, זהו מקים "ובכל מאדך". גם אמר לתלמידו ר' בער מטשהרין, שבשנותנין חמש לצדקה מממונו, הוא מקים "ובכל מאדך". וקיים זאת כל ימי חייו, וקדם פטירתו אמר, "מיט מיין חמש האב איך קיין מורא נישט אפלו פאר דעם בית-דין של מעלה, סע וועט מיר נאך ארויס הומעז" ועם החמש ושלש מאות ושל

אפלו לפני בית-דין של מעלה, כי יבא בעזרין].

יא.

ואמר רבנו ז"ל: צריך שתהיה להאדם הסתפקות להסתפק רק במה שצריך לו בהכרח בזה העולם, ולא לנהג ביתו כגדולים דוקא בנהוג עכשו בעוונותינו הרבים בהרבה אנשים, כי כל אלו שאין להם מדת ההסתפקות, עליהם נאמר (משלי יג, כה): "ובטן רשעים תחסר", כי לעולם חסר להם הרבה. על-כן צריך שיהיה לו הסתפקות להסתפק במה שחננו השם, ואפלו מזה ההסתפקות גופיה צריך להפריש ממנו לצדקה, ועל-ידי-זה נעשה יחוד גדול למעלה, וממשיך כל ההשפעות טובות (לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן נד).

יב.

ושמעתי בשמו שאמר, שאם לא היה ממתין בבטחון לישועת השם, כבר היה איש נוסע ומטלטל כמו כל הנוסעים ומטלטלים עצמם בשביל הפרנסה בנהוג עכשו. והבונה, כי אמר זאת לענין הנהגת הבית בפרנסה ומלבושים ושאר צרכי הבית, שעל-פירב חסר לאדם הרבה, כגון: לזה חסר מלבוש פשוט, ויש שחסר להם מלבושים חשובים או דירה וכו', שצריכין להמתין לישועת השם ולכלי לדחק את השעה למלא החסרון תכף-ומיד, רק צריכים להמתין עד ירחם השם. ואמר על עצמו ענין הנאמר לעיל, שאם לא היה ממתין, כגון פשהיה חסר לו איזה דבר, אם היה דוחק את השעה שיהיה תכף, היה צריך ללוות לעצמו ולהיות בעל חוב, עד שיהיה מכרח להיות נוסע ומטלטל כמו שאנו יודעים ענין הנוסעים, שהם מכרחים תמיד לנסע על המדינה, מחמת שהם תמיד בעלי חובות. וענין זה צריכים לידע מאד, וצריכין ללמד עצמו להרגיל את עצמו בזה מאד, כי לכל אדם חסר הרבה, אפלו בעלי בתים ועשירים גדולים, מכל שכן מקבלים אפלו החשובים והגדולים,

וצריך לזה להסתפק במעוט, ולהנהיג ביתו כפי השעה והזמן, ואם נדמה לו שצריך מלבוש או לאשתו ובניו, אף-על-פי שמכרח לו, אל ידחק השעה ללוות ולהקיף ולהיות בעל חוב, אף ימתין עד שיבא עתו. וטוב לסבל ודחק אפלו במזונות, וכל שכן במלבושים ודירות וכו', ולא להיות בעל חוב, ומוטב שיהיה בעל חוב לעצמו או לבני ביתו במלבושים מלהיות בעל חוב לחננו או לאחרים. כי בכל עניני פרנסה צריכין להמתין עד שיבא עתו, כמו שכתוב (תהלים קמה, טז): עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו".

יג.

ואמר רבנו ז"ל, כי צרכי הגוף הם רבים מאד, ואפלו ההכרחיות הם רבים וגדולים מאד: אכילה ושתיה ומלבושים ודירות שיכולים לבלות זמיו ושנותיו אפלו על ההכרחיות לבד, והם מונעין את האדם מאד מעבודת הבורא (לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ד').

יד.

ועל-כן מי החפץ בחיים, ומי המשכיל על אחריתו, אפלו שעוסק כבר באיזה עסק בעבור פרנסה, יראה לחטף בכל יום גם פרנסה לנשמתו, כי כמו שיש מזונא דגופא, כמו-כן יש מזונא דנשמתא (עין לקוטי מוה"ר"ן, חלק ב', סימן ח'), והתורה והתפלה הם חיי האדם לנצח.

טו.

ופעם אחת הוכיח רבנו ז"ל אחד, שאמר לו שאין לו פנאי ללמד, מחמת שעוסק במשא ומתן, ואמר לו שאף-על-פי-כן ראוי לחטף איזה זמן לעסק בתורה בכל יום. ואמר שזה מה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה (שבת לא), ששואלין את האדם: "קבעת עתים לתורה", קבע הוא לשון גזלה, כמו שכתוב (משלי כב, כד): "וקרע"

את קבועיהם נפש", הינו ששואלין את האדם, אם גזל מן הזמן שהיה טרוד בעסקיו — עתים לתורה; כי צריך האדם לחטף ולגזל עתים לתורה מתוך הטרדה והעסק.

טז.

ופעם אחת היה אחד מאנשי שלומנו קובל ומתנצל לפניו, וזכרנו לברכה, באשר יש לו צער גדול מזה, שאין לו מקום מיוחד לעבודת השם יתברך, כי ביתו קטן וצר מאד, ובכל פעם יושבין שם ערלים [עכו"ם] כמו שרגילין בבית המזיגה, ועל-ידי-זה דעתו מבלבלת מאד. השיב לו רבנו ו"ל: מסתמא אם היה השם יתברך יודע, שכל בחירתך ועבודתך תלויה בזה שיהיה לך מקום מיוחד, מסתמא היה נותן לך מקום מיוחד, ועכשו בודאי אתה יכול להיות איש כשר גם בבית זה.

יז.

ופעם אחת אמר רבנו ו"ל: יש אנשים כשרים שאין להם פרנסה, ויש להם דחק ובלבולים גדולים מזה, והיא טובה גדולה לעולם, כי יש דבורים יקרים שיוצאים על-ידי בלבולים דיקא. (ויכול להיות איש, שעובר עליו מה שעובר ויש לו טרדות ובלבולים רבים בפרנסתו ודאגות ודחקות, אז דיקא זוכה לחדש דבורים נוראים ונפלאים, כי מתקף הדחקות והטרדות בורח אל תוך התורה. ואמרו במדרש (בראשית רבה יז, ה), שיש תרדמה של נבואה, כמו שכתוב (בראשית טו, יב): "ותרדמה נפלה על אברהם", ותרדמה היא בלבול הדעת, ועל-כן דיקא כשעובר על האדם מה שעובר, ובורח אל התורה, אז דיקא יכול לזכות לדבורים נפלאים, אשרי לו).

יח.

ואמר רבנו ו"ל: "ותתפשטו בבגדו" (בראשית לט, יב), שהבעל-

דבר והסטרא אחרא תופסים את האדם בגדו, דהינו שמטרידים אותו בטרודת בגדיו ומלבושיו, כי טרודת הצטרפות מלבושים ובגדים של אדם הם מבלבלים מאד את האדם, ומונעים אותו על-ידי-זה מעבודת השם יתברך, וזהו "ותתפשטו בגדו". אף מי שהוא בעל נפש ולבו חזק בהשם, ומסתפל תמיד על אחריתו, אינו משגיח על זה, אף-על-פי שאין לו בגד ללבש, אף-על-פי-כן אינו מטריד עצמו בזה, ואינו רוצה להניח עצמו להתבלבל בזה. וזהו "וינת בגדו אצלה וינס" וכו', שמניח בגדו ומלבושו, ונס ובורת מהם, ואינו משגיח כלל על זה רק עושה את שלו בעבודת ה' כפי מה שיכול.

[ופעם אחת בא אחד מתלמידי מוהרנ"ת ז"ל אליו, והיה מלבש בלבוש משי יקר מאד שקנה לעצמו אז, ומוהרנ"ת ז"ל הבין, שהלה לנה מעות הרבה בשביל המלבוש הזה. ענה ואמר לו: "אזוי צו אזא מלבוש דארף מען האבן א נייע שאפע, צו נייע שאפע דארף מען האבן נייע בעטן, צו נייע בעטן דארף מען האבן א נייע שטוב" (בשביל מלבוש כזה צריכים ארון בגדים חדש, ובשביל ארון בגדים חדש צריכים מטות חדשות, ובשביל מטות חדשות, צריכים דירה חדשה וכו') וכו' וכו'. ורמזו איך אם אדם נכנס למעלה מכחותיו, אז נעשה בעל חוב גדול].

יט.

ואמר רבנו ז"ל לאחד מאנשיו שדבר עמו מענין בגדים, ואמר לו אז שעל כל דבר צריכין להתפלל, הינו אם בגדו קרוע, וצריך לבגד, תפלל להשם יתברך שיתן לו בגד ללבש, וכן בכל כיוצא בזה דבר גדול ודבר קטן, על הכל ירגיל עצמו להתפלל תמיד להשם יתברך על כל מה שיחסר לו, אף-על-פי שהעקר להתפלל על העקר, דהינו על עבודת השם יתברך, לזכות להתקרב אליו יתברך, אף-על-פי-כן גם על זה צריכין להתפלל. ואמר, שמי שאינו מתנהג כן, אף-על-פי שהשם יתברך נותן לו בגדים ופרנסה

והצטרכות חיותו, אבל כל חיותו היא כמו בהמה, שגם לה השם יתברך נותן לחמה וכו', כן הוא חיותו שנותן לו השם יתברך, מאחר שאינו ממשיך כל חיותו על-ידי תפלה מהשם יתברך, על-כן כל חיותו היא כמו חיות בהמה ממש. כי האדם צריך להמשיך כל חיותו והצטרכותו מהשם יתברך, על-ידי תפלה ותחנונים ודיקא. ופעם אחת אמר למוה"רנ"ת ו"ל על דבר קטן ופחות שהיה נצרך לו: "תתפלל על זה להשם יתברך", ועמד משתומם, כי היה לו לדבר פלא בעיניו, להתפלל להשם יתברך על דבר פחות כזה, וגם לא היה מוכרח ביותר. ואמר לו רבנו ו"ל בלשון תמה: "אין זה כבודך שתתפלל להשם יתברך על דבר קטן כזה"?! ואמר אז בפרוש, שהאדם צריך להרגיל את עצמו לבקש ממנו יתברך כל דבר, יהיה מה שיהיה בתמימות ובפשיטות גמורה.

כ.

רבנו ו"ל אמר לענין ממונ: צריך האדם שיהיו לו כל הכחות שיש בענין אכילה; כי יש כמה כחות באדם לענין האכילה, כי יש כח המקבל וכח המעבב שלא יצא לחוץ המאכל תכף, וכח המעכל וכח המחלק המאכל לכל איברי הגוף להמם המבחר, וכן ללב וכן לכל שאר האיברים, לכל אחד פראוי לו, וכח הדוחה הפסלת לחוץ, כמבאר כל זה לחכמי הרופאים. כמו-כן כל אלו הכחות צריכין לענין ממונ, כי צריך שיהיה לו כח המעבב, שלא יפזר מעותיו מיד (כדרך שיש בני-אדם שבתחלה מתאווים מאד לממונ, ומבלים ימיהם על זה, ותכף בשמשיגין הממונ, מפזרין אותו מיד). וכן כח המחלק, שיחלק מעותיו למקומות הצריכין לכל אחד פראוי, כנאמר לעיל לענין האכילה. דהינו שהמבחר יגיע לצדקה וכיוצא בזה בשאר המעות, כל אחד למקומו הראוי לו, כנאמר לעיל לענין אכילה. וכמו שמספרין מהבעל-שם-טוב, זכותו גנן עלינו, שאמר לענין מה שמקבל מעות מרשעים, ואמר שהמעות כשפאים לידו, אזי הוא מחלק, ומעות שקבל מאנשים הגונים, אלו המעות יוצאים

על הוצאות הכנסת אורחים צדיקים שבאים אצלו וכיוצא, ומעות שבאים ממי שאינו הגון, אלו המעות יוצאים על הוצאות הסוסים שלו והערל משרתו. דהינו שממילא מתחלקים המעות אצלו כך, אך-על-פי שבאמת היו כל המעות מערבים אצלו, אך ממילא היה נעשה כך אצל הבעל-שם-טוב, זכותו יגן עלינו. וזה בחינת כח המחלק הנאמר לעיל, וכח הדוחה הפסלת לחוץ, הינו כנאמר לעיל, כי יש מעות שצריכים לצאת לחוץ בשביל ערלים וסוסים וכיוצא.

כא.

והקפיד רבנו ז"ל מאד על מי שמתרשל בשמירת ממונו, כי אמר, כמה זמן וזמנים האדם מבטל מתורה ומתפלה, ואחר-כך כשפכר בא לו ממון, הוא מפזרו בהבל וריק, נמצא, שכל יגיעו היה בחנם, ומאומה אין בעמלו כי אבד את המעות ואבד את הזמן היקר. וחקמינו, זכרונם לברכה, אמרו (סוטה יב.): צדיקים ממונם חביב עליהם יותר מגופן, לפי שאין פושטין ידיהן בגזל, וכל פרוטה ופרוטה באה להם ביגיעה ובנסים, ועל-כן הם שומרים על זה מאד, כדי שלא יצטרכו לבטל מתורה ומתפלה עוד.

כב.

ובעת שהיתה השרפה בברסלב פעם אחת בשבת ופעם אחת ביום כפור, היה רצונו שנקל מאד בענין הצלת ממונו, ולבלי להחמיר בזה כלל. (פשוט דסבירא ליה באפן המתר על-פי דין בלי חמרות יתרות). ואחר יום כפור דבר מזה, ואמר שיש כמה ספרי שאלות ותשובות שמקלין ומתירין הרבה בזה.

ואמר, שאין ראוי להחמיר בענין כזה, ואמר: זה אני יודע מכבר, שיש אנשים שבשביל חמרה אחת מבטלין הרבה מאד מעבודת השם כמעט הכל, כי הלא כמה האדם מיגע עצמו בשביל חפציו וממונו, ונוסע לדרכים, ומבטל עצמו הרבה מתורה ותפלה

ועבודת השם ימים הרבה, בשביל להרויח ממון, ואחר-כך בשביל חמרה אחת יאבד הכל, חס ושלום, ויצטרך שנית לבטל עצמו הרבה. ואמר על עצמו, שכשהוא מוליך אצלו ממון בדרך, הוא מדקדק מאד לגנוזו יפה בבגד שלו, בתוך בית יד כנגד לבו, ושלל יהיה בו שום קרע ונקב. ואף-על-פי-כן בכל עת שהוא בדרך, הוא ממשימש בכיסו בכל שעה, אם יש אצלו הממון. ובכל עת שנודמן שאחד מאנשי שלומנו נאבד אצלו איזה סך ממון בדרך, והיו באים בקובלנא לפניו, היה מבזה ומוכיח אותו מאד על זה, על שלא נודרז בשמירתו יפה (חיי-מוהר"ן, עבודת השם, סימן ק').

כג.

והיה מזהיר מאד, שישמור האדם את ממונו בשמירה גדולה ומעלה מאד, והיה מקפיד מאד על זה. והיה מתלוצץ ומקפיד על אלו האנשים המתעצלים, שקורין בלשון אשכנז "שלימזלניק", כי זמנים ועתים בטל עצמו מתורה ותפלה, וטרח ויגע ביגיעות גדולות בשביל להרויח ממון, כדי לפרנס ביתו, ואחר-כך כשהגיע לו הממון, הוא נעשה "שלימזלניק", ואינו משגיח עליו כלל. כי ממון כשר של איש הישראלי צריך שמירה, כמו עין שבראש (שיחות-הר"ן, סימן רפא).

כד.

פעם אחת אמר רבנו ז"ל: כל מי שיש לו כבוד ועשירות יותר, הכבוד רחוק ממנו ביותר, כי כשאחד יש לו מעט מעות, הוא יכול להתזיק המעות אצלו סמוך לבשרו, אבל כשיש לו הרבה מעות, המעות שלו מנחים בתבה, נמצא, שהכבוד שהוא העשירות, רחוק ממנו ביותר. וכן כשיש לו עוד יותר עשירות, אזי מעותיו וסחורותיו מנחים בחנות וכיוצא, ורחוק ממנו עוד יותר, וכשיש לו עוד יותר ויותר עשירות, אזי הונו ועשירות שלו מנחים במקומות ועירות אחרות, רחוק עוד יותר ויותר ממנו. וכן כל מה שיש לו

כבוד וְעֲשִׂירוֹת יוֹתֵר, אֲזִי הַכְּבוֹד רְחוּק מִמֶּנּוּ בְּיוֹתֵר, וְהַקִּיסָרִים וְהַמְּלָכִים, שֶׁכְּבוֹדָם מְרֻבָּה מְאֹד, כְּבוֹדָם רְחוּק מֵהֶם עוֹד יוֹתֵר. כִּי הַמֶּלֶךְ אוֹ הַקִּיסָר יוֹשֵׁב בְּבֵיתוֹ, וְכֵאן מְזַמְרִין וּמְשׁוֹרְרִין הַ"קִּפְעֵלִיעַ" (מִקְהֵלָה) בְּשִׁבְלֵוֹ לַעֲת עָרֵב פְּנֵהוּג, (אֲבָל עֲשִׂירוֹתוֹ וּמַלְכוּתוֹ רְחוּקָה מִמֶּנּוּ מְאֹד מְאֹד), כִּי בְּעֶסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה כָּל מֶה שֵׁשׁ לְאָדָם כְּבוֹד בְּיוֹתֵר, הַכְּבוֹד רְחוּק מִמֶּנּוּ בְּיוֹתֵר. אֲבָל תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כָּל מֶה שֵׁשׁ לוֹ יוֹתֵר, הֵם סְמוּכִים אֵלָיו בְּיוֹתֵר. [וְעַל־כֵּן דַּע לָךְ, מֶה שְׁאֵתָה חוּטֵף בְּזֶה הָעוֹלָם אִיזוֹ נִקְדָּה טוֹבָה מִיְּהוּדוּתָךְ, אִיזוֹ מִצְוָה אוֹ אִיזָה לְמוֹד אוֹ אִיזָה דְּבוּר שֶׁתְּדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, זֶהוּ חִלְקֶךָ לְנִצָּחַת, וְזֶה יִהְיֶה סְמוּךְ לָךְ עֲכָשׁוּ בַּעוֹדֶךָ בְּחַיֶּיךָ בְּעֵלְמָא הַדִּין, וּבְשִׁכְבְּךָ בְּקֶבֶר וּבַהֲיוֹתְךָ בְּעֵלְמָא דְאַתִּי וּלְאַחֵר הַתַּחֲיָה וְכוּ'.

עַל־כֵּן בָּרַח לָךְ מִכָּל מִינֵי פְּרִסוּמִים שֶׁל שֶׁקֶר וְכְבוֹד וְהַתְנַשְּׁאוֹת עַל זוּלָתְךָ, וְהִכְנַע אֶת עֲצָמְךָ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִרְגִּיל אֶת עֲצָמְךָ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ כְּאִשֶּׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וְכָל מֶה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְכוּ', וְכָל מֶה שְׁאֵתָה צָרִיךְ, בְּקֶשׁ רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ. וְכָל דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁתְּדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, לֹא יִהְיֶה נֶאֱבָד לְנִצָּחַת נְצָחִים, וְיִהְיֶה סְמוּךְ לָךְ מִמָּשׁ, וְיִהְיֶה לָךְ לְעֹז בְּשָׁעָה שֶׁתְּצֻטָּר. וְכִבֵּר אָמַר פַּעַם רַבְּנּוּ ו'ל: הֲלֹא הַחֲנֻנִי דִּרְכוֹ לְהַקִּיף בְּהַקְפָּה, שִׁיתָנוּ לוֹ לְאַחֵר זְמַן, וְעַל־כֵּן מְדוּעַ לֹא יֹאמֶר הָאָדָם אִיזָה קְפִיטְלֵעָךְ תְּהִלִּים אוֹ לְלִמּוֹד אוֹ לַעֲשׂוֹת שָׂאֵר מִצְוֹת, וְיִהְיֶה מִנָּח וּמוֹכֵן אֲצִלּוֹ לַעֲת הַצָּרָה, כִּי יִהְיֶה זְמַן שִׁיְצֻטָּר לָזֶה, שִׁיְגָבָה שְׁכָרוֹ וּפְעֻלָּתוֹ].

כה.

פַּעַם אַחַת דְּבָרוּ לְפָנַי רַבְּנּוּ ו'ל מִדְּאֵגַת פְּרִנְסָה, וְגָעַר בָּהֶם וְאָמַר: מֶה לְדָאָג עַל פְּרִנְסָה, הֲלֹא לָחֵם עִם אֵיגְרָקִים (מְלַפְפוֹנִים) הוּא מְאֹכֵל טוֹב. וְשִׁמְעֵתִי בְּשִׁמּוֹ שֶׁאָמַר, מֶה לְדָאָג עַל פְּרִנְסָה, הֲלֹא אֵין דְּאָגָה וְחֻשָּׁשׁ כִּי אִם שְׁמָא יָמוֹת בְּרָעַב אִם לֹא יִהְיֶה לוֹ פְּרִנְסָה,

ומה בכך כי ימות, כי גם בלא זה צריכין למות.

כו.

ואמר רבנו ז"ל: העולם הזה אינו כלום, רק למשך את עצמו אל התכלית הנצחית, ואין להסתכל אם יהיה לו מעות אם לאו, כי בין כך ובין כך יבלה ימיו בשונה, כי העולם הזה מטעה אותנו לגמרי, שמראה לאדם כאלו מרויח בכל פעם, לבסוף אינו כלום, כאשר נראה בחוש ברב בני-אדם, שעוסקים ועובדים ימים ושנים בסחורות ומשא ומתן, ולבסוף כשבאין לחשבון — אין נשאר בידם כלום, ואם אפלו משיג מעות, לוקחין אותו מן המעות.

והכלל — ששניהם אין להם קיום ביחד, דהינו האדם עם המעות, או שלוקחין המעות מן האדם או שלוקחין האדם מן המעות, ומעולם לא נמצא שישאר אחד עם המעות. ואמר אז, היכן הם כל המעות שעושין מימות עולם, כי מעולם עושין תמיד מעות, והיכן הם כל המעות? רק באמת אינו כלום לגמרי, והכל רק דמיון. [ועי' בלקוטי מוהר"ן (חלק א', סימן כג): חכמת בהון בעתרא בהאי עלמא ולבתר קטילת לון, כי רב העולם נלכדו בזה שנדמה להם שפרויחין, ולבסוף הורג וממית אותם הממון, ומה גם שכל ימיהם הם בעצבות ובמרירות גדולה].

כז.

ומבאר בספורי-מעשיות, מעשה יב, מהבעל תפלה, שצריכין להזהר ביותר שלא להיות להוט אחר תאנות ממון. כי יש שלהוטים כל-כך אחר הממון, ומשקעים בזה ביותר, עד שכל המעלה והחשיבות אצלם היא רק כפי הממון, ומי שאין לו רק ממון מעט, ובפרט מי שהוא עני לגמרי, אינו כלל בגדר אדם, כפי שטות דעתם, ונחשב בעיניהם רק כמו חיה ועוף. וכן מי שיש לו ממון הרבה ביותר, הוא בעיניהם כמו למעלה מגדר אדם, והוא אצלם כמו כוכב

או מזל או מלאך, עד שיש עשירים עצומים כאלו, שיש להם ממון הרבה, והם בעיניהם כאלקות ממש, רחמנא לצלן, ועושין מהם עבודה זרה, כאלו הכל שיף להם. וכל-כך נכנסו הרבה מבני העולם בשטות ובטעות זו של תאות ממון, עד שהעניים וחסרי ממון נפלו בעיני עצמן כל-כך נגד העשירים ובעלי ממון, עד שכמעט מקריבין עצמן לקרבן עליהם, מחמת ההתבטלות שיש להם בפני רבוי הממון שלהם. ובאמת לא כן הוא, וכמו שאמר הכתוב (קהלת ו, ח): "ומה לעני יודע להלך נגד החיים", כי גם העני בכלל בני-אדם יחשב כמו העשיר, וגם העשירים הם רק בני-אדם וכמו חציר ימלו, ואין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב וכו'. ובאמת יש בני-אדם שמשקעים כל-כך בתאות הממון, עד שמי שבא להוכיח להם שתאות ממון היא שטות, והממון אינו תכלית כלל, ויכולים למות אפלו שיש לו רבוי ממון וכו', אזי לא די שאין דבריו נשמעין אצלם כלל, אלא גם הוא אצלם כמי שמדבר נגד האמונה, כי הממון הוא אצלם עקר התכלית והאמונה, חס ושלום. ואי אפשר לצאת משגוען התאוה המרה הזו, המכלה את רב העולם, כי אם על-ידי התקרבות אמתית אל הצדיק האמת, שהוא הבעל תפלה, שמאיר דעתו במקרביו, אשר אין שום תכלית אחרת בעולם, רק לשוב אליו יתברך, ולהכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך, ולדבר לפניו יתברך כאשר ידבר איש עם רעהו, וכל מה שצריך יבקש רק ממנו יתברך, כי (קדושין פב:): אין עניות מן האמנות ואין עשירות מן האמנות, אלא הכל למי שהעשר שלו, שנאמר (חגי ב, ח): 'לי הפסף ולי הנהב', עין שם. וכל מה שמכניס בדעתו ידיעה זו, כבר אינו רץ כל-כך אחר ההבל ביגיעה, וממתיק ממנו הקללה של "בזעת אפיך תאכל לחם" (בראשית ג, יט), וזוהי "לחזות בנעם הוי"ה ולבקר בהיכלו" (תהלים כז, ד). אשרי מי שזוהי להיות מקרב אל הצדיק האמת, שהוא נחלא עמיקא וטמירא דנביע ביה מקורא דחכמתא עלאה, מסוד שלש ראשונות דעתיק וכו', אשרי לו.

כח.

רבנו ז"ל אמר, שרצונו, שמכל אנשי שלומנו לא יהיה אחד מלמד, וכמה פעמים דבר מזה. גם אמר שטוב לענין פרנסה לדור בעיר גדולה. ואמר בדרך צחות, שאין לה אדם שאין לו שעה, ואין לה דבר שאין לו מקום, נמצא, שכל אדם יש לו שעה. וכשעוסק במשא ומתן יכול להיות שבאותה השעה שיש לו ירויח ממון הרבה, מאחר שאותה השעה היא שלו, על-כן יכול להיות שיזמן לו השם יתברך איזו הצלחה גדולה בעסק שלו שהוא עוסק, ויכול להרויח באותה השעה שלו רוח גדול. אבל כשהוא מלמד, אזי כשמגיע לו השעה שלו, שהיא שעת ההצלחה שלו, אזי התלמיד מביא לו פשטידה טובה וכיוצא עם זה מעות ראש חדש, ובזה יוצאת ועוברת השעה שלו שהיא שעת הצלחתו — בדבר שטות כזה וכיוצא בו. אבל אדם אחר, יוכל להרויח בשעה שלו רוח גדול. וכן אין לה דבר שאין לו מקום, וכשהוא דר בעיר גדולה, ששם מצויים עשרים גדולים ועסקנים גדולים, אזי יכול להזדמן לו איזה דבר גדול שיתעשר בו, כי שם הוא מקומו, כי אין לה דבר שאין לו מקום. אבל בעיר קטנה, שם יזדמן איזה דבר שבוש ופחות להרויח בו, כי הכל לפי המקום, כי אין לה דבר שאין לו מקום.

כט.

ופעם אחת דבר ר' אברהם מטעפליק עם רבנו ז"ל, והוא הוכיח לו, שטוב יותר להיות מלמד. וספר בשם הבעל-שם-טוב הקדוש, שמשפריים בשמו, שטוב להיות מלמד. ענה ואמר לו רבנו ז"ל: "איני יודע אם הבעל-שם-טוב הקדוש אמר זאת, שטוב להיות מלמד, ואפלו אם אמר כן, כל צדיק הדור, יש לו כח לעשות גדרים, ולהנהיג את העולם כפי אותם הדורות, ואני אומר עתה, שטוב לעבודת הבורא יתברך, שלא להיות מלמד.

ל.

ופעם אחת דבר עם אחד מאנשיו שהיה מלמד, ושאל אותו: "כמה יש לך שֶׁכֶר לַמּוֹד לְזָמֵן", השיב לו: "כֶּף וְכֶף", וחשב עמו כמה עולה ליום, בְּנֻדַּי עוֹלָה סֵף מוֹעֵט מָאד, ואמר: "אִם־כֵּן תַּחֲשֹׁב עוֹד כֶּמֶה עוֹלָה לְשַׁעַה אַחַת שֶׁכֶר לַמּוֹד, בְּנֻדַּי לֹא יַעֲלֶה כִּי אִם דְּבַר שְׁבוּשׁ, אִם־כֵּן כְּשֹׂאתָה מִבֵּטֵל שְׁעָה מִלְמוּדֶךָ, אַתָּה מַאֲבִיד עוֹלָם הַבֶּא בְּשִׁבִּיל דְּבַר שְׁבוּשׁ, בְּשִׁבִּיל גָּדוֹל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, אָבִל כְּשִׁתְּעֲשֶׂה מִשָּׂא וּמִתֵּן וְתַגְזֹל, חֵס וְשָׁלוֹם, אֵת חֲבִירְךָ בַּמִּשָּׂא וּמִתֵּן אֵיזָה שְׁבוּשׁ גָּדוֹל אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם, עַל־יְדֵי אֵיזָה אֶנֶס, מִחֲמַת שָׂאִי אֶפְשָׁר לְהַזְהִיר וּלְדַקְדֵּק עַד פְּרוּטָה אַחַת, בְּנֻדַּי יִמְחַל לָךְ, אָבִל הַשְּׁעָה שֹׂאתָה מִבֵּטֵל מִלְמוּדֶךָ, בְּנֻדַּי אֵין נִתֵּן לְמַחֵל".

לא.

כִּי מִלְמָדוֹת הִיא אַחֲרִיּוֹת גְּדוֹלָה, עַד שֶׁאַמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבָרְכָהּ (עין בְּבֹא בְּתָרָא כֹא): "אֲרוּר עוֹשֶׂה מְלָאכַת ה' רַמְיָה" (ירמיה מ"א, י) — וְהוּא מְלַמֵּד תִּינוּקוֹת, שְׁעוֹשֶׂה חֲפָצוֹ, וּמִתְרַשֵּׁל בְּחִפְצֵי שָׁמַיִם; כִּי הַזָּמֵן הִקְדֵּר שְׁמִבְטָלִים עִם הַתִּינוּקוֹת, אֵין נִתֵּן לְהִמָּחֵל בְּשׁוֹם אֶפֶן שְׁבַעוּלָם. וְעוֹד טַעַם, כִּי רַבְּנוּ ו"ל מֵאִיר בְּמִקְרָבֵינוּ הָאֲמִתִּיִּים הָאֲרוֹת נִפְלְאוֹת כָּאֵלוֹ, עַד שֶׁמִּחָס וּמִחֲשַׁבְתָּם דְּבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּדִבְקוֹת אֱמֶת, וּמִדְּבָרִים עִמוֹ יִתְבָּרַךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רַעְהוֹ, וְאָדָם כְּזֶה אֲשֶׁר הוּא דְּבוּק בּוֹ יִתְבָּרַךְ, קָשָׁה וְכָבֵד לוֹ מְאֹד מְאֹד לְהוֹרִיד אֵת עֲצָמוֹ וְדַעְתּוֹ בְּקִטְנוּת עִם נְעָרִים, אֲשֶׁר הֵקְרַח בְּשַׁעַת הַלְמוּד לְהַכְנִיס אֵת עֲצָמוֹ בְּקִטְנוּת דְּקִטְנוּת כְּדֶרֶךְ הַמְלָמְדִים, בְּשַׁעַת שְׁצִירִיכִין לְהַסְבִּיר אֵיזָה עֲנָן מִהַלְמוּד וְכוּ', וּמֵאַחֵר שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה זֹאת, הוּא מִתְרַשֵּׁל בְּמְלָאכַת שָׁמַיִם. וְעַל־כֵּן אֵף מִי שֶׁצָּרִיךְ לַעֲשׂוֹת אֵיזָה מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּשִׁבִּיל פְּרִנְסָה, יֵרָאֶה לְבַחֵר בַּמִּשָּׂא וּמִתֵּן וְעַסֵּק כְּזֶה, אֲשֶׁר לֹא יִצְטָרֵךְ לְהַשְׁתַּמֵּשׁ הַרְבֵּה עִם הַדְּבוּר, כִּי אֵת הַדְּבוּר יִשְׁמַר מְאֹד, כִּי הַמַּחֲסֵה הוּא כְּפִי הַדְּבוּר, אִם זֹכֶה לְדַבֵּר עִמוֹ יִתְבָּרַךְ, הָרִי זֶה זֹכֶה לְמַחֲסֵי מִיִּשְׁבִּין, מַחֲסֵי מֵאִירִין, מֵה שֶׁאֵין כֵּן

כשִׁמְפֹּט עִם דְּבוּרוֹ כָּל הָעוֹלָה עַל רוּחוֹ וְדַעְתּוֹ, עַל־יְדִיָּה נִתְּבַלְּבַל וְנִתְּעַכֵּר שְׁכָלוֹ וְדַעְתּוֹ לְגַמְרִי. וְאִין לָךְ מִי שֶׁצָּרִיךְ עוֹד לְדַבֵּר הֶרְבֵּה כְּמוֹ מַלְמֵד תִּינוּקוֹת, וְלִהְיוֹרִיד אֶת עֲצָמוֹ אֲלֵיהֶם, וְזֶה גוֹרֵם לוֹ הֶרְבֵּה יְרִידוֹת וְקִטְנוֹת.

לב.

וְעַל אֵלּוֹ הַמְּלַמְּדִים הַמְּשִׁכִּירִים עֲצָמָם בְּעִיר אַחֶרֶת וְנוֹסְעִים מִבֵּיתָם, הַקָּפִיד מְאֹד מְאֹד, וְקָרָא אוֹתָם בְּלִשׁוֹן גָּדוֹל. וְאָמַר שֶׁהַמְּלַמֵּד, שְׁלוֹמֵד חוּץ לְבֵיתוֹ דּוֹמָה אֲצִלוֹ כְּמוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית. (וְהַסְבִּירוֹ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, כִּי הַטַּעַם הוּא בְּשִׁבִּיל תַּקוּן הַבְּרִית, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ לְגוֹר בְּבֵיתוֹ דִּיקָא, וְלֹא יִתְרַחֵק מִבֵּיתוֹ לְמִרְחָקִים. וּמִטַּעַם הַזֶּה דָּבָר זֶה סוֹבֵב גַּם עַל שָׂאֵר עֲסָקִים, שֶׁאֲסוּר לְהִתְרַחֵק מִבֵּיתוֹ לְנוֹסֵעַ לְמִרְחָקִים לְשָׁבוּעוֹת וְחֻדָּשִׁים וְכוּ'. וְרַבֵּנוּ ז"ל הַקָּפִיד עַל דְּבָר זֶה מְאֹד, לֹא לְהִתְרַחֵק הֶרְבֵּה מִבֵּיתוֹ, כְּדִי שִׁיִּזְכֶּה לְתַקוּן הַבְּרִית. וְהָיוּ אֲצִלוֹ שְׁנֵי אַחִים מְקַרְבִּים, אֶחָד ר' מַתְתִּיָּהוּ לִיִּיב וְאֶחָד ר' יַעֲקֹב בְּעַל מַגִּיָּה, וְרַבֵּנוּ ז"ל קָרַב יוֹתֵר אֶת רַבִּי מַתְתִּיָּהוּ לִיִּיב, כִּי הוּא הָיָה יוֹתֵר יָרָא שְׁמַיִם. וְהָיָה לְר' יַעֲקֹב בְּעַל מַגִּיָּה חֲלִישוֹת הַדַּעַת גְּדוֹלָה מְאֹד מְזֵה, כִּי הוּא הָיָה הַגְּדוֹל. וְהָרְגִישׁ רַבֵּנוּ ז"ל אֶת חֲלִישוֹת דַּעְתּוֹ, וְאָמַר לוֹ בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: "וּוֹאֵס אִיז אַזוֹי קָשָׁה, אִיִּין מֵאֵהֶל שְׁטֵיט אִין דַּעַר תּוֹרָה "וּוֹאֵלֶם אַחֲיוּ הַקָּטָן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ" (בְּרֵאשִׁית מ"ח, י"ט), אִין ווִידַעַר עִם שְׁטֵיט דַּעַךְ "וְאִישׁ כִּי יִהְיֶה טְהוֹר וּבִדְרֹךְ לֹא הָיָה", [מֵה זֶה קָשָׁה, פַּעַם כְּתוּב בַּתּוֹרָה "וּוֹאֵלֶם אַחֲיוּ הַקָּטָן יִגְדַּל מִמֶּנּוּ", וּבִמְקוֹם אַחֵר כְּתוּב "וְאִישׁ כִּי יִהְיֶה טְהוֹר וּבִדְרֹךְ לֹא הָיָה" (בַּמִּדְבָּר ט, יג)], וְדַחַק תַּבַּת "וּבִדְרֹךְ לֹא הָיָה". וְרַבִּי יַעֲקֹב הִיָּתָה פְּרִנְסָתוֹ, שֶׁהָיָה בְּעַל מַגִּיָּה, וְהִיָּתָה דְּרָכּוֹ עַל־פִּי־רֵב לְהִיּוֹת בְּדֶרֶךְ. וּפַעַם אַחַת הָיָה אֶחָד מֵאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהִיָּתָה דְּרָכּוֹ לְהִתְרַחֵק מִבֵּיתוֹ וְכוּ', וְכָא פַּעַם אֶל רַבֵּנוּ ז"ל בַּחֲנֻכָּה, וְיָשַׁב רַבֵּנוּ ז"ל עִם אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּשִׁלְחָן, וְהוּא הִתְיָשַׁב גַּם־כֵּן בְּשִׁלְחָן, וּפְתָאוּם עָנָה רַבֵּנוּ ז"ל וְאָמַר: "מִי יֵשׁ לוֹ עֲזוֹת שְׁמִהֲרָהֵר אֵיזָה הִרְהוּר, רַחֲמָנָא לְצַלָן,

בְּשִׁלְחָנִי? וְאָמַר: "אֵיךְ מִיִּין נִישְׁט טָשְׁהֲרִינְעֵר, נִישְׁט בְּרִסְלֵבֵר, נִישְׁט טַעפֿליקער", [אֵין בּוֹנְתִי לֹא אַנְשֵׁי טָשְׁהֲרִין וְלֹא אַנְשֵׁי בְּרִסְלֵב וְלֹא אַנְשֵׁי טַעפֿליק], וְטִירְהֲאוּיֶצֶר לֹא הַזְּפִיר, וְהַבִּינוּ מִי הוּא, כִּי זֶה שֶׁהַתִּישָׁב אֶצֶל הַשְּׁלַחַן הִיָּה מְטִירְהֲאוּיֶצֶע, וְלֹא הִיָּה לוֹ שְׁלוֹם-בֵּית, וְתָמִיד נִסֵּעַ נְסִיעוֹת וְכוּ'. וְתַכְףּ-וּמָיִד קָם רַבְּנוּ ז"ל מִהַשְּׁלַחַן, וְנִכְנַס אֶל חֲדָרוֹ, וְהָאִישׁ הַזֶּה קָם וְהִלֵּךְ אַחֲרָיו, וְעָמַד עַל פֶּתָחוֹ, וּבָכָה הֶרְבֵּה מְאֹד, וְאָמַר שְׁמַתְחַרְט, וְכֵן אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ בְּקָשׁוּ בַּעֲדוֹ, וְהִבְטִיחַ לְרַבְּנוּ ז"ל שֶׁיַּעֲשֶׂה תַכְףּ-וּמָיִד שְׁלוֹם-בֵּית).

לג.

וְסִפֵּר אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁרַבְּנוּ ז"ל דִּבֶּר עִמּוֹ פַּעַם מַעֲנִין בְּנֵי הַנְּעוּרִים, שֶׁשָּׁכִיחַ אֶצְלָם שְׁנַעֲשֶׂה קְלָקוּל בִּינִיָּהֶם וּבֵין נְשׁוֹתֵיהֶם וְנִפְרָדִים זֶה מִזֶּה אֵיזֶה זְמַן, וְלִפְעָמִים נַעֲשֶׂה מִזֶּה פְּרוּד לְגַמְרִי, חֵס וְשְׁלוֹם. וְאָמַר רַבְּנוּ ז"ל, שֶׁזֶּהוּ מַעֲשֶׂה בַּעַל-דָּבָר, שֶׁמִּנִּיחַ אֶת עֲצָמוֹ עַל זֶה מְאֹד מְאֹד לְקַלְקֹל אֶת הַשְּׁלוֹם-בֵּית שֶׁל בְּנֵי הַנְּעוּרִים, כְּדִי שִׁיתְּפִסּוּ בַּמְצוּדָתוֹ, חֵס וְשְׁלוֹם, עַל-יְדֵי-זֶה, כִּי הוּא אוֹרֵב עַל זֶה מְאֹד לְתַפְסֵם בַּנְּעוּרֵיהֶם עַל-יְדֵי קְלָקוּל הַשְּׁלוֹם-בֵּית, חֵס וְשְׁלוֹם, שְׁגוּרָם בַּעֲרֻמוּמֵייתוֹ לְקַלְקֹל הַשְּׁלוֹם שֶׁבִּינֵיהֶם, וְהָאֵרִיךְ בְּשִׁיתָה זֹאת.

לד.

וְהִזְהִיר רַבְּנוּ ז"ל לְכַבֵּד וּלְיַקֵּר אֶת אִשְׁתּוֹ, וְאָמַר, הֲלֹא הַנָּשִׁים הֵן סוּבָלוֹת צַעַר וְיִסּוּרִים גְּדוֹלִים מְאֹד מְאֹד מִלְּדִיהֶן — צַעַר הָעֵבֶר וְהַלְדָּה וְהַגְּדוּל, כְּאִשֶּׁר יָדוּעַ לְכָל עַצֵּם מְכַאוֹכָן וְצַעֲרָן וְיִסּוּרֵיהֶן בְּכֻמָּה אָפָּנִים הַקָּשִׁים וּכְבֵּדִים מְאֹד מְאֹד, עַל-כֵּן רְאוּי לְרַחֵם עֲלֵיהֶן, וּלְיַקֵּרָן וּלְכַבֵּדָן. וְכֵן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (בְּכָא מַצִּיעָא נט.): אוֹקִירוּ לְנִשְׁיָכֹוּ כִּי הֵיכִי דִתְתַּעֲתְרוּ; וְכֵן אָמְרוּ (יְבָמוֹת סג.): דִּיֵּינוּ שְׁמַגְדָּלוֹת אֶת בְּנֵינוּ וּמַצִּילוֹת אוֹתָנוּ מִן הַחֲטָא. וְעֵין בְּלִקוּטֵי-מוֹהֲרָן (חֶלֶק ב', סִימָן סט), כִּי עָקַר הַמָּמוֹן שֶׁל הָאָדָם בָּא לוֹ עַל-יְדֵי בֵּת זִוְגוֹ,

כי על-ידי אור נפשה, מזה בא לו הממון, עין שם.

לה.

וצריך להיות בדבר זה 'ברייה' גדול, ולשמר מאד מאד בשלום ביתו, אשר כל מזלו ועשירותו ופרנסתו תלוי בזה. ועל-פי-רב הבעל-דבר מתנפל על האדם בדבר זה מאד מאד, ותכף-ומיד כשמקלקל שלום ביתו, אין לו שום ישוב הדעת, הן לתורה ועבודה והן למשא ומתן ופרנסה. ועל-פן צריך להיות תמיד מעביר על מדותיו, וידון אותה לכף זכות תמיד יהיה איך שיהיה. וכמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (בבא מציעא נט.) לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו, שאין ברכה מציה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, עין שם; ואמרו (יבמות סב.): האוהב את אשתו כגופו והמכבדה יותר מגופו, עליו הכתוב אומר (איוב ה, כד): "וידעת כי שלום אהלך", עין שם.

לו.

ופעם אחת אמר רבנו ז"ל לאחד מאנשי שלומנו, שיהדר שיהיה לו כוס נאה ויקר לקדוש, וזה מסגל לעשירות, ואמר לו אז, כי כוס גימטריה אלקים, ואלקים הוא בחינת יראה, ויראה היא בחינת אשה, ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה (בבא מציעא נט.): אוקירו לנשיכו, כי היכי דתתערתו.

לז.

וכן לא רצה רבנו ז"ל, ששום אחד מאנשי שלומנו יהיה שוחט, כי אמר, ששלשה דברים אינם חשובים בעיניו: שוחט, מלמד וחסיד בעיר קטנה, מחמת שבנקל לו להכשל בגאות, חס ושלום. ופעם אחת בא אליו תלמידו ר' שמעון ז"ל, ואמר לו: "רבי, אני רוצה ללמד את עצמי שחיטה", והשיב לו רבנו ז"ל, שילמד את עצמו דוקטוריה [רפואה]. ושאל את רבנו ז"ל: "האם אתם רוצים

שְׁאֵהִיָּה רוֹצֵחַ?״ הָשִׁיב לוֹ רַבֵּנוּ ז״ל: ״וְכִי אֵין זֶה רְצִיחָה, שְׁלֹחַק אֶת הַתְּרַנָּגוֹל מִגִּלְגּוֹל שֶׁל אִישׁ זָקֵן, וְהוּא תוֹפֵס אוֹתוֹ בְּזַקְנוֹ וְשׁוֹחֲטוֹ״. וְכִשְׁשָׁמַע זֹאת, בָּטַל מִלְּהִיּוֹת שׁוֹחֲט. [וְעַיִן בִּלְקוּטֵי־מוֹהַר״ן (חֶלֶק א׳, סִימָן לז): צָרִיף הַשׁוֹחֲט לִכְנֹן לְהַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ שְׁבָדָם, וְעַקֵּר חֶסְרוֹן הַפְּרָנְסָה שְׁנַתְּמַעֵט בְּדוֹרוֹת הַלָּלוּ, אֵין זֶה אֱלָא עַל־יְדֵי הַשׁוֹחֲטִים שְׁאִינֶם מְהַגְנִים וְכו׳, כִּי שׁוֹחֲט הַגּוֹן הוּא מַלְבִּישׁ אֶת הַנֶּפֶשׁ שְׁבַחִי בְּמִדְבָּר, הֵינּוּ בְּדַבּוּר הַבְּרָכָה שְׁמַבְרִיף וְכו׳, (וְעַל־כֵּן גַּם שְׁחִיטָה הִיא אַחֲרִיּוֹת גְּדוּלָּה מְאֹד מְאֹד), כִּי כִּשְׁהַשׁוֹחֲט אֵינוֹ הַגּוֹן, וְאֵינוֹ מַעֲלָה אֶת הַנֶּפֶשׁ בְּבַחֲיִנַת מִיּוֹן נִוְקְבִין, וְכִשְׁעוֹמֵד עִם הַחֲלִיף לְשַׁחֵט אֶת הַחִי, הוּא עוֹמֵד כְּרוֹצֵחַ נִפְשׁוֹת, וְהַחֲלִיף שְׁלוֹ הִיא חֶרֶב וְכו׳, עַיִן שָׁם].

לח.

וּמִסְפָּר בֵּין אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, אֲשֶׁר כָּל אֶלוֹ מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁהִיוּ שׁוֹחֲטִים מֵאִיזוֹ סִבָּה שְׁסַבֵּב עִמָּהֶם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, הֵיוּ יְרֵאִים וְחֹרְדִּים מְאֹד מְאֹד, וְהָיָה כָּל עֲנִין הַשְּׁחִיטָה אֲצֻלָּם עֲבוּדָה מִיְּחֻדָּתָא, אֶת הַבְּרָכָה עָשׂוּ עִם כְּוָנָה גְּדוּלָּה, וּבִשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה הִרְהִירוּ מְאֹד בַּתְּשׁוּבָה. וּמִסְפָּרִים עַל אֶחָד מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שְׁהִיָּה שׁוֹחֲט, וּבִשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה הָיָה שׁוֹפֵף דְּמָעוֹת כְּפִיָּם, וְהָיָה מְלַהֵב בְּיוֹתֵר, וְהָיָה נִדְמָה כְּאִלוֹ עוֹמֵד עֹכָשׁוֹ בְּבֵית־הַמִּקְדָּשׁ וְשׁוֹחֲט שָׁם וְכו׳. וּפַעַם אַחַת שָׁאָלוּ אוֹתוֹ: ״מָה אַתָּה כָּל־כֹּף מִתְּרַגֵּשׁ בִּשְׁעַת הַשְּׁחִיטָה? הֲאֵם יֵשׁ לָךְ פֶּחַד?״ וְהָשִׁיב בְּתַמִּימוּת: ״בְּיֹדָאֵי יֵשׁ לִי פֶּחַד, הֲלֹא עֹכָשׁוֹ הָעֵת לַעֲלוֹת אֶת נֶפֶשׁ הַחִי, וְמִי יוֹדֵעַ אֵיזָה אָדָם מְגַלְגֵּל בְּעוֹף זֶה, וְעֹכָשׁוֹ בִּשְׁעָה שְׁאֵנִי שׁוֹחֲט הוּא עֵת תְּקוּנוֹ, וְאֵיךְ יַעֲלָה עַל הַדַּעַת לַחֲשׁוֹב מַחֲשָׁבוֹת פְּגוּל, חֵס וְשָׁלוֹם״.

וְעַל שׁוֹחֲט אֶחָד מְאֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִסְפָּרִים, שְׁהִיָּה נִזְהָר מְאֹד לִילֵף עִם בְּגָד עֲלִיּוֹן וְחִגּוּר בַּחֲגוּרָה, וְכוּכָבַע עֲלִיּוֹן, וְהָיָה מְנַעֲנֵעַ אֶת עַצְמוֹ מְאֹד בֵּין כָּל עוֹף וְעוֹף כְּמוֹ בַּתְּפִלָּה, וְהִיוּ שְׁפָתוֹתָיו נָעוֹת, וְאוֹמֵר מִשְׁהוּ.

וכן מספרים על שוחט אחד מאנשי שלומנו, שהיה מעורר מאד את חבריו השוחטים, אשר בדרך כלל מתלוצצים וכו', והיה אומר להם בכל פעם בתמימות ובפשיטות מאמרם ו"ל (ברכות יז.) ר' יוחנן כי הנה מסים ספרא דאיוב, אמר: 'סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה', תדעו חברי, כי אותנו ישחטו כך... ועל-כן תראו להרהר בתשובה, ואל תעשו, חס ושלום, ליצנות.

וכן ספר שוחט אחד מאנשי שלומנו משיח לפי תמו, שיש לו שלש הנהגות קדם שהולך לשחט בכל יום. א. הולך למקוה ב. מתבודד עמו יתברך ומבקש ברחמים ובתחנונים שלא יצא איזה מכשול, חס ושלום, מתחת ידו. ג. לומד שלחן ערוך, הלכות שחיטה וכו', ובאלו השלשה דברים נזהר מאד, ולא הולך לשחט, אם לא קיים את שלש הנהגות אלו.

לט.

ואודות מלמדות, שאל אותו פעם אחד מאנשי שלומנו, ואמר לו רבנו ו"ל, שלא יהיה, ויותר טוב לך להיות סוחר ובעל משא ומתן, רק בשעה שתלך בשוק תמאס ותבזה את העולם הזה בפיד. ודבר מזה פעם מוהרנ"ת ו"ל ואמר: "איידער א סוחר אן התבודדות איז שוין גלייכער א מלמד מיט התבודדות, ווארום א סוחר אן התבודדות קען זייער גרינג נכשל ווערין אין גנבות וגזלות און זיך מורה החר זיין" [אם כבר סוחר בלי התבודדות, כדאי כבר להיות מלמד עם התבודדות, כי סוחר בלי התבודדות יכול להפשל בגנבה וגזלה, ולהורות החר לעצמו וכו']. (ומהטעם הזה הורו הרבה מאנשי שלומנו החר לעצמם להיות מלמדים, ובפרט בדורותנו אלה, שאפלו כשרוצים לילך לעבד ולעשות איזה עסק, על-פי-רב לא ימלט שלא יהיו שם נשים וכו', ויכולים להפשל בראיות אסורות, רחמנא לצלן). אף-על-פי-כן פעם בא אל מוהרנ"ת ו"ל איש אחד, ורצה לקחת את עצמו למלמדות, ואמר לו מוהרנ"ת ו"ל: השכר את עצמך להשם יתברך, ותתפלל בשביל פרנסה ובפרוש בשביל

פֿרנֿסה, כּי זאת אַתָּה מֵרְגִישׁ הֵיטֵב, כּי אַתָּה צָרִיךְ אֵלֶיָּה, וּמִסְתַּמָּא תִתְבַּיֵּשׁ וְתִתְפַּלֵּל גַּם עַל רוּחָנִיּוּת.

מ.

וּאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִסְפָּרִים, שְׁכָל מִי שֶׁלָּמַד אֶצֶל מְלָמֵד מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, הִנֵּה זֹכֵר מַה שֶׁלָּמַד כָּל יְמֵי חַיָּו, כּי מְלָמֵד מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, יֵשׁ לוֹ מִחַ אַחֵר לְגִמְרִי, הוּא דְבוּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְכָל לְמוּדוֹ עִם הַנְּעָרִים הוּא בְּאַהֲבָה וְחֶבֶד יִתְּרָה וְכוּ'. [וְכֵן אֲנִי בְּעֶצְמִי יָכוֹל לְהַעֲדִיר עַל דְּבַר זֶה, כּי בְּהִיוֹתִי יֶלֶד קָטָן כְּבֵן שֵׁשׁ, לְמִדָּתִי אֶצֶל הָרַב הַחֲסִיד ר' יַעֲקֹב קִלְמֵנוּבִיץ, הַמְּפָרָסֵם בְּשֵׁם ר' יַעֲקֹב מְלָמֵד בִּירוּשָׁלַיִם, וְלָמַד אֶתְנוּ אִזְּזוּ הוֹשָׁע, שׁוֹפְטִים וְשְׂמוּאֵל-א', וְעַד הַיּוֹם יוֹתֵר מִשְׁלָשִׁים שָׁנָה, עֲדִין עוֹמֵד לִפְנֵי עֵינַי כְּמוֹ שֶׁלְּמִדָּתִי אֵת זֶה אֶתְמוּל. וְסֵפֶר לִי אֶחָד מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שְׂרָבִי יַעֲקֹב הַנִּ"ל, אָמַר לוֹ פַּעַם אַחַת בְּזוֹ הַלְשׁוֹן: בְּיוֹם שֵׁשׁ לִי קָדָם אֹר הַיּוֹם הַתְּבוּדוֹת, הוֹלֵךְ לִי הַמְּלָמְדוֹת בְּטוֹב, וּבְיוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה אֵיזָה סִבָּה וְלֹא הַתְּבוּדָתִי, אִזְּזוּ הוֹלֵךְ לִי הַמְּלָמְדוֹת כָּלֵל].

מא.

סֵפֶר אֶחָד מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁפַּעַם הִצְרִיךְ לִפְגֹּשׁ אֶת אֶחָד מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁהָיָה מְלָמֵד, בְּאַפֵּן דְּחוּף מְאֹד, וְעַל-כֵּן הָלַךְ אֶל הַחֲדָר שֶׁלָּמַד שָׁם, וּכְשֶׁפָּתַח אֶת הַדֶּלֶת, שָׁמַע אִיךָ שְׁכָל הַנְּעָרִים לְמִדּוֹ בְּקוֹל גָּדוֹל אֶת הַחֲמֹשׁ, וְחִזְרוּ עַל זֶה בְּיַחַד כְּדֶרֶךְ הַיְלָדִים עִם הַנְּגוֹן שְׁלֵהֶם, וְחִזְרוּ אֵת זֶה עִם חֲשֶׁק נִפְלָא, וְלִבּוֹ כְּמַעֲט נִמַּס מִהַנְּגוֹן שְׁלֵהֶם, וְהַמְּלָמֵד הָלַךְ אִזְּזוּ בְּדַבְּקוּת נִפְלָאָה אָנָּה וְאָנָּה עַל יַד הַקִּיר, וְהַתְּבוּדָּה אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהִנֵּה דְבוּק כָּל-כָּךְ, עַד שֶׁלֹּא הִרְגִישׁ כָּלֵל שֶׁאֶחָד פָּתַח אֶת הַדֶּלֶת וְנִכְנָס וְעוֹמֵד שָׁם, וְגַם הַיְלָדִים מֵרַב תְּשׁוּקָתָם אֶל הַלְמוּד, לֹא הִפְסִיקוּ כְּרַגַּע, וְכָךְ עָבַר כְּמַעֲט רַבֵּעַ שְׁעָה שֶׁעָמַד עַל יַד הַדֶּלֶת מִבְּפָנִים, וְלֹא הִרְגִישׁוּ בּוֹ. וְסֵפֶר, שֶׁאִזְּזוּ הִתְּרָה הַפַּעַם הָרִאשׁוֹנָה בְּחַיָּו, שֶׁטַּעַם אֵיזָה טַעַם אֹר עוֹלָם הָבֵא, כּי שָׁכַח לְגִמְרִי אִיפֹה נִמְצָא

וכן ספר הנ"ל, שפעם אחת בא גם-כן אל החדר של הנ"ל, ועמד מאחורי הדלת, והציץ דרך סדק אחד, ושמע איך שהמלמד לומד בנעימות נפלאה את הפסוק (בראשית כח, טז): "וייקץ יעקב משנתו ויאמר: אכן יש ה' במקום הזה, ואנכי לא ידעתי". ומשך את כל התבה בדבקות נפלאה, והילדים חזרו אחריו מלה במלה: "וייקץ יעקב" — יעקב איז אויף געשטאנען, "משנתו" — פון זיין שלאף, "ויאמר" — "און ער האט געזאגט", "אכן" — עס איז אמת, "יש ה'" — עס איז דא דער אייבעשטער, "במקום הזה" — אויף דעם ארט, "ואנכי" — און איך, "לא ידעתי" — האב נישט געוואוסט, וחזרו על הפסוק הרבה פעמים בדרך מלמד עם ילדים, ואמר, שאת הערבות והנעימות והחיות והזיו שהרגיש אז, לעולם לא ישכח, ועד היום מצלצל לו הנגון של הפסוק. ובכל פעם שאמרו הילדים: "במקום הזה", הראו באצבעם על החדר והמלמד, בשעה שאמר תבת "ואנכי", הדגישה מאד, והיה נשמע "ואנכי" — בשביל האנוכיות שלי "לא ידעתי". וכן כשאמר תבת "משנתו" — פון זיין שלאף, אפילו מי שהיה לו לב האבן, היה יכול להתפוצץ ולהתעורר מהשנה וכו', והרגיש אז ממש השראת השכינה.

ומאז התחיל לבא בהצנע אל החדר, והיתה דרכו לעמד מאחורי הדלת, והיה שומע איך שהמלמד מדבר עם הילדים דבורי אמונה, ומספר להם ספורים מצדיקים, ובפרטיות כשלמדו את החמש, היתה דרכו לספר להם עבודת האבות והשבטים ומשה וכו'. וספר הנ"ל, שפעם אחת שמע מאחורי הדלת בשעה שלמדו פרק "המניח את הכד", והסבירו בהסבר ובשכל נפלא כזה, עד שממש היה נדמה שעומדים ברשות הרבים, ובא זה בחביתו וזה בכדו וכו'. וכן היתה דרכו לומר העשרה מזמורי תהלים עם תלמידיו, והיה מזרו מאד מאד את הילדים בעבור קיום מצוות מעשיות, ובפרטיות

כבוד אב ואם, ותמיד ספר להם ספורים בענין זה.

מב.

ופעם אחת דבר רבנו ז"ל אודות ה"קעסט" שנוהגים לתן לחתן אחר החתונה, והפליג בדבר זה מאד מאד, כי על-ידי-זה יש לו פנאי להתעלות ולהצליח בלמודו ובעבודת השם יתברך. ואמר שאפלו אם זורקים הפרים לחוץ (הינו אפלו שיש לו שם מחלקת), אף מכניסים אותם בחזרה לבית, לא ירחיק עצמו מן הקעסט לילך אל המשא ומתן ולסחר. ודבר מזה מוהרנ"ת ז"ל, ואמר, שהני מלי בתורתו אמנותו, אבל אם לומד קצת, והשאָר הוא מבטל מלמודו, מצוה לדבר עם האברך הזה שילך לסחר במשא ובמתן, ויקבע עתים לתורה (כי הבטלה מביאה לידי זמה ולידי שעמום (כתבות נט:), ומבטלים את הזמן היקר בשיחה ושנה וכו', ולבסוף נתבזבזים גם המעות, ונשאָר קרח מכאן ומכאן, תורה ועבודת השם אין לו ופרנסה אין לו, ויוצאת מזה אחר-כך מחלקת בביתו, כי אשה — כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה, מיד צועקת (תמורה טז:), ונתקלקל השלום-בית לגמרי, ומאומה לא ישא בעמלו).

מג.

ופעם אחת נסע רבנו ז"ל בדרך ועבר דרך כפר אחד, ושם ישב אחד שאחיו היה מקרב אל רבנו ז"ל. ומחמת שהיה בחור טוב, לקחו ראנדאר [מוכסן] אחד לחתן, שישב שם על התורה ועל העבודה. וכשהיה שם, ולא היו לו חברים — נתבטל מלמודו, ויצא מבית-המדרש אל הנהר, והיה שם נפח שעשה מלאכתו, והביט על הנפח, וכן היו צדים דגים מהנהר, והביט גם איה שצדין דגים. ופעם אחת כשעמד כף בלי מלבוש עליון והסתפל על הנפח ועל צידת הדגים, פתאום ראה שנוסעת עגלה והיא מלאה אנשים, ועל מדרגות העגלה מבחוץ עומדים אנשים מכאן ומכאן, והבין שזה גיטער איד' [אדמו"ר] נוסע, ונתבליש שיִראו אותו עומד שם

בְּלִי מַלְבוּשׁ עֲלִיזָה, וְעוֹמֵד וּמִבְטָל אֶת הַזְמַן הַיָּקָר, וְהַתְחִיל לְרוֹץ לְבֵיתוֹ. אֲבָל תִּכְף רָמַז רַבֵּנוּ ו"ל (שֶׁנֶּסֶע אֶז בְּאוֹתָהּ עֲגִלָּה) בְּיָדוֹ שֶׁיֵּבֵא אֶצְלוֹ, וְהִכְרַח לָבֵא. וּבִקְשׁוֹ שֶׁיִּרְאֶה לָהֶם אֲכִסְנִיָּה. וְאַחֲר־כֵּן שָׁאֵל אוֹתוֹ רַבֵּנוּ ו"ל מִי הוּא, וְעָנָה לוֹ. וְאָמַר רַבֵּנוּ ו"ל: "אֲזוּי בִּיסֻט מִיֵּין יִצְחָק לֵס בְּרוּדְעֵר", [כִּכָּה? אֵתָה אָחִיו שֶׁל יִצְחָק לִשְׁלִי!] (כִּי אָחִיו ר' יִצְחָק מִחֲאֲרִשִּׁיבֶאטֶע הָיָה מְקַרֵּב אֶל רַבֵּנוּ ו"ל), וְהוֹכִיחַ אוֹתוֹ: "מִסְתַּמָּא לֵקַח אוֹתָךְ חוֹתֶנְךָ פֶּאָר דַּעַם גּוֹטְעֵן קִינֵד" [בִּשְׂבִיל הַיָּלֵד טוֹב], כְּדֵי שֶׁתִּלְמַד וְכו', וְאֵתָה מִבְטָל אֶת הַזְמַן הַיָּקָר, וְיוֹצֵא לְהַסְתַּכָּל עַל הַנֶּפֶשׁ וְעַל צִדֵּית הַדְּגִים" וְכו'. וְנִתְמַלֵּא חֲרָטָה וְתִשְׁוּבָה, וְהַתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, וּבִכָּה הִרְבָּה, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה מִתְמִיד גְּדוֹל, כִּי רַבֵּנוּ ו"ל הָאִיר בּוֹ דֶּרֶךְ הַלְמוּד שְׁלוֹ, וְקָרְבוֹ מְאֹד מְאֹד. אֵךְ אַחֲר־כֵּן מְרַב עֲקֻשְׁנוֹת וְכו' שֶׁהִיָּתָה בּוֹ לֹא לְהַתְבַּטֵּל אֶל רַבֵּנוּ ו"ל, לְבִסּוּף נִתְרַחֵק לְגַמְרִי.

מד.

וּבְאַמֶּת, אַבְרָם אַחֲרֵי חֲתֻנָּתוֹ, אִם יֵשׁ לוֹ הַהִקְדָּמוֹת הָאֲמִתִּיּוֹת, וּבִפְרָטִיּוֹת כְּשֵׁיִשׁ לוֹ הִיכָלֶת אֶל זֶה (הֵינּוּ שֶׁקִּבֵּל נְדוּנָה), הוּא יָכוֹל לְהַתְעַלּוֹת מְאֹד מְאֹד בְּעִבּוּדֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, כִּי אֶז תִּכְף-וּמִיד אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה, עֲדִין אֵין עָלָיו שׁוֹם עַל פֶּרֶנְסָה, אִם יַעֲשֶׂה לְעַצְמוֹ שְׁעוֹר כְּסֻדְרָן בִּשְׁ"ס וְאַרְבַּעַת חֲלָקִי שֶׁלֹּחַן עֲרוּךְ וְכו', יָכוֹל לְהַצְלִיחַ מְאֹד מְאֹד. וְכַעֲיֵן שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ו"ל (קְדוּשִׁין כ"ט): אִם אֵי אֶפְשָׁר לוֹ בְּלֹא אִשָּׁה — יֵשׂא אִשָּׁה, וְאַחֲר־כֵּן יִלְמַד תּוֹרָה. וְאֲמָרוּ (פְּסָחִים ק"ב): מִצְוָה וְהַגּוֹף טָהוֹר נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְלוֹ בָּנִים, עֵינֵי שָׁם; וְכֵן בְּעִבּוּדֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עִבּוּדֵת הַתַּפְּלָה, לְהַתְפַּלֵּל בְּדַבְּקוֹת וּבַחֲסִיּוֹת וּבִכְוִנָּה גְדוּלָּה, אֶז הָעֵת הַכִּי מְכַשֶּׁרֶת לָזֶה וְכו', אֵךְ הַבַּעַל-דְּבָר אוֹרֵב עַל אַבְרָם תִּכְף-וּמִיד אַחֲרֵי הַחֲתֻנָּה מְאֹד מְאֹד, וּמִסַּבֵּב עִמּוֹ כָּל מִינֵי בְטוּלִים שֶׁיִּבְטֵל אֶת זְמָנוֹ הַיָּקָר וְכו', וְנַעֲשֶׂה בְטָלָן גָּמוּר, קָם בַּחֲצֵי הַיּוֹם, וְהוֹלֵךְ אַחֲר־כֵּן לְהַתְפַּלֵּל וְכו', הוֹלֵךְ לִישֹׁן מְאֹד בְּלִילָה וְכו', וְהַכֵּל כְּדֵי לְטַרְדּוֹ מִתּוֹרָה וּתְפִלָּה, עַד שֶׁרַב רַבָּם שֶׁל הָאֲבָרְכִים בּוֹרְחִים אַחֲר־כֵּן לַעֲבֹד וְכו', וְשׁוֹכְחִים לְגַמְרִי אֶת הַהִתְלַהֲבוּת שֶׁהִיָּתָה לָהֶם

לתורה ולתפלה וכו', והכל מפני שלא היו להם ההקדמות האמתיות של דרכי רבנו ז"ל.

מה.

רבנו ז"ל אמר, "מען הארעוועט אומזיסט און מען עסט אומזיסט" [מתנגעים בחנם ואוכלים בחנם]. וספר, שפעם אחת היו שני עשירים, אחד היה קמץ גדול, ואחד היה נדיב גדול. ובא עני אחד על פתח העשיר הקמץ, ובקש ממנו, אולי יכול לתן לו לאכל, והשיב לו: "יש לי בחצרי עצים לנסר, אם תנסרו אותם, אתן לכם לאכל". והתחיל לנסר, ויגע הרבה מאד, וכשגמר, לקחו העשיר הקמץ, והובילו אל פתח העשיר הנדיב, ואמר לו: "בפתח זה תפנסו, ותקבלו שם לאכל כל מה שתמצאו". והוא חשב שזה דבר אחד, ותכף-ומיד כשנכנס לשם קבלו אותו בסבר פנים יפות, ונתנו לו לאכל בהרחבה גדולה. וכשגמר לאכל אמר לעשיר הנדיב: "איה האב אבער זייער געהארעוועט פאר דעם עסין" [הרבה יגעתי בשביל סעודה זו]. ושאלו: "ווי אזוי?" [איך?], וספר לו, שנכנס אל הגביר, והתנה עמו, שיתן לו לאכל בתנאי שינסר לו את העצים. ענה לו הגביר: "ר' איר, איר האט געהארעוועט אומזיסט און איר האט געגעסן אומזיסט" [יהודי, עבדת ויגעת בחנם, ואתה אוכל בחנם], והסביר לו שהם שני בני-אדם. (ובאר ר' לוי יצחק: לעבד עובדים בשביל העוונות, אבל פרנסה נותן ה' יתברך, ודו"ק).

מו.

פעם אחת בא איש אחד לרבנו ז"ל, ובקש ממנו על פרנסה, והוא לא היה מהמקרים אליו, ועדין לא היה אצלו בשום פעם. וספר לו רבנו ז"ל משל, שהיה יומא דשוקא (יריד), ובא סוחר אחד, וקנה הרבה סחורה אצל סוחר אחר, והטעין הכל על העגלה, וכשרצה לנסע, ראה שמכרח למשח את הגלגלים עם זפת, כי אחרת לא תיסע העגלה. אף לא היה אצלו זפת, ונכנס אל הסוחר, ובקש

ממנו שיתן לו מעט זפת למשח את הגלגלים, כי אי אפשר לו לנסע. והשיב לו הסוחר: "קח כמה שתדע", ולקח ומשח את הגלגלים. ובתוך כך שהוא מושח את הגלגלים, בא אדם אחד עם עגלה, ושאל אותו: "היכן לקחת זפת, כי גם הגלגלים של העגלה שלי אינם נוסעים היטב". והשיב לו: "תפנס אל הסוחר הזה, ויתן לך". ובשנכנס אל הסוחר, ובקש ממנו שיתן לו מעט זפת, השיב לו: "איני סוחר של זפת", "אף בין גישט קיין סוחר פון סמאלא", ושאלו: "מדוע נתת לאיש הזה, שעומד בחוץ ומושח את הגלגלים של העגלה שלו?" והשיב לו: "הוא קנה אצלי סחורה על כמה אלפים רובל כסף, וחסר לו מעט זפת למשח את הגלגלים, אני מוכר לתן לו, אבל אתה בא רק בשביל זפת, איני סוחר מזפת". וסים רבנו ו"ל: "כמו-כן אצלי, האנשים שלי עוסקים בעבודת השם תמיד, בתורה ובתפלה, ועל-כן אם יש להם פעם מניעות מפרנסה, אני משפיע להם גם פרנסה, אבל אתה בא ורוצה רק פרנסה, איני סוחר מזפת..."

מז.

בטעפליק היו טעפירס (קדורים), ובכל מקום שהיה גריד, נסעו לשם, כדי למכר את הקדורות שלהם. והיו נוהגים שקדם הגריד, נכנסו אל ה'גיטער איד' שהיה בעיר ההיא היכן שהיה הגריד, ונתנו לו מעות על פדיון, ויברכם שיצליחו בעסקם. ופעם היה גריד בעיר ברסלב, וכשבאו לשם, נכנסו קדם הגריד אל רבנו ו"ל לתן לו על פדיון, ובקשו ממנו שיברכם שיצליחו. ורבנו ו"ל עשה עצמו כאלו אינו שומע, רק דבר עמם שיחה נפלאה בלהבת אש מהתכלית הנצחית, אשר אין שום תכלית בעולם כלל, רק לשוב אליו יתברך, וזוהי ההצלחה הנצחית. והרבה לדבר עמם, עד שיצאו ולא ידעו באיזה עולם הם נמצאים.

מח.

בתחילת התקרבותם של מוהרנ"ת ו"ל וחברו ר' נפתלי ו"ל, אמר

להם רבנו ז"ל, שעוד יעבר עליהם מה שיעבר, אף-על-פי-כן יראו להתחזק מאד, "ותכניסו בדעתכם אפלו תצטרכו לחזור על הפתחים, ואחר יצטרך לחכות על השני ולהסתכל אם הוא עוד לא עבר ברחוב זה, אף-על-פי-כן תראו להתחזק מאד מאד ולא תפלו בדעתכם. כי העקר בזה העולם הוא 'התחזקות', כפי שמחזקים את עצמם, כן מצליחים".

מט.

ואכן נתקנים אחר כמה שנים, אחר הסתלקות רבנו ז"ל, שהלכו יחד בעבור צדקה, ובפרטיות להדפסת ספרי רבנו ז"ל. ופעם אחת עברו בעיר בארדיטשוב לפני ביתו של אחד העשירים הגדולים שבעיר (שמו היה האלפרין), והוא היה מתנגד גדול, וכשבאו סמוך לביתו, ראו איה שמסתובב על הגזוזטרא, והיה מבהל מאד, ושאל ר' נפתלי את מוהרנ"ת ז"ל: "מה אתם חושבים שהגביר הזה חושב?" והשיב לו מוהרנ"ת ז"ל: "כל העולם מקנאים אותו מאד, (כי היה העשיר הכי גדול בעיר בארדיטשוב, וכל העניים והאלמנות, והיתומים והחתנים והפללות הפקידו אצלו מעותיהם, כי היה איש נאמן מאד), אבל אף אחד אינו יכול לתאר לעצמו, שהעשיר הזה מסתובב עכשו הנה והנה, וחושב: הלואי היתה נופלת כל הגזוזטרא עמו, והיה נהרג" וכו'. והתפלא ר' נפתלי על זה מאד, מאין יודע דבר זה. ובתוך הדבורים האלו אמר מוהרנ"ת ז"ל לר' נפתלי: "אף-על-פי-כן אנסה לעלות אליו, ולבקשו בעבור הדפסת ספרי רבנו ז"ל, ותהיה לו טובה גדולה". ועלו אליו, והציעו לפניו, שיינדב איזו נדבה בעבור הדפסת ספריו הקדושים, והתחיל לצעק: "פאר אועלכע ואכן גיב איה נישט" [בשביל דברים כאלו — איני נותן]. והתחילו לבקש אותו עוד פעם, אבל הוא פנה ערף, וכמעט שגרשם וכו'. וכשיצאו, ענה ואמר מוהרנ"ת ז"ל לר' נפתלי בזו הלשון: "נוא פארפאלן" [כבר מאחר]. ואכן אחר כמה ימים יצא קול בכל העירות הסמוכות, כי העשיר הנ"ל נתמוטט ופשט את הרגל (נעשה אן-זעציר), וברח ואבד את כל המעות באפן רע, וגדל הבכיות

והצעקות של כל העניים והאלמנות והיתומים וכו' וכו', הִיָּה אֵין לשער, ושִׁבְרוּ וְחִמְסוּ כָּל מָה שֶׁהָיָה בְּבֵיתוֹ [אֲכֵן חֲכָם עָדִיף מִנְּבִיא].

נ.

רבנו ז"ל אָמַר, שֵׁישׁ אָצֻלוֹ שֶׁלֹּשׁ כְּתוּת חֲסִידִים: אַחַת — שְׂבָאִים אָצֻלוֹ לֵאכֹל קוֹיִלִּיטֵשׁ [חִלּוּת]. שְׁנִיָּה — שְׂבָאִים לְשִׁמְעַ תּוֹרָתוֹ (כִּי אוֹהֲבִים אֶת אֲמִירַת תּוֹרָתוֹ). שְׁלִישִׁית — אָצֻלָּם אֲנִי "אֵין גַּעֲבֵאקֵן אֵין הָאֶרֶץ" [חֲקוּק בְּלִבָּם]. וְאָמַר אֲזִי לְמוֹהֲרַנ"ת ז"ל וְלִר' נִפְתָּלִי ז"ל: "אֲנִי רוֹצֶה שֶׁתִּהְיֶה שְׁנִיכֶם מִהַכְּתָה הַשְּׁלִישִׁית". וְכֵן נִתְקַיֵּם בְּשִׁנְיָהם, וּבִפְרָטִיּוֹת אָצֻל מוֹהֲרַנ"ת ז"ל, כָּל חֵיטּוֹ, כָּל מַחֲשַׁבְתּוֹ, כָּל דְּבוּרוֹ, הִיָּה רַק רַבְּנוֹ (דְּעַר רַבִּי), בְּכָל מְקוֹם שֶׁרַק הָלַךְ, פָּרַסָם אֶת רַבְּנוֹ ז"ל, עִם מִי שֶׁרַק נִפְגַּשׁ, דְּבַר מִרְבְּנוֹ ז"ל. וְהִיתָה דְּרָכּוֹ לֹאמֹר: "מִיּוֹם שֶׁהִתְקַרְבְּתִי אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, לֹא מִבְּעֵינִי שְׂאִינִי יָכוֹל לְחַדֵּשׁ אֵיזָה חֲדוּשֵׁי תוֹרָה בְּלִי הַקְדָּמוֹת רַבְּנוֹ ז"ל, אֲלֹא אֶפְלוּ דְּבָרֵי צִחוֹת אֵינִי יָכוֹל לְדַבֵּר מִבְּלִי הַהִקְדָּמוֹת שֶׁל רַבְּנוֹ ז"ל". וְהִיתָה דְּרָכּוֹ לְהַכְנִיס אֶת עֲנִין רַבְּנוֹ ז"ל בְּבַעֲלֵי בָתִּים הַפְּשׁוּטִים וְהַסּוֹחָרִים וּבַעֲלֵי מְלָאכּוֹת, עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ עַל יְדוֹ חֲדוּשִׁים עֲצוּמִים, הִירָאָה וְהִדְבָּקוֹת שֶׁלָּהֶם הָיוּ לְהַפְּלִיא.

נא.

ר' נִפְתָּלִי ז"ל, הִיתָה לוֹ בְּתַחֲלָה חֲנוּת מִנְּפִקְטוֹר, וְכִשֶּׁהִתְקַרַּב אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וְסִפֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל עֲנִינָיו, שִׁיּוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם בְּחֲנוּת וְכו', עָנָה רַבְּנוֹ ז"ל: "אֲ גֵאנְצֵעֵן טָאג אֵין קְלִיט?" [כָּל הַיּוֹם בְּחֲנוּת?], וּמֵאֲזִי הִתְחִיל לְהִיּוֹת רַק כְּמָה שְׁעוֹת. וְכִשְׂבָּא אַחֲר־כֵּן עוֹד פַּעַם אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וְסִפֵּר לְפָנָיו אֶת כָּל עֲנִינּוֹ וּמָה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְסִפֵּר לוֹ שֶׁהוּא יוֹשֵׁב בְּכָל יוֹם רַק כְּמָה שְׁעוֹת בְּחֲנוּת, עָנָה רַבְּנוֹ ז"ל: "יַעֲדֵן טָאג אֵין קְלִיט?" [כָּל יוֹם בְּחֲנוּת?]. וְהִתְיָשַׁב לְהִיּוֹת בְּחֲנוּת רַק בִּירִיד (יוֹמָא דְּשׁוּקָא). וְכִשְׂבָּא אַחֲר־כֵּן עוֹד פַּעַם אֶל רַבְּנוֹ ז"ל, וְסִפֵּר לְפָנָיו

את כל ענינו, וספר לו שהוא יושב בחנות רק בשעה שיש גירד, ענה רבנו ז"ל: "ווי א גריד דארפסטו דארטן זיין" [היכן שיש גירד, גם אתה צריך להמצא שם]. ואז הפסיק לגמרי, ונכנס בעבודת השם יתברך — תורה ותפלה, עד שזכה למה שזכה, כידוע לאנשי שלומנו, שציה אותו רבנו ז"ל לומר תורה: "פאר די וואס עסן נישט קיין קוליטש" [לאילו שאינם אוכלים חלה וכו' הינו למלאכים]; כי רבנו ז"ל לא אמר בפרוש, רק התנהג עם כל אחד בחכמה עצומה, עד שהוא בעצמו יבין מעצמו מה לעשות. וכן הדבר נוהג עד היום, שעל-ידי התקרבות אמתית אל רבנו ז"ל, ועל-ידי רבוי התבודדות בשקידה רבה, רבנו ז"ל מנהיגו בדרך האמת, עד שיבין מעצמו מה רצון רבנו ז"ל; אשרי הזוכה לשקד בכל יום בתורתו של רבנו ז"ל, ויתבודד עמו יתברך בקביעות עצומה, ואז יהיה טוב לו מאד מאד.

נב.

פעם אחת באו מוהרנ"ת ז"ל ור' נפתלי אל רבנו ז"ל, והביאו עמם את בניהם. מוהרנ"ת ז"ל הביא את בנו שכנא, ור' נפתלי ז"ל הביא את בנו אפרים, והיו אז ילדים קטנים. ורבנו ז"ל התחיל לבחן אותם, ושאל את שכנא: "מה אתה לומד?" והשיב: "בדיני מלוה ולוה", ושאל אותו רבנו ז"ל: "וואס איז בעסער, א מלוה או דער א לוה?" [מה יותר טוב — מלוה או לוה], והשיב: "א מלוה". ושאל אותו רבנו ז"ל: "וימה יעשה אם לא יחזירו לו?" ולא ידע מה להשיב. וספר ר' אברהם שטערנהארץ ז"ל, שכן ארע עם ר' שכנא ז"ל כל ימי חייו, למי שהלוה מעות — לא החזיר לו.

נג.

מוהרנ"ת ז"ל אמר: הבעל-דבר הניח את עצמו בעתים הללו מאד על כל אחד ואחד להטרידו כל ימי חייו בטרדת הפרנסה, עד שעל-ידי-זה נדמה לו, שאין פנאי אפילו לצעק להשם יתברך פראוי.

וכל זה נמשך מחסרון אמונה, שאינו מתחזק להאמין "כי לא בכח יגבר איש" (שמואל-א ב, ט), והפרנסה היא רק מאתו יתברך, ומה שיש לזה עשירות גדולה מאד ולזה עניות ודחקות מאד, הכל הוא רק מאתו יתברך, והוא יודע לסבב ולהנהיג עם כל אחד כפי הבחירה שלו, שהבחירה של זה היא על-ידי עשירות דיקא, ושל זה על-ידי עניות דיקא, ואפלו מי שאין לו כי אם לחם צר ומים לחץ, הוא גם-כן חסד גדול מאתו יתברך, כי "צדיק ה' בכל דרכיו וחסיד בכל מעשיו" (תהלים קמה, יח), רק מחמת שאינו משים לבו לכל זה, על-פני האדם טרוד מאד. וזה נמשך משער החמשים של הטמאה, שמשם קשה מאד מאד לצאת, כי מתאנות ממון קשה להוציא את האדם יותר מכל התאוות והמדות הרעות, ושם עקר הנפילה והירידה של פנסת ישראל, בבחינת "ותרד פלאים" (איכה א, ט). והעצה לזה — להרבות באמירת תהלים והתבודדות, לשפוף שיחו אליו יתברך בלשון שרגיל בה, שעל-ידי-זה ממשיך עליו התנוצצות משיח, שאז יתגלו העצות הקדושות הנמשכות משער החמשים דקדושה, שעל-ידי-זה יתקן הכל (עין לקוטי-הלכות, קריאת שמע, הלכה ה', אותיות: טו, טז).

נד.

וראו בכל הדורות, אותם אנשי שלומנו שלא הטעו את עצמם, והתנהגו בתמימות ובפשיטות, וקבלו בשלמות דעתו הקדושה של רבנו ז"ל — גדלו והצליחו, ואותם שהסתובבו וכו', וכלו את הזמן היקר, יצאו מהעולם בלא כלום, רחמנא לצלן, ואנשי שלומנו אמרו בהמעשה מהחכם והתם, שמוכא שם, ששניהם למדו בחדר אחד, רק זה נעשה חכם, וזה נשאר תם, שהפונה סוככת על שתי פתות מאנשי שלומנו, ששניהם לומדים בחדר אחד אצל רבנו ז"ל, אבל אחד נעשה חכם, ומבלה זמיו בשטיות והבלים, ותמיד מסתפל מה שאחרים יאמרו וכו', ולבסוף לא נשאר ממנו שום דבר וכו', ואחד נשאר תם, ומקים את כל דבור מרבנו ז"ל, ומוסר נפשו בעבורו

יתברך, ומתבודד עמו יתברך בכל יום, ונזהר לומר בכל לילה חצות, ומתפלל תפלותיו בחיות ובדבקות, ומרבה ללמד שעורים כסדרן פרצונו של רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן עו), ומתמיד מאד מאד בכל חלקי התורה הקדושה: ש"ס, בבלי, ירושלמי, תוספתא, מדרשים וזהר הקדוש ותקונים, רמב"ם, טור ושלחן ערוך וכו' וכו', ואז כשבא היום האחרון, הוא שוחק מפלם, ונכנס ומדבר אל המלך פנים אל פנים וכו'. ועין בלקוטי-מוהר"ן (חלק א', סימן קעא) על פסוק (דניאל יב, ב): "ורבים מישגי אדמת עפר יקיצו, אלו לחיי עולם ואלו לתרפות לדראון עולם"; שיש אצל הצדיק שתי כתות, ופנאמר לעיל, ועל-כן עשה זאת, איפוא, בני, ואל תהיה בטלן, מאחר שאתה לומד בחדרו של רבנו ז"ל, ראה להיות מפת התמימים, אשר אינם מתערבים בשום מחלקת ופוליטיקה של הבל, ותתמיד בתפלה והתבודדות, ואף שאתה מאנשי משא ומתן — מה בכך, תדע שכל דבור ודבור שאתה מדבר עמו יתברך, הוא הצלחה נצחית, בכל דבור שאתה מדבר עמו יתברך, אתה ממשיך את שכינת עוז יתברך למטה, וכן כל מה שאתה זוכה להמשיך את עצמך אליו יתברך, הוא יקר מאד מאד למעלה וכו'. העקר הרגל עצמך לילך בדרך של התם, שברח מליצנות, שהוא אבי אבות הטמאה, ואם אתה רואה לצים, ברח לך מהם כמו שבורחים מאש, כי גם החכם היה לץ, ומה נעשה עמו בסוף וכו'?! השם יתברך ירחם.

נה.

פעם אחת אמר מוהרנ"ת ז"ל, שמחשבה בענין כסף היא כמו הרהור, וקפצו אנשי שלומנו ושאלו: "אם-כן, איך אפשר לנהל משא ומתן?" והשיב להם: "מיטן זיבעטן חלק פון מח קען מען אויף פירען א משא ומתן" [עם החלק השביעי שבמח יכולים גם-כן לנהל משא ומתן]. העקר לא לחשב מקדם ואחר-כך, ולא להכניס

כל דעתו בממון, כאלו זהו עקר התכלית, חס ושלום.

נו.

ודבר זה ראו בחוש אצל אנשי שלומנו האמתיים, שהיו סותרים ובעלי מלאכה, ראשם ורפם היה רק בעבודת השם ויתברך, והמלאכה או המשא ומתן היה אצלם ענין טפל לגמרי, ועל-כן היו בדרך כלל ותרנים בממון, וחלקו הרבה צדקה, ואף פעם לא הלכו אל דין תורה, רק ותריו משלהם, וכל הממון היה לשחוק בעיניהם, ועל-ידי-זה הצליחו באמת גם בגשמיות, וכמו ששמעתי מאחד מאנשי שלומנו, כי מה שאמרו: הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו, דבר זה רואים בחוש גם בממון, כל סוחר אשר מחז אינו דבוק וזהיר כל-כך על המעות כמו עכבא דשכיב על דינרא, יש לו הצלחה מרבה, והממון והמסחר רודף אחריו, וכא בסבה קלה, ומי שרודף אחר המעות, העסקים בורחים ממנו, ומסתבך בכל פעם בסבוכים אחרים; אשרי מי שמצית את רבנו ז"ל.

נז.

רבנו ז"ל הזהיר מאד לבלי לחטא נגד המלכות, דהינו שלא לשכר ולעשות משא ומתן בדבר שהמלכות אסרה, וכמבאר בלקוטי-עצות (אות בטחון), שבאר שם מוהרנ"ת ז"ל, שזה בחינת בטחון דסטרא אחרא, גנבא על מחתרתא רחמנא קריא, עין שם. ופעם אחת היה איש אחד, שהיתה דרכו תמיד להכנס ולהתפלל אצל מוהרנ"ת ז"ל, ועסקיו ומסחרו היה מסחר שאסרה המלכות, והיה מוהרנ"ת ז"ל מוכיחו תמיד: הלא סוף גנב לתליה, מה לך להכניס את עצמך בסכנות גדולות, שלבסוף תאבד על-ידי-זה את העולם הזה והעולם הבא, חס ושלום. והוא לא הטא און אל דבריו כלל, עד שלבסוף תפסו אותו בתפיסה, רחמנא לצלן, והיו עליו משפטים ודינים הרבה. אז שלח אל מוהרנ"ת ז"ל לומר לו, שעכשו יש לו כבר חרטה, ועכשו כבר מתחיל להבין איך שהצדק עמו, כי

מר לו מאד בגשמיות ומכל שכן ברוחניות, שאי אפשר לו להניח טלית ותפלין וכו' וכו'. על-כן מבקש אותו שיאיר לו איזה דרך ואפן, שיזכה לצאת ממצוקותיו. ושלח מוהרנ"ת ז"ל להשיב לו: "בודאי אם היתה לך גם עכשו חרטה באמת על כל מעשיך, והיית משיבר לבבך אליו יתברך, ומבקש ממנו יתברך, היית יכול גם עכשו לצאת, אף עקר החרטה שלך היא אינה עם אמת, אתה מתחרט למה הצרכת לילך בדרך זה עד שתפסו אותך, הנה טוב יותר לילך בדרך אחר שלא היו תופסים אותך, וזו אינה חרטה עם אמת".

והכלל, שאין לך צרה וצוקה בעולם, שלא יהיו יכולים לצאת ממנה אם יתחרט באמת, ויברח אליו יתברך, ויספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, וכעין שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (חגיגה ה.): העושה דבר ומתחרט בו — מוחלין לו מיד, עיין שם.

נח.

וספר אחד מאנשי שלומנו, שהיתה דרכו להסתובב עם חברים רעים, קדם שזכה להתקרב אל רבנו ז"ל, ורחמנא לצלן, נפל בפח יקוש וכו', וישב כבר כמה פעמים בבתי סהר שונים ובכל פעם עלה במחשבתו הרהורים כאלו, "למה הצרכת לעשות ולהתנהג בדרך ובאפן הזה עד שתפסו אותי, הנה צריך לי לעשות ולהתנהג באפן כזה וכזה... שלא היו תופסים אותי". ומענין תשובה אמתית לא זכר כלל כי כבר הנה נשקע כל-כך ברע, עד שלא היה לו שום משג שעושה רע, פעם אחת עשה עון חמור מאד וכו', ותפסוהו, ופסקו לו לשבת בבית-הסהר שבע שנים עם עבודה קשה המפרכת את הגוף, וכן היתה תקופה שאסרו לו להתועד עם אסירים אחרים, רק הצרך לשבת לבד סגור ומסגר, ודבר זה שברו לגמרי, והתחיל לבכות מאד לבינו לבין עצמו פעם אחר פעם, ובכל פעם שבכה — נשבר יותר, עד שהיה שבור בחרס, ונפל בעצבון גדול, והנה

מר לו מאד, פעם אחת סבב השם יתברך, שבא אחד מהמבקרים אל בית-הסדר, ובקדו ספר "אריך אפים" [ספר נפלא מאד בחסידות ברסלב], והשאיר אותו שם בבית-הסדר, והוא מצא את הספר, והתחיל לעיין בו, וגמר את כל הספר כמה פעמים ונתהפך לאיש אחר לגמרי, והתחיל להתחרט מאד מאד על מעשיו הרעים שעשה, ונספם בדעתו לחזור בתשובה ולשוב אליו יתברך, והתחיל לבנות הרבה. ומחמת שראה הרבה בהספר מענין תפלה והתבודדות, לדבר עמו יתברך, אזי התחיל לצעק הרבה אליו יתברך בכל יום ויום בקולי קולות, והבטיח לו יתברך הבטחות חזקות, שלעולם כבר לא יחזור אל מעשיו הרעים והמגנים וכו', ואף שבתחלה ענו אותו השומרים בכמה ענויים קשים, למה עושה רעש כזה, אף בעבר שלשה חודשים, והוא בוכה בכל יום ומתחרט מאד מאד על מעשיו וכו', בא אליו רופא לחולי עצבים, ודבר עמו קצת, וגם כמה פעמים עמד מאחורי תא הפלא שלו, ושמע תפלתו וצעקתו, אזי הגיש דין ודברים אל המפקח בית-הסדר, ואמר, כי לפי דעתו האסיר הזה נעשה בעל תשובה, ולעולם לא יחזור אל פשעיו, ונספם לשחררו, וכן עשו. ועכשו הוא אברך חשוב בבני-ברק עם זקן ופאות, ויש לו כמה ילדים, והוא נמנה בין אנשי שלומנו, ועובד השם גדול מאד.

נט.

אחד מאנשי שלומנו עבד אצל עשיר אחד, והעשיר ראה שהוא כל-כך גאמן, לכן הפקיד את כל החנות בידו. ופעם נסע לאומן, והיה אז כבר כבן פנ שנים, ואמר למוהרנ"ת ו"ל: "עד מתי אשאיר בחנות, מה יהיה ממני? אני רוצה לעסוק בעבודת השם יתברך, ולברח מהחנות ולעזוב הכל". והשיב לו מוהרנ"ת ו"ל: "לא, אל תעשה זאת, עכשו אתה במצב עליה והרחבת הדעת, ומאירה בך תשובה עצומה לעבודתו יתברך, ולכן נכנסה במחשבתך מחשבה זו, אף אחר-כך כשתפל מהרגשה זו, ותצטרך לאכל, ויעבר עליך

מה שיעבור, אז תתחרט מאד ותפל לגמרי וכו', אלא עצתי, אתה ישב בחנות, ותקבע לעצמך קביעות עתים לתורה, לחטף כמה מיני שעורים, ותתפלל אליו יתברך שיעזור לך, ואז אם יזרקו אותך מהחנות, אין לך לדאג, כי השם יתברך לא יעזובך". ואמר אז, "א פרנסה טאהר מען נישט אוועק ווארפן, נאר די פרנסה זאל דיר אוועק ווארפן" [פרנסה אסור לזרק, רק הפרנסה תזרק אותך]. וכן היה, כל החנות התפרקה ויצא בשלום. (והוא חזוק ועצה טובה לידע, כי כמה פעמים בוער ונתלהב לב איש ישראלי, ורוצה לעבד אותו יתברך, ומקבל על עצמו להשליך הכל אחר גוו, ולא יסתכל על שום דבר. אף אחר-כך כשנתקרה ונחלש רצונו, אז מתחיל לעבר עליו, ונשאר קרח מבאן ומפאן. ועל-פן העקר רק לבקש תמיד ממנו יתברך שינהג עמו כמו שהוא יתברך יודע שטוב לפי בחירתו, והעקר שלעולם לא יסג אחר ממנו יתברך).

ס.

ר' יצחק בן מוהרנ"ת ז"ל רצה שאביו יחזיק אותו בפרנסה, ועל-ידי-זה יוכל לעסק בעבודת השם. ואמר לו אביו: "מיין פרנסה איז נאר פון בטחון, ובטחון קען מען נישט האבן פאר יענעם" [הפרנסה שלי היא רק בטחון, ובטחון אין יכולים לבטח לאחר]. והיה גראף אחד שר' יצחק נשא מאד חן בעיניו, והציע לו איזו משרה בפרנסה, או שיעבד אצלו בטחנת הקמח שהיתה שייכת לו, או שיעבד באיזה יער שהיה שייך לו, או שיעבד בדאר בטולטשין שהיה תחת ממשלתו. ובא לאביו והציע לפניו את אלו השלש משרות, ושאל איזו מהן אבחר. ויען שמוהרנ"ת ז"ל ידע היטב את תכונת נפשו של בנו, אמר לו שיבחר את משרת הדאר, ואמר לו שהיה דבוק בעבודת השם עד פתח הדאר, ובשיפנס יעסק בעסקו, ואחר-כך כשיצא יעשה התחלה תדשה וכו'. (ועין בלקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן לה, שמשא ומתן באמונה הוא בחינת שנה, עין שם). והעיד ר' נחמן טולטשינער ז"ל, שכן נתקיים בו, שהיה דבוק בדבקות גדולה עד

פתח הדאר, וכן אחר-כך כשיצא, וזה היה דבר נפלא מאד. ואחר-כך עזר לו השם יתברך, שהיו לו כבר אילו ממנים תחתיו, ואז היה לו כבר זמן גם בדאר לחטף טוב אמתי ונצחי.

סא.

וספר ר' אברהם בר' נחמן לר' לוי יצחק ששמע מאביו, כי ר' יצחק היה חדוש נפלא בדבקות הבורא, אף שהיה עוסק באיזה עסק, ותכף-ומיד שנפל מהדבקות שלח מכתב (אקספרס) אל אביו שמר לו מאד וכו' וכו'. ואביו שלח לו מכתב לחזקו ולאמצו ולהחיותו. ומזה נעשה כל ספר "עלים לתרופה", המתיח עד היום את כל הנפשות ההוגות בו.

סב.

לעת זקנתו נסע לארץ ישראל, ואז לקחו שני בנים — ר' מיכלי ור' דוד צבי את משרת הדאר, ועבדו שם. והיו מפלגים מאד מאד בעבודת השם יתברך, הן בקימת חצות והן בהתבודדות, שהתבודדו הרבה מאד מאד, והן בשעורים קבועים כסדרן, באשר קבלו מאביהם שקבל ממוהרנ"ת ז"ל. וכשהגיע ר' דוד צבי לשנת החמשים, עזב את הדאר, וישב רק על התורה והעבודה. והיה רגיל לומר מוסר לאחיו: "עד מתי תשב בדאר? עד הקבר?" ("ביז צום גרוב וועסטו זיצען אין פאסט"?). ר' דוד צבי נפטר בשנת תרע"ו והיה בגיל ס"ז, ור' מיכלי נפטר בשנת תרע"ז, והיה בגיל נ"ח.

סג.

ר' אפרים בן ר' נפתלי ז"ל היה פרוץ מאד מאד אחר מוהרנ"ת ז"ל, והוא היה מפלג במעלה נפלאה, צדיק ולמדן. והיה עובד השם מחצות לילה עד חצות היום בתפלות והתבודדות ושעורים קבועים, כי היה למדן מפלג (באשר יכולים לראות מעט מספרו לקוטי אב"ן). ואחר חצות היום עסק קצת במשא ומתן במסחר יהלמים,

ומזה פרנס את עצמו. ומהרנ"ת ו"ל רצה שיעזב את כל עסקי העולם הזה, אף יען שבשום אופן לא אמר לו בפרוש, על-פני הנה ר' אפרים מחזיק גם במשא ומתן. ודרכו היתה, כשהיה עוסק בעבודת השם, היתה אצלו התעוררות גדולה עד מאד בבכיות עצומות, וכשהיה עוסק במשא ומתן, היתה השמחה אצלו עד אין סוף, כי היה איש שמח מאד. ובבואו לאומן, היה מתאכסן אצל ר' נחמן טולטשינער ו"ל, ופעם שאלו השכנים: "איזה איש הוא זה, פעם בוכה ופעם רוקד", והשיב ר' נחמן טולטשינער ו"ל: "אדם זה חצי יום אצלו יום כפור וחצי יום אצלו שמחת תורה".

סד.

ופעם אחת פגש אותו אחד מאנשי שלומנו באמצע השוק, שבוכה שם הרבה מאד, ונבהל מאד, כי חשב שמסתמא נאבד לו איזה סך יהלמים, ויש לו הפסד גדול, ונגש אליו ושאלו: "מה זה עמכם ר' אפרים, למה אתם בוכים, האם אבדתם כמה יהלמים? אני מוכן לעזר לכם לחפש אחריהם". "לא", השיב ר' אפרים, "נתעוררתי עכשו מה יהיה ממני, כמה אני מבלה את ימי ושנותי" וכו'. ושאלו האיש: "וכי פה הוא המקום לבכות, מדוע אינכם הולכים לבית-המדרש ותבכו שם?" והשיב לו ר' אפרים: "כן, כן, ("א יא") אכל רבנו ו"ל גלה לנו (לקוטי-מזרח"ן, חלק ב', סימן כנד), שלפעמים מגיע לאדם הרהור תשובה והשתוקקות להשם יתברך באיזה מקום, שצריך להתחזק ויגא באותו המקום לדבר עמו יתברך, ואל יזוז ממקומו אף-על-פי שאין זה המקום מוכן לך, כגון שהוא בדרך, כי יכול להיות כשיזוז מאותו המקום, יתקרב מהתלהבותו ותשוקתו".

סה.

ובענין עסק יהלמים אמר פעם אחת אחד מאנשי שלומנו, יכולים ללמד מוסר השכל, איך שהאדם עובד ימים וחדשים ואפלי

שנים, עד שאוסף סכום הגון של כסף שיגיע בעבורו ביגיעות עצומות, וכן בטל מתורה ותפלה, ולבסוף מבזבזו בעבור קניית "אבן קטנה", היתכן לעשות שטות כזו. ודבר זה נעשה כבר לחק קבוע אשר מכרחים לקנות להפלה "אבן קטנה", ולבזבזו הון רב בעבורה. והאב נעשה בעל חוב גדול, והיה ראוי לבטל המנהג הרע הזה, אשר הוא רק שטות ודמיון גדול, "אבן קטנה" ולהשתעשע עמה כל-כך, ולהראות לכל אחד יפיה וכו'.

סו.

פעם אחת שאל ר' נחמן טולטשינער ז"ל את מוהרנ"ת ז"ל, מדוע אינו מוסר את המגילת סתרים שגלה לו רבנו ז"ל לבנו ר' יצחק ולר' אפרים בן ר' נפתלי. והשיב לו: "איד בין אויף זיי ברגז, זיי זענען מארק מענטשן, זאלן זיי נישט זיין קיין מארק מענטשן וואלט זיי דער אויבערשטער אויף אויס געפיהרט" [אני ברגז עליהם, כי הם אנשי השוק, אם לא היו אנשי השוק, היה השם יתברך גם מפרנסם]. (והסביר לי ר' לוי יצחק, כי מוהרנ"ת ז"ל התנהג כמו רבנו ז"ל, לא לומר בפרוש, כי על-ידי-זה נתבטלת הבחירה, רק אמרו באפן כזה, שהיו יכולים להבין בתרי אנפין, ועל-כן לא אמר להם בפרוש לא לעסק באיזה עסק, כי לא כל אחד יכול לעמד בזה, אם תאמר לו שלא יעשה שום עסק, והוא אין לו הכלים לזה, וכשתחיל לעבר עליו עניות ודחקות יהיה שבור ומשבר וכו'. ועל-כן אין לומר לאחר הנהגות כאלו שלא יעסק באיזה עסק וכו', רק צריך לעוררו ולחזקו שיתבודד הרבה עמו יתברך, ואז כבר יאיר לו השם יתברך עצות בדעתו מה לעשות ואיד (לעשות וכו').

סז.

אחד מירידי נעוריו של מוהרנ"ת ז"ל, מחמת שנשא אשה במאהליב נעשה גם תושב מאהליב, ושם עסק במסחר, והתחיל

להנהיג מסחרו בגדולות בעזר הלוואות כמנהג הסוחרים. אבל לא הצליח בדבר העסק, והתחיל לירד מטה מטה, עד שבמשך הזמן נשאר בערום ובחסר כל, ולא היה לו לסלק החובות. ומרב פחד ויראה שהיו לו מבעלי החובות, נעשה בורח, אולי רוח והצלה, יעמד לו במקום אחר, שימצא לעצמו איזה מקור חדש לפרנסתו, וגם מעט מעט לסלק את החובות הרבים שלו. כשברח, היתה דרכו דרך ברסלב, כשבא לעיר ברסלב, נזכר שיש לו כאן ידיד נפש וחבר נאמן והוא מוהרנ"ת ו"ל, בכן מיד פנה אליו, ובא אצלו. ומחמת שהוא אורח, בקש אותו מוהרנ"ת ו"ל לאכל אצלו, ושאלו אודות שלומו ומצבו. והוא ספר לו את כל לבו וכל מה שקרה עמו, ובכל מצא לעצמו עצה להיות בורח כמנהג הלויים ואין להם לשלם, ובדעתו לנסע לאיזה מקום, ששם יש לו איזה קרוב, איש אמיד ועשיר, והוא יעמד לו לעזרה בצרה לתת לו איזו משרה. כשגמר את הספור, ענה ואמר לו מוהרנ"ת ו"ל: "בודאי צרתך צרה גדולה היא, אבל עצתך אינה עצה כלל. תבוא לקרובך והפכת פניך תענה לו על שפל מצבך, תכף יראה לך אותות אי רצון מביאתך אליו, וגם את ידו יקמץ לתת לתוך ידך, ויאמר לך 'שלום עליכם' בשפה רפה, ויושיט לך את ראשי אצבעותיו, ואולי יתן לך לסעד אצלו סעדה אחת או שתיים, ועל לינת לילה אני מספק אם יתן לך, ואולי גם שם בבית המדרש לא יתנו לך מקום ללון, כי במקום שאין מכירין אותך, יש הצדק לחשד אותך לגנב, חס ושלום, על-כן אין עצתך עצה כלל". והמשיך מוהרנ"ת ו"ל: "אבל עצתי, ברח לך אליו יתברך, "אנטלויפן איז נאר צום אייבערשטען" [לברח הוא רק אליו יתברך], ותשוב למאהליב, ולא לביתך, אלא ישר לבית המדרש, ועקר בית מנוס שלך יהיה תורה ותפלה. ושם הכל מכירים אותך שאינך גנב, חס ושלום, ואדרכה לסוחר נכבד שנמעד במסחרו ובאנס ונעשה בעל חוב ויורד ומחסר פרנסה. והשמש מבית המדרש יקררך בכבוד גדול, ויציץ לך סעודות לאכל, וגם יתן לך פר תחת ראשך. וכשינודע הדבר לאשתך וקרוביך, ויהיו באים אליך בצעקות, בקולות ובטענות הנשמעות, אתה לא תענה להם

דבר, רק אחז במדת השתיקה, ובטוח אני שהשם יתברך יהיה בעזרו בקרב הימים". דברים אלו שיצאו מלב צדיק אוהב נאמן, נכנסו אל תוך פנימיות לבבו, וכן עשה וקיים, וזרז את עצמו בחזרה, ומברסלב נסע לעיר מאהליב וישר לבית-המדרש, וישב את עצמו בקרן זוית, והתחיל ללמד שעור פסדון בגמרא ושלחן ערוך וכו' מהתחלת ברכות וארח חיים, כאשר הזהירו מוהרנ"ת ז"ל. והכל היה כמו שאמר לו מקדם, השמש קבלו בסבר פנים יפות, וקרבו בכל מיני התקרבות ורחם עליו מאד. ואחר-כך נתודע בעיר, שהסוחר שירד מנכסיו יושב בבית המדרש ולומד, ובאו אשתו וקרוכיו בצעקות וטענות, והוא באחת — שותק ואינו משיב, רק שוקד בתורה כאלו לא קרה שום דבר. עברו עוד כמה ימים, ונעשתה כל העיר כמרקחה, וכל אחד מדבר ממנו, עד שפמה ממכיריו ואוהביו נתעוררו לרחם עליו ועל בני ביתו, ולעשות לו מעמד פרנסה. וקבצו סכום כסף, ויסדו לאשתו מעמד בשוק עם מעט סחורה. והשם יתברך היה בעזרה, שהתחילה להצליח מעט מעט, והוא התחיל לצאת מבית-המדרש לעזר לה, עד שהעסק היה הולך וגדל, עד שהיתה לאשת חיל, והיא המציאה כל הפרנסה ברוח גדול, ובתוך כך שלמה את כל החובות. והוא נעשה עובד השם גדול מאד, ושקד כל ימי חייו בתורה ותפלה והתבודדות, כאשר הורה מוהרנ"ת ז"ל — אשרי לו ואשרי חלקו!

סח.

פעם אחת בליל-שבת-קדש פשהגיע מוהרנ"ת ז"ל בזמירות אל תפלת "ויהא רעוא" שאחר "אתקינו סעדתא", התחיל לבכות, ובכה שם הרבה מאד, וחזר על תבת: "ויזמין ויתיהב לנא מזונא ופרנסתא טבתא בלי צרה ועקתא" פעמים אין מספר, ובפרט תבת "בלי צרה ועקתא", חזר על זה בבכיה רבה מאד מאד. ור' נחמן טולטשינער ז"ל, שהיה אז אצלו, התפלל על זה מאד מאד, למה מבקש ומפציר כל-כך הרבה על פרנסה. וכשסיים מוהרנ"ת ז"ל, העז פניו ושאלו,

למה בכה פה כל-כך ובפרט על פרנסה. והשיב לו מוהרנ"ת ו"ל, כי בשבוע זה היה לו שפע גדול, אך היה מצרות ישראל, כי אז התחילה הגזרה הרעה של חטיפת ילדים, ובאו הרבה בני-אדם אליו עם פדיונות לבקש בעבורם, שבניהם יהיו נשמרים ונצולים מהחוטפים, ועל-כן הוא בוכה ומבקש ממנו יתברך שיתן לו פרנסה "כלי צרה ועקתא", הינו לא מצרות ישראל.

סט.

אחד מאנשי שלומנו מתלמידי מוהרנ"ת ו"ל שהיה סוחר, ונסע פעם עם סחורתו לגירי, ובדרך ירד גשם והכרח לעמד, ופרש יריעת אהל וישב תחתיה, והתחיל ללמד שעוריו הקבועים. ובין כך נסע דרך שם מוהרנ"ת ו"ל, וראה אותו איך שיושב תחת היריעה, ולומד בחשק גדול. וספר אחר-כך מוהרנ"ת ו"ל, שראה איך שהאיש נהנה מאד מהגשם, כי על ידו אי אפשר לו לסחר עכשו, ובין כך היה לו פנאי לעבד את השם יתברך בתורה ובתפלה.

ע.

פעם אחת היו שני עניים, אחד היה מקרב אל מוהרנ"ת ו"ל ואחד היה מקרב אל מפרסם אחד. והיה רגיל זה שהיה מקרב אל המפרסם לומר לזה שמקרב אל מוהרנ"ת ו"ל: אתה מקבל ממוהרנ"ת ו"ל יותר ממה שאני מקבל מהרבי שלי, כי כשאני בא אל הרבי שלי בתחילת החרף, ומספר לפני כל הצטרכותי ומחסורי, והוא נותן לי חלק מזה, והחלק השני חסר לי, ואני תמיד בדאגות ובעגמת נפש גדולה. אבל אתה כשאתה נוסע למוהרנ"ת ו"ל, הוא מאיר בך דעת האמת, ומראה לך שלא חסר לך כלום, ממילא יש לך יותר ממני.

עא.

בזמן מוהרנ"ת ו"ל היה מפרסם אחד בעיר טעפליק, וכל אחד

נכנס אצלו, וספר לפניו צרותיו וכו', זה ספר שיש לו צרות מהפריץ וכו', וזה ספר שחברו מקפח פרנסתו וכו', וזה ספר שעל זה רודף אותו וכו' וכו'. והיתה דרכו של המפרסם לקלל את המצערים של אנשיו וכו'. וכשספרו זאת למוהרנ"ת ז"ל אמר: "גיוואלד א גאנצע נאכט נאהר האלטן אין איין שעלטן, זאל ער בעסער רעדן מיט זיינע מענטשן פון תכלית הנצחי וועט נמתק און פארגעסן ווערין אלע צרות" [הוי, כל הלילה לבלות רק עם קללות, ה'ה טוב יותר, שידיבר עם אנשיו מהתכלית הנצחית, וממילא יהיו נמתקות ונשפחות כל הצרות].

עב.

מוהרנ"ת ז"ל אמר: "סליחות זענען אזוי גרויס אז מען גייט נאכדעם דאוונען ותיקין" [סליחות הוא כל-כך חשוב, שהולכים אחר-כך להתפלל ותיקין], כל-כך הפליא ענין תפלת הותיקין, עד שכל מעלת הסליחות היא שקמים באשמרת, ויכולים אחר-כך להתפלל ותיקין. ופעם אחת דבר הרבה מענין תפלת הותיקין, ואמר — כשמתפללים ותיקין, אז יש לו לפניו יום שלם לעסק בו בתורה ועבודת השם יתברך, ומה גם שאז המחין צלולים והעולם שקט עדין, כי על-פירב עוד ישנים אז בידוע, ועל-כן אז בנקל להתבטל אליו יתברך בתפלתו (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נב), ונתפלה היא בנעימות יותר אז מאשר יתפלל יותר מאחר. וכבר אמר רבנו ז"ל, שהצדיקים שוגים במה שמתפללים מאחר.

[ואמר לי ר' לוי יצחק, שאנשי שלומנו קבלו על עצמם קבלה חזקה מרבנו ז"ל להתפלל ותיקין בזמנים אלו: שביעי של פסח, שבועות, תשעה באב, הושענא רבא, פורים, וקבלה זו קבל רבנו ז"ל מהבעל-שם-טוב הקדוש. הינו אף אלו שלא התפללו כל השנה

ותיקין, אך בזמנים אלו הקפידו מאד להתפלל ותיקין ויקא.

עג.

ר' נחמן טולטשינער ז"ל אמר לאחד שהיה משבח לפניו מאד ויקא את הפרנסה עם איזה משרה ביער (לפי יקנת התבודדות על-פי דעתו של רבנו ז"ל), והשיב לו ר' נחמן טולטשינער ז"ל: "צו ויין אליין אין וואלד, אבער מען קען ווערן איין גרויסער ערליכער איד" [להיות לבד ביער או שיכולים להיות איש בשר גדול, על-ידי התבודדות כראוי], אדער פארקערט מען קען ווערן אין גרויסער הולטאיי" [או להפך — יכולים להעשות בעל עברה גדול, רחמנא לצלן], על-ידי מחשבות והרהורים, רחמנא לצלן.

עד.

אחד מאנשי שלומנו התאונן לפני ר' נחמן טולטשינער ז"ל, שאפשר לו להתפרנס על-ידי משרה אצל אחד מאנשי שלומנו, אם היה חפץ בו, ומחמת שהוא ממאן בו, מכרח הוא להיות נושא משרה זו אצל אחד מקלי העולם, ונמצא, שאינו יפה לו ברוחניות בעבודת השם יתברך. והשיב לו ר' נחמן טולטשינער ז"ל: "מדוע לא תזכר ואת העורבים צויתי לכלכלך", נמצא שפרנסת אליהו היתה גם-כן על-ידי "העורבים", ועל-כן אין עליך לפל בדעתך בשביל זה.

עה.

והיתה דרך אנשי שלומנו היקרים, אלו שעבדו אצל פורקי על לדבר עמהם דבורי אמונה, והיו משמחים אותם, ועל-פירוב מרב תמימותם השפיעו עליהם לטובה, ונעשו בעלי תשובה אמתיים, ובאמת מי שדבוק בו יתברך בדבקות אמת על-ידי רבוי התבודדות, אינו מתירא מפל אלו השוטים, כי בעוונותינו הרבים, מי שאין לו אמונה, הוא כמו שוטה בלי דעת, ועל-כן אם סבב השם יתברך

סבות שצריך לעבד אצל פורק על, רחמנא לצלן, עליו לדבר עמו דבורי אמונה בדרך שמחה ובדרכי נעם. ורבנו ז"ל אמר פעם למוהרנ"ת ז"ל: "דו רעד ווארום דו פוילסט" [אתה תדבר כי אתה פועל], כי הדבור יש לו כח גדול, ועל-כן אשרי מי שמנצל את עבודתו, ומדבר שם דבורי אמונה והשגחה פרטית, ועל-ידי-זה יכול להחזיר בני-אדם בתשובה.

עו.

ידועה אצל אנשי שלומנו עבודת והתלהבות האיש האלקי ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, אשר מגיל צעיר הכניס בעצמו בתמימות והפשיטות של רבנו ז"ל, ותמיד עסק בתפלה והתבודדות, והתמיד בלמוד התורה הקדושה שעורים כסדרן כרצונו של רבנו ז"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן עו), והיה נזהר מאד בקימת חצות בכל לילה, כשהתחתן בפעם הראשונה, ועוד היה אז בגיל צעיר, קנה לו חתנו דוד גדול (והוא כלי גדול לעשות בו דבש דבורים), למען תהיה לו פרנסה. והיתה דרכו לשים אותו על גג הבית, ושם עשו את הדבש, ומחמת שר' אברהם ז"ל היה כלו קדש עוד מימי נעוריו, ולא היה רגיל אל ענינים אלו כלל, מחו ומחשבתו היו דבוקים רק בתורה ובתפלה ועבודת השם יתברך, על-כן היה כל הענין מוזר בעיניו, אף לא היה יכול להתנגד אל חותנו, ועל-כן לא דבר מאומה, והניח שישמיו את הדוד על גג ביתו. פעם אחת בא חותנו לבקר ולראות את שלום פרנסתו, וכשבא לביתו — לא מצאו, וחשב בדעתו, אלף ואעלה על-כל-פנים אל עליית הבית לראות אם כבר עשה חתנו איזה דבש, ויהי אף עלה ופתח את פתח הדוד, ויבהל מאד, כי ראה את חתנו ר' אברהם יושב שם בתוך הדוד ומתבודד עמו יתברך, כי השתמש בדוד לחדר מיוחד על העליה וכו', והקפיד עליו חתנו מאד מאד, ומאז התיאש כבר ממנו, והלך בפתי גפש, וספר לאשתו:

"בטלן כמו חתני, עוד לא ראיתי"...

עז.

ופעם אחת הביא לו חותנו כמה שקים תפוחי אדמה, שיעסק במשא ומתן קצת, הינו שימכר אותם ויהיה לו איזה רוח מיד ליד, כי רצה להרגילו במשא ומתן, ומחמת שר' אברהם היה דרכו תמיד לדבר עמו יתברך, והיה דבוק בו יתברך בדבקות אמת, על-כן עמד כך בשוק על-יד שקיו עם התפוחי אדמה, ופתאום עבר איזה עני, ונתישב ר' אברהם, הלא רבנו ז"ל אמר (לקוטי-מורה"ן, חלק א', סימן ב'), שעל-ידי צדקה או חזו במדת המשפט ומתקבלות התפלות, ועל-כן נתן להעני בחנם הרבה תפוחי אדמה, וכשראו עניים אחרים, שאברך זה מחלק תפוחי אדמה בחנם, סבבוהו וגם הם בקשו ממנו, והוא נתן לכל אחד חלקו, עד שנשא נקי לגמרי, וחזר אל ביתו מלא שמחה עם הרוח הגדול שהרויח, שחלק כל-כך הרבה צדקה לעניים.

עח.

אף אחר-כך כבר לא עלה על דעת שום ברך, שילך לעסק איזה עסק בעסקי העולם הזה, כי היה מתמיד עצום בתורה הקדושה, והרבה להתבודד עמו יתברך מדי יום ביומו ובלה, משך כל ימי השבוע בשדות וביערות, והיה תמיד מלהב מאד מאד בתשוקה עצומה אחריו יתברך, וזכה למה שזכה עין לא ראתה וכו', כאשר נראה קצת מחבורו הקדוש על הלקוטי-מורה"ן (באור הלקוטים), ואף-על-פי-כן היה כל ימי חייו נעלם ונסתר מפל העולם, ולתכלית ההפוך וכו' חשבוהו, וכן היה נעלם ונסתר מרב רבם של אנשי שלומנו. ובאמת הוא היה הגבר אשר על ידו נשארה הנקדה הפנימית של אור רבנו ז"ל, כי אצלו לא היו שום ותורים, ותמיד דבר עם אנשיו (בחורים וקצת אברכים שהתלכדו סביבו) רק מתפלה והתבודדות ועבודת השם יתברך, ואשר אין שום תכלית

אחרת רק עבודת ה' יתברך, וביותר הרבה לדבר בענין קימת חצות, ואשר אז הוא הזמן הכי מבחר וכו', והקים תלמידים רבים, ואפלו אלו מאנשי שלומנו שעסקו בעסקי העולם הזה בעסק פרנסה, אשר היו כרוכים אחריו, היו חדושים נפלאים, ובכל עת פנוי שהיה להם התמידו בתפלה והתבודדות.

עט.

פעם אחת היה אחד מאנשי שלומנו עובד בבית דפוס, ובעל הבית הדפיס גם ספרי השפלה ומינות, רחמנא לצלן, ובא אליו לשאל מה יעשה, והשיב לו, שיאמר לבעל-הבית, שיתן לו עבודה אחרת, ובשביל זה יעבד לו בחנם עוד כמה שעות וכן עשה, אף בעל-הבית שהיה רשע וכו', התעקש שהוא ידפיס דיקא את ספרי השפלה ומינות, רחמנא לצלן, ולא ידע מה לעשות, ובפרט שהיתה בביתו עניות גדולה מאד, והיה לו בית מלא ילדים, ועל-כן שאל את ר' אברהם, ומחמת שר' אברהם התנהג שאף פעם לא אמר חנות דעתו, על-כן לא ענה לו, רק בא אל ביתו, וכתב על חתיכת נייר, שאסור להדפיס שום ספרי מינות, והלך לו. וכשבא הלה לביתו, ומצא את הפתקה, תכף-ומיד עשה מעשה, והעתיק דירתו למקום אחר, ולא הלך עוד לעבד אצל המדפיס הנ"ל, ואף שכל הענין היה תלוי כמעט בפקוח נפש, כי נשאר בלא לחם לאכל וכו', אף ר' אברהם מרב שנאתו את המינים והמסיתים ובפרט את זהמת קרחיהם הרעים, לא היה יכול לשנות דעתו, אף שבדרך כלל לא היה עקשן, וכן לא אמר שום דעות.

זה גסח הכתב שכתב ר' אברהם ז"ל, ונמצא אצל אחד מאנשי שלומנו

כבוד ידידי ר' שמואל מאיר, גרו יאיר. אודות שאלתו בדבר

ההדפסה אשר שאל מאתי, עלה כעת ברעיוני, כי בלי ספק נמצא ביכלתו להתעקש בבקשתו מבעל הדפוס, שבאשר יגיע לידו דף או עמוד מדברי הכפירות והחרופים, יחליף ויתן זאת העבודה לפועל אחר, ולא מידו תצא פעלה כזאת, להחטיא את הרבים בכפירות הנשטות לעבודה זרה ממש, ואשר על כאלה חייב האדם למסור את נפשו — יהרג ואל יעבר, ובפרט שהמחרף גרוע מכלם כמבאר בדברי חכמינו, וזכרונם לברכה. גם אם אין ביכלתו למסור את נפשו, ולעזוב לגמרי עבודת חטא הרבים כזה, על-פל-פנים יש ביכלתו לקבל על עצמו זאת המסירות נפש. להנות את בעל הדפוס בעבודה חצי שעה בכל יום יותר מפועלים אחרים [ואפשר יותר מחצי שעה], ואפשר בעד זה היתרון יגמל אותו בעל הדפוס זה הגמול הנאמר לעיל, אשר לא יפסיד ויחסר כלל בזה, ואני עשיתי מה שמטל עלי להזהירו ולהודיעו מכל זאת, ויותר אין להאריך. נאום ידידו ואוהבו ומיעצו לחייו בגוף ובנפש.

אברהם חזן.

ולפרש בשלום המוסר כתב זה, ה' שמואל העשיל, גרו יאיר, ומאליהם יבינו, שלדעתי יש להם להתחבר, שביקשו שניהם זאת הבקשה מבעל הדפוס ובכל לב ונפש, באשר יבקש האדם על חייו הגשמיים בכל לב ונפש מהבא להרגו, חס ושלום; כי המחטיאו קשה מההורגו [כמבאר בדברי חכמינו, וזכרונם לברכה]. וגם בתחלה יבקשו ויתפללו על זה מהשם יתברך, אשר בידו לב כל נפש [פלגי מים לב מלך וכו'], "ובקשתם משם וכו' ומצאת, כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך".

ידידו ואוהבו אברהם חזן"ל.

פ.

ר' אברהם בר' נחמן ז"ל אמר: "דער הייליגער רבי וועט אויס

פִּירָן זַיִן זאָך מיט בעלֵי בָתִּים און סוֹחֲרִים אַזוי שײַן ווי מיט די עובְּדי הַשֵּׁם. [רַבֵּנוּ ז"ל יוציא מִהֲכַח אֶל הַפֶּעַל עֲנִינוּ עִם הַבְּעָלִי בָתִּים וְהַסוֹחֲרִים כְּמוֹ הַעוֹבְּדֵי הַשֵּׁם]. (וְדַבֵּר זֶה רָאוּ בַּחוּשׁ, שֶׁכָּל אֶלוּ מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ אֶפְלוּ הַסוֹחֲרִים וְהַבְּעָלִי בָתִּים הַפְּשׁוּטִים, שֶׁהַשְּׁלִיכוֹ חֲכָמָתָם הַמְדָּמָה, וְסָלְקוּ אֶת דַּעְתָּם וְצִיתוּ אֶת רַבֵּנוּ ז"ל בַּתְּמִימוֹת וּבַפְּשִׁיטוֹת גְּמוּרָה, דִּיקָא מֵהֶם הָאִיר אוֹר רַבֵּנוּ ז"ל בַּעוֹלָם, וְקִדְּשׁוּ שֵׁם שָׁמַיִם בְּרַבִּים עַל־יְדֵי עֶצֶם הַפְּלָגַת הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, שֶׁעֲסָקוּ וְקָרְבוּ הַרְבֵּה הַרְבֵּה בְּנֵי־אָדָם אֶל דַּעְתּוֹ הַקְדוּשָׁה שֶׁל רַבֵּנוּ ז"ל, וְהִנֵּהגָתָם וַיֵּשׁוּב דַּעְתָּם הִיתָה לְהַפְּלִיא, פְּלֵאֵי פְּלֹאוֹת).

פא.

ר' אברהם בר' נחמן ז"ל הֵיזָה רָגִיל לוֹמַר: "עַם וְעוֹט נֶאֱדָר קוֹמַעַן אַ יוֹנֵגְעֶרמָאן וואס וועט ליכטיג מאכן דעם רבינ'ס זאך, אין זייער פיל וועלן קענען מקרב ווערן צום רבי'ן דורך איהם" [עוד יבוא אברך אחד, שיאיר את דבר רבנו ז"ל, ורבים יתקרבו לרבנו ז"ל על ידו], ותהיה עליו הרבה מחלקת, וזה יהיה כל הנסיון וכו'.

פב.

ר' לוי יצחק אָמַר לִי, אֲשֶׁר כָּל אַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַסוֹחֲרִים שֶׁהוּא הַפִּיר, הִיתָה לָהֶם קְבִיעַת עֵתִים לְתוֹרָה וְלַתְּפִלָּה. וְזוֹכֵר כְּשֶׁהָיָה נִכְנָס אֶל חֲנוּת שֶׁל אֵיזָה אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, מֵצָא עַל הַשְּׁלֶחֶן הַמּוֹן סְפָרִים מְנַחִים זֶה עַל זֶה: תְּהִלִּים, מִשְׁנֵיאוֹת, שְׁלֶחֶן עֲרוּךְ, עֵין יַעֲקֹב, תְּקוּנִים, לְקוּטֵי־מִוֶּהֶרֶן, לְקוּטֵי־תְּפִלוֹת וְכוּ', וּבְכָל סֵפֶר הָיָה "קִנְיִיטִשׁ" (סִימָן), וְתַכְף־וּמָיד כְּשֶׁלֹּא הָיָה קוֹנֵה נִכְנָס לַחֲנוּת — עֹסֵק בַּתוֹרָה. וְכָל שָׂפֵן אֶלוּ אֲשֶׁר מִסְחָרָם הָיָה לְנִסְעַ מַעִיר לַעִיר, נִשְׁאוּ עִמָּהֶם שֶׁק עִם סְפָרִים, וְלָמְדוּ בַּדֶּרֶךְ.

פג.

אֶחָד שָׂאֵל אֶת ר' לוי יצחק, הֵיכֵן לוֹקָחִים כָּל־כֶּף הַרְבֵּה זְמַן

לְקַיֵּם רְצוֹן רַבּנוּ ז"ל, וּלְהַשְׁלִים כָּל הַשְּׁעוּרִים שְׁצוּהָ עָלֵינוּ (עין שיחות ה'ר"ן, סימנים: עו, כח). וְהַשִּׁיב: "לְכָל יֵשׁ זְמַן, רַק לֹא לְדַבְרִים בְּטָלִים". אִם יִקְבֹּל עַל עֲצָמוֹ לֹא לְדַבֵּר דְּבָרִים בְּטָלִים, רַק דְּבוּרֵי תוֹרָה וּתְפִלָּה, וְאִפְּלוּ כְּשִׁצְרִיף לְדַבֵּר עִם בְּנֵי-אָדָם יִהְיֶה עֹקֵר דְּבוּרָם מֵאֲמוּנָה וְיִרְאֵת שָׁמַיִם וּמַרְבָּנוּ ז"ל וְעֲצוּתוֹ הַקְדוּשׁוֹת, אֲזִי יִהְיֶה לוֹ זְמַן עַל הַכֹּל, כִּי הַדְּבָרִים הַבְּטָלִים לוֹקְחִים אֶת מַח הָאָדָם וְאֶת זְמָנוֹ. וְסִפֵּר, שֶׁרָאָה אֶצֶל אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ, שֶׁהִזְדַּרְזוּ מְאֹד בְּכָל יוֹם לַחֲטֹף אִיזָה טוֹב קֹדֶם שִׁפְנָה הַיּוֹם, בְּאִפְּן שִׁיְהִיָּה בְּכָל יוֹם אִיזָה טוֹב, וְלֹא יֵצֵא הַיּוֹם בְּהֶבֶל גְּרִיק, חֶסֶד וְשָׁלוֹם.

פד.

ר' לוי יצחק אָמַר: מִי שֶׁאֵין לוֹ מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת, זֶהוּ עֹקֵר הָעֲצָבוֹן שֶׁבָּא מִהִמָּמוֹן, כִּי לְהַפּוֹךְ — מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת, הוּא שׂוֹמֵחַ בְּחֶלְקוֹ תָּמִיד בְּכָל מָה שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְחֵי חַיִּים טוֹבִים וְנִעְיָמִים, וְשׁוֹם דְּבָר אֵינוֹ מְבַלְבֵּל אוֹתוֹ.

פה.

וְאָמַר, מִשָּׂא וּמִתֵּן שִׁיף אֶצֶל כָּל אָדָם בְּפִרְטֵי פִּרְטִיּוֹת, אֵף אֶצֶל אֵלֹו שֶׁאֵינָם עוֹסְקִים בְּאִיזָה עֵסֶק מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה.

כִּי הוֹצָאָה וְהַכְנָסָה זֶה נִקְרָא מִשָּׂא וּמִתֵּן, כָּל אֶחָד שֶׁמְקַבֵּל מִמוֹנוֹ, צָרִיף לַחְקֹר וּלְהִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב אֵיךְ הוּא מְקַבֵּל מִמוֹנוֹ — הָאֵם הוּא בְּכִשְׁרוֹת? וּכְשֶׁהוּא מוֹצִיא מִמוֹנוֹ צָרִיף לַחְקֹר וּלְהִתְיַשֵּׁב הֵיטֵב, לְהִיכֵן מוֹצִיא מִמוֹנוֹ — אִם בְּקִדְשָׁה, אוֹ חֶסֶד וְשָׁלוֹם, לְהַפּוֹךְ?

וְזֶהוּ מָה שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (שְׁפָת לֹא), שֶׁשׁוֹאֲלִין לְמַעַלָּה אֶת כָּל אֶחָד בְּפִרְטֵי פִּרְטִיּוֹת: נִשְׂאָתָּ וְנִתְּתָּ בְּאֲמוּנָה? הָאֵם הִיָּה קִבְּלַת מִמוֹנְךָ וְהוֹצָאָתָם בְּקִדְשָׁה וּבְאֲמוּנָה, אוֹ חֶסֶד וְשָׁלוֹם, לְהַפּוֹךְ.

פ.ו.

ר' לוי יצחק ספר לי, שהוא קבל שנה אחת קעסט מחותנו ר' אהרן קובליטשער, וכשנגמרה השנה הלך לשאל את ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, מה יעשה עכשו, ומהיכן יתפרנס, האם יעזב הכל או יקח לעצמו איזו משרה. והשיב לו ר' אברהם בר' נחמן ז"ל: פעם בא אברהם אחד אל מוהרנ"ת ז"ל, ושאל אותו מה יעשה, הוא רוצה לעזוב הכל ולעסק רק בתורה ובתפלה? השיב לו מוהרנ"ת ז"ל: ציר בדעתך, מעמידים אחד אצל חבית מלאה זהב, ואומרים לו: נותנים לך זמן שתי שעות לספור ("צו ציילען"), וכמה שתספור במשך אלו השתי שעות תוכל לקחת לעצמך. והוא מתחיל מיד לספור שלא יפסיד אפלו רגע ("א שאד יעדער מינוט" — חבל על כל רגע), אך באמצע נעשה רעב מאד עד כלות הנפש, אך יודע שאם יפסיק מלספור, יהיה לו הפסד גדול, כי בתוך כך יעברו השתי שעות. מה עושה, "גיט ער א בייס און ציילט וויטער" [הוא נותן נשיכה בחתיכת לחם וסופר עוד]. וסיים לו: "קענסטו אזוי טהאן מעגסטו עפעס עוסק זיין" [אם אתה יכול לעשות כך, מתר לך לעסק באיזה עסק], כאומר מי שכל רעיונו הוא רק על התכלית הנצחית, ואינו חפץ שום דבר רק אותו יתברך, ויודע כי הזמן פורח מאד, ועוד מעט יהיה מכרח לעזוב את העולם, אדם כזה לא מבלבל אותו העסק, ער גיט א בייס" [עוסק באיזה עסק], "און ציילט וויטער" [עוסק בעבודת השם, התבודדות וכו'], ויותר מזה לא אמר לו. והבין ר' לוי יצחק שמתכונן עם הספור אליו, והתחיל ללמד עם נערים גמרא בקובליטש, וזו היתה פרנסתו. ואמר לי אז, כי יחידי סגולה יכולים לעזוב הכל, אבל לא רב העולם, כי הבטלה תעבירו על דעתו, וסוף כל סוף לא יעשה שום דבר בעבודת השם וילך בטל בבבלבולים. ותלמידי רבנו ז"ל, אף שהיו צדיקים נוראים ועובדי השם נפלאים ובעלי מדרגות והשגות, אף-על-פי-כן עשו איזה עסק בפרנסה, וזה אינו מתנגד לזה כלל. ואמר ר' לוי יצחק, שהוא ראה שכל אלה שלא היתה להם שום משרה ופרנסה, לא הצליחו בעבודת ה', כי התחילה העניות והדחקות להיות אצלם,

והיא העבירה אותם מדעתם ומדעת קונם, והיו תמיד בעצבות ובמרירות. וכל אלה שהיתה להם איזו משרה ופרנסה גדלו והצליחו, והיתה להם קביעות עתים לתורה קודם העסק ובאמצע העסק ואחר העסק, ועוד חלקו צדקה לאחרים ביד רחבה, והיו תמיד שמחים ומיִשְׁבִּים.

פז.

ובאמת אלו אשר עוסקים במשא ומתן, או יש להם איזו משרה בפרנסה, צריכים התחזקות עצומה שלא יפלו בדעתם כלל, אדרבה גם בשעת העסק והמשא ומתן יהיו דבוקים בו יתברך, ו'הן' שלהם יהיה 'הן', ו'ה' לאו' שלהם יהיה 'ה' לאו', ויהיו תמיד בשמחה עצומה, ואז תהיה מלאכתם נכללת בל"ט אורות, ל"ט מלאכות המשכן (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יא), כי מי שעוסק בעסק, צריך להכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ועל-כן כשכבר סבב השם יתברך סבות לטובה, שהוא יעסק בעסק זה מעסקי העולם, על-כן צריך לראות איך יכולים למצא אותו יתברך בעסק זה דיקא שהוא עוסק; כי באמת מה שאנו רואים, שכל אחד בוחר איזה עסק ופרנסה אחרת, זהו מכון ממש מהשם יתברך בהשגחת אין סוף ברוך הוא, ומצד שרש נשמתו הוא צריך לעסק בעסק זה דיקא ובמשא ומתן זה דיקא, וצריך לעבד ולשאת ולתן עם אלו בני-אדם דיקא ובהם היום דיקא, והכל מכון ממש ממנו יתברך, כי כל דבר שבעולם, יש בו נצוצות הקדושה שנפלו בשעת שביירה, ושביירה היא בחינת אותיות שנשברו ונפלו לכל דבר ודבר מזה העולם, וכל דבר יש לו שעה, וצריך לבא בשעה זו לאדם זה שהוא משרש אחד עם אותו הנצוצות שיש בזה הדבר, וכשמגיע זה הדבר לאדם זה, והוא מקבל חיות מזה הדבר, הינו מהאותיות הנשברים שיש שם, על-ידי-זה נכללין האותיות הנשברים בזה האדם בחיות שלו, ונעשה מהם קומה שלמה, ומתפשט בחיות של כל הגוף, ועל-ידי-זה נשלמין האותיות, ויש להם שלמות, וצריך לשהות הדבר אצל זה האדם

להשתמש בו, עד שנפסקין האותיות והנצוצות השיכים לשרשו, אחר-כך יוצא מרשותו לאדם אחר שהגיע העת שתהיה עליה לאותיות הנשארים שהם משרש אחד עם האדם האחר, ועל-כן יוצא מרשותו, ולפעמים חוזר הדבר וכא לאותו האדם שהיה שלו מתחלה, כי מתמת שלא היו לו אז חלקי נפש, רוח, נשמה אלו, לא היה יכול אז להשלים האותיות אלו עד עתה שהגיעו לו אלו חלקי נפש, רוח ונשמה, שעל ידם יכול להשלים אלו האותיות הנשארים, ובין כך הצריך לשהות אצל אחר, וכשמשלים האותיות אלו, נתוסף לו הארה בנפש, רוח ונשמה שלו, מתמת הארות אותיות אלו שהגיעו אליו ונשלמו אצלו, ועל-ידי הארה זו מאיר בשרש נפש, רוח ונשמה שלו (עין לקוטי-מזהר"ן, חלק א', סימן נד).

פח.

ובדברים אלו יש בהם סתרי נסתרות, אשר אם רק יתודע לאדם כל ענינו ועסוקו, למא הוא דיקא צריך לעסק בעסק זה מעסקי העולם?! ולמא דיקא עם אנשים אלו?! ולמא הרויח עכשו מעות?! ולמא הפסיד עכשו מעות?! היה תמיד שמח, ולא היה עושה עליו שום רשם כל עסקי העולם הזה כלל, אדרבה בכל דבר היה רק מוצא תמיד אותו יתברך, והיה תמיד שמח וטוב לבב, והיה מרבה בצדקה וחסד; כי באמת צריך שתדע, אהובי, אחי, ותחקק היטב בדעתך, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, אף כשעלה ברצונו יתברך לברא את העולם, צמצם את עצמו ועשה התלל הפנוי וכו', ובתוכו ברא את כל הבריאה כלה: דומם, צומח, חי, מדבר. ובאמת אפלו אחר התלל הפנוי, גם שם יש מציאותו יתברך, כי בלעדיו יתברך אין קיום לשום דבר, רק הצמצום היה במח האדם שלא יבין את זה. וידוע אשר משם נתהיה גם בחינת השבירה וכו', שלא יוכלו לקבל את האור וכו'. והענין הוא, כי (תהלים לג, ו): "בדבר ה' שמים נעשו", ו"בעשרה מאמרות נברא העולם" (אבות ה), ובכל דבור ומאמר יש

בכִּכּוּל אוֹתוֹת שָׁבוּ הוּא אָמַר וְהוּא עָשָׂה אֶת פְּרָטִי זֶה הַבְּרִיאָה וְאוֹתוֹתָיו, וְהוּא יִתְבָּרַךְ מִחַיָּה וּמִקְיָם וּמִהֵנָּה אֶת זֶה הַדָּבָר, כְּמוֹ שֶׁפִּרְשׁ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ (תהלים קיט, פט): "לְעוֹלָם ה' דְּבָרָךְ נִצָּב בַּשָּׁמַיִם", מֵאִזְ שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שִׁיְהִי רָקִיעַ, דְּבָרוֹ יִתְבָּרַךְ עוֹמֵד וְאוֹמֵר: יְהִי רָקִיעַ; וְכֵן בְּכָל דָּבָר וְדָבָר וּבְכָל פֶּרֶט וּפְרָט מִעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, יֵשׁ שֵׁם נִצּוּצֵי אוֹתוֹת, שֶׁהֵם הַחַיּוֹת אֱלֻקוֹת, הַמַּחַיָּה וּמִהֵנָּה וּמִקְיָם אֶת זֶה הַדָּבָר; וְעַל-כֵּן אִם אֵין אָדָם מַשִּׁים לֵב לְכָל זֶה, מִשֵּׁם נִשְׁתַּלְשֵׁלֶת כָּל בְּחִינַת הַשְּׂבִירָה, רַחֲמָנָא לְצִלָּן וְכוּ', וּמִשֵּׁם בָּאִים הַמְרִיבוֹת וְהַסְּפָקוֹת וְחִלּוּקֵי דַעוֹת וְעֻצּוֹת שֵׁשׁ בְּפִרְנָסָה וּבַעֲסָק זֶה וְכוּ', אוֹ בְּפִרְנָסָה וְעֶסֶק זֶה וְכוּ', וְכָל זֶה מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שֵׁם לְבוֹ וְדַעְתּוֹ הֵיטֵב אֶל הָאֱלֻקוֹת שֶׁמְלַבֶּשֶׁת בְּדָבָר זֶה, אֲכַל תִּכְף-וּמִיד כְּשֶׁאָדָם הָעוֹסֵק בְּאִיזָה עֶסֶק, מִכְנִיס בְּמַחוֹ וּבְדַעְתּוֹ אֶת אֱלֻקוֹתָיו יִתְבָּרַךְ שֵׁשׁ בַּעֲסָק זֶה, אִזִּי מִתְחִיל לְהֹאִיר בּוֹ נִשְׁמָתוֹ בְּאוֹר הָאוֹרוֹת. וְזֶהוּ כָּלֵל הַמַּצּוּוֹת הַתְּלוּיֹת בְּכָל עֶסֶק וְעֶסֶק מִעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, כְּגוֹן: "לֹא תִחַרֵּשׁ בְּשׁוֹר וַחֲמֹר יִחָדְדוּ" וְגו', אוֹ "לֹא יִהְיֶה לָךְ בְּכִסֵּף אֶבֶן וְאֶבֶן גְּדוֹלָה וְקִטְנָה" וְגו'. וְכֵן בְּכָל פֶּרֶט וּפְרָט מִעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, שֵׁשׁ בָּהֶם כָּלֵל הַמַּצּוּוֹת, וְהֵם הֵם הָאוֹתוֹת הַמְּלַבְּשׁוֹת בְּאוֹתוֹ חֵלֶק הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן שְׁלוֹ, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמִּקְיָם אֶת הַמַּצּוּוֹת הַתְּלוּיֹת בַּעֲסָק שְׁלוֹ דִּיקָא, אִזִּי מְרִים וּמַגְבִּיָּה אֶת הָאוֹתוֹת הַתְּלוּיֹת בַּעֲסָק הַמַּשָּׂא וּמִתֵּן שְׁלוֹ דִּיקָא, וְאִזִּי מַעֲלָה וּמַגְבִּיָּה אֶת הַנִּצּוּצוֹת הַקָּדוֹשִׁים, וּמֵאִירָה לוֹ הָאֶרֶת נֵעַם זִיו שְׂכִינַת עֶזוֹ דִּיקָא בְּהֶאֱרָה נוֹרָאָה וְנִפְלְאָה.

פט.

וּבְאַמַּת בַּעֲלֵי עֶסֶק וּבַעֲלֵי מַשָּׂא וּמִתֵּן יְכוּלִים לִרְאוֹת אֶל הָאֱלֻקוֹת בְּגִלּוּי יוֹתֵר מִיּוֹשְׁבֵי אֶהָל, אִם רַק יִטּוּ הֵיטֵב לִבָּם וְדַעְתָּם אֶל זֶה; כִּי רוֹאִים שֵׁשׁ לְאַחַד חֲנוּת, וּמִימִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ יֵשׁ גַּם-כֵּן אוֹתֵן הַחֲנִיּוֹת, וְלִפְעָמִים הֵם עוֹד מוֹכְרִים בְּזוֹל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ, אֶף-עַל-פִּי-כֵן בָּאִים וְנִכְנָסִים קוֹנִים אֶצְלוֹ, עֹכְשׁוֹ, אִם לֹא יִהְיֶה טַפֵּשׁ, וְיוֹדֶה עַל הָאֻמַּת, יִרְאֶה עֵין בְּעֵין הַשְּׁגָחָתוֹ יִתְבָּרַךְ, אִיךָ שֶׁהוּא יִתְבָּרַךְ

משגיח עליו, ומזמן לו קונים אלו, ומדוע לא נכנסו בחניות אחרות? ומי שאין לו שכל, אזי תולה את זה ב"כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה". ובאמת הוא טפש, כי מדוע נכנסים ובאים אצלך, בשעה שיש על ירך בדיוק אותן חניות, ומוכרים סחורה יותר טובה ממך יותר בזול ממה שאתה מוכר, אלא על פרחך אתה רואה שיש פה יד השם, ואלו בני-אדם דיקא, שנכנסים ובאים אצלך, ורוצים דיקא את הסחורה הזו, יש להם שיכות אליך דיקא ואל הסחורה הזו דיקא, מטעם ברור הנצוצות השיכים לשרש נשמתם דיקא. וכן הוא בענין הימים, מדוע בא קונה זה ביום זה דיקא, וקונה זה ביום אחר, וכן כמה פעמים אותו הקונה חוזר ובא כמה פעמים, עד שבסוף קונה, וכן כמה פעמים יושב ומחכה בכליון עינים כל היום ולא בא ונכנס שום קונה, ובערב קדם שרוצה לסגר, אזי בא קונה ולפעמים הרבה קונים. ועל-כן מי שיש לו רק מעט דעת ושכל בקדקדו, יודה על האמת, הלא דבר הוא, ובנודאי יש בזה סתרי נסתרות מסוד הבריאה ומסוד ברור הנצוצות, ואז כשיתודע ויתאמת אצלך ענין זה, לעולם לא תפל בדעתך, אפלו שיהיה ההפוך, שתהיה לך חנות, ויבא אחר ויעשה חנות על יד חנותך, וימכר אותה הסחורה שיש לך בזול גדול ויפסיד לך. אחי, אחי! אם עין אמת תהיה לך בכל הנאמר לעיל, לא יעשה אצלך שום רשם, אדרבה, תדע בידיעה ברורה ומחלטת, כי הכל מצד שרשי הנשמות ותקוני עולמות וברורי הנצוצות שיש בענין זה, ולא יעשה אצלך שום רשם כלל, אדרבה, תהיה תמיד בשמחה עצומה, ותבטח בו יתברך.

צ.

ומחמת שכל אנשי שלומנו הקרים, שעסקו במשא ומתן ובמלאכות שונות וכו', ידעו את הידיעה הנ"ל היטב היטב, על-כן יש אצלנו המון ספורים מאנשי שלומנו בעלי בתים פשוטים, בעלי מסחר ומשא ומתן, בעלי מלאכה, איה שקדשו שם שמים בריבים

על-ידי הנהגתם ובטחונם בו יתברך, ואיך שתמיד דברו עם הקונים והעוסקים עמם בדבורי אמונה ובטחון, וחקו ואמרו אותם, וקרבו רבים אליו יתברך, ומה גם בשעת המשא ומתן והעסק היו דבוקים בו יתברך בדבקות אמת.

צא.

וספר לי אחד מאנשי שלומנו, שפעם אחת נכנס באומן אצל אחד מאנשי שלומנו שהיה סנדלר (והיה אדם פשוט מאד), אך תמים אמת, ובשעת תפירת הנעלים דבר הרבה עם השם יתברך בהתלהבות ובהשתוקקות גדולה אליו יתברך, וכשנכנס אליו לתקן הנעלים, מצאו יושב ותופר מנעלים, ודבוק בו יתברך בדבקות עצומה, ומשתוקק אחריו יתברך, ובכל תפירה ותפירה גנח גניחה עמקה: "איי, רבונו של עולם" וכו'. והלה לא ראה אותו איך שנכנס ועמד כך קצת זמן, והסתפל עליו, איך שהסנדלר מלהב מאד, והתלהב ממנו, ופתאום הרים הסנדלר את העינים ורואה אותו עומד שם, ענה ואמר לו בתוך כדי דבור: "יש לי שאלה לשאל אתכם, היות שיש לי השתוקקות גדולה לדבר אליו יתברך, בתוך שאני מתקן המנעלים, האם עלי לרחץ את ידי, כי אני נוגע בנעלים..." והתפעל זה מאנשי שלומנו מאד משאלה כזאת, סנדלר פשוט אין לו דאגות אחרות... רק כנ"ל, ומרב התפעלותו לא היה לו מה להשיב. ואחר-כך ספר זאת לר' נשקה (נכד מוהרנ"ת ז"ל), והשיב לו, כי גם הוא מצא אותו פעם כך, ושאל לו אותה שאלה, ומרב התפעלות מדבקות כזו אצל סנדלר פשוט, לא היה לו גם-כן מה להשיב.

צב.

וספר לי אחד מאנשי שלומנו, שפעם אחת נכנס אל סנדלר אחד מאנשי שלומנו, ובתוך שתקן את המנעלים, היה שר לעצמו בנגון התעוררות גדול הפסוק (תהלים קיט, נט): "חשבותי דררי

ואשיבה רגלי אל עדותיך, והדגיש את תבות: "ואשיבה רגלי", ובקש מהשם יתברך שהרגלים שינעלו את אלו המנעלים ילכו רק אל עדותיך — לקיים מצוותיך, ולא ילכו למקומות אסורים, וכן חזר על זה בכל פעם בעבודתו.

צג.

וכעין ספור זה מספרים גם מאחד מאנשי שלומנו שהיה בלן (שקורין מקנה איד), והיתה דרכו לבקש הרבה ממנו יתברך בשעה שעשה מקנה נקיה (פרישע מקנה): "רבנו של עולם, כל מי שיטבל במקנה זה, שיהיה לו הרפור תשובה, וימשך לבבו אליך יתברך".

וכשספרתי את זה לאחד מאנשי שלומנו, ענה ואמר לי: מה זה חדוש אצלך, הנה אחד מאנשי שלומנו... היתה לו מסעדה, והוא היה רגיל לאכל שם, וכמה פעמים שאל אותו: "למה במאכלים שלך אני מרגיש טעם גן-עדן, והברכת-המזון שלי היא בחיות ובהתעוררות ודבקות". והשיב לו בשחוק קל: "...יש לי תבלין אחד שאני מכניס במאכלים..." וכשהתחיל להתעקש: "מהו התבלין שלך?" השיב לו בתמימות ובפשיטות: "התבלין שלי הוא התבודדות, כשאני מבשל את המאכלים, אני מבקש הרבה מהשם יתברך, שמי שיאכל את המאכלים, שיתעורר לבבו אליו יתברך וישוב בתשובה".

צה.

וספר לי, שראה אצל בעל המסעדה הנ"ל מדה נפלאה של חסד שהיה עושה עם עניים. היה לו חדר מאחורי המטבח, ושם היתה דרכו לתן לאכל לעניים בחנם, והיו באים אצלו מדי יום ביומו עניים מרודים, שבורים ורצוצים ועוזבים מבלי משפחה וכו', אשר אף אחד לא היה מסתכל עליהם, כי מרב עניות הלכו בבגדים קרועים וכו' וריח רע וכו', והוא רחם עליהם, והיתה דרכם להפגס

מאחורי המסעדה, ושם אכלו, והיה תמיד שמת. ואף שהיו לו כמה מלצרים שהביאו את המאכלים אל האורחים, אף לעניים היתה דרכו להוליך בעצמו, והיה עומד עליהם ומשמש, ואומר בכל פעם: "אכלו, אכלו!" והביא להם לחם ולזה מרק וכו', והיה לו עסק גדול עמהם, ואף שאדם אחר לא היה יכול לעמד שם, מרב הריח הרע, רחמנא לצלן, שהיה מבגדיהם בדרך עניים עזובים, רחמנא לצלן.

צו.

[אגב יש להעיר ולעזרר, מי שיש לו מסעדה, יכול לקנות לעצמו עולם הבא בסבה קלה על-ידי שיאכיל עניים ולו לא יחסר כלום בידוע, כשמבשלים איזה תבשיל ובפרט מרק וכו', כבר לא אכפת אם יוסיף עוד מים וכו', ועם חתיכת לחם ומרק חם יכולים להחיות עני. וחקמינו הקדושים, זכרונם לברכה, אמרו (תענית כג): איתתא שכיחא בביתא ויהבא ריפתא לעניי ומקרבא הנגיתיה ואנא יהיבא זונא ולא מקרבא הנגיתיה [מעלת האשה יותר מהאיש, כי היא בביתה, וכשנותנת צדקה לעני, נותנת לו איזה מאכל, ויש לו תכף הנאה מזה, מה שאין כן איש כשנותן מעות, והוא צריך לילך ולקנות בעצמו]. ולך נא וראה מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (סנהדרין קג): "עשן המערכה ועשן פסל מיכה מתערבין זה בזה, בקשו מלאכי השרת לדחפו, אמר להן הקדוש-ברוך-הוא, הניחו לו, שפתו מצויה לעוברי דרכים, עין שם; ובמדרש (במדבר רבה י יד): אמרו על מיכה, לפי שהיה מקבל אורחים, נכתב שמו בשם הצדיקים, עין שם; עמד וראה והשתומם מעלת המאכיל עניים, ומפאן תוכחה מגלה לאלו הזוכים לעשות חתונה לבניהם ולבנותיהם, ומבזבזים הון רב לצרכי סעדה (והוא דבר מפרסם, שאחר-כך הרב מה שנושאר זורקים באשפה), וכשבאים ונכנסים אילו עניים לאכל, בעל השמחה מסתפל עליהם בעין רעה, הלא אין לה שטות גדולה מזו, הלא כשתאכיל עניים בשמחתך יעלה הזיווג

יפה, ויצליחו דרכם. וידוע מה שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שפת קנו): על בתו של רבי עקיבא, שאמרו לו בלדאי, שביום חפתה תמות, והיה דואג מאד, ולמחרת אחר החתונה אמר לה אביה: "בתי, מה מעשה טוב עשית?" אמרה לו: "אתמול בלילה כשהיו כל בני החתונה טרודים בשמחתי, נכנס עני, ואף אחד לא הרגיש בו, קמתי ממקומי, ונתתי לו לאכל, והחייתי אותו". והשיב לה רבי עקיבא: "עכשו אני יודע באיזו זכות נצלת ממיתה? בזכות שנתת לאכל לעני". ומצאו בביתה נחש הרוג וכו', עין שם בגמרא הספור באריכות. וכן אמרו חכמינו הקדושים בזהר הקדוש: למה עברו על אברהם אבינו כל אלו היסורים עם עקדת בנו? כי בשעה שעשה סעודה ביום הגמל בנו, היה כל גדולי הדור, ולא היה שם עני, ובא המקטרג לקטרג וכו', וכן אצל איוב כשעשה משתה לבניו — לא נתן לעניים, ועל-כן עבר עליו מה שעבר, כל מיני יסורים מרורים, רחמנא לצלן, עין שם; ועל-כן "החכם עיניו בראשו", וזמן בשמחתו עניים (ואולי יש לומר, שלכך נתרבו, בעוונותינו הרבים, עכשו הגטין, כי בעוונותינו הרבים, כשעושים חתונה מגרשים עניים בבזיונות, פוק ותשפח), ועל-כן מי שרוצה שהזוג יעלה יפה, זמן עניים לחתנת בניו ובנותיו, ויאכילם משופרא שופרא, ויתן להם בעין יפה עד מאד].

צז.

ובענין הכנסת אורחים ולהאכיל עניים יכולים להאריך ספר שלם ממעלת ענין זה, ואיך שאנשי שלומנו היו נזקרים בזה מאד מאד, ויש על זה המון ספורים, כי במצוה זו של הכנסת אורחים דקדקו אנשי שלומנו מאד מאד, והיתה דרכם לעשות גורל בבית-המדרש, מי שיקח את האורח, כי כל אחד היה חפץ בו מאד וכו'. וידוע אשר פעם אחת שאלו אנשי שלומנו את מוהרנ"ת ז"ל, מה היה כתוב בספר הנשרף (עין בספר פעלת הצדיק, אות תקפו), והשיב: "דבר אחד אני יכול לומר לכם, כי שם היה כתוב נוראות נפלאות

ממעלות הכנסת אורחים, ובפּרָטיות להציע לו מטה. [וְהִיְתָה דְרָכּוֹ
 שֶׁל ר' מִיכָלִי (נֶכֶד מוֹהֲרֵנ"ת ז"ל) בְּשָׁעָה שֶׁהָצִיעַ מֶטֶה לְאוֹרֶחַ,
 לִשְׁכַּב קֹדֶם עָלֶיהָ בַּעֲצָמוֹ, לְרֹאוֹת אִם הִיא נוֹחָה לִשְׁכַּב עָלֶיהָ]. וְאִם
 יִהְיֶה בְּרָצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, אַחֲבָר סֵפֶר מִיָּחָד עַל מַצּוֹת הַכְּנָסַת אוֹרְחִים,
 וְהַמּוֹן סְפוּרִים נִפְלָאִים מֵאֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַיְּקָרִים, וְאִיךְ הִתְנַהֲגוּ עִם
 אוֹרְחִים וְכו', עַל-כָּל-פָּנִים עֲכָשׁוּ שֶׁנִּתְרַבּוּ הַמְּשַׁלְּחִים מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל
 בְּחוּץ לְאַרְץ, צְרִיכִים אֲנָשִׁי חוּץ לְאַרְץ לְהִזְהָר בְּזֶה מְאֹד מְאֹד, וְאִפְלוּ
 אִם קָשָׁה לְהַכְנִיס אוֹרֶחַ לִישׁוֹן, אָבֵל לִתֵּן לְעֵנִי מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל לֶאֱכֹל,
 בְּזֶה אֵין שׁוֹם תְּרוּץ כָּלֵל, כִּי, תִּהְלֶה לֹאֵל, אֲכַל אֵינוֹ חֹסֵר בְּחוּץ
 לְאַרְץ, וְעַם קִצַּת מָרָק חֵם יְכוּלִים לְהַחֲיוֹת יְהוּדִי. וְצָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, יְדִידִי
 הַיְּקָר, כִּי אוֹרֶחַ מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל יְכוּל לְהִסְתַּוֵּב מִשְׁבַּת לְשְׁבַת, וְלֹא
 יִכָּנֵס בִּפְיוֹ אֵיזָה מֵאֲכָל חֵם, וְיֵשׁ שְׁאֲפָלוּ גַם בְּשְׁבַת אֵינוֹ טוֹעֵם חֲמִין,
 כִּי אֵין לוֹ מִי שִׁיאָרְחוֹ, עַל-כֵּן אִם אַתָּה רוֹצֶה לְקַנּוֹת לַעֲצָמָךְ עוֹלָם
 הַבָּא, וְכֵן אַתָּה רוֹצֶה שֶׁיִּתְרַחֵב לְךָ בְּפִרְנִסְתָּךְ, וְיִהְיֶה לְךָ נַחַת מִבְּנִיךְ
 וּמִבְנוֹתֶיךָ, וְיִהְיֶה לְךָ שְׁלוֹם-בֵּית, רֵאָה לְאַרְחַת מִפְּעַם לְפַעַם אֵיזָה
 יְהוּדִי מֵאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וְתִתֵּן לוֹ לֶאֱכֹל חֲמִים, וְאֵל יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ קֵל
 דְּבָר זֶה, כִּי אֵת נַפְשׁוֹ אַתָּה מְצִיל. וְאִם הֵייתָ יוֹדֵעַ וּמְרַגֵּשׁ אֵת צַעֲרִם
 שֶׁל עֲנִי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַמִּסְתַּוֵּבִים בִּינֵינוּ, הֵייתָ נֹזֵהר בְּזֶה מְאֹד.

צח.

ידוע אצל אנשי שלומנו, איך שרַבְנוּ ז"ל הַחֲמִיר מְאֹד מְאֹד,
 שֶׁלֹּא לְהַטּוֹת מִהַשְׁלָחַן עֲרוּךְ כִּי הוּא זֶה. וּבִפְרוּשׁ אָמַר (עֵין
 שִׁיחֻת-הַר"ן, סִימָן כט), שְׁכָל אִישׁ יִשְׂרָאֵלִי מְחַיֵּב לְלַמֵּד בְּכָל יוֹם אֵיזוֹ
 הַלָּכָה בַּשְׁלָחַן עֲרוּךְ, עֵין שָׁם; וּבְשָׁעָה שֶׁהַדְּפִיס אֵת הַ"לְקוּי־
 מוֹהֲרֵנ"ן" בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה (שְׁנַת תקס"ח), נִכְנָס אֵלָיו אֶחָד מֵאֲנָשִׁי
 שְׁלוֹמֵנוּ, וְהִרְאָה לְרַבְנוּ ז"ל אֵיזָה חֲדוּשׁ שֶׁתִּדַּשׁ עַל-פִּי הַקְּדָמוֹתָיו,
 וְנִהְיֶה רַבְנוּ ז"ל. וְאַחֲרֵכֶךְ עָנָה וְאָמַר לוֹ: אֵיךְ מַעֲגֵט קְנִיטְשָׁן מִיֵּין
 סֵפֶר וּוי אִיר וּוִילֵט נָאָר פּוֹן אֵיִין סְעִיף קִטָּן שְׁלָחַן עֲרוּךְ זָאָלֵט אִיר
 נִישְׁט אָפּטֶרעטן [אַתָּם יְכוּלִים לְהַפִּךְ בְּסִפְרֵי בְּאֵיזָה צַד שֶׁתִּרְצוּ, אָבֵל

העקר לא להטות מסעיף קטן מהשלחן ערוך]. ועל-כן היו אנשי שלומנו נזהרים ביותר לא לעסק באיזה משא ומתן שאסור על-פי שלחן ערוך, ואף שהיו יכולים לעשות עשירות מפלגת, היו מותרים על כל זה, כי הלא כתוב בשלחן ערוך להפוך. ופעם אחת ספר לי אחד מאנשי שלומנו (והיה נראה אדם פשוט מאד מאד), כשבא לארצות הברית תכף-ומיד אחר המלחמה, היה שבור ורצון, כי אבד, רחמנא לצלן, את אשתו ובניו, רחמנא לצלן, ולא היתה לו פרנסה, והלך למספרה להיות ספר. ומחמת שדרכו היתה בסוף היום קדם השנה להתבודד עמו יתברך, ולעשות לפניו יתברך חשבון מה עשיתי ביום הזה וכו', וכן בבקר קדם אור היום היתה דרכו להתבודד מה יעשה ביום זה וכו', על-כן כשעשה חשבון הנפש, וספר לו יתברך: "רבוננו של עולם, היום גזזתי לך וכו' יהודים את הזקן והפאות..." והתחיל לבכות, ובכה מאד: "רבוננו של עולם, בזה אכלה את ימי ושנותי ולעשות פרנסתי, על-ידי שאגזז ליהודים זקן ופאות?!" ותכף-ומיד זרק את מלאכתו זאת, כי על-פי שלחן ערוך אסור דבר זה, כי אחד הניקף ואחר המקיף חייב.

צט.

ר' נפתלי כהן (חותן ר' אברהם בר' נחמן ז"ל), היה בנאי, והוא היה הקבלן והבנאי שבנה את הקלוז באומן, וכשגמר, ראה את זה כמר אחד, והלך להתנדע מי היה הקבלן, ואחר-כך הלך אל המלוכה, ובקש מהם שיראו לצוות בתקף המלכות את הנ"ל, שיבנה לו בית עבודה זרה (קלויסטער), כי היתה נראית לו מאד עבודתו, ובאה פקודה מהמלוכה אליו שיבנה לכמר וכו', וביני לביני ברח ונסע לארץ ישראל, ועל-ידי-זה נצל. (ובבואו לארץ ישראל, רצו הערבים שיבנה להם שעון שמש על הר הבית, ולא רצה בשום אופן).

וביותר היו נזהרים אנשי שלומנו שהיו סוחרים ועסקו במשא

ומתן עם נשים באסור יחוד, והקפידו על זה מאד מאד. כי הוא אסור חמור מאד, ואין על זה שום היתר. וכבר אמרו חכמינו, זכרונם לברכה (קדושין סב.): כל שעסקיו עם הנשים — סורו רע וכו', עין שם; ואין על זה שום היתר כלל, ובפרטיות כי ההסתכלות בנשים בעצמה היא עברה, וכעין שאמרו חכמינו ו"ל (נדרים כ.): כל הצופה בנשים — סופו בא לידי עברה, עין שם; ועל-כן כשהצרכו לעשות עמהן משה ומתן, עשו כל מיני פעולות שבעולם לא להסתכל עליהן, ומכל שכן לא לקחת מעות מידיהן. וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ברכות ס.) על הפסוק (משלי יא, כא): "יד ליד לא ינקה", המרצה מעות לאשה מידו לידה, כדי להסתכל בה, לא ינקה מדינה של גיהנום, עין שם. וצריכים רחמים רבים להנצל מזה, ורבינו ו"ל ספר פעם אחת מעשה מהבעל-שם-טוב הקדוש. פעם אחת היה עשיר אחד, והיה מפרסם בכל העיר לקמצן גדול, שאינו נותן צדקה כלל, ועל-כן שנאו אותו כל בני העיר ובזו אותו כל ימיו, ולא רצו אפילו לדבר עמו, וכשמת — לא רצו לקברו וכו'. ולבסוף נתגלה כי רב הצדקות שקבלו העניים בעיר היו ממנו, אך עשה הכל בהצנע ובסתר ובאפן שלא יתודע, וסבל תרפות ובזיונות כל ימיו, ואפילו בעת מיתתו סבל תרפות ובזיונות, כי לא רצו לקברו וכו'. וכן היה איש עור, שהיה מנגן בכל השמחות והחתנות שבעיר, והיה מחזק לעור כל ימיו, ולבסוף נסתלק מן העולם, ונתגלה כי באמת לא היה עור כלל, רק מחמת שפרנסתו היתה לנגן בכלי זמר בחתנות, ובדרך כלל מתאספות שם נשים וכו', והוא לא רצה להסתכל עליהן, על-כן עשה עצמו עור, והיה מפרסם כל ימיו לאיש עור, ענה ואמר הבעל-שם-טוב הקדוש, כי למעלה יושבים שניהם בהיכל אחד ומדרגתם שוה, על-כל-פנים רואים מזה איך שצריכים לשמר על העינים, ובפרטיות איפה שמצויות נשים, ומכל שכן מי שאמנותו עם נשים.

קא.

בעיר טעפליק הייז אַחד מאַנשי שלומנו, שהיז מסחרו עם תכשיטי נשים, והיז דרכו לקום בכל יום קדם אור היום, ויצא אל השדה, ובכה מאד ובקש ממנו יתברך, שלא יכשל בשום הסתכלות רעה או בהרהורים רעים, חס ושלום, והיז צועק בקולי קולות, וזה היז לו לחק קבוע כל יום שהיז צריך לסחר בו עם נשים, יצא קדם אור היום אל השדה, ובקש הרבה ממנו יתברך שישמר אותו מכל רע.

קב.

אנשי שלומנו מספרים על הרב החסיד ר' מתתיהו מאומן ז"ל, שהיז קדוש וטהור מרחם אמו, עוד מימי קטנותו היז שומר את עיניו לבל יסתכל על נשים, והיז מתמיד עצום, תמיד למד בתשוקה עצומה, והיו רבותיו מכריחים אותו לצאת לחוץ ולשאף אויר צח, למען חזק כוחותיו ובריאותו, ואף-על-פי-כן היז תמיד מתחמק בחזרה והמשיך בלמוד, וכך התנהג כל ימי בחרותו, דרכו הייתה אז ללמד מסכת, וחזר עליה פעמים אין מספר (יש אומרים שלמדה ק"א פעמים), ואחר-כך התחמק, והמשיך בעבודתו כך גם אחר החתונה — להתמיד בלמוד, והיז עומד על יד סטגדר שעות רצופות, ולמד גמרא בדרך — לחזר מסכת (מאה פעמים ואחת), וחזתנו התחיל לרדף אותו — הייז, מה הייז עם פרנסה, והוא מרב דבקותו אל התורה ואל הקדשה, לא שת לבו אליו, ועשה חזתנו בתחילה פעלה שילמד על-כל-פנים עם נערים, אף מחמת שעם נערים צריכים לבטל הרבה עד שמסבירים להם וכו', וכן צריכים להוריד את עצמו אליהם וכו', ומחו היז דבוק רק בתורה ובקדשה, על-כן ברח חזרה לבית-המדרש, והמשיך בלמודו. וכשראה חזתנו שאין זו עצה, על-כן עשה לו חנות מכלת (כל מיני מאכל) באפן שתהיה לו פרנסה, והוא באין בררה נכנס לשם, אבל גם הייתה לו גמרא, וחזר בה בדרך, וכשנכנס קונה, מכר לו

מה שרצה, ותכף-ומיד המשיך ללמד, ומחמת רב קדשתו היה נזהר מאד בשמירת העינים, תכף-ומיד כשרק הרגיש שנכנסה איזו אשה, סבב פניו אל הקיר, והניחה לקחת מה שרצתה, וצוה להניח את המעות על השלחן, וסבב פניו בחזרה והמשיך, פעם אחת נדמה היה לו שנכנסה אשה לחנות, וסבב פניו אל הקיר, ומחפה ומחפה, וחש שאינה יוצאת מהחנות, והוא שומע איך שהקונה מחטט כאן וכאן ואינו לוקח, והוא לא רצה להפך פניו, כדי שלא יכשל אפלו בראיה, ופתאום נכנסה אשתו, ונבהלה מה נעשה כאן, עומדת עז ואוכלת מכל טוב באין מפריע, ובעלה ר' מתתיהו פניו אל הקיר. אז ראו אשתו וחותנו, כי אין שום עצה, והניחו אותו לחזור לבית-המדרש. אף-על-פי-כן היו רודפים אותו, ובפרט חותנו, והוא מרב תמימותו ופשיטותו שהיה דבוק כל-כך בלמוד הגמרא, כשרדפו אותו, היתה דרכו באמצע הלמוד, בשעה שהזכיר את שם תנא או אמורא, היה אומר: רבא הצילני, אבבי הצילני, ובכה מאד, וכן יתר התנאים כשהזכיר שמותיהם בתוך למודם וכו', והפל היה בתמימות ובפשיטות גמורה, ובאמת בלי שום ערמומיות, ואז סבב השם יתברך, שעבר דרך עירתם הרב הצדיק מרדכי ז"ל, והוא שמע מאנשי העיר, שיש כאן אברך מתמיד גדול וכו', ועל-פני הטריח את עצמו, ונכנס אל חותנו, והזהיר אותו שיתנהג בכבוד לחתנו, והטיל עליו אימה יתרה, ומאז נהג בו כבוד גדול, והשם יתברך סבב עמו בחסדיו המרבים, וזכה אחר-כך להתודע מרבנו ז"ל, והתקרבותו היתה בדרך פלא, כי מצא ספר "עלים לתרופה" מכתבי מוהרנ"ת ז"ל, ופתח במכתב הראשון משנת תקצ"ו (מכתב קפב), ששם מספר מעצם המחלקת שיש עליו שזורים עליו אבנים, והוא בצרה גדולה של סכנת נפשות ממש, ובאמצע פתיבת המכתב הגיעה פקדה מהפאליציע [משטרה], שמכרח לעזוב את העיר ברסלב, ולעקור תכף-ומיד לעיר נעמירוב, ובתוך כל הצרות כותב מכתב התחזקות לבנו ר' יצחק, שיחזק עצמו מאד, ומעוררו לעבודת השם יתברך וכו', עין שם; וכשראה ר' מתתיהו את המכתב הזה, עמד משתומם — היתכן שהיה אדם כזה, שבתוך מעוף הצרות והיסורים יחשב

כל-כך על התכלית, עד אשר יש בכחו עוד להאריך במכתב לחזק גם אחרים בעבודת השם יתברך? ! והתחיל לחקור מי היה זה האיש, עד שנתודע מדרכי רבנו ז"ל. ואז נכנס בעבודת השם יתברך ביתר שאת וביתר עז, והיתה עבודתו בעבודת השם יתברך להפליא פלאי פלאות, ובפרטיות עבודת התפלה שלו, כל דבר שהיה צריך, התפלל רק אליו יתברך, וכך המשיך על עצמו ועל אחרים ישועות ורפואות. ואחר-כך זכה לקבע דירתו בעיר אומן, והיה יושב בקביעות בקלויז ולומד בהתמדה ובתשוקה עצומה, והיו אנשי שלומנו מספרים, כי למד במתיקות כזו, אשר מי שהיה שומע נגון למודו, היו נמאסות אצלו אחר-כך כל התאוות. ובקלויז התמיד מאד בטור ושלחן ערוך עם כל הפוסקים, וכל אנשי שלומנו חדרו לקראתו ביראת הכבוד, כי ראו עין בעין שהאיש הזה הוא כלו קדש, ואין לו שום קשר אל העולם הזה, ור' אברהם בר' נחמן ז"ל היתה דרכו לקום מלפניו, והיה תמיד בשמחה עצומה ובשוב הדעת נפלא.

קג.

ובאמת אף שדרך כזו לזרק אחר גוי כל הכלי העולם הזה, היא דרך ועבודה גדולה, ובפרט שהיתה תקופה של משך שנה אחת, שלא יצא ר' מתתיהו מכתלי בית-המדרש, פי מקוה היה בקלויז, וכן היו מביאים לו לאכל וכו', ולא היה אכפת לו כלל מהכלי העולם הזה וכו', אף-על-פי-כן מוהרנ"ת ז"ל למד אתנו דרך אחרת, וכאשר אמר פעם אחת לר' ישראל מטעפליק ז"ל, שהיה חדוש נפלא בתבערת לבבו אליו יתברך, והיה מתבודד ימים שלמים, והיה דבוק בו יתברך באמת, ואמר לו פעם בזה הלשון: "ישראל, איך האב נאך פון דיר קיין הנאה גישט איך זאל זעהן ווי דו פאלסט אראפ און דער נאך זעה איך ווי דו דער האלסט דיר נואלט איך פון דיר הנאה גיהאט [ישראל, עדין אין לי הנאה ממך, כשהייתי רואה איך שאתה נופל, ואף-על-פי-כן אתה מחזק את

עצמך, אז היתה לי הנאה ממך]. כאומר, כי האדם אינו מבטח כלל שיכול להשאר קיים וכו', ואם יהיה חזק באמת בדעתו לקבוע לעצמו שעוירים קבועים בתורה הקדושה, והעקר — יהיה רגיל לדבר עמו יתברך, אז לעולם לא יפל, ואפלו שיצטרך לעשות איזה עסק בעסקי העולם הזה, שום דבר לא יבלבלו. וכן אמר רבנו ז"ל (שיחות-הר"ן, סימן נא): הפקרות אין צריכים כלל וכו', דהינו להפקיר הכל וכו', עין שם; ובאמת, מי שחזק באמונה הקדושה בו יתברך, והוא רגיל לדבר עמו יתברך בלשון שמדבר בה, שזה נקרא 'התבודדות', אדם כזה לעולם לא יפל בדעתו, ואפלו שיהיה לו ההכרח לעסק במשא ומתן וכו', ואפלו שיהיה לו ההכרח לנסע נסיעות וכו', אף-על-פי-כן לעולם לא יפל ממדרגתו, ושום דבר ופגעי הזמן לא יבלבלהו, כי תפלה והתבודדות הן כמו אויר לנשימה. וצריך להיות כל-כך רגיל בזה, עד שתמיד יעסק בזה — בין בביתו, בין בדרך, בין בעסקו בעסקיו וכו' וכו', תמיד יהיה רגיל לדבר עמו יתברך, ואז לעולם לא יפל בדעתו, ויהיה חזק כעמודא תקיפא.

קד.

אצל העולם נסבם, באפן שיהיה עובד השם וצדיק גדול, צריך להשליך כל עסקי העולם הזה אחר גוו, ואסור לו לעסק בשום עסק שבעולם, ותכף-ומיד פשהוא עוסק באיזה עסק, אדם זה כבר אינו יכול להיות עובד השם וצדיק גדול וכו', ומזה נתהיה כל ענין של המפרסמים של שקר וכו', ובני-אדם נתלים עצמם במאן שהוא וכו', מפרישים אדם וכו', וסוגרים אותו בחדר מיוחד וכו', ועושים אותו אליל וכו'. ורבנו ז"ל בא לעקר דבר זה מן העולם, (ובשביל זה היתה עליו כל-כך הרבה מחלקת); כי רבנו ז"ל מגלה את האמת כמו שהיא, והוא מגלה ומפרסם אמתת מציאותו יתברך, ואיך שכל איש ישראלי יש לו נשמה, ויכול להתקרב אליו יתברך ולהשיג פלאי פלאות — אם ירצה באמת, ואין זה תלוי בעסק כלל; כי אפלו מי שעוסק בעסק משא ומתן, ועסקיו על-פי התורה, הוא יכול

להיות עובד השם וצדיק גדול מאד מאד. ורבונו ז"ל הקפיד מאד מאד על אלו שאומרים, שמי שהוא יחסן או פדומה, ויקא הוא יכול להתעלות, ואמר על עצמו, אפלו אם היה בא מהפחותים והירודים שבִּישְׂרָאֵל, היה גם־כן מגיע אל מדרגתו, על־ידי תקף עבודתו ורצונו וכסופיו אחריו יתברך.

קה.

יש דבור מרבנו ז"ל: דאס ה' יתברך האט ליב א געפערגלטיין איד [השם יתברך אוהב יהודי מבשל], הינו מי שעובר עליו מה שעובר, ואף־על־פי־כן הוא מתזק עצמו. ודבר זה ראו אצל אנשי שלומנו הקדושים, שהיו בעלי מלאכה וכו', ועבר עליהם מה שעבר — כל מיני צרות ויסורים, רחמנא לצלן, אף־על־פי־כן חזקו עצמם בכל מיני התחזקות באמונה פשוטה בו יתברך, ובטחו בו בבטחון חזק עד מאד, וחזקו עצמם בכל המצבים. וספר לי אחד מאנשי שלומנו, שבשעת גזרת גרוש ספרד, שעבר על כלל ישראל מה שעבר, רחמנא לצלן (במובא כבר בספרים הנדפסים בענין זה). ומובא בספר "שכט יהודה", שמעיה קטנה הצליחו כמה עשרות משפחות לעלות על אגיה קטנה וברחו. ובאמצע הדרך מתו רבים מדבר ומשאר מחלות, רחמנא לצלן. ולבסוף טבעה האגיה, ורק יהודי אחד עם אשתו ושני בנים נצלו בדרך גם על ספינת הצלה. ויהי כבואם סמוך לאיזה מדבר — גרדו, והתחילו לילך על היבשה, ותכף־ומיד פשרק התחילו לילך, התעלפה האשה ומתה, ולא היתה לו שום בררה וקברה שם על המקום. ואחר־כך הלך עם שני בנים, והתעלף גם הוא, ושכב על הארץ בלי הכרה, רחמנא לצלן, ואחר־כך פשהוטיב לו קצת, ופקח את עיניו ועמד על רגליו, מצא את שני בנים שוכבים על הארץ מתים ברעב, והרים ידיו לשמים, ואמר: "רבון כל העולמים, הרבה ראיתי צרות ישראל בעיני, לפני עיני מתה אשתי ושני בני, ואני רואה שאתה מנסה אותי לעזוב את אמונתי בך, חס ושלום, תדע, כי לא יועיל שום דבר, אני אשאר

דבוק בך". וכך הרבה לדבר עמו יתברך. אחר-כך חפר בידי אֶת העפר, והֵיךָ עפר קשה מאד, ואסף עפר ועשבים ועלים, וכסה את גופות שני בָּנָיו והֵלֵךְ לוֹ. וְסִים זֶה מַאֲנִשִּׁי שְׁלוֹמֹנוֹ, כִּי הוּא רָאָה בְּעֵינָיו, שְׁעֵבֶר סְפוּר כְּעֵין זֶה, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, עַל אֶחָד מַאֲנִשִּׁי שְׁלוֹמֹנוֹ, שְׁמַתָּה אִשְׁתּוֹ בְּמִיתָה מְשֻׁנָּה, וְכָל בָּנָיו מֵתוּ בְּרָעַב, וְהוּא עָמַד עַל עָמְדוֹ, וְהִתְבּוֹדַד עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמוּנָה חֲזָקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ.

קו.

ובאמת, בעוונותינו הרבים, עבר על כלל ישראל מה שעבר במלחמת העולם השנייה, מיתות משנות ואכזריות כאלו, אשר לא היתה כזאת מיום ברא אלקים אדם על האדמה וכו', ואף-על-פי-כן האוידים שנצלו מהאש, נשארו חזקים וקיימים באמונה הקדושה בו יתברך — אשריהם ואשרי חלקם! ואין לנו על מי להשען, אלא על אבינו שבשמים. ועם ישראל כחם הוא רק בפיהם, כמאמרם זכרונם לברכה (מדרש תהלים קד, ב): פיהם של ישראל — חרבם; ואין כחנו אלא בפה. ועקר שלמות האמונה הוא רק תפלה ובקשה והתבודדות, להתבודד עמו יתברך, ולבקש ממנו יתברך בתמימות ובפשטות גמורה כל מה שצריך — בין ברוחניות ובין בגשמיות, ומי שחושב שיש לנו אילו כחות בידינו, וכאלו בכחנו לעשות מלחמה ולהמשיך פרנסה וכדומה, זוהי כפירה גמורה; כי עם ישראל הם למעלה מהטבע והמזל, ואנו משגחים רק ממנו יתברך, ואין לנו שום כחות בידינו כלל רק בפינו — "תפלה ובקשה", ואפלו מי שיש לו פרנסה וכו' ואפלו עשירות וכו', צריך שיידע, כי הכל ממנו יתברך, ולא בידי ובהכמתו השיגה וכו'; כי רואים בחוש שיש חכמים יותר גדולים ממנו ובעלי גבורה וכו' יותר ממנו, ואף-על-פי-כן הם עניים מרודים וחסרים לחם לאכל וכו', הרי כי הכל ביד השם, ורבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כג): מי שנפל בתאות ממון, וחושב שבפח השיג חיל, השכינה צועקת ובוכה עליו ק"ם קולות "קלני מראשי קלני מזרועי", ומסבירו הרב הקדוש מטש"הרין ז"ל, למה דיקא בלשון כזה - קלני מראשי קלני

מזרועי, כי בדרך כלל מי שיש לו פרנסה או עשירות וכו', תולה את זה בכך שיש לו ראש טוב, על-כן הוא מצלח כזה, או יש לו ידים זריזות, על-כן מרויח כל-כך הרבה, מה שאין כן, מי שאין לו פרנסה או עשירות וכו', זה מסכה שאין לו ראש טוב ואין לו ידים זריזות, ועל-כן צועקת ובוכה השכינה: "קלני" — אתה מבזה אותי "מראשי", "קלני" — אתה מבזה אותי "מזרועי", כאלו הכל תלוי בראש טוב, ובזרועות זריזות וכו'. ובאמת זוהי כפירה גמורה שנתפשטה בדורות אלו, ורבנו ז"ל בא לעקר עבודה זרה זו, ולידע כי לישראל אין שום כחות — רק בפה, בתפלה ובקשה, שיחות ותפלות, לבקש מלפניו יתברך ברחמים ובתחנונים כל מה שצריכים, בתמימות ובפשיטות, בלשון שרגיל בה, ודבר זה נקרא 'התבודדות'. ומי שחזק בזה כל ימי חייו, אף שיעברו עליו כל מיני נסיונות קשים, יעבר על הכל, וישאר באמונה חזקה בו יתברך, ותמיד יהיה לפני מראה עיניו אמתת מציאותו יתברך, ואיך שאין בלעדיו יתברך כלל, ואפלו דומם, צומח, חי, מדבר, הכל לכל אלקות גמור הוא, והוא יתברך מנהיג כף את עולמו, ברצותו מרחיב וברצותו מקצר וכו', ואנו בידי כחמר ביד היוצר, ועל-כן אין עלינו לשאל ולחקר שום קשיות וחקירות של הכלל, העקר רק לדבק עצמנו בו יתברך, ולהמשיך על עצמנו בכל פעם ערכות, נעימות, זיו חיות אלקותו יתברך. אחי, אחי! אין לך עוד נעימות וערכות וחיות וזיו יותר מדבקות אחת בו יתברך, ולדבר עמו יתברך באמת ובתמים, ולספר לו יתברך את כל מה שעובר עליך בפירטי פרטים, ודבר זה רוצה רבנו ז"ל להאיר בכל פר ישראל; אשרי השומע לו ושוקד על דלתות ספריו הקדושים המלאים עצות והדרכות ישרות נעימות ומתקנות; אשרי שיאחז בהם תמיד, ויברח מכל מיני פתות של לצים מבית ומבחוץ, ואז טוב לו לנצח ועולמך תראה בחייה. אף שמר את עצמך מהלצים שבדור, שהם הם הערב-רב, שנתערבו בינינו, בעוונותינו הרבים, והם הם חבלי משיח, והם הם המעפכים ביאתו; ועל-כן אם אתה רוצה שתמשך עליך פרנסה ושפע של עשירות, אחז עצמך באמונה פשוטה בו יתברך, ותהיה

חזק בבטחון חזק, ואז תראה נפלאות רבות, והשם יתברך יעשה עמך נסים למעלה מהטבע והמזל, רק חזק ואמץ.

קז.

כל אלו מאנשי שלומנו שהסתכלו בכל יום היטב היטב על אחריתם ותכליתם הנצחית, ולא הטעו את עצמם, הם דיקא גדלו והצליחו עד מאד, וזכו למה שזכו, ואף שהיו בעלי מלאכות פשוטים כמו סנדלרים וחיטים וכו' וכו', אף-על-פי-כן "האבן זיי זייער גוט גימאכט אויף דעם עולם" [עשו טוב מאד בעולם]. וכבר אמר רבנו ז"ל, שהעולם הזה מטעה את האדם מאד, עד שנדמה לו, שהוא יחיה לעולם, ועל-ידי-זה דוחפים מיום אל חבירו: "מחר אהיה איש פשר, מחר אעשה תשובה" וכו', אבל לא-כן הצדיקים, כמו שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (קהלת רבה ז, ט): "והחי יתן אל לבו" — אלו הצדיקים שנותנים מיתתן כנגד לבם, עין שם; ועל-פן הם בורחים בכל יום אליו יתברך, ומסיחים דעתם מכל העולם, ומחיים את עצמם עם כל נקדה טובה שיש בהם, ועל-ידי-זה זוכים לדבק את עצמם עמו יתברך, ומאירה עליהם ערכות נעימות זיו שכנית עזו יתברך.

קח.

היו סוחרים מאנשי שלומנו, שהיתה להם קביעות חזקה לומר בכל יום ח"י פרקים משניות, ובכל פעם חטפו מתוך הטרדה ובלבול הדעת וכו' עוד פרק ועוד פרק, ולא הלכו לישן עד שסימו הח"י פרקים, וכן היו נוהרים מאד באמירת "יום תהלים" בכל יום, והיה מרגלא בפומיהו מה שאמר רבנו ז"ל: "אשרי הזוכה לאכל בכל יום כמה פרקים משניות, ושותה כמה קפיטלעף תהלים", וככה בלו ימיהם ושנותיהם מתוך תמימות ופשיטות אמתית, מלבד מה שהתמידו בכל יום בתפלה והתבודדות, לדבר ולשיח עמו יתברך בלשון שרגילים בה, וכן בשעור קבוע בשלחן ערוך, שמאד מאד

הזהיר על זה רבנו ז"ל, לכל אנשי שלומנו בחק קבוע, שלא יחסר להם יום אחד מבלי למוד שלחן ערוך, ועוד שאר עבודות שזכו לחטף בזה העולם — אשריהם ואשרי חלקם מהאשר הנצחי שזוכים עכשו שם בעולם העליון.

קט.

בעיר טעפליק היה אחד מאנשי שלומנו, ושמו ר' חיים לייב, והיה למדן גדול ועובד השם נפלא, דבוק בו יתברך בדבקות אמת. ודרכו היתה להתבודד עמו יתברך שעות רבות בכל יום, מלבד השעורים הקבועים שהיו לו בכל חלקי התורה הקדושה, והיה עני מדכא, ופרנסתו היתה — כשהיה יומא דשוקא (יריד), היה עומד שם עם דגים מלוחים (הערינג), וקנו אצלו, ומזה היה חוסר לפרנסתו. פעם אחת בימות החורף כשחזר לביתו בלילה, והיה אז קר גדול בחוץ, ויצא שהוא היה בטבעו חלוש מאד, נצטטן כל גופו ונתעלה, עד שבקשי עזרו אותו, אבל היה בסכנה גדולה, כי היה בו רק קצת חיות בצמצום, והיו מספקים אם כבר יזכה לראות אור הבקר, במצב כל-כך גרוע היה אז. מול ביתו היה גר עוד אחד מאנשי שלומנו, ושמו ר' אהרן יוסל, והוא היה סוחר גדול. כשהגיע חצות לילה ור' אהרן יוסל קם לחצות, הדבר הראשון שהיה במחשבתו: אלף אצל חלון ר' חיים לייב, לראות מה מצבו; כי בתחלת הלילה היה שם רעש גדול, שכמעט נגוע. וכשאף יצא לחוץ, ראה שאור דולק בתדרו של ר' חיים לייב, ונבהל מאד, וחשב מי יודע מה נעשה שם, וכשהסתכל בעד החלון, מה מאד נשתומם, שראה את ר' חיים לייב יושב ולומד בשלחן ערוך הגדול. ונכנס אצלו, וראה שכבר אמר חצות, ועכשו לומד כבר בשלחן ערוך יורה דעה. וכששאלו בתמהון: "מה זה, אתמול בלילה היו בטוחים שזה הלילה האחרון שלכם, ועכשו אתם יושבים כאן, כאלו לא קרה שום דבר". והשיב לו ר' חיים לייב: "אדרבה, השם יתברך עשה עמי חסד חנם כזה, ונתן לי עוד לילה העולם."

עלי לחטף אינזה טוב נצחי, תורה ותפלה.

קי.

מוהרנ"ת ו"ל לא רצה שאנשי שלומנו יעבדו בחברא קדישא (ויש בזה כמה טעמים שלא נתן לכתב). ופעם אחת נסע דרך בית החיים, וישב שם ר' נחמן בן ר' יודל ו"ל (תלמיד רבנו ו"ל), ור' נחמן היה מתלמידי מוהרנ"ת ו"ל. ומצא אותו שיושב שם בבית החיים, ושאל אותו: "מה אתה עושה כאן?" והשיב לו, שזו פרנסתו, שהוא שומר בית החיים, ועל כל נפטר שמביאים, הוא מקבל זעקסער (מין מטבע), ענה ואמר לו מוהרנ"ת ו"ל: "איש במוך יקח את עצמו לאמנות כזו? הלא לפעמים לא יהיה לך על שבת, ויהיה ההכרח לקחת אצל מי שהוא את בנו, באפן שיהיה לך זעקסער על שבת". ודבר עמו מוהרנ"ת ו"ל הרבה, שיעזוב את עבודתו זו, וכן עשה. ומוהרנ"ת ו"ל תמך בו, וכן עורר הרבה מאנשי שלומנו, שיתמכו בו, כי היה עובד השם נפלא ונוכח מאד. עבודת התפלה שלו הייתה בהתלהבות יוצאת מהכלל, בדבקות ובנעימות, וסדר למודו היה בהתמדה רבה, ודרכו ללמד הרבה הרבה באשר הזהירו רבנו ו"ל (עין שיחות-הר"ן, סימן עו). וסגים פעמים אין מספר ש"ס וארבעת חלקי שלחן ערוך וספרי הזוהר והתקונים — אשרי לו.

קיא.

אביו של ר' נשקה (נכד מוהרנ"ת ו"ל) היה עשיר גדול, ונתן הרבה צדקה לכל העניים ביד רחבה, וכל עני שפא היה יודע כבר כי ביתו הוא הכתבת הראשונה להפגס, כי שם יקבל לאכל בהרחבה, וגם ילך עם סכום הגון, אף אחר-כך נתהפך עליו הגלגל ויבד מנכסיו, ונעשה עני גדול, עד שהיה מחסר לחם ממש, לא עלינו, ונשפר רוחו בקרבו מאד מאד, ובפרט בשעה שפאו אליו העניים, ולא היה לו מה לתן להם, ונתביש מאד מאד מפניהם,

ועל-ידי-זה נפל בעיני עצמו מאד, והיה שרוי במרה שחורה גדולה על רע מזלו וגורלו, והיה מבלבב מאד, עד שלא היו יכולים לדבר עמו.

ונגש אליו אחד מאנשי שלומנו, והתחיל לדבר עמו ולנחם אותו בדבורי אמת הנוכעים מתורת רבנו ז"ל, ואמר לו: "הלא מלמעלה מנסים את האדם בכל מיני נסיונות לראות איך שיחזק את עצמו" ["ווי אזוי ער וועט זיך דער האלטן"], על-כן מקדם נסו אותך על-ידי עשירות מפלגת מאד שהיתה לך, וראו למעלה שעמדת בנסיון, כי חלקת הרבה צדקה ביד רחבה, אבל עכשו רוצים לראות איך שתזכה להתחזק ממצב כזה, הינו מעניות ובזיונות, על-כן אל תהיה בטלן, רק חזק ואמץ להיות רק בשמחה עצומה, כי ימינו כצל עובר, ועוד מעט נפשיט את הנשמה מהגוף, ועל-כן למה לך להיות פל-כף עצוב ובמרה שחורה וכו', ובדבורים אלו נחמו מאד מאד, והכניס בו שמחה עצומה, והתחיל רק לעבד על נקדה זו, להיות אף ורק בשמחה עצומה, ואף שהיה עני מדכא וסבל בזיונות רבים, כי כל אלו העניים שהיו רגילים לבא אצלו ממקומות מרחקים, לא האמינו לו שאין לו, רק חשבו אולי נתהפך טבעו ועכשו הוא קמץ, על-כן בזו אותו וצחקו עליו: "רשע" וכו', "אינך מרחם על עניים" וכו', אף הוא שתק וסבל ולא ענה להם דבר, רק עמד בנסיון הזה, והיה מאז רק בשמחה עצומה, ועוד חזק עניים רבים: "ראו גם אני עני מדכא" וכו', "ועובר עלי מה שעובר" וכו', "אף-על-פי-כן איני נופל בדעתי כלל, כי הכל הבל". ומרב שקידתו במצות השמחה והחזוק שזכה לשמח ולחזק את עצמו במצב שפלות ועניות ובזיונות כאלו, זכה אחר-כך שעזרו השם יתברך, ונעשה עשיר יותר ממה שהיה מקדם, והתחיל שוב לתן צדקה ביד רחבה ובסבר פנים יפות.

ק"ב.

בעיר לומז' היה גר בחור פשוט מאד, שלא היה יודע ולא היה

יכול ללמד כלל, ולקח את עצמו אל אמונות ונעשה סנדלר, ואחר-כך בשזכה להתנדע מרבנו ז"ל ומדרכיו, נתהפך ונעשה לאיש אחר לגמרי, והתחיל להתבודד עמו יתברך, והיה רגיל לדבר עמו יתברך בכל יום כמה שעות, ובכל לילה אמר תקון חצות בבכיות עצומות, וחבריו עשו ליצנות ממנו, איך שיך לבחור פשוט ועם הארץ לומר בכל לילה תקון חצות, והשיב להם בתמימות: "אתם יכולים ללמד, לכן אין חסר לכם כל-כך בית-המקדש, אבל אני איש בור ועם הארץ גדול, לי חסר בית-המקדש והשכינה". והנהגתו התמימה הפליאה מאד מאד כל רואיו, עד שזכה, שעל ידו דייקא נתקברו רבים אל דעת רבנו ז"ל, וכן כמה מגדולי ומפילגי אנשי שלומנו זכו להתקרב על ידו אל רבנו ז"ל. ור' אברהם בר' נחמן ז"ל הפליג במעלתו מאד. והיה דרכו להתאכסן בביתו באומן בכל פעם שבא מארץ ישראל אל הקבוץ, כי הבחור הזה אחר שהתחתן, יצא והתישב בעיר אומן, ובמשך הימים והשנים הרגיל את עצמו בלמוד, והיה מפלג במעלה נפלאה מאד, עד שדייקא בביתו גלה ר' אברהם בר' נחמן ז"ל נפלאות רבות, סודות עצומים — אשרי עין ראתה זאת!

ופעם אחת ביום כפור אמר ר' אברהם בר' נחמן ז"ל, שהוא מתבייש בעצמו מאד, "איך הוא בלה את הלילה, ואיך בליתי אני", כי התאכסן אז אצלו, ומחמת שר' אברהם בר' נחמן ז"ל היה איש חולה, הלך תכף-ומיד לישן, אבל הנ"ל ישב כל הלילה על הארץ עם ספר תהלים, וגמרו בבכיה עצומה.

בסוף ימיו היה בכפר אחד, שכל אנשיו היו גרים, והוא ישב שם כמה שבועות, ודבר עמהם דבורי רבנו ז"ל, והלהיב לבכם לעבודתו יתברך על-פי דרך רבנו ז"ל, והתזיקו אותו כל הגרים לאיש קדוש וצדיק גדול, ונסתלק בכפר הזה. וכשבאו בניו להוציאו משם ולקברו בעירם, אז כל הגרים שבכפר מחו מאד ולא הניחום, ואמרו: "צדיק קדוש כזה אתם רוצים להוציא מאתנו", וכן היה,

שנקבר בכפר הזה.

קיג.

בעיר תרקוב היתה גר אחד מאנשי שלומנו, והיה סוחר גדול, ומסחרו היה ששכר יער גדול אצל פריץ אחד, והוא שכר ערלים והם כרתו העצים, ואחר-כך באו סוחרים קטנים וקנו אצלו העצים, ובדרך כלל לעבד ביער היא עבודה מגשמת מאד, ובפרט בין הערלים וכו', אבל יען שהוא זכה להתקרב אל דעת רבנו ז"ל, והיא "התבודדות", היה רגיל לומר: "ווען איך קום צו פארן אין וואלד אריין שפיר איך ווי איך קום צו פארן אין גן-עדן אריין" [כשאני בא לתוך היער, אני מרגיש איך שאני נכנס אל תוך הגן-עדן]; כי שם היה לו בית קטן שגר בו בהיותו ביער, ושם התבודד עמו יתברך ימים שלמים, והיה לו שם ש"ס ושלחן ערוך וכו', וכו', והתמיד מאד בתורה הקדושה בשעות הפנויות לו, ובפרט אחר תצות, וכשהיה חוזר אל עירו, לא הרגישו אצלו שום שנוי כלל, והיו קוראים לו: 'ר' יעקב וואלד סוחר'. עד כדי כך היו אנשי שלומנו צנועים ומסתרים מאד מהעולם.

קיד.

היה סוחר אחד מאנשי שלומנו שהיו לו כמה שתפים, אף התנה עם שתפיו, ששעה אחת באמצע היום הוא מכרח להפסיק את מסחרו, ואפלו אם יהיה איזה רוח של אלפים ורכבות — לא יבללוהו — "תדמו לעצמכם, שבשעה הזו אני מטל מת", ומחמת שהוא היה עקר המסחר, והכל היה תלוי בו, היו מכרחים להסכים עמו. והם חשבו שבשעה זו הוא הולך לישן, אף דרכו היתה אז להתבודד עמו יתברך, ולהזכיר לעצמו מתכליתו הנצחית, ובקש ממנו יתברך, שישמור אותו מכל רע, ולא יפשל בגיבנות וגזלות ורמאות וכו', ויזכה להיות כרצונו יתברך באמת ובתמים. וכך התנהג כל ימיו, ששם ראשו על ידיו, והסוחרים חשבו שהוא ישן,

אף הוא התבודד אז עמו יתברך.

קטו.

היה אחד מאנשי שלומנו, שעבודתו היתה "נפח" (א שמיד), ועבד קשה מאד, אף-על-פי-כן מדת טובו היתה יוצאת מן הכלל, והאכיל עניים רבים, ולעת זקנותו, שכבר לא עבד, היתה דרכו להסתובב ביום וללקט עצים, ובלילה אחר אמירת תקון חצות, היתה לו עגלה, ונסע עמה בכל העיר, והשליך לפני פתחי בתי העניים חבילת עצים, שהיתה אז רוח וקרן גדול.

קטז.

בעיר ווארשא היה אחד מאנשי שלומנו עובד כרואה חשבון בחנות גדולה, אבל באמת היה איש קדוש ונורא מאד, והיה לומד ברבים ספרי רבנו ז"ל, וקרב את רב אנשי שלומנו בפולניה על-ידי למודו הנעים בספרי רבנו ז"ל. פעם אחת שאל אותו אחד מאנשי שלומנו בתמימות: "מה אתם חושבים בשעה שאתם עושים מלאכתכם?" ענה ואמר: "כשאני עושה את החשבונות, עומדת תמיד לפני עיני המשנה (אבות ג): 'הפנקס פתוח והיד כותבת'..."

קיז.

בעיר ווארשא היה אחד מאנשי שלומנו סוחר גדול, ודרכו היתה להתפלל עם אנשי שלומנו בשבת-קדש, ומחמת שהסעדה שלישית היתה ארבה זמן רב, עד שנמשכה אל תוך הלילה כמה שעות, מפאת הלמוד שלמד אז ר' יצחק ברייטער ז"ל "לקוטי-מוהר"ן ברבים, הפסיק לבא לסעדה שלישית, כי תכף-ומיד אחר זמן מוצאי-שבת-קדש באו שאר הסוחרים, ועשו עמו חשבון. ופעם פגש אותו ר' יצחק ברייטער ז"ל, ושאלו: "מדוע הפסקת לבוא בסעדה שלישית, הלא אנו זוכים לדבר אז מתורתו של רבנו ז"ל?" והשיב לו: "מה אעשה, אני מכרח לעשות אז חשבון עם

הסוחרים". ושאלו ר' יצחק ז"ל: "ומתי תעשה חשבון עם הסוחר הגדול?" "אין ווען וועסטו מאכן א חשבון מיטן גרוסען סוחר?" (ה' יתברך), ונתביש מאד, וענה לו: "הצדק עמך". והתחיל שוב לבא בכל סעדה שלישית.

ק.יח.

בעיר לאדז' היה אחד מאנשי שלומנו, שפרנסתו היתה, שהיה מסבב בכל החצרות והבתים וקונה בגדים ישנים, ואחר-כך היה מוכרם, ודרכו היה לצעק ולהכריז בקול: "בגדים ישנים למכור" ("אלטע זאכן צו פארקויפן"). ובין כל הכרזה היה מדבר עמו יתברך בהתבודדות. פעם אחת כשהוא מסבב כך בין הבתים והחצרות וצועק ומכריז בקול, ואחר-כך מדבר בלחש עמו יתברך, הבחין בו בחור צעיר אחד, איך שהוא מדבר אליו יתברך, ונסכס בדעתו שזהו בודאי מהצדיקים הנסתרים, אחד מל"ו צדיקים. והוא עוד לא היה יודע אז מאנשי שלומנו כלל, ומחמת שקרא פעם אילו מעשיות מהל"ו צדיקים, שיש להם בית-הפנסת במקום מצנע, ומתאספים שמה ללמד ביחד, נסכס בדעתו, שהוא מכרח לילך אחריו, ולהתחקות על עקבותיו, אולי יזכה להתודע מהמקום המצנע ששם מתאספים הל"ו צדיקים, וכך היה הולך אחריו. ומחמת שהיה כבר סמוך לבין הערבים, וזמן מנחה ממשמש ובא, פתאם הפסיק האיש במסחרו, והתחיל לילך מסמטה לסמטה, והבחור הולך אחריו מרחוק, וחושב לעצמו: "עכשו אצפה לראות את מקום הל"ו צדיקים", עד שהגיע אל בית-המדרש חסידי ברסלב, שהיה אז באיזו סמטה צנועה, במרתף אחד, והצרכו לירד כמה מדרגות, והוא נכנס שם. והבחור חפה קצת, ואחר-כך גם הוא נכנס, ושמע תפלת מנחה בחיות ובנעימות כזאת שלא שמע מעולם, ואחר-כך שמע הלמוד והרקוד, עד שאמר לעצמו: "אט דא איז דאס ארט פון די ל"ו צדיקים", [פה הוא מקום של הל"ו צדיקים]. ונשאר כבר שם, ודברו עמו כמה מאנשי שלומנו, ונתקרב אל דעתו

של רבנו ז"ל, ועסק הרבה בתפלה והתבודדות בהתמדה רבה, וכן התחיל להתמיד בשעורין קבועים כסדרן, ונעשה צדיק גדול מגדולי אנשי שלומנו.

ק"ט.

בעיר פיעטרכוב היה איש אמיד ועשיר גדול, והיה מזכיר בבנק גדול, ומחמת שמסחרו התחיל להכנס בגדולות למעלה מכוחותיו והתחיל ללוות ולשאת ולתן עם ממון אחרים, נהפך עליו הגלגל, ולאט לאט התחיל להרגיש שהמצב אינו טוב, ובכל זאת חזק את עצמו, שיעשה עוד הלאות, ועל-ידי-זה יוכל לצאת מהמצוקה יותר גדולה, והיה מבהל ומבלבל מאד, ואיש לא ידע מזה, ואפלו לאשתו ובניו לא גלה ממצבו החמור. בלילה לא היה ישן וביום לא היתה לו מנוחה מרוב צער ועגמת נפש שהיו לו, מחמת שראה, כי אם יתגלה, אזי כל הבנק יתפרק, ומאות ואלפי בני-אדם ירדפו אחריו, בכך הסכים בדעתו לקנות בקבוק סם, ולטל את חזיו, רחמנא לצלן. וכן עשה — קנה בקבוק סם, ומחמת שבכל זאת נכנסה בדעתו איזו תקנה, התישב להחביא את הבקבוק בארון הספרים שלו, תחת איזה ספר במקום מצנע. וכן עשה, אך מצבו נשתנה עוד יותר גרוע מקדם, עד שנפל, רחמנא לצלן, במצב של יאוש, והיה שבור ומשבר כחרס, בלי שום תקנה, עד שמאס בחזיו לגמרי, ואמר: "מי יתן מותי", והסכים בדעתו תכף-ומיד לרוץ אל ארון הספרים, ולהוציא את הבקבוק סם, ולשים קץ לחזיו, רחמנא לצלן, וכן עשה, רץ אל ארון הספרים, בשעה שלא היו נמצאים בביתו, ומה מאד נבהל והשתומם, כשפותח את ארון הספרים, נפל ספר ונפתח לפניו על הארץ. בפחד גדול ובאימה יתרה הוא מטה את עצמו אל הארץ להרים את הספר ולנשקו, ולראות להיכן נפתח, וכשרק מרים את הספר, ראה שהוא ספר "משיבת נפש" (לקוטי-התחזקות מספר לקוטי-מורה"ן ולקוטי-הלכות), ופתוח הוא בהקדמה, ומאירים לפניו באותיות גדולות: "גיוואלד, זייט אייך ניט מייאש

קנין יאוש איז גאר ניט פאר האנדן" [(הוי, אל תתנאשו, אין שום יאוש בעולם כלל]. הוא מתחיל להסתכל ולחשב, ונשמתו צועקת בו: "ראה גם ראה אמתת מציאותו יתברך והשגחתו הפרטי פרטית, ראה והבן וחכם מה שאומרים לך, המצב אינו גרוע כל-כך, ואין שום יאוש בעולם כלל". ופעל עליו הענין הזה פעלה שלמה, שתכף-ומיד רץ לבית-הפנסת, ושפך שם את הסם לבל יתודע. וחזר לחדרו, וישב והתחיל לעיין בהספר, ולאט לאט התחיל להתגלות לפניו אור חדש. "יש רבי נפלא בעולם, וצועק ומפרסם ומגלה, אשר אין שום יאוש בעולם כלל, ואפלו מהמצב הכי גרוע יכולים לצאת, ואפלו מהעברות הכי חמורות יכולים לשוב אליו יתברך", והתפרץ בבכיה עצומה, ונפל על פניו בפשוט ידים ורגלים, והתחיל לדבר עמו יתברך: "אֵהָהּ ה', אַתָּה יוֹדֵעַ אֶת לִבִּי הָמָר, מַעֲוֹלָם לֹא חָלַלְתִּי שַׁבָּת, בְּכָל יוֹם אֲנִי נֹזֵהר בְּצִיצִית וּתְפִלִּין וְכוּ', מִמִּשְׁפַּחַת גְּדוּלִים אֲנִי, אֶת בְּנֵי וּבְנוֹתַי אֲנִי מַחֲנֶנֶת בְּדֶרֶךְ הַתּוֹרָה, וְעַכְשָׁו נִפְלַתִּי לְמַצֵּב חֲמוּר בְּלִי מִשְׁעָן וְעֲזָרָה, וְלֹא שֶׁמֶצְאָתִי אֶת הַסֵּפֶר, הִיִּיתִי מִמִּית אֶת עַצְמִי". ובכה הרבה מאד מאד, ודבר עמו יתברך בלשון שרגיל בה, וספר לפניו יתברך את כל לבו וכל מה שעבר עליו בימי חייו, עד שמרב בכיה ודבורים שבכה ודבר עמו יתברך גרדם כן שוכב על הארץ בפשוט ידים ורגלים. והנה רואה לפניו בחלום אברך אחד (זה היה רבנו ז"ל), ואמר לו: "אני הוא זה שאמרתי: 'גיוואלד, זייט אייך נישט מייאש, קנין יאוש איז גאר ניט פאר האנדן' [הוי, אל תתנאשו, אין שום יאוש בעולם כלל], ובכן אני חוזר לפניך דבר זה: 'זיי זיך ניט מייאש', והכל יהיה על נכון, חזר לבנק ושם תראה ישועתך". ויקץ בשמחה עצומה ובתקנה גדולה, וקם ורחץ את פניו, והלביש את עצמו ויצא לחוץ, והנה עומד בחרור אחד, ומוכר ספרים לכל עובר ושב, והוא מזדרז לילך אל הבנק, והבחור עוצרו: "ר' איד, אולי אתם רוצים לקנות ספר זה", ומראה לו ספר "השתפכות הנפש", "תהיה לכם הנאה גדולה מזה, וכן הוא בזול גדול, והמעות הולכים לצדקה גדולה". הוא עומד ותמה, ומוציא מכיסו ספר "משיבת נפש" שלקח עמו, כי כבר לא היה

יכול להפריד מספר זה שהציל את חייו, "האם אין זה אותו הספר שאתה מוכר?" שואל את הבחור, השיב לו הבחור: "באמת, הם מתורתו של רבי אחד, 'דעם בְּרַסְלָבֶר רַבִּינִים תּוֹרָה', רק זה מדבר מהתחזקות וזה מדבר מהתבודדות". ותכף-ומיד לקח את הספר, ושלם לו מטבע בסכום גדול שיכולים לקנות בזה כמה ספרים, ואמר לו: "השאר תקח לצדקה שיש לך", ובקש אותו שישתדל לבוא בלילה לביתו כי רוצה לדבר עמו, ונתן לו את הפתכת שלו. והוא היה רץ ומזדרז אל הבנק. בבואו אל הבנק, הכל במקדס, הפקידים עובדים ואנשים רבים עומדים בתור כמו יום יום, כי מבחוץ לא ידעה שום בריה מה נעשה בפנים, ומה עם החשבונות והמצב הפספי. וישב על מקומו, והתחיל לעבר על החשבונות, וראה את המציאות, שההכרח שתהיה התמוטטות בבנק. בלי כח ובמחשבות מבלבלות, נשאר יושב על מקומו, והוציא את הספר החדש שאף קנה מהבחור — "השתפכות הנפש", והתחיל לדפדף בדפי הספר, והסתכל פה ושם, והאירה לפני עיניו תמצית הספר, שבזה העולם אין שום עצה אחרת לצאת מכל מבוכותיו וצרותיו והרפתקאותיו שנפל לשם, כי אם על-ידי שירגיל את עצמו לדבר עמו יתברך כאשר ידבר איש עם בלשון שרגיל בה, ויספר לפניו יתברך את כל אשר עם לבבו בפרטי פרטיות בתמימות ובפשטות גמורה, ואף שבתחלה ידמה לו כי אין מי ששומע לו, אבל אם יתמיד בזה, אז יזדבק מחו, ויזכה להאיר על נפשו ערכות נעימות זיו שכנית עזו יתברך, ויפעל כל מה שרוצה בין ברוחניות ובין בגשמיות. ונשאר דומם ומתאפק מלבכות, שלא יסתכלו עליו פקידים הבנק, והתחיל לדבר עמו יתברך בלחש, ואמר: "רבנו של עולם, כבר אמרתי לך שהיה בדעתי לאבד את עצמי לדעת מרב צרותי ובלבולי, והארת בדעתי הארה עצומה שלא אֶנְאֵשׁ אֶת עַצְמִי, כי עוד יהיה טוב, ועכשיו חזרתי לבנק, ואני רואה שהמצב הוא במקדס, אָנָּה חוּס וְרוּחַם עָלַי שְׁלֹא אֶתְמוּטֵט". ובתוך שיושב כך ומתבודד עמו יתברך בא טלגרם מבנק הולנדי, היות שזה לפני עשרות שנים עשו איזה מסחר עם הבנק הזה, ועל-פי טעות נשאר

להם כמה שטרות ("וועקסלען") שלא שלמו, ועכשו כשהתחילו לעבר על פנקסי הבנק מצאו את השטרות האלו, ורוצים לשלמם. כמובן ששמחתו עלתה למעלה ראש, והכרח להתאפק לא להתחיל לקפץ מרב שמחה, פן יחשבו שחס ושלום נשתגע, ובינתיים סדר דרך ואפן שיגיעו אליו המעות, והיה הסכום ענקי מספיק לשלם את כל החובות. והוא נתישב להעלים הכל אפלו מבני ביתו — כל מה שעבר עליו. ובליילה בא אליו הבחור עם חבילה של ספרים: "לקוטי-מוהר"ן", "לקוטי-תפלות" וכמה חלקים מ"לקוטי-הלכות" ו"ספורי-מעשיות" ו"ספר המדות", וקבלו בספר פנים יפות, והתחיל להתענגן אצל הבחור מהי חסידות ברסלב, שמע שיש חסידים כאלו, אך הסתכל עליהם בבטול, כי הוא בא ממשפחת מתנגדים על חסידים אלו, והבחור החל לספר לו כיך השם הטובה עליו, ודבר עמו ארכות וקצרות, עד שלקח את לבבו, והשאיר אצלו את כל הספרים שהביא עמו, והוא שלם בעבור זה עוד בשפע גדול, ומה גם שהדפיסו אז את ה"לקוטי-מוהר"ן" מחדש, ולא היו יכולים לגמרו מחסרון הכסף, ונדב סכום גדול גם על זה, ונפרדו באהבה ובחבה גדולה, ובקשו, שבכל שבוע יבוא אצלו פעם אחת, וילאט לאט התחיל להשתנות וכו', והתחיל להתבודד עמו יתברך, והיה כבר רגיל בזה, והתבודד כמה שעות בכל יום, וכן התחיל ללמוד שעורים קבועים על-פי דעתו של רבנו ז"ל, שעורים בסדרן בש"ס ובשלחן ערוך ובמדרשים וכו', ואחר כך התחיל להכנס גם אצל אנשי שלומנו, ומרב דבורי אמת שזכה לשמע אצלם, התישב בדעתו, יען שבעבר היה בסכנה גדולה כזו, וכפשע היה בינו לבין המות, למה לו כל הכבוד וההרחבה הזו, מי יודע מה ילד יום, שיכול עוד פעם להתהפך הגלגל, כי כשעוסקים עם מעות אחרים, בנקל שיהיה נעשה בעל חוב גדול, ויהיה לו מר ממנות, ועל כן הסכים בדעתו, שיראה למסור את משרתו בתור מזכיר לאחר, והוא עם המעות שלו, (כי נשאר גם לו איזה שפע), יוכל לחיות את שארית ימיו ושנותיו עם משפחתו בארץ ישראל בטוב ובנעימים, וכן גמר ועשה. ונסע עם משפחתו לארץ ישראל, והתישב

בפתח-תקנה, ושום ברירה לא ידעה ממנו, והיה עובד השם גדול מאד, מתמיד עצום בתורה הקדושה ובקימת חצות ובהתבודדות, והשיא את כל בניו בכבוד גדול ליראי השם.

קכ.

אחד מאנשי שלומנו היה דבוק תמיד בו יתברך בדבקות נפלאה מאד מאד, עד שלא היה לפני עיניו כי אם אור אלקותו יתברך, וכשהיו באים אצלו ורצו לדבר עמו איזה לשון-הרע או איזה דבר מגנה מאחר, התחיל לפנות לימינו ולשמאלו, והסתכל על הארץ, ואמר: "אוי, אוי, השם יתברך איז דאך דא, השם יתברך איז דאך דא, ווי קען מען רעדן פון איין אנדרען", הלא השם יתברך הוא כאן, ואיך יכולים לדבר מאחר. ואמרו בתמימות ובפשיטות כזו, עד שהלה נפתחו עיניו, והתנוצץ בדעתו גם-כן איך שבאמת אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והוא כאן ממש, והתבייש והפסיק לדבר. אשרי העינים שראו אנשים צדיקים כאלו.

קכא.

בעיר טעפליק הייתה מחלקת גדולה על אנשי שלומנו ובין אנשי שלומנו וכו', ונכנס לגור ביניהם ר' יצחק בער מטירקוויצא, אשר היה איש קדוש ונורא מאד, והוא השתיק את כל המחלקת, והפך את כל העיר, עד שהיה ביניהם שלום גדול, והיו רב אנשי העיר מקרבים אל דרכי רבנו ז"ל. ואיך לקח את לב כל אחד? שהיתה דרכו לדבר רק מהתכלית הנצחית — תורה ותפלה, וכשאחד אשר התנגד לחסידות ברסלב התחיל להתנפח עמו וכו', ענה לו: "וכי רבך אינו רוצה ממך שתהיה איש פשוט? ואם כן למה לנו להתנפח מהדרכים? יותר טוב לדבר מנקודת האמת, ששם אין שום חלוקי דעות ומחלקת". ודברו רק דבורי אמונה והשגחה פרטית, וחזקו את עצמם לקיים את התורה והמצוות.

[ובאמת, אהובי, אחי, צריך שתדע, שמדת המחלקת שנואה
 מאד מאד בעיניו יתברך. ואמרו חכמינו, זכרונם לברכה במדרש
 (במדבר רבה יח): כמה קשה מחלקת, שכל העוור במחלקת, הקדוש-
 ברוך הוא מאבד זכרו, עין שם. וראוי לך לברח מבעלי מחלקת כמו
 מבעלי ראתן, אשר שרץ טמא במחם, ואם אתה רואה שאחד מרבה
 במחלקת, תדע שבודאי יש בו פסול וכו', ומכל שכן וכל שכן
 המחלקת בבית הצדיק האמת שנואה מאד מאד, ואל יאמר לך
 האומר, שפונתו לשם שמים וכו', כי מי שעין האמת לו, ויסתכל
 באמת לאמתו, יראה איפה האמת וכו'. והנה האמת הוא אחד (עין
 לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נא), ומי הוא האחד? השם יתברך, ועל-כן
 רק אצלו יתברך האמת, ולכן כל מי שמושא את עצמו ביותר אליו
 יתברך, ואינו זו אפלו כי הוא זה מחקי התורה הקדושה, ומוסר
 נפשו לקים את כל סעיף בשלחן ערוך, אצלו מאירה האמת בגלוי
 יותר; ועל-כן כשיצרך מסיתך לחלק על איש פשוט, תעשה קדם
 חשבון צדק בעצמך — איך אתה נראה ומה מעשיך? ויותר טוב
 שתקח לעצמך מצוות אחרות ממצוות מחלקת. ובאמת מי שמתבודד
 בכל יום ויום בינו לבינו יתברך, כבר אינו רואה שום צד רע בחברו.
 וכמאמר מוהר"ן ז"ל: "ווי איך זעה א חסרון ביי יענעם, אדער
 איך האב גארנישט גיהאט קיין התבודדות, אדער איך האב וויניק
 גיהאט התבודדות" [כשאני רואה חסרון אצל חברי, אני צריך לידע,
 או שלא היתה לי בכלל התבודדות, או שהיתה לי מעט]. ופעם אחת
 היתה איזו מחלקת בין אנשי שלומנו, וצעק אחד מגדולי אנשי
 שלומנו בבית-הפנסת: אנחנו לומדים בחדרו של רבנו ז"ל, ועל-כן
 צריכים אנו לצית למלמד. ומי הוא המלמד? רק רבנו ז"ל, וכמו
 שבחדר בדרך כלל יש שם סוגים שונים של נערים, יש שיש להם
 ראש טוב ומתנהגים פיאות וכו', ויש שיש להם ראש כבד והם
 שובבים וכו'. ומוכא בשלחן ערוך (יורה דעה, הלכות מלמדים, סימן רמה,
 סעיף ט'): אפלו תינוק שאינו מבין לקרות לא יסלקוהו משם, אלא
 ישב עם האחרים, אולי יבין, עין שם; והיא מימרת רב לרב שמואל
 בר שילת (בבא בתרא כא.): דקארי קארי דלא קארי ליהווי צותא

לתבירה, עין שם; וסיים: כמו־כן בתדרו של רבנו ז"ל, אסור לרחק שום בריה, וצריכים לאחז חשוב מאד מאד את התדר, ודברי פי חכם חן.

ובאמת המציאות הראתה, שמי שזכה להתקרב אל תדרו של רבנו ז"ל, אפלו היה הרשע הכי גרוע, רחמנא לצלן, לבסוף נתקרב ונעשה בעל תשובה גמור, ומי שמרחקם הם הם הפלבים עזי נפש, בעלי מחלקת ובעלי ראזון, שרץ טמא במחם; ועל־כן עליך להתרחק מהם כמו שמתרחקים ממצרע וכו'. ואיך תדע ממי להתרחק, הלא כל אחד צועק שאצלו האמת? תדע, אהובי, אחי, מי שהוא עושה ליצנות, הוא הוא אבי אבות הטמאה, ועליך לברח ממנו כמטחוי קשת. ורבנו הקדוש הזהיר את בניו (פסחים קיב.): אל תדור בשכנציב, משום דליצני הוי ומשכו לך בליצנותא, עין שם; ודברי רבנו ז"ל הם תמימות עמקה, עמק עמק מי ימצאנו, ואין לה שום שיכות אל ליצנות כלל. וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (שיר השירים רבה א'): מה השמן הזה כוס מלא אינו מזרזיף, אף דברי תורה אין מזרזפים בדברי ליצנות, אם נכנס דבר של תורה ללב, יוצא כנגדו דבר של ליצנות, נכנס ללב דבר של ליצנות, יוצא כנגדו דבר של תורה, עין שם; והליצנות היא שחוק הפסיל, ותחלת מדון היא הלצון. ור' אברהם בר' נתמן ז"ל אמר, שעכשו נתפשטה קלפת הלצון מאד בעולם, שילעגו ויצחקו מיראים וכשרים אמתיים, ועל־כן צריכים להזהר בדבר זה מאד מאד.

קכב.

היה אצל אנשי שלומינו אברהם אחד, שהיה דבוק בו יתברך בתמידות, וכל מחשבתו ומחו היו דבוקים בו יתברך בשמות ויחודים קדושים, וממש היה אש שורף, ושום בריה לא ידעה מזה, כי מבחוץ לא נראה כלל. וגדל שקידתו בלמוד התורה הקדושה — אין לשער ולספר כלל, והיה מתבודד שעות שעות שלמות בבכיות עצומות ובפשוט ידים ורגלים, והכל בהצנע ובהסתר, והיה בקי

בְּכָל הַתּוֹרָה — בְּבָלִי יְרוּשָׁלַּמִּי וְכָל הַמְדַּרְשִׁים וְזֶהר הַקְדוּשׁ וְתַקוּנִים
וְכָל כְּתָבֵי הָאֲרִיז"ל, וְסִפְרֵי רַבֵּנוּ ז"ל הֵיוּ שְׂגוּרִים עַל לְשׁוֹנוֹ מִמָּשׁ,
וְאִף מָה שִׁידְעוּ מִמֶּנּוּ, עֲדִין לֹא הִתְחִילוּ לְדַעַת מִמֶּנּוּ, כִּי הָיָה מִסְתִּיר
עֲצָמוֹ מִכָּל הָעוֹלָם, וְהָיוּ אוֹמְרִים עָלָיו שֶׁהָיָה מֵהַל"ו צַדִּיקִים
הַגְּנוּזִים, וְהָיָה לוֹ גִּלּוֹי נִשְׁמוֹת, וּמִלְאָכִי מַעֲלָה הָיוּ מִצּוּיִים אֲצָלוֹ.

קבג.

כֵּן הָיוּ אֲצֵל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַקְדוּשִׁים חֲדוּשִׁים עֲצוּמִים בְּכָל
הַדּוֹרוֹת לְמֵאוֹת וְאַלְפִים מִמָּשׁ, וְהַכֹּל בְּהֲצָנַע לֶכֶת, שְׁשׁוּם בְּרִיָּה לֹא
יָדְעָה מֵהֶם כָּלֹל, וְעִסְקוּ בַּתּוֹרָה וּבַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדָּה וְקִימַת חֲצוֹת,
וּבְלֹי יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם בְּטוֹב וּבִנְעִימִים, וְהָיוּ מְלַבְּשִׁים בְּלָבוֹשׁ גִּשְׁמִי
— בַּעֲלֵי מְלָאכּוֹת וּבַעֲלֵי עֲסָקִים וְכו' וְכו'. וְכֵן הָיוּ בֵּין אֲנָשִׁי
שְׁלוֹמֵנוּ הַקְדוּשִׁים לְמַדְנִים עֲצוּמִים, בְּקִיָּאִים בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה מִמָּשׁ,
וְהָיוּ דְבוּקִים בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּדַבְּקוֹת אֱמֶת כָּל יְמֵי חַיֵּיהֶם, וְשׁוּם בְּרִיָּה
לֹא יָדְעָה מֵהֶם כָּלֹל, וְלֹא עָשׂוּ שׁוּם רַעַשׁ מַעֲצָמָם, אֲדַרְבָּה, עוֹד בָּזוּ
וְחָרְפוּ אוֹתָם בְּבִזְיוֹנוֹת וּשְׁפִיכוֹת דָּמִים, וְהֵם לֹא הִסְתַּכְּלוּ עַל זֶה כָּלֹל
רַק בְּרַחוּ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ. וְכֵן הִדְבֵּר נֹהֵג גַּם בַּדּוֹר הַזֶּה, שֵׁישׁ בֵּין אֲנָשִׁי
שְׁלוֹמֵנוּ הַקְדוּשִׁים, חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, חֲדוּשִׁים עֲצוּמִים, צַדִּיקִים גְּדוֹלִים
— אֲשֶׁרִי הִמְתָּאֵבֵק בַּעֲפֹר רַגְלֵיהֶם, וְשׁוֹתָה בַּצֵּמָא דְּבְרִיהֶם וּמִתְחַמֵּם
כְּגֵגֵד אוֹרֶם, כִּי הֵם צַדִּיקֵי אֱמֶת שְׂבִדּוֹר הַזֶּה. וְאִזּוּ גַם הוּא יִזְכֶּה לְבֹא
אֶל מָה שֶׁצָּרִיךְ לְבֹא בְּזֶה הָעוֹלָם. וּכְבָר אָמַר רַבֵּנוּ ז"ל: אֲפֹלוּ מִי
שָׂרָק יִגַע אֶל אֲנָשָׁיו, יִהְיֶה לוֹ תְּקוּן נִפְלָא; וְעַל-כֵּן אֲשֶׁרִי וְאֲשֶׁרִי מִי
שְׂזוּכָה לְהִתְחַבֵּר עִם אֲנָשִׁי שְׁלוֹמֵנוּ הַקְדוּשִׁים חֲסִידֵי בְּרֶסֶלֶב, וְיִהְיֶה
עִמָּהֶם תָּמִיד בְּצוּתָא חֲדָא, אֲשֶׁרִי לוֹ וְאֲשֶׁרִי חֵלְקוֹ!

"לקוטי עצות"

אות ממון ופרנסה

א.

על-ידי דברים בטלים ולשון-הרע באה עניות, גם על-ידי גאון
באה עניות, ועל-ידי צדקה מתקן אותם, וממשיך שפע
ונתעשר.

(לקוטי-מוהר"ן, סימן ד')

ב.

על-ידי פגם הברית אין לו פרנסה.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ד').

ג.

על-ידי תפלה בכח זוכה לפרנסה.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ט').

ד.

מרירות ויגיעת הפרנסה הוא כפי פגם הברית.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יא).

ה.

על-ידי שמשכרין תאות ממון ממשיכין השגחה שלמה, ושכירתה היא על-ידי צדקה, כי על-ידי צדקה מקררין חמימות תאות ממון, ומשכרין תאות הנגידות והעשירות, וזוהי לעשות משא ומתן באמונה ולהיות שמח בחלקו, ויש לו נחת רוח במה שחננו ה', ואינו אץ להעשיר, שזהו עקר תאות ממון, שהוא יגע תמיד ביגיעות וטרדות וטרדות גדולות, וממשיך על עצמו הקללה של "בזעת אפך תאכל לחם", רחמנא לצלן, ועל-ידי צדקה נצולין מזה, ונחשב כמקטיר קטרת.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן יג).

ו.

תאות ממון הוא עבודה זרה ממש, וכך זמן שיש עבודה זרה של ממון בעולם חרוץ-אף בעולם, וכפי הבטול של תאנה זאת, כן נתבטל החרון-אף, ונמשך חסד בעולם, ונמשכת בחינת התגלות משיח, ונמשכת הדעת שהיא בחינת בנן בית-המקדש, וזוכין להמשיך חדושי תורה נפלאים שיתגלו לעתיד, גם נעשה על-ידי-זה תקווא דמרכבתא עלאה ומרכבתא תתאה.

(שם)

ז.

אלו בני-אדם הנופלים בתאות ממון, ואינם מאמינים שהקדוש-ברוך-הוא יכול לפרנס את האדם בסבה קלה, ורודפים אחר פרנסתם ביגיעות גדולות, והם אוכלי לחם בעצבון, והם מלאים עצבנות ומרה שחורה, אלו בני-אדם נקשרין בפנים דסטרא אחרא, שהם אנפין חשוכין, מרה שחורה, עבודה זרה, בחינת מיתה, אבל

אלו בני-אדם שמשאם ומתנם באמונה, ומתגברים בדעתם להיות שמחים בחלקם, ויודעים ומאמינים באמת ובאמונה שלמה, שעקר הפרנסה והעשירות הוא רק מהשם יתברך לבד, רק שרצונו יתברך שיעשה האדם איזה סבה קלה בעלמא, אבל עקר הממון והפרנסה הוא רק מהשם יתברך לבד, הם דבקים באור הפנים דקדושה, שהם אנפין נהירין, בחינת חיים, בחינת שמחה.

(לקוטי מוהר"ן, סימן כג).

ח.

המשקע בהעבודה זרה שהוא תאנת ממון, אינו עובד עבודה זרה אחת, רק הוא עובד כל העבודות זרות של כל השבעים אמות, כי כל העבודות הזרות תחובים בממון, ועליהם צווחת השכינה ק"מ קלין: "קלני מראש קלני מזרועי", כמספר ממון עם הד' אותיות.

(שם).

ט.

על-ידי תקון הברית קדש ועל-ידי התקרבות לצדיקי אמת שהם שומרי הברית בתכלית השלמות, על-ידי-זוה נצול מתאנות ממון שהיא עבודה זרה חשף וכו', כנאמר לעיל, ונתקשר באלקות, וזוה שצייר וזרח עליו אור פני ה', לחזות בנעם ה' וכו'.

(שם).

י.

גם יש עוד תקון לתאנות ממון, דהיינו שיסתכל לשורש שמשם בא כל הממון וכל ההשפעות, ועל-ידי הסתכלותו שם יתבטל תאנותו, כי שם בשרשו השפיע כלו הוא אור צח ומצחצח ותענוג רוחני, ואין מתאנה אלא למטה, ומי הוא הפתי יסור הנה להשליך תענוג רוחני ולקח תענוג עב, אבל לזאת ההסתכלות אי אפשר לבא

עד שיתקן בריתו, כמו שכתוב: "ומבשרי אחזה אלוה", שבתחלה צריך לתקן בשר קדש, ואז יוכל להסתכל באלקות, ובשביל זה עקר התקון של תאות ממון, הוא על-ידי ברית, וכשמתקן בריתו, אי אפשר לפל לתאות ממון.

(שם).

יא.

כל הנפילות שאדם נופל ממדרגתו הם על-ידי תאות ממון, כי זה עקר הנפילה שנופל לשמד ועבודה זרה, על-כן כשחולקין על צדיק האמת והקדוש-ברוך-הוא רוצה לגרש אויביו של הצדיק, הוא מפיל את האויב לתאות ממון, כי אין נפילה גדולה מזו, והכלל כשיש מחלקת, כל מי שהוא שומר את הברית יותר מחברו וכו', וכל המקרבים לצדיק, זה שהוא שומר את הברית ביותר, יכולים להפיל את חבריהם ממדרגתם, והנפילה היא שנופלים לתאות ממון, על-כן צריך האדם להזהר ביותר כשיש מחלקת עליו, שלא יפל לתאות ממון, חס ושלום.

(שם).

יב.

על-ידי מצות מזונה נתבטל תאות וחקמת הממון, ועל-ידי-זה פרנסתו מעופפת לו ובאה לו בנקל.

(שם).

יג.

כל המצוות שאדם עושה אותם בלא ממון, הינו שאינו רוצה להפסיד ממון בשביל המצוה, עדין אין המצוה בשלמות, כי עדין אינה בבחינת אמונה, שהיא עקר השלמות, אבל כשתחשב כל-כך המצוה אצלו, עד שאין מרגיש בהפסד ממון, ומוציא ומפזר ממון בשביל המצוה, זאת הבחינה נקראת אמונה, כי עקר האמונה

היא בממון, כשמשבר תאות ממון, ששם פנים דקדשה, כנאמר לעיל.

(שם).

יד.

המשקעים בתאות ממון הם בעלי חובות תמיד, כמו שאנו

רואים בחוש, שזה המשאוי תלוי בצואר בני-אדם,

שאין מסתפקים בממונם ולוים ממון מאחרים, ונדמה להם שהם

משתפרין שגר הרבה, ואחר-כך מתים בעלי חובות, ואם אינם מתים

בעלי חובות ממש, שאינם חייבים ממון לאחרים, עדין הם בעלי

חובות לתאונתם, כאשר אנו רואים בחוש, שאפלו מי שיש לו ממון

כדי להתפרנס, ואפלו העשירים והקצינים המפלגים, הם רודפים כל

ימיהם להרויח ממון ביגיעות גדולות, ומסכנים את עצמן בסכנת

דרכים וטלטולים הרבה, ומטריחים את עצמם בטרחות גדולות

בשביל הממון, כאלו היה מטל על צוארם איזה חוב גדול לשלם,

והחוב הוא רק שחייבים לעצמם, דהיינו לתאונתם, שפרוכים אחר

התאנה של ממון כל-כך כאלו הם חייבים חוב גדול, נמצא, שהם

בעלי חובות כל ימיהם, וכן מתים בעלי חובות, הינו לתאונתם, כי

כל ימיהם אינם מספיקים לשלם חוב זה שחייבים לתאונתם, כי הוא

בלא שעור וגבול, כי אין אדם מת וחצי תאנתו בידו, נמצא, שכל

המשקעים בתאות ממון, הם מתים בעלי חובות, כי העבודה זרה

נקראת חובה, שמכרעת את הכל לכף חוב, וכל המתדבקים בה,

שהם המשקעים בתאות ממון, שהוא עבודה זרה ממש, הם בעלי

חובות תמיד, עד שמתים בעלי חובות פנ"ל, וכל ימיהם הם סובלים

מרידות ועצבות ודאגות מתמידת הממון, וכל מה שיש לו ממון

יותר, יש לו דאגות ועצבות ביותר, כי נתקשר יותר להעבודה זרה

שהיא עצבות ומרה שחורה, חשך ומיתה, והממון שלו אוכל ימי

חיי, כי הוא מכלה חיי על-ידי טרדות ודאגות של הממון.

(שם).

טו.

ודע שכל הממון והעשירות של העשירים שאינם פראוי, ואינם נותנים צדקה פראוי להם לפי עשרם, ומשקעים בחמדות וטרדות הזמן תמיד, כל הממון והעשירות שלהם הוא בחינת שחוק הפסיל, שהממון משחק עמו כמו שמשחקין עם התינוק במטבעות, ואחר-כך הורג אותו הממון בעצמו, וכמוכא בתקונים: שחוק הפסיל מאן כסיל דא אל אחר וכו', ואיהו אספיה לרביא דאינון חיביא, חיכית בהון בעתרא ביהאי עלמא ולבתר קטילת להון, ואמאי אתקריאו רביא בגין דלא אית בהון דעת לאישתובא מיניה, ועקר התקון להנצל מזה הוא כפי תקון הברית, וכפי מה שזוכה להתקרב לצדיק האמת שהוא בתכלית שמירת הברית, ועליו נאמר: טוב לפני האלקים ימלט ממנה וגו', כי הוא זוכה לחכמה ודעת, ויודע איך להנצל מזה, כי אפלו אנשים גדולים צריכים חכמה ודעת גדולה מאד בענין זה של טרדות הממון והפרנסה, שלא יכלה ויכלה, חס ושלום, ימי חייו על-ידי-זה, כמו רב ההמון שסובלין מרירות גדולה מאד כל ימיהם על-ידי-זה, ואובדים שני עולמות על-ידי-זה, כי דע שהעולם הזה מלא מרירות בלא שעור, בחינת מרירותא דעלמא, שאי אפשר לסבלו ולהתקיים מגדל המרירות, כמו שכתוב בזהר הקדוש: אלמלא מלחא לא הוי עלמא יכול למסבל מרירותא, ועקר מרירותא דעלמא היא תאות וטרדות ודאגת הממון והפרנסה, שבאה על-ידי פגם הברית, ואלמלא כח הצדיקים הגדולים, שהם שומרי הברית באמת, שהם נקראים ברית מלח עולם, לא היה העולם יכול להתקיים כלל מעצם המרירות הנ"ל, שהיא תאות ממון, על-כן כל אחד לפי מה שזוכה להתקרב לצדיקי אמת, בן ממתיק מעצמו המרירות הנ"ל, שהיא תאות ממון, אבל מי שרחוק מצדיקים ובעצמו הוא רחוק מתקון הברית באשר יודע בנפשו, מכל שכן וכל שכן כשחס ושלום הוא חולק ומתנגד גם-כן על הצדיק הנ"ל ואנשיו, מתגברת עליו ביותר ויותר מרירותא דעלמא, שהוא טרדות ודאגות הממון, עד שמכלה ימי חייו, רחמנא לצלן. ושים לבך היטב לדברים אלה, כי כמה וכמה נפשות שקעו בזה, אולי תוכל

לברח לצדיקי אמת להציל עצמך משטף מים רבים האלה של תאנות ממון, שבאה על-ידי תאנות נאוף, שלא יגעו אליך, והיתה לך נפשך לשלל, ותזכה לחיים אמתיים בעולם הזה ובעולם הבא.

(שם).

טז.

מי שהוא משקע בתאנות ממון, ואינו עושה משא ומתן באמונה, על-ידי-זה גורם בחינת דם נדה להשכינה, ואין לו פרנסה, והוא בחינת פגם הברית.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כט).

יז.

צדקה הוא תקון הכללי של המשא ומתן, וצריך לבנון בכל הלוך והלוך ובכל דבור ודבור שהוא הולך ומדבר בשעת המשא ומתן, שכוונתו כדי שירויח, כדי שיתן צדקה, וזה עקר תקונו של המשא ומתן.

(שם).

יח.

על-ידי שיהיה שונא בצע, שישנא את הממון בתכלית השנאה, על-ידי-זה יזכה לבא לחכמה והשכל שעל ידו זוכין להשגת אלקות, וכן להפך על-ידי אהבת ממון, הוא נופל מזה השכל, ונופל לשטות וכסילות ולעצבות ומרה שחורה, והקלפות והסטרא אחרא מסבבין אותו בסבובים שלהם, שהם ההפוך משכל הנ"ל.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ל').

יט.

על-ידי משא ומתן באמונה על-ידי-זה מחדשין נשמתו דהינו

מחו ושכלו בתוך האמונה, וזוהי לקבל בכל פעם שכל חדש ונשמה חדשה מאור הפנים, ואפלו מי שאינו בר אוריין, ואינו מקבל בעצמו מחין חדשים על ידי המשא ומתן באמונה, מאחר שאינו עוסק בתורה שהיא עקר המוח והשכל, אף-על-פי-כן גם הוא עושה תקון גדול על-ידי שהוא עושה משא ומתן באמונה, כי על-ידי-זה שהוא נושא ונותן באמונה, על-ידי-זה עושה טובה לחברו שהוא משרשו, שמחין של חברו מתחדשין בתוך המשא ומתן שלו שהוא באמונה, ויהיו לו מחין חדשים ללמוד ולדבקות הבורא יתברך.

(לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן לה).

כ.

כל דיני ממונות שיהי למשא ומתן, על כן הרוצה לעסק במשא ומתן באמונה, שלא יפשל בהם.

(שם)

כא.

כשרוצה לעסק במשא ומתן באמונה, צריך לשמר את האמונה מאד, שלא יתגברו החיצונים, עד שיפגם באמונתו, חס ושלום, על-כן צריך להתגבר לעסק במשא ומתן כל-כך באמונה כמו רב ספרא, ויקים "ודובר אמת בלבבו", שאפלו מה שנגמר בלבו לא ישנה, ויזהר ישמר את האמונה, ואז יוכל לחדש נשמתו ושכלו בתוך האמונה שבמשא ומתן כנ"ל.

(שם)

כב.

כשהאדם עוסק במשא ומתן באמונה, זהו בחינת הקרבת קרבן התמיד והקרבת הקטרת, ואזי כל הקלפות נופלים, ועולים בהם כל נצוצות הקדשה שבתוכם, ומחו נתעלה ונתחדש כנ"ל, ונחשב כאלו נבנה בית-המקדש בזמיו.

(שם)

כג.

עקר חסרון הפֿרנִסֶה שְׁנַת־מַעַט בַּדּוֹרוֹת הַלָּלוּ, אֵין זֶה אֱלָא עַל־יְדֵי הַשּׁוֹחֲטִים שְׂאִינֶם מֵהַגָּנִים, כִּי יֵשׁ שׁוֹחֵט הַגּוֹן מֵאֲכִיל וּמִפֿרִנֶּס לְיִשְׂרָאֵל, וְהוּא מַעֲלֶה אֶת הַנֶּפֶשׁ הַחַי הַמִּגְלָגֵל עַל־יְדֵי הַבֶּרֶכָה שֶׁהוּא מְבַרֵךְ עַל הַשְׁחִיטָה, אָבֵל כִּשֶׁה־שׁוֹחֵט אֵינוֹ הַגּוֹן, וְאִפְלוּ בִשְׁעַת הַבֶּרֶכָה חוֹשֵׁב מִחֲשַׁבַּת פְּגוּל, וְאֵינוֹ שֵׁם לֵב בִּשְׁעַת הַבֶּרֶכָה, אֲזִי כִשְׁעוֹמֵד עִם הַחֲלִיף לִשְׁחֹט אֶת הַחַי, הוּא עוֹמֵד כְּרוֹצֵחַ נַפְשׁוֹת, וְיֵשׁ צֶעַר לַהֲנֶפֶשׁ הַחַי וְצוּעָקָת בְּקוֹל מֵר, כִּי אֵינוֹ מַעֲלֶה אֶת הַנֶּפֶשׁ הַמִּגְלָגֵל, וְאִדְרָבָה הוּא מוֹרִיד אֶת הַנֶּפֶשׁ מִמַּעֲלָתָהּ, וְאֵין לָהּ מְנוּחַ לְכַף רַגְלָהּ, אִוִּי לוֹ לַהֲשׁוֹחֵט הַזֶּה, אִוִּי לַהֲנֶפֶשׁ שֶׁהִרְגָה אֶת הַנֶּפֶשׁ וּמָסַר אוֹתָהּ בְּכַף אוֹיְבֶיהָ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִתְמַעֲטֶת הַפֿרנִסֶה, וּמַעַט הַפֿרנִסֶה צָרִיכִין לַהֲמַשִּׁיף בְּטִרְחָה וְיִגִּיעָה גְדוֹלָה, וְעַל־יְדֵי שׁוֹחֲטִים אֵלּוּ נִכְנָעַת הַנֶּפֶשׁ לְגַבִּי הַגּוֹף וְהַחֲמֵר, וּמִתְגַּבְּרִים תְּאוֹת הַגּוֹף וְכוּ', אָבֵל עַל־יְדֵי שׁוֹחֲטִים הַגּוֹנִים, מַעֲלִין אֶת הַנֶּפֶשׁ, וְנִכְנָע וְנִתְבַּטֵּל הַגּוֹף וְהַחֲמֵר, בְּחִינַת בְּהֵמָה וְסִכְלוּת וְחֲשָׁף, בְּחִינַת מִיתָה וְשִׁכְחָה וְדִין, בְּחִינַת חֲכָמוֹת חִיצוֹנִיּוֹת, וְנִתְעַלָּה הַנֶּפֶשׁ וְהַצּוּרָה בְּחִינַת אָדָם וְחֲכָמָה וְאוֹר וְחַיִּים וְזִכְרוֹן וְחֶסֶד, בְּחִינַת חֲכָמַת הַתּוֹרָה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ פֿרנִסֶה בִּשְׁפַע גְּדוֹל כַּנֶּ"ל.

(לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן לז).

כד.

כְּשִׁישְׂרָאֵל שׁוֹמְרִין אֶת עֲצָמָן מִטְּרָפוֹת, עַל־יְדֵי־זֶה יֵשׁ לָהֶם פֿרנִסֶה.

(שם).

כה.

עַל־יְדֵי תְּאוֹת אֲכִילָה בְּאֵי דָלוּת וּבְזִיוֹנוֹת וּבּוֹשׁוֹת.

(לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן מז).

כו.

על-ידי שפוגמין בתפלין בא דלות ובושה, וכן על-ידי שפוגם באמת, בא עניות ובושה, כי עקר עשירות הוא מאמת.

(שם)

כז.

צריך שיהיה להאדם הסתפקות להסתפק רק במה שצריך לו ההכרח מזה העולם, ולא לנהג את ביתו כגדולים דוקא, כנהוג עכשו, בעוונותינו הרבים, אצל הרבה אנשים, כי אלו שאין להם מדת ההסתפקות, עליהם נאמר: "ובטן רשעים תחסר", כי לעולם חסר להם הרבה, על-כן צריך שיהיה לו הסתפקות להסתפק במה שחננו ה', ואפלו מזה ההסתפקות גופיה, צריך להפריש מזה לצדקה, ועל-ידי-זה נעשה יחוד גדול למעלה, ונמשכין כל ההשפעות טובות.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נד).

כח.

מי שעושה משא ומתן באמונה, על-ידי-זה מעלה ומתקן נצוצות הקדשה שנפלו, ומשלים ומאיר הארה בנפש, רוח ונשמה שלו, ועל-ידי-זה מיחד קדשא בריך הוא ושכינתיה.

(שם)

כט.

כל עסקי המשא ומתן שמתגלגלים ובאים הסחורות והחפצים מאדם זה לאדם אחר, הכל כפי הנצוצות שבהם, ולפעמים צריך שיצא החפץ מרשותו לרשות אחר, ואחר-כך יחזור לרשותו, הכל כפי הנצוצות שבאותו דבר, וכפי החלקי נפש, רוח ונשמה שיש להאדם בכל עת וזמן, על-כן אין לדחק את השעה בשום דבר, לדחק עצמו ביותר למכר דוקא או לקנות דוקא באותה השעה

שחפץ, כי לכל עת כפי ברור הנצוצות וכפי חלקי נפש, רוח ונשמה שבאדם כנ"ל.

(שם).

ל.

על-ידי תאות ממון, מתגברת חס ושלום, מלכות הרשעה, שהיא מלכות המן עמלק, שהיא רודפת תמיד מלכות דקדשה, שחיותה על-ידי הדעת שהיא התורה, ומלכות הרשעה היא ההפך מזה, כי מתאווה תמיד לאסף ממון, ובולעת נצוצות הרבה של הקדשה הנעלמים בהממון שהוא בשרשו גונים עלאין, כל אחד כפי שבירת תאות ממון, וממשיך עצמו אל התורה והדעת דקדשה, בן מוציא הנצוצות הקדושים ממלכות הרשעה, והכל בכח הצדיקים האמתיים שעוסקים בתורה באמת, שיש לה כח להכניע מלכות הרשעה הנ"ל, ולהוציא כל הנצוצות משם, ולעשות מהם תורה.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן נו).

לא.

כפי תאות ממון בן נתמעט הדעת והחיים והאריכות ימים, ואינו שומע קול הפרוץ של התורה שמכרזת תמיד לשוב להשם יתברך, ומחמת תאות ממון אינו שומע קול הפרוץ הגדול הזה, ועל-ידי-זה הוא מכרח להתנגע אחר פרנסתו בטרח גדול, ופרנסתו בדחק ובכבדות מאד, אבל כשמתגבר להגדיל דעתו לחשק רק בתורה, וממעט ומשבר תאות ממון, על-ידי-זה פרנסתו בנקל, וזוכה לשמע הרמזים והכרוזים של התורה, שהם המחשבות טובות העולות בלבו בכל פעם לשוב להשם יתברך, עד שיזכה להתקרב אליו יתברך באמת.

(שם).

לב.

עצבות רוח שבאה על-ידי יגיעות ורדיפות הממון ביותר הוא זהמת הנפש, ועל-ידי-זה נעשים כל האברים כבדים, ועל-ידי-זה נחלש רוח הדפק שבאדם, שבו תלוי חיותו, וכל מה שנחלש ביותר רוח הדפק, כמו-כן נעשים האברים כבדים ביותר, וכן נחלש הרוח הדפק עוד יותר ויותר, וכן חוזרות חלילה, עד שתוכל נפשו לצאת, וכל זה על-ידי טרדות תאנות ממון, שמשם עקר הדאגות והעצבות רוח, ועל-ידי אגחה דקדשה שמתאנח לשוב להשם יתברך, הוא חוזר ומבריא את רוח הדפק וחוזר ונתחזק חיותו, וזוכה לדעת גדול, ולקבל דבורים מן השמים.

(שם).

לג.

כעס מזיק לפרנסה והעשירות מאד מאד, ותדע שכשהיצר מסית אותך לכעס, תדע שבזאת השעה משפיעין לך מלמעלה איזה סף ממון, והיצר רוצה לקלקל זאת ההשפעה על-ידי הכעס שהזמין לך, שהוא מזיק את ההשפעה של העשירות, ואפלו אם כבר יש לו ממון, יכול לאבד אותו על-ידי הכעס.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סח).

לד.

אסור גזלה חמור מאד, כי פשגזל את חברו ממון, בזה הוא גזול ממנו בנים, הינו שהגזלן נוטל מהגזול בנים, ואם זה הגזול עדין לא היה לו בנים, יוכל לגזל ממנו שלא יהיה לו, ואפלו אם כבר יש להגזול בנים, יוכל להזיק לו הגזלן שימותו בנים, חס ושלום, על-ידי הגזלה שגזל ממנו ממון.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן סט).

לה.

על-ידי שגוזל את חברו, בא להרהורים.

(שם).

לו.

גם לפעמים יאבד הגזלן בַּת זוג שלו על-ידי הגזלה, ולפעמים יוכל הגזלן לגזל מהנגזל את הבת זוג שלו.

(שם).

לז.

גם אפשר שיהיה להאדם ממון גזלה, אף-על-פי שלא גזל כלום בידיים, כי גם על-ידי חמדה ותאנה והשתוקקות שיש לו לממון חברו, גם על-ידי-זה לבד יוכל לגזלו, וזה האסור החמור של "לא תחמד", כי החמדה בעצמה הוא אסור חמור מאד, כי יש כח בהחמדה לגזל מחברו ממונו ונפש בניו ובנותיו, כמו הגזל ממש.

(שם).

לח.

על-ידי צדקה מתקן ממון חברו שיש לו שגזלו על-ידי חמדה, אבל גזלה ממש אין לה תקון, עד שישבי את הגזלה או יעשה בה צרכי רבים, אם אי אפשר להחזיר כמו שאמרו רבותינו ז"ל.

(שם).

לט.

אם רואה אדם שמזונותיו מצמצמין, יעשה מהם צדקה, כי על-ידי צדקה מתקן ממונו שיהיה לו ממון ופרנסה ברוח.

(שם).

מ.

הַנוֹשֶׂא אָשָׁה לְשֵׁם מָמוֹן, הוּא שׁוֹטָה וְכָסִיל וּפּוֹגֵם וּמַאֲבֵד דַּעְתּוֹ, וְעַל-יְדֵי-זֶה הוֹיֵן לִיה בָּנִים שְׂאִינָם מְהַגְנִים, כְּמוֹ שְׂאֵמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל.

(שם).

מא.

עַל-יְדֵי תַּאֲנוֹת מָמוֹן נַעֲשִׂים שׁוֹנְאִים, וְכָפִי הַתְּגַבְרוֹת תַּאֲנוֹת מָמוֹן כֵּן הַתְּגַבְרוֹת הַשׁוֹנְאִים, וְכִשְׁמַתְגַּבֵּר תַּאֲנוֹת מָמוֹן בְּיוֹתֵר, נַעֲשִׂים עַל יְדֵי זֶה שׁוֹנְאֵי חָנָם.

(שם).

מב.

עַל-יְדֵי תַּאֲנוֹת מָמוֹן נִתְעַכֵּר וְנִתְבַּלְבֵּל מַחוּ וְנַעֲשֶׂה כָּסִיל, וְכָל מֶה שְׁמַתְאֻנָּה יוֹתֵר לְהַמָּמוֹן, נִתְעַכֵּר הַמַּח בְּיוֹתֵר.

(שם).

מג.

עַל-יְדֵי עֲנָוָה וְשַׁפְלוּת, עַל-יְדֵי-זֶה אֵין שׁוֹם אָדָם יָכוֹל לְהוֹצִיאוֹ וּלְדַחֲוֹתוֹ מִמְּקוֹמוֹ, דִּהְיִנוּ לְקַפֵּחַ פְּרִנְסָתוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם.

(לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן עט).

מד.

עַל-יְדֵי מַשָּׂא וּמַתָּן בְּאַמוּנָה, הוּא מְקַיֵּם מִצְוֹת וְאַהֲבָת וְכו', וְעַל-יְדֵי-זֶה יִהְיֶה לוֹ פְּרִנְסָה בְּלֹא יִגִּיעָה וְטִרְחָ.

(לקוטי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן צג וּבְסִימָן רי).

מה.

כל המשא ומתן הוא פלו תורה, ועל-פן בפעושין משא ומתן, צריך שיקשר מחשבתו רק בתורה והדינים המלבשים שם.

(לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן רפ).

מו.

ומי שנופל אל המשא ומתן בעצמו, ואינו מקשר מחשבתו אל התורה בפעשה פעושה המשא ומתן, אזי ענשו שאחר-כך הוא צריך לבא לפני הדינים לדון לפנייהם בדין תורה. והכל לפי הפגם, יש אחד שאין ענשו רק שצריך לדון, אבל זוכה בדין, אבל יש אחד שעקר יותר המשא ומתן מן התורה, אזי גם אינו זוכה בדין.

(שם).

מז.

בפעשה פעושין משא ומתן הוא שעת מלחמה, כי צריך אז ללחם עם הסטרא אחרא לברר ולהעלות משם נצוצות הקדושים, כי עקר המשא ומתן הוא לברר נצוצות, ועל-ידי פעושין משא ומתן באמונה בפשוטו, שיהיה הדבור דבור אמת, שיהיה ההן — הן והלאו — לאו, גם על-ידי שמקשר מחשבתו אל התורה, כי בפעושין משא ומתן, צריך שיהיה רק חיצוניות מחשבתו בהמשא ומתן, אבל פנימיות מחשבתו צריך לקשר את התורה פנ"ל, על-ידי-זה זוכה לברר ולהעלות כמה נצוצות וכמה קדשות נפולות על-ידי המשא ומתן, ונעשה עליית העולמות ותקונים גדולים על-ידי המשא ומתן, כמו על-ידי תפלה.

(שם).

מח.

תאות ממון היא אחת משלש תאות רעות שהן מפסידין ופוגמין היראה שבלב, ועל-ידי שמקבלין חג הפסח פראוי, על-

יְדִי-זֶה מִתְקַנֵּים תַּאֲוֹת מָמוֹן, וְעַל-יְדִי-זֶה זֹכִינ׳ לִירָאָה וּלְהַשְׁפִּיעַת
הַנְּבוּאָה וְלִתְפִּלָּה וְכו׳.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן א').

מט.

מי שְׂרוּצָה לַתֵּן פְּרִנְסָה לְהַתְלוּיִים בּוֹ, הוּא צָרִיף שְׂיִהְיֶה אִישׁ חֵיל,
וְלֹא יִהְיֶה הַהֶפֶךְ שְׁקוֹרִין (שְׁלִימִזְלִנִיק), כִּי צָרִיף שְׂיִהְיֶה לוֹ קֶצֶת
מִמֶּשְׁלָה, וְעַל-יְדִי-זֶה יוּכַל לְהַמְשִׁיךְ פְּרִנְסָה.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן ז').

נ.

על-ידי שְׁמַחַת תּוֹרָה וּמִצְוָה עַד שְׁמֵרָקָד מַחֲמַת שְׁמָחָה, עַל-יְדֵי-
זֶה הָאָדָם נִתְעַלָּה בְּמָמוֹן.

(לקוטי-מוהר"ן, חלק ב', סימן פא').

נא.

יש עֲבָרָה שְׁעַל-יְדֵי עֲבָרָה זֹאת נַעֲשִׂין בְּעָלֵי חוּבוֹת בְּעוֹלָם, וְצָרִיכִין
לְשׁוֹב בְּתִשׁוּבָה בְּכָל־לִיּוֹת, וְלִהְתַּחַנֵּן לִפְנֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְהַצִּילוֹ
מִעֲבָרָה זֹאת, וְהַזְמִין לָזֶה הוּא כִּשְׁהוּא בְּמַחֲזִין דְּגִדְלוֹת.

(שיחות-הר"ן, סימן קיב).

נב.

העולם הַזֶּה אֵינוֹ כָּלוּם, רַק לְמִשְׁךְ אֶל הַתְּכָלִית הַנִּצְחִי, וְאִין
לְהִסְתַּכֵּל אִם יִהְיֶה לוֹ מַעוֹת אִם לֹא, כִּי בֵּין שְׂיִהְיֶה לוֹ
מַעוֹת וּבֵין שְׁלֹא יִהְיֶה לוֹ מַעוֹת יִכָּלֶה יָמָיו בְּשׁוּגָה, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה
מְטַעָה אוֹתָנוּ לְגַמְרִי, שְׁמֵרָאָה לְהָאָדָם כְּאֵלוֹ מְרוּיַח בְּכָל פַּעַם,
וּלְבִסּוֹף אֵינוֹ כָּלוּם, כַּאֲשֶׁר נִרְאָה בְּחוּשׁ, וְאִם אֶפְלוּ מִשְׁיֵג מַעוֹת,
לֹא־חִינ׳ אוֹתוֹ מִן הַמַּעוֹת, וְהַכָּלִל שְׁשִׁנְיָהֶם בְּיַחַד — אִין לָהֶם קִיּוּם,

דהיננו האדם עם המעות, רק או שלוקחין המעות מן האדם או שלוקחין האדם מן המעות, ומעולם לא נמצא אחד שישאר עם המעות, ואם גם לעבודת השם יתברך קשה לזכות, אף-על-פי-כן אפלו כשאין זוכה לעבודת הבורא יתברך בראוי, צריכין גם לידע שהעולם הזה אינו כלום כנ"ל וישים כל רצונו וחסצו ומגמתו ותשוקתו רק אל התכלית הנצחית, ויכסף תמיד להיות בראונו יתברך, כי הרצון בעצמו יקר מאד, כי העקר הוא הרצון, ובתוך כך מה שיוכל לחטף איזה טובה — תורה או תפלה או מעשים טובים — יחטף מה שיוכל, כי לא ישאר לו מכל עמלו כלום, כי אם הרצון הטוב ומה שחטף איזה טובה בכל יום מימי חייו.

(שיחות-הר"ן, סימן נא).

נג.

וצריך לזכור היטב מה שהזהירו אותנו הצדיקי אמת, וקראו בקול גדול, שלא יניח האדם את עצמו להעולם לטעות, שלא יטעה אותו העולם, כי לא נמצא אחד שיהיה לו קץ וסוף טוב מהעולם הזה, רק מה שחטף טוב אמתי לעצמו לעולם הנצחי.

(שם)

תְּפִלָּה נִרְאָה וְנִפְלְאָה

(הַעֲתִק מִסֵּפֶר "לְקוּיֵי תְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת"

הַבְּנוּי וּמִיָּסֵד עַל הַסֵּפֶר הַקָּדוֹשׁ "לְקוּיֵי-עֲצוֹת" אוֹת מָמוֹן וּפְרִנְסָה)

א.

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי,
שֶׁתִּזְכְּנִי לְהִרְבוֹת בְּצִדְקָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם,
בְּאִפֶּן שְׂאֲזָכָה לְהִנָּצֵל עַל-יְדֵי-זֶה מַחֲיָה רָעָה
וּמִלִּסְטִים, שֶׁהֵם לְשׁוֹן-הָרַע וּדְבָרִים בְּטָלִים וְגֵאוּה
וְתוֹלְדוֹתֵיהֶם. וְתַעֲזְרֵנוּ בְּרַחֲמֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ,
שֶׁיְהִי כָּל דְּבוּרֵינוּ לְשִׁמְךָ וְלַעֲבוֹדָתְךָ, וְלֹא נִדְבֹר
דְּבוּרִים בְּטָלִים לְעוֹלָם, רַק כָּל דְּבוּרֵינוּ יְהִי
בְּתוֹרָה וְעֲבוֹדָה וִירְאָת שְׁמִים. וּבִפְרֵט מִחֻטָּא וְעוֹן
הַגָּדוֹל מְאֹד, שֶׁהוּא עוֹן לְשׁוֹן-הָרַע וּרְכִילוֹת,
שֶׁהוּא חֲמוּר בְּיוֹתֵר. תִּצְלִל אוֹתִי וְכָל עַמְּךָ בֵּית
יִשְׂרָאֵל, שֶׁלֹּא יֵצֵא מִפִּי לְעוֹלָם שׁוֹם דְּבוּר רַע עַל
שׁוֹם יִשְׂרָאֵל שֶׁבְּעוֹלָם. אֱלֹהֵי נֹצֵר לְשׁוֹנֵי מֵרַע
וּשְׁפָתֵי מִדְּבַר מְרָמָה. וְתִצְלִלְנִי מִלְּשׁוֹן-הָרַע
וּמֵאֲבָק לְשׁוֹן-הָרַע וּמִרְכִּילוֹת וּמֵאֲבָק רְכִילוֹת
מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, וְתִזְכְּנִי לְמִדַּת עֲנוּה בְּאַמֶּת
לְאַמְתּוֹ, וְנִפְשִׁי כְּעֹפֶר לְכָל תְּהִיָּה, וְאֲזָכָה לִידַע

שפלותי באמת. ותצילני ברחמיך הרבים מן הפעם, שלא אכעס לעולם על שום דבר. ולא אהיה קפדן כלל, ולא יהא בלבי שום פעם והקפדה בעולם כלל. רק אזכה לדבק במדותיך להיות טוב לכל, ולמקללי נפשי תדם. והצילנו ברחמיך הרבים מן העניות ומן החסר. ותזמין פרנסתנו קדם שנצטרך להם ברוח ולא בצמצום, בהתר ולא באסור, בכבוד ולא בבזוי, בנחת ולא בצער, מתחת ידך הרחבה והמלאה, באפן שאוכל לעשות רצונך באמת כל ימי חיי מעתה ועד עולם.

ב.

ובכן תרחם עלינו ותזמין לנו פרנסתנו ולחמנו ברוח ובכבוד בלי שום טרדה ויגיעה ודאגה כלל, כי אתה הודעתנו, שעלידי פגם הברית, חס ושלום, בא העדר הפרנסה והלחם, חס ושלום כמו, שנאמר: כי בעד אשה זונה עד כפר לחם, אבל עלידי מצות ציצית נצולין מפגם הברית, וזוכין לפרנסה דקדשה, על-כן זכנו לקדשת הברית באפן שישפע עלינו תמיד שפע דקדשה ופרנסה בנקל, ולא נצטרך לבטל

מתורתך הקדושה בשביל טרדות הפרנסה.

ג.

וּתְזַכְּנוּ בְּרַחֲמֵי הָרַבִּים לְהַתְפַּלֵּל תְּפִלַּתְנוּ אֵלַיךְ
בְּכַח גָּדוֹל וּבְמִסִּירוֹת נַפֶּשׁ, וְתַעֲזָרְנוּ
לְהַעֲלוֹת תְּפִלַּתְנוּ לְפָנֶיךָ דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר וְהַשֹּׁבֵט הַשֵּׁיף
לְשֵׁרֵשׁ נִשְׁמַתְנוּ, אֲשֶׁר מִשָּׁם נִחְצַבְנוּ, כְּדִי שֶׁתַּעֲלֶה
תְּפִלַּתְנוּ דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר הַהוּא הַשֵּׁיף לְתִפְלַתְנוּ
הַשְּׂמִימָה דֶּרֶךְ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וִירוּשָׁלַיִם וּבֵית-
הַמִּקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי קִדְשִׁים, עַד שֶׁתַּעֲלֶה תְּפִלַּתְנוּ
לְמִכּוֹן שְׁבִתְךָ, וְיִהְיֶה כַח לְתִפְלַתְנוּ לְעוֹרֵר אֶת
הַמֶּזֶל הָעֲלִיוֹן הַשֵּׁיף לְשַׁעַר וְשֹׁבֵט שֶׁל כָּל אֶחָד
וְאֶחָד מֵאַתְּנוּ, וַיִּשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ טוֹבָה וּבְרָכָה, לְבָרֶךְ
אֶת כָּל פְּרִי הָאָדָמָה, וּלְהַצְלִיחַ אֶת מַעֲשֵׂי יְדֵינוּ,
וְתַזְמִין לָנוּ בְּרַחֲמֵי הָרַבִּים וְחִסְדֶּיךָ הַגְּדוֹלִים אֶת
פְּרָנְסַתְנוּ קֹדֶם שֶׁנִּצְטָרֶךְ לָהֶם בְּרוּחַ וְלֹא בְצַמְצוּם,
בְּהִתֵּר וְלֹא בְּאִסּוּר, בְּנִחַת וְלֹא בְּצֹעַר, בְּכַבּוּד וְלֹא
בְּבִזְיוֹן, מִתַּחַת יָדְךָ הַרְחָבָה וְהַמְּלָאָה, וְאַל
תַּצְרִיכְנוּ לֹא לַיָּדִי מִתֵּנֶת בֶּשֶׁר וְדָם וְלֹא לַיָּדִי
הַלּוֹאֲתָם, בְּאַפִּן שֶׁנִּזְכָּה לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ וְלַעֲסֹק
בְּתוֹרָתְךָ תָּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה, וְנִזְכָּה בְּרַחֲמֶיךָ
הָרַבִּים לְתוֹרָה וּגְדֻלָּה בְּמָקוֹם אֶחָד.

ד.

אָנא יְהוָה, עֲזָרְנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, שְׁלֹא אֶאֱבֹד
את עוֹלָמִי, חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי טְרִדַּת
הַפְּרָנְסָה. וְתַצִּילֵנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים מִפָּגַם הַל"ט
מְלָאכּוֹת דְּסִטְרָא אַחְרָא, שֶׁהֵם ל"ט מְלָקִיּוֹת.
שֶׁהֵם מְטְרִידִים אֶת רַב הָעוֹלָם בִּיגִיעוֹת וְטְרִדוֹת
הָעוֹלָם הַזֶּה, אֲשֶׁר הֵם רָצִים כָּל יְמֵיהֶם אַחֵר
פְּרָנְסָתָם בִּיגִיעוֹת וְטְרָחוֹת גְּדוֹלוֹת מְאֹד, וְהֵם
אוֹכְלֵי לֶחֶם בְּעֶצְבוֹן, בְּזַעַת אַפָּם יֹאכְלוּ לֶחֶם עַד
שׁוּבָם אֶל הָאֲדָמָה, וּמֵאוּמָה לֹא יִשְׁאוּ בַּעֲמָלָם, כִּי
טְרִידַת הַפְּרָנְסָה מְבַלְבֶּלֶת אוֹתָם כָּל יְמֵיהֶם,
וּמוֹנֵעַת אוֹתָם מִלְּזָכֹר וּלְשׁוֹם אֶל לֵבָם אֶת
תְּכַלִּיתָם, מֵהַ יַעֲשׂוּ לְיוֹם פְּקֻדָּה.

אָנא יְהוָה, מְלֹא רַחֲמִים רַבִּים, רַחֵם עָלַי וְעַל כָּל
חֲבֵרְתָּנוּ וְעַל כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְתַצִּיל
אוֹתָנוּ מִכָּל זֶה, וְתִזְכֶּה אוֹתָנוּ שְׁלֹא נִהְיֶה טְרוּדִים
כָּלֹל בְּטְרִידַת הַפְּרָנְסָה וְאֶפְלוּ בָּעֵת שְׁאֵנוּ מְכַרְחִים
לַעֲשׂוֹת אֵיזָה עֶסֶק אוֹ מִשְׁא וּמִתֵּן בְּשִׁבִּיל פְּרָנְסָה,
תַּעֲזָרְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים שִׁיְהִיָּה הַכֹּל בְּקִדְשָׁה
וּבִטְהָרָה, בְּאַמֶּת וּבְאַמוּנָה כְּרָצוֹנָךְ הַטּוֹב, בְּלִי
טְרִדָּה וּבְלִי בִלְבוּל הַדַּעַת כָּלֹל. וְגִדַּע וְנֶאֱמִין כִּי
הַכֹּל מֵאֲתָךְ וְלֹא עַל יְדִינוּ כָּלֹל, וְכָל עֶסְקָנוּ
וְעִשְׂתָּנוּ בְּמִשְׁא וּבְמִתֵּן וְעֶסְקֵי פְּרָנְסָה, יִהְיֶה הַכֹּל

מִזְכָּךְ וּמִזְקֶךָ עַד שֶׁיְהִיוּ מְאִירִים כָּל הַלֵּט
מְלָאכֹת, וַיְכַלְלוּ בִט"ל אֲוֵרוֹת הַנִּמְשָׁכִים מִשְׁמֶךְ
הַגָּדוֹל, וְכָל הַלֵּט מְלָאכֹת יִהְיוּ בִקְדֻשָּׁה וּבִטְהָרָה,
בְּבַחֲיִנוֹת מְלָאכַת הַמִּשְׁכָּן, וּתְבַרֵךְ אֶת מַעֲשֵׂה
יָדֶינוּ, וְתִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל עֲסָקֵנוּ
וְעִשְׂתֵּנוּ, וְתִזְמִין פְּרִנְסָתֵנוּ קֹדֶם שְׁנִצְטָרֵךְ לָהֶם,
בְּרוּחַ וְלֹא בְצִמְצוּם, בְּהִתֵּר וְלֹא בְּאִסוּר, מִתַּחַת
יָדְךָ הִרְחָבָה וְהִמְלָאָה. וַיְהִי נָעַם יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ
כּוֹנֵנָהוּ. וְעִזְרָנוּ יְהוָה, שְׁנֵהִיָּה שְׁמֵחִים בְּחִלְקֵנוּ
תָּמִיד, וְתִהְיֶה תּוֹרַתֵנוּ קֶבֶעַ וּמְלָאכְתֵּנוּ עֲרָאִי.
וְאִפְלוּ בְּאוֹתָהּ הַשָּׁעָה הַמְּעוּטָה שְׁנִצְטָרֵךְ לַעֲסֹק
בְּאִיזָה עֵסֶק אוֹ מִשְׁאֵל וּמִתֵּן בְּשִׁבִּיל הַכִּרְחִיּוֹת
פְּרִנְסָתֵנוּ, גַּם אִזְ נִהְיֶה דְּבוּקִים בָּךְ וּבִתּוֹרַתְךָ
הַקְּדוּשָׁה. וְלֹא נִשְׁכַּח אוֹתְךָ אִפְלוּ רָגַע קָלָה.

ה.

אָנָּה יְהוָה, זִכְנוּ בַּחֲסָדֶיךָ הַגְּדוֹלִים, שְׁנִזְכָּה
לְהִתְגַּבֵּר עַל תַּאֲוֹתֵינוּ וּמַחֲשָׁבוֹתֵינוּ
הַרְעוֹת. וְתִעְזְרֵנוּ שְׁנִזְכָּה לְבִטֵּל וּלְשַׁבֵּר אֶת תַּאֲוֹת
מָמוֹן מֵאִתָּנוּ. וְאֶהְיֶה שְׂמֵחַ בְּחִלְקִי אֲשֶׁר נָתַתָּ לִי
יְהוָה, וְלֹא אֶהְיֶה אֶךְ לְהַעֲשִׁיר, וְלֹא אֶרְדֹּף אַחֵר
מוֹתֵרוֹת לְהִרְבּוֹת הוֹן מִהֶבֶל. וְאִפְלוּ הַהִכְרָחִיּוֹת
מֵה שְׂאֵנִי מִכֶּרֶחַ לַעֲסֹק בְּאִיזָה עֵסֶק אוֹ מִשְׁאֵל

וּמִתֵּן בְּשִׁבִּיל פִּרְנָסָה, תִּזְכְּנִי בִּרְחֻמֶּיךָ הָרַבִּים
 שִׁיְהִיָּה הָעֶסֶק בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה לְשִׁמּוֹךְ הַגָּדוֹל,
 וּתִזְכְּנִי לַעֲשׂוֹת מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה, וְתִהְיֶה
 תּוֹרַתִּי קִבֵּעַ וּמִלֹּאכְתִּי עֲרָאִי. וְלֹא אֶטְרִיד אֶת
 דַּעְתִּי וּמִחְשַׁבְתִּי כָּלֹל בְּהַמִּשָּׂא וּמִתֵּן, וְאֶפְלוּ בַּעַת
 עֲשִׂית הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן אֲזַכֶּה בִּרְחֻמֶּיךָ שֶׁתִּהְיֶה
 מִחְשַׁבְתִּי קְשׁוּרָה וְדְבוּקָה בְּךָ וּבְתוֹרַתְךָ הַקְּדוּשָׁה,
 הַמְּלַבֶּשֶׁת וְנוֹעֲלֶמֶת בְּכָל עֶסְקִי מִשָּׂא וּמִתֵּן
 וּמִלֹּאכּוֹת וְעֶסְקִים שְׁבַעוֹלָם. וְזִכְנִי שִׁיְהִיָּה לִי
 מִדַּת הַבִּטְחוֹן בְּאַמֶּת בְּשִׁלְמוֹת, וְאַהֲבִיָּה בּוֹטַח
 בִּיהוָה תָּמִיד. וְאֲזַכֶּה לְהַשְׁלִיךְ אֶת כָּל יְהִיבִי עָלֶיךָ
 וְאַתָּה תְּכַלְכְּלֵנִי, שֶׁתִּתֵּן לִי עֲצָה טוֹבָה בְּכָל פַּעַם
 בְּכָל עֲנִינֵי הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן, שֶׁאֲזַכֶּה לִידַע אֵיךְ
 לְהִתְנַהֵּג בְּהַמִּשָּׂא וּמִתֵּן. לְדַעַת מֶה וּמַתִּי לִקְנוֹת
 וּלְמַכֵּר, בְּאַפֵּן שֶׁתִּצְלִיחַ אֶת מַעֲשֵׂי יָדִי, וְתִזְמִין לִי
 פִּרְנָסָתִי בְּרוּחַ בְּסִבָּה קְלָה בְּלִי שׁוּם טְרָדָה
 וּבִלְבוּל כָּלֹל, לְמַעַן אוֹכַל לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ וְלַעֲסֹק
 בְּתוֹרַתְךָ וּבַעֲבוּדָתְךָ תָּמִיד.

אֲנִי יְהוָה, חוֹס וְחֹמֶל עַל נַפְשֵׁי הָאֲמֻלָּה וְעַל
נַפְשׁוֹת כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל עִמָּךְ. וְתִבְדִּילֵנוּ מִן
הַתּוֹעִים הָאוֹבְדִים אֶת עוֹלָמָם עַל־יְדֵי תַּאֲוֹת
מָמוֹן הַטְּרוּדִים כָּל יְמֵיהֶם בְּעֶסְקֵי פִּרְנָסָתָם,
וְאוֹכְלֵי לֶחֶם בְּעֶצְבוֹן, בְּזַעַת אָפָם יֹאכְלוּ לֶחֶם עַד

שובם אל האדמה, ומאומה לא ישאו בעמלם. מלא רחמים רחם עלינו והצילנו מהם. רחם, רחם, הציל, הציל אותי ואת כל חברתנו ואת כל עמך בית ישראל מתאות ממון, אשר זאת התאווה הרעה נתגברה ונתפשטה מאד מאד עכשו בדורות הללו, עד שאי אפשר לנו כלל להסתכל על עצמנו לישוב דעתנו, לחשב היטב מה יהא בסופנו, בהאיך אנפין ניעול קדם מלכא, מחמת טרדת דעתנו ומחשבותינו בכל עת על עסקי פרנסתנו. ואפלו ההכרחיות מבלבלין אותנו מאד מאד. יהוה אלהים, חוסה עלינו ברחמיו, והציל אותנו מתאווה הרעה הזאת של ממון. וזכנו ברחמיו הרבים, רב חסד ומרבה להיטיב, ותהיה בעזרנו, שנזכה לתן צדקה הרבה לעניים מהגנים, וכל עקר פונות עסקנו בהמשא ומתן יהיה רק בשביל הצדקה, ונזכה לתן צדקה יותר מכפי פחנו. ותזמין לנו ברחמיו עניים מהגנים לזכות בהם, ותעזרנו לקיים מצות צדקה כראוי באמת בתכלית השלמות, בשמחה ובטוב לבב ובסבר פנים יפות. ותזכנו לתן צדקה באפן שלא יתביש העני בקבלתו. ואזכה לדבר על לב עניים ומרודים, לפייסם ולהרחיב דעתם ולשמח את לבם. השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני, שאזכה שיתנדב לבי תמיד לעזר

לַעֲנִיִּים הַגּוֹנִים בְּכָל כָּחִי, הֵן לַפֶּזֶר מִשְׁלִי לַעֲנִיִּים
הַגּוֹנִים לְהַעֲנִיק לָהֶם וּלְתֵן לָהֶם בְּשִׁתִּי יָדִים
מִבְּרַכַּת יְהוָה אֲשֶׁר אֶתָּה נוֹתֵן לִי בְּכָל עֵת, הֵן
לְהַשְׁתִּידֵל עֲבוּרָם בְּכָל כָּחִי, לִילָךְ וּלְסִבָּב עֲבוּרָם
וּלְקַבֵּץ עַל יָד נִדְבַת לֵב אַחִינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.
לְתַמְכֵּם וּלְסַעֲדֵם לְמִלֵּאת יָדֵי עֲנִיִּים הַגּוֹנִים, דִּי
מִחֲסוּרָם אֲשֶׁר יַחֲסֹר לָהֶם, הֵן מְזוֹנוֹת הֵן
מִלְּבוּשִׁים וְכָל מָה שֶׁהֵם צְרִיכִים, וְתִשְׁפִּיעַ עָלַי
בְּחֶסֶדְךָ, וְתִתְּנֵנִי לַחֵן וּלְחֶסֶד בְּעֵינַי עִמָּךְ בֵּית
יִשְׂרָאֵל. שְׂאֲזָכָה שִׁיְהִיו נִשְׁמָעִים דְּבָרֵי אֶצְלָם,
וַיִּכְנָסוּ דְּבָרֵי בְּאֲזָנֵיהֶם שִׁיתְּנִדְּבוּ לִבָּם לִתֵּן צִדְקָה
הַרְבֵּה, וְאֲזָכָה לְקַבֵּל מֵהֶם מְכָל אֶחָד וְאֶחָד מִנָּה
יָפָה אַפִּים. וְתַעֲזָרְנִי שִׁיְהִיָּה לִי כַח לְהַפִּךְ בְּדְּבָרֵי
לֵב אֶכְזֹר לֵלֵב נָדִיב, וְאֲזָכָה לְהַרְבּוֹת בְּצִדְקָה
בְּאַמֶּת תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיִּי.

1.

ובזכות וכח הצדקה של כל עמך בית ישראל,
תזכה אותנו לשבר תאות ממון מאתנו.
והרוח נדיבה של הצדקה הקדושה ימשך עלינו,
וישכך חמימות תאות ממון, תאות הנגידות
והעשירות, מה שהלב בוער ומתאווה לממון
הרבה, להתעשר בעולם שאינו שלו. ונזכה
להשליך אלילי כסף וזהב, שלא יהיה בלבנו שום

תֵּאוֹה וְחֲמִימוֹת וְהִתְלֵהבוֹת לְמִמּוֹן כָּלִל, רַק נִהְיָה
שְׂמִיחִים בְּחֻלְקָנוּ תָּמִיד. וְנִהְיָה מִסְתַּפְּקִים בְּמָה
שֶׁאֵתָה חוֹנֵן אוֹתָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ בְּכָל יֵת, אֶת כָּל אֶחָד
וְאֶחָד כְּפִי רְצוֹנְךָ הַטּוֹב, וְלֹא נִתֵּן עֵינֵינוּ כָּלִל בְּמָה
שֶׁאֵינוּ שְׁלֵנוּ, וְלֹא נַחֲמַד וְלֹא נִתְאוֹה כָּלִל לְכָל
אֲשֶׁר לִרְעִינוּ, רַק נִזְכָּה לִהְיוֹת שְׂמִיחִים בְּחֻלְקָנוּ
תָּמִיד בְּאַמֶּת. וְנִזְכָּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים לְהַכְלִיל
וְלִהְתְּדַבֵּק לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, אֲשֶׁר זָכוּ
לְבִטָּל וּלְשַׁבֵּר תֵּאוֹת מִמּוֹן בְּתַכְלִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה
יִהְיָ נִמְשָׁךְ עָלֵינוּ חֶסֶד, וְעַל־יְדֵי חֶסֶדְךָ הַגָּדוֹל
תִּפְתַּח לָנוּ אוֹר הַדַּעַת, וְנִזְכָּה אוֹתָנוּ לְהִתְקַרֵּב
לְצַדִּיק אֱמֶת כָּזֶה שֵׁשׁ לוֹ כַּח הַזֶּה, שְׂיוֹכֵל לְקַבֵּץ
וּלְקַחַת אֶת נַפְשׁוֹתֵינוּ, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וְלוֹקַח
נַפְשׁוֹת חָכִים, וְיִהְיוּ כָּל נַפְשׁוֹתֵינוּ כְּלוּלוֹת יַחַד,
וְהַחֲכָם הָאֱמֶת יִקַּח הַנַּפְשׁוֹת שְׁלֵנוּ וְיַעֲלֶה עִמָּהֶם
וְיַחֲדֹשׁ אוֹתָם כָּלָם יַחַד לְטוֹבָה, וְיִזְרִיד לָנוּ חֲדוּשֵׁי
תוֹרָה מִפִּי עֵתִיק יוֹמִין, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: עִיר גְּבוּרִים
עָלָה חָכִים וְיִזְרִיד עִז מִבְּטָחָהּ. וְנִתְגַּלֶּה לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ
הַרְבִּים סִתְרֵי תוֹרָה, אוֹרִיתָא דְּעֵתִיקָא סְתִימָאָה.

ז.

וּבִכֹּן תַּעֲזָרְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים וְחֶסֶדְךָ הָעֲצוּמִים,
וְנִזְכָּנוּ לְשַׁבֵּר תֵּאוֹת מִמּוֹן מֵאֲתָנוּ, שְׁלֹא
יִהְיָ לִי שׁוּם תֵּאוֹה וְשׁוּם חֲמָדָה וְשׁוּם

השתוקקות לממון, ונזכר להיות שונא בצע לשנא את הממון בתכלית השנאה, ותעזרנו בעת שאנו מכרחים לעסק באיזה עסק ומשא ומתן, שנזכר לעשות המשא ומתן באמונה שלמה, ונקיים דברינו תמיד ולא נחליף ולא נשנה דבורינו לעולם אפלו בשביל הון רב, וכל הון דעלמא לא יוכל להטות לבבנו, חס ושלום, מן האמת והאמונה לשנות או להחליף איזה דבור מדבורינו, חס ושלום, וככל היוצא מפינו בשעת המשא ומתן, כן נעשה ונקיים תמיד בלי שום שנוי בעולם, ותצילני ברחמיך הרבים, שלא אהיה נבהל להון, ולא אטריד את דעתי לרדף אחר הפרנסה, חס ושלום, רק תשפיע עלי ברחמיך, ותטע ותקבע בלבי אמונה ובטחון שלם באמת, ואהיה בוטח ביהוה לבד, ואדע ואאמין באמת, כי לא ממוצא וממערב וממדבר הרים, כי לא בכחו יגבר איש, ואין יכלת כלל בכחי ועצם ידי לעשות חיל ועשירות כלל, רק הכל מאתך לבד, "והעשר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל". ואאמין באמת ובאמונה שלמה, שאתה יכול להזמין לי פרנסתי בשלמות בסבה קלה, בלי שום יגיעות וטרדות כלל, ולא אבלל את מחשבתי בשביל טרדות הפרנסה כלל, רק אזכר להיות חזק במדת האמונה והבטחון בך תתברך תמיד.

ח.

רבוננו של עולם, חוס וחנוני והיה בעזרי ומלטני
והצילני מתאות ממון שהיא עבודה זרה
ממש, ולא עבודה זרה אחת לבד, כי אם שבעים
עבודות זרות שכל מי שנופל לתאות ממון, חס
ושלום, כאלו עובד את כל העבודות זרות של כל
השבעין אמות, והוא מפרש ומבדל מאמת
ואמונה הקדושה, מאור פני מלך חיים, מאנפין
נהירין, ונתקשר בפנים חשוכין, בסטרא דמותא,
חס ושלום, בעצבות ומרה שחורה, והוא מלא
דאגות ויגונות תמיד, וכל ימיו כעס ומכאובים,
ואין לו חיות לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.

חוס וחמל עלי ועל זרעי ועל כל עמך בית
ישראל, והציל ומלט אותנו מתאוה רעה
הזאת של ממון, אשר נתפשטה עכשו מאד
בעולם בעוונותינו, ותגן עלינו בזכות צדיקי
אמת, ברית מלח עולם, ותצילני בזכותם מתאוה
זאת של ממון, ותמשוך עלינו חכמה ובינה ודעת
מאתה, שלא יבלה הממון, חס ושלום, את ימי
חיינו. חוס וחמל עלינו ושמע קול צעקתנו
ברחמים, ועשה למענך ולמען שכינת עזך, אשר
נדדה בגוים בעוונותינו, ולמען הצדיקים
אמתים, שזכו לשמירת הברית באמת ולשבירת

תַּאֲוֹת מָמוֹן בְּתַכְלִית, וּשְׁמַע קוֹל צַעֲקַת הַשְּׂכִינָה
 וּכְנֻסַּת יִשְׂרָאֵל, אֲשֶׁר צוֹעֲקַת מָאָה וְאַרְבָּעִים
 קָלִין: "קָלְנִי מִרְאשֵׁי, קָלְנִי מִזְרוּעֵי" עַל אֱלוֹ
 הַנוֹפְלִים לַעֲבוּדָה זָרָה זֹאת שֶׁל תַּאֲוֹת מָמוֹן, חֵס
 וְשָׁלוֹם, אֲשֶׁר שָׁם תַּחֲוִבִּים כָּל הָעֲבוּדוֹת זָרוֹת.
 שׁוֹמֵעַ תִּפְלָה, שׁוֹמֵעַ אֲנַחָה, שׁוֹמֵעַ צַעֲקָה, שְׁמַע
 קוֹלְנוּ בְּרַחֲמִים מַעֲמָקֵי עֲמָקִים, אֲשֶׁר אָנוּ
 מִתְאַנְחִים וְצוֹעֲקִים אֵלֶיךָ שֶׁתַּעֲזָרְנוּ וְתַצִּילְנוּ
 בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים מִתַּאֲוֹת מָמוֹן. "יְהוָה שְׁמָעָה
 בְּקוֹלִי תַהֲיֶינָה אֲזַנֶּיךָ קְשׁוּבוֹת לְקוֹל תַּחֲנוּנֵי",
 שֶׁתַּעֲלֶה וְתִקֵּים אוֹתִי לִהְיוֹת חֶזֶק וְאַמִּיץ לַעֲמֹד
 עַל מַעֲמַד הָאֱמוּנָה וְהַבִּטְחוֹן לְהֶאֱמִין בְּךָ בְּאַמֶּת
 וּבְאַמוּנָה שְׁלָמָה, עַד שֶׁאֲזַכֶּה לְשִׁבֵּר תַּאֲוֹת מָמוֹן
 לְגַמְרִי, וְלֹא אֶטְרִיד אֶת דַּעְתִּי כָּלֹל בְּפִרְנָסָתִי, וְלֹא
 אֶסְמֹךְ עַל שׁוֹם סִבָּה וְעַל שׁוֹם עֶסֶק כָּלֹל, רַק
 אֲשִׁים בְּטַחוּנִי עֲלֶיךָ, וְאַסְמֹךְ וְאֶתְחַזֵּק בְּבִטְחוֹן
 בְּהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ לְבַד. וְאַתָּה תִּרְחַם עָלַי וְתִשְׁפִּיעַ
 עָלַי בְּטוֹבֶךָ הַגָּדוֹל שֶׁפַּע טוֹבָה וּבִרְכָּה מִמְּקוֹר
 וּשְׂרֵשׁ הַהַשְׁפָּעוֹת שֶׁבִקְדֻשָּׁה, וְתִזְמִין לִי פִּרְנָסָתִי
 לְשִׁפְעַ עֲשִׂירוֹת דְּקֻדְשָׁה, לִהְיוֹת שִׂמְחַ בְּחֻלְקִי
 תָּמִיד, וְאַל תַּצְרִיכְנִי לֹא לִידֵי מִתְנַת בֶּשֶׂר וְדָם
 וְלֹא לִידֵי הַלּוֹאֲתָם, וְתַצִּילְנִי בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁלֹּא אֶהְיֶה
 בְּעַל חוֹב כָּלֹל לְעוֹלָם, וְלֹא אֶצְטָרֵךְ לָלוֹת
 מֵאַחֲרִים כָּלֹל, וְלֹא אֶרְדֹּף אַחֵר מוֹתָרוֹת, חֵס

ושלום, ללוות מאחרים, חס ושלום, בשביל להנהיג משא ומתן גדול, רק תרחם עלי ותשפיע עלי ברחמך, ותזמין לי פרנסתי בסבה קלה בלי שום הלוואה מאחרים כלל, ותשלח ברכה והצלחה והרוחה בכל מעשי ידי, ותזכני להיות ממעט בעסק, רק לעסק בתורה ועבודת יהוה באמת כל ימי חיי, אני וזרעי וזרע זרעי וכל עמך בית ישראל מעתה ועד עולם.

ט.

ובכן תרחם עלינו אבינו שבשמים, וזכנו להתקרב אל הצדיקי אמת שהם שומרי הברית בתכלית השלמות, והם ימשיכו גם עלינו מקדשתם העצומה, עד שגם אנחנו נזכה להיות בכלל שומרי הברית קדש, ועל-ידי-זה נזכה להנצל מתאוה המרה הזאת של ממון, שהיא עבודה זרה הפלולה מכל השבעים עבודות זרות, ומחשיך עינינו וממרר חיינו. אנא יהוה, חוס וחמל עלינו שנזכה להיות מקרבים באמת אל הצדיקי אמת, והם יאירו עלינו מאורם הגדול, עד שנזכה להאיר על נפשנו אורך האין סוף ברוך הוא, ונזכה לחזות בנעם יהוה ולבקר בהיכלו תמיד.

י.

רבוננו של עולם, זכנו להכלל בך תמיד, ונהיה
 רגילים להמשיך את עצמנו בכל פעם אל
 שרשנו, אשר משם נחצבנו, שהוא אורך האין
 סוף ברוך הוא, ועל-ידי-זה נזכה להכלל באורות
 הצחצחות, אשר מי שנכלל שם, כבר אינו
 מתאוה אל שום תאוה כלל, ומכל שכן שאינו
 מתאוה אל התאוה המגנה של ממון, חוס ורחם
 עלינו וזכנו להמשיך עלינו תמיד אורך האין סוף
 ברוך הוא, ונזכה להמשיך עלינו בכל פעם אמתת
 ערבות נעימות זיו חיות אלהותך, אשר מי
 שנכלל בזה כבר אינו מתאוה אל שום דבר, רק
 בכל פעם משתוקק לעלות יותר ויותר ולהאיר
 על נפשו מערבות זיו הזה, אבל אתה לבד יודע,
 כי אי אפשר לזכות לזה, כי אם על-ידי תקון
 ברית קדש, ועל כן אבינו שבשמים, אף שכבר
 נפגמנו וקלקלנו כמו שנפגמנו וקלקלנו, אף-על-
 פיי-כן עשה כחסדך הגדול, ומחל לנו וסלח לנו
 וכפר לנו על כל הרע והחשך שעשינו וקלקלנו
 עד עכשו, וזכינו לעשות על-כל-פנים מעכשו
 התחלה חדשה, ולהמשיך על עצמנו ערבות
 נעימות זיו אורך האין סוף ברוך הוא, ויאיר
 עלינו אור צח ומצחצח, ועל-ידי-זה יתבטלו
 מאתנו כל התאוות רעות וכל החמדות

שֶׁל מָמוֹן וְעֲשִׁירוֹת. רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, זַכְנוּ לְתַקּוֹן הַבְּרִית, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה לַהֲמָשִׁיךְ עַל עַצְמָנוּ שְׁפַע דְּקִדְשָׁה וּפְרִנְסָה בְּנִקֵּל מִיָּדָה הַמְּלָאָה וְהַפְתּוּחָה וְהַקְדוּשָׁה, וְלֹא נִצְטָרֵךְ לְשׁוּם בְּרִיָּה שְׁבַעֲוֹלָם, רַק אֶתָּה תִּשְׁפִּיעַ לָנוּ פְּרִנְסָתָנוּ.

יא.

רְבוּנוֹ דְּעֵלְמָא כָּלָא, יוֹדֵעַ כָּל סִתְרֵי יְצוּרִים, אֶתָּה יֹדַעְתָּ, כַּמָּה וְכַמָּה מִיָּנִי שׁוֹנְאִים וְאוֹיְבִים עוֹמְדִים עָלֵינוּ בְּכָל עֵת, אֶתָּה לְבַד יֹדַעְתָּ אוֹתָם וְאֵת מַחְשַׁבְתָּם, וְהֵם חֲפָצִים לְגָרֵשׁ וּלְהַפִּיל אוֹתָנוּ, חֵס וְשָׁלוֹם, מַעְבֹּדְדֶתְךָ בְּאַמֶּת, כֹּאֲשֶׁר אֶתָּה לְבַד יֹדַעְתָּ, וּלְפִי גִדָּל חֲלִישׁוֹתָנוּ עַל־יְדֵי עוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אֵין לָנוּ שׁוּם כֹּחַ לַעֲמֹד כְּנִגְדָם בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת, כִּי רַבִּים קָמִים עָלֵינוּ, רַבִּים מְאֹד, גְּדוֹלִים בַּתּוֹרָה, גְּדוֹלִים בַּעֲשָׂר, גְּדוֹלִים בַּמַּעֲשִׂים טוֹבִים הָרַבָּה יוֹתֵר מֵאֶתָּנוּ, וְאִיךְ יוּכְלוּ חֲלוּשֵׁי כֹחַ כָּמוֹנוּ לַעֲמֹד בַּפְּנִיָּה, מֵאֵין נִבְקֵשׁ עֶזֶר לְהִנָּצֵל מֵהֶם, כִּי כָּבֵד הִפִּילוּ אוֹתָנוּ הָרַבָּה עַל־יְדֵי מַחֲלָקָתָם, כֹּאֲשֶׁר לְפָנֶיךָ נִגְלָה הַכֹּל. וְעַתָּה מָה אַעֲשֶׂה, אָבִי שְׁבַשְׁמִים, כִּי בְּאַמֶּת אָנִי יוֹדֵעַ בְּנַפְשִׁי, שְׂאִינִי כֹדָאֵי וְרָאוּי לְהִתְקַרֵּב אֵלֶיךָ בְּאַמֶּת, כִּי פָגַמְתִּי נִגְדֶּךָ הָרַבָּה מְאֹד, וּמַחֲמַת זֶה הֵם נִתְעוֹרְרִים עָלַי לְהִלָּשִׁין וּלְקַטְרֵג, חֵס וְשָׁלוֹם, אָבִל

לפניך נגלה תעלומת לבי. כי אף-על-פי-כן אני חפץ ומתגעגע לשוב אליך באמת. ואם אמנם פגמתי בכבודך, אתה חנון המרבה לסלח, אבל מה חטאתי נגדם ומה פגמתי בכבודם, לא נשיתי ולא נשו בי, ומדוע הם חולקים על חלושי כח, נכאי ללב כמונו, "כי אתה אשר הכית רדפו ואל מכאוב חלליך יספרו".

רבנו של עולם, דרכך אלהינו לבקש את הנרדפים ולרחם על החלופים והעיפים, חוס וחמל עלינו, חוס ורחם עלינו, יהמו מעיד וחינוותיך עלינו, כי נשארנו יתומים ואין אב, ואין מי יקום בעדנו, ואין לנו על מי להשען, כי אם על אבינו שבשמים. ועל זכות וכח הצדיקי אמת, שזכו לשמירת הברית בתכלית השלמות, בתכלית המעלה, בתכלית הקדשה כרצונך הטוב. ולמענך ולמענם עשה ולא לנו, ותעורר את הצדיקי אמת שימליצו טוב בעדנו, והם ילחמו לפנינו, וימשיכו אור קדשת פניהם הקדושים אלינו, ותגרש מפניהם ומפנינו כל מיני שונאים ומתנגדים אל האמת, ותגלה להם האמת בכל מקום שהם, באפן שיזכו גם-כן לידע ממעלת וגדלת קדשת הצדיקים האמתיים, ולהתדבק ולהתקרב לדרכיהם, ולהתאבק בעפר רגליהם

וְלִשְׁתּוֹת בַּצֶּמֶא אֶת דְּבָרֵיהֶם, וְלַעֲסֹק בְּסִפְרֵיהֶם
הַקְדוּשִׁים, שֶׁהֵנִיחוּ אַחֲרֵיהֶם בְּרָכָה, כָּל הַצְּדִיקִים
הָאֲמִתִּיִּים, לְמַעַן נִזְכָּה כָּלֵנוּ לָשׁוּב אֵלֶיךָ בְּאֵמֶת
וּבְלֵב שָׁלֵם כְּרִצּוֹנְךָ הַטוֹב. חוּס וְחַנּוּנוֹ וְרַחֵם עָלֵינוּ
וְהוֹשִׁיעֵנוּ וּמִלֵּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ בְּרַחֲמִים, וְהִסֵּר
מֵעָלֵינוּ אוֹיֵב, דָּבָר וְחָרָב וְרָעַב וְיָגוֹן, וְהִסֵּר שָׁטָן
מִלִּפְנֵינוּ וּמֵאַחֲרֵינוּ.

יב.

וְחַנּוּנוֹ בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, וְזִכְנֵנוּ לְקִים מִצּוֹת מְזוּזָה
בְּשִׁלְמוֹת הָרְאוּי כְּרִצּוֹנְךָ הַטוֹב, עִם כָּל
פְּרִטִּיָּה וְדִקְדּוּקִיָּה וְכוֹנוּתִיָּה וְתִרְיָ"ג מִצּוֹת
הַתְּלוּיֹת בָּהּ, וּבְלֵב טוֹב וּבְשִׁמְחָה גְּדוּלָּה.
וְתַעֲזָרְנוּ וְתִשְׁמְרֵנוּ וְתִגַּן בְּעֵדְנוּ עַל־יְדֵי מִצּוֹת
מְזוּזָה הַקְדוּשָׁה, שֶׁנִּזְכָּה עַל־יְדֵי־זֶה לְשִׁבֵּר לְגִמְרֵי
תַּאֲוֹת וְחֻמּוֹת הַמָּמוֹן, שֶׁלֹּא יִהְיֶה לָנוּ שׁוּם חֻמָּדָה
וְתַאֲוָה לְשׁוּם מָמוֹן וּלְשׁוּם חֶפֶץ שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה,
מִכָּל שָׁכָן וְכָל שָׁכֵן שֶׁלֹּא תַעֲלֶה עַל דַּעְתָּנוּ שׁוּם
חֻמָּדָה, חֵס וְשָׁלוֹם, לְמָמוֹן וְחֶפְצֵי חֲבֵרֵינוּ, וְלֹא
נַחֲמֵד וְלֹא נִתְאַוֶּה בֵּית רַעֲנוּ, שְׂדֵהוּ, עֲבָדוֹ וְאֲמָתוֹ,
שׁוּרוֹ וְחֻמּוֹרוֹ, וְכָל אֲשֶׁר לְרַעֲנוּ. וְנִזְכָּה לַעֲשׂוֹת
תְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה בְּאֵמֶת עַל כָּל הַמַּחֲשָׁבוֹת
וְהַחֲמִדּוֹת שֶׁהָיוּ בְּלִבֵּנוּ עַד עַתָּה לְמָמוֹן וְחֶפְצֵי
חֲבֵרֵינוּ, וְנִזְכָּה לְתַקֵּן בְּאֵמֶת כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ

על־ידי העֶוֶן הגָּדוֹל הַזֶּה שֶׁל "לא תַחֲמֹד", וּמַעֲתָה נִזְכָּה לְשִׁבְר וּלְבִטּוֹל כָּל אֱלוֹ הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַחֲמֻדוֹת וְהַתַּאֲוֹת שֶׁל מָמוֹן וְחַפְצִים וְלֹא יַעֲלוּ עוֹד בְּלִבָּנוּ כָּלֵל, וְנִזְכָּה לְאַמֶּת וְאַמוּנָה בְּשִׁלְמוֹת. וּבְרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים תִּקְדֹּשׁ אוֹתָנוּ בְּקִדְשֵׁת מִצּוֹת מְזוּזָה הַקְּדוּשָׁה וְהַנּוֹרָאָה, וְעַל־יְדִיָּזָה תִּשְׁמֹר צִאתָנוּ וּבִאֲנוּ לְחַיִּים וּלְשָׁלוֹם מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְתִמְשִׁיךְ עָלֵינוּ קִדְשָׁה וְטָהָרָה שְׁנִזְכָּה לְקִדְשֵׁת הַבְּרִית וּלְשִׁבִּירַת תַּאֲוֹת מָמוֹן בְּאַמֶּת. וְנִזְכָּה לְחַיִּים טוֹבִים וְאַרְכִּים וּלְשִׁשּׁוֹן וְשִׁמְחָה עַל־יְדֵי הַמְּזוּזָה הַקְּדוּשָׁה, אֲשֶׁר זָכִיתָ אוֹתָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ. וְתִבְרַךְ אֶת כָּל מַעֲשֵׂי יְדִינוּ, וְתִשְׁמֹר אוֹתָנוּ וְאֶת נַפְשָׁנוּ וְאֶת מָמוֹנָנוּ דְּקִדְשָׁה, וְאֶת כָּל חַפְצֵינוּ אֲשֶׁר אֵתָּה מִשְׁפִּיעַ לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ בְּכָל עֵת, וְתִשְׁמֹר וְתִצְלִיל אוֹתָם מִכָּל מִינֵי הַזֶּק שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי אֵל שׁוֹמְרָנוּ וּמַצִּילָנוּ אֵתָּה, וְקוֹמָה בְּעֶזְרֶתָנוּ וְהַצֵּל אוֹתָנוּ מִכָּל מִינֵי שׁוֹנְאִים וּמַחֲלָקֹת בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת. וְתִבְטֹל בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים אֶת כָּל מִינֵי מַחֲלָקֹת מִן הָעוֹלָם, וְתִשְׁמֹר שָׁלוֹם בֵּין עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם, וְתִגְלֶה הָאֱמֶת בְּעוֹלָם, וְתִצְלִיל אוֹתָנוּ וְאֶת כָּל חֲבֵרֵתָנוּ וְאֶת כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, הַחֲפָצִים לְעִבְדֶּךָ בְּאַמֶּת, שֶׁלֹּא יִהְיֶה כַּח לְשׁוֹם חוֹלְקִים וּמִתְנַגְּדִים אֶל נִקְדַּת הָאֱמֶת לְהַפִּיל אוֹתָנוּ, חֵס וְשָׁלוֹם.

יג.

וְעִזְרָנוּ, שְׁנִזְכֶּה לַפֶּזֶר מִמּוֹן בְּשִׁבִּיל עֲשִׂית כָּל
מִצְוָה וּמִצְוָה, וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם מִמּוֹן
חָשׁוּב אֲצִלָּנוּ נֶגֶד שׁוּם מִצְוָה, וְנִזְכֶּה לְהוֹצִיא מִמּוֹן
הָרִבָּה, בְּשִׁבִּיל כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה וּבְשִׁבִּיל כָּל דָּבָר
וְדָבָר שֶׁהוּא רְצוֹנָךְ הַטּוֹב בְּאַמֶּת, וְלֹא נִרְגִּישׁ
בְּלִבֵּנוּ כָּלֵל הַפֶּסֶד הַמִּמּוֹן בְּשִׁבִּיל שׁוּם מִצְוָה וְדָבָר
שֶׁבִקְדֻשָּׁה שֶׁבְּעוֹלָם, וְנִקְנֶה אוֹתָם בְּדָמִים יְקָרִים
וְנִפְזֵר עֲלֵיהֶם מִמּוֹן הָרִבָּה בְּשִׁמְחָה וְחֵדוּה גְּדוֹלָה,
וְנִזְכֶּה לְקַיֵּם מִצְוֹתֶיךָ וּרְצוֹנֶךָ תָּמִיד בְּגוֹף וּנְפֶשׁ
וּמִמּוֹן, וְנִזְכֶּה לְאַמֶּת וְאַמוּנָה שְׁלֵמָה, וּלְפָנִים
דְּקְדֻשָּׁה, לְאַנְפִּין נְהִירִין, לְפָנִים שֶׁל שִׁמְחָה, וִיקָיִם
בָּנוּ וּבִזְרַעֲנוּ מִקְרָא שְׁכָתוֹב: "זֶה דוֹר דּוֹרְשָׁיו
מִבְּקָשֵׁי פָנֶיךָ יַעֲקֹב סָלָה". וְנִזְכֶּה לְמִדַּת הַבִּטְחוֹן
בְּשִׁלְמוֹת בְּאַמֶּת כְּרְצוֹנֶךָ הַטּוֹב, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב:
"בִּטְחוּ בַּיהוָה עַד־עַד, כִּי בָּיָה יְהוָה צוֹר עוֹלָמִים".

יד. טו.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, חוּס וְרַחֵם עָלַי וְהוֹצִיאֵנִי
מִתַּאֲוֹת מִמּוֹן, אֶתָּה לְבַד יוֹדֵעַ אֵיךְ שְׂאֵנִי
מִשְׁקַע בְּתַאֲוֹת מִמּוֹן, וְכָל מַחִי וּמַחֲשַׁבְתִּי הִיא
תָּמִיד אֵיךְ לְהַשִּׁיג יוֹתֵר מִמּוֹן, עַד שֶׁבְּכָל פַּעַם אֲנִי
רוֹדֵף יוֹתֵר אַחֲרֵי הַמִּמּוֹן, וְכָל מָה שְׂאֵנִי רוֹדֵף יוֹתֵר

אחר הממון, אני נעשה בעל חוב גדול, אוי
לנפשי כי גמלתי לי רעה, ראה בעיני ושא נא
לכל חטאתי, חוס ורחם עלי והוציאני מתאוה
המרה הזו של חמדת ממון, אשר מי שנכנס בה
הוא לעולם בעל חוב, ואם אין הוא בעל חוב הרי
הוא בעל חוב לתאותו, כי בכל פעם מתאוה
יותר לממון, עד שעל ידי זה מבלים את הימים
והלילות בחשך והבל והמעות משחקים עם
האדם כמו תינוק המשחק עם מעות, ולבסוף
הורגות אותו.

רבוננו של עולם, אתה לבד יודע איך שפבר
נשקעתי בתאוה המרה הזו, עד שאין לי
שום עצה איך לצאת מתאוה המרה והמגנה הזו,
כי אם על-ידי שמירת ותקון הברית, ועל-ידי
התקרבות אל הצדיק האמת, ועל-כן חוס וחמל
עלי, וזכני להנצל מיד תאוה המרה הזו של
רדיפת חמדת הממון, אשר מכלה ומבלה את
הימים והלילות, ומחשיך את העינים וממרר את
החיים. זכני להמשיך עלי מעתה אורו הגנוז של
הצדיק האמת, שזכה להכלל לגמרי בך.

טז.

ורחם עלי והושיעני, ותן לי ולביתי "לחם לאכל

וּבְגָד לְלִבָּשׁ לֶאֱכֹל לְשִׁבְעָה וּלְמַכָּסָה עֵתִיק".
 וְתִזְמִין לִי פְרִנְסָתִי בְּלִי שׁוּם טְרָחָה וַיִּגִּיעָה כָּלֵל,
 בְּכַבּוּד וְלֹא בְּבִזּוּי, בְּהִתֵּר וְלֹא בְּאִסּוּר, בְּנִחַת וְלֹא
 בְּצָעַר, מִתַּחַת יָדָךְ הִרְחַבָּה וְהִמְלָאָה, וְאֵל
 תִּצְרִיכֵנִי לֹא לְמִתְנַת בָּשָׂר וְדָם וְלֹא לִיַּדִּי
 הַלּוֹאֲתָם, וּכְשֵׁם שְׁנַתְּ מִזּוֹן וּפְרִנְסָה לְעַמְּךָ
 יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְהוֹרִדְתָּ לָּהֶם אֶת
 הַמֶּן מִן הַשָּׁמַיִם, וְשִׁמְלָתָם לֹא בִלְתָּה מֵעֲלִיָּהֶם, כֵּן
 תִּרְחַם עָלֵינוּ וְתַפְתַּח לָנוּ אֶת אוֹצְרֶךָ הַטּוֹב מִן
 הַשָּׁמַיִם, וְתִזְמִין לָנוּ פְרִנְסָתֵנוּ בְּנִקְלָה, בְּלִי שׁוּם
 טְרָח, בְּרוּחַ גָּדוֹל. וְתִצִּיל אוֹתָנוּ תָּמִיד מִכָּל מִיַּי
 דְּאִגּוֹת פְּרִנְסָה, וְתִשְׁפִּיעַ לָנוּ שָׁכַל וְדַעַת מֵאֲתָךְ
 לְבַטָּח בְּךָ תָּמִיד. וְאַתָּה תְּכַלְכְּלֵנִי מִן הַשָּׁמַיִם,
 אוֹתִי וְאֶת בֵּיתִי וְאֶת זִרְעִי וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לִי,
 וְתִשְׁפִּיעַ לִי כָּל מַחֲסוּרֵי קֶדֶם שְׁאֲצֻרְךָ לָהֶם,
 בְּאִפֶּן שְׂאוּכַל לְעַסֵּק בְּתוֹרָתְךָ וְעִבּוּדְתְךָ תָּמִיד
 בְּאַמֶּת, בְּכָל לֵב וְנַפֶּשׁ, וְלֹא יָבֹא עָלַי שׁוּם בִּלְבוּל
 בְּעוֹלָם מְטַרְדוֹת הַפְּרִנְסָה כָּלֵל, כִּי אֲנִי מִשְׁלִיךְ
 יְהִי עָלֶיךָ לְבַד וְאַתָּה תְּכַלְכְּלֵנִי, כִּמּוֹ שְׁפָתוֹב:
 "הַשִּׁלֵּךְ עַל יְהוָה יִהְיֶה וְהוּא יְכַלְכְּלֶךָ".

יז.

וְעֲזָרְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, שְׁנִזְכָּה לַעֲשׂוֹת מִשָּׂא
 וּמִתָּן בְּאַמוּנָה, וְתִצִּילֵנוּ תָּמִיד מִכָּל מִיַּי

גזלות, ולא נגזל ולא נעשק את חֲבֵרֵינוּ לְעוֹלָם
אִפְלוּ שׁוּה פְּרוּטָה, וְאֵל נִגַּע בְּמִמּוֹן וְחִפְצֵי חֲבֵרֵינוּ
כָּלֵל, וְלֹא נַחֲמַד שׁוּם דָּבָר אֲשֶׁר לְרַעִינוּ. וְתַעֲזָרְנוּ
וְתוֹשִׁיעֵנוּ, שֶׁבְּכָל עֵת שֶׁנַּעֲסֵק בַּמָּשָׂא וּמִתָּן, יִהְיֶה
כָּל כּוֹנֵנֵתְנוּ בַּעֲסֵק הַמָּשָׂא וּמִתָּן רַק לְשִׁמּוּךְ
וְלַעֲבוּדָתְךָ בְּאַמֶּת, וְנִזְכָּה לַכּוֹן בְּכָל דְּבוּר וְדְבוּר
וּבְכָל הַלּוֹךְ וְהַלּוֹךְ, שֶׁנִּדְבֵּר וְנִלְךְ בְּשַׁעַת הַמָּשָׂא
וּמִתָּן, בְּכָל־ם נִכּוֹן תָּמִיד בְּכָל עֵת, שֶׁכָּל כּוֹנֵנֵתְנוּ
בַּעֲשִׂית הַמָּשָׂא וּמִתָּן, כְּדִי שֶׁנִּזְכָּה לִתָּן צְדָקָה
עַל־יְדֵי הָרוּחַ שֶׁנִּרְוִיחַ בָּזֶה הַמָּשָׂא וּמִתָּן, וְכָל
עֲסָקְנוּ וְחִפְצֵנוּ בַּמָּשָׂא וּמִתָּן יִהְיֶה רַק בְּשִׁבִּיל זֶה
לְבַד בְּאַמֶּת, בְּשִׁבִּיל שֶׁנִּזְכָּה לִתָּן צְדָקָה מִהָרוּחַ שֶׁל
הַמָּשָׂא וּמִתָּן הַזֶּה. וְתַעֲזָרְנִי וְתוֹשִׁיעֵנִי, שֶׁנִּזְכָּה
לְזָכֹר זֹאת תָּמִיד, וְלַכּוֹן זֹאת בְּכָל עֵת, בְּכָל הַלּוֹךְ
וְהַלּוֹךְ וּבְכָל דְּבוּר וְדְבוּר וּבְכָל תַּנּוּעָה וְתַנּוּעָה שֶׁל
הַמָּשָׂא וּמִתָּן. וְתַפְתַּח אֶת לִבִּבְנוּ וְתִזְכְּנוּ לְקִים
זֹאת בְּאַמֶּת, שֶׁנִּזְכָּה לִתָּן צְדָקָה הַרְבֵּה בְּכָל עֵת
לְעֲנִיִּים הַגּוֹנִים וּכְשָׁרִים בְּאַמֶּת. וְתִשְׁפִּיעַ לָנוּ
שִׁפְע טוֹבָה וּבִרְכָּה. וְנִזְכָּה לְהַחֲזִיק יְדֵי לוֹמְדֵי
תוֹרָה וְעוֹבְדֵי יְהוָה בְּאַמֶּת, וְנִזְכָּה לְקִים מִצְוֹת
צְדָקָה בְּשִׁלְמוֹת, כְּרָצוֹנְךָ הַטּוֹב, וּבִלְב טוֹב, וּבִסְבֵּר
פָּנִים יְפוֹת, וּבְשִׁמְחָה גְּדוֹלָה וְחֵדוּה רַבָּה וְעִצּוּמָה,
עַד שֶׁנִּזְכָּה עַל־יְדֵי הַצְדָקָה לְרוֹמֵם אֶת הַמַּחֲיוֹן
וְהַדַּעַת דְּקֻדְשָׁה וּלְתַקֵּן תְּקוֹן הַכָּלְלִי שֶׁל הַמָּשָׂא

וּמִתָּן. וְנִזְכָּה לְתִקּוֹן עַל־יְדֵי־זֶה כָּל הַחֲטָאִים
וְהַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ בַּמִּשָּׁא וּמִתָּן, וּבִתְאוֹת וְחֻמּוֹת
הַמָּמוֹן מְנַעֲוִירֵנוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה, וְזִכּוֹת הַצְדָּקָה יִגֹּן
עָלֵינוּ. "כִּנְשָׁר יַעִיר קִנּוּ עַל גּוֹזְלֵיו יִרְחֹף". וְתִכְפֹּר
בְּעֵדְנוּ, וְחֲטָאֵינוּ בַּצְדָּקָה נִפְרָק, וְנִזְכָּה עַל־יְדֵי
הַצְדָּקָה לְתִקּוֹן הַכֹּלְלִי.

יח.

וְעֲזָרְנִי וְהוֹשִׁיעֲנִי וּמַחֲל לִי עַל כָּל עֲוֹנוֹתַי
הַמְּרַבִּים, וְתִקְנֵנִי בַּעֲצָה טוֹבָה מִלְּפָנֶיךָ,
וְהוֹשִׁיעֲנִי מִהֲרָה לְמַעַן שְׂמֶךָ. וְזִכְנִי לְהִתְקַרֵּב אֵלַיךְ
בְּאַמֶּת מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם, וַעֲשֵׂה מֶה שֶׁתַּעֲשֶׂה,
בְּאִפֹּן שְׂאֲזָכָה לְהַשִּׁיג הַשְּׂגַת אֱלֹהוּתְךָ בְּאַמֶּת
וּבְאַמוּנָה שְׁלֵמָה, בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה גְּדוֹלָה וּבְעֲנוּה
אֱמִתִּית, כְּרִצּוֹנְךָ וְכְרִצּוֹן צְדִיקֶיךָ הָאֱמִתִּיִּים. וְהִגֵּן
בְּעַדִּי וּשְׁמֵרְנִי וְהַצִּילֵנִי מִתְּאוֹת מָמוֹן, שֶׁלֹּא יַעֲלֶה
עַל לְבִי שׁוֹם חֲמֻדָּה וְתַאֲוָה לְמָמוֹן כָּלֵל. וְאֲזָכָה
לְהִיּוֹת שׁוֹנֵא בְּצַע, לְשֹׂנֵא אֶת הַמָּמוֹן בְּתִכְלִית
הַשְּׂנְאָה, וְתַצִּילֵנִי מִטְרֶדֶת הַפְּרָנְסָה, וּמִיִּגִיעַת
וּרְדִיפַת הָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא אֲבַלְבֵּל אֶת דַּעְתִּי, וְלֹא
אֶטְרִיד אֶת מַחְשְׁבֹתַי בְּשׁוֹם דְּבַר מַעֲסָקֵי הָעוֹלָם
הַזֶּה כָּלֵל, רַק כָּל מַחְשְׁבוֹתַי וְחֻכְמָתִי וּבִינָתִי
וְדַעְתִּי וְלְבִי וְנַפְשִׁי וְגוֹפִי יִהְיוּ תָמִיד חֲבוּקִים
וְדְבוּקִים בָּךְ, וְתַאֲבִים אֵלַיךְ וּמִשְׁתּוֹקֵקִים

לְרוֹמְמוֹתֶךָ בְּאַמֶּת וּבְאַמוּנָה שְׁלָמָה, עַד שְׁאַזְכָּה
 לְחֻכְמָה שְׁלָמָה דְקִדְשָׁה, לְחֻכְמָה תַּתָּאָה וּלְחֻכְמָה
 עֲלֵאָה, עַד שְׁאַזְכָּה לְהַשְׁיֵיג תָּמִיד הַשְּׂגַת אֱלֹהוּתֶךָ
 בְּאַמֶּת וּבְאַמוּנָה שְׁלָמָה. וּתְזַכְּנִי תָּמִיד לְהַשְׁגוֹת
 חֲדָשׁוֹת אֱמֶתִיּוֹת בִּידִיעַת רוֹמְמוֹתֶךָ וּבִתְשׁוּקַת
 אֱמוּנָתֶךָ הַקְּדוּשָׁה. וּתַחַנְּנִי מֵאַתָּךְ דְּעָה בִּינָה
 וְהַשְׁכֵּל, עַד שְׁאַזְכָּה, בְּרַחֲמֶיךָ, לְהַכְנִיס הַשְּׂגַת
 אֱלֹהוּתֶךָ גַּם בְּשָׂאֵר אָנָשִׁים רַבִּים, בְּקִדְשָׁה
 וּבִטְהָרָה גְּדוּלָּה, כְּרִצּוֹנְךָ הַטוֹב. וְאַזְכָּה, בְּרַחֲמֶיךָ
 לְגִלּוֹת וּלְפָרֶסֶם אֱלֹהוּתֶךָ וְרוֹמְמוֹתֶךָ וְאֲדֹנוּתֶךָ לְכָל
 בָּאֵי עוֹלָם. וְיֵדַע כָּל פֶּעוּל, כִּי אַתָּה פִּעַלְתּוֹ, וְיִבִּין
 כָּל יָצוֹר, כִּי אַתָּה יָצַרְתּוֹ, וְיִתְבָּרֵךְ וְיִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ
 מְלַכְנוּ בְּפִי כָל. וְיִתְגַּלֶּה וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְפָּאֵר וְיִתְנַשֵּׂא
 וְיִתְעַלֶּה מַלְכוּתֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד, וְיֹאמֶר כָּל אִשָּׁר
 נִשְׁמָה בָּאֵפוֹ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מְלֶךְ וּמַלְכוּתוֹ
 בְּכָל מְשָׁלָה.

יט. כ. כא.

וּבִכּוֹן, תִּרְחַם עָלֵינוּ וְעַל כָּל עַמֶּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
 וּתְזַכְּנֵנוּ לַעֲסֹק בְּמִשְׁאָ וּמִתָּן בְּאַמוּנָה
 גְּדוּלָּה, וְלֹא נַעֲבֹר וְלֹא נִשְׁנֶה דְּבוּרָנוּ לְעוֹלָם אֲפִלּוּ
 בְּשִׁבְלֵי הוֹן רַב, וְנִזְכָּה לְלַמֵּד וּלְקַיֵּם כָּל הַדִּינִים
 הַשְּׂיִכִּים וְנוֹגְעִים לְמִשְׁאָ וּמִתָּן שֶׁהֵם כָּל דִּינֵי
 מְמוֹנוֹת. וְנִזְכָּה לְקַשֵּׁר מַחֲשַׁבְתָּנוּ אֶל הַתּוֹרָה

הקדושה בשעת המשא ומתן, ומחשבתנו תהיה קשורה בדיני התורה המלבשין בתוך המשא ומתן, ותצילנו שלא נכשל בעון מדות ומשקולות לעולם, בין בשוגג, בין במזיד, בין באנס בין ברצון, ולא אטעה את חברי שום אונאת ממון ואונאת דברים בעולם, ואזכה לעשות המשא ומתן בקדשה גדולה ובאמונה שלמה באמת לאמתו, ותעזרנו שנזכה לקיים בשעת המשא ומתן "ודובר אמת בלבבו" כרב ספרא, ולא נשנה לעולם מכפי מה שנגמר בלבבנו, רק נזכה לקיים המקח כפי מה שנגמר בלבבנו למכרו או לקנותו, ועל-ידי-זה תזכנו, ברחמיך הרבים, ותגן בעדנו ותפרס עלינו סכת שלומך, ותמשיך ברחמיך אור החשמ"ל הקדוש מעולם הבינה, לשמר את האמונה הקדושה שלא יגע בה זר. ונזכה לאמונה שלמה באמת תמיד בקדשה גדולה, עד שנזכה על-ידי עשית המשא ומתן באמת ובאמונה, לקבל שכל חדש ונשמה מאור הפנים, ותזכה אותנו, שנהיה כלנו, אנוחנו, עמך בית ישראל, נכללים זה בזה, עד שעשית המשא ומתן באמונה של הסוחרים הכשרים, יהיה טובה להתלמידי חכמים אמתיים ולהצדיקים וכשרים אמתיים, הבטלים מכל עסקי משא ומתן באמת ובאמונה שלמה, עד שנזכה כלנו להמשיך ולקבל

בְּכָל עֵת שֶׁכָּל חֹדֶשׁ וּנְשָׂמָה חֲדָשָׁה מֵאוֹר הַפָּנִים.

וְתַעֲזְרֵנוּ שְׁנִזְכָּה לְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת כָּל נִצּוּצֵי
הַקִּדְשָׁה שֶׁנִּפְּלוּ בֵּין הַקְּלָפוֹת בַּחֲטָאֵינוּ
וְעוֹנוֹתֵינוּ הַמְרַבִּים, וְנִזְכָּה לְבָרֵר וּלְהַעֲלוֹת כָּל
אֵל הַקִּדְשָׁה, לַחֲזוֹר וּלְהַכְנִיס לְתוֹךְ הָאֱמוּנָה
הַקְּדוּשָׁה, עַל־יְדֵי עֲשִׂית מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאֵמֶת
וּבְאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, וּתְרַחֵם עַל כָּל הַנִּדְחִים, עַל כָּל
הַנִּצּוּצוֹת הַקְּדוּשׁוֹת הַנִּפְּזִים וּמִפְזָּרִים בֵּין
הַקְּלָפוֹת וְהַעֲכוּ"ם, וְתַחֲזֹר וּתְקַבֵּצֵם וְתַכְנִיֵּסם
בְּתוֹךְ הַקִּדְשָׁה, וְתַטְהֵרם וְתַקְדִּשֵׁם בְּקִדְשִׁתְךָ
הָעֲלִיוֹנָה, עַד שִׁזְכּוּ לַעֲלוֹת וּלְרֹאוֹת לְפָנֶיךָ וְלֵאוֹר
בְּאוֹר פָּנֶיךָ.

כב.

וּזְכֵנִי לַעֲסֹק בְּמִשָּׂא וּמִתֵּן בְּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה, עַד
שֶׁגַם בְּשַׁעַת שְׁאֲנוּ עוֹסְקִים בְּעִסְקָנוּ נִזְכָּה
לְזַכֵּר מִמֶּךָ תָּמִיד, בְּאִפֶּן שֶׁלֹּא נִשְׁכַּח מִמֶּךָ כָּלֵל
לְעוֹלָם, וְתִהְיֶה חֲשׁוּבָה לְפָנֶיךָ אֱמוּנַתֵנוּ שִׁישׁ לָנוּ
בְּשַׁעַת הַמִּשָּׂא וּמִתֵּן כָּאֵלּוּ הַקְּרִבָנוּ קִרְבֵּן הַתָּמִיד,
וְהַקְּטַרְנוּ קִטְרֶת, וְעַל־יְדֵי תַקְףִי אֱמוּנַתֵנוּ שִׁיְהִי
לָנוּ אִפְּלוּ בַּעֲת שְׁאֲנוּ עוֹסְקִים בְּאִיזָה עֵסֶק, נִזְכָּה
לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל אֶת כָּל הַקְּלָפוֹת הַנֶּאֱחָזוֹת
בְּעִסְקָנוּ מֵעִסְקֵי עוֹלָם הַזֶּה, וְנִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ אוֹרְךָ

גַּם בַּמְקוֹמוֹת הַחִיצוֹנִים, וְעַל־יְדִיזָה יִתְבַּטְּלוּ כָּל
הַקְּלָפוֹת, וַיֵּאִיר גַּם שֵׁם אוֹרָה, וַזְכֵּנוּ לְחֹדֶשׁ אֶת
מִחְנוֹ תַּמִּיד, וּבְזָכוֹת הַמָּשָׂא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה נִזְכָּה
לְמַחֲיוֹן קְדוֹשִׁים, וַיְהִי נַחֲשָׁב כְּאֵלוֹ נִבְנָה הַבַּיִת־
הַמְּקֹדֶשׁ בְּיָמֵינוּ.

כג. כד.

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ, וּלְמַעַן
שְׂכִינַת עֲזָךְ, וּלְמַעַן אֲבוֹתֵינוּ אֲבָרָהָם,
יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, וּלְמַעַן כָּל הַצַּדִּיקִים אֲמִתִּיִּם.
וְעֲזָרְנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ וְהַצִּילְנוּ וּמַלְטָנוּ מִשׁוֹחֲטִים
רָעִים, מִשׁוֹחֲטִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים, וְשִׁמְרָנוּ תַּמִּיד,
שֶׁלֹּא יָבוֹא לְתוֹךְ פִּינוֹ שׁוֹם מְכָשׁוּל נִבְלָה וּטְרָפָה,
"כִּי אַתָּה כָּל תּוֹכַל וְלֹא יִבָּצֵר מִמֶּךָ מִזְמָה", וּבִידָד
הַכֹּל, וְאַתָּה יָכוֹל לְשַׁמֵּר אוֹתָנוּ גַּם עַכְשָׁו בְּדוֹרוֹת
הַלָּלוּ מִנִּבְלוֹת וּטְרָפוֹת וּמִשׁוֹחֲטִים שְׂאִינָם
הַגּוֹנִים. חוּס וְחַמַּל עָלֵינוּ לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעַנְנוּ,
וּקְדָשְׁנוּ בְּקִדְשֶׁתְךָ, וְהַבְדִּילְנוּ מִן מְאָכְלוֹת
אֲסוּרוֹת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "וַאֲבָדִיל אֶתְכֶם מִן הָעַמִּים
לִהְיוֹת לִי". וְנִזְכָּה לְקִים מְקָרָא שֶׁכָּתוּב: "וְאֲנָשִׁי
קֹדֶשׁ תִּהְיוּ לִי וּבִשָּׂר בִּשְׂדֵה טְרָפָה לֹא תֹאכְלוּ,
לְכָלֵב תִּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ. וְכָתִיב: "טָרֵף נָתַן לִירָאִיו
יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ".

וּתְשַׁמְרֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, מִמַּאֲכָלוֹת
אֲסוּרוֹת, וְלֹא יָבוֹא לְתוֹךְ פִּינוּ שׁוּם
דָּבָר הָאָסוּר לָנוּ, וְלֹא נִכָּשֵׁל לְעוֹלָם בְּנִבְלוֹת
וּטְרָפוֹת, אֲפֹלוּ בְּשׁוּגֵג וּבְאַנָּס. וְתַצִּיל אוֹתָנוּ,
בְּרַחֲמֶיךָ, מִשׁוֹחָטִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים, וְתַפְרִישׁ
אוֹתָנוּ וְתַבְדִּיל אוֹתָנוּ מִכָּל מִינֵי נִבְלוֹת וּטְרָפוֹת
דְּאוֹרֵיתָא וְדִרְבָּנָן, וְתַזְמִין לָנוּ בְּרַחֲמֶיךָ תָּמִיד
שׁוֹחָטִים הַגּוֹנִים וְכַשְׂרִים, וְתַהֲיֶה עִמָּהֶם תָּמִיד,
וְתִשְׁמַר אוֹתָם וְאוֹתָנוּ, שֶׁלֹּא יִכָּשְׁלוּ עִמָּךְ יִשְׂרָאֵל
עַל יָדָם לְעוֹלָם בְּנִבְלוֹת וּטְרָפוֹת, חֶסֶד וְשָׁלוֹם,
וְתַעֲזֹר לְהַשׁוֹחָטִים, שִׁיכֻנוּ תָּמִיד הֵיטֵב בְּבִרְכַּת
הַשְּׁחִיטָה, בְּאִפֶּן שִׁיזְכוּ לְהַעֲלוֹת הַנֶּפֶשׁ הַמְּלַבֵּשׁ
בְּהָחִי, מִחֵי לַמַּדְבָּר, עַד שִׁיעֲלוּ כָּל הַנֶּפְשׁוֹת
הָעֲשׂוּקוֹת הַמְּגַלְגָּלוֹת בְּחִיּוֹת וְעוֹפוֹת וּבַהֲמוֹת, אֶל
הַשְּׂכִינָה, וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה יַחּוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
וְשִׁכְנִיתִיהָ עַל יָדָם, וְנִזְכֶּה שִׁיְהִי נִמְשָׁךְ עַל־יְדֵי־זֶה
עָלֵינוּ שֶׁפֶּע טוֹבָה וּבִרְכָּה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם,
וְנִזְכֶּה לְפִרְנָסָה טוֹבָה בְּכַבּוּד, בְּלִי שׁוּם יִגִּיעָה
וּטְרָחָה וְטִרְדָּה כָּלֵל. אָבִינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם, גּוֹמֵל
לְחַיִּיבִים טוֹבוֹת, גּוֹמֵל חֲסָדִים טוֹבִים, אֶתָּה יוֹדֵעַ,
שְׂאִין בָּנוּ כַּח לְשֹׁמֵר עֲצָמָנוּ מִשׁוֹחָטִים שְׂאִינָם
הַגּוֹנִים הַמְּצוּיִים עִכְשָׁו הָרַבָּה מְאֹד, וְאִין מִי
שִׁיעֲמַד בַּעֲדָנוּ וְיִשְׁתַּדֵּל בְּתַקוֹן נַפְשׁוֹתֵינוּ, וְיַצִּיל
אוֹתָנוּ מִפָּגַם הַשׁוֹחָטִים שְׂאִינָם הַגּוֹנִים, הַגּוֹרְמִים

מה שגורמים, רחמנא לצלן.

ותזכנו שתהיה אכילתנו בקדשה ובטהרה תמיד, ובפרט כשאנו אוכלים דבר מן החי, תעזרנו להתקדש ביותר בשעת אכילתנו, עד שנזכה להעלות הנפש המלבש בחי שאנו אוכלים, להעלות הנפש, מחי למדבר, על-ידי הברכה שאנו מברכין על אכילתנו. ונזכה לומר כל הברכות בכונה גדולה ועצומה לשמך הגדול באמת.

כה.

ובכן תרחם עלינו אבינו שבשמים, וזכנו לשבר מאתנו תאות אכילה, ולא נאכל כרעבתן, חס ושלום, רק בדרך ארץ גדול, ועל-ידי-זה תצילנו מעניות ודלות, ולעולם לא נצטרך לבא לידי מתנת בשר ודם, ועל-ידי-זה נזכה להנצל מבזיונות ובושות. וזכנו להפיל בך באמת תמיד, ויאיר עלינו אורך האין סוף ברוך הוא, ונזכה לאחז תמיד במדת האמת.

כו.

ותזכנו לקיים מצות תפלין בשלמות בכל פרטיה

וּדְקָדוּקִיָּה וּבְכָל כּוֹנוֹתֶיהָ, וְעַל־יְדִיָּזָה יִהְיֶה נִמְשָׁךְ
עָלֵינוּ אֲמֶת, וְנִזְכָּה לְאַחֵז תָּמִיד בְּמִדַּת הָאֲמֶת.
וְשִׁמְרָנוּ שְׁלֵעוֹלָם לֹא יֵצֵא שׁוּם דְּבַר שֶׁקֶר מִפִּינוּ,
וְעַל־יְדִיָּזָה נִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ שִׁפְע וּפְרִנְסָה
בְּהֶרְחֶבָה וְעֲשִׂירוֹת דְּקֻדְשָׁה. וְשִׁמְרָנוּ מִדְּלוֹת
וְעֲנִיּוֹת וּמִחֲרָפוֹת וּמִבְּזִיוֹנוֹת, וְלֹא יָבֹאוּ עָלֵינוּ
שׁוּם בּוֹשׁוֹת לְעוֹלָם, רַק נֶאֱחָז אֶת עֲצָמָנוּ בְּךָ
תָּמִיד בְּאֲמֶת לְאֲמֶתוֹ.

כז.

וּתְזַכֵּנִי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים, לְמִדַּת הַהִסְתַּפְּקוּת,
שְׂאִזְכָּה לִהְיוֹת מְסַתַּפֵּק בְּמוֹעֵט
מִהָעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא אֲשַׁתְּמֵשׁ בְּעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה,
כִּי אִם מֵה שֶׁמִּכְרַח לְבַד בְּתַכְלִית הַצִּמְצוּם
וְהַהִסְתַּפְּקוּת, בְּקֻדְשָׁה וּבִטְהָרָה גְּדוֹלָה לְשִׁמְךָ
וּלְזִכְרְךָ לְבַד. וְאַפְלוּ כְּשֶׁתְּזַכֵּנִי לְהַגְדִּילַת הַדַּעַת
בְּאֲמֶת, שְׂאִזְכָּה לְהִבִּין מִכָּל הַדְּבָרִים אֶת הָרַמְזִים
דְּקֻדְשָׁה שֵׁישׁ בָּהֶם, אֶף־עַל־פִּי־כֵן לֹא אֶהְיֶה נוֹטָה
כָּלֹל לְהֶרְבּוֹת, חֵס וְשְׁלוֹם, בְּעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה,
רַק לְהִסְתַּפֵּק בְּמוֹעֵט מְאֹד בְּצִמְצוּם גְּדוֹל
בְּהֶכְרַחֲיוֹת לְבַד, וּבְקֻדְשָׁה וּבִטְהָרָה גְּדוֹלָה לְשִׁמְךָ
לְבַד בְּאֲמֶת, וְעַקֵּר עֶסְקֵי יִהְיֶה רַק בְּעִבּוּדַת יְהוָה,
לְעֶסֶק כָּל יְמֵי בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים.

וְתַעֲזָרֵנִי שְׁאֵפְלוּ מִזֶּה הַהִסְתַּפְּקוּת וְהַכֶּרְחִיּוֹת
 שֶׁתִּשְׁפִּיעַ לִי, אֲזָכָה לְהַפְרִישׁ מִמֶּנּוּ לְצַדָּקָה. וְאֲזָכָה
 לְקַיֵּם מִקְרָא שְׁכָתוֹב: "טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמְלוֹה
 יִכְלֹל דְּבָרָיו בַּמִּשְׁפָּט". וְאֲזָכָה לְהַרְבוֹת בְּצַדָּקָה
 לְעֵנִיִּים הַגּוֹנִים הַרְבֵּה. וְעַל־יְדֵי הַצַּדָּקָה שְׁלִי אֲזָכָה
 לַיֵּחַד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׂכִינְתִּיה בַּיַּחְוָדא שְׁלִים
 בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל.

כח. כט.

וְתַזְכֵּנִי לַעֲסֹק בַּתּוֹרָה בְּכָל יוֹם וַיּוֹם בְּקֹדֶשׁה
 גְּדוֹלָה וּבִשְׂמֻחָה רַבָּה. וְאַחֲר־כֵּן תִּנְחֵנִי
 בְּצַדִּיקְתָּךְ לַעֲסֹק בַּמִּשְׁא וּמִתֵּן בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה, עַד
 שְׁאֲזָכָה לְבָרַר בְּרוּרִים קְדוּשִׁים, וְלִהְיוֹת שְׁלֵם נַפְשִׁי
 וְרוּחִי וְנִשְׁמָתִי עַל־יְדֵי כָּל הַדְּבָרִים שְׁאֵקֵנָה
 וְאַמְכֹּר. וְאֲזָכָה לֵידַע וּלְכוֹן וּלְקִנּוּת וּלְמַכֹּר כָּל דְּבָר
 בְּעֵתוֹ, בְּמוֹעֵדוֹ וּבְזִמְנוֹ, בְּעֵת שֶׁהִגִּיעַ הַשְּׁעָה שֶׁיֵּצֵא
 הַדְּבָר מִרְשׁוּתִי לְרִשׁוּת אַחֵר אוֹ לְהַפֵּךְ, כִּפִּי
 הַנְּצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים שֶׁיֵּשׁ בָּאוֹתוֹ הַדְּבָר, וְכִפִּי
 חֲלָקֵי נֶפֶשׁ, רוּחַ וְנִשְׁמָה שְׁלִי, בְּאִפֹּן שֶׁיִּשְׁלַמוּ
 חֲלָקֵי נֶפֶשׁ, רוּחַ וְנִשְׁמָה שְׁלִי עַל־יְדֵי הַמִּשְׁא וּמִתֵּן,
 עַד שְׁאֲזָכָה לַעֲשׂוֹת יַחְוָד קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
 וּשְׂכִינְתִּיה עַל־יְדֵי הַמִּשְׁא וּמִתֵּן שְׁלִי וְעַל־יְדֵי כָּל
 הָעֲסָקִים שְׁלִי. וְנִזְכָּה שֶׁיִּהְיוּ נַעֲשִׂין אֲצִלָּנוּ מִמִּילָא
 כָּל הַתְּקוּנִים וְהַיַּחְוָדִים הָעֲלִיוֹנִים, בְּאִפֹּן שֶׁנִּזְכָּה

לְזָכְרוֹן דְּקִדְשָׁה, לְאֲדָבָקָא מַחְשַׁבְתָּא בְּעֵלְמָא
 דְּאֵתִי תָמִיד בְּכָל־לַיּוֹת וּבַפְּרָטִיּוֹת, וְתִשְׁמְרֵנִי
 וְתַצִּילֵנִי מִשְׁכָּחָה שְׁהִיא מִיתַת הַלֵּב, שֶׁלֹּא אֶשְׁכַּח
 אֶת תַּכְלִיתִי וְסוּפִי, וְלֹא אֶסִּיחַ דַּעְתִּי לְעוֹלָם
 מִזְכְּרוֹן עֵלְמָא דְּאֵתִי.

ל.

וְנִזְכָּה לְהַכְנִיעַ וּלְשַׁבֵּר וּלְבַטֵּל וּלְמַחוֹת וּלְכָלוֹת
 וְלַעֲקֹר קְלַפַּת הַמֶּן-עַמְלָק מִן הָעוֹלָם,
 שֶׁהִיא תַּאֲוֹת מָמוֹן, וּלְהוֹצִיא כָּל חַיּוֹת הַקִּדְשָׁה
 לְשִׁרְשָׁם הָעֲלִיּוֹן שֶׁבְּקִדְשָׁה, וְלַחְזֹר וּלַעֲשׂוֹת מֵהֶם
 תּוֹרָה הַקְדוּשָׁה. וְנִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ עָלֵינוּ תָמִיד
 קִדְשַׁת מְרָדְכִי הַיְּהוּדִי וְאַסְתֵּר הַמַּלְכָּה. וְתַעֲזָרְנוּ
 וְתִזְכְּנוּ לְגָלוֹת לְהָאִיר כָּל הַגּוֹנִין עֲלָאִין שִׁישׁ
 בְּכֶסֶף וְזָהָב וְנַחֲשֶׁת, בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה גְּדוֹלָה
 כְּרִצּוֹנָךְ הַטּוֹב. וְתַחֲמַל עָלֵינוּ, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים,
 וְתִשְׁפִּיעַ עָלֵינוּ מִדַּת הַרַחֲמָנוּת בְּאַמֶּת. וְנִזְכָּה
 לְרַחֵם עַל הַבְּרִיּוֹת וּלְהַרְבוֹת בְּצִדְקָה, וְאַתָּה
 תִּרַחֵם עָלֵינוּ מִן הַשָּׁמַיִם וְתַמְשִׁיךְ לָנוּ פְּרִנְסָה
 וְשִׁפְעַת טוֹבָה וְצִדְקָה וּבִרְכָּה וְרַחֲמִים וְחַיִּים וְשָׁלוֹם
 וְדַעַת שָׁלֵם דְּקִדְשָׁה וְכָל טוֹב. וְתַבְטֵל הַמַּחֲלָקֶת
 מִן הָעוֹלָם, וְתַעֲבִיר כָּל מִינֵי שְׁנָאָה וְקִנְאָה
 וְקִנְטוֹר וּמְרִיבוֹת מְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם.
 וְתַמְשִׁיךְ רַחֲמָנוּת וְשָׁלוֹם בְּעוֹלָם, שִׁיְהִי שָׁלוֹם

גָּדוֹל בְּאַמֶּת בֵּין כָּל עַמֵּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבְכָל הָעוֹלָם
 כָּלוּ, וְכָל בָּאֵי עוֹלָם, כָּלָם יִרְחֲמוּ זֶה עַל זֶה
 בְּאַהֲבָה גְּדוֹלָה וּבִרְחֻמִּים גְּדוֹלִים בְּאַמֶּת. וְתִתֵּן
 לָנוּ פִּרְנָסָה טוֹבָה מִן הַשָּׁמַיִם. וְכָשֶׁם שֶׁכָּלְכַלְתָּ אֶת
 עַמֵּךְ יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְנָתַתָּ לָהֶם מִן
 לֶאֱכֹל וְכָל דָּבָר לֹא חָסְרוּ, כִּי הִסְפַּקְתָּ לָהֶם כָּל
 צָרָכָם, כֵּן תַּחְמַל עָלֵינוּ בַּחֲסָדֶיךָ, וְתִשְׁפִּיעַ לָנוּ
 פִּרְנָסָה טוֹבָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְתִתֵּן לָנוּ כָּל מַחְסוֹרֵנוּ
 בְּלִי שׁוּם יִגִּיעָה וְטִרְחָא וְטִרְדָּא כָּלָל, בְּאִפֹּן שְׁנִזְכָּה
 לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ, וְלִשְׁמֹר חֻקֶּיךָ וּמִשְׁפָּטֶיךָ, וְלַעֲסֹק
 בְּתוֹרָתְךָ תָּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה בְּלִי שׁוּם בְּטוֹל כָּלָל.
 כִּי כָּל יְמֵי חַיֵּינוּ הֶבֱל, וְיָמֵינוּ כָּצֵל עוֹבֵר, וְאִם לֹא
 עֲכָשׁוּ אִימָתִי.

לא.

וּבִכֹּן תִּרְחַם עָלֵינוּ, בִּרְחֻמֶּיךָ הָרַבִּים, וְתִצְלִלְנוּ
 מִתְּאוֹת מָמוֹן. וְתַעֲזָרְנוּ לְשֹׁבֵר תְּאוֹת
 הַנְּגִידוֹת וְהָעֲשִׁירוֹת, וְלֹא נַחֲמַד וְלֹא נִתְאַוֶּה כָּלָל
 לְאַסֹּף הוֹן בְּעוֹלָם שְׂאִינוּ שְׁלָנוּ, רַק נִזְכָּה שֶׁכָּל
 תְּאוֹתֵנוּ וְתִשׁוּקֵתֵנוּ וְכִסּוּפֵנוּ וְעִסְקֵנוּ יִהְיֶה רַק
 בְּהַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה, לְקִנּוֹת חֻכְמָה וְדַעַת שָׁלֵם
 דְּקִדְשָׁה, וְלַהֲתַדְבֵּק בְּמִצְוֹתֶיךָ הַקְּדוּשׁוֹת. וְתִזְכְּנוּ
 לְתַקֵּן בְּחַיֵּינוּ כָּל הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְנוּ לְפָנֶיךָ עַל־יְדֵי
 תְּאוֹת מָמוֹן. וְנִזְכָּה לְהוֹצִיא כָּל נְצוּצוֹת הַקְּדוּשִׁים

שְׁבֻלָּה הַקִּלְפָּה בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים עַל־יְדֵי
תַּאֲוֹתֵינוּ הָרָעוֹת, וּבִפְרָט עַל־יְדֵי תַּאֲוֹת מָמוֹן,
וַיִּקִּים מִהֶרָה מִקְרָא שְׁכָתוֹב: "חֵיל בָּלַע וַיִּקְיָאנוּ
מִבֶּטְנוּ יוֹרִישֵׁנוּ אֵל". וּתְזַכְּנוּ לַחַיִּים וְאַרְיִכוֹת
יָמִים, וְנִזְכֶּה לִשְׁמַע אֶת קוֹל הַכְּרוֹז שֶׁל הַתּוֹרָה
הַקְּדוּשָׁה, שְׁצוּעֶקֶת בְּכָל פַּעַם: "עַד מָתִי פְתָאִים
תֵּאָהֱבוּ פְתִי". חוּס וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְתִמְשִׁיךְ עָלֵינוּ
אוֹר וְדַעַת, וְזַכֵּינוּ לְפִרְנֶסָה בְּנֶקֶל, וְנִזְכֶּה לְהַתְמִיד
תְּמִיד בְּתוֹרָתְךָ בְּאַמֶּת וּבִתְמִים מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם.

לב.

וְזַכֵּנִי לְאַמוֹנַת חֲכָמִים בְּאַמֶּת. וְתִשְׁפִּיעַ עָלַי דַּעַת
שָׁלֵם, שְׁאֲזָכָה לִידַע וּלְהֶאֱמִין בְּאַמֶּת בְּכָל
הַצְּדִיקִים וְהַחֲכָמִים הָאֱמֵתִיִּים, וְלֹא יִבְלֹב אוֹתִי
כָּלֵל הַמַּחֲלָקֶת הַגָּדוֹל שֶׁבִּינֵיהֶם, וְאֲזָכָה לִידַע
וּלְהֶאֱמִין, כִּי בְּאַמֶּת אֱלוֹ וְאֱלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים חַיִּים.
וְכָל דְּבָרֵיהֶם אֱמֶת וְצֶדֶק. וְלֹא אֲבִזָּה חֵס וְשָׁלוֹם,
שׁוֹם אֶחָד מֵהֶם, אֲפֹלוּ הַחֲכָמִים אֱמֵתִיִּים, שְׁאִין
הִלְכָה כְּמוֹתָם, כִּי הֵם דִּרְכֵי יְהוָה נִפְלְאוֹת תְּמִים
דַּעִים, וְאִי אֶפְשָׁר לָנוּ לְהַשִּׁיג זֹאת. וְלֹא אַחֲקֹר
בָּזָה כָּלֵל. רַק לְהֶאֱמִין, כִּי אֱלוֹ וְאֱלוֹ דְּבָרֵי אֱלֹהִים
חַיִּים. וְתַחֲמַל עָלַי וְתַצִּילֵנִי מֵעֲצָבוֹן יָדַים. וְתִבְטֹל
מִמֶּנִּי כָּל מִינֵי עֲצָבוֹת וּדְאָגוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה,
וּבִפְרָט עֲצָבוֹת וּדְאָגוֹת מְטַרְדַּת הַפִּרְנֶסָה תָּסִיר

וּתְבַטֵּל מִמֶּנִּי, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים. כִּי בַעֲוֹנוֹתַי
הָרַבִּים, מַעֲצָם הַכְּבִדּוֹת וְהַעֲצָבוֹת וְהַמָּרָה
שְׁחוּרָה, אֲשֶׁר הִתְגַּבְּרָה עַל לְבִי עַל־יְדֵי תַּאֲוֹתַי
הָרָעוֹת, וְנוֹסֵף לָזֶה עַל טְרִדוֹת הַפֿרָנְסָה, עַל־יְדֵי
כָּל זֶה נִטְמָטֵם רוּחַ לְבָבִי, עַד אֲשֶׁר רוּחַ הַדֹּפֵק
שֶׁבְּלִבִּי אִינוֹ יָכוֹל לִילֵךְ תְּנוּעָה מְסֻדֶּרֶת בְּכָל
הָאֲבָרִים כְּרָאוּי. וּמַחֲמַת זֶה יְדֵי וְאֲבָרֵי כְּבִדִּים
מָאֵד, וּמַעֲצָם הַכְּבִדּוֹת וְהַחֲלִישוֹת וְאִטָּם הַלֵּב
מִגְדֵּל הַעֲצָבוֹת, כִּמְעַט שֶׁתִּצָּא נַפְשִׁי, חָס וְשָׁלוֹם,
"כִּי כִפְשֵׁעַ בִּינִי וּבֵין הַמּוֹת".

לג.

וּבִכֵּן יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהִי
אֲבוֹתֵינוּ, שֶׁתִּרְחַם עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים,
וְתִיטִיב עִמִּי בְּטוֹבֶךָ הָאֱמֶתִי, וְתִצְלִילֵנִי וְתִשְׁמְרֵנִי
תָּמִיד מִעוֹן הַכַּעַס הַחֲמוּר מָאֵד, כִּי אַתָּה יוֹדַעְתָּ,
כִּי הַמָּדָה הָרָעָה הַזֹּאת שֶׁל כַּעַס וּקְפִידוֹת
נִתְאַחֲזָה בָּנוּ מִנְּעוּרֵינוּ, וּכְבָּר הִרְגַּלְתִּי בְּעוֹן זֶה
מָאֵד, וְעִבְרָתִי וְשִׁנִּיתִי וְשִׁלְשָׁתִי בּוֹ כַּמָּה פְּעָמִים
אֵין מְסֻפָּר, עַד שֶׁנַּעֲשֶׂה לִּי כְּהֵתֵר. וְאַתָּה יוֹדֵעַ גְּדֹל
עֲצָם הַפְּגָמִים שֶׁפָּגַמְתִּי עַל־יְדֵי הָעוֹן הַחֲמוּר הַזֶּה
שֶׁל הַכַּעַס, שֶׁהוּא אֵל זָר, עֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ, כְּמוֹ
שֶׁכְּתוּב: "לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל
נָכָר". וְעַל־יְדֵי־זֶה טוֹרְפִים הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ, כְּמוֹ

שְׁכָתוֹב: "טוֹרֶף נִפְשׁוֹ בְּאִפּוֹ". וּשְׁאֵר כָּל הַפְּגָמִים
הָעֲצוּמִים הַנַּעֲשִׂים עַל־יְדִיָּזָה בְּכָל הָעוֹלָמוֹת.
"יְהוָה אֱלֹהִים אַתָּה יָדַעְתָּ", וּבַעֲוֹנוֹתֵי הָרַבִּים
אֵינִי יוֹדֵעַ שׁוּם דֶּרֶךְ אֵיךְ לְהַצִּיל נַפְשִׁי מִהָעוֹן
הַחֲמוּר הַזֶּה, אֲשֶׁר הִרְגַּלְתִּי בּוֹ מְאֹד מְאֹד. רְבוּנוּ
שֶׁל עוֹלָם, טוֹב וּמִיטִיב לְכָל, חוּס וְחַמֵּל עָלִי
וּלְמַדְנִי דְרָכֵי טוֹבָה, בְּאִפֵּן שְׁאֲזָכָה לְאַחֲזֵ בְּמִדּוֹתֶיךָ
הַקְּדוּשִׁים, לִהְיוֹת טוֹב לְכָל תְּמִיד. וְלִשְׁבֹּר מִדַּת
הַכַּעַס וְהַחֲרוֹן אֲף וְהַקְפִּידוֹת לְגַמְרִי, שֶׁלֹּא יִהְיֶה
בְּלִבִּי שׁוּם צַד כַּעַס כָּלֵל, וּבְכָל עֵת שִׁירְצָה הַיִּצָּר
לְהַסִּית אוֹתִי לְכַעַס, חֵס וְשָׁלוֹם, אֲזָכָה לְדַעַת
וּלְהֶאֱמִין בְּאַמוּנָה שְׁלֵמָה, שֶׁבִּשְׁעָה זֹו רוֹצִים
לְהַשְׁפִּיעַ לִי עֲשִׁירוֹת גְּדוֹל, וְהַיִּצָּר הָרַע רוֹצָה
לְקַלְקֵל, חֵס וְשָׁלוֹם, זֹאת הַהִשְׁפָּעָה שֶׁל
הָעֲשִׁירוֹת, וְלַעֲשׂוֹת מִמֶּנָּה כַּעַס וּלְטַרֵּף אֶת נַפְשִׁי,
חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדִיָּזָה. וְעַל־יְדִיָּזָה אֲזָכָה
לְהִתְחַזֵּק וּלְהִתְגַּבֵּר לְשֹׁבֵר וּלְבָטֵל הַכַּעַס לְגַמְרִי,
וְלִהְפֹךְ הַכַּעַס לְרַחֲמָנוּת. וְאֲזָכָה עַל־יְדִיָּזָה
לַעֲשִׁירוֹת גְּדוֹל דִּקְדֻשָּׁה, שֶׁהוּא שֶׁרֶשׁ הַנִּפְשׁוֹת.
וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם כֹּחַ לְהַבְעֵל דָּבָר לְקַלְקֵל הַשְׁפָּעַת
הָעֲשִׁירוֹת, חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדִי הַכַּעַס וְהַחֲמָה, חֵס
וְשָׁלוֹם, רַק נִזְכָּה שִׁימָשֵׁךְ עָלֵינוּ הַחוּמָה שֶׁל
עֲשִׁירוֹת, כְּמוֹ שְׁכָתוֹב: "הוּן עֲשִׂיר קָרִית עֲזוּ
וְכַחוּמָה נִשְׁגָּבָה בְּמִשְׁכָּתוֹ". וְהַחוּמָה שֶׁל עֲשִׁירוֹת

תִּגַּן עָלֵינוּ וְתִשְׁמְרֵנוּ מִכָּל מִינֵי כַּעַס וְחִמָּה, שֶׁהִיא
עִיר פְּרוּצָה אֵין חוֹמָה. כָּמוֹ שִׁכְתוּב: "עִיר פְּרוּצָה
אֵין חוֹמָה אִישׁ אֲשֶׁר אֵין מַעְצָר לְרוּחוֹ".

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַתָּה יוֹדֵעַ כִּמָּה וְכִמָּה אֲבִדְתִּי
בְּלִי שְׁעוֹר עַל-יְדֵי הַכַּעַס. כִּמָּה נִפְשוֹת
אֲבִדְתִּי, כִּמָּה עֲשִׁירֹת דִּקְדָּשָׁה אֲבִדְתִּי, בְּכִמָּה
וְכִמָּה עוֹלָמוֹת פְּגַמְתִּי עַל-יְדֵי-זֶה. רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם,
רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, מַחֲמַת בִּלְבוּל וְעִכְרִת דַּעְתִּי,
מִתְעוֹרָר וּמִתְגַּבֵּר הַכַּעַס וְהַקְּפָדוֹת בְּכָל פַּעַם, עַד
אֲשֶׁר יִתְחַמֵּץ לִבִּי בְּעַקְמוּמִיּוֹת גְּדוֹלָה וּמִבְלָבֵל
אוֹתִי מְאֹד מְאֹד, וְאֵינִי יוֹדֵעַ מֶה לַעֲשׂוֹת.
וּבַעֲווֹנוֹתֵי הָרַבִּים, דַּעְתִּי קָצְרָה לְסֹדֶר תִּפְלָתִי
לִפְנֵיךָ, לְהַצִּילֵנִי מֵעוֹן הַחֲמוּר וְהַנוֹרָא הַזֶּה, אֲשֶׁר
עַל יְדוֹ נִטְרָדוּ כִּמָּה אֲנָשִׁים מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת,
רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, כֹּאֲשֶׁר אַתָּה יוֹדֵעַ. וְאֵינִי יוֹדֵעַ מֶה
לְדַבֵּר, כִּי אִם הוֹשִׁיעֵנִי. הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ. הוֹשִׁיעָה
אָבִי, אֲדוֹנִי, מַלְכִּי וְאֱלֹהִי. זַכְּנִי לְשִׁבְרָא וּלְבִטּוֹל מִדַּת
הַכַּעַס לְגַמְרֵי מֵאִתִּי. זַכְּנִי לַעֲשִׁירֹת דִּקְדָּשָׁה
שֶׁהוּא שְׂרֵשׁ הַנִּפְשׁוֹת. עֲזֹרְנִי לְשִׁבְרָא תַּאֲוֹת מָמוֹן
בְּשָׁלְמוֹת, וְלֹא אֶכְסֹף וְלֹא אֶחְמַד הַמָּמוֹן כָּלֵל,
מִכָּל שָׁכֵן שֶׁלֹּא אֶחְמַד מָמוֹן אֲחֵרִים כָּלֵל, רַק
אֲזַכָּה לְכֶסֶף לְשִׂרְשׁ הַנִּפְשׁוֹת דִּקְדָּשָׁה. וְאֲזַכָּה
לְכַבֵּד עֲשִׁירִים כְּרִצוֹנֶךָ הַטוֹב, וְכָל אֶהְבְּתִי

לְהַעֲשִׂירִים וְכָל הַכְּבוֹד שֶׁאֲחַלֵּק לָהֶם, הַכֹּל יִהְיֶה
 לְשֵׁם שָׁמַיִם בְּאֵמֶת, בְּשִׁבִּיל קִדְשֵׁת שְׂרָשׁ הַנִּפְשׁוֹת
 אֲשֶׁר אֶתָּה מְשַׁפִּיעַ עֲלֵיהֶם, אֲשֶׁר מִשֵּׁם מְקַבְּלִים
 עֲשִׁירוֹתָם. וְלֹא יִהְיֶה לִּי שׁוּם תַּאֲוָה לְמִמּוֹן
 הַגִּשְׁמִי כָּלֵל, רַק לְשִׁמְךָ וּלְזִכְרְךָ תַּתְּאֲוָה נִפְשִׁי
 תָּמִיד.

לד.

וְרַחֵם עָלַי, שֶׁאֲזַכֶּה לְהַנְצִל מֵאֲסוּר גִּזְלָה, כִּי
 מְלַבֵּד שֶׁהוּא אֲסוּר חֲמוּר עַד מְאֹד לְגִזְל
 מִחֲבֵרוֹ אֲפִלּוּ פְרוּטָה, אֲלֹא גַם לִפְעָמִים עַל־יְדֵי
 שְׁגוּזָלִים אֶת חֲבֵרוֹ מִמּוֹן, גּוֹזֵל מִמֶּנּוּ בָּנִים,
 רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, אוֹ חֵס וְשָׁלוֹם, עַל־יְדֵי עוֹן הַחֲמוּר
 שֶׁל אֲסוּר גִּזְלָה, יְכוּלִים לְגָרֵם שְׂיִמּוֹתוֹ בָּנָיו שֶׁל
 הַנִּגְזָל, חֵס וְשָׁלוֹם. עַל־כֵּן, אָבִי שֶׁבְּשָׁמַיִם, חוּס
 וְרַחֵם עָלַי, שֶׁלִּבֵּל אֲגִזֵּל מִשׁוּם בְּרִיָּה, חֵס וְשָׁלוֹם,
 אֲפִלּוּ פְרוּטָה אַחַת, בְּאִפְּן שֶׁלֹּא אֲגָרֵם, חֵס
 וְשָׁלוֹם, לְחֲבֵרִי שׁוּם רָעָה, וּתְזַכֵּנִי לְשָׁלֵם אֶת
 חוּבוֹתַי שֶׁאֲנִי חַיֵּב לְאֲנָשִׁים, וְלֹא אֲחִזְזֵם שׁוּם
 פְרוּטָה שֶׁלֹּא שִׁיךְ לִי. וְכֵן רַחֵם עָלַי וְשִׁמְרֵנִי שֶׁלִּבֵּל
 יִגְזְלוּ מִמֶּנִּי שׁוּם פְרוּטָה, וְלֹא יִגְרְמוּ לִי, חֵס
 וְשָׁלוֹם, שׁוּם הִזָּק רָע, וְתִמְשִׁיךְ אֲרִיכַת יָמִים
 וְשָׁנִים לְבָנִי וּלְבָנוֹתַי, בָּנִים יוֹלְדוֹ לָהֶם וּבָנֵי בָנִים

עד סוף כל הדורות, ויתרבה זרעם בכל העולם.

לה. לו. לז.

ובכן, תרחם עלי, ברחמיך הרבים, ותשמרני ותצילני תמיד מעון החמור של גזלה, שלא אגזל את חברי אפלו שוה פרוטה. ולא אחמד ולא אתאונה את בית רעי, שורו וחמורו ועבדו ואמתו, כלי כספו וזהבו, תכשיטיו ובגדיו וכלי ביתו וכל אשר לרעי, הכל כאשר לכל. אהיה נשמר תמיד לבלי להתאוות להם, לא מהם ולא מקצתם.

רבנו של עולם, אתה יודע כמה נפשות שקעו בעון זה של תאות ממון, אשר על-ידי-זה נופלים קצתם בגזלות ממש, וקצתם בחמדות ותאוות גדולות לממון חבריהם, שגם זה נחשב לגזלה ממש. רבנו של עולם, שמרני והצילני מזה, שמרה נפשי והצילני מכל מיני גזלות, הן מגזלות ממש, שלא אגזל את חברי אפלו שוה פרוטה, אפלו בשוגג ובטעות. ואזכה לוותר משלי, והן מגזלות על-ידי חמדה ותאונה, חס ושלום, שגם על-ידי-זה יכולין לגזל, חס ושלום, כאשר הודעתנו על-ידי חכמיך הקדושים. זכני להנצל מכל זה. זכני שאהיה נקי מכל מיני גזל

שבעולם. עזרני שלא אסתכל כלל על מה שיש לחברי, ולא אכסף ולא אחמד את שלו כלל. ותצילני ותשמרני, ברחמיך הרבים, שגם לא יהיה כח לשום אדם שבעולם לגזל אותי כלל, לא בידיים ולא על-ידי חמדה. מכל שכן שלא יהיה לו כח לגע בנפשי, חס ושלום, או בנפש אשתי ובני ובנותי ויוצאי חלצי, רק תתן כח לנפשי ולכל הנפשות התלויים בי, שנזכה להתגבר כנגד כל הגזלנים העומדים עלינו כרוצחי נפשות, חס ושלום, להכניעם ולהפילם עד עפר. ולהוציא בלעם מפיהם, ולא יהיה להם שום כח לגע בנו ובממוננו כלל.

לח. לט.

וזכנו להרבות בצדקה תמיד, ועל-ידי-זה תרויח לנו בכל עסקנו, ותזמין לנו פרנסתנו קדם שנצטרך להם, ותתן לנו עשירות גדולה דקדשה. עשר וכבוד וחיים. רבוננו של עולם, אתה יודע חסרון הפרנסה בעת הזאת, אשר "כשל כח הסבל", כי חיינו תלויים מנגד, ואין אנו יודעים שום דרך איך להשיג פרנסה, כי אם עליך לבד אנו נשענים, כי ממי אשאל לחמי ופרנסתי וכל צרכי המרבים מאד, הלא ממך לבד, אשר מפרנס ומכלכל מקרני ראמים עד ביצי כנים. חמל עלי

והושיעני, ויתן לי פרנסה ברוח מתחת ידך
הרחבה והמלאה, ואל תצריכני לא לידי מתנת
בשר ודם ולא לידי הלוואתם. ועזרני לסלק כל
החובות שאני חייב מכבר. ומעתה תצילני, שלא
אבא לידי שום חוב והלוואה כלל. ותהיה בעזרי
שאזכה מהרה לתקן פגם כל הגזלות שבדי
מעודי עד היום הזה. ואזכה להשיב את כל
הגזלות שבדי מעודי עד היום הזה. ואזכה
להשיב את כל הגזלות אשר גזלתי, או את
העשק אשר עשקתי, בין בשוגג, בין במזיד, בין
באנס, בין ברצון. וכל מיני סכסוכים בעסק
ממון, שנשאר בידי איזה ממון של חברי עלידי
איזה טעות והעלמה מאיזה משא ומתן וחוב
וכדומה. הן מה שאני זוכר עדין, הן מה שנשכח
ממני, הכל אזכה לסלק לכל מי שנגעתי במקומו
וחפציו שום צד נגיעה בעולם. ואם, חס ושלום,
יש בידי איזה גזלה וחוב שאיני יודע בעצמי למי
גזלתי, תעזרני, ברחמיך הרבים, שאזכה לעשות
מהם צרכי רבים, כאשר צויתנו עלידי חכמיך
הקדושים, באפן שאזכה מהרה בחיי לתקן
ולהחזיר כל הגזלות והחובות שבדי, כי אתה
יודע חמר אסור גזלה, שנחשב כאלו גזל נפשו
ונפש בניו ובנותיו, וכאלו בא על אשת איש.
מלא רחמים, חוס וחמל על נפשי. ועזרני לתקן

פָּגַם כָּל הַגְּזֻלוֹת וְהַחֻבוֹת שֶׁבְּיָדִי, וְתָרַחֵב אֶת יָדִי, וְתַעְזָרְנִי וְתַזְכֵּנִי לִתֵּן צְדָקָה הַרְבֵּה לְעֲנִיִּים הַגּוֹנִים הַרְבֵּה, בְּאִפֶּן שְׁאֲזֹכָה לְתֵקֵן עַל־יְדִיָּזָה פָּגַם הַגְּזֻלוֹת שֶׁבְּיָדִי עַל־יָדִי חֲמֻדָּה, מִה שֶׁהֵייתִי חוֹמֵד וּמִתְאַוֶּה אֶת שֵׁל חֲבֵרִי, עַד שֶׁגִּזַּלְתִּי אוֹתוֹ עַל־יְדִיָּזָה. אֲנִי יְהוָה, זִכְנִי לְתֵקֵן זֹאת עַל־יָדִי צְדָקָה.

מ. מא. מב.

וּבְכֹן, יְהִי רָצוֹן מִלְפָּנֶיךָ, מָלֵא רַחֲמִים, שְׁאֲזֹכָה לְתֵקֵן הַבְּרִית בְּשִׁלְמוֹת. וְאֲזֹכָה לְקַדֵּשׁ אֶת עַצְמִי בְּמִתָּר לִי. וְתַצִּילֵנִי וְתַשְׁמְרֵנִי מִתְּאוֹת הַמַּשְׁגָּל וּמִתְּאוֹת מָמוֹן. וְתִתֵּן לִי כֹחַ לְשַׁבֵּר אֱלוֹ הַתְּאוֹת לְגִמְרִי. וְתַשְׁמְרֵנִי, בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, וְתַצִּילֵנִי מִהַרְהוּרִים רָעִים וּמִמַּחֲשָׁבוֹת רָעוֹת. וְאֲזֹכָה שִׁיְהִיָּה מַחִי וְדַעַתִּי זָךְ וְנָקִי מִכָּל מִינֵי הַרְהוּרִים וּמִכָּל מִינֵי פְסָלִת. וְתַכְנִיעַ וְתַשְׁפִּיל וְתַבְטֵל אֶת כָּל אוֹיְבֵי וְשׂוֹנְאֵי הַקָּמִים עָלַי חָנָם, כִּי אַתָּה יוֹדֵעַ כִּי "רַבּוֹ מְשַׁעְרוֹת רֹאשִׁי שׂוֹנְאֵי חָנָם עֲצָמוֹ מִצְמִיתִי אוֹיְבֵי שֶׁקֶר, אֲשֶׁר לֹא גִזַּלְתִּי אֶז אֲשִׁיב".

רְבוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם, הַצִּילֵנִי מֵהֶם. "הַצִּילֵנִי מֵאוֹיְבֵי אֱלֹהֵי מִמֶּתְקוֹמִי תִשְׁגְּבֵנִי". רוֹאֵה בְּעֵלְבוֹן

עלובים, "ראה עניי ועמלי, ראה אויבי כי רבו
ושנאת חמס שנאוני. יהוה מה רבו צרי רבים
קמים עלי. רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו
באלהים סלה. שמרה נפשי והצילני אל אבוש כי
חסיתי בך". עזרני, שמרני והצילני. הצילני תמיד
מריב וממחלקת, תן לי רחמים וחנונה. זכני
שאמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. ויהיו
דברי נשמעים לעבודתך וליראתך.

מג.

ובכן יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי
אבותינו, שאזכה להיות ענו ושפל בעיני
תמיד באמת. ועל־ידי־זה תשמרני ותהיה בעזרי
תמיד, שלא יוכל שום אדם להוציאני ולדחות
אותי ממקומי ולקפח פרנסתי, חס ושלום.
ותשמרני שלא ארד לפרנסת חברי, כי אתה
הודעתנו חמר העון של היורד לפרנסת חברו,
שהוא כאלו בא על אשתו, חס ושלום. ותעזרני
שלא אפגם, חס ושלום, בבחינת הענוה ושפלות
של חברי, וכן שלא יוכל שום אדם בעולם לפגם
בבחינת הענוה ושפלות שלי.

אבי שבשמים, זכני לעין של שבת, עד שאזכה
לראות שפלותי באמת תמיד, כי אתה יודע

עצם שפלותי בלי שעור, ואף-על-פי-כן מבלבלים דעתי מאד בפניות וגאות בלי שעור, ואיני יודע שום דרך מדרכי הענוה. יהוה אלהים, אתה ידעת את לבבי. "אתה ידעת חרפתי ובשתי וכלימתי נגדך כל צוררי". החזירני בתשובה שלמה לפניך באמת, והצילני מגאות וגבהות ומרמות רוחא. וזכני לענוה אמתית, עד שאזכה לראות שפלותי, וגדלות וחיובות ישראל עם קדוש ולמסר נפשי עבורם תמיד.

מד.

ובכן יהי רצון מלפניך, יהוה אלהינו ואלהי אבותינו, שתרחם עלי ותעזרני ותושיעני שאזכה לסור מרע ולעשות הטוב בעיניך תמיד. ותתנני לאהבה, לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי, ותגמלני חסדים טובים. ואזכה לקיים בשלמות מצות "ואהבת את יהוה אלהיך", שיהיה שם שמים מתאהב על ידי, שיהיה משאי ומתני באמונה, ודבורי בנחת עם הבריות, ויהיה רוח המקום ורוח הבריות נוחה הימני. ואהיה אהוב למעלה ונחמד למטה. ואמצא חן ושכל טוב בעיני אלהים ואדם. ותרחם עלי ותזמין לי פרנסתי ברוח. ותתן לי כל צרכי וכל צרכי אנשי ביתי קדם שאצטרך להם, בלי יגיעה וטרח ועמל כלל.

רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֶתָּה יִדְעָתָּ, כִּי קָשִׁין מְזוֹנוֹתֵינוּ
 כְּקָרִיעַת יָם סוּף, אֲבָל גְּדוֹל אֶתָּה וְרַב כֹּחַ,
 וּבְכַחַךְ הַגְּדוֹל וּבְחֶסֶדְךָ הָרַבִּים, גַּם קָרִיעַת יָם
 סוּף קָל לִפְנֵיךָ, כִּי מִי יֹאמֶר לָךְ מָה תַּעֲשֶׂה, וְאִין
 דָּבָר נִמְנָע מִמֶּךָ, עַל־כֵּן רַחֵם עָלֵינוּ בְּזָכוֹת אֲבִינוּ
 הָרֵאשׁוֹן אַבְרָהָם אִישׁ הַחֶסֶד, וַעֲשֵׂה לִמְעַן
 אֶהְיֶת. וְתֵן לָנוּ פְּרִנְסָתְנוּ בְּהִרְחָבָה גְּדוֹלָה, בְּלִי
 יִגִּיעָה וְטִרְחַ וּבְלִי שׁוּם טְרִדָּה כָּלָל. וְאַל תַּצְרִיכֵנִי
 לֹא לִידֵי מִתְנַת בֶּשֶׁר וְדָם וְלֹא לִידֵי הַלּוֹאֲתָם,
 בְּאִפֹּן שְׂאִזְכָּה לִשְׁמֹר מִצְוֹתֶיךָ וּלַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ
 וּלְעֶסֶק בְּתוֹרָתְךָ תָּמִיד כָּל יְמֵי חַיִּי, אֲנִי וְזִרְעִי
 וְזֶרַע זִרְעִי וְכָל זֶרַע עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵעַתָּה וְעַד
 עוֹלָם. וַיִּקְּיָם בִּי מִקְרָא שְׁכָתוֹב: "הַשִּׁלֵּךְ עַל יְהוָה
 יְהִבְךָ וְהוּא יְכַלְכֶּלְךָ לֹא יִתֵּן לְעוֹלָם מוֹט לְצַדִּיק.
 עֵינַי כָּל אֵלֶיךָ יִשָּׁבְרוּ וְאַתָּה נֹתֵן לָהֶם אֶת אֲכָלָם
 בָּעֵתוֹ. פּוֹתַח אֶת יָדְךָ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי רְצוֹן. אָבִי,
 אָב הַרְחָמֵן, פְּרִנְסָנִי וְכַלְכָּלָנִי, בְּרַחֲמֶיךָ הָרַבִּים
 לְבַד, לֹא כְּמַעֲשֵׂי וּכְרַע מַעֲלָלִי, רַק כְּחֶסֶדְךָ עֲשֵׂה
 עִמִּי, כָּמוֹ שְׁכָתוֹב: "נֹתֵן לָחֶם לְכָל בֶּשֶׁר כִּי
 לְעוֹלָם חֶסֶדוֹ". וְאַל תַּעֲזֹבֵנִי וְאַל תִּטְּשֵׁנִי. עֲזָרְנִי כִּי
 עָלֶיךָ נִשְׁעַנְתִּי. "אַל תַּעֲזֹבֵנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֵל תִּרְחַק
 מִמֶּנִּי. חוֹשָׁה לְעֲזָרְתִּי אֲדֹנִי תִּשׁוּעַתִּי".

מה. מו. מז.

רבוננו של עולם, עזרני והושיעני, וזכני שאהיה
 דבוק בתורתך ועבודתך תמיד לעולם ועד.
 ותשים חלקי מיושבי בית המדרש ולא מיושבי
 קרנות. ותהיה תורתך אפנונתנו בעולם הזה,
 ותהיה עמנו לעולם הבא, ואהגה בתורתך יומם
 ולילה. ואפלו בעת שיהיה ההכרח על-פי רצונך
 לעסק באיזה עסק בשביל פרנסה, לעשות איזה
 מלאכה או משא ומתן, או לנסע איזה נסיעה
 וכיוצא בזה, תרחם עלי ותושיעני, שגם בשעת
 עשית המשא ומתן והעסק תהיה פנימיות
 מחשבותי קשורה ודבוקה בך ובתורתך הקדושה
 מלבש באותו העסק והמשא ומתן, ולא אכניס
 פנימיות דעתי בתוך המשא ומתן ועסקי חל, רק
 חיצוניות מחשבותי תעסק בהמשא ומתן, אבל
 בפנימיות המחשבה אהיה קשור ודבוק בך
 ובתורתך הקדושה. ואזכה לעשות המשא ומתן
 באמונה גדולה. ויהיה ההן שלי צדק, ולא אחליף
 ולא אשנה בדבורי לעולם, אפלו בשביל כל חללי
 דעלמא. ותהיה כל פונתי בשעת עשית המשא
 ומתן למען שמך ולמען תורתך, כדי שאוכל
 לעסק בתורה ועבודה ולהרבות בצדקה, ולקיים
 מצוותיך הקדושות. ותזכני למעט בעסק ובמשא
 ומתן, ולהרבות בעסק התורה לשמה. ותהיה

תורתִי קִבַּע וּמִלֹּאכָתִי עָרָאִי, וְאַפְלוּ בְשַׁעַת עֲשִׂית
הַמִּלָּאכָה וְהַמִּשָּׂא וּמִתֵּן תִּהְיֶה עֶקֶר קִבִּיעַת דַּעְתִּי
וּפְנִימִיּוֹת מַחֲשַׁבְתִּי בְּתוֹךְ הַתּוֹרָה וְהָעֲבוּדָה לְמַעַן
שִׁמְךָ לְבַד בְּאַמֶּת לְאַמֶּתוֹ. וְתִהְיֶה עִמִּי תָמִיד
בְּשַׁבְתִּי בְּבֵיתִי וּבְלִכְתִּי בַּדֶּרֶךְ. וְתַחֲזִקֵנִי בְּהֶאֱמוּנָה
וְהַבְטָחוֹן לִידַע וּלְהֶאֱמִין בְּאַמֶּת, "כִּי לֹא בְכַח יִגְבֹּר
אִישׁ, כִּי לֹא מִמוּצָא וּמִמַּעֲרָב וְלֹא מִמִּדְבַּר הָרִים".
כִּי הַכֹּל מֵאַתָּךְ לְבַד, רַק רְצוֹנְךָ שֶׁנַּעֲסֵק בְּאִיזָה
מִשָּׂא וּמִתֵּן בְּשִׁבִּיל פְּרִנְסָה, כְּדֵי לְבַרֵּר וּלְהַעֲלוֹת
כָּל הַקִּדְשׁוֹת וְהַנְּצוּצוֹת הַנִּפְּוִלִים מֵעַמְּקֵי
הַקְּלָפוֹת, לְנִשְׂאָם וּלְהַרְיָמָם וּלְחַזֵּר, וּלְהַשִּׁיבָם
וּלְתַנֵּם אֶל מְקוֹמָם. רַחֵם עָלֵינוּ וְתֵן לָנוּ כֹּחַ
וּגְבוּרָה וְעֶצֶה לְמַלְחָמָה, שֶׁבְּכֹל עֵת שֶׁנִּצְטָרֶךְ
לְצֵאת לַעֲסֵק בַּעֲבוּדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת בְּעַסְקֵי מִשָּׂא
וּמִתֵּן וּכְיוּצָא בּוֹ, שִׁיְהֶיּהָ כָּל עֶסְקֵנוּ וְעֲשִׂיתֵנוּ
בְּאַמוּנָה גְּדוֹלָה בְּקִדְשָׁה וּבִטְהָרָה, בְּאִימָה וּבִירְאָה
וּבִדְבָקוֹת גְּדוֹלָה בְּתוֹרָתְךָ וּבַעֲבוּדָתְךָ בְּפְנִימִיּוֹת
מַחֲשַׁבְתִּי, בְּאַפֵּן שִׁיְהֶיּהָ לָנוּ כֹּחַ לְבַרֵּר עַל־יְדֵי
הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה אֶת כָּל הַנְּצוּצוֹת שֶׁנִּפְּלוּ
בְּעַמְּקֵי הַקְּלָפוֹת בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים וּבַעֲוֹן
אֲבוֹתֵינוּ בְּגִלְגּוּל זֶה וּבְגִלְגּוּלִים אֲחֵרִים בְּשׁוּגֵג
וּבִמְזִיד, בְּאַנְס וּבְרָצוֹן, רַחֵם עָלֵינוּ לְמַעַן שִׁמְךָ, כִּי
אַתָּה יוֹדֵעַ, כִּי אֵין בָּנוּ כֹּחַ וְדַעַת לִלְחֹם מִלְחָמָה
זֹאת, לְבַרֵּר וּלְהוֹצִיא הַנְּצוּצוֹת מִתַּחַת יָד

הקלפות, שְׁכֹבְשִׁים וְאוֹסְרִים אוֹתָם בְּהִתְגַּבְּרוּת
גְּדוֹלָה, וּבְכָל עֵת שְׁמַתְעוֹרְרִים לְבָרָרם
וּלְהַעֲלוֹתָם, הֵם מִתְגַּבְּרִים וּמִתְגַּבְּרִים יוֹתֵר וְיוֹתֵר,
חֵס וְשָׁלוֹם, וּמִחֲמַת זֶה אַרְךְ עָלֵינוּ הַגְּלוּת, וּמִשָּׁךְ
עָלֵינוּ הַשְּׁעָבוֹד בְּכָלֹל וּבִפְרָט, וְאִין אֶתְנוּ יוֹדַע
שׁוּם דְּרָךְ אֵיךְ לְהִתְגַּבֵּר נֶגְדָם, וְאֵיךְ לֶלֶחֶם עִמָּהֶם,
עַל מִי לָנוּ לְהַשְׁעֵן, כִּי אִם עַל אָבִינוּ שְׁבַשְׁמִים.
”יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה יְהוָה שְׁמוֹ”, הוּא יִלְחֶם לָנוּ.
”רִיבָה יְהוָה אֶת יְרִיבֵי לֶחֶם אֶת לוֹחָמֵי. הַחֲזִק מִגֹּן
וְצִנָּה וְהִרְק חֲנִית וּסְגֹר לִקְרֹאת רוֹדְפֵי, אָמֹר
לְנַפְשִׁי יִשׁוּעַתְךָ אֲנִי”. הוֹשִׁיעֵנִי בַעַל הַיִּשׁוּעוֹת
שֶׁתְּהִי מַחֲשַׁבְתִּי תָמִיד דְּבוּקָה בָּךְ וּבִתּוֹרְתְךָ
אֶפְלוּ בַעֲת עֶסְקֵי בַעֲבוּדוֹת חִיצוֹנִיּוֹת בְּמִלְאָכָה
וּמִשָּׂא וּמִתֵּן וּכְיוּצָא, וְאַתְחִזֵּק בְּאַמוּנָה שְׁלָמָה
תָּמִיד בִּפְרָט בַּעֲת צֹאתִי מֵאֶהֱל תוֹרָה לַעֲסֹק
בַּעֲסָקֵי חֵל, שְׁאַתְגַּבֵּר וְאַתְחִזֵּק אֲזִי בְּאַמוּנָה גְּדוֹלָה
וְחִזְקָה בְּיוֹתֵר. וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ וּבְכַחַךְ הַגְּדוֹל, תִּתֵּן
כַּח לְהַאֲמוּנָה הַקְּדוּשָׁה, שֶׁתְּבָרַר וְתִלְקֹט וְתַעֲלֶה
וְתַנְשֵׂא וְתָרִים כָּל הַקְּדוּשׁוֹת וְכָל הַנְּצוּצוֹת
הַנְּפֹלוֹת שֶׁנִּפְּלוּ בְּכָל הַדְּבָרִים שֶׁבַעוֹלָם מִיּוֹם
בְּרִיאַת הָעוֹלָם עַד הַיּוֹם הַזֶּה. וְתַעֲלֶה וְתַנְשֵׂא
אוֹתָם, וְתַחֲזֹר וְתַתֵּן וְתַשִּׁיבֵם לְמִקְוָם אֶל
מְקוֹם, אֲשֶׁר הָיָה שָׁם אֶהְלֵם בְּתַחֲלָה בְּיֵתֵר שְׂאֵת
וְיֵתֵר עֹז, וְאֵל יִדַּח מִמֶּךָ נִדַּח. זִכְנוּ בְּרַחֲמֶיךָ

הרבים, לעסק במשא ומתן באמונה. ותהיה פנימיות מחשבתנו דבוקה וקשורה בהתורה גם בשעת עשיית המשא ומתן. ועל-ידי-זה נזכה שתצילנו ותשמרנו שלא נצטרך לבא לזילותא דבי דינא, שלא נצטרך לבא לידי דינים לדון לפניהם בדין תורה, רק יהיה כל משאנו ומתננו באמונה, וכל מי שנעסק עמהם במשא ומתן ישאו ויתנו עמנו באמונה באמת. ונדע ונבין ונאמין שבכל המשא ומתן מלבש תורה. ויהיה המשא ומתן מקשר תמיד אל התורה באפן שלא נצטרך לתקן המשא ומתן על-ידי הדין תורה לפני הדינים. רבונו של עולם, מלא משאלותי לטובה ברחמים, ועזרנו וזכנו לנצח המלחמה בזה העולם, על-ידי התורה והאמונה הקדושה, "שמע יהוה ורחמי יהוה היה עוזר לי". עזר והושיעה לחלושי כח, לחלושי דעת, לחלושי עצה כמונו היום. לנצח המלחמה כבדה כזאת בכל האפנים, כי לא היה עולה על דעתנו לבקש ולהתחנן על זה לעצם פגמינו המרבים, אך לפניך נגלו כל תעלומות לבנו, שאנו בטוחים ונשענים על כחם של הצדיקים האמתיים עליהם השלכנו את יהבנו, הם ילחמו בעדנו, ואנחנו נלך אחר עצותיהם הקדושות ונדרוך בנתיבותיהם ולא נסור מדבריהם ימין ושמאל. "יהוה יגמר בעדי

יְהוָה חֲסִדָּךְ לְעוֹלָם מַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֵל תִּרְף. אָנָּה
יְהוָה הוֹשִׁיעָה נָּא, אָנָּה יְהוָה הַצְלִיחָה נָּא, יְהוָה
הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בַּיּוֹם קָרָאנוּ.

מח.

וּתְזַכְּנוּ לְקַבֵּל אֶת הַחֵג הַפֶּסַח בְּקִדְשָׁה גְדוֹלָה,
שֶׁהוּא זְמַן חֲרוּתֵנוּ, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִזְכָּה
לְהַמְשִׁיךְ עַל עַצְמֵנוּ מִחַ וְדַעַת לְשִׁבְר תַּאֲוֹת מָמוֹן,
וְנִזְכָּה לִירְאָה אֱמֶתִית, יִרְאָה שְׁלֵמָה, לִירָא מִמֶּךָ
לְבַד, וְעַל־יְדֵי־זֶה תִּמְשִׁיךְ עָלֵינוּ הַשְׁפָּעַת הַנְּבוּאָה,
וְנִזְכָּה לַעֲסֹק תָּמִיד בַּתְּפִלָּה עִמָּךְ, וְתִהְיֶה תְּפִלָּתֵנוּ
שְׂגוּרָה בְּפִינוּ תָּמִיד.

מט.

וּבִכֹּן, תְּזַכְּנוּ, בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, וְתַעֲזָרְנוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ
שֶׁנִּזְכָּה שְׂיֹאִיר עָלֵינוּ בְּשַׁעַת אֲכִילָתֵנוּ
הָאֶרֶת הָרָצוֹן הַקָּדוֹשׁ, וְתִתֵּן לָנוּ כֹּחַ וְעֹז וּגְבוּרָה
מֵאַתָּךְ, וְנִזְכָּה לִהְיוֹת "אֲנָשֵׁי חֵיל יִרְאֵי אֱלֹהִים,
אֲנָשֵׁי אֱמֶת שׁוֹנְאֵי בָצֵעַ", כִּי אַתָּה הַנוֹתֵן כֹּחַ
לַעֲשׂוֹת חֵיל. עֲזָרְנוּ וְחִזְקֵנוּ וְאַמְצָנוּ בִּירְאָתְךָ
הַקָּדוֹשָׁה. וְזַכְּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ שֶׁנִּהְיֶה גְבוּרִים אֲנָשֵׁי
חֵיל בְּאֱמֶת כְּרָצוֹנְךָ הַטּוֹב. וְתִתֵּן לָנוּ מְמִשְׁלָה
דְּקִדְשָׁה, כִּי "הַעֲשֵׂר וְהַכְּבוֹד מִלִּפְנֶיךָ וְאַתָּה מוֹשֵׁל

בכל ובידך כח וגבורה ובידך לגדל ולחזק לכל".
 זכנו שיהיה לנו חלק טוב בהמלכות והממשלה
 דקדשה, באפן שנזכה להמשיך פרנסה טובה
 בהרחבה גדולה לנו ולכל אנשי ביתנו ולכל
 התלויים בנו מעמד בית ישראל".

רבנו של עולם, אתה יודע עצם דחקנו ועמלנו
 ומעוט וצמצום הפרנסה שנתמעה מאד
 פרנסת עמך בית ישראל, בפרט פרנסת הכשרים
 החפצים לכנס בדרך בקדש ולעבודך באמת, אשר
 פרנסתם דחוקה מאד, ורבים נמנעים הרבה
 מעבודת השם יתברך, מחמת על וטרדת
 הפרנסה. רחם עלינו למען שמך, ותשפיע עלינו
 שפע טובה ופרנסה טובה לנו ולכל עמך בית
 ישראל, ובפרט להחפצים ליראה את שמך. עזרנו
 והושיענו שלא תמנע ותעכב אותנו הפרנסה
 מעבודתך באמת, כי לך לבד עינינו תלויות.
 "כלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו", כי אין
 אתנו יודע עד מה שום סבה ועסק בדרך הטבע
 איך להמשיך פרנסה, כי אם עליך לבד אנו
 נשענים, ועינינו לך מיחלות עד שתחננו ברחמך
 ובחסדיך הרבים, ותתן לנו פרנסתנו בעתו,
 במועדו ובזמנו. ותזמין לנו כל פרנסתנו קדם
 שנצטרך להם, באפן שלא תבלבל אותנו טרדת

הפרנסה מעבודתך כלל. ותעורר כח מלכותך ותעלה ותקבל המלכות דקדשה שפע הפרנסה טובה לכלליות עמך בית ישראל מהידים שיש בים החכמה. ותמשיך פרנסה טובה עלינו מרצון העליון, כמו שכתוב: "עיני כל אליך ישברו ואתה נותן להם את אכלם בעתו. פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". ותתן ותחלק ותשחק הפרנסה לכל אחד ואחד כפי מה שצריך באמת לעבודת השם יתברך, באפן שנזכה כלנו לעבדך באמת. ותספיק לנו כל צרכינו בכבוד ולא בבזוי, בהתר ולא באסור, בנחת ולא בצער, מתחת ידך הרחבה והמלאה, ואל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלואתם, ונזכה לקבל הפרנסה בקדשה גדולה, ויאיר בתוכה הארת הרצון העליון דקדשה, ותעזרנו לשבר תאות אכילה לגמרי, ולקדש את אכילתנו בקדשה גדולה, ונאכל לשמך לבד. ונזכה לקבל ולהמשיך עלינו היראה הקדושה הנגשת ובאה על האדם בעת האכילה.

אבינו, מלכנו, אדירנו, בוראנו, גואלנו, יוצרנו, קדושנו, קדוש יעקב, רוענו, רועה ישראל, המלך הטוב והמיטיב לכל, שבענו מטובך האמתי, שמרנו והצילנו לבל נטה דעתנו

וּלְבָנוּ אַחֲרֵי הַטּוֹב הַמְדָּמָה, רַק נִזְכָּה לְשֹׁבֵר כָּל
 תַּאֲוֹת הַמְדָּמוֹת, תַּאֲוֹת הַבְּהִמְיוֹת. וְנִזְכָּה לְדַבֵּק
 מִחֻשְׁבֵּתָנוּ בְּטוֹב הָאֱמֶתִי, בְּטוֹב הַנִּצָּחִי, לְהִתְעַנֵּג
 עַל יְהוָה וּלְהַשְׁבִּיעַ בְּצַחֲצָחוֹת נַפְשָׁנוּ. וְתִהְיֶה
 אֲכִילַתָּנוּ בִּקְדֻשָּׁה גְּדוֹלָה וּבְאִימָה וּבִירָאָה גְּדוֹלָה,
 וְתַעֲזָרְנוּ וְתִזְכְּנוּ שִׁמְשֹׁךְ עֲלֵינוּ בְּשַׁעַת אֲכִילַתָּנוּ
 הָאֶרֶץ הָרְצוֹן הָעֲלִיוֹן, שְׁנִזְכָּה לְכֶסֶף וּלְחֶמֶד
 וּלְהַשְׁתוֹקֵק וּלְחַשֵּׁק וּלְהִתְגַּעְגֵּעַ אֵלָיִךְ בְּאֵמֶת
 בְּרְצוֹן מִפְּלֶג מְאֹד מְאֹד, בְּלִי שְׁעוֹר וְעֶרֶךְ בְּתַכְלִית
 הַבְּטוּל עַד אֵין סוֹף, עַד שֶׁלֹּא נִדְעַ כָּלֵל מֶה אָנוּ
 רוֹצִים. וַיֹּאִיר עֲלֵינוּ הָאֶרֶץ הָרְצוֹן שִׁיְהִיָּה לַעֲתִיד
 בְּעוֹלָם הַבָּא, כִּמּוֹ שִׁכְתּוֹב: "כָּעֵת יֹאמַר לִיעֶקֶב
 וּלְיִשְׂרָאֵל מֶה פָּעַל אֵל". וְנֹאמַר: "מֶה רַב טוֹבֶךָ
 אֲשֶׁר צִפַּנְתָּ לִירְאֶיִךְ פְּעֻלַּת לַחֹסִים בְּךָ נִגַּד בְּנִי
 אָדָם". וְנֹאמַר: "עֵין לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זולָתְךָ
 יַעֲשֶׂה לְמַחֲכָה לוֹ".

נ.

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֶתָּה יִדְעָתָ דַּחֲק פְּרִנְסַתָּנוּ כָּעֵת,
 אֲשֶׁר "כָּשַׁל כַּח הַסָּבֵל", רַחֵם עֲלֵינוּ לְמַעַן
 שְׁמֶךָ, וּמִלֹּא מִשְׁאֲלוֹתֵינוּ לְטוֹבָה בְּרַחֲמִים, וְזִכְנוּ
 לַהֲיוֹת בְּשִׁמְחָה תָּמִיד, עַד שְׁנִזְכָּה לְרִקְוֹדִין
 דְּקֻדְשָׁה, וּלְהַעֲלוֹת כָּל בְּחִינוֹת הַרְגְּלִין לְמַעְלָה
 לְקֻדְשָׁה עֲלִיוֹנָה, בְּאִפּוֹן שְׁנִזְכָּה לְהַמְשִׁיךְ שִׁפְעַת

טובה ופרנסה טובה ועשירות גדולה בקדשה ובטהרה לנו ולזרענו ולכל עמך בית ישראל, ובפרט לכל תומכי אריתא. ואזכה להיות תמיד בשמחה עצומה, ואתה תשפיע עלי תמיד פרנסה בהרחבה, ויהיה לי שפע דקדשה תמיד.

נא.

רבנו של עולם, חוס וחמל על אמלל כמוני, על פחות וירוד כמוני, שנפלתי ונשלכתי מרב עוונותי בשאול תחתיות ומתחתיו בחובות עצומים ברוחניות ובגשמיות, עד שמרב עוונותי, החובות שאני חייב ברוחניות ובגשמיות חונקים אותי, ואין לי שום עצה ואין לי שום דרך איך לצאת מזה. אהה יהוה הושיעה, חוס ורחם עלי, הביטה וראה בעניי, ושא נא לכל חטאתי, מה אמר, מה אדבר, מה אצטדק, האלקים מצא את עוני, אתה הודעתנו על ידי ראש צדיקיד שיש עברה שהיא גורמת להאדם להיות תמיד בעל חוב, ואי אפשר להנצל מזה, עד שיזכה לעשות תשובה אמיתית, תשובה שלמה, ולהתחרט בכלליות על עברה זו, ועקר העת לעשות תשובה על עברה זו הוא רק בשעה שהוא במחין דגדלות, אזי הזמן הטוב ביותר להתחרט ולבקש ממך להנצל מעברה זו ולשוב

בְּתִשׁוּבָה שְׁלֵמָה עַל עֲבֵרָה זוֹ, אֵךְ אֶתָּה לְבַד יוֹדֵעַ,
 רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, כִּי עֲבֵרָה זוֹ שֶׁל פָּגַם הַבְּרִית –
 הוֹצֵאת זֶרַע לְבִטְלָה, מִשְׁבֵּרֶת אֶת הָאָדָם לְגִמְרֵי
 וּמִכְנִיסָתוֹ בְּמַחִין דְּקִטְנוֹת, עַד שְׁעַל־יְדֵי־זֶה
 בְּעֶצְמוֹ נַעֲשִׂים בַּעַל חוֹב, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ,
 זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה: עֲשֵׂרָה קִבִּין שָׁנָה יָרְדוּ לְעוֹלָם,
 תְּשֻׁעָה נָטְלוּ עֲבָדִים, וּכְתִיב "עֶבֶד לֹוֹה לְאִישׁ
 מִלֹּוֹה", מִי שֶׁלֹוֹה כֶּסֶף, נַעֲשֶׂה עֶבֶד, וְנוֹפֵל מִחוֹ
 בְּשָׁנָה וּבְקִטְנוֹת, וְכֵן חֲטָא הָמָר הַזֶּה גּוֹרֵם לְאָדָם
 שִׁיפֹל מִחוֹ בְּשָׁנָה וּבְקִטְנוֹת וּבַעֲנִיּוֹת, כִּי הַזּוֹרֵק
 פְּרוּרִין דְּנֶהֱמָא, עֲנִיּוֹת רוֹדֵף אֶבְתָּרִיה מִכָּל שָׁכֵן
 מֵאֵן דְּזָרִיק פְּרוּרִין דְּמוֹחָא, וְעַתָּה אָבִי שְׁבַשְׁמִים,
 מָה אַעֲשֶׂה לְהַנְצִיל מַלְהִיּוֹת בַּעַל חוֹב, מֵאַחֵר
 שְׁחֲטָאתִי, עוֹיְתִי וּפִשְׁעֵתִי לִפְנִיךָ כָּל־כֶּף זֶה יָמִים
 וְשָׁנִים בַּחֲטָא הַמְּגָנָה הַזֶּה, וְעַל־יְדֵי־זֶה נִשְׁבֵּר לְבִי
 בְּקִרְבִּי, וְנִחַלֵּשׁ דַּעְתִּי, וְנִפְלַתִּי בְּקִטְנוֹת הַמַּחִין, עַד
 שְׁעַל־יְדֵי־זֶה בְּעֶצְמוֹ נִכְנַסְתִּי בַּחוּבוֹת עֲצוּמוֹת
 בְּרוּחָנִיּוֹת וּבַגְּשָׁמִיּוֹת, וְלֹא דִי לִי שְׁלֹא נִזְהַרְתִּי
 בְּעֶצְמִי מַלְהִיּוֹת בַּעַל חוֹב, אֲלֹא גַם עַל־יְדֵי
 עוֹוֹנוֹתִי הָרַבִּים וְהָעֲצוּמוֹת, עוֹד גִּרְמַתִּי לְהַפִּיל גַּם
 אֶת אַחֵרִים שִׁיְהִיו בַּעֲלֵי חוּבוֹת, וּמִי יוֹדֵעַ אִם לֹא
 בְּשִׁבִּיל עוֹוֹנוֹתִי הָרַבִּים גִּרְמַתִּי שִׁיתְּגַבְּרוּ
 וְיִתְּפֹשְׁטוּ עֲכָשׁוּ הָרַבָּה בַּעֲלֵי חוּבוֹת בְּעוֹלָם, כִּי
 עַל־יְדֵי עוֹוֹנוֹתִי הָרַבִּים גִּרְמַתִּי, שֶׁהָרַבָּה בְּנִי־אָדָם

יִפְּלוּ בַּצָּרָה הַמָּרָה הַזֹּאת לְהִיטֵת בְּעַל חוֹב, וְעַתָּה
אָבִי שְׁבַשְׁמִים, מָה אַעֲשֶׂה וְאֲנִי אָנֹכִי אֲנִי בָּא.
הוֹרִינִי יְהוָה דֶּרֶךְךָ וְאַהֲלֶךְ בְּאַמְתְּךָ, תֵּן לִי עֲצָה, תֵּן
לִי חֲנִינָה אִיךָ לְצֵאת מִהַצָּרוֹת הַמָּרוֹת שֶׁסִּבְבוּנִי,
עֲבֵרוֹת מְגִנּוֹת כָּאֵלּוּ, וְחוֹבוֹת רַבִּים כָּאֵלּוּ. תֵּן לִי
תִקְוָה שֶׁלֹּא אֲבַד, גִּלֵּה לִי דֶרֶךְ אִיךָ לְסַלֵּק אֶת
חוֹבוֹתֵי הָרַבִּים וְהַעֲצוּמִים, וְאִיךָ לָבֹא לְגִדְלוֹת
הַמַּחֲיוֹן בְּאִפֹּן שְׁאֵזְכָּה לְהַפְטֹר בְּפֶעַם אַחַת הֵן
מִחֲטָאִי וְעוֹנוֹתַי וּפִשְׁעֵי הָרַבִּים, וְהֵן מִחוֹבוֹתַי
הַעֲצוּמִים שֶׁסִּבְבוּנִי וְחוֹנְקִים אוֹתִי. אָנֹכִי יְהוָה,
רַחֲמֵן הָאֱמֵתִי, חוֹס וְרַחֵם עָלַי, וְזַכֵּנִי לָבֹא לְגִדְלוֹת
הַמַּחֲיוֹן, וְאַזְכָּה לְהַפִּיר אוֹתְךָ בְּאַמֶּת, אִיךָ שְׁאַתָּה
מַחֲיֶיהָ וּמְקִיָּה וּמְהִיָּה אֶת כָּל הַבְּרִיָּאָה כְּלָה, וְאִיךָ
שְׂאִין לִי שׁוּם עֲצָה אַחֲרֶת, רַק לָשׁוּב אֵלֶיךָ בְּאַמֶּת
וּבִתְמִים, וְשׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם לֹא יָכוֹל לַעֲזֹר
וּלְהוֹשִׁיעַ לִי, כִּי אִם אַתָּה אָבִי שְׁבַשְׁמִים, שְׁאַתָּה
אֵל רַחֲמָן וּמוֹשִׁיעַ לְכָל הַקּוֹרְאִים אוֹתְךָ, כְּמוֹ
שֶׁכָּתוּב: "קְרוֹב יְהוָה לְכָל קוֹרְאֵיו לְכָל אֲשֶׁר
יִקְרָאֵהוּ בְּאַמֶּת רְצוֹן יִרְאֵיו יַעֲשֶׂה וְאֶת שׁוֹעֲתָם
יִשְׁמַע וְיוֹשִׁיעֵם, שׁוֹמֵר יְהוָה אֶת כָּל אוֹהֲבָיו וְאֶת
כָּל הַרְשָׁעִים יִשְׁמִיד, תִּהְיֶה יְהוָה יִדְבֹּר פִּי וַיְבָרֶךְ
שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, וְאַנְחֵנוּ נִבְרָךְ יְהִי מֵעַתָּה
וְעַד עוֹלָם הַלְלוּיָהּ".

נב. נג.

רבנו של עולם, אתה בראת את עולמך מקדם
 באפן שתוכל להשפיע מדת טובך
 לבריותיך, וצמצמת עצמך כביכול מראש
 האצילות עד העולם הגשמי הזה, והכל כדי
 להיטיב לבריותיך, אם יזכו להשליך את תאות
 לבם, ולמשך עצמם אליך, אל התכלית הנצחית,
 אך בשביל הבחירה והנסיון צמצמת אורך האין
 סוף, אור הצחצחות, אור הגונים עלאין במעות,
 עד שמי שאינו נזהר מזה נופל אל הגשמיות
 מזה, ועושה מהמעות עקר, ועל־ידי־זה הוא
 מבלה את ימיו לרדף אחר המעות, ועל־ידי־זה
 מכלה ומבלה את ימיו הטובים בהבל וריק,
 ומאומה אין בידי, כי המעות משחקין עם
 האדם, עד שנדמה לו שמרויח בכל פעם, ובאמת
 הוא משטה את עצמו, כי העולם הזה מטעה
 אותנו לגמרי, שמראה להאדם כאלו מרויח,
 ולבסוף אינו כלום, כאשר נראה בחוש. אבי
 שבשמים, חוס ורחם עלי ועל ימי ושנותי שאני
 יכול להשלים את עצמי בתורה ובמצוות,
 ובאמת אני מטעה את עצמי בכל פעם, כי נדמה
 לי, מאחר שצריכים מעות בשביל צרכי
 ההכרחיות, ועל־כן אני רודף אחרי המעות
 פקורא בהרים, ואני חונף את זה או את זה, ואני

מִשְׁטָה אֶת עֲצָמִי לְגִמְרִי; כִּי בְּאֶמֶת כָּל הַפְּרָנְסָה
וְהַמַּעוֹת הוּא רַק מִיָּדְךָ, וּמֵה שִׁיךְ לְרֹדֶף אַחֲרֶיהָ,
וּלְבָלוֹת עַל זֶה אֶת הַיָּמִים וְהַלֵּילוֹת הַטּוֹבִים
שְׁאַתָּה נוֹתֵן לָנוּ, וְאַנְחָנוּ יְכוּלִים לַעֲסֹק בֵּין כֶּךָ
וּבֵין כֶּךָ בְּתוֹרַתְךָ הַקְּדוּשָׁה וּלְקִיָּם מִצְוֹתֶיךָ, אִם
אִמָּנָם שֶׁגַּם זֶה בָּא לִי בְּכַבְדּוֹת גָּדוֹל מְרֵב עוֹנוֹתַי
הָרַבִּים, כִּי נִלְכַּדְתִּי בַּחֲשָׁךְ גָּדוֹל זֶה יָמִים וְשָׁנִים,
וְכָל מָה שֶׁאֲנִי רוֹצֶה לְנַתֵּק עֲצָמִי מִהֲרַע – לֹא
הוֹלֵךְ לִי, אֶף-עַל-פִּי-כֵן גְּלִיתָ לָנוּ עַל-יְדֵי צַדִּיקֶיךָ
שֶׁאִפְלוּ הַרְצוֹן הַטּוֹב אֵינוֹ נֶאֱבָד כָּלֵל, עַל-כֵּן אָבִי
שֶׁבְּשָׁמַיִם, חוּס וְחַמֵּל עָלַי, שֶׁעַל-כָּל-פָּנִים מַעֲכָשׁוּ
אֶתְחִיל לְהַמְשִׁיךְ עֲצָמִי אֵלֶיךָ, וְלֹא אֶטְעָה אֶת
עֲצָמִי כָּלֵל, רַק אֶזְכָּה לְזִכֹּר תָּמִיד בְּאַחֲרִיתִי, שֶׁלֹּא
יִשָּׂאֵר מִמֶּנִּי שׁוּם דָּבָר, רַק תּוֹרָה וּתְפִלָּה, מִצְוֹת
וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כְּמֵאֲמַר הַתְּנָא הַקְּדוֹשׁ: "אֵין
מַלְוִים לוֹ לְהָאָדָם לֹא כֶּסֶף וְזָהָב וְלֹא אֲבָנִים
טוֹבוֹת וּמַרְגְּלִיּוֹת אֲלֵא תּוֹרָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים
בְּלִבָּד". אָבִי שֶׁבְּשָׁמַיִם, זִכְנִי לְבָלִי לְהַטְעוֹת עֲצָמִי
כָּלֵל, וְזִכְנִי לְבָרַח מִבַּעֲלִי מַחֲלֶקֶת וּבַעֲלִי לִיצְנוּת,
וְזִכְנִי לְהִיּוֹת דְּבוּק וּמִקְרָב אֶל צַדִּיקִים אֲמִתִּיִּים,
אֲשֶׁר הֵם יֹאִירוּ בִּי אֶת אוֹר הַתְּכֵלִית. אָנָּה יְהוָה,
כְּבֹר הָאֲרֻכְתִּי הַרְבֵּה לְפָנֶיךָ, אֲבָל כְּפִי עֹמֵק יְרִידָתִי,
עֹמֵק נְפִילָתִי, עֵדִין לֹא הִתְחַלַּתִּי עוֹד לְדַבֵּר עִמָּךְ,
אֶף-עַל-פִּי-כֵן מַעַט דְּבוּרִים הֶאֱלוּ, יֹאִירוּ בִּי

שְׂאֵזְכָה כָּבֵד לַעֲזֹב אֶת דַּרְכֵי הָרָעָה וְהַמְּגָנָה
מִלְרָדֶף אַחֵר הַמָּמוֹן, שֶׁהִיא עֲבוּדָה זָרָה הַכְּלוּלָה
מִכָּל הָעֲבוּדוֹת זָרוֹת שֶׁבְּעוֹלָם. חוּס וְחָמַל עָלַי,
וְזִכְנִי שֶׁתִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתִי לְפָנֶיךָ, וְיַעֲשׂוּ אֶת
הַפְּעֻלֹת הַנְּכוֹנוֹת, וְאֵזְכָה כָּבֵד לִהְיוֹת אִישׁ כָּשֵׁר
כָּרְצוֹנָךְ וְכָרְצוֹן צַדִּיקֶיךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם אָמֵן
וְאָמֵן.

פֶּרֶנְסָה טוֹבָה

שיחות וחדושי תורה והודעות נחוצות
הפנויים ומיסדים על-פי תורת מורנו, ורבנו
הרב רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו,
השיכים לפרנסה טובה.

א.

כשאתה רואה, שבכל פעם מתמעט פרנסתך, צריך
שתחקר בעצמך, אם אין בך מדה הרע והמגנה של
ליצנות, כי כל המתלוצץ — מזונותיו מתמעטין
(עבודה זרה י"ח:) וממשיך על עצמו צרות ויסורין.
ואמרו (ירושלמי ברכות, פרק ב', הלכה ח'): קשה היא
הליצנות, שתחלתה יסורין — וסופן כליה; עין שם.
ואין לה עוד דבר, שעוקר את האדם לגמרי ממנו

יִתְבָּרַךְ וּמִכָּל הַמַּדּוֹת טוֹבוֹת, כְּמוֹ מִדָּה הָרַע וְהַמְּגָנָה
שֶׁל לִיצְנוּת, וְעַל-כֵּן צָוָה רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ לְבָנָיו: אַל תִּדּוּר
בְּשִׁכְנוּצִיב מִשּׁוּם דְּלִיצְנִי הוּוּ וּמִשְׁכָּא לָךְ בְּלִיצְנוּתָא
(פְּסָחִים קי"ב:) וְהֵלֵךְ אִינוּ מִקְבֵּל פָּנֵי שְׂכִינָה (סוּטָה
מ"ב.) וְעַל-כֵּן בָּרַח לָךְ מִלְּצִים כְּמוֹ שְׂבוֹרְחִים מֵאֵשׁ,
וְהָשֵׁם יִתְבָּרַךְ יִמְשִׁיךְ עָלֶיךָ שְׁפַע וּפִרְנָסָה בְּהִרְחָבָה.

ב.

עֵקֶר הָעֲנִיּוֹת בָּא עַל-יְדֵי שְׂאִין לוֹ הַדַּעַת הָאֵמֶת שֶׁל
גְּלוּי הַהִשְׁגָּחָה פְּרִטִּיית לִידַע כִּי הָשֵׁם יִתְבָּרַךְ זֵן וּמִפְּרִנָּס
כָּל בְּרִיָּה — מִבִּיצֵי כְּנִים וְעַד רְאֵמִים וְכוּ' — וְתוֹלִים
הַכֹּל בְּטֻבָּע, רַחֲמָנָא לְצֵלָן, וּמִשְׁם נִתְּהוּהָ כָּל הַצְּרוֹת
וְהַמְּרִירוֹת שְׁעוֹבֵר עַל כָּל אָדָם, כִּי הִטְבַּע הוּא בְּחִינַת
לִילָה וְחֹשֶׁךְ, שְׁמִשְׁם בָּא עֵקֶר הָעֲנִיּוֹת וְהַדַּחֲקוּת, רַחֲמָנָא
לְצֵלָן, וְהָעֲנִי חָשׁוּב כְּמֵת (נִדְרִים ס"ד:) וּמֵר לוֹ הַחַיִּים
מְאֹד, כִּי (מִדְרָשׁ-רַבָּה, פָּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים, פָּרָק ל"א,
סִימָן ע"א) אֵין בְּעוֹלָם קָשָׁה מִן הָעֲנִיּוֹת, שֶׁהִיא קָשָׁה
מִכָּל יְסוּרִין שְׁבַעֲוֹלָם; וְאָמְרוּ (שָׁם, סִימָן י"ד): אֵלוּ
נִתְקַבְּצוּ כָּל יְסוּרִין לְצַד אֶחָד, וְהָעֲנִיּוֹת — לְצַד אֶחָד

— העניית מכרעת לכלן, עין שם. ועל-כן עקר העצה
 — להמשיך על עצמו שפע דקדושה, להכניס בעצמו
 אמונת ההשגחה פרטיית, לידע שאין בלעדיו יתברך
 כלל, והכל תלוי בידו יתברך, וכל מה שיכניס בדעתו
 אמתת מציאותו יתברך, יותר יאיר לו מתוך חשכותו,
 ויזכה לצאת מהטבע, ויאיר לו השם יתברך אור נפלא
 בדעתו, ויזכה לידע כי פרנסתו תלויה רק בידו יתברך,
 ועל-ידי-זה בעצמו יתרחב לו, וימשיך על עצמו
 פרנסה ושפע דקדושה, כי אמונה בו יתברך זהו עקר
 פח ההמשכה להמשיך אצלו השפע; ועל-כן אמר
 החכם מכל אדם (משלי כ"ח): איש אמונות רב
 ברכות; כי האמונה בהשגחתו הפרטיית ימשיך עליו
 השפע והפרנסה, ועל כן העקר — חזק ואמץ באמונה
 בו יתברך!

ג.

כשמאמינים, שהפרנסה בא מהשם יתברך
 בהשגחתו לבד, בלי שום דרך הטבע כלל — זהו
 נקרא אכילת מן, וכל המעלות והסגלות שהיה במן, יש

בִּפְרֶנְסָה כְּזוֹ, שְׂיֻדֵּעַ וּמֵאֲמִין, שֶׁהַכֹּל בָּא לוֹ מִהַשְׁגָּחָתוֹ
הַפְּרָטִי פְּרָטִית, כִּי הָאֱמוּנָה בְּהַשְׁגָּחָתוֹ הַפְּרָטִית זֶהוּ
עֵקֶר הַחַיִּים וְעֵקֶר הָעֲנָג רוּחָנִי, וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ,
זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה (יוֹמָא ע"ה.): טַעַם כָּל הַמִּינִין טַעְמוֹ
בְּמֶן, וְכֹאֲשֶׁר סֵפֶר רַבֵּנוּ, זְכוּרָנוּ לְבִרְכָּה, בִּמְעֻשָּׁה
מִהַחֲכָם וְתָם (עֵין סְפוּרֵי-מַעֲשִׂיּוֹת, מַעֲשָׂה ט'), שֶׁהֵתָם,
מֵרַב אֱמוּנָתוֹ וְשִׁמְחָתוֹ, הִרְגִּישׁ כָּל הַטַּעְמִים בְּאֲכִילַת
לֶחֶם, עֵין שָׁם. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה (מְדַרְשׁ
רַבָּה, פָּרָשַׁת בְּשַׁלַּח, פָּרָק כ"ה, סִימָן י"ד) עַל-פִּי
וַיּוֹתִירוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ: אֵלּוּ מִחֲסָרֵי אֱמֻנָה שֶׁהָיוּ בָּהֶם,
עֵין שָׁם, כִּי הַמֵּאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת,
כִּי פֶּרֶנְסָתוֹ הוּא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה אֵינּוּ דוֹאֵג
כָּלֵל, וְחֵי חַיִּים נְעִימִים וְשָׁלוֹם, אֲשֶׁר זֶהוּ עֵקֶר אֲכִילַת
מֶן — לְהָרִים עֵינָיו תָּמִיד רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וְלִידֵעַ, שֶׁכָּל
פֶּרֶנְסָתוֹ הוּא רַק מֵאֵתוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּעֵין שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ,
זְכוּרָנָם לְבִרְכָּה (יוֹמָא עו.): מִפְּנֵי מָה לֹא יֵרֵד לָהֶם
לְיִשְׂרָאֵל מֶן פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה וְכו'? אֵלָּא כִּדִּי שִׁתְלוֹ
עֵינֵיהֶם בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ — עֵין שָׁם — כִּי זֶהוּ
עֵקֶר אֲכִילַת מֶן — לִידֵעַ, שֶׁפֶּרֶנְסָתוֹ בָּאָה רַק מִמֶּנּוּ
יִתְבָּרֵךְ.

ד.

צריך שתדע, שאין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא נימא (יומא ל"ח.); ועל-כן אפלו כשאחד לוקח את הקונים שלך, וגורם לך הפסדים בפרנסתך ומצער אותך מאד — אל תצא לריב עמו, רק ברח לך אליו יתברך ותבטל את עצמך לגמרי בו יתברך, ותכניס בעצמך אמתת מציאותו יתברך ואיך שהוא יתברך מלבש בכל מחשבה, דבור ומעשה, ואין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מצמצם ונעלם בזה האדם, ובודאי פונתו יתברך הוא רק לטובה; ועל-כן שתק שתק, בני, ובטל עצמך אליו יתברך, ועל-ידי-זה ימשך עליך ערכות נעימות זיו ואור וחיות כזה, שלא שערת מימך. ואם היה האדם יודע זאת ומאמין בזה באמונה פשוטה — היה נשפע עליו שפע גדול בין ברוחני ובין בגשמי. וזה סוד מאמרם, זכרונם לברכה (ברכות ס"ג.): כל המשתף שם שמים בצערו, כופלין לו פרנסתו, כי מאחר שמכניס אותו יתברך בתוך צערו, שיודע בידיעה ברורה ומחלטת, שבכל תנועה ותנועה, שם אלופו של עולם — אזי לבסוף —

שְׁשׁוֹנָאִיו יִתְבַּטְּלוּ לְגַמְרֵי כְּנַגְדּוֹ, וְלוֹ יִתּוּסֵף שְׁפַע
וְהָאֲרֵת אֹר הָאֵין-סוֹף, וְלֹא עוֹד אֶלָּא שְׁגַם פְּרִנְסָתוֹ
מְעוּפָפֶת לוֹ כְּצִפּוֹר, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ עוֹד שׁוּם דְּאָגוֹת
כָּלֵל, כִּי הַכֹּל יִתְבַּטְּלוּ לְפָנָיו.

ה.

עֵקֶר הַבְּרָכָה, שִׁימָשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ שְׁפַע וּפְרִנְסָה
בְּרַחֲבוֹת, הוּא רַק עַל-יְדֵי שְׁמַגְלִין הַחַיּוֹת אֱלֻקוֹת
שֶׁבְּכָל דָּבָר מִפְּרִטֵי הָעוֹלָם, שֶׁזֶּה בְּחִינַת הַתּוֹרָה
הַגְּנוּזָה בְּכָל מָקוֹם, וְזֶה עֵקֶר עֲבוֹדַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי
בְּזֶה הָעוֹלָם — לְגַלוֹת וּלְמַצֹּא אֶת אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ
מִפְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִזְכֶּה, שִׁימָשִׁךְ עָלָיו שְׁפַע
וּפְרִנְסָה בְּרַחֲבוֹת, כִּי לְהַפּוֹד: כְּשֶׁאֵין הָאָדָם מְגַלָּה אֶת
הָאֱלֻקוֹת שֶׁבְּתוֹךְ כָּל הַבְּרִיאָה, אִזִּי נִמְשָׁךְ עָלָיו הַקְּלָלָה
שֶׁל (בְּרֵאשִׁית ג'): בְּזַעַת אֶפֶיךָ תֹּאכַל לֶחֶם; כִּי עָלָיו
נֶאֱמַר (דְּבָרִים ל"א): הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי
מִצְאוֹנִי הִרְעוֹת הָאֵלֶּה; וְחִיּוֹ מְרִים מְאֹד, רַחֲמָנָא
לְצִלָּן, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו כָּל מִינֵי עֲנִיּוֹת וְקִטְנוֹת וְכוּ',
וּמִסְבָּב בְּתִלְאוֹת מְשֻׁנוֹת; אֲבָל כְּשִׁזּוּכָה לְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו
יִתְבַּרֵּךְ וּלְמַצֹּא אוֹתוֹ יִתְבַּרֵּךְ מִכָּל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה —

אִזִּי מֵהֶפֶךְ אֶת הַקִּלְלָה לְבִרְכָּה, וְנִשְׁפַּע עָלָיו בִּרְכָּה וְשִׁפְעַ, כִּי עֵקֶר הַבִּרְכָּה וְהַשְׁפַּע הִיא רַק מֵאֲתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּכְשֶׁדְּבוּק בְּהֶשֶׁם יִתְבָּרֵךְ תָּמִיד וְיִוָּדַע שְׂאֵפְלוֹ בְּכָל הַדְּבָרִים וּמִשְׁאֵל־וּמִתָּן וּמִלְאֲכוֹת שְׁבַע־עוֹלָם, מְלַבֵּשׁ בָּהֶם אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא הַתּוֹרָה, שְׂמֵלֶבֶשׁ בְּכָל דְּבַר שְׁבַע־עוֹלָם — אִזִּי בּוֹדֵאֵי נִמְשָׁךְ בִּרְכָּה בְּמַעֲשֵׂה יָדָיו עַל־יָדֵי שְׂמִדְבָק עֲצָמוֹ לְאוּרוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁנַּעֲלָם בְּכָל פְּרִטֵי הַבְּרִיאָה, וּמִשָּׁם נִמְשָׁךְ עָלָיו שִׁפְעַ וּפְרִנְסָה בְּהִרְחָבָה.

ו.

בְּשַׁעֲהַ שְׂאֲדָם אוֹכֵל, אִזִּי יֵשׁ עֵת רְצוֹן מְאֹד מְאֹד לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ כָּל הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת, אֵךְ דִּיקָא אִזִּי מִתְגַּבֵּר וּמִתְפַּשֵּׁט עָלָיו הַבַּעַל־דְּבַר לְעֶרְבֹב דַּעְתּוֹ וּלְנִתְקוֹ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כִּי בְּאֵמֶת בְּשַׁעֲתַ הָאֲכִילָה, אִזִּי נַעֲשֶׂה יַחֲוֵד בֵּין קוּדְשָׁא־בְּרִיךְ־הוּא וּשְׂכִינִתִּיהָ (עֵינִן לְקוּטִי־מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ס"ב), כִּי הֵשֶׁם יִתְבָּרֵךְ צִמְצָם עֲצָמוֹ מֵאֵין סוֹף עַד אֵין תְּכֵלִית, וְגַם הַמֶּאֱכָל הוּא אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וּכְשֶׁאֲדָם אוֹכֵל בְּכֻנָּה כְּזוֹ, אִזִּי נִכְנָס בּוֹ רְצוֹן חֲזָק לְשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ (עֵינִן לְקוּטִי־

מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז') וְשֵׁם, בְּרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן, מִשֵּׁם
נִשְׁפָּע הַשֹּׁפֵעַ וְהַפֶּרֶנְסָה — עֵינַי שָׁם — וְעַל־כֵּן (זֶה־
הַקְדוּשׁ עֶקֶב רַע"ב): שְׁעַת אֲכִילָה הוּא שְׁעַת מִלְחָמָה,
כִּי הַיֵּצֵר הָרַע רוֹצֶה, שִׁימְשִׁיף הָאָדָם אֶת עֲצָמוֹ אַחֲרֵי
גִשְׁמִיּוֹת הַמֶּאֱכָל, וְעַל־יְדֵי־זֶה יִנָּתֵק אֶת מִחוּ מִמֶּנּוּ
יִתְבָּרֵךְ; וְהַיֵּצֵר הַטּוֹב רוֹצֶה שִׁימְשִׁיף אֶת עֲצָמוֹ אֶל
רוּחַנִיּוֹת הַמֶּאֱכָל, וְעַל־כֵּן אִזּוּ הוּא מִלְחָמָה חֲזָקָה,
וְצָרִיכִין לָתֵן אִזּוּ כֹחַ לְהַיֵּצֵר הַטּוֹב, שִׁיתְגַּבֵּר עַל הַיֵּצֵר
הָרַע, וְזֶה נַעֲשֶׂה עַל־יְדֵי לַמּוֹד תּוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה (עֵינַי
לְקוּטֵי־מוֹהַר"ן, חֶלֶק א', סִימָן א') וְעַל־כֵּן רָאוּי לְלַמֵּד
בְּשַׁעַת אֲכִילָה אֵיזֶה לַמּוֹד תּוֹרַתְנוּ הַקְדוּשָׁה, כִּי אִם
לֹא, אִזּוּ יִתְגַּבֵּר עָלָיו הַיֵּצֵר הָרַע, וְיִהְיֶה אֲכִילָתוֹ כְּזִבְחֵי
מֵתִים, כְּמֶאֱמָרָם, זְכוֹרֵנָם לְבִרְכָּה (אָבוֹת, פֶּרֶק ג'): כָּל
שֶׁלַחַן, שֶׁלֹּא אָמְרוּ עָלָיו דְּבָרֵי־תוֹרָה, כָּאֵלוֹ אֲכָלוּ
מִזְבְּחֵי מֵתִים־עֵינַי שָׁם. וְכֵן רָאוּי לְהִתְפַּלֵּל אִזּוּ עַל
מְזוֹנּוֹ, כְּמוֹכָא בִּזְהַר הַקְדוּשׁ (פִּנְחָס רמ"א): אֲסוּר
לִיָּה לְבַר־נֶשׁ לְטַעַם כָּלוּם עַד דְּיִיכּוֹל מִלֶּכָּא עֲלָאָה,
וּמָה אִיהוּ צְלוּתָא וְכו' — עֵינַי שָׁם. וְזֶה שֶׁאָמְרוּ בִּזְהַר
הַקְדוּשׁ (תְּרוּמָה ק"נ): שֶׁלַחַן דְּבַר־נֶשׁ זָכִי לִיָּה
לְעֲלָמָא דְאַתִּי וְזָכִי לִיָּה לְמִזְוֵנָא דְהָאִי עֲלָמָא וְכו'; עֵינַי
שָׁם וְכִנּוּכָר לְעִיל.

כל מה שהָאָדָם בּוֹרֵחַ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּמִהֲפָךְ
גַּשְׁמִיּוֹת לְרוּחָנִיּוֹת, הֵינּוּ שְׂיֹדֵעַ וְעַד, אֲשֶׁר אֵין שׁוּם
מְצִיאֹת בְּלִעְדֵּי יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל — דּוּמָם,
צוּמָם, חֵי, מְדַבֵּר — עֵצִים עֲצָמִיּוֹת חַיּוֹת אֱלֻקּוֹתוֹ
יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ-כֵן הוּא בּוֹרֵחַ מִבְּנֵי-אָדָם, הֵינּוּ שְׂאִינוֹ
מִשְׁעָבֵד אֶל שׁוּם בְּרִיָּה שְׂבָעוּלָם, כִּי יוֹדֵעַ בִּידִיעָה
בְּרוּרָה וּמַחֲלֻטָּת, אֲשֶׁר אֵין מִי שְׂיָרַע לוֹ אוֹ יִיטִיב לוֹ
מִבְּלִעְדֵּי רְשׁוּתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן אֵינוֹ מִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי
שׁוּם בְּרִיָּה, וְהוּא עוֹמֵד חֲזָק בְּבִטְחוֹן אֱמֶתִי, כִּי עֲנִיָּנוֹ
וְדַרְכּוֹ וּפְרִנָּסָתוֹ תְּלוּיִים בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְאִזּוֹ
בְּאִיתְעוֹרְרוּתָא דְלִתְתָּא אִיתְעַר דְּלַעִילָא, וְנִמְשָׁךְ עָלָיו
שִׁפְעַ וּפְרִנָּסָה טוֹבָה וְכו'; מַה שְׂאִין כֵּן כְּשֶׁאָדָם נוֹפֵל
מֵאֱמוּנָה בְּרוּרָה וּמְזַכֶּכֶת הַזֶּה וְנוֹפֵל תַּחַת בְּנֵי-אָדָם,
הֵינּוּ שְׁחוּשָׁב שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַחֲנִיף אִיזָה אָדָם, וּבִזָּה
יִהְיֶה תְּלוּי יִשׁוּעָתוֹ — אִזּוֹ דִּיקָא יִתְמַעַט פְּרִנָּסָתוֹ,
וְיִהְיֶה סוֹבֵל צְרוּת וְיִסּוּרִים רַבִּים; וְזֶה שְׂאֵמְרוּ חֲכָמֵינוּ,
זְכוּרָנָם לְבָרְכָה (בְּרָכוֹת ו:): פִּינֵן שְׁנַצְטָרֵךְ אָדָם
לְבָרִיּוֹת — פָּנָיו מִשְׁתַּנּוֹת בְּכְרוּם, הֵינּוּ שְׁסוֹבֵל חֲרָפוֹת
וּבִזְיוֹנוֹת, וְהוּא נִשְׁבֵּר וְנִמָּאֵס בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ, וּמַה גַּם

שָׁאִין מְשִׁיג עֲנִינוּ, אֶלָּא בְּכָבֵד גָּדוֹל וּבִיְסוּרִים רַבִּים
וְכוּ'. וְעַל-כֵּן, אַחִי, אַל תִּהְיֶה בְּטָלָן, רַק הִדְבֵּק עֲצָמְךָ
בּו יִתְבָּרֵךְ בְּדַבְּקוֹת אֱמֶת, וְתַכְנִיס בְּדַעְתְּךָ אֱמֶת
מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁפַּע עָלֶיךָ שְׁפַע
וּפֶרֶנְסָה טוֹבָה, כִּי (מְשָׁלִי כ"ח): אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב
בְּרָכוֹת: עַל-יְדֵי תַקָּף הָאֱמוּנָה בּו יִתְבָּרֵךְ יִשְׁפַּע עָלֶיךָ
רַב בְּרָכוֹת וְנַעֲם עֲלִיוֹן.

ח.

צְרִיכִים לְהִרְגִּיל עֲצָמוֹ לִהְיוֹת מְשֻׁפָּע וְלֹא מְקַבֵּל,
הֵינּוּ לַעֲשׂוֹת תָּמִיד חֶסֶד עִם אֲחֵרִים וְלִתֵּן צִדְקָה, וְלֹא
לִהְיוֹת בְּחִינַת מְקַבֵּל וּלְחִכּוֹת שְׂאֵחַר יִשְׁפִּיעַ עָלָיו
שְׁפַע, כִּי זֶה בָּא מִקְטָנוּת הַמַּחֲזִין, מִעֲנִיּוֹת הַדַּעַת, אֲשֶׁר
מְבִיא סוּף כָּל סוּף לְכָל מִינֵי רָעוֹת וְצָרוֹת, כִּי בְּתֵר
עֲנִיָּא אֲזֵלָא עֲנִיּוֹתָא: אִם מִרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לִהְיוֹת עֲנִי
וּמְקַבֵּל, וְאֵף שֶׁבְּתַחֲלָה הוּא רַק בְּאִפְּן מוֹעֵט, סוּף כָּל
סוּף, רַחֲמָנָא לְצֻלָּן, יִהְיֶה נִצָּרְךָ אֶל הַבְּרִיּוֹת, רַחֲמָנָא
לְצֻלָּן, וְיִהְיֶה עֲנִי וְכוּ'; מֵה שָׁאִין כֵּן כְּשֶׁמִּרְגִּיל אֶת
עֲצָמוֹ לִהְיוֹת תָּמִיד מְשֻׁפָּע וְנוֹתֵן, וְאֶפְלוּ בְּתַחֲלָה הוּא

רק סף מועט מאד מאד, אַזי סוף כל סוף יזכה
 להשפיע הרבה ויהיה עשר גדול. ודבר זה בא
 מהרחבת המחין שפע הדעת. וזה שאמרו חכמינו,
 זכרונם לברכה (פאה, פרק ח): מי שאינו צריך לטל
 ונוטל — אינו נפטר מן העולם, עד שיצטרך
 לבריות; וכל מי שצריך לטל ואינו נוטל — אינו מת
 מן הזקנה, עד שיפרנס אחרים, ועל-פן עליך להרגיל
 עצמך להיות רק משפיע ונותן, ולא מקבל, כי יש
 חלי רעה באדם, אשר תמיד רוצה לקבל, ואזי,
 רחמנא לצלן, נשאר עני כל ימי חייו; מה שאין כן
 כשמרגיל עצמו להיות תמיד משפיע — השם יתברך
 מרחיב לו, וזוכה לעשירות מפלגת, וישפיע טוב לכל
 אחר.

ט.

אפלו בתוך תקף הדלות והדחקות אסור לפל
 בדעתו, רק להתחזק את עצמו באמונה פשוטה בו
 יתברך, אשר הכל לטובתו, ועקר פונתו יתברך
 בעניות והדחקות שסבבוהו — הכל לכל כי הוא
 יתברך אוהב תפלה ורוצה שהאדם יבקש אותו, וזה

כָּל עֶקֶר שֶׁעָשׂוּעִיו וְתַעֲנוּגָיו יִתְבָּרֵךְ, וְעַל־כֵּן מִי שֶׁחָסַר לוֹ פֶּרֶנְסָה אוֹ יֵשׁ לוֹ דְּחָקוֹת וְחוּבוֹת וְצָרוֹת, עֶקֶר עֲצָתוֹ — שִׁיחַד לַעֲצֹמוֹ מְקוֹם מִיחַד, שְׂאִין שֵׁם בְּנֵי־אָדָם, וַיִּפְרֹשׂ אֶת כָּל שִׁיחָתוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיְהִיָּה חֲזָק וְאַמִּיץ בְּדָבָר זֶה מְאֹד בְּעֵקֶשׁנוֹת גָּדוֹל, וְכָל אֲשֶׁר עִם לִבּוֹ יֵשִׁיחַ וַיִּסְפֹּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וַיִּבְקֹשׁ בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, שִׁיעֲזָרְהוּ וַיּוֹשִׁיעֵהוּ, וְאִזּוֹ, כְּשִׁיחֵיָה חֲזָק וְאַמִּיץ בְּזֶה יוֹם אַחֵר יוֹם — סוּף כָּל סוּף יִרְאֶה נִסִּים וְנִפְלְאוֹת; מִלֵּבָד, אָחִי, שְׂלֹא תִנִּיחַ אֶת מְקוֹמְךָ כָּלֵל, רַק לִבְקֹשׁ וּלְהַפְצִיר בְּרַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים שׁוֹאֵל וּמִבְקֹשׁ מִתַּנַּת חֲנָם וְכו', וּמִסִּפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת צָרוֹתָיו וּמִרִירוֹתָיו וְהִרְפֹּתָקְאוֹתָיו וְכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו וְכו', — וְאִזּוֹ דִּיקָא יִרְאֶה יְשׁוּעָה נִפְלְאָה.

י.

אִם הָיוּ הָעֲנִיִּים יוֹדְעִים מַעֲלָתָם אֲצִלוֹ יִתְבָּרֵךְ, אִזּוֹ הָיוּ תָמִיד רְגִילִים לָבוֹא לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ, וְהָיוּ מְדַבְּרִים עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וּמִסִּפְרִים לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל לִבָּם וְכָל מֵה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם בְּפֶרֶטִי פְרָטִיּוֹת כִּי דָרָךְ הָעֲנִי לִהְיוֹת שָׁבוּר, כִּי אֵין לָךְ

עוד צער כְּצַעְרוֹ שֶׁל עֲנִי, כְּמֵאמָרָם, זְכוּרֵנוֹם לְבָרָכָה
(מִדְרַשׁ-רַבָּה, פֶּרֶשֶׁת מִשְׁפָּטִים): אִלּוּ נִתְקַבְּצוּ כָּל
יְסוּרֵינִי לְצַד אֶחָד, וְהָעֲנִיּוֹת — לְצַד אֶחָד — הָעֲנִיּוֹת
מִכְרַעַת אֶת כָּלָן — עֵינִי שָׁם; וְעַל-כֵּן תִּפְּלֵת הָעֲנִי
מִקְבֵּלֶת מְאֹד מְאֹד, וְכִמּוּבָא בִּזְהַר הַקָּדוֹשׁ (פֶּרֶשֶׁת
בָּלָק) עַל-פִּי תִּפְּלָה לְעֲנִי כִּי יַעֲטֹף דְּאִיָּה עֶבֶיד עֲטוּפָא
לְכָל צָלוֹתֵינִי וְכוּ' וּמַעֲלָה אֶפְלוּ תִּפְּלָתוֹ שֶׁל מֹשֶׁה וְשֶׁל
דָּוִד — עֵינִי שָׁם, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עֲנִיּוֹת
וְדַחְקוֹת — לֵךְ לָךְ אֶל קֶרֶן זְוִית, שְׁאִין שָׁם בְּנִי-אָדָם,
וּתְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרַךְ וּתְסַפֵּר לוֹ אֶת כָּל מַר לְבָבְךָ, וּבִקֵּשׁ
רַחֲמִים וְתַחֲנוּנִים — וּבְיָדָי יִשְׁמַע הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
תִּפְּלָתְךָ וְתִרְאֶה נִסִּים וִישׁוּעוֹת שְׁלֵא שְׁעִרְתָּ. וְאַל
תַּחֲשַׁב, כִּי יֵשׁ אֵיזָה עֲצָה אַחֲרֶת, כִּי מֶה שֶׁתִּפְּלָה
וּבִקֵּשׁה פּוֹעֵלֶת, שׁוּם דָּבָר שֶׁבְּעוֹלָם אֵינָה פּוֹעֵלֶת.

יא.

מִי שֶׁמְרַבֶּה לְהַתְּפַלֵּל שְׁיִנְשַׁע מַעֲנִיּוֹתוֹ וְדַחְקוֹתוֹ,
וְעֵדִין אֵינּוּ רוֹאֶה שׁוּם יִשׁוּעָה וְכוּ' — אָסוּר לוֹ לִפְּלֹ
בְּדַעְתּוֹ כָּלֵל, וְאֶפְלוּ שֶׁמִּתְּפַלֵּל כְּבָר יָמִים וְשָׁנִים, וְעֵדִין
לֹא רָאָה יִשׁוּעָה — אַף-עַל-פִּי-כֵן אֵל תִּנִּיחַ אֶת

מִקּוּמָךְ כָּלֵל, רַק תִּרְבֶּה בַּתְּפִלָּה, עַד שְׂיָבֹא יוֹם יְשׁוּעָתְךָ. וְשִׁמְעָתִי מֵאֶחָד מֵאֲנָשֵׁי-שְׁלוֹמִנוּ, שֶׁהוּא הַתְּפִלָּל עַל פֿרִנְסָה, שְׂיֻכַּל לֵישֵׁב בְּבֵיתוֹ וּלְהַתְמִיד בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה וְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ תַּשְׁעָה שָׁנִים וְנֶחְצִי, וְלֹא הֵנִיחַ יוֹם, שֶׁלֹּא בִקֵּשׁ עַל זֶה, עַד שֶׁסָּבַב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ סְבוּת לְטוֹבָה, וְנִתְקַבְּלָה תְּפִלָּתוֹ. וְעַל-כֵּן רָאָה וְגַם רָאָה אִיךָ שְׁצָרִיכִים לִהְיוֹת חֲזָק וְאַמִּיץ בַּתְּפִלָּה עֲבוּר פֿרִנְסָה, וְאַל תַּחֲשֹׁב, שֶׁהַתְּפִלוֹת הֵם לְרִיק, חֵס וְשָׁלוֹם; אֲדִרְבֶּה צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, כִּי לִפְעָמִים עוֹבֵר עָלֶיךָ מַה שֶׁעוֹבֵר בְּאִפֶּן שֶׁתְּפִלָּל, וְהַתְּפִלוֹת יוֹעִיל עֲבוּר בְּנִיךְ וּבְנֵי בְּנִיךְ; וּכְעֵין שֶׁאֶמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָּה (שִׁבְת קנ"א:) עַל-פִּי כִּי לֹא יִחְדַּל אֲבִיוֹן מִקֶּרֶב הָאָרֶץ: לְעוֹלָם יִבְקֹשׁ אָדָם רַחֲמִים עַל מִדָּה זוֹ, שֶׁאִם הוּא לֹא בָּא — בָּא בְּנוֹ, וְאִם בְּנוֹ לֹא בָּא — בֶּן בְּנוֹ בָּא, וְכו' — עֵין שָׁם. וְעַל-כֵּן תְּפִלָּה עַל פֿרִנְסָה מוֹעֵלֶת תָּמִיד; אִם לִפְעָמִים לֹא בִשְׁבִילוֹ — עַל-כָּל-פָּנִים לְבָנוֹ, וְאִם לֹא לְבָנוֹ — עַל-כָּל-פָּנִים לְבֶן בְּנוֹ, הָעֶקֶר תִּהְיֶה חֲזָק בַּתְּפִלָּה.

יב.

צָרִיךְ שֶׁתִּדַּע, שֶׁנִּסְיוֹן הָעֲנִי גָדוֹל יוֹתֵר מִנִּסְיוֹן
הָעָשִׁיר, כִּי הָעֲנִי חָיָה מְרוֹרִים מְאֹד, וַיֵּר לוֹ מְאֹד מְאֹד,
וְהוּא שָׁבוּר כְּחֶרֶס נִבְזָה וְנִמְאָס בְּעֵינֵי עַצְמוֹ מְאֹד,
וְעַל-כֵּן צָרִיכִים לְהִזָּהֵר מְאֹד מְאֹד בְּכַבּוֹד הָעֲנִי, וּמִכָּל-
שָׁכֵן כְּשֶׁבָּא אֶל בֵּיתָךְ, רְאֵה לְקָרְבוֹ וּלְכַבְּדוֹ, כִּי לֹא
יֵאבֶה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְסַלֵּחַ לָךְ אִם תִּבְיֶשׁוּ וְתַכְלִימוּ
וְכוּ', וְאַף שֶׁהוּא צוֹעֵק עָלֶיךָ וְכוּ' — הַהִכָּרַח לְדוֹנוֹ
לְכַף זְכוּת, כִּי מְרֹב עֲנִיּוֹתוֹ וְדַחְקוֹתוֹ וְשִׁכְרוֹן-לְבוֹ הוּא
מְטַרֵּף בְּחִינַת שִׁכְרָת וְלֹא מִיֵּין. וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם
לְבִרְכָּה (מִדֶּרֶשׁ-רַבָּה, פְּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים): אֵין לָךְ קָשָׁה
מִן הָעֲנִיּוֹת, שֶׁהִיא קָשָׁה מִכָּל הַיְסוּרִין שֶׁבַּעוֹלָם —
עֵין שָׁם. וְעַל-כֵּן רָאוּי לְקָרְבוֹ וּלְנַחֲמוֹ וּלְדַבֵּר עַל לְבוֹ,
וְהוּא מַצְנֶה הֵכִי גְדוֹלָה, הַפּוֹלָלֶת כָּל הַמַּצּוֹת,
כְּמֵאֲמָרָם, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָּה: שְׁקוּלָה צָדָקָה כָּל מַצּוֹת
שֶׁבַּתּוֹרָה; וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַצָּדָקָה — כְּשֶׁמִּפִּסּוֹ (כְּבָא
בַּתְּרָא ט.) וּמְדַבֵּר עַל לְבוֹ, כִּי לִפְעָמִים זֶה יוֹתֵר
מִצָּדָקָה בְּפִעֵל, כִּי הַדְּבֹר טוֹב לָעֲנִי, מִרְחִיב אֶת דַּעְתּוֹ,
וּמוֹצִיאוֹ מִקִּטְנוּת דַּעְתּוֹ, וּמַגְבִּיָּה אֶת רוּחוֹ; וְעַל-כֵּן
אֲשֶׁרִי מִי שֶׁמְדַבֵּר נַחוּמִים לָעֲנִיִּים וְעוֹזֵר אוֹתָם.

יג.

עקר הצלחת האדם בזה העולם, בין ברוחני ובין בגשמי, הוא רק כשמכניס בדעתו אמתת מציאותו יתברך ויודע ועד, כי הכל לכל עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, ואין מי שיכול לעזר לו או להפך — לקלקלו, חס-ושלום, כי (יומא לח.): בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך — אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו, ואין מלכות נוגעת במלכות חברתה אפלו כמלא ניםא. ופרש רש"י: לא ידאג אדם לומר: פלוני יקפח פרנסתי; כי על כרחך בשם יקראוך לבוא ולשוב במקומך ומשלך יתנו לך — לא משלהם הוא מתנה, אלא מזונות קצובים לך מן השמים. ואז, כשיכניס ידיעה זו היטב בלבו — כבר שום דבר שבעולם לא יוכל לבלבלו ולהשליכו ממנו יתברך, ויהיה תמיד איש מצלח בין ברוחני ובין בגשמי. וצריך שתדע, אהובי אחי, כי עקר ההצלחה תלויה רק באמונה בו יתברך בתמימות ובפשיטות גמור. אשרי מי שחזק באמונה בו יתברך באמת ובתמים כל הימים, ואז טוב לו לנצח.

יד.

בְּכֹל מַה שְּׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם אֵין שׁוּם עֲצָה אַחֲרֵת,
 רַק לְמַסּוֹר עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן מִלְּפָנָיו
 יִתְבָּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת כָּל דָּבָר שְׁצָרִידָה, וַיְהִיָּה
 תָּמִים עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (דְּבָרִים י"ח): תָּמִים
 תִּהְיֶה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ. וּפֶרֶשׁ רַש"י: הִתְהַלֵּךְ עִמּוֹ
 בְּתַמִּימוֹת וּתְצַפֶּה לוֹ, וְלֹא תַחְקֹר אַחֵר הָעֲתִידוֹת, אֲלֹא
 כָּל מַה שְּׁיָבוֹא עָלֶיךָ, קִבֵּל בְּתַמִּימוֹת, וְאִזּוֹ תִּהְיֶה עִמּוֹ
 וְחֻלְקוֹ — עֵין שָׁם. וְעַל-כֵּן מְכַל מַה שְּׁעוֹבֵר עָלָיו, אֵל
 יִלֵּךְ אֶל אוֹב וַיִּדְעוֹנִי, חוֹזִים בְּכוֹכָבִים אוֹ מִסְתַּכְּלֵי
 מְזוֹזוֹת וְכו', אֲשֶׁר הִכַּל — דְּמִיּוֹן גָּדוֹל, אֲשֶׁר נִתְרַבֶּה
 בְּעֵתִים הֵלָלוּ, וְכָל מִי שֶׁחָסַר לוֹ פִּרְנָסָה, הוֹלֵךְ לַחֲקֹר
 אֲצֵל כָּל מִינֵי הַבָּלִים וְכו', וּלְבַסּוֹף אֵינּוּ מוֹעִיל כָּלוּם;
 עֲקֹר הָעֲצָה הוּא רַק לְמַסּוֹר עֲצָמוֹ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְהַדְבִּק
 עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ
 בְּאַמֶּת, וְאִזּוֹ קִנְיָה אֵל ה' וַיּוֹשִׁיעַ לָךְ.

טו.

מִי שְּׁעוֹבֵר עָלָיו טְרָדוֹת וּכְבִּדּוֹת בְּפִרְנָסָתוֹ וְכו',

וְהוּא מְטַלְטֵל מְאֹד מְאֹד, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְקָשָׁה וְכָבֵד
עָלָיו הַחַיִּים מְאֹד — עֶקֶר עֲצָתוֹ הִיא רַק לִהְיוֹת רְגִיל
לְבָרַח אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וּלְסַפֵּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל
לְבוֹ וְכָל מֶה שֶׁעוֹבֵר עָלָיו בְּפִרְטֵי פִרְטִיּוֹת, כַּאֲשֶׁר
יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ; וְאִף שֶׁבִּתְחִלָּה יָבוֹא אֵלָיו כָּל
הָעֲנָנִין בְּקִשֵּׁי גְדוֹל — זֶהוּ מַסַּבֵּת הַכְּפִירוֹת שֶׁבוֹ וְכו',
וְאִם יִהְיֶה עֶקֶשׁן גְּדוֹל, וְיִהְיֶה חֲזָק וְאַמִּיץ לֵב מְאֹד
מְאֹד לְדַבֵּר וּלְסַפֵּר כָּל עֲנִיָּנוּ בְּכָל יוֹם אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ —
אֲזִי יִזְכֶּה לִרְאוֹת נִסִּים וְנִפְלְאוֹת מִמֶּשׁ, חוּץ מִדְּרֹךְ
הַטָּבַע.

אָחִי, אָחִי! אֲנִי יוֹדֵעַ מֵר לְבָבְךָ וְכָל מֶה שֶׁעוֹבֵר
עָלֶיךָ בְּכָל יוֹם וְיוֹם וְכו', וְאִיךָ שְׂאֵתָה מְטַרְד וּמְטַלְטֵל
בְּעֶסְקֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, וְאִין בְּיָדְךָ כָּלוּם וְכו' — מֵדוּעַ
לֹא תַצִּית אֶת רַבְּנוֹ, זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָּה, בְּדַבָּר הַקָּל הַזֶּה
— לְדַבֵּר וּלְשִׁיחַ לְבָךְ וְכָל מֶה שֶׁעוֹבֵר עָלֶיךָ אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ; הֲלֹא כָּבֵד נִסִּיתָ כָּל מִיָּנִי עֲצוֹת וְתַחֲבֹלוֹת,
וְאַתָּה רוֹאֶה, שֶׁזֶּה אֵינּוּ הוֹלֵךְ לָךְ וְכו' — מֵדוּעַ לֹא
תִתְחִיל עַל-כָּל-פָּנִים מַעֲכָשׁוֹ לְהִרְגִיל אֶת עַצְמְךָ לְפָרֵשׁ
שִׁיחֲתֶךָ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאִז תִּזְכֶּה לְהִרְחֻבָּה וּלְשַׁפֵּעַ
דְּקַדְשָׁה, מֶה שֶׁלֹּא שְׁעֵרְתָּ מִיָּמֶיךָ, רַק תִּהְיֶה חֲזָק בְּזֶה
מְאֹד, וְאִז תִּרְאֶה נִפְלְאוֹת.

טז.

הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקָּדוֹשׁ אָמַר: לְשַׁעֲבֹר הִזָּה
הַתְּגַבְרוּת הַיֵּצֵר הָרַע רַק לְדַחוּת אֶת הָאָדָם מֵעוֹלָם
הַבָּא, וְעַתָּה נִתְחַכֵּם לְדַחוּתוֹ מֵהָעוֹלָם הַזֶּה וּמֵעוֹלָם
הַבָּא, הִינוּ עַל-יְדֵי טְרִידַת הַפְּרִנָּסָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה אֵין
לוֹ מְנוּחָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, וּמִכָּל-שָׁכֵן שָׁאִין לוֹ פְּנָאִי
לְפַקֵּחַ בְּעַסְקֵי עוֹלָם הַבָּא, וְנִדְחָה מִשְׁנִיָּהֶם, חֵס
וְשָׁלוֹם. וְצָרִיךְ הָאָדָם לְהִתְפַּלֵּל לַהֵשֵׁם יִתְבָּרֵךְ שִׁיְהִיָּה
לוֹ מְנוּחָה בְּעוֹלָם הַזֶּה, הִינוּ שְׁלֹא יִהְיֶה טְרוּד בְּטְרִידַת
הָעוֹלָם הַזֶּה — בְּפְרִנָּסָה וּכְיוּצָא, וְהָעֵקֶר — שִׁיְהִיָּה
לוֹ פְּנָאִי לְהִתְבּוֹדֵד וּלְשַׁפֵּךְ שִׁיחוֹ לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ כְּרָאוּי
וּלְפַקֵּחַ בְּעַסְקֵי הָעוֹלָם הַבָּא.

יז.

בְּאַמֶּת כָּל מִי שֶׁרוֹדֵף בְּכָל יוֹם רַק אַחֲרָיו יִתְבָּרֵךְ,
וְכָל מַחֲשַׁבְתּוֹ, רְצוֹנוֹ וְכִסּוּפִיו הוּא רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ,
וּמִכְנִיס תָּמִיד בְּדַעְתּוֹ אֱמֶתֶת מְצִיאֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ — הוּא
זוֹכָה, שְׁנִמְשָׁךְ עָלָיו שְׁפַע דְּקֻדְשָׁהּ, וְנִשְׁפָּע עָלָיו פְּרִנָּסָה
וְהִרְחָבָה גְּדוֹלָה, אֵךְ קֹדֶם שְׁזוֹכָה לָזֶה, מְנַסִּים אוֹתוֹ

בְּכָל מִינֵי נִסְיוֹנוֹת אִם לְבוֹ שָׁלֵם עִם אֱלֹהָיו, וְעַל-כֵּן, אֱהוּבִי אָחִי, בְּכָל מִינֵי קִטְנוּת וְדַחְקוֹת וְצָר וּמִכָּאוֹב שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ — רְאֵה לְסִבֵּל, כִּי כָל זֶה — לְמַעַן נִסּוּתְךָ הָאֵם לְבָבְךָ שָׁלֵם עִמּוֹ יִתְפָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן בָּזָה שֶׁתִּסְבֵּל עַל כָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ וְכוּ' תִּזְכֶּה סוּף כָּל סוּף לְהִגִּיעַ אֶל בְּטוֹל אֱמֶת בָּזָה, עַד שֶׁתְּכַלֵּל לְגַמְרִי בְּאֵין סוּף, בְּרוּךְ הוּא, וְתִהְיֶה כָּלִי מוֹכֶנֶת לְהִמָּשְׁכֶת הַשֹּׁפֵעַ, וְתִתְמַלֵּא עִם כָּל מִינֵי הַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת.

יח.

כְּשֶׁאָדָם חוֹטֵא, אָזִי נוֹפֵל תַּחַת הַמָּקוֹם, וְאִזּוֹ אֵין לוֹ מָקוֹם בְּעוֹלָם כָּלֵל, כִּי צָר לוֹ הַמָּקוֹם, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּקִינָה (בְּרֵאשִׁית ד'): הֵן גִּרְשָׁתָּ אוֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה, וְהִיִּיתִי נָע וְנָד בָּאָרֶץ וְגו'; כִּי עַל-יְדֵי הַחֲטָאִים נוֹפֵל הָאָדָם לִידֵי צִמְצוּם וְקִטְנוּת, וּמִזֶּה נִתְּהַוָּה, שְׂאִין לוֹ דִּירָה וּפֶרֶנְסָה, וְעוֹבֵר עָלָיו מָה שְׁעוֹבֵר; וְכַעֲיֵן שְׂאִמְרוּ חֲכָמֵינוּ, זְכוּרֹנָם לְבִרְכָּה (קְדוּשִׁין פב:): מִיָּמִי לֹא רָאִיתִי צָבִי קִיץ וְאִרִי סִבֵּל וְשׁוֹעַל חֲנוּנִי — וְהֵם מִתְּפִרְנָסִים שְׁלֹא בְּצַעַר, וְהֵם לֹא נִבְרָאוּ אֶלָּא לְשִׁמְשָׁנִי; וְאִנִּי נִבְרָאתִי לְשִׁמְשֵׁן אֶת קוֹנִי; מָה אֵלֹ

שלא נבראו אלא לשמשני, מתפרנסים שלא בצער, ואני שנבראתי לשמש את קוני אינו דין שאתפרנס שלא בצער, אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי — עיין שם — כי תכף ומיד כשאדם חוטא, נופל בצמצום וקטנות המחין ונופל תחת המקום והזמן, ואז אין לו פרנסה, ואין לו דירה, והחיים מרים לו מאוד, ועל-כן אין שום עצה אחרת להשיג פרנסה או דירה, כי-אם שישוב בתשובה אליו יתברך, שאז יעלה למעלה מהמקום והזמן, ויזכה שיתרחב לו מחו ויצא מכל מיני צמצומי וקטנות המחין, וישפע עליו שפע הדעת, שפע רוחני וישפע גשמי; אשרי לו!

יט.

צריך שתדע, אהובי אחי, כי עקר השפעת הפרנסה באה רק ממנו יתברך בהשגחה נפלאה; וכל מה שמסתכל אליו יתברך בבטחון חזק, יותר נקל ויותר במהירות נשפע עליו שפע הפרנסה; ולהפוך: כשנדמה לו, שיש איזה טבע או מזל או השתדלות, כמו-כן נכבד עליו עלו הגשמי, וקשה וכבד לו להשיג פרנסה, ומזה בא, שכל-כך הרבה אנשים

מִסְתוֹכְבִּים בְּמִרְיוֹת עֲצוּם וְדִכְאוֹן-רוּחַ, כִּי אֵין לָהֶם פִּרְנָסָה כָּלָל, רַחֲמָנָא לְצִלָּן, וְדוֹאֲגִים דְּאֵגַת מָחַר וְכוּ', וְכָל זֶה נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי שְׁעָקְרוּ אֶת עֲצָמָם מִהֶשְׁגָּחָה, וְתוֹלִים הַכֹּל בְּטֹבַע וּבְמִקְרָה וּבְמִזֵּל, וּבְאַמַּת צָרִיכִים לְהַפִּיךְ אֶת הַטֹּבַע וְהַמִּזֵּל וְהַמִּקְרָה וְכוּ' אֶל הַהֶשְׁגָּחָה דִּיקָא, כִּי צָרִיכִים לִידַע, שֶׁהַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְגַם הַטֹּבַע הוּא הֶשְׁגָּחָה, רַק שְׁעַל-פִּי-רַב אֵין אָנוּ מְבִינִים זֹאת הֵיטֵב בְּדַעְתָּנוּ הַקְטָנָה, וְעַל-כֵּן אֶפְלוּ מִי שְׁעוֹסֵק בְּמִשְׁא-וּמַתָּן וּמְרוֹיַח מִמִּי שֶׁנִּדְמָה לוֹ שֶׁהוּא עַל-פִּי הַטֹּבַע, צָרִיךְ שִׁידַע הֵיטֵב, שְׂאִין שׁוּם טֹבַע כָּלָל, כַּאֲשֶׁר אָנוּ רוֹאִים, שֶׁהֶרְבֵּה טוֹרְחִין וּמִיגָעִין עֲצָמָן בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת, וּמְאוּמָה לֹא יִשְׁאַר בְּעַמְלָם; אֲדִרְבָּה, הֵם מִפְּסִידִין מְמוֹנָם עַל-יְדֵי-זֶה, כִּנְרָאָה בְּחוּשׁ בְּכָל עֵת. עַל-כֵּן צָרִיךְ כָּל אָדָם לְהֶאֱמִין, שֶׁכָּל הַפִּרְנָסָה וְהַמְּמוֹן נִמְשָׁךְ לְהָאָדָם רַק בְּהֶשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרֵךְ לְבַד, וּמֵה שְׁצָרִיכִים אֵיזָה עֶסֶק, זֶה הוּא מִדְּרָכֵי נִפְלְאוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, שְׂאִי אֶפְשָׁר לְהִבִּין, כִּי בּוֹדָאי דְּרָכֵי ה' אֵי אֶפְשָׁר לְהַשִּׁיג, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁכִּרָא אֶת הָעוֹלָם יֵשׁ מֵאֵין הַמַּחֲלָט, וְגַם עֲתָה הוּא מַצְמִיחַ חֲצִיר לְבִהְמָה וְכוּ' וּמַצְמִיחַ אֵילָן גָּדוֹל כְּזֶה מִגִּרְעִין אֶחָד וְכוּ', הוּא

יכול לברא ולגדל את האילן בלי נטיעת האדם ולהצמיח התבואה בלי חרישה וזריעה של האדם; אף השם יתברך ברא הכל בשביל האדם ורצה שהאדם ייקא יעשה איזה עסק בשביל גדול התבואה והאילן, וכן שיעשה איזה עסק ומשא-ומתן בשביל פרנסה, אבל בודאי הכל ברצונו יתברך ובהשגחתו לבד.

כ.

צריך לבטל את עצמו תמיד אליו יתברך ולהמשיך על עצמו ערבות ידידות זיו אור וחיות האמונה הקדושה, שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, שעל-ידי-זה יזכה, שישפיע עליו שפע ופרנסה בנקל. ואל כל זה, הינו לאמונה בתורה, זוכים על-ידי שקידה רבה בתורה הקדושה, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (אבות, פרק ג'): כל המקבל עליו על תורה, מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך-ארץ. ואמרו (שם פ"ד): הוי ממצט בעסק, ועסק בתורה, כי כל מה שיתמיד בתורה, יתחזק אצלו האמונה הקדושה, ועל-ידי-זה ישפיע עליו שפע ופרנסה, כי כל עקר יגיעת וטרחת הפרנסה באה רק על-ידי חטא עץ-הדעת,

שֶׁנִּתְקַלֵּל אָדָם בְּעֶצְבוֹן תֹּאכֶלְנָה, שְׁמֶשֶׁם כָּל הַיְּגִיעוֹת
וְהַטְּרָחוֹת וְהַמְּרִירוֹת שְׁצָרִיכִים לִסְבֹּל, עַד שֶׁמִּקְבֵּל
פְּרִנְסָתוֹ, אֲבָל יִשְׂרָאֵל, שֶׁעָמְדוֹ עַל הַר־סִינִי וְקִבְּלוּ אֶת
הַתּוֹרָה, פְּסָקָה זֶה־מֵתָן — זֶה־מֵת הַנֶּחֱשׁ, וְנִשְׁפָּע
עֲלֵיהֶם הָאֱמוּנָה הַקְּדוּשָׁה; וְעַל־כֵּן מִי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה,
וְנִמְשָׁךְ עָלָיו אֱמוּנָתוֹ יִתְבָּרֵךְ וּמִבְטָל אֶת עֲצָמוֹ אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ, עַל־יְדֵי־זֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו שְׁפַע וּפְרִנְסָה.

כא.

אָחִי הַיָּקָר! מִדּוּעַ תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ כָּל־כֶּף עֲבוּר
פְּרִנְסָתְךָ, וְתִרְוֹץ תָּמִיד כְּקוֹרָא בְּהָרִים וְכו'; אַחֲרֵי כֵּן־
אָדָם, שִׁיתֵּנוּ לָךְ עֲבוּדָה וְכו'; מִדּוּעַ לֹא תִבְרַח יוֹתֵר
טוֹב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ וְיִדְבֹּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּלִשׁוֹן שְׂאֵתָה
רְגִיל בָּהּ וּתְפָרֵשׁ אֶת כָּל שִׁיחַתְךָ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּאֲשֶׁר
יְדַבֵּר אִישׁ עִם רֵעֵהוּ, וְיִסְפָּר לְפָנָיו יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל
מִכְאוּבֵי נַפְשָׁךְ וְכָל הַדַּחְקוֹת שֶׁלָּךְ וְכָל מֶה שֶׁעוֹבֵר
עָלֶיךָ? ! אָחִי אָחִי! אֵינְךָ עוֹד דֹּבֵר טוֹב מִזֶּה, וְאִךְ
שֶׁבִתְחִלָּה יִהְיֶה נִדְמָה לָּךְ, שֶׁאֵין שׁוֹמְעִים לָּךְ, תִּדְעַ, כִּי
כָּל זֶה מֵצֵד עֲוֹנוֹתֶיךָ, אֲבָל כְּשֶׁתִּהְיֶה חֲזָק בְּעִנְיָן זֶה
לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ וּלְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ אֶת כָּל עֲנִינֶיךָ

בפרטי פרטיות — אז תראה נסים נגלים וימשך עליך שפע ופרנסה גדול, כי עקר המשכת הפרנסה תלויה רק על-ידי הדבקות והאמונה והתפלה אליו יתברך, ועליך לדעת, כי מפתח הפרנסה הוא רק בידו יתברך, ועל-כן אל יטעה אותך יצרך כאלו שפרנסתך תלויה ביד בשר-ודם, כי הכל דמיון ורעות-רוח, וחכמינו הקדושים אמרו (ירושלמי ראש-השנה, פרק א', הלכה ג') על פסוק "ותפקדנו לבקרים" — זו פרנסתו, שבכל בקר פוקדים מחדש את האדם כמה שיהיה לו על פרנסת היום; ועל-כן יותר טוב לברח אליו יתברך ולבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, וצריך שיהיה לה סבלנות גדול, ולידע ולהאמין, שאין שום דבור ותפלה הולך לבטלה, חס ושלום, אלא שכל דבור ודבור נשמע למעלה ונעשה כלי להמשכת השפע והפרנסה; ועל-כן אשרי המתמיד בתפלה ושיחה בינו לבין קונו, שעל-ידי-זה יהיה לו שפע ופרנסה רבה.

כב.

אחי היקר! תראה ודבק את עצמך תמיד בו יתברך, ותתמיד בתורה הקדושה, ואז תזכה לפרנסה

בנקל, ואף שבתחלה ינסו אותך בכמה מיני נסיונות, אבל אם תהיה חזק בבטחון חזק בו יתברך ותמשיך על עצמך ערבות נעימות זיו האמונה הקדושה ותעסק בתורה, אזי תזכה לפרנסה ולעשירות; וכעין שאמרו חכמינו הקדושים (מדרש תנחומא, פרשת תשא): כל העוסק בתורה, פרנסתו מן התורה, ומתעשר ומצליח — עין שם. ואמרו (מכלתא, פרשת בשלח): בשעה שאמר ירמיה לישראל: מפני מה אין אתם עוסקין בתורה? אמרו לו: במה נתפרנס? הוציא להם צלוחית של מן ואמר להם: אבותיכם, שהיו עוסקין בתורה, ראו במה נתפרנסו; אף אתם, אם תעסקו בתורה, הקדוש-ברוך-הוא יפרנסכם — עין שם. ועל-כן ראה, אחי, רק לברח תמיד אל התורה הקדושה ולשקד בה ביותר, ואז יתרחב לך, ותזכה לפרנסה ולעשירות גדולה. ורבנו, זכרוננו לברכה, אמר פעם אחת לאחד: מה תפסיד כשתלמד תורה?! הלא התורה תעשיר אותך!

כג.

עקר שלמות הפרנסה הוא דיקא כשנותן צדקה; וכעין שאמרו חכמינו, זכרונם לברכה (ספרי, ראה): עשר בשביל שתתעשר; כי כל מה שהאדם נותן יותר צדקה, כמו-כן פותחים לו מן השמים פתחים להרויח בנקל פרנסתו. ורואים בחוש, שכל אלו אשר מרחיבים ידם ונותנים צדקה בכל לבכם ובהרחבה, נשפע עליהם מהשמים שפע פרנסה גדול; ולהפוך: כל מי שמקמץ בצדקה, מקמצים מהשמים לתן לו פרנסתו, ועובר עליו מה שעובר; ובאמת מי שעייני שכל לו יראה ויבין איך שהמעות של אלו שאינם נותנים צדקה מסריח ממש, כי חכמינו, זכרונם לברכה, הקדושים אמרו (כתבות ס"ו): מלח ממוץ חסר. נמצא, שצדקה נקראת מלח, שמחזיק את המעות ולהפוך: כשאינו מולח את כספו, הינו שאינו נותן צדקה, נשאר כספו בלא מלח, אז מסריח ממש, כמו בשר ששוקה בלי מליחא, שנתקלקל. ועל-כן מי שרוצה, שישפע עליו שפע ופרנסה בנקל, שיתן צדקה, וכל מה שירבה בצדקה, כמו-כן ימשך עליו יותר שפע ופרנסה.

כד.

כָּל מַה שֶּׁהָאָדָם זֹכֶה לְבִטֵּל אֶת עֲצָמוֹ יוֹתֵר אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ-כֵן נִתְהַפֵּךְ מִזֵּלוֹ, כִּי בְּדֶרֶךְ-כָּלָל כָּל הָעוֹלָם שְׂבוּרִים וְנִפְּוּלִים בְּדַעְתָּם מְאֹד מְאֹד, וּבִפְּרָטִיּוֹת הָעֲנִיִּים, שְׂאוּמְרִים לְנִפְשָׁם, כִּי נִוְלְדוּ בְּמִזֵּל רַע, חֹס וְשָׁלוֹם, וְעַל-כֵּן עוֹבֵר עֲלֵיהֶם מַה שֶּׁעוֹבֵר, וּבְאַמֶּת הוּא טָעוֹת גְּדוֹלָה, כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם לְמַעַלָּה מִהַמִּזֵּל וְהַטָּבַע וְתַלּוּיִים וְעוֹמְדִים רַק בְּמֵאֲמָרוֹ יִתְבָּרֵךְ; וְכַעֲיִן שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְּדוֹשִׁים (שִׁבְתָּ קנ"ו): אֵין מִזֵּל לְיִשְׂרָאֵל, וּפִרְשׁ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב הַקְּדוֹשׁ, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ: רָצָה לוֹמַר: אֵין, שֶׁהוּא הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, שֶׁנִּקְרָא "אֵין" מְרַב הָעֲלָמוֹ — זֶהוּ הַמִּזֵּל שֶׁל יִשְׂרָאֵל; וְעַל-כֵּן מִי שְׂרוּצָה לְהַמְשִׁיךְ לְעֲצָמוֹ פֿרִנָּסָה וְשִׁפְעָה, עֲצָתוֹ — רַק לְבִטֵּל אֶת עֲצָמוֹ אֶל חַי הַחַיִּים, אֶל הָאֵין-סוּף, לְגַמְרִי, וּנִפְשִׁיט מִחֲשַׁבְתּוֹ מִזֶּה הָעוֹלָם לְגַמְרִי, וְלֹא יִרְצָה רָצוֹן אַחֵר, רַק רָצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יַד־זֶה יִשְׁפַּע עָלָיו שִׁפְעָה גְּדוֹלָה בְּפִרְנָסָה.

כה.

צָרִיף שִׁתְדַּע, אֶהוּבִי אַחִי, כִּי גַם הַיּוֹם יוֹרֵד מִן מִן

השמים לכל אחד ואחד כפי בחינתו ומדרגתו, אף בזמן משה רבנו היתה בלי שום התלבשות והסתר-פנים, רק תכף ומיד ראו איה שיוֹרד מן השמים מן; אבל עכשו הכל בהתלבשות באיזה סבה מהסבות, עד שעל-פי-רב בני-אדם שוכחים ממנו יתברך ועושים מהסבה עקר, כי נדמה, למה שרק על-ידי סבה זו יהיה להם פרנסה; ומזה בא כל המריבות והירידות והחלישות-הדעת וכו', שעובר על כל אחד, כי לכל אחד נדמה, שלקחו משהו ממנו או מחסרים ממנו; אבל תכף ומיד כשאדם יודע, כי גם הסבה היא מסבת כל הסבות וגם היום שיך מן, רק נתלבש בסבה זו, אני לעולם לא אדאג דאגת מחר, ולא ידאג דאגת אחרים, כי ידע בידעה ברורה, כי הכל ממנו יתברך, רק נתלבש בלבושים אלו. וזה סוד (שמות ט"ז): וקח צנצנת אחת ותן שמה מלא העמר מן והנח אותו לפני ה' למשמרת לדורותיכם, למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר וגו', הינו בימי משה דור דעה ראו בחוש איה שהשם יתברך הוריד להם מן מן השמים בלי שום התלבשות, אבל לדורות העתידים אמר לו שיקח צנצנת אחת, שהיא סוד הכלי והסבה, שבו יהיה מלבשת המן; ומי שעייני

שְׂכָל לֹא יוֹדֵעַ, שְׁגָם הַכָּלִי וְהַסֵּבָה הוּא מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ,
וְאִזּוּ הוֹלֵךְ גַּם הַיּוֹם מִן, וְאִין שׁוֹם סֵבָה וְטֵבֵעַ כָּלֵל, כִּי
גַם הַסֵּבָה וְהַטֵּבֵעַ — הַשְּׁגָחַתוֹ הַפְּרָטִי פְּרָטִית.

כו.

הַרְבֵּה אֲנָשִׁים שׁוֹאֲלִים וּמִקְשִׁים: לָמָּה בָּרָא הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ כֶּךָ שִׁיזְטָרֵךְ הָאָדָם לְהַתִּיגֵעַ כָּל-כֶּךָ עֲבוּר
פֿרנָסָתוֹ? הֲלֹא הוּא יָכוֹל לְפִרְנָסוֹ בְּסֵבָה קְלָה! אֲךָ
בְּאַמַּת צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, כִּי טְרֹדַת הַפֿרנָסָה הִיא לְהַצִּיל אֶת
הָאָדָם שֶׁלֹּא יִהְיֶה פָּנוּי לַעֲבֹר עֲבָרָה, מֶה שְּׂאִין כֵּן מִי
שְׁזוּכָה לְהַתִּיגֵעַ בַּתּוֹרָה, אִין צָרִיךְ לְטָרַח בְּפִרְנָסָה, כִּי
הַתּוֹרָה בְּעֶצְמָהּ מַצִּילָתוֹ מֵעֲבָרָה וּמִן הַחֲטָא, וּמִחֲמַת
שֶׁלֹּא כָּל אֶחָד יָכוֹל לְלַמֵּד וּלְעֵסֵק בַּתּוֹרָה בְּקִבְיָעוֹת,
וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ (אָבוֹת פָּרָק ב'): כָּל תּוֹרָה,
שְּׂאִין עֲמָה מְלָאכָה, סוּפָה בְּטָלָה; וְטוֹב תּוֹרָה עִם
דֶּרֶךְ-אֶרֶץ, שִׁיגִיעַת שְׁנִיָּהם מִשְׁפַּחַת עוֹוֹן. וְכֶךָ הָאָדָם
הוּא עֲסוּק תָּמִיד, מֶה שְּׂאִין כֵּן הַצַּדִּיקִים, שְׁתוֹרָתָם
אֲמָנוּתָם, הֵם אִין צָרִיכִים לְהַתִּיגֵעַ כָּלֵל עֲבוּר פֿרנָסָתָם;
אֲשֶׁרֵיהֶם וְאֲשֶׁרֵי חֻלָּקָם!

כז.

אלו הבעלי עסק ובעלי מסחר, הם יכולים לראות ביותר השגחתו יתברך הפרטי פרטית, כי פותחים חנות או מביאים סחורה, ואין להם עדין אפלו איזה מראה-מקום לקונה, ומה גם הרבה פעמים יש גם חניות וסוחרים אחרים, המוכרים סחורה יותר בזול ממנו, ואף-על-פי-כן פתאום באים ונכנסים אצלו קונים ומרויח; ומי שעין אמת לו ומסתכל אליו יתברך, יראה נפלאות השגחתו יתברך הפרטי פרטית על כל פסיעה ופסיעה ועל כל מסחר וקונה, וזה בעצמו יקרבו אליו יתברך.

כח.

אחי היקר! צריך שלא תחלש דעתך כלל באם אתה רואה, כי אלו הקלי-עולם והרשעים, יש להם פרנסה והשפעה וכו', כי הכל ממנו יתברך, כי באמת לאמתו גם כל פרנסתם של העכו"ם — הכל ממנו יתברך בהשגחתו לבד; אבל הוא יתברך מוסר השפעה שלהם להחיצוניים ונזונים דרך השדים והקלפות,

שנתהווי משבירת כלים, שנעשו מרבוי אור, שכל זה מחמת שאין מצמצמים דעתם, ודעתם הוא רבוי אור, שגורם שבירת כלים, שאומרים שמחמת רוממותו וגדלותו יתברך הוא רחוק, חס ושלום, מזה העולם, שזהו בעצמו רבוי אור, שגורם שבירת כלים, שמחמת רבוי הדעת, שרוצים להשיג רוממותו יתברך וגדלותו, נחלקו ונפלו לגמרי, עד שכופרים בהשגחתו יתברך, ומחמת זה גם השם יתברך משגיח עליהם בבחינת רבוי אור בלי גבול, שזה שבירת הכלים, שכל זה הוא השפעת החיצוניים והקלפות, ועל-כן אסור לישראל לשתף עמהם משום: ושם אלהים אחרים לא תזכירו; כי השפעת העכו"ם היא טמאה, כי יורדת דרך הטמאה והסטרא-אחרא, ומחמת שאינם מאמינים בהשגחתו בשלמות, שזהו בעצמו שם אלהים אחרים, כי כל הכפירות שבעולם הם עבודה-זרה, ועל-כן אסור להשתף עמהם, כי הם כופרים בהשגחתו יתברך, ואומרים, כחם ועצם ידם עושה להם את החיל הזה; ואנו צריכים להתרחק מדרכיהם ומהם בעצמם בתכלית הרחוק, כי אנו צריכים להאמין, שכל פרנסותינו הן בהשגחה לבד מידו הפתוחה; וכל מה שמכניסים את עצמו יותר

באַמונה, שאָנוי תלויים בו יתברך, ופֿרנָסֶתנוּ היא רק
מידו לְבַד, כְּמו־כֵּן נִמָּשֵׁךְ עָלֵינוּ קִדְשָׁה; וְלִהְיוֹת: בָּא
הַשְׁפָּעָה רק מהקלפות וְהַסְטֵרָא-אַחֲרָא, וְעַל-כֵּן אַל
תִּפְּל בְּדַעְתְּךָ כָּלֵל מִשּׁוּם דְּבַר, רק הַדְּבָק עֲצֻמָּךְ בו
יתברך, וְאַל תִּקְנֵא בַּעוֹשֵׁי עוֹלָה.

כט.

כָּל מֶה שֶׁהָאָדָם מִכְנִיס בְּדַעְתּוֹ אֲמִתּוֹת מְצִיאוֹתוֹ
יתברך וּבּוֹטֵחַ רק בו יתברך, וְיִוְדַע, שֶׁפֿרנָסֶתוֹ תלויָה
רק בְּיָדוֹ, כְּמו־כֵּן נִכְנָס בו עֲזוֹת וְעִקְשָׁנוֹת דִּקְדֻשָּׁה,
וְאֵינוֹ מִתְפַּחַד מִשּׁוּם בְּרִיָּה שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי בִטְחוֹן
וְאַמוּנָה וְעֲזוֹת דִּקְדֻשָּׁה תלויים זֶה בָּזֶה, וְכִמוֹ שֶׁכֵּתוּב
(יִשְׁעִיָּה י"ב): אֲבִטַח וְלֹא אֶפְחַד — עַל-יְדֵי בִטְחוֹן
אֵין לוֹ פֶּחַד כָּלֵל! וּבִקְאֵת עֶקֶר הַחֲלִישׁוֹת-הַדַּעַת וְכוּ'
וְהַקְשִׁיּוֹת וְהַסְפָּקוֹת וְהַבְּלָבוּלִים, שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּלֵל
בְּנֵי-אָדָם, וּבִפְרִטִיּוֹת — בַּעֲנִיגֵי פֿרנָסֶה — הַכֹּל
נִמָּשֵׁךְ מִחֲמַת חֲסֵרוֹן הָאַמוּנָה וּבִטְחוֹן בו יתברך, כִּי
הַמַּאֲמִין הָאֲמִתִּי לֹא יִירָא וְלֹא יִפְחַד וְלֹא יִדָּאג כָּלֵל,
וְשׁוֹרָה בְּנַחַת וְשִׁלְוָה עֲצוּמָה. אֲשֶׁרִי הַמְּחַזֵּק אֶת עֲצֻמוֹ
בְּאַמוּנָה פְּשׁוּטָה וּבִטְחוֹן חֲזָק, וְאִזּוֹ יִמָּשֵׁךְ עָלָיו שִׁפְעַ
וּפֿרנָסֶה גְּדוֹלָה.

ל.

מי שיש לו איזה סחורה למכר, אל יחשב ואל ידמה בדעתו, כי באם שיעשה איזה פעלות בזה, ימצא סחורתו חן בעיני בני-אדם; זהו רק דמיון ורעות-רוח, אשר מביא אחר-כך אכזבות ושברון-לב ונמיכת-רוח. כי צריך שידע, אשר הכל בהשגחה פרטי פרטית. ורואים שני בני-אדם, שיש להם בדיוק אותה הסחורה, אף-על-פי-כן אצל אחד חוטפים את הסחורה, ואצל חברו נשאר הכל. וכן אצל אחד מפזרין בממון, ואצל אחד מקמצים בממון, ודבר זה הוא מעשים בכל יום; על-כן אין שום עצה אחרת, רק להתנפל לפניו יתברך ברחמים ותחנונים ולבקש ממנו יתברך, אשר העשר והכבוד שלו, ועל-ידי-זה יזכה להמשיך אליו רצונו יתברך ויצליח הצלחה רבה, ויחטפו גם את סחורתו ויצליח, כי תפלה היא ממשכת חן וחסד, ועל-ידי תפלה יכול לפעל הכל אצלו יתברך.

לא.

עליך לדעת, כי אסור לפל בדעתו משום בריה

רעה

פרנסה טובה

שבעולם, ולכל אחד ואחד יש לו די מחסורו, והשם
יתברך זן ומפרנס את כלם, וכמה שגזרו שיהיה לו,
כך יהיה לו, לא פחות ולא יותר; ועל-כן מה ולמה
לקנאות את חבירו? יותר טוב לבוא אליו יתברך
ולבקש ולהתחנן מלפניו יתברך, ועל-ידי-זה יצליח
דרכו ויתרחב לו.

ענינים נוראים ונפלאים השיכים לממון ופרנסה העתק מספר הקדוש והנורא "ספר-המדות"

ספר המדות הוא ספר נורא ונפלא מאד; אשרי שיאחז בזה כל ימי חייו ויקים את כל אשר נאמר בו בתמימות ובפשיטות גמור, ואז יצליח דרכו תמיד. ספר זה חבר רבנו, זכרוננו לברכה, עוד קדם שנעשה בן שלש-עשרה שנים אחר שקידה עצומה ונפלאה, שהיה לו לומר הרבה ש"ס ופוסקים תנ"ך ועין-יעקב ומדרשים וזהר הקדוש ותקונים וכו' — אז כתב את ספר הא"ב, הנקרא ספר-המדות, חלק ראשון והם לקוטים נפלאים, שלקט כל אשר השיגה יד חכמתו הגדולה אז להבין דבר מתוך דבר, ואסף מכל ספרי קדש כל אשר מצא בהם מה שנוגע למוסר ולהנהגות ומדות ישרות, וכתבם אצלו לזכרון, הן מה שמצא מבאר בדברי חכמינו, זכרונם לברכה, איזה מעלה של מדה טובה או להפך — גנות מדה רעה; הכל כאשר לכל היה מאסף על-יד על-יד והעתיקם אצלו על סדר הא"ב אצל כל מדה ומדה, למען יהיה לו

לזכרון לראות בעיניו מעלת כל מדה ומדה וְהַפּוֹכָה, למען לכת בדרך טובים וארחות צדיקים לשמור, ונוסף לזה השיגה חכמתו הרמה דברים יקרים ונפלאים, אשר אינם מבארים בפרוש בדברי חכמינו, זכרונם לברכה, הקדושים, אך ברוב עצם השגתו הבין דבר מתוך דבר, והשיג חדושים יקרים בעניני המדות מתוך הפסוקים ומתוך דברי חכמינו, זכרונם לברכה, הקדושים, אשר אינם מבארים בדבריהם בפרוש, כי אם ברמז למשפיל כמותו — וכל זה חבר עוד קדם הבר-מצוה שלו; והיה רגיל לומר: "דאס האט מיר געמאכט פאר איין איד" (זה עשה אותי ליהודי). הינו שעל-ידי אלו הדברים הנאמרים בספר הא"ב על כל מדה ומדה, על-ידי-זה התגבר לשבר כל מדה ומדה, עד שזכה למה שזכה (עין בספר פעלת הצדיק, אות ס"ב), והנה מחמת שזכינו לחבר וללקט ספר נפלא אודות פרנסה, אשר בו מבאר פאר היטב איך לצאת מהקטנות והעניות והדחקות וכו', ואיך לזכות לשפע דקדושה ולפרנסה טובה בנקל, אמרנו לצרף אל זה גם דברי רבנו, זכרוננו לברכה, בספר המדות, אות ממון, חלק א', שחבר בי לדותו כנ"ל, וחלק ב', שהשיג בימי גדלותו, גם אמרנו לצרף

אליה ההשלמה מכל הספר היכן שרק מדבר מעניין
ממון ופרנסה, וצינו איה מקום כבודם, למען יהיה
תחת ידך דבר השלם. וידוע ומפרסם אצל אנשי-
שלומונו היקרים, אשר כל דבור ודבור מה שרבונו,
זכרוננו לברכה, מביא בספר המדות צריכים לקיים
בתמימות ובפשיטות, בלי שום שכל עצמי כלל,
והוא שלחן ערוך של מדות, ואין לזוז מזה כיהוא-
זה, אז יצליח דרכו. אחי, אחי! פקח עיניך וראה
כמה גדול כח המדות וסגלתם, יעלה לשמים שיאם
ואחיזתם. אם בעל-נפש אתה, תמצא מרגוע לנפשך,
אשר יטבך לעד, למען תלך לבטח דרכך, ואשוריד
לא תמערד מעתה ועד עולם.

אות מִמוֹן, חֵלק א'

(א) הַמֵּתְלוּצֵץ — מִזִּנּוֹתָיו מִתְמַעֲטִין. (ב) לְשׁוֹן
 חֲכָמִים מֵבִיא עֶשֶׁר. (ג) אֵין הָעֶשֶׁר מִתְקִים, מִפְּנֵי שְׂאִין
 מִרְחָמִים עַל הַבְּרִיּוֹת. (ד) הָעוֹמֵד בְּנִסְיוֹן שֶׁל נְאוּף,
 יִזְכֶּה לְעֶשֶׁר גָּדוֹל בֵּין הַשּׁוֹנְאִים שָׁלוּ. (ה) גְּדוּלָּה
 מְלֹאכָה, שֶׁהִזְהִיר עָלֶיהָ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁיַּעֲשֶׂה
 אֵיזָה מְלֹאכָה. (ו) כְּגוֹן אָנוּ לוֹוִין וְאוֹכְלִין. (ז) הָרוּצָה
 שִׁיתַּעֲשֶׂר — יַעֲסֹק בִּבְהֶמָה דָּקָה וּבְחֹרֶשִׁין. (ח)
 אֲכִילָה וְשִׁתִּיה יִהְיֶה פָחוֹת מִמָּה שְׂיֵשׁ לוֹ, וְיִלְבַּשׁ
 וְיִתְכַסֶּה כִּמָּה שְׂיֵשׁ לוֹ, וְיִכְבֹּד אֶשְׁתּוֹ וּבְנָיו יוֹתֵר מִמָּה
 שְׂיֵשׁ לוֹ. (ט) קָשָׁה עֲנִיּוֹת בְּבֵיתוֹ שֶׁל אָדָם יוֹתֵר
 מִחֲמָשִׁים מְכוֹת. (י) אֵין אֶשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מֵתָה אֶלֶּא-
 אִם-כֵּן מִבְּקָשֵׁין מִפְּנֵי מִמוֹן, וְאֵין לוֹ. (יא) הַכֹּחַ שְׂיֵשׁ
 לְאַמּוֹת לְגֹזֵל אֶת יִשְׂרָאֵל — עַל-יְדֵי שְׁלוֹמְדֵין תַּנְ"ךְ.
 (יב) הֵיִן מֵבִיא עֲנִיּוֹת. (יג) כָּל אָדָם, שְׂיֵשׁ בּוֹ דַּעַה,
 לְסוּף מִתְעַשֵּׂר. (יד) הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ, עַל-יְדֵי-אֵזָה
 מִטְמָאִין אוֹתוֹ בְּטִמְאַת קָרִי. (טו) כְּשֶׁבֵּא לְאָדָם אֵיזָה
 הַבְּנָה חֲדָשָׁה, בִּידוּעַ שְׁכָרוֹף בַּעֲקָבוֹ מִמוֹן רַב. (טז)
 מִמוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁנֶּפֶל בְּיַד עֲכוּ"ם — מִיַּד טְהֵר. (יז)

מִי שֶׁבָּנִי וּבְנוֹתָיו מְטָלִין בְּרָעַב, עַל-יְדֵי-זֶה נִצּוּל מִדִּין
 שְׂרָפָה שֶׁבְּאַרְבַּע מִיתוֹת בֵּית-דִּין. יח) מִי שֶׁפּוֹרֵץ גֶּדֶר
 שֶׁל רֶבֶן, נַעֲשֶׂה עָנִי. יט) מִי שֶׁמְשַׁבֵּר תַּאֲנוֹת אֲכִילָה,
 זוֹכֶה לְדִירָה נָאָה. כ) קָשִׁים מְזוֹנוֹתָיו שֶׁל אָדָם
 בִּקְרִיעַת-יָם-סוּף וְיוֹתֵר מִן הַגָּאֵלָה וְכַפְּלִים בִּיּוֹלָדָה.
 כא) בֵּינוֹן שְׁנַתְמָנָה אָדָם פֶּרֶנָס עַל הַצָּבוּר — נִתְעַשֵּׂר.
 כב) קִטְרֶת מְעַשֶּׂרֶת. כג) אֵל יִדְאָג אָדָם לוֹמֵר: פְּלוֹנִי
 יִקְפַּח פֶּרֶנְסָתִי, כִּי עַל-כֶּרְחִם יוֹשִׁיבוּךָ בְּמִקְוֶמְךָ וּבְשִׁמְךָ
 יִקְרְאוּךָ. כד) עַל אַרְבָּעָה דְּבָרִים נִכְסֵי בַּעֲלֵי-בָתִּים
 יוֹרְדִים לְטֻמְיוֹן: עַל עוֹשְׂקֵי שָׂכָר שָׂכִיר וְכוּבְשֵׁי שָׂכָר
 שָׂכִיר וְעַל שְׁפוֹרְקִין עַל מַעַל צוֹאֲרִיהֶן וְנוֹתְנִין עַל
 חֲבָרִיהֶן וְעַל גִּסּוֹת-הָרוּחַ. כה) שְׁנוֹי הַמָּקוֹם וְשְׁנוֹי
 הַשֵּׁם טוֹבִים לְפֶרֶנְסָה. כו) אֵין הַגִּשְׁמִים נֶעְצָרִין אֲלָא
 עַל בְּטוּל תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וּמִסֵּפְרֵי לְשׁוֹן-הָרַע וְעֲזִי-
 פָּנִים וּבְטוּל תּוֹרָה וְעוֹוֹן גָּזֵל. כז) הַתְּקוּן לְמָטָר —
 יִרְבֶּה בַּתְּפִלָּה. כח) עַל-יְדֵי אֱמוּנָה נִתְרַבֶּה פֶּרֶנְסָה. כט)
 כְּשֵׁישׁ שֹׁבַע בְּעוֹלָם, אֲזִי הַחֲלָשׁוֹת נִתְמַעֲטִים. ל) אֵין
 הַגִּשְׁמִים נֶעְצָרִין אֲלָא עַל פּוֹסְקֵי צְדָקָה בְּרַבִּים וְאֵינָם
 נּוֹתְנִים. לא) מְאֻסּוֹתָא דְּבִיתָא מְבִיא לִידֵי עֲנִיּוֹת. לב)
 ג' [שְׁלֹשָׁה] דְּבָרִים מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲנִיּוֹת:
 הַמְשָׁתִין בְּפָנָיו מִטָּתוֹ עָרוֹם, וְהַמְזַלְזֵל בְּנִטְלַת יָדָיו,

וּמִי שְׁאֵשֶׁתוֹ מְקַלְלָתוֹ בְּפָנָיו. (לג) הַמַּעֲשֵׂר מְסָגֵל
 לַעֲשִׂירֹת דִּוְקָא בְּאַרְץ־יִשְׂרָאֵל. (לד) כְּבוֹד הַתּוֹרָה
 וּכְבוֹד שַׁבַּת מְסָגֵל לַעֲשִׂירֹת. (לה) כְּזִית מְרוֹר,
 שְׂאוּכָלִין בְּפֶסַח, מְסָגֵל לְפֶרֶנְסָה. (לו) לְכַתֵּב סֵפֶר־תּוֹרָה
 מְסָגֵל לְפֶרֶנְסָה. (לז) בֵּית כֹּהֵן לְיִשְׂרָאֵל אוֹ בֵּית תַּלְמִיד־
 חֶכֶם לְעַם־הָאָרֶץ מְבִיאָתוֹ לְיָדֵי עֲנִיּוֹת. (לח) לְהַשְׁתַּתֵּף
 עִם מִי שֶׁהִשְׁעָה מְשַׁחֲקֵת לוֹ טוֹב לְהַצְלִיחָה. (לט) מִי
 שְׂאוֹהֵב אֶת הַשֵּׁם־יִתְבָּרֵךְ בְּאֲכִילָתוֹ וּבִשְׂתִּיתוֹ וּשְׂאֵר
 תַּעֲנוּגִים — זֹכֶה לְפֶרֶנְסָה אֶת עַמִּים רַבִּים. (מ) מִי
 שְׂשׂוֹנָא מָמוֹן, זֹכֶה לְאַרְיכוֹת יָמִים. (מא) מִי שֶׁמַּחֲפֵּשׁ
 אַחֵר אוֹצְרוֹת, הוּא מְקָרֵב מִיתָתוֹ. (מב) מִי שֶׁלֹּא תִקֵּן
 חֲטָאוֹת נְעוּרָיו, נַעֲשֶׂה רָשָׁ. (מג) מִי שֶׁמַּיַּגֵּעַ אֶת עַצְמוֹ
 יוֹמָם וּלְיָלָה אַחֵר פֶּרֶנְסָה, וְאִינוֹ מוֹצֵא אֶת פֶּרֶנְסָתוֹ,
 תִּקְנָתוֹ — שִׁיחֲזִיר בְּנֵי־אָדָם בְּתִשׁוּבָה. (מד) מִי
 שֶׁמַּשְׁבֵּר אֵיזָה כָּלִי שֶׁלֹּא בְּמַתְכּוֹן, בִּידוּעַ שֶׁהוּא חוּטָא.
 (מה) מִי שֶׁלְּהוּט אַחֵר עֲבוֹדַת־אֲדָמָה, בּוֹדֵאֵי אֵין בּוֹ
 תּוֹעֵלָת. (מו) בְּכָל אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה תִּבְקֹשׁ אֶת הַצַּדִּיק
 שִׁיתְּפִלֵּל עֲלֶיךָ. (מז) הַשְׁמָחָה תְּמִידִית מְסָגֵל
 לְהַצְלִיחָה. (מח) דֶּרֶךְ־אָרֶץ צָרִיךְ חֲזוּק. (מט) הַמַּשְׁתַּתֵּף
 שֵׁם שָׁמַיִם בְּצַעְרוֹ, כּוֹפֵלִים לוֹ פֶּרֶנְסָתוֹ; גַּם פֶּרֶנְסָתוֹ
 מְעוֹפֶפֶת לוֹ כְּצִפּוֹר. (נ) בְּעוֹזֵן בְּטוֹל תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת

הַשָּׂכָר אָבֵד, וּבְנֵי-אָדָם רָצִים אַחֵר פְּרִנְסָתָם, וְאִינָם
 מְגִיעִים. נא) מָטָר בְּשָׂבִיל יָחִיד וּפְרִנְסָה בְּשָׂבִיל רַבִּים.
 וַיַּחֲדֵד דְּאֵלִים זְכוּתִיהָ כְּרַבִּים דְּמִי. נב) עַל-יַדִּי קִדּוּשׁ
 עַל הַיֵּין בָּא מָטָר, וְנִשְׁמָע תְּפִלָּתוֹ. נג) הַמְּקִיִּם סִפְר־
 תוֹרָה שֶׁל אָבִיו בְּבֵיתוֹ, זוֹכֶה לְעֶשֶׂר. נד) מָטָר בְּזִכּוּת
 אָדָם אֶחָד וְשֹׁדֵה אֶחָד וְעֹשֵׁב אֶחָד וּבְזִכּוּת הָאָרֶץ
 וַחֲסֵד וְיִסּוּרִין. נה) הַגִּשְׁמִים נִעְצָרִין בְּשָׂבִיל עֲבוּדָה-
 זָרָה וּבְשָׂבִיל נְאוּף וּבְשָׂבִיל צַדִּיק שֶׁלֹּא נִסְפָּד כִּהְלָכָה
 וּבְשָׂבִיל מְקַפְּחֵי פְּרִנְסָת אַחֲרִים. נו) עַל-יַדִּי עֲנִיּוֹת
 נִצּוּל מִדִּינָה שֶׁל גִּיהֶנָּם. נז) עַל-יַדִּי שְׁמוּשׁ שְׁמוֹת
 הַקִּדּוּשִׁים בָּא עֲנִיּוֹת וּמִיתָה, וְאֶפְלוּ עַל מִי שֵׁשׁ בִּידוֹ
 לְמַחֲוֹת וְאִינוּ מוֹחָה. נח) כְּשֵׁשׁ לוֹ צַעֲקַת לְגִימָא עַל
 חֲבֵרוֹ וְדוּמָם — הַקִּדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹשֶׂה לוֹ דִּין.
 נט) כְּשִׁרְוָאָה אָדָם, שְׁמִזּוֹנוּתוֹ מְצַמֶּצֶמִין, יַעֲשֶׂה מֵהֶם
 צִדְקָה. ס) דְּאָגָה וְטִרְדָּא עַל מְזוֹנוּתוֹ מְכַחִישִׁין כָּחוֹ
 שֶׁל אָדָם. סא) עַל-יַדִּי נְאוּף בָּא עֲנִיּוֹת. סב) לִפְעָמִים,
 כְּשֵׁאִין לְהַצְדִּיק מִזֵּל עַל פְּרִנְסָה, אֲזִי מְקִימִים עָלָיו
 אִיזָה מִתְּנַגְּדִים, וְעַל-יַדִּי-זֶה נוֹתֵנִים לוֹ פְּרִנְסָתָם הָרְאוּי
 לָהֶם. סג) הָעוֹסֵק בְּבִנְיָן — מִתְּמַסְכֵּן. סד) הַצְנִיעוּת
 מְסַגֵּל לְעִשְׂרֹת. סה) מְשֻׁרְבוּ הַצְרֵי-עֵין, רַבּוֹ
 הַמְּקַפְּחִים פְּרִנְסָתָם שֶׁל אָדָם. סו) מְזוֹנוֹת שֶׁל אָדָם

נְתַמְעֵט, כְּשֶׁאֵין דָּן אֶת הָאָדָם לְכַף זְכוּת. סז) גַּם
 כְּשֶׁמַּעֲרֵב מִים בְּמִשְׁקֵיו. סח) גַּם כְּשֶׁאָדָם שׁוֹמֵעַ לַעֲצַת
 הַמַּסִּית. סט) גַּם כְּשֶׁעָבַר עֲבָרָה לְהַכְעִיס, נַעֲשֶׂה עָנִי,
 וְהָעוֹלָם אֵין מְאֲמִינִים לוֹ שֶׁהוּא עָנִי. ע) מִי שֶׁעוֹסֵק
 בְּשִׁמוֹת הַטְּמָאָה וּבְכִשְׁפִּים — נַעֲשֶׂה עָנִי. עא)
 הַחוֹלָאֵת שֶׁל כְּחִישַׁת הַבָּשָׂר, הַנִּקְרָא דָּאֵר, הִבָּא עַל
 אֶחָד מִבְּנֵי-הַבֵּית, הוּא סִימָן לְדָלוּת. עב) כְּשֶׁאִיֻּזָּה
 בּוֹשָׁה בָּאָה עַל הָאָדָם, הוּא סִימָן לְדָלוּת. עג) מִי
 שֶׁהוּא שׁוֹנֵא מָמוֹן, מְלַמֵּדִין אוֹתוֹ מִלְמַעְלָה הַדֶּרֶךְ
 שִׁילֹךְ בָּהּ. עד) לִפְעָמִים מֵיִתֵּת כֶּרֶת נִתְחַלֵּף עַל עֲנִיּוּת.
 עה) עָנִי הוּא מְבַלְבֵּל כְּשָׂכּוֹר. עו) עַל-יְדֵי אוֹנָאָה
 נַעֲשֶׂה עָנִי. עז) מִי שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשָׂיו בְּמַהֲרֹת בְּלִי
 יְשׁוּב־הַדַּעַת, נַעֲשֶׂה בַּעַל-חֹב. עח) מִי שֶׁמְקַפֵּחַ
 פְּרִנְסָה לְאֶחָד — כָּאֵלוֹ הֶרְגוּ. עט) לְעוֹלָם יִחְזִיק אָדָם
 בְּנִחְלַת אֲבוֹתָיו, וְאֵל יִמְכֹּר וְאֵל יַחְלִיף אוֹתָם. פ) מִי
 שֶׁהוּא תָאֵב לְמָמוֹן, הוּא נוֹפֵל מִמִּדְרָגָתוֹ. פא) עַל-יְדֵי
 כְּפִירָה בָּא דָלוּת. פב) מִי שֶׁהוּא עָנִי, יִשְׁתַּדֵּל לְסַפֵּק
 מְזוֹן לְדוֹרְשֵׁי ה'. פג) אֲמוּנָה הוּא טוֹב לְפְרִנְסָה. פד)
 כָּאֵב עֵינַיִם הוּא סִימָן לַעֲנִיּוּת. פה) עַל-יְדֵי הַכְנָעָה
 בְּהַמוֹתָיו שֶׁל אָדָם נִתְרַבָּה. פו) עַל-יְדֵי צָדָקָה זוֹכִין
 לְפְרִנְסָה. פז) מִי שֶׁנוֹתֵן מָמוֹן לְמַכְשָׁפִים, עַל-יְדֵי-זֶה

תוֹלִין לוֹ פֶּרֶנְסָתוֹ בְּבֵית שֶׁל נְכָרִים. פח) דְּבוּרָיו שֶׁל
הַצַּדִּיק מִבֵּיאִין פֶּרֶנְסָה. פט) הֶעֱצָבוֹת מִפְסִיד הַפֶּרֶנְסָה.
צ) עַל-יְדֵי צַדִּיקָה יִהְיֶה לָּהּ הֶרְחָבָה. צא) הֶרְבֵּה שָׁנָה
מִבֵּיא אֶת הָאָדָם לִידֵי עֲנִיּוֹת. צב) הָעוֹסֵק בְּתוֹרָה
וּבִצְדָקָה זוֹכֶה לַעֲשִׁירוֹת. צג) אוֹקִירוֹ לְנִשְׁכּוֹ כִּי הֵיכָא
דְּתִיתֶעְתְּרוּ. צד) אֵין הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ שֶׁל
אָדָם אֲלֹא בְּשָׁבִיל כְּבוֹד אִשְׁתּוֹ. צה) הַמְלִיָּה בְּרַבִּית
— נִכְסָיו מִתְמוּטָטִין, וְאֵינָן עוֹלִין. צו) עַל-יְדֵי
שְׁמִבְטָלִין זָמַר שֶׁל שְׁחוֹק, בָּא זוּל. צז) מִי שֶׁאֵין לוֹ
פֶּרֶנְסָה, יַעֲסֹק בְּתוֹרָה וְאַחֲר־כֵּן יִתְפַּלֵּל עַל פֶּרֶנְסָה —
בּוֹדֵאי יִתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ. צח) אֵין לָאָדָם לְמַכּוֹר מִקְחוֹ
הָרֵאשׁוֹן. צט) מִי שֶׁיּוֹרֵד לְפֶרֶנְסַת חֲבֵרוֹ, נִקְרָא רָשָׁע.
ק) לֹא יָבוֹא שׁוֹם אֶחָד לְהַזִּיק אֶת חֲבֵרוֹ אִם לֹא
מִגְאָוֹת לְבוֹ. קא) נְשִׁירָה קָשָׁה לַעֲנִיּוֹתָא. קב) עֲשִׂיר
הוּא בְּחִינַת זָכָר, וְעָנִי הוּא בְּחִינַת נׁוֹקְבָא. קג) כָּאֵב
עֵינַיִם — סִמָּן לְהִזָּק. קד) לְכָל הַדְּבָרִים — הֵן
חֻכְמָה אוֹ עֲשֶׂר אוֹ בָּנִים — צָרִיךְ עֹסֵק בְּדֶרֶךְ הַטָּבֵעַ;
וַיִּבְקֹשׁ רַחֲמִים, שֶׁיִּצְלִיחַ בְּדַבָּר הָעֹסֵק.

אות ממון, חלק ב'

(א) שנה שהיא שנת משא-ומתן הוא סימן טוב לבריאות הגוף. (ב) מי שלהוט אחר עבודת אדמה, בא לידי אחד מג' [משלשה]: או לידי שפיכות-דמים או לידי צרעת או לידי שכרות. (ג) על-ידי היראה והחסד נצול מאש וזוכה לפרנסה. (ד) על-ידי שהדין-תורה הולך ונתמעט, על-ידי-זה הפרנסה מתמעטת, וכן להפך. (ה) על-ידי אסמכתות נשפע פרנסה גדולה לעולם; וזה כי יש כמה דברים, שלא מצינו להם מקרא מן התורה, וטרחו חכמינו, זכרונם לברכה, למצא להם אסמכתא בעלמא. (ו) לפעמים הקדוש-ברוך-הוא מתפאר בפשרים שבאמות כנגד השטן כדי שיוכל לתן פרנסה לישראל בלי קטרוג. (ז) על-ידי השתוקקות, שאדם משתוקק לקבורת ארץ-ישראל, על-ידי-זה נשפע פרנסה גדולה. (ח) לסעדת מצוה יטריח אדם את עצמו אפלו בבקיעת עצים, ויכון בבקיעת עצים, שהוא בוקע ומפריד הרע מהטוב שבעץ הדעת, ועל-ידי-זה יזכה לפרנסה. (ט) על-ידי תשובה הפרנסה בנקל. (י) מי שמקיים יהי ממון חבירי חביב עליך כשלוך, על-ידי-זה זוכה להתפלל בכונת

הלב. יא) גְּדוֹל הַנְּהִנָּה מִיָּגִיעַ כּפּוֹ, שֶׁהוּא מְכִיר
בְּכִבּוּדוֹ שֶׁל מְקוֹם, מֶה שָׁאִין הַמְּלָאכִים יוֹדְעִים. יב)
לְפִי הַשְּׁנוּיִים שֶׁנַּעֲשׂוּ בַּמְּלָאכִים, הֵינּוּ לַפְּעָמִים
יוֹשְׁבִים, לַפְּעָמִים עוֹמְדִים, לַפְּעָמִים נָשִׁים, לַפְּעָמִים
אֲנָשִׁים, וְכֵן שָׁאֵר הַשְּׁנוּיִים — כֵּן הַשֹּׁפֵעַ, הַבָּאָה מִן
הַשָּׁמַיִם נִשְׁתַּנָּה: לַפְּעָמִים אֵשׁ, לַפְּעָמִים מַיִם, לַפְּעָמִים
אֲבָנִים, וְכֵן שָׁאֵר הַשִּׁפְעוֹת; וְכָל אֵלֹהֵי הַשְּׁנוּיִים נַעֲשִׂים
בְּעוֹלָם וּבְאָדָם. גַּם נִשְׁתַּנָּה רְצוֹנוֹ לְפִי הַשְּׁנוּיִים;
לַפְּעָמִים רוֹצֶה כֹּךְ וּלַפְּעָמִים רוֹצֶה רְצוֹן אֲחֵר. יג)
הַפְּרִנְסָה לְפִי הַזּוּג. יד) לְפִי הַזִּקְנִים שֶׁבְּדוֹר, כֵּן
הַפְּרִנְסָה. טו) הָרַבִּית מִפְּסִיד הִירָאָה. טז) הַמְּלִנָּה
בְּרַבִּית אֵינוֹ מוֹצֵא מִי שֶׁיִּלְמַד עָלָיו זְכוּת. יז) מִי
שֶׁשׁוּמֵר אֶת עֲצָמוֹ מִלְּעֵבֶר עַל לֹא תַחֲמֹד, עַל-יְדֵי-זֶה
נִצּוֹל מִכַּעַס וּמִגְּאוֹנָה וּמִחֲסָרוֹן אֱמוּנָה, הַבָּאָה עַל-יְדֵי
כַּעַס וּגְאוֹנָה. יח) עַל-יְדֵי מִשְׁאֵל-וּמִתָּן בְּאֱמוּנָה
נִתְּבַטְּלִים הַקְּלָלוֹת. יט) מִי שֶׁצָּרִיף לְלוֹת מֵאַחֲרִים,
הוּא דוֹמֶה לְבִהְמָה. כ) מִי שֶׁהוּא סָרְסוֹר, כְּשֶׁרוֹצֶה
לְסָרְסֵר, שִׁיקְנָה אָדָם גְּדוֹל אֵיזֶהוּ דָּבָר מֵאָדָם פְּחוֹת,
וְרוֹאֶה, שָׁאִין דְּבָרָיו נִכְנָסִין בְּאָזְנֵי אָדָם הַפְּחוֹת —
שִׁימְכֹר אֶת הַדְּבָר לְאָדָם הַגְּדוֹל, אָזִי יִתְּפַלֵּל הַסָּרְסוֹר,
שֶׁיִּכְנָסוּ דְּבָרָיו בְּאָזְנֵי הַפְּחוֹת וְיִמְכֹר לְאָדָם הַחֲשׁוּב.

(כא) מי שהוא שולט ביצרו — בָּנִי אֵינָם יוֹצְאִים לתרבות רעה, ועל-ידי-זה מְמוֹנֵנֵי נִתְכַּרְךְ, ועל-ידי-זה לא יבוא לידי נסיון. (כב) הַדְּרָכִים מְבִיאִין אֶת הָאָדָם לְלִשׁוֹן הָרַע וְעִבּוּד־זָרָה וְגִלּוּי-עֲרִיּוֹת וּשְׁפִיכוֹת-דָּמִים, וְאֵלֹו הָעֲבֻרוֹת מִפְּסִידֵי הַפְּרָנְסָה. (כג) על-ידי הַמָּמוֹן, שְׁנוּתָן לַעֲנֵי אֶרֶץ-יִשְׂרָאֵל, על-ידי-זה מְמוֹנֵנֵי נִתְקִים בִּידֹו. (כד) הַשְּׂרָפוֹת בָּאִים לְעוֹלָם בְּשָׂבִיל מַעוֹת עֲבֹד־זָרָה לְכָלוֹת אוֹתָם. (כה) כְּשֶׁקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ אוֹ שֶׁר חָדָשׁ, אָזִי נִתְחַדָּשׁ וְנִשְׁתַּנָּה הַפְּרָנְסָה. (כו) מי שְׁעִסְקוֹ וּמִשְׁאוּ-וּמִתָּנוּ עִם הָאֲמוֹת בְּעֵת חֲגָם אוֹ אֶפְלוֹ שְׁלֹא בְּעֵת חֲגָם, אֵלֹא שְׁפָרְנָסְתּוֹ — שְׁמַעְמִיד דְּבָרִים לְעִבּוּד־זָרָה שְׁלָהֶם — על-ידי-זה אֲשֶׁתּוֹ שׁוֹפֶעֶת דָּם תִּכְף סָמוּךְ לְטָבִילָתָהּ. (כז) מי שְׁעוֹשֶׂה פְּרוּד בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ, הֵינּוּ שְׁהוּלָךְ לְאִישׁ וּמִיָּפָה אֶת הָאִשָּׁה בַּפְּנֵי הַבַּעַל, וְהוּלָךְ אֶל הָאִשָּׁה וּמַגְנֶה אֶת בַּעְלָהּ בְּעֵינֶיהָ, עַד שְׁנַעֲשֶׂה פְּרוּד בֵּינֵיהֶם — על-ידי-זה נַעֲשֶׂה טְרוּד בְּמִזְנוּתָיו. (כח) מי שְׁסַחֲרוּתָיו וְנִחְלוּתָיו מִפְּזָרִים, וְאֵינָם בְּמָקוֹם אֶחָד — לַפְּעָמִים נִצּוֹל עַל-ידי-זה מְקַרִּיעָה עַל מִתּוֹ. (כט) הַסּוֹחֵר הַגָּדוֹל שְׁבָעִיר הוּא הַנֵּר שְׁבָעִיר.

הַשְׁלָמָה לְאוֹת מְמוֹן מִכָּל הַסֵּפֶר

א. עֲשִׂיר מִכְחַשׁ — אֵין הִדְעַת סוֹבְלוֹ, וְהוּא
נִבְזָה בְּעֵינֵי עֲצָמוֹ. [אַמֶּת יא]. ב. כְּשֶׁאֵין אַמֶּת, אֵין
חֶסֶד; גַּם אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עִם בְּנֵי-אָדָם. [אַמֶּת יח].
ג. כְּשִׁישׁ לְאָדָם מִתְנַגֵּדִים לומְדִים וְעֲשִׂירִים גְּדוֹלִים,
דַּע, שֶׁזֶה מַחֲמַת שֶׁנִּפְל כְּמָה פְּעָמִים מֵאֲמוּנָה. [אַמוּנָה
יז]. ד. שֶׁלְחָנוֹ שֶׁל אָדָם מִזְכָּה לוֹ לַעֲלֹמָא דְאַתִּי וּמִזְכָּה
לְפִרְנִסֶּה... [אַכִּילָה ג]. ה. אֵין צָרִיךְ לְאָדָם לְדַאָּג עַל
פִּרְנִסַּת בְּנָיו, כִּי כְּשֶׁהֵם גְּדֻלִּים — גְּדֻלִּים פִּרְנִסְתֶּם עִמָּהֶם.
[בְּנִים ג]. ו. הַנוֹשֵׂא אֵשָׁה לְשֵׁם מְמוֹן, הוֹיֵן לִיָּה בְּנִים
שְׂאִינֶם מְהֻגָּנִים, וּמִפְסִיד אֶת הַמְמוֹן בְּזִמָּן קָצֵר. [בְּנִים
לד]. ז. הַיּוֹרֵד לְאֲמָנוֹת חֲבֵרוֹ, כְּאִלּוּ בָּא עַל אֵשֶׁת
רֵעֵהוּ. [בְּנִים לט]. מִי שֶׁמְקַפֵּחַ פִּרְנִסֶּה, לְסוֹף שְׁבָנָיו
מֵתִים. [בְּנִים פ]. ח. מִי שֶׁמְשַׁתְּדֵּל שְׂיֵהִיָּה פִּרְנִסֶּה
לְדוֹרֵשֵׁי ה', עַל-יְדֵי-זֶה יִזְכָּה, שֶׁלֹּא יֵצְאוּ בְּנָיו לְתִרְבוֹת
רָעָה. [בְּנִים ק]. ט. מִי שֶׁהוּא עָרֵב בְּעַד עֲכוּ"ם, הוּא
נִעְנָשׁ בִּבְגָדִים. [בְּגָדִים ח]. י. עֲנִי, שֶׁהָרֶשׁ רוֹדֵף אוֹתוֹ
— תִּדַּע, שֶׁהָעֲנִי הוּא בַּעַל-גְּאֻנָּה. [גְּאֻנָּה יב] [מְרִיבָה
י]. יא. עֲנִי, שֶׁהוּא שְׁפַל-רוּחַ, אֶף-עַל-פִּי שְׂאִינוֹ נוֹתֵן
צִדְקָה, הוּא טוֹב מֵעֲשִׂיר, אֶף-עַל-פִּי שְׁנוֹתֵן צִדְקָה.

[גאָנה לא] יב. מי שאינו מהנה אחרים מממונו, על-
 ידי-זה גזלנים באים עליו. [גנבה וגזלה ג] יג. מי
 שלא חס על ממון חברו, בידוע שהוא גנב. [גנבה
 וגזלה ה] יד. אונאת ממון מתר להנאות את עובד
 אלילים. [גנבה וגזלה ו] טו. על-ידי הדינים
 והמלמדים, שאינם הגונים, גם שוחטים, על-ידי-זה
 השונאים אוכלים פרנסתם של ישראל. [גנבה וגזלה
 ט] טז. על-ידי הבזיונות, שמבזין דיני ישראל, על-
 ידי-זה היקר הנה בעולם. [דין ז] יז. צריך לתן ממון
 על פדיון. [המתקת דין סו] יח. כל זמן שתוכל
 להנצל על-ידי ממון, אל תשמש בתפלות. [המתקת
 דין סז] יט. לפיכך מדת הדין אינו בידים ריקניות.
 [המתקת דין ב — י] כ. מי שיש לו הרהורי עבודה-
 זרה, אל ישא אצלו שום זקב. [הרהורים כז] כא.
 בעיר שיש שם ירידים ויומא דשוקא — גדולים שם
 הרהורי עבודה-זרה ביותר, והסגלה לזה — שיעסק
 ביומא דשוקא בתורה, ולא יבואו לו הרהורי עבודה
 זרה. [הרהורים ב-טו] כב. על-ידי מעשר נתפטלים
 הרהורי זנות. [הרהורים ב-י] כג. כשהקדוש-ברוך-
 הוא נפרע משונאי ישראל — ממנה להם פרנסים
 שאינם טובים. [התנשאות ג] כד. כשנותנים ממון

לְהַשִּׁיר בְּשָׂבִיל אֵיזָה הַתְּמִנּוֹת, שְׁיַעֲבִיר אֶת חֲבֵרוֹ
וַיִּמָּנֶה אוֹתוֹ — זֶהוּ כְּמוֹ כְּשׁוּף. [הַתְּנַשְּׂאוֹת בִּה] כֹּה.
מִי שֶׁמִּפְּזֵר מְעוֹתָיו בְּשָׂבִיל לְקִנּוֹת לְעַצְמוֹ רַב לְלַמֵּד
מִמֶּנּוּ, עַל-יְדֵי-זֶה יִמָּצֵא חֵן. [חֵן ה] כּו. עַל-יְדֵי
הַחֲקִירָה בָּמָה לְמַעַלָּה וּמָה לְמַטָּה... עַל-יְדֵי-זֶה
מְזוֹנוֹתָיו בִּיגִיעָה רַבָּה. [חֲקִירָה ב] כּז. אֶל תִּסְמֹךְ עַל
הַנֶּס כָּל זֶמֶן שֶׁאֶפְשָׁר לָךְ לְהַנְצִיל בְּמָמוֹן אוֹ בְּדָבָר אֲחֵר
[יְשׁוּעָה ח] כח. מָה יַעֲשֶׂה אָדָם וַיִּחַכֵּם? — יִרְבֶּה
בִּישִׁיבָה, וַיִּמְעַט בְּסַחֲוָרָה, וַיִּבְקֹשׁ רַחֲמִים, כִּי הָא בָּלֹא
הָא לֹא סָגִי. [לְמוֹד יד] כט. עַל-יְדֵי לִיצְנוֹת יִהְיֶה לוֹ
נוֹשִׁים הֶרְבֵּה, וְהֵם יִמְשְׁלוּ בוֹ... [לִיצְנוֹת א] ל.
הַמִּתְלוֹצֵץ — מְזוֹנוֹתָיו מִתְמַעֲטִין... [לִיצְנוֹת יא] לא.
בְּכָל פֶּעַם שֶׁאָדָם נוֹפֵל מֵאֲמוּנָתוֹ, הוּא מִמְּשִׁיךְ עָלָיו
מִתְנַגֵּד גָּדוֹל וְעָשִׂיר. [מְרִיבָה ו] לב. הַקּוֹרֵא לְחֲבֵרוֹ
רָשָׁע, רָשָׁאי לִירֹד לְתוֹךְ אֲמָנוֹתוֹ וּלְמַעַט מְזוֹנוֹתָיו עַד
שְׁלִישׁ. [מְרִיבָה סב] לג. כְּשֶׁהַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ מַחֲלֶקֶת עִם
אֶחָד, וַיְכּוֹל לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ עִם מָמוֹן — יַצִּיל אֶת
עַצְמוֹ, וְאֵל יִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַדִּיקָתוֹ. [מְרִיבָה פג] לד.
הַמְּשֹׂא-וּמִתֵּן אוֹ הַמֵּלֶאכֶה שֶׁאָדָם מִיַּגֵּעַ בוֹ בְּיוֹם
תַּעֲנִיתוֹ — זֶה הַדָּבָר מַצִּיל אוֹתוֹ מִשׁוֹנְאִים
וּמְרוֹצְחִים. [מְרִיבָה ב־טו] לה. עַל-יְדֵי הַמְּרִיבָה

גורמים, שהתלמידים הקטנים נתפרסמים קדם זמנם... ועל-ידי-זה גורם עניות... [מריבה ב-י] לו. בת כהן לישראל ובת תלמיד-חכם לעם-הארץ — אין זיוגם עולה יפה: או אלמנה... או מביאתו לידי עניות... [נאוף ו] לז. כסף חי מסגל לגבורת אנשים. [נאוף לד] לח. הבא על הכותית, מכניס כל השפע להסטר-א-אחרא. [נאוף לט] לט. מי שמשחית דרכו, על-ידי-זה נכלה פרוטה מן הכיס [נאוף נו] מ. איש בטל, שאין עוסק בשום עסק, על-ידי-זה תאנתו מרבה במשגל, ומדבר דברי טנוף תמיד. [נאוף ב-י] מא. אדם נופל מחמת תאנת ממון. [נפילה י] מב. מי שאינו מקבל ממון מאחרים, יגדל כל זרעו. [נהנה מאחרים ז] מג. צריך לעסק באיזה משא-ומתן כדי שלא יצטרך לסוף לבטל מדברי תורה. [נהנה מאחרים ט] מד. מי שאוכל ממון ישראל, פחדים באין עליו. [פחד יג] מה. על-ידי התפארות בעשירות בא פחד. [פחד כט] מו. הרודף צדקה... זוכה לבנים בעלי עשר... [צדקה יט] מז. כשהעולם אין נותנין צדקה, המלכות גוזר גזרות רעות ולוקח ממונם. [צדקה כו] מח. כשאתה עושה מצנה, תראה, שהמצנה לא תהיה בחנם, אלא בכסף מלא. [צדקה

נו] מט. בַּעֲוֹן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשֵׂוֹת הַשָּׁמַיִם נַעֲצָרִים, וְהַיֵּקָר הָהוּא. [מִמּוֹן נז] נ. הַצְדָּקָה הוּא בִּשְׁנֵי פָנִים: כְּמִתְנַת־יָדוֹ וּכְכֹרֶכֶת ה'. [צְדָקָה סה] נא. מִי שֶׁנוֹתֵן צְדָקָה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן יָכוֹל לִהְיוֹת שִׂירָד מִנְכָּסִיו. [צְדָקָה סז] נב. לְשׁוֹן חֲכָמִים מַעֲשֶׂרֶת... בָּכֵן תִּלְמַד לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹנָם. [צְדִיק ט] נג. יֵשׁ צְדִיק, שֶׁקּוֹלוֹ הוֹלֵךְ לְמֶרְחֹק בְּפָרְסוֹם, וְאַחֲרֶכֶךְ הוּא נוֹפֵל עַל-יְדֵי תַּאֲנוֹת מִמּוֹן. [צְדִיק יח] נד. אֵל יִקְשֶׁה לָךְ לָמָּה לָהֶם, לְצְדִיקִים, לִיהֲנוֹת מֵאַחֲרִים כְּדִי לְהִנְהִיג אֶת בְּנֵי-בֵיתוֹ בַּעֲשֶׂר וּבְכָבוֹד — מוֹטָב שֶׁלֹּא לְהִנְהִיג וְלֹא לִיהֲנוֹת מֵאַחֲרִים; אֵל יִקְשֶׁה לָךְ, כִּי כָּל מֶה שִׁישׁ תַּעֲנוּג וְהִרְחָבָה לְצְדִיק, עַל-יְדֵי-זֶה נִתְגַּדֵּל נִשְׁמָתוֹ, וְאִזּוֹ יֵשׁ מְנוּחָה לְשֹׁכֵנֵת הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וּבָכֵן אֵין לָבוֹא בְּיָדַיִם רִיקָנוֹת. [צְדִיק כ'] נה. בְּזָכוֹת הַצְדִּיק תִּלְמִידוֹ מִתְּפָרְנָסִים. [צְדִיק לג] נו. מִי שֶׁאֵינוֹ מְהִנֶּה תִּלְמִיד-חָכָם מִנְכָּסִיו, אֵינוֹ רוֹאֶה סִימָן בְּרָכָה לְעוֹלָם. [צְדִיק נא] נז. הַמִּמּוֹן, שֶׁמְהַנֶּה אֶת הַצְדִּיק הַרִי-זֶה כְּאִלוֹ עֶבֶד עֲבוֹדַת בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ [צְדִיק מו] נח. בִּשְׁבִיל זֶה הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא נוֹתֵן פְּרָנְסָה לְצְדִיק עַל-יְדֵי הַמּוֹן-עַם, כְּדִי שִׁיְהִיָּה לוֹ הִתְחַבְּרוּת עִמָּהֶם, וּכְשִׁיזְכּוֹר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת הַצְדִּיק — יִזְכֹּר גַּם אוֹתָם.

[צדיק קנ] נט. לפי רוח הקדש, שֶהקדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא
 נותן לְהצדיק, בֵּן הָעֲשִׁירִים סוּמְכִים אוֹתוֹ... [צדיק
 קנח]. ס. כְּשֶהקדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוא רוֹצֶה, שֶהצדיק יִלְמַד
 דֶּרֶךְ אֶת הָעָם — מִרְמֹז לוֹ בְּפִרְנָסָתוֹ. [צדיק רה] סא.
 כְּשֶהצדיק נִתְעַשֵּׂר, עַל-יְדֵי-זֶה הָרָשָׁעִים חוֹזְרִים
 בְּתִשׁוּבָה [צדיק ב-טז] [תשובה ב-ט] סב. עַל-יְדֵי
 קִנְיָאָה בְּמִמּוֹן חֲבֵרוֹ נַעֲשֶׂה שׁוֹטֵה. [קנאָה ד] סג.
 כְּשֶאָדָם יוֹצֵא לְשׁוֹק וּמִתְיָרָא, שְׁלֹא יָבֹא לִידֵי הִרְהוּר
 עַל-יְדֵי הָרֵאָיָה, שִׁירָאָה נָשִׁים יָפוֹת — יֹאמֶר הַפְּסוּק:
 הֵן אֲרָאִים צָעֲקוֹ חוֹצֶה וְכוּ'; וְעַל-יְדֵי-זֶה יִנָּצַל
 מִרְאוֹת. [הִרְהוּרִים ב-יג] סד. בְּשָׁבִיל ד' [אַרְבָּעָה]
 דְּבָרִים נִכְסֵי בְּעַלֵי-בָתִּים נִמְסָרִים לַמַּלְכוּת. [שָׁרִים ה]
 סה. עִיר, שֶשׁוּמְרִין אֶת-עַצְמָם מִלְלַכַּת חוּץ לַתְּחוּם
 שַׁבָּת, עַל-יְדֵי-זֶה הַבֶּשֶׁר בְּזוּל. [שַׁבָּת ג] סו. הַנוֹשָׂא
 וְנוֹתֵן בְּאַמוּנָה, מוֹחֲלִין לוֹ עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. [תשובה
 כז] סז. מִי שֶׁרוֹצֶה לָשׁוּב, יִזְהַר מִלְּהִיּוֹת בַּעַל-חֹב
 [תשובה מו] סח. הַפִּרְנָסָה וְהַשׁוֹנְאִים... הֵן הַמוֹנְעִים
 לְאָדָם מִהֲגִיעַ אֶל הַשְּׁלֵמוֹת וְהַתְּכִלִּית. [תשובה נו]
 סט. מִי שֶׁמִּתְנַדֵּה עַל עֲוֹנוֹתָיו, יִזְכֶּה, שְׁלֹא יִצְטָרֵךְ
 לְמַכֵּר מִנְחָלַת אָבוֹתָיו. [תשובה סט] ע. אֱלוֹ אֵין
 רוֹאִין פָּנֵי גִיּוֹהֶנֶם... מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ נוֹשִׁים... [תשובה פט].

עא. הפסד ממון מכפר על גופו. [תשובה צא]. עב.
 צריך לכפות את הרשעים בכפית ממון שיחזרו
 בתשובה [תשובה ב-ה]. עג. מי ששומע תוכחה ואינו
 נתקבל אצלו, ידע שיצטרף ללוות אצל אחרים
 [תוכחה ב-ג]. עד. מי שמקיים "יהיה ממון חברך
 חביב עליך כשלך", על-ידי-זה זוכה להתפלל בכוננת
 הלב [תפלה ב-ו]. עה. יבקש אדם רחמים שלא יבוא
 לידי עניות. [תפלה כז].

קונטרס

פֶּרֶנְסָה קָלָה

יגלה עצות נפלאות והנהגות ישרות, איך להשיג פרנסה
בנקל בלי שום טרח ויגיעה כלל, ואיך להמשיך על עצמו
שפע ועשירות דקדושה מחי החיים ממנו יתברך.

בנוי ומיסד על-פי דברי

רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגים ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, פתובים ומאמרי
חכמינו הקדושים מגמרא ומדרשים וזהר הקדוש.

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובכ"א

... כי אין שום יַעֲצָה וְתַחבּוּלָה נֶגֶד כָּל הַצָּרוֹת
וְהַהֲרַפְתָּאוֹת, הַדִּחְקוֹת וְטִרְדּוֹת הַפְּרִנָּסָה הָעוֹבְרִים
עַל כָּל אָדָם וְאָדָם בְּכָל עֵת וָעֵת, כִּי אִם לְצַעֲקַ
וְלִזְעַק וּלְהִתְחַנֵּן לִפְנֵי הָשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, וְלִבְכוֹת לִפְנֵי
כְּתִינוּק הַבּוֹכָה לִפְנֵי אָבִיו, שְׂיִמְלֵא מַחֲסוּרוֹ,
וּכְשִׁילֵךְ בְּדֶרֶךְ זֶה יִרְוִיחַ תָּמִיד רוּחַ אֱמֶתִי וְנִצָּחִי...
(סֵפֶר מְקוֹר הַשְּׂמִמָּה, אוֹת פְּרִנָּסָה)

קוֹנְטֵרַס פִּרְנָסָה קָלָה

א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֱהוּבֵי אַחֵי הַיָּקָר, כִּי לְהַשִּׁיג פִּרְנָסָה בְּנִקָּל, זֶה תְּלוּי בְּדַעַת הָאָדָם, הֵינּוּ לְפִי הַגְּדֵלַת הַדַּעַת כֵּן הַפִּרְנָסָה בְּנִקָּל, כִּי פִרְנָסָה בְּנִקָּל תְּלוּיָהּ בְּדַעַת, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּאַכִּילַת מֶן (בַּמִּדְבָּר י"א): שָׁטוּ הָעָם וְלָקְטוּ, וְאָמְרוּ עַל זֶה בְּזֹהֵר הַקִּדּוּשׁ (בְּשַׁלַּח ד' ס"ב): וְלָקְטוּ בְּשִׁטּוֹתָא, הֵינּוּ אֵלּוּ שֶׁהֵיוּ חֲסֵרֵי הַדַּעַת הָיָה לָהֶם הַהִכָּרַח לְהַתִּיגֵעַ הַרְבֵּה מְאֹד, עַד שֶׁהַשִּׁיגוֹ אֶת פִּרְנָסָתָם, אֶת הַמֶּן שֶׁנִּפְל בְּכָל יוֹם מִהַשָּׁמַיִם, כִּי כָּל מִי שֶׁחֲסֵר דַּעַת בְּיוֹתֵר, הוּא יִגַּע וְטוֹרַח אַחֵר הַפִּרְנָסָה בְּיוֹתֵר, (עֵץ לְקוּטֵי-מוֹהַר"ן, חֵלֶק א', סִימָן נ"ו), וְעַקֵּר הַדַּעַת הוּא (דְּבָרִים ד'): אַתָּה הָרֵאָתָּ לְדַעַת כִּי הַשֵּׁם הוּא הָאֱלֹקִים אֵין עוֹד מִלְּבָדּוֹ, הֵינּוּ כִּפִּי שֶׁהָאָדָם זוֹכֶה לְהַכְנִיס בְּדַעְתּוֹ אֶת

אמתת מציאותו יתברך, ואיך שהוא יתברך מחיה ומנהיג ומקים את כל הבריאה כלה, וזן ומפרנס מביצי כנים ועד קרני ראמים, כמו-כן יזכה שתגיע לו בנקל יותר פרנסתו, כי פרנסה בנקל תלוי רק כפי שזוכה להשלים את דעתו — לידע כי הוא יתברך מחיה ומנהיג ומקים את כל הבריאה כלה, ומפרנס אותה, וכפי ידיעה זו שיודע זאת בברור, כמו-כן זוכה לידע שאין צריכים להתנגע כלל בעבור פרנסתו, כי הרבה דרכים למקום ברוך הוא לפרנסו, ומה ולמה הוא צריך להתנגע כל-כך בעבודות קשות וכבדות, ועל-כן אם אתה רוצה שישפע עליך שפע פרנסה בנקל, צריך שתכניס בך את דעת האמת לידע ממנו יתברך, ואז לא יחסר לך שום דבר, כי הוא יתברך ישפיע עליך שפע גדול, ובלבד, אהובי, אחי, שתמסר עצמך לגמרי אליו יתברך, ואז תהיה כלי לקבלת השפע הנשפע מהשמים.

ב.

צריך שתדע, אהובי, אחי! אם אתה רוצה שתהיה לך "פרנסה קלה" הרגל עצמך לאחז במדת האמת, כי האוחז במדת האמת, פרנסתו ברוח, כי ההשפעה באה ממדת אמת (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן מ"ז), הינו

— הן שתרגיל עצמך לדבר תמיד אמת, ולא תתבייש ולא תפחד לומר את האמת, והן שלא תאמר שקר, כי דובר שקרים לא יכון לנגד עיני (תהלים ק"א), ועל-ידי שקר הוא נתפסה בהסתר פנים, שאז אין לו פרנסה כלל, ואפלו כשיש לו, הולך לו בכבדות גדולה, מה שאין כן כשאוחז במדת האמת, ומדבר תמיד רק אמת, אזי נשפעת עליו "פרנסה קלה", והכל אוהבים אותו, כי מי שאומר תמיד אמת, נמשך עליו חן ומוצא-חן בעיני אלקים ואדם, והכל עוזרים לו, ולהפוך מי שהוא שקרן ואומר תמיד רק שקר, שום בריה לא יכולה לסבל אותו, ושונאים אותו, וממילא לא עוזרים לו כלל, על-כן הרגל את עצמך אהובי, אחי, לדבר רק את האמת, ואף שבתחלה ידמה לך שתפסיד בשביל האמת, כל זה רק בתחלה לפי מראה עינים, אבל אם תהיה עקשן לדבר רק דבורי אמת, ותרחיק ממך את השקר, אזי היה איש מצליח עד מאד, ותהיה לך "פרנסה קלה".

ג.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, מה שאמר הנביא (חגי ב'): לי הפסך ולי הזהב נאום ה' צבאות, נמצא

שכל הכסף וזהב הוא רק אצלו יתברך, ועל-כן מה ולמה לך להשבר מכל מה שעובר עליך בפרנסתך, ובמעוט כספך וזהבך, מדוע לא תחזור אליו יתברך, ותדע כי הכל לכל ממנו יתברך, והכל בהשגחה פרטי פרטית, ומה שיש לזה המון כסף וזהב ולך אין, הכל מפני הבחירה והנסיון, כי הוא יתברך רוצה לראות להיכן תפנה בשעת דחקותך, והאם תהרהר אחריו יתברך, או תכנס בך איזו קשיה וספקות עליו יתברך, ועל-כן עצתי, שתראה לברח רק אליו יתברך, ותתחיל לדבר עמו יתברך בלשון שאתה רגיל בה, ותספר לפניו את כל עניותך ודחקותך, ותבקש רחמים ממי שהרחמים שלו, ואל תלך לבכות לפני בשר ודם, כי ממילא לא יועיל לך כלל, עליך לידע, כי ישועתך ופרנסתך וכספך וזהבך נמצאים רק אצלו יתברך, ולא ביד בשר ודם כלל, ואל תפל בדעתך בשום אופן שבעולם מזה שאתה רואה שאחרים מצליחים עד מאד, ואתה נמצא בשפל המצב, בזוי ומבזה בעיני כל, כי הכל בשביל הבחירה והנסיון.

ד.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, אשר עקר הכלי

להמשיך אליך "פרנסה קלה" הוא רק לתלות עיניך אליו יתברך, ותדבר עמו יתברך, ותספר לפניו יתברך את כל לבך וכל מה שעובר עליך בפרטי פרטיות, כאשר ידבר איש עם רעהו, ואף שבתחלה יהיה לך קשה וכבד מאד ענן זה, כי מרב עניות ודחקות, צרות ויסורים שאתה סובל עכשו — מפני שאין לך עבודה, ואין לך מאין לקחת לפרנס את בני ביתך וילדיך, ומרבוי עוונות ופשעים שכבר חטאת וקלקלת מעשיך, שעל-ידי כל זה נסתם דעתך ומחך, ואינך מרגיש את אמתת מציאותו יתברך, ואינך יכול לתאר לעצמך ששומעים אותך ואיך שתפלתך תעשה רשם למעלה, אף-על-פי-כן אם לא תהיה בטלן, ותהיה חזק בדבר זה מאד — לדבר הרבה עמו יתברך, ותספר לפניו יתברך את כל מה שמעיק עליך, סוף כל סוף ישברו כל המחיצות שבינך לבינו יתברך וישפע עליך שפע של פרנסה, כי עקר הפרנסה הקלה "תלוי בדעת ובמחין, ואי אפשר להגיע אל דעת ומחין, כי אם על-ידי רבוי שיחה ותפלה אליו יתברך בתמימות ובפשיטות גמור, וכל אלו שזורקים את חכמתם המדמית, ומקימים דבר זה בשלמות, הם זוכים ל"פרנסה קלה" אפלו כהיום שהאנפליציה גדולה מאד.

ה.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֶהוּבִי, אָחִי הַיָּקָר! כְּשֶׁאָדָם זֹכֶה לְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגִמְרֵי אֱלֹוֵי יִתְבָּרָךְ, וַיִּוֹדַע וַעֲד, אֲשֶׁר הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וְדוּמָם, צוּמָח, חַי, מְדַבֵּר, הַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹתוֹ יִתְבָּרָךְ, שֶׁנִּתְלַבֵּשׁ עֲצָמוֹ בְּלְבוּשׁ הַזֶּה, אֲשֶׁר לִמְרֹאָה עֵינָיו, אֲזִי בִידִיעָה וּבְאַמוּנָה זֶה מִמָּשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ "פֶּרְנֶסָה קֵלָה", כִּי בּוֹטֵחַ רַק בּוֹ יִתְבָּרָךְ, וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִנְחוֹת כ"ט:): כָּל הַתּוֹלָה בְּטַחֲנוֹ בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הָרִי לוֹ מַחֲסֵה בַּעוֹלָם הַזֶּה וּבַעוֹלָם הַבָּא, כִּי נִמְשַׁכֶּת עָלָיו בַּעוֹלָם הַזֶּה "פֶּרְנֶסָה קֵלָה" וְנִמְשָׁכִים עָלָיו בַּעוֹלָם הַבָּא אִוְרוֹת צַחְצָחוֹת, כִּי הָאָדָם כְּפִי שְׁמֵרָגִיל אֶת עֲצָמוֹ בַּחַיִּים חַיּוֹתוֹ, כְּמוֹ-כֵן יִהְיֶה עִמּוֹ אַחֵר שֶׁיֵּצֵא מִזֶּה הָעוֹלָם, אִם יִסְתַּוֵּב כָּל הַיּוֹם רַק עִם אֱמוּנָה וּבְטַחֲוֹן בּוֹ יִתְבָּרָךְ, אֲזִי יִזְכֶּה שִׁפְתָּחוֹ לוֹ שְׁעֵרֵי הַשָּׁמַיִם, וַיִּשְׁפַּע עָלָיו שֹׁפַע גָּדוֹל בְּפֶרְנֶסָה קֵלָה", כִּי — אִישׁ אֱמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת (מִשְׁלֵי כ"ח), וְלֹא יִהְיֶה חָסֵר לוֹ שׁוֹם דְּבָר, וְכֵן בְּרוּחָנִיּוֹת — עַל-דֵּי תִקֵּף הָאֱמוּנָה וְהַבְּטַחֲוֹן בּוֹ יִתְבָּרָךְ, יִזְכֶּה לְהַפְלִיל לְגִמְרֵי בּוֹ יִתְבָּרָךְ, וַיִּמְשְׁכוּ עָלָיו אִוְרוֹת צַחְצָחוֹת, וְעוֹלָמָךְ תִּרְאֶה בְּחַיִּיךָ, וְכַעֲיִן שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (מִדְּרָשׁ רַבָּה, פָּרָשַׁת

שופטים. פרק ה'): כל מי שבוטח בהקדוש ברוך הוא,
זוכה להיות כיוצא בו.

ו.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר! כשאדם מנתק
עצמו, חס ושלום, ממנו יתברך, ושם בטחוננו באיזה
דבר מסבות העולם הזה בלי קשור אליו יתברך, בזה
הוא מראה שאותו דבר יש לו, חס ושלום, כח להפעיל
זאת הבורא יתברך, ואזי נפסק השפע והדבקות האלקי
ממנו, ועל-ידי-זה הוא צריך להתנגע מאד מאד בעבור
פרנסתו, ובא לו בקשי רב עד מאד עם בזיונות
ושפיכות דמים, שזה סוד — וימלך וימת, כיון ששם
האדם הבטחון באיזה דבר, הוא ממליך אותו הדבר על
עצמו, ונפסק הבטחון ממנו יתברך, לכן נגרעת פרנסתו
ממנו, וימת — הינו שנתבטלת, כי "וימלך" — תכף
ומיד כשאתה ממליך עליך דבר גשמי, אז "וימת" —
תבטל לגמרי, ולא תהיה לך פרנסה רק בקשי
ובשעבוד גדול, על-כן ראה, אהובי, אחי, לדבק עצמך
רק בו יתברך, ותתבונן בכל פרטי הבריאה, ותדע כי
אין בשום דבר כח וחיות זאת הבורא יתברך, ועל-ידי-
זה תקשר ותדבק את כל ענייניך בהבורא יתברך, שהוא

יתברך מקור כל הברכות וההשפעות, ואזי תשרינה בכל מעשיך וענייך כל הברכות וההשפעות, מאחר שהדבקת את זה באין סוף ברוך הוא, ותבוא אליך "פרנסה קלה", וזה שאמרו חכמינו הקדושים (גטין ז): אם רואה אדם שמזונותיו מצמצמין, יעשה מהן צדקה, שפזה מראה שאינו שם בטחון במעותיו, אלא אדרבה שם בטחון בהקדוש ברוך הוא, וכשהוא מדבק את עצמו בו יתברך, אזי מתקשרים ומדבקים בו יתברך כל עשיותיו ורכושו וגשמיותו, ומכח זה שורה עליו הברכה, ונתרחבת דעתו, ובכל אשר יפנה יצליח, ותהיה לו פרנסה קלה. ועל-כן כשאתה רואה תלמידי חכמים הלומדים תורה לשמה ודבקים בו יתברך, אזי אל תחקר מאין יש להם "פרנסה קלה", כי עליך לדעת, כי בודאי מדבקים עצמם בחי החיים.

ז.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי היסוד הכי גדול להשיג פרנסה קלה הוא מעוט הדבור — למעט את דבורו ככל האפשר, ורק לעשות, כי אמר התנא (אבות פ"ד): אמר מעט ועשה הרבה, בדרך כלל האדם מגלה את התכניות שלו לחבריו או מפטפט כל העולה

על רוחו, ומגלה לאחרים את ענינו, או חונף את חברו ומדבר לפניו כל מיני שקרים, ואזי על-ידי רבוי פטפוטי דברים בטלים, אז מבלבל את ראשו ואת ראש בעל הבית, ומשלחו ומפטריו, ואין לו פרנסה, או שצריך להתיגע מאד קשה בעבור פרנסתו, אבל כשאדם זוכה לסתם פיו, ואינו חונף את שום ברירה שבְּעוֹלָם, וכן אינו מספר ענינו לאחרים, רק עושה בתמו כפי שמאיר לו, אזי דיקא מצליח, ויש לו "פרנסה קלה", כי אם תמיד תראה לאחז בהכלל הזה של: "אמר מעט ועשה הרבה", הינו אל תכנס עם אחרים בפטפוטי דברים בטלים, רק עשה הרבה, ותזרו עצמך לעשות כל המטל עליך, אזי תראה איך שתצליח בדרךך, ודבר זה סובב על כל פרט ופרט בהחיים — אמר מעט — אל תפטפט כל-כך, ועשה הרבה — תזרו עצמך לעשות מה שמטל עליך, ואזי דיקא תצליח, והכל יבוא לך בנקל.

ח.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי סגלה גדולה לזכות שתהיה לו "פרנסה קלה" הוא על-ידי ששומר את עצמו מפעם וקפידות, כי בשעה שאדם עוצר

ברוחו ואינו כועס, אזי נשפעת עליו דעת גדולה מאד, וזוכה להגיע אל "פרנסה קלה", אבל תכף ומיד פֶּשֶׁרַק כועס, נסתמים ממנו כל מעינות השפע, וצריך לעבוד ולהתיגע קשה בעבור פרנסתו, ואמר רבנו הקדוש (לקוטי מוהר"ן חלק א', סימן ס"ח): כפי גדל תאוותו של האדם לבוא לידי כַּעַס וקפידות, אשר דבר זה נטבע באדם מקטנותו, אזי לא אכפת לו שיאבד את פרנסתו, כי כל־כך נטבעת בהאדם מדת כַּעַס וקפידות, ועל־כן אם אתה רוצה לזכות להגיע אל "פרנסה קלה", שֶׁמֶר עצמך מאד מכל מיני כַּעַס וקפידות, ואל תתעצבן על שום בריה שבעולם, רק ראה לבטל את עצמך לגמרי אליו יתברך, ותדע, כי אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואז תהיה מסבב עם אלקות כחומה בצורה, והכל יבוא לך בנקל, ותשפע עליך "פרנסה קלה" בשפע, וזה אשר צריכים לכוון שלש פעמים ביום בשעה שאומרים המזמור תהלה לדוד (תהלים קמ"ה): פִּוְתַח־אֶת־יְיָ־יְדִידִי, שהוא ראשי תבות וסופי תבות חֵת־תִּי־אִפִּי, על־ידי שתחתך את אפך ולא תכעס ולא תקפיד, על־ידי־זה תשפע עליך "פרנסה קלה" כי שם חת"ך הוא שם של פרנסה; אשרי הזוכה לעצור את רוחו, ולא יכעס כלל, שאז תהיה לו "פרנסה קלה" ולא יצטרך להתיגע כל־כך בעבודה, כי הכל תלוי כפי

שזוכה להגיע אל המדה היקרה הזו של סבלנות — לסבל את כל הבא עליו, ואל זה זוכים על-ידי שיכנים בדעתו אמתת מציאותו יתברך, ויידע שהוא יתברך מנהיג את עולמו בהשגחה פרטי פרטית, ואין שום טבע ומקרה כלל, ומה שנדמה לאיזו הצלחה בדרך הטבע, הכל בשביל הבחירה והנסיון — לנסות את האדם להיכן ימשיך את עצמו, ואם, חס ושלום, האדם בכעס ובחמה, אזי שובר את החומה של האלקות שהוא מסבב עמה, ומרבה את הקלפות, והכל בא לו בכבדות, רחמנא לצלן, ועל-כן ראה לשמר את עצמו מכעס, ואז תהיה לך "פרנסה קלה" תמיד, ולא תצטרך לבריות כלל.

ט.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי כל החסרונות שלך והעניות והדחקות שמסבבים אותך, עד שקשה וכבד לך להשיג "פרנסה קלה", כל זה בא לך רק מחמת חסרון הבטחון, כי אם היה לך בטחון שלם בהקדוש ברוך הוא, לא היית דואג כלל ולא היה חסר לך שום דבר, כמו שכתוב (ירמיה י"ז): ברוך הגבר אשר יבטח בהשם, והיה השם מבטחו וגו', ובשנת בצורת

לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי וגו', ועקר הבטחון הוא שלא יירא ולא יפחד משום ברירה שבעולם, שזה נקרא היראה הנפולה, שמפחד תמיד פן ואולי חברו יכול לתפס או לקחת דבר השייך לו, ואז הוא תמיד מלא פחדים ודאגות מכל דבר, אבל הבטחון האמתי — שלא יירא ולא יפחד משום דבר רק מהשם יתברך, כמו שכתוב (תהלים נ"ו): באלקים בטחתי, ולא אירא מה יעשה בשר לי, הינו שיש לו בטחון שלם בהשם יתברך, ואין לו שום יראה נפולה ושום פחד כלל, ואינו דואג כלל מה יאכל למחר, ואז דיקא יש לו "פרנסה קלה", כי אינו דואג כלל, כי להפוך עקר קשי הפרנסה הוא הדאגות והפחדים היתרים שפוחד, ודואג מה יאכל למחר, ומה יהיה לעתיד, אשר זה הוא עני גדול, כי אין לה עוד עניות גדולה יותר מזה שהאדם רועד ופוחד מה יאכל למחר, ומה יהיה עמו לעתיד, אז אפלו הוא עשיר גדול הוא באמת העני הכי גדול, כי הוא מלא דאגות וצער ויסורים ופחדים תמיד, וכל ימיו כעס ומכאובים ואין לו שום נחת ומנוחה ושום חיות כלל, והוא חי חיי צער יותר מכל העניים שבעולם, מחמת שבכל יום מתחדשים לו דאגות ופחדים חדשים מאדונים ושרים וכו', ומכמה וכמה מיני הפסדים שכיחים ואינם שכיחים, וגם מצטער בכל עת על רבוי

ההוצאות שבביתו, כי נדמה לו שההוצאה יתרה על הרוח, וכיוצא בזה רבו מספר הדאגות שיש לכל אחד ואחד בפרטיות בלי שעור בכל יום ובכל עת ובכל שעה, ואין רגע בלא פגע, כי מרבה נכסים מרבה דאגה, וכל זה מחמת חסרון הבטחון — שיש לו יראות ופחדים של הכל — מה יאכל למחר, ואז אפלו שיש לו, חסר לו, כי עובד קשה ומתיגע מאד על פרנסתו, ואין לו "פרנסה קלה" כלל, כי אם היה לו בטחון חזק בו יתברך בשלמות, בודאי לא היה מתפחד כלל, כי בודאי הכל בידו יתברך, והעשר והכבוד מלפניו יתברך בעצמו, ואם ירצה הקדוש ברוך הוא שיהיה עני, חס ושלום, בודאי לא יוכל לשמר את עצמו מזה בשום אופן שבעולם, וכן להפוך — אם ירצה הקדוש ברוך הוא שיהיה עשיר, הרבה שליחים יש לו יתברך, ועל-כן דיקא מי שיש לו בטחון חזק בו יתברך, לו יש "פרנסה קלה", כי אינו דואג כלל, כי הוא תמיד שמח וצוחק מכל העולם כלו, ויודע שהפרנסה שלו זה רק כלי לקבל בו את השפע, ואז חזיו הם חיי נחת ומישבים עד מאד.

י.

תלוייה רק בידו יתברך, כי כל זמן שהאדם חושב כאלו בידו תלוייה פרנסתו, אז בנקל שישבר לגמרי ויפל בחלישות הדעת, כי רואה איך שכל אחד מצליח, ויש לו פרנסה בשפע, ולו אין כלום, אבל אם תכניס בדעתך אמונה פשוטה בו יתברך, ותדע כי הוא מנהיג את עולמו בהשגחה פרטי פרטית, וזן ומפרנס את כלם בחשבון צדק, אז בידיעה זו תזכה לשוב דעת אמתי, וזה יביא לך "פרנסה קלה", כי עליך לדעת, אשר אין העשר תלוי בכחו וחריצותו של האדם, ולא בשכלו ובכח חכמתו, כי אם ברצונו יתברך לבד, כפי שרשי הנשמות ותקון העולמות, כי הכל בחשבון צדק, שיהיה לאדם כך וכך, וישתמש בהם באופן הזה דיקא, כי הכל משגח בהשגחה נפלאה ממנו יתברך בעצמו פלאי פלאות, וכבר אמר החכם: "אל ימנע אתכם ממונכם מזכרון האל", כי על-פירב כשיש כבר להאדם ממון ופרנסה בשפע, אז הוא שוכח ממנו יתברך, כמו שכתוב (דברים ל"ב): וישמן ישורון ויבעט, שמנת, עבית, כשית ויטש אלוה עשהו, וינבל צור ישועתו וגו', ועל-כן צריך לזכר תמיד שהוא בידו יתברך, והן בשעת עניותו והן בשעת עשרו הוא צריך רק אותו יתברך, והוא תלוי רק בידו יתברך, ומכל מה שעובר עליו ברוחניות ובגשמיות נעשים תקונים

שיא

פרנסה קלה

נוראים ונפלאים בכל העולמות; אשרי הזוכה לשים לב לכל זה, ואז יקבל הכל בנקל, ויזכה שתהיה לו באמת "פרנסה בנקל".

יא.

צריך שתחקק היטב בדעתך, אהובי, אחי היקר, כי פרנסתך ופרנסת אנשי ביתך תלוים רק בידו יתברך ולא ביד בשר ודם, וכל מה שתזכה לחקק ידיעה זו היטב היטב בדעתך, כמו־כן תזכה להגיע אל "פרנסה קלה", כי עקר כבוד וקשי הפרנסה שמגיעה להאדם בכל־כף הרבה יגיעות וטרחות, עד שמתנגע וטורח מאד מאד על פרנסתו, הכל בא לו מפני שתולה סבתו ביד בשר ודם, ואז כשנופל בדעתו הולך לו הכל בקשי ובכבד גדול, מה שאין כן, אם תכניס בדעתך אמתת מציאותו יתברך, ותדע כי אין בלעדיו יתברך כלל, והכל לכל אלקות גמור הוא, ובכל תנועה ותנועה שם אלונו של עולם, ותכניס בדעתך היטב היטב ידיעה זו, אז באמת יקל לך, ולא תצטרך לשום מתנת בשר ודם, ויביאו לך הכל בביתך, ובלבד, אהובי, אחי היקר, שתהיה בטל ומבטל לגמרי באין סוף ברוך הוא, אז תרגיש ערבות נעימות זיו וחיות אלקותו יתברך ממש.

יב.

ראה, אהובי, אחי היקר, למסר את עצמך לגמרי אליו יתברך, ותדע באמונה ברוחה ומחלטת, אשר דבר גדול ודבר קטן הכל ממנו יתברך בהשגחה נוראה ונפלאה, ועל-ידי-זה תשיג "פרנסה קלה", כי זה תלוי בזה — כל מה שמכניס את עצמו באמונת השגחה פרטית, ויודע ועד שהכל רק ממנו יתברך, ורק הוא יתברך זן ומפרנס הכל, מביצי כנים עד קרני ראמים, אז דיקא בידיעה זו הכל יבוא אליו בנקל גדול, לא כן כשיחשב וידמה שהכל תלוי ביד בשר ודם, אז ישבר כחרס הנשבר, ויהיה תמיד מלא קנאה ושנאה, וכבר אמר החכם: "אין העשר תלוי בכחו של אדם ולא בשכלו", ואמר "אספת העשר אינו תלוי ביגיעה ולא בשכלו של אדם", אלא הכל ממנו יתברך לבד, אשר ממנו העשירות והעניות, ועל-כן הרגל עצמך לדבר עמו יתברך, ותבקש ממנו יתברך כל מה שאתה צריך — בין ברוחני ובין בגשמי, ואז תראה ישועה נפלאה; אשרי מי שאינו מטעה את עצמו בזה העולם כלל; ואשרי ואשרי מי שתמיד מכניס את עצמו באמונת השגחה פרטית, ואז ימשיך עליו עשירות ו"פרנסה קלה".

יג

ראה, אהובי, אחי, להתאזר במדת הסכלנות, אשר אין לה עוד מדה טובה ויקרה יותר ממנה, ובזכות מדת הסכלנות תזכה לפרנסה בשפע גדול ו"פרנסה בנקל", כי כל הכבודות שיש לכל אדם בפרנסתו, ולא הולך לו כמו שצריך, הכל הוא מצד העצבנות, שנעשה עצבני, ונכנס למתחים חזקים, וזה הורס אותו לגמרי, אבל בזה שמרגיל את עצמו לילך במדת הסכלנות, על ידי זה נתרחב לו לבו ודעתו, ויש לו זמן פנוי לחשב היטב ולהתבונן בכל דבר, וממילא זוכה שתבוא לו "פרנסה קלה" ולא יחסר לו שום דבר.

יד.

אהובי, אחי היקר! מה לך לדאג כל-כך על פרנסתך, עד שיומם ולילה אתה מסתובב בדאגה, ומאומה אין בידך, מדוע לא תרגיל את עצמך להכנס אל תוך האמונה הקדושה, לידע אשר אין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואין עניות מן האמונות ואין עשירות מן האמונות, אלא ממי שהעשר שלו, שנאמר: לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות (קדושין

פ"ב:), ואמרו: לא ממה שאדם יוצא ועמל בסחורה נעשה עשיר, אפלו פורש בספינות וחוזר על המדברות, אינו נעשה עשיר (במדבר רבה, פרשה כ"ב, סמן ז), כי העקר תלוי כפי התפללותו בו יתברך, ועל-כן ראה לעזוב כבר את כל השטיות שלך, ותצא מכל הדמיונות והפתויים שנכנסים בך, ונדמה לך שאם תעשה כך, זה יהיה כך וכך, ואם תתנהג כך, יהיה זה וכו', וכדומה שטיות והבליים, אשר מזה בא לך קשי הפרנסה, יותר טוב לך למסור את עצמך לגמרי אליו יתברך, ולידע בידיעה ברורה, כי מה ששיך אליך לא יכולים לקחת ממך, ומה שלא שיך לך, לא יכולים לתן לך, כי הכל בחשבון צדק, ובידיעות אלו תזכה להגיע אל "פרנסה קלה", ולא תצטרך לרוץ כקורא בקהרים אחרי ההבל; וזכר כלל זה, כי תצטרך את זה לימים הבאים.

טו.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, כי השפע של כל בר ישראל יורד לו בכל יום ויום דרך הקדשה, ומוכנה לו "פרנסה קלה" בכל יום, אך לקבל זאת, זה תלוי רק בדבר אחד — אם מאמין בהשם יתברך לבד, ויודע

שׁאִין שׁוּם מְצִיאוֹת בִּלְעָדֵיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל
אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, וּבּוֹטָח בּוֹ יִתְבָּרֵךְ לְבַד, וּמִכּוֹן דַּעְתּוֹ
וְעֵינָיו רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ לְבַד בְּלִי שׁוּם נְטִיָּה לְצַד אַחֵר,
חֵס וְשָׁלוֹם, רַק מוֹסֵר אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי
נִפְתָּח לוֹ צִנּוֹר הַשֹּׁפַע מֵהַשָּׁמַיִם, וּמִכּוֹן מִמֶּשׁ אֵלָיו
בְּפֶרֶטִי פְּרִטִיּוֹת בְּלֹא שׁוּם עֲכֻבִּים וּמְנִיעוֹת כָּלֵל, כִּי
כְּשֶׁהָאָדָם מִסְתַּכֵּל רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ לְבַד, וְיִוְדַע שֶׁהוּא רַק
בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי כְּבִיכּוֹל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֲצָמוֹ
מִשְׁגִּיחַ עָלָיו, וּמִסְתַּכֵּל עָלָיו בְּהַשְׁגָּחָה שְׁלֵמָה, וְנִשְׁפָּע
לוֹ כָּל מַה שֶּׁצָּרִיךְ בְּשִׁפְעַ גָּדוֹל, מַה שֶּׁאִין כֵּן, אִם הָאָדָם
כּוֹפֵר בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, חֵס וְשָׁלוֹם, וְחוֹשֵׁב שֶׁכָּחִי וְעֲצָם יָדִי
עָשָׂה אֶת הַחֵיל הַזֶּה, וְאִינוֹ מְצַמֵּם אֶת עֵינָיו רַק אֵלָיו
יִתְבָּרֵךְ, אֲדַרְבֵּה עוֹד מִסְתִּיר עֵינָיו מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-
זֶה קִשָּׁה וְכָבֵד עָלָיו עֲנִין הַפֿרנָסֶה, וְהַהֲכָרַח לוֹ לְהַתִּיגֵעַ
בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת, וּמָרִים וְרָעִים לוֹ הַחַיִּים עַד מָאֵד,
וְנִתְעַקֵּם לְבָבוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר בְּקִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת, עַד שֶׁנוֹפֵל
בְּבֶאֱר שַׁחַת, וְקָשִׁים וְכָבֵדִים לוֹ הַחַיִּים; עַל-כֵּן, אֶהוּבִי,
אֲחִי הַיָּקָר! אִם אַתָּה רוֹצֶה לְהַשִּׁיג "פֿרנָסֶה קֵלֶה", רְאֵה
לְמִסֵּר אֶת עֲצָמְךָ לְגַמְרֵי רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִסְתַּכֵּל רַק
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאֲזִי תִרְאֶה אֵיזָה שִׁפְעַ יֵרֵד אֵלֶיךָ מֵהַשָּׁמַיִם;
אַשְׁרֵי הַמְּצִית, וְאֲזִי יִקַּל לוֹ בְּחַיָּיו!

טז.

אהובי, אחי היקר! למה אתה כל-כך מפחיד את עצמך בכל פעם אודות פרנסתך — פן ואולי יבוא אחר ויקח דבר השיך לך? האם אינך יודע כי מה ששיך לך, לעולם לא יוכלו לקחת את זה ממך? כי אין אדם נוגע במה שמוכן לחברו (יומא לח.), ובאמת עליך לדעת, כי כל הממון והנכסים השיכים לך, אף שהם מפזרים סוף כל סוף יחזרו אליך, כי כל הממון והנכסים של כל האדם, השיכים לו, בתחלה הם מפזרים עד מאד, ומזה בא לו קשי הפרנסה, עד שכמעט משתגע מרוב צער, ועל דבר זה אמר החכם: "המקום יצילנו מפזור נפש", דהינו שלא יהיו נכסיו מפזרים, כי באמת עליך לדעת כי הממון והנכסים שלך, הם משרש אחד עם נפשך, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים: לעולם יהא ממונו של אדם צרור בידו, שנאמר: וצרת הכסף בידך, הינו שלא תתפזר נפשו בפזור הנפש, ואז כשהכל בידו, אז דיקא יזכה ל"פרנסה קלה", כי קשי הפרנסה בא לו להאדם רק על-ידי פזור הנפש, ושאינו מישב בדעתו, וכל מה שמאחד ומאסף יחד במקום אחד, כמו-כן נעשה לו יותר קל; ועקר האחד והאסוף יחד הוא רק על-ידי

שתרגיל את עצמך לברח אליו יתברך, ותהיה רגיל לדבר עמו יתברך, ועל-ידי-זה תמשיך על עצמך אורו יתברך, ותזכה ל"פרנסה קלה".

יז.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, אשר השפע וה"פרנסה הקלה" של ישראל יורדים דרך הקדשה, מחמת שמאמינים בהשם יתברך, ובוטחים בו לבד, ומכונים דעתם ועיניהם רק אליו יתברך לבד, בלי שום נטיה לצד אחר, חס ושלום, וכמו-כן הוא יתברך משגיח עלינו בהשגחה שלמה, ואין להקלפה שום יניקה מהשפעתנו, אבל העובדי כוכבים ומזלות והרשעים והכופרים, אינם מאמינים בהשגחת השם יתברך בשלמות, כי אינם מצמצמים עיני דעתם להשם יתברך לבד, ונתפזרת הראות שלהם לצדדין, מחמת שהולכין אחר דעתם החסרה האנושית, ואי אפשר להם להשיג אף השם יתברך שהוא מרום ומנשא כל-כף, ישגיח בהשגחתו הפרטית על כל השפלים, כנאמר למעלה, ועל-ידי-זה כופרים בכל התורה כלה, רחמנא לצלן, ומזה באין כל הכפירות וכל העבודות הזרות שבדורות הקודמין, וכמו-כן כל הטעיות של

הכופרים שבדורות הללו, וכל זה מחמת שבדעת האדם אי אפשר להשיגו יתברך, רק על-ידי אמונה, וזה עקר שלמות הדעת — לידע שאי אפשר לנו להשיג כלל דרכיו והנהגותיו יתברך, ולסמוך רק על האמונה שמסרו לנו אבותינו ורבותינו הקדושים, ששברו את גופם לגמרי, עד שנגלה אליהם השם יתברך, והשיגו את אמונתנו השלמה על-פי נבואה ורוח-הקדש ולא בדעת האנושית החסרה, ועובדי הכוכבים והמזלות והכופרים, מחמת שאין להם אמונה, ואינם מכונין ומצמצמים דעתם להבין ולהשכיל, שאי אפשר להבין דרכיו והנהגותיו יתברך, על-ידי-זה אינם יכולים להגיע בעיני דעתם אליו יתברך בעצמו באמת, רק הראות שלהם נתפזרה לצדדין, כמו מי שרוצה לראות דבר מרחוק, ואינו מכון ומצמצם עיניו לאותו הדבר, רק מסתכל מן הצד, שעל-ידי-זה מתפזרת הראות, ואינו יכול לראות ולהביא אותו הדבר לעיניו, כמו-כן ממש הם מסתכלין מן הצד בדרכי חקירתם הרעה על-פי דעתם האנושית המשבשת, ועל-ידי-זה אינם יכולים להגיע בעיני דעתם אליו יתברך, אשר דעתו מרוממת ונשגבת מאד מדעתנו, ולא מחשבותיו מחשבותינו, ועל-כן גם השם יתברך אינו ממשיך עליהם השגחתו השלמה, וכבכול

פרנסה קלה

שיט

מתפזר שפע ההשגחה קדם שמגיע אליהם, כי הבט אל
עמל לא תוכל, ועל-כן אף-על-פי שבאמת לאמתו גם
כל פרנסת העובדי כוכבים ומזלות הכל ממנו יתברך
בהשגחתו לבד, אבל הוא יתברך מוסר את השפע
שלהם להחיצונים, ונזונים דרך השדים והקלפות,
והוא מדה כנגד מדה, ועל-כן אסור להשתתף עמהם,
משום — ושם אלהים אחרים לא תזכירו, כי השפעתם
היא טמאה, כי היא יורדת דרך הטמאה והסטרא
אחרא, שהם בחינת שם אלהים אחרים, כי הם כופרים
בהשגחתו השלמה, ועושים עקר מהמשא והמתן
והמלאכה, ואומרים שפחם ועצם ידם עשה להם וכו',
שזהו בחינת עבודה זרה שם אלהים אחרים, ואנו
צריכים להתרחק מדרכיהם בתכלית הרחוק, ולהאמין,
שכל פרנסתנו היא בהשגחתו יתברך לבד, וכל המשא
והמתן שאנו עושים הוא רק להמשיך אור ישר ואור
חוזר, כדי לחזק את הכלי לקבל השפע, ועל-כן אצלנו
אין המשא והמתן העקר, רק העקר הוא האמונה
והבטחון, ולצמצם דעתנו להסתכל רק אליו יתברך
לבד בכנות וכישר גדול, שזה הצמצום הוא בחינת שם
השם.

ועל-כן אהובי, אחי היקר! אם אתה רוצה לזכות

להגיע אל "פרנסה קלה" הרגל עצמך לברח רק אליו
 יתברך, ותדע, כי אתה וכל העולם כלו תלויים
 ועומדים רק בידו יתברך, ובדיעות אלו תזכה
 ל"פרנסה קלה", ותזכה לחיים נצחיים.

יח.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, אשר עקר
 העבודות שהאדם צריך לעבד קשה ולעמל בשביל
 פרנסתו הוא רק בבחינת הזמן, כי כל העמל והפעס,
 גיעות וטרדות וטרדות העולם הזה שהם בבחינת
 עבודות, הכל הוא רק תחת הזמן, שזה סוד — מה
 יתרון להאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש — הינו
 תחת הזמן, וכל זה מחמת שטות וחסרון הדעת, שעל-
 ידי-זה נגדל הזמן אצלו ביותר, עד שנדמה לו כאלו
 הזמן של ימי חייו ארך וקבוע, וכאלו יתמהמה בזה
 העולם תמיד, חס ושלום, וחושב מחשבות בכל עת
 לעשות לו מעמד פרנסה ועשירות, ולקנות לו בתי
 ובנינים וכלים וכו', וטרוד בזה תמיד בעבודות קשות,
 כאלו היה עבד משעבד, נמכר לאיזה אדון, וכמו
 שאמרו חכמינו הקדושים: עשאו עבד אדון לעצמו,
 וכל זה מחמת שטות וחסרון דעתו, שעל-ידי-זה נדמה

לו כאלו הזמן גדול מאד, ושוכח שאין שום זמן כלל, והזמן רץ ופורח מאד מאד בכל עת ורגע בלי הפסק, וכמו שכתוב: וימינו כצל עובר, ואמרו חכמינו הקדושים: כצלו של עוף הפורח וכו', ולא די שאינו זוכה לדעת אמתית לחזק אמונתו בבחינת בטול הזמן בשרשו, שהוא למעלה מהזמן ששם עקר החיים האמתיים, אף גם עושה לעצמו קביעות גדולה בזה העולם, שבו עקר אחיזת סטרא דמותא, כי הזמן הולך ומת בכל רגע בבחינת: ויום המות מיום הולדו, כי השעה והרגע שהיו לא יהיו עוד, והוא חושב בכל יום ובכל עת — מה יעשה למחר ולאחר זמן, עד שעל ידי זה נופל לעבודות גמורה, ומיגע ומטריח את עצמו ביגיעות גדולות ועבודות קשות בשביל עמל העולם הזה, אשר כל הזמן של העולם הוא הבל, כי ימי חיינו הבל לפניך, ובאמת אפלו בדעתנו הפחותה שאין אנו יכולים להבין בחינת — למעלה מהזמן, אבל על כל פנים זה אנו רואים בחוש — שאין שום זמן כלל, כי הזמן רץ ושט ופורח מאד, בלי שום קביעות כלל, ובכל רגע האדם מת, על-כן בודאי מי שחס על עצמו, ומסתכל בענין זה בעין האמת לאמתו, לא יעשה לעצמו שום קביעות כלל בעסקי העולם הזה, ואינו חושב כלל מיום לחברו, כי אל תצר צרת מחר וכו',

וּאִפְלוּ מֶה שֶׁמִּכְרַח לַעֲשׂוֹת בְּשִׁבִּיל עֶסֶק פֶּרֶנְסָה, הוּא עוֹשֶׂה רַק בְּדֶרֶךְ עֲרֵאִית וּבְהַעֲבָרָה בְּעֵלְמָא, וְלֹא בְּדֶרֶךְ קְבִיעוֹת כָּלֵל, כִּי — עֹשֶׂה תוֹרַתְךָ קִבְעָה וּמִלֵּאכְתָּךְ עֲרֵאִי, וְעַל־יְדֵי־זֶה הוּא נֹצֵל מִהַעֲבָדוֹת דִּסְטָרָא אַחְרָא, וְזוֹכָה לְחֵירוֹת, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (עֲרוּכִין נ"ד): חֲרוֹת עַל הַלּוֹחוֹת, וְכֵמוֹ שֶׁאָמְרוּ: אֵין לָךְ בֶּן חוֹרִין, אֲלֹא מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה, כִּי מִי שֶׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה זוֹכָה לְהַשְׁלִים דַּעְתּוֹ, וְכַפִּי שְׁלֵמוֹת דַּעְתּוֹ כִּף הוּא זוֹכָה לְבִטּוֹל בְּחִינַת הַזְּמַן, וְלִהְיוֹת לְמַעֲלָה מִהַזְּמַן, וְאִזִּי יוֹצֵא מֵעֲבָדוֹת לְחֵירוֹת, וְזוֹכָה לְ"פֶרֶנְסָה קֵלָה", כִּי כָּל הַעֲבָדוֹת הֵינָּה רַק תַּחַת הַזְּמַן, וּבִאֲמַת עֵקֶר הַעֲבָדוֹת הֵינָּה לְהַעֲבִיד כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, שֶׁלֹּא קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְהֵם בְּבִחִינַת זִהְמַת הַנֶּחֱשׁ, שֶׁהוּא אֲרוּר בְּחִינַת — אֲרוּר כֹּנְעֵן עֶבֶד עֲבָדִים וְכוּ', שֶׁזֶּה בְּחִינַת עֲצָבוֹת וִיגִיעוֹת וְטִרְדַּת הַפֶּרֶנְסָה, וְכֵן הַשְׁעָבוֹד וְהַעֲבָדוֹת שֶׁהֵם מְשַׁעֲבָדִים לְכָל הַתַּאֲוֹת וְהַכִּלִּי הָעוֹלָם הַזֶּה, שֶׁכָּל־הֵם רַק תַּחַת הַזְּמַן, אֲבָל יִשְׂרָאֵל עִם קְדוּשָׁתָהּ, הֵם הַפֶּךְ מֵעֲבָדוֹת דִּסְטָרָא אַחְרָא, בְּבִחִינַת — כָּל יִשְׂרָאֵל בְּנֵי מַלְכִּים, כִּי הֵם קִבְּלוּ אֶת הַתּוֹרָה שֶׁשֶּׁם עֵקֶר הַחֲרוֹת, כִּי יִשְׂרָאֵל הֵם לְמַעֲלָה מִהַזְּמַן, בְּחִינַת — יִשְׂרָאֵל עָלוּ בְּמַחֲשָׁבָה תַּחֲלָה, שֶׁהֵם תַּחֲלָה וְקִדְּם לְכָל הַזְּמַן שֶׁל בְּרִיאַת הָעוֹלָם, וְשֶׁם תַּכְלִית שְׁלֵמוֹת הַחֲרוֹת.

ועל-כן מי שרוצה לזכות ל"פרנסה קלה", ישתדל לברך תמיד אליו יתברך, ויכלל הזמן והמקום של העולם הזה אל למעלה מהזמן והמקום, ששם הוא עולם החרות, גדלות הדעת, שמי שזוכה להגיע לשם הוא כבר אינו צריך להתיגע כלל בשביל פרנסתו, כי יודע, אשר לא לעולם יחיה, ועל-כן למי יעמל וכו'?! ולמי יעבד וכו'?! וחבל להניח עשרו לאחרים, ובידיעה זו אינו מתיגע כלל, ויש לו "פרנסה קלה".

יט.

צריך שתדע, אהובי, אחי היקר, אשר הלחם והפרנסה הגשמיים באים ממרחק מאד, בסוד — ממרחק תביא לחמה, כי המזונות באים ממקום גבוה ורחוק מאד, בסוד — בני, חיי ומזוני לאו בזכותא תליא אלא במזלא, ומוכא בכתבי האר"י, זכרוננו לברכה, שהפונה על המזל העליון של בחינת — תקוני דקנא קדישא, בבחינת נוצר ונקה וכו', שהם בחינות גבוהות מאד פידוע; ועל-כן באמת אמרו חכמינו הקדושים: קשין מזונותיו של אדם פקריעת ים-סוף, וכפלים פיולדה, ויותר מן הגאלה, וכפי עצם התרחקות המזונות והפרנסה מן האדם, לא היה פדאי

שִׁמְשְׁכוּ לוֹ מְזוֹנוֹת, אִךְ הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ זֶן אֶת הָעוֹלָם כָּלוּ
בְּטוֹבוֹ בָּחֵן וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים וְכוּ', וְעַל-כֵּן כְּשֶׁמִּגִּיעַ
לְהָאָדָם אֵיזָה שְׁפַע שֶׁל מְזוֹנוֹת וּפְרִנָּסָה — הֵן רַב אוֹ
מְעַט, צָרִיךְ לִידַע, שֶׁהַכֹּל בְּחֶסֶד, וְאִינוּ כִּדְאִי, רַק הַכֹּל
בְּרַחֲמֵי יִתְבָּרֵךְ, שֶׁמֵּבִיא לוֹ פְּרִנָּסָה מִמָּרְחָק מְאֹד,
בְּבַחֲנִית — מִמָּרְחָק תָּבִיא לַחֲמָה מִמֶּשׁ, וִידִיעָה זֹאת
נִצְרַכָּת לוֹ בְּכֹמָה בַּחֲנִינוֹת — הֵן שְׁלֹא יָרוֹם לִבּוֹ
בְּעֲשָׂרוֹ וְהִשְׁפָּעֵתוֹ, וְשִׁסְבֵּר שֶׁהַעֲשִׂירוֹת מִגִּיעָה לוֹ,
כְּמִצּוֹי בְּכֹמָה אָנָשִׁים, שֶׁתִּכְף כְּשֶׁמִּגִּיעַ לוֹ אֵיזָה שְׁפַע
עֲשִׂירוֹת, מִתְחִיל לְהִתְנַהֵּג בְּגִדּוּלוֹת, עַד עֲכָשׁוֹ דִּאֲגָתוֹ
מִרְבָּה מִקֵּדָם, מַחֲמַת שְׁחָסֵר לוֹ הִרְבָּה כְּפִי מַה שְׂרוּעָה
לְהִתְנַהֵּג בְּגִדּוּלוֹת, וּכְשֶׁאִינוּ מְרוֹיַח כְּרִצּוֹנוֹ הוּא מָלֵא
כַּעַס וּמִכְאוּבִים, וּמִתְרַעַם עַל מִדּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, כְּאֵלוֹ
הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִשְׁעַבֵּד כְּבִיכּוֹל לִתֵּן לוֹ עֲשִׂירוֹת, אֲבָל
בְּאֻמַּת צָרִיךְ לִידַע, שֶׁכֹּל מַה שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִשְׁפִּיעַ לוֹ,
הַכֹּל בְּחֶסֶד גָּדוֹל, כִּי הַשְׁפַּע בָּא מִמָּרְחָק מְאֹד, וְעַל-כֵּן
אֵל יָרוֹם לִבּוֹ בְּעֲשָׂרוֹ, וְאֵל יִתְרַעַם עַל מִדּוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ,
וְיִמָּה שֶׁהוּא צָרִיךְ עַל הַכְּרַחֲיוֹת, בְּאֻמַּת יִבְטַח בְּשֵׁם
הַשֵּׁם, שֶׁיִּשְׁפִּיעַ לוֹ בְּחֶסֶדּוֹ, וּכְמוֹ-כֵן עֲנִיִּים וְדֹלֵת הָעָם
צָרִיכִים גַּם-כֵּן לִידַע זֹאת — שֶׁהַפְּרִנָּסָה בָּאָה מִמָּרְחָק
מְאֹד וְרַק בְּחֶסֶדּוֹ יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-כֵּן צָרִיךְ לִבְטַח כִּי
הָאֱלֹקִים הָרוּעָה אוֹתוֹ מִעוֹדוֹ בְּחֶסֶדּוֹ, וּמִשְׁפִּיעַ לוֹ

פרנסתו ממרחק כזה, הוא ירחם עליו כל ימי חייו, ויתן לו פרנסתו המכרחת, ואל יצר צרת מחר, כי דיקא על-ידי שיודע שהפרנסה באה ממרחק מאד מאד, בפרט העניים ודלת העם, שרואים כמה הפרנסה רחוקה מהם, ומצט הפרנסה שיש להם, באה להם בנס בכל יום, כשיודע זאת בברור, לא יטריד דעתו ומחשבתו עוד על הפרנסה, רק יבטח בשם השם, וישליך עליו יהבו, מאחר שיודע, שאין שום סבה שתמשיך פרנסה, רק השם יתברך משפיע לו ממרחק מאד בחסדו, והוא ברחמיו ישפיע לו גם להבא בכל יום די מחסורו בחן ובחסד וברחמים, ורק בבחינה זאת צריכים לקבל הלחם והפרנסה, שזהו בחינת: אכילת מן, הינו שיודע שהפרנסה נמשכת בבחינת מן, שלא ירד בפעם אחת כל השבוע והחדש, רק דבר יום ביומו, כדי שיתלו עיניהם למרום, וכמו-כן נמשכת הפרנסה גם עכשו לכל אחד לפי בחינתו, באפן שיתלה עיניו למרום בכל עת, שיודע שהפרנסה היא רק מאתו יתברך ממרחק מאד, בסוד — כי לא ממוצא וממערב וכו', כי אלקים שופט וכו', וצריך לבלי להתנהג בגדולות, ומה שמכרח לו, בודאי ישפיע לו השם יתברך, וזה גם כן סוד — שלום לרחוק ולקרוב, כי תכף שיודע כמה רחוקה הישועה ממנו בלי שעור כלל, ואף-על-פי-כן

השם יתברך מושיע לו בכל עת בְּחֶסֶד נִפְלָא מִמְרַחֵק
מָאד, עַל-יְדֵי-זֶה בְּעֶצְמוֹ מִתְקָרֵב תַּכֵּף בְּתַכְלִית
הַהִתְקַרְבוּת, כִּי כְּשִׁיּוּדֵעַ שֶׁהַכֹּל בְּנִפְלְאוֹת הַשֵּׁם בְּחֶסֶד
יִתְבָּרֵךְ, תַּכֵּף הִישׁוּעָה קְרוֹבָה אֵלָיו מָאד, כִּי אֵין מַעְצוֹר
לְהַשֵּׁם לְהוֹשִׁיעַ, כִּי מִמֶּנּוּ לֹא יִפְלָא כָּל דָּבָר, כִּי אֶף-עַל-
פִּי שְׂמֵצָד עֲצָמוֹ הִישׁוּעָה רְחוּקָה מִמֶּנּוּ מָאד — הֵן
בְּרוּחָנִיּוֹת וְהֵן בְּגִשְׁמִיּוֹת, אֲבָל מֵצָד נִפְלְאוֹת רַחֲמֵי הַשֵּׁם
יִתְבָּרֵךְ הִישׁוּעָה קְרוֹבָה מָאד, אֲבָל תַּכֵּף כְּשִׁיטָעָה וַיִּסְבֵּר
שֶׁהוּא קְרוֹב מִמֶּשׁ, אִזּוֹ תַּכֵּף הוּא רְחוּק מָאד, כִּי בְּאַמֶּת
מֵצָד עֲצָמוֹ — הֵן הַהִתְקַרְבוּת לְהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ, וְכֵן
הַפֶּרֶנְסָה רְחוּקָה מִמֶּנּוּ מָאד מָאד, וְהַכֹּל בְּחֶסֶדֵי הַשֵּׁם,
וּמִי שִׁיּוּדֵעַ יְדִיעוֹת אֱלֹהֵי עַל בּוֹרֵן, זֹכֶה לְ"פֶרֶנְסָה
קֵלָה", אֲשֶׁרֵי לוֹ! וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְהִתְיַגֵּעַ כָּלֵל.

תָּם וְנִשְׁלָם, שֶׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם!

קונטרס

פֿרנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם

יגלה עצות קלות ונפלאות, איך להשיג פרנסה בקלות,
ויחזק ויאמץ את כל בר ישראל, שלא יפל בדעתו משום
דבר שבעולם, אלא צריך שידע תמיד, כי פרנסתו של
האדם היא רק מן השמים.

בנוי ומיסד על-פי דברי
רבנו הקדוש והנורא, אור הגנוז והצפון,
בוצינא קדישא עלאה, אדונינו, מורנו ורבנו
רבי נחמן מברסלב, זכותו יגן עלינו.

ועל-פי דברי תלמידו, מורנו
הגאון הקדוש, אור נפלא, אשר כל רז לא אגיס ליה
רבי נתן מברסלב, זכותו יגן עלינו,

ומשלב בפסוקי תורה, נביאים, כתובים
ומאמרי חכמינו הקדושים מגמרא
ומדרשים וזהר הקדוש

הובא לדפוס על-ידי
חסידי ברסלב
עיה"ק ירושלים תובב"א

אלו בני-אדם שמשאם ומתנם באמונה,
ומתגברים בדעתם להיות שמחים
בחלקם, ויודעים ומאמינים באמת
ובאמונה שלמה, שעקר הפרנסה
והעשירות הוא רק מהשם יתברך לבד,
רק שרצונו יתברך שיעשה האדם איזה
סבה קלה בעלמא, אבל עקר הממון
והפרנסה הוא רק מהשם יתברך לבד...

(לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן כג)

קונטרס

פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם

א.

צָרִיךְ שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אֲשֶׁר אַתָּה
נִמְצָא בְּיָדוֹ יִתְבָּרֵךְ, הֵינּוּ שְׂאִין אַתָּה יָכוֹל לְהִתְחַמֵּק
מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּשׁוּם פָּנִים וְאַפֵּן, וְכֵן הַפִּרְנָסָה
שֶׁלָּךְ הִיא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, וּמֵה שִׁישׁ לָךְ זֶה "פִּרְנָסָה
מִן הַשָּׁמַיִם", וְעַל-כֵּן אֵינְךָ, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִם
אַתָּה רוֹצֶה לְהַצְלִיחַ בְּאַמֶּת בְּחַיֶּיךָ, רֵאֵה לַחֲזוֹר רַק
אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִרְגֵּיל אֶת עֲצֻמָּךְ לְדַבֵּר עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ
כְּאֲשֶׁר יְדַבֵּר אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ וְהִבֵּן אֶל אָבִיו, וְאֵל
תִּתְפַּעֵל מִשׁוּם בְּרִיָּה שְׂבַעוּלָם, וְאַף שְׂאֵנִי יוֹדַע
שְׂעֲכָשׁוּ הַמָּצָב שֶׁלָּךְ דְּחֹק מְאֹד, וְצָר וָמָר לָךְ מְאֹד
מְאֹד, עַד שֶׁאַתָּה מְסֻתָּב בְּלִי פִּרְנָסָה, כָּל זֶה בָּא
מִחֲמַת שְׁנֵעֲתִיקָתָּ וְעַקְרָתָּ אֶת עֲצֻמָּךְ מִהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-

הוא; כי באמת אם היית מדבק את עצמך בו יתברך, היית זוכה להבין ולהשכיל אשר פרנסתך היא "פרנסה מן השמים; על-כן ראה, אהובי, בני היקר, לחזור עכשו בתשובה שלמה אליו יתברך, ותקבל על עצמך לדבר בכל יום עמו יתברך, ולבקש ממנו יתברך בלשון שאתה רגיל בה: "אבי שבשמים, תן לי פרנסה שאזכה לפרנס את אשתי ואת ילדי התלויים בי". ותרחיב את הדבור מאוד, ותדע ותאמין, אהובי, בני היקר, אשר כל דבור ודבור שתדבר עמו יתברך, זו הצלחה נצחית, וזה מקבל ומרצה בשמים, ואם תתחזק בצורה כזו — להתפלל בכל יום אליו יתברך, אזי לא תזוז משם, עד שיתרחב לך. אבל אתה צריך להיות עקשן גדול מאוד מאוד על ענין תפלה, לבקש מהקדוש-ברוך-הוא על פרנסה, כי מי שחזק בעבודה הקדושה הזו — להתפלל בכל יום אליו יתברך, אינו זו משם עד שנשמעת ונתקבלת תפלתו, וחכמינו הקדושים אמרו (מדרש תנחומא, פרשת וירא): אמר להם הקדוש-ברוך-הוא לישראל, הוו זהירים בתפלה, שאין מדה אחרת יפה הימנה, והיא גדולה מכל הקרבנות, ואפלו אין אדם כדאי להענות בתפלתו ולעשות חסד עמו, כיון שמתפלל ומרבה בתחנונים, אני

שלא

פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם

עוֹשֶׂה חֶסֶד עִמּוֹ; וְעַל-כֵּן, בְּנִי, אֵל תִּהְיֶה בְּטָלָן, אִם קָשָׁה לָךְ עֲכָשׁוּ הַפִּרְנָסָה, אִם יֵשׁ לָךְ עֲכָשׁוּ צָרוֹת, רְאֵה לְהַכְנִיס בְּעֶצְמָךְ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁתִּדַּע שְׂאֵתָה לֹא יָכוֹל לְהִתְחַמֵּק מִמֶּנּוּ, אִיךָ שָׂרָק תִּסְתַּוְּבָב, אִינֶךָ יָכוֹל לְהִתְחַמֵּק מִמֶּנּוּ, וְעַל-כֵּן רְאֵה לְשִׁתְּךָ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ דִּחְקוֹתֶיךָ וְצָרֹתֶיךָ, וְאִז תִּרְאֶה אִיךָ שֶׁהַכֹּל יִשְׁתַּנֶּה לְטוֹבָה, כָּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (בְּרָכוֹת סג.): "כָּל הַמְּשִׁתְּךָ שֵׁם שָׁמַיִם בְּצַעְרֵךְ כּוֹפְלִים לוֹ פִּרְנָסָתוֹ"; הֵינּוּ בָּעֵת צָרָתוֹ וְדִחְקוֹתָו וְיִסּוּרָיו וּמְרִירוֹתָו וְצַעְרֵךְ הַקָּשָׁה וְהַכְּבֵד שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, שְׂאִין לוֹ פִּרְנָסָה, וּמַכְנִיס אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּתוֹךְ עֲצָמוֹ, וּמְשִׁתְּךָ אֶת הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עִמּוֹ, וְכָל דָּבָר הוּא מְקַשֵּׁר אֶל הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֵינּוּ זֶז מִשָּׁם עַד שְׁכוּפְלִים לוֹ פִּרְנָסָתוֹ וּבָאָה לוֹ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", וּפִרְנָסָתוֹ מְעוֹפֶפֶת לוֹ כְּצִפּוֹר; עַל-כֵּן אֵל תִּהְיֶה בְּטָלָן, אֱהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר, וּבִרְחַת לָךְ עֲכָשׁוּ לְמָקוֹם שְׂאִין שֵׁם בְּנִי-אָדָם, וּתְפָרֵשׁ אֶת כָּל שִׁיחָתְךָ אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וּתְסַפֵּר לוֹ אִיךָ שֶׁהִמָּצָב שְׁלָךְ מְאֹד דָּחוּק, וְאִז תִּרְאֶה שֶׁתִּהְיֶה לָךְ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם" בְּשִׁפְעַ גָּדוֹל.

ב.

בְּנֵי הַיֶּקֶר! אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁעוֹבְרִים עָלַיְךָ עֲכָשׁוּ צָרוֹת וְיִסּוּרִים קָשִׁים וְצָרִים מְאֹד, שֶׁפָּטְרוּ אוֹתְךָ מִפִּרְנָסָתְךָ, וְאַתָּה מְסִתּוֹכֵב כְּשֹׁכּוֹר בְּלִי יִשׁוּב הַדַּעַת, כִּי אֵין לְךָ פִּרְנָסָה, וְאַתָּה מְלֹא חוֹבוֹת וְיִסּוּרִים, דַּחְקוֹת, קִטְנוֹת וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, וְאַתָּה רוֹאֶה רַק שְׁחֹר לְפָנֶיךָ, וְאֵינְךָ יוֹדֵעַ מַה יֵּלֵד יוֹם, וְאֵיךְ תּוּכַל לְפָרֵנס אֶת אִשְׁתְּךָ וְיִלְדֶיךָ, עָלֶי לְהוֹדִיעַ לְךָ, שֶׁכָּל זֶה מִחֲמַת שְׁאִינְךָ שׁוֹמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ, כִּי בְּאַמַּת עֶקֶר הַעֲשִׁירוֹת שֶׁל הָאָדָם, שֶׁזּוֹכָה לְכָךְ שֶׁבָּאָה לוֹ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", זֶה רַק עַל-יְדֵי שְׁמִירַת שַׁבַּת-קִדְּשׁ כְּהִלְכָתָהּ, וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (יְרוּשָׁלַּיִם, בְּרֻכּוֹת, פָּרָק ב', הִלְכָה ח'): "בְּרַכַּת ה' הִיא תַעֲשִׂיר" (מִשְׁלֵי י, כב) — זֶה בְּרַכַּת שַׁבָּת; כְּשֶׁאָדָם זּוֹכָה לְשֹׁמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ, וְשֹׁמֵחַ כָּל הַשַּׁבָּת, וּמֵאַמִּין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ שֶׁבָּרָא אֶת עוֹלָמוֹ בְּשֵׁשֶׁה יָמִים, וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי הוּא נָח וְשַׁבָּת, וְצִוָּה לָנוּ לָנוּחַ וּלְשָׁבוֹת, וּמְקִיִּם אֶת רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁךְ עָלָיו שִׁפְעַת לְכָל הַשָּׁבוּעַ, כִּי כָּל הַהִשְׁפָּעוֹת הַטּוֹבוֹת שֶׁל הָאָדָם בָּאוֹת לוֹ רַק בְּזִכּוֹת שְׁמִירַת שַׁבַּת-קִדְּשׁ, וְעַל-כֵּן מִי שֶׁזּוֹכָה לְשֹׁמֵר שַׁבָּת כְּהִלְכָתָהּ, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שְׁאִינוֹ מַחֲלָלָהּ,

פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם שלג

אֲלֵא הוּא רוֹקֵד כָּל הַשָּׁבַת בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה עַל שְׂזוּכָה לְשֹׁמֵר שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, אֲזִי נִפְתָּחִים לוֹ שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְזוֹכָה לְ"פִרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם"; וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (שַׁבַּת קִיח.): כָּל הַמַּעֲנֵג אֶת הַשָּׁבַת נוֹתֵנִים לוֹ נִחְלָה בְּלִי מִצָּרִים, כִּי בֹא לוֹ שִׁפְעַת כְּזָה בְּלִי שׁוּם צִמְצוּמִים כָּלָל; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוֹבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְקַבֵּל עָלֵיךְ לְשֹׁמֵר שַׁבַּת-קֹדֶשׁ כְּהִלְכָתָהּ, וְתִשְׁתַּדֵּל לָלֶכֶת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת בַּשָּׁבַת, וּלְשֹׁמֵר אֶת עֲצֻמָּה מְאֹד מְאֹד מִחֲלּוּל שַׁבַּת, וְאֲזִי תִרְאֶה שִׁיפְתָּחוּ לְךָ שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְתִזְכֶּה לְפִרְנָסָה מִהַשָּׁמַיִם. וְאִם הָיוּ בְנֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת הַשִּׂמְחָה בַּשָּׁבַת-קֹדֶשׁ, וּמַעֲלַת הַרְקוּד כָּל הַשָּׁבַת-קֹדֶשׁ מִשִּׂמְחַת מִצְוֹת שַׁבַּת, וְאִיךְ שְׂזָה פּוֹתַח אֶת כָּל הַשַּׁעְרִים, וּמִמְשִׁיךְ לְאָדָם "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", הָיוּ רוֹקְדִים כָּל הַשָּׁבַת, וְהָיוּ בְּשִׂמְחָה; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֶהוֹבִי, בְּנֵי הַיֶּקֶר, לְשֹׁמֵר מְאֹד אֶת שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, הַשָּׁבַת הַזֹּאת הַקְרוּבָה וְלֹא תַחֲלִלָנָהּ, חֵס וְשָׁלוֹם, וְתִהְיֶה שְׂמִיחָה כָּל הַשָּׁבַת-קֹדֶשׁ, וְאֲזִי תִרְאֶה אִיךְ שְׁכָל הַשָּׁבוּעַ תִּבּוֹא לְךָ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם". וְאִךְ שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ שְׁמֵרָב צְרוּתִיךְ, עוֹבְרֶת עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ כָּל-כֶּף הַרְבֵּה קִטְנוֹת וְחִלְשׁוֹת הַדַּעַת וְעִגְמַת נֶפֶשׁ שְׂאֲתָהּ הוֹלֶךְ בְּטִל, וְאִין לְךָ פִּרְנָסָה אֲתָה לֹא מֵאֲמִין בַּעֲצֻמָּה שְׁיָכוֹל לִהְיוֹת דְּבָר כְּזֶה, שְׂתִהְיֶה

לך פרנסה מן השמים, לכן אינך צריך ויהי אליהם עמך, אהובי, בני היקר, שתנסה ותרקוד כל השבת, ותהיה בשמחה כל השבת ותקנה כל מיני מעדנים לכבוד שבת-קדש ותענג את השבת, ואז תראה שהקדוש-ברוך-הוא לא יעזב אותך, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (שבת קיח.): כל המענג את השבת נותנין לו משאלות לבו, ואפלו דבר מועט ולכבוד שבת עשהו הרי זה ענג, כי אצלו יתברך מאד חשובה שבת, ושבת היא שמו של הקדוש-ברוך-הוא, ועל-כן בזה שתכבד את השבת, ותשמח בשבת, תהיה לך "פרנסה מן השמים".

ג.

בני היקר! אל תפל בדעתך כלל מכל מה שעובר עליך, כי תדע שהכל נסיונות מן השמים, שמנסים אותך לראות אל מי תפנה בעת צרה ומרה זו שאין לך פרנסה, ואתה הולך מבטל, תקבל על עצמך לשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ואז תראה איך שתבוא לך "פרנסה מן השמים", כי עקר הפרנסה תלוי בזה שהאדם חוזר אליו יתברך, והוא יתברך מוכן לקבל את כל אחד ואחד השב אליו, כמו שאמרו חכמינו הקדושים (פסחים קיט.): דורש

שלה

פֶּרֶנְסָה מִן הַשָּׁמַיִם

הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרוּסָה תַּחַת פְּנֵי הַחַיִּית כְּדִי לְקַבֵּל בְּעָלֵי תְּשׁוּבָה; כִּי אֶצְלוֹ יִתְבָּרַךְ מְאֹד מְאֹד חֲשׁוּבָה תְּשׁוּבָה, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֻכּוֹת לד:): מְקוֹם שֶׁבְּעָלֵי תְּשׁוּבָה עוֹמְדִים שָׁם צַדִּיקִים גְּמוּרִים אֵינָם יְכוּלִים לַעֲמֹד; וְעַל-כֵּן בָּזָה שֶׁתְּשׁוּב בְּתְּשׁוּבָה, יִפְתָּחוּ לָהּ שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם וְשַׁעְרֵי הַפֶּרֶנְסָה, וְתִהְיֶה לָּהּ "פֶּרֶנְסָה מִן הַשָּׁמַיִם", וְאֵל יִהְיֶה דְּבַר זֶה נֶקֶל בְּעֵינֶיךָ, כִּי "אֵין צַדִּיק בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחַטָּא" (קֹהֶלֶת ז, כ): וּבְנוֹדָי עַל-יָדֵי כָּל הַחַטָּאִים וְהַעֲוֹנוֹת וְהַפְּשָׁעִים שֶׁחַטָּאתָ, עֲוִיתָ וּפָשַׁעְתָּ מִנְּעוּרֶיךָ וּבִפְרָט בַּפְּגָמֵי הַבְּרִית, עַל-יָדֶיךָ סִתַּמְתָּ אֶת כָּל הַצְנוּרוֹת הָרוּחָנִיִּים, וּבִשְׁבִיל זֶה יֵשׁ לָּהּ כָּל-כָּךְ הִרְבָּה דַּחְקוֹת וּמְרִיבוֹת, צָרוֹת וַיְסוּרִים, קִטְנוֹת וַחֲלִישׁוֹת הַדַּעַת, וְאַתָּה מִתְקוּיֵט עִם אֲשֶׁתְּךָ וְעִם יְלָדֶיךָ וְעִם שְׁכֵנֶיךָ, וַיֵּשׁ לָּהּ רַק מְרִיבוֹת, וְזוּרְקִים אוֹתְךָ מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, עַד שֶׁאֵין לָּהּ פֶּרֶנְסָה, הַכֹּל בָּא מִחַמַּת הַחַטָּא הַיְדוּעַ שֶׁל פָּגַם הַבְּרִית — הוֹצָאת זֶרַע לְבִטְלָה, אֲשֶׁר דָּבַר זֶה מְעַכֵּב אֶת הַפֶּרֶנְסָה, וְעַל-כֵּן בָּזָה שֶׁתִּחְזֹר בְּתְּשׁוּבָה שְׁלֵמָה אֲמִתִּית, וְתִקְבֹּל עַל עֲצָמְךָ מַעֲכָשׁוֹ רַק לִחְזֹר אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתִתְּנֶנָּה אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְתֹאמַר לוֹ יִתְבָּרַךְ: "רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אֲנִי מְקַבֵּל עַל עֲצָמֵי מֵהַיּוֹם וְהִלָּאָה לְשֹׁמֵר אֶת עֲצָמֵי

פֿרנָסָה מן השמים

שלו

מִחֲטָאִים וְעוֹנוֹת, אָנָּא מָחַל לִי וּכְפֹר לִי; וְתִרְחִיב
אֶת הַדְּבוּר בְּזֶה, אֲזִי תִרְאֶה אֵיךְ שֶׁתְּבוֹא לְךָ "פֿרנָסָה
מִן הַשָּׁמַיִם", כִּי הַפֿרנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם בָּאָה רַק
עַל-יְדֵי תְּשׁוּבָה אֲמִתִּית — שְׂאָדָם זֹכֶה לָשׁוּב
בְּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְאֲזִי בָּאָה לוֹ פֿרנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם;
וְעַל-כֵּן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנִי הַיָּקָר לָשׁוּב בְּרִגְעַ זֶה
בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְתִקְבֵּל עַל עֲצֻמָּה לְקַיֵּם אֶת כָּל
מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ, לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין בְּכָל יוֹם וּלְאָכַל רַק
מֵאֲכָלִים כְּשָׂרִים וּלְשָׁמֹר שַׁבַּת-קֹדֶשׁ, וְתִשְׁמֹר אֶת
עֲצֻמָּה מֵאֲסוּרֵי נֹדֶה וּכְרִיתוֹת, רַחֲמָנָא לִישׁוּבָן, וְתִקְבֵּל
עַל עֲצֻמָּה לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ בְּאַמֶּת לְאַמֶּתָּה,
אֲזִי תִרְאֶה אֵיךְ שֶׁיִּפְתָּחוּ לְךָ שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְתְבוֹא לְךָ
"פֿרנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", וּבְחֻכְמֵינוּ הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ
(שְׁמוֹת רַבָּה יט, ד): אֵין הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פּוֹסֵל
לְבִרְיָה, אֱלָא לְכָל הוּא מְקַבֵּל, הַשַּׁעְרִים נִפְתָּחִים בְּכָל
שַׁעָה, וְכָל מִי שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ לְהַכְנִס — יִכְנֵס, כִּי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא חָפֵץ בְּתְשׁוּבָתָן שֶׁל רְשָׁעִים, וְאֵינוֹ
חָפֵץ בְּמִיתָתָן, הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֵה שֶׁתִּחְזֹר אֵלָיו
בְּתְשׁוּבָה שְׁלֵמָה, וְאֲזִי תִפְשֹׁף עָלֶיךָ "פֿרנָסָה מִן
הַשָּׁמַיִם", וִיִּהְיֶה לְךָ רַק שַׁפֵּעַ; וְלָכֵן רְאֵה, אֱהוּבִי, בְּנִי
הַיָּקָר, לָשׁוּב בְּתְשׁוּבָה אֲמִתִּית, וְאֲזִי תִרְאֶה אֵיךְ
שֶׁיִּפְתָּחוּ לְךָ שַׁעְרֵי הַשָּׁמַיִם, וְתִשְׁפֹּעַ עָלֶיךָ "פֿרנָסָה

שלו

פֶּרֶנְסָה מִן הַשָּׁמַיִם

מִן הַשָּׁמַיִם". וְאֵל יִהְיֶה דְבוּרִים אֱלוֹ קָלִים בְּעֵינֶיךָ,
אֲלֹא תִדַּע שֶׁהֵם עֲקָרִים גְּדוּלִים, וּבָזָה תְּלוּיָהּ כָּל
פֶּרֶנְסָתְךָ, וְאִם תִּהְיֶה חֲזָק וְאִמִּין בָּזָה, תִּרְאֶה נִסִּים
נִגְלִים שֶׁיַּעֲשֶׂה עִמָּךְ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

ד.

אֶהוּבִי, בְּנִי, רְאֵה לְחֲזֹק אֶת עֲצֻמָּךְ בְּכָל מִינֵי
אָפְנִים שְׁבָעוּלָם, וְאֵל תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בְּרִיָּה
שְׁבָעוּלָם, וְאִף שְׂאֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ לְךָ עֲכָשׁוֹ חֲלִישׁוֹת
הַדַּעַת גְּדוּלָּה מְאֹד, שְׂאִין לְךָ פֶּרֶנְסָה וּפְטָרוֹ אוֹתָךְ
מִהַעֲבוּדָה, וְאִין אַתָּה מוֹצֵא שׁוּם עֲבוּדָה, וְאַתָּה
מִסְתּוֹכֵב נָע וָנֹד, שְׁבוּר וּמִשְׁבָּר כְּחֶרֶס הַנִּשְׁבָּר, וְאִין
לְךָ בִּמָּה לְפָרֶנֶס אֶת אֲשֶׁתְּךָ, עַד שֶׁנִּדְמָה לְךָ כְּאִלוֹ
אֶבֶד מָנוּס וְתִקְנוּהָ לְגַמְרִי, וְאַתָּה מִסְתַּכֵּל אִיךָ שְׁלָכָל
אֶחָד יֵשׁ וּלְךָ אִין, לְזֹאת אֲנִי מִבְקֵשׁ אוֹתָךְ מְאֹד, אֵל
תִּסְתַּכֵּל עַל שׁוּם בְּרִיָּה שְׁבָעוּלָם, כִּי מָה אַתָּה יוֹדֵעַ
מָה שֶׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת מִמָּךְ, כִּי כָּל
אֶחָד בָּזָה הָעוֹלָם הוּא עֹנֵין אַחֵר לְגַמְרִי, וְאִין לוֹ שׁוּם
שִׂיכוֹת אֶל זוּלָתוֹ, וְכָל אֶחָד הוּא צָנוּר שׁוֹדְרָכּוֹ
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִמְּשִׁיף רְצוֹנוֹ בְּאֶפֶן אַחֵר לְגַמְרִי,
וְעַל-כֵּן אֵינִי עֹצֶה וִיחִי אֱלֹקִים עִמָּךְ, שֶׁתִּרְאֶה לְדַבֵּק אֶת
עֲצֻמָּךְ רַק אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִהְיֶה זֹהִיר לְלַכֵּת עָרֵב וּבִקָּר

שלח פרנסה מן השמים

אֶל בֵּית-הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפִלָּל בְּמִנְיָן, וְזֶה יִהְיֶה לָךְ כָּלִי
לְ"פִרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", כִּי בָזָה שְׂאֲדָם בָּא אֶל
בֵּית-הַכְּנֶסֶת עָרֵב וּבָקָר, וּמִתְּפַלֵּל בְּמִנְיָן, דִּיקָא עַל-
יְדֵי-זֶה הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְשַׁפִּיעַ לוֹ שֹׁפֵעַ "פִּרְנָסָה
מִן הַשָּׁמַיִם", וְאִם הָיוּ בְנֵי-אָדָם יוֹדְעִים אֶת מַעֲלַת
הַתְּפִלָּה בְּצָבוּר, הָיוּ נִזְהָרִים בָּזָה מְאֹד מְאֹד, כִּי כָל
דְּבוּר וְדְבוּר שֶׁבְּמִנְיָן אֵינוֹ בָּטֹל לְעוֹלָם, וְעַל-כֵּן רָאָה
לְהִיּוֹת חֲזָק וְאִמִּין מְאֹד בְּמַצָּוָה זוֹ, וּבִזְכוּת זוֹ יִשְׁפֹּעַ
עָלֶיךָ שֹׁפֵעַ בְּרָכָה וְהַצְלָחָה וְ"פִרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם",
וְכֹאשֶׁר מִתְּפַלְּלִים בְּמִנְיָן, זִוְכִים לְשִׁמְעַ קְדִישׁ
וְקֹדֶשֶׁה, וְעוֹנִים "אָמֵן יֵהָא שְׁמָה רַבָּא", וּבִשְׁעָה
שְׂאֲדָם עוֹנָה אָמֵן אַחֲרֵי הַבְּרָכוֹת, נַעֲשֶׂה לוֹ כָּלִי לְקַבֵּל
בוֹ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", וְצָרִיכִים לְמָסֹר אֶת נַפְשׁוֹ
עַל דְּבַר זֶה — לְהַתְּפַלֵּל בְּכָל יוֹם בְּמִנְיָן דִּיקָא, כְּדִי
שִׁישְׁמַע קְדִישׁ וְקֹדֶשֶׁה וְלַעֲנוֹת "אָמֵן יֵהָא שְׁמָה
רַבָּא", שְׂאֵז אֶפְלוֹ שִׁישׁ עָלָיו כָּל מִינֵי גִזְרֵי דִּינִין, חַס
וְשָׁלוֹם, עַל-יְדֵי עֲנִית אָמֵן נִמְתָּקִים מִמֶּנּוּ כָּל מִינֵי
דִּינִים, וְזוֹכָה לְ"פִרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", וְאַף פַּעַם לֹא
חָסֵר לוֹ שׁוּם דְּבַר; וְאַבְקָשָׁה מְאֹד, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיֶּקָּר,
שְׁלַבֵּל יִהְיֶה בְּעֵינֶיךָ נֶקֶל דְּבַר זֶה, כִּי הִרְבֵּה אֲנָשִׁים
הַמְּקַלִּים בְּדְבַר זֶה, לָכֵן מְקַלִּים עֲלֵיהֶם מִן הַשָּׁמַיִם,
וְעוֹבְרֵת עֲלֵיהֶם קִטְנוֹת וְדַחְקוֹת, וּמִסְתַּבְּכִים בְּחוֹבוֹת

עצומים, ואינם יודעים ממה זה בא, ועל-כן אגלה לך שהכל בא מחמת שהאדם אינו מתפלל במנין, ולא עוד אלא שפשעא לבית-הכנסת הוא מדבר שיחות חלין ודברים בטלים, וגורם שאחרים לא יוכלו לענות "אמן יהא שמה רבא", ועל-ידי-זה הוא בכלל "חוטא ומחטיא את הרבים", וזה גורם לו עניות ודחקות גדולה, רחמנא לישזבן, ועל-כן צריכים להזהר בזה מאד מאד, וכשפאים לבית-הכנסת, להכנס לשם בדרך ארץ גדולה, ולא לדבר באמצע התפלה, ובפרט בעת קריאת התורה וחזרת השליח-צבור. ואם תהיה נזהר בדבר זה תראה, איך שיפתח לך שער השמים, ותזכה ל"פרנסה מן השמים", ולא תסתבך בשום חובות, אדרבה יהיה לך שפע להלוות לאחרים, ולא תצטרך אתה ללוות מאחרים, ומכל שכן שלא תצטרך לילך ולהטלטל על פתחי נדיבים ולבקש מהם נדבות, אלא אתה בעצמך תזכה להיות משפיע לאחרים; כי בזה שנוהרים מאד לא לדבר בשעת התפלה וקריאת התורה וחזרת השליח-צבור, ובפרט בפזושים לענות "אמן יהא שמה רבא", על-ידי-זה זוכים לכלי השפע, שיכנס בו שפע פרנסה מן השמים; אשרי מי שנוהר בזה, ואז יראה נסים נגלים

שִׁיעֶשֶׂה עִמּוֹ הַקְדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא.

ה.

אהובי, בני היקר, ראה לעשות צדקה וחסד עם כל ברִיָּה שבעולם, ותעזר לכל בר ישראל, ותתן לו מה שתוכל, אפלו שאין לך עכשיו כלום, תפיסו ואל תגרש אף פעם עני מביתך, ואז תבוא לך פרנסה בשפע, כי עקר הפרנסה תלוי בזה שאדם נותן צדקה ומפיס את העני. וחכמינו הקדושים אמרו (תמורה טז): בִּשְׂעָה שֶׁהָעֲנִי הוֹלֵךְ אֲצֵל בַּעַל הַבַּיִת וְאוֹמֵר: "פִּרְנָסְנִי", אִם מִפִּרְנָסוֹ — מוטב, וְאִם לֹא — "עֲשִׂיר וָרֶשֶׁת נִפְגְּשׁוּ" (משלי כב, ב) — מִי שֶׁעָשָׂא עֲשִׂיר לְזֶה — עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עֲנִי, עֲנִי לְזֶה — עוֹשֶׂה אוֹתוֹ עֲשִׂיר, וּבְזֶה תִּלְוִי הַכֹּל, כִּי הַקְדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִנֶּסֶה אֶת הָאָדָם לִרְאוֹת אִם יִתֵּן צְדָקָה בְּכָל יוֹם, וְאִם יִקְרַב אֶת הָעֲנִיִּים, אִזּוֹ יִשְׁפִּיעַ עָלָיו שֶׁפַע "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם"; וְעַל-כֵּן רָאָה אֱהוֹבִי, בְּנִי, לַעֲשׂוֹת לַעֲצֻמָּה חֶק וְלֹא יַעֲבֹר שְׂאֵף פֶּעַם לֹא תִשְׁלַח עֲנִי מִבֵּיתְךָ, אֲלֹא תִקְרְבוּ וְתִתֵּן לוֹ בְּשֶׁפַע גָּדוֹל מִה שִׁישׁ לְךָ, אֲפִלּוּ דָּבָר מוֹעֵט, אֲבָל שִׁיחִיָּה בְּנִשְׂיָאת פָּנִים וּבִאֲהָבָה, וְאִזּוֹ תִּרְאֶה אִיךָ שֶׁהַקְדּוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִמְשִׁיךְ עָלֶיךָ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם". וְחַכְמֵינוּ הַקְדּוֹשִׁים

אָמְרוּ (מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא, פְּרָשַׁת מִשְׁפָּטִים); אָמַר הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, נִפְשׁוּ שֶׁל עָנִי הֵיטָה מִפְּרָכָסֶת לְצֵאת מִן
 הָרָעָב, וְנָתַתָּ לוֹ פְּרִנְסָה, וְהַחַיִּיתָ אוֹתוֹ, חַיִּיךָ שְׁאֲנִי
 מִחֲזִיר לָךְ נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ, לְמַחֵר בִּנְךָ אוֹ בִּתְךָ בָּאִים
 לְיַדִּי חֲלִי, וְאֶזְכֹּר אֲנִי לָהֶם אֶת הַמִּצְוָה שֶׁעָשִׂיתָ עִם
 הָעָנִי; וְעַל-כֵּן אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, אִם הֵייתָ יוֹדֵעַ אֶת
 מַעֲלַת הַמַּפִּיס אֶת הָעָנִי, וְאֵינּוּ מְגַרְשׁוּ מִבֵּיתוֹ, רַק
 נוֹתֵן לוֹ בְּשֹׁפֶע אֶפְלוֹ דָּבָר מוֹעֵט, אִזְ הֵייתָ נוֹתֵן לְכָל
 עָנִי מִשְׁהוֹ, וְהֵייתָ מְקָרֵב אוֹתוֹ וּמְדַבֵּר עַל לְבוֹ,
 וּמְשַׁמְחוֹ וּמְחַזְקוֹ, וְאִזְ לֹא הֵייתָ צָרִיךְ לְבוֹא לְיַדִּי
 עֲנִיּוֹת וְקִטְנוֹת מִה שְׁעוֹבֵר עָלֶיךָ עֲכָשׁוּ; וְעַל-כֵּן רְאֵה,
 אֶהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, מִהֵיוֹם הַזֶּה לֹא לְגַרֵּשׁ שׁוֹם עָנִי,
 רַק תִּקְרְבוּ בְּשֵׁתֵי יָדַיִם, וְתִתֵּן לוֹ מִשְׁהוֹ וּתְפִיסוֹ, וְאִזְ
 תִּרְאֶה שֶׁתְּבוֹא לָךְ "פְּרִנְסָה מִן הַשָּׁמַיִם". וְחֲכַמֵּינוּ
 הַקְדוּשִׁים אָמְרוּ (מִדְרַשׁ זוֹטָא, שִׁיר הַשִּׁירִים): הַדּוֹרוֹן שֶׁל
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא — צִדְקָה, הַנוֹתֵן צִדְקָה אֶפְלוֹ
 עוֹשֶׂה בִּידוֹ עֲבָרָה וְנִחָתָם וְיֵינוּ לְאַבֵּד, יָכוֹל לִהְיוֹת
 מְקַבֵּל פָּנָי שְׂכִינָה בְּכָל יוֹם, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 אוֹמֵר לְמַלְאָךְ שֶׁל פּוֹרְעָנוֹת אֵל תִּגַּע בּוֹ; עֲמַד וּרְאֵה
 וְהִתְבּוֹנֵן, בְּנֵי, מַעֲלַת הַצִּדְקָה וְהַחֲסֵד שֶׁאָדָם עוֹשֶׂה
 עִם זִילְתּוֹ וְזוֹ הַצִּדְקָה שִׁיכוֹלִים לַעֲשׂוֹת עִם הַקְדוּשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-כֵּן רְאֵה לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי פְעֻלוֹת

פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם

שמב

שְׁבַע עוֹלָם לֹא לָגַרְשׁ שׁוֹיִם עָנִי מִבֵּיתְךָ, וְאִז תָּבֹא לְךָ
"פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם", וְיִהְיֶה לְךָ שְׁפַע שְׁתוּכָל לִתֵּן
תָּמִיד. וַחֲכָמֵינוּ הִקְדוּשִׁים אָמְרוּ (וַיִּקְרָא רַבָּה לְד, י):
הָעָנִי הַזֶּה עוֹמֵד עַל פֶּתַחְךָ, וְהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עוֹמֵד
עַל יְמִינוֹ וְנוֹתֵן לְךָ שְׂכָרְךָ, וְאִם לֹא נָתַתָּ לוֹ, דַּע שְׁמִי
שְׁעוֹמֵד עַל יְמִינוֹ יִפְרַע מִמֶּךָ, שֶׁנֶּאֱמַר: "כִּי יַעֲמֹד
לִימִין אֲבִיוֹן" (תְּהִלִּים קט, לא): הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
בִּימִינוֹ שֶׁל הָאֲבִיוֹן וְהָעָנִי, וְעַל-כֵּן כְּשֶׁבֹא אֶל בֵּיתְךָ
עָנִי, תִּרְאֶה לְקָרֵב אוֹתוֹ וּתְפִסּוֹ, וּתְדַבֵּר עַל לְבוֹ
וּתְחַזְקוֹ וּתְאַמְצוֹ, וּבְזָכוֹת זֶה תָּבֹא לְךָ "פִּרְנָסָה מִן
הַשָּׁמַיִם"; בְּנִי, בְּנִי, אֵל יִקְלֹוּ בְּעֵינֶיךָ דְּבוּרִים אֵלֶּה,
כִּי בָּהֶם תְּלוּיָה פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם, וְאִם תִּהְיֶה חֶזֶק
בָּזָה, אִז תִּרְאֶה אֵיךְ שֶׁהִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לֹא יַעֲזֹב
אוֹתְךָ, וְיָבִיא לְךָ "פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם" בְּשְׁפַע גָּדוֹל,
וְלֹא תַצְטָרֵךְ לִבְרִיּוֹת, אֲלֹא עוֹד תוּכָל לְפָרֵנס אַחֲרֵים;
אַשְׁרֵי מִי שֶׁמְכַנִּים דְּבוּרִים אֵלֶּה בְּתוֹךְ לְבוֹ וְדַעְתּוֹ,
וּמְקִיָּמָם בְּתַמִּימוֹת וּבְכַפְשִׁיטוֹת, שְׂאִז נִשְׁפַּעַת עָלָיו
"פִּרְנָסָה מִן הַשָּׁמַיִם".

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׁבַח לְאֵל בּוֹרֵא עוֹלָם !

קונטרס

בְּרֵכַת הַפְּרָנָסָה

יְגִלָּה עֲצוֹת נִפְלְאוֹת אִיךָ לְהַתְּכִינֵהוּ בְּפִרְנָסָה, וְיַצְלִיחַ דְּרָכּוֹ
בְּזֶה הָעוֹלָם, וְלֹא יָבוֹא אָף פַּעַם לְיָדֵי מַחֲסוֹר, רַק תָּמִיד
תִּהְיֶה הַבְּרָכָה מְצוּיָה בְּפִרְנָסָתוֹ.

בְּנוֹי וּמִיֻּסֵּד עַל-פִּי דְּבָרֵי
רַבֵּנוּ הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, אֹר הַגָּנוֹז וְהַצָּפוֹן,
בּוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוֹנֵנוּ, מוֹרֵנוּ וְרַבֵּנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ.

וְעַל-פִּי דְּבָרֵי תַלְמִידוֹ, מוֹרֵנוּ
הַגָּאוֹן הַקְּדוֹשׁ, אֹר נִפְלָא, אֲשֶׁר כָּל רֵז לֹא אָנִיס לִיָּה
רַבִּי נִתָּן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ,
וּמִשְׁלָב בְּפִסּוּקֵי תוֹרָה, נִבְיָאִים, כְּתוּבִים וּמֵאֲמָרֵי חֻכְמֵינוּ
הַקְּדוֹשִׁים מִגְּמָרָא וּמִדְּרָשִׁים וְזֶהר הַקְּדוֹשׁ

הוֹבָא לְדָפוּס עַל-יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א

מי שעושה משא ומתן באמונה, על-
ידי-זה מעלה ומתקן נצוצות הקדושה
שנפלו, ומשלים ומאיר הארה בנפש-
רוח-נשמה שלו, ועל-ידי-זה מיחד
קדשא בריך הוא ושכינתיה.

(לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן נד)

קונטרס

בְּרַכַּת הַפְּרָנָסָה

א.

צָרִיף שְׁתַּדַּע, אֱהוּבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, שֶׁהַקְדוֹשׁ-
בְּרוּךְ-הוּא זֵן וּמַפְרִינֵם מִקִּרְבֵּי רָאִמִּים עַד בִּיצי כְּנִים,
וְנוֹתֵן פְּרִנָּסָתוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּכָל יוֹם וַיּוֹם, וְכִשְׁאִין
הָאָדָם מֵאֲמִין בָּזָה, וּמִכָּל שֶׁכֶּן כִּשְׁאִין לוֹ אֲמוּנָה בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, אֲזִי מִתְחִילָה אֲצִלוֹ הֶעֱנִיּוֹת וְהִדְחָקוֹת, וְכָכָל
שְׁבוּרָח מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, כְּמוֹ-כֵן נוֹפֵל בְּעֲנִיּוֹת וְדִחָקוֹת,
וְצָר וָמָר לוֹ מְאֹד מְאֹד מֵצָבוֹ, עַד שֶׁהוּא בָּא לִיְדֵי
הִלָּאוֹת וְנוֹפֵל לְחֻבּוֹת, וְעוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת
וְיִסּוּרִים וּמִכְאוּבִים גְּדוֹלִים, עַד שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִתֵּן
עֲצָה לְנַפְשׁוֹ, וְהוּא רוֹדֵף אַחֵר הַמָּמוֹן כְּקוֹרָא
בְּהָרִים, וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהַשִּׁיגוֹ, וּמִחֲמַת שֶׁאֵין לוֹ
אֲמוּנָה וּבִטְחוֹן בִּהְשֵׁם יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ יָכוֹל

לְהִזְמִין לוֹ פְּרָנְסָתוֹ בְּסִבָּה קִלָּה בְּלִי יְגִיעוֹת, עַל-יְדֵי-
 זֶה הוּא רָץ אַחֲרֵי פְּרָנְסָתוֹ תָּמִיד בִּיגִיעוֹת עֲצוּמוֹת,
 וְהוּא מָלֵא עֲצָבוֹת וּדְאָגוֹת וּמְרָה שְׁחוּרָה, וּמְרָבָה
 לְהִלוֹת מָמוֹן מֵאַחֲרִים, מִחֲמַת שְׁאִינוֹ מֵאֲמִין
 שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יָכוֹל לְהִזְמִין לוֹ פְּרָנְסָתוֹ בְּעֵתוֹ בְּלִי
 שׁוּם יְגִיעוֹת וּטְרָחוֹת כָּלָל. וְהַכֹּל בָּא לָאָדָם מִפְּנֵי
 שְׁנִתְרַחַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ; כִּי בְּאַמֶּת אִם הִיָּה הָאָדָם
 שָׁב בְּתִשׁוּבָה אֲמִתִּית אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, וְהִיָּה בּוֹרַח
 תָּמִיד אֵלָיו יִתְבָּרַךְ, אֲזִי הִיָּה רוֹאֶה אִיךָ שֶׁהַקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא זֶן וּמְפָרֵנס לְכָל בְּעֵתוֹ וּבְזִמְנוֹ, וְכִמוֹ
 שְׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוֹשִׁים (פְּתִיחוֹת סו): מְלַמֵּד שְׁכָל
 אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן לוֹ הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרָנְסָתוֹ
 בְּעֵתוֹ, וּמִחֲמַת שְׁאָדָם מִתְרַחַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרַךְ, עַל-
 יְדֵי-זֶה הוּא נוֹפֵל תַּחַת הַמָּקוֹם וְתַחַת הַזְּמַן, הֵינּוּ
 שְׁצָרִיךְ לְהִסְתּוֹכֵב מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וּלְהִתְיַגֵּעַ וּלְטַרַח
 הֶרֶבָה בְּשִׁבְלִי לְהַשִּׁיג פְּרָנְסָתוֹ, וְכֵן מְבַלָּה אֶת כָּל
 זְמָנוֹ הַיָּקָר לְלוֹוֹת מְזָה וּלְהַחֲזִיר לָזֶה, וּלְקַבֵּל מְזָה
 וּלְתֵן לָזֶה, וְכֵן חוֹזֵר חֲלִילָה, עַד שֶׁמִּבְּזָבֹז אֶת זְמָנוֹ
 הַיָּקָר, וְנִעְקָר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהוֹלֵךְ נֶעַ וְנָד, וְצָרִים
 וּמָרִים לוֹ הַחַיִּים, מֵאַחֲרֵי שֶׁנִּפְל מִהַמָּקוֹם וְהַזְּמַן אֶל
 תַּחַת הַמָּקוֹם וְתַחַת הַזְּמַן; כִּי בְּאַמֶּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 הוּא לְמַעַל מִהַזְּמַן וּלְמַעַל מִהַמָּקוֹם, וְתִכְלִית

הבריאָה היתה שַׁעַם יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּנֵי הַקָּדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ-הוּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (דְּבָרִים יד, א): "בְּנִים אַתֶּם
 לַיהוָה" אֱלֹקֵיכֶם", שִׁדְּבָקוּ אֶת עֲצָמָם תָּמִיד אֵלָיו
 יתְּבַרֵךְ, וַיַּחֲזִרוּ אֵלָיו יתְּבַרֵךְ, וַיִּקְשְׁרוּ אֶת הַזְּמַן
 וְהַמָּקוֹם אֶל לְמַעַל מִהַזְּמַן וְהַמָּקוֹם, הֵינּוּ אֵלָיו
 יתְּבַרֵךְ, שִׁיקְחוּ אֶת כָּל הַבְּרִיאָה וַיִּקְשְׁרוּ אוֹתָהּ אֵלָיו
 יתְּבַרֵךְ, וְאִזּוֹ יִשְׁפַּע עֲלֵיהֶם שִׁפְעַ גָּדוֹל; כִּי בְּאַמַּת
 הַקָּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מִשְׁפִּיעַ לְכָל עַם יִשְׂרָאֵל שִׁפְעַ
 גָּדוֹל מְאֹד, וַיִּמָּה שְׁמֵאֲבָדִים אֶת הַשִּׁפְעַ, הוּא מַחֲמַת
 שְׁפוֹנִים עֶרֶךְ מִמֶּנּוּ יתְּבַרֵךְ, וּמִתְרַחֲקִים מִמֶּנּוּ יתְּבַרֵךְ,
 עַל-יְדֵי-זֶה סוֹבְלִים כָּל מִינֵי צָרוֹת וְיִסּוּרִים
 וּמִכְאוּבִים וּמְרִירוֹת וְדַחְקוֹת וְעֲנִיּוֹת וְחוּבוֹת, וְעַקֵּר
 הַתְּכֵלִית בְּזֶה הָעוֹלָם הוּא לָשׁוּב אֵלָיו יתְּבַרֵךְ,
 וּלְהַמְשִׁיךְ בְּעֲצָמוֹ אֶמֶת מְצִיאוֹתוֹ יתְּבַרֵךְ, לִידַע
 וּלְהוֹדִיעַ וּלְהוֹדֵעַ שָׁאִין שׁוֹם מְצִיאוֹת בְּלַעֲדָיו
 יתְּבַרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, שֶׁזֶּה
 שְׁלֵמוֹת הָאֱמוּנָה, לְהַמְשִׁיךְ עַל עֲצָמוֹ הַשְּׁגָחָתוֹ
 הַפְּרִטִי פְּרִטִית, לִידַע וּלְהוֹדִיעַ שֶׁהוּא יתְּבַרֵךְ מְשֻׁגָּח
 עֲלָיו, וְהַזְּמַן וְהַמָּקוֹם מְקַשְּׂרִים אֶל לְמַעַל מִהַמָּקוֹם
 וּלְמַעַל מִהַזְּמַן, וְזֶה שְׁלֵמוֹת הַבִּטְחוֹן, שֶׁהוּא בּוֹטֵחַ
 רַק בּוֹ יתְּבַרֵךְ; כִּי בְּאַמַּת עַקֵּר הָעֲצָבוֹת וְדֹאגוֹת
 הַפְּרִנְסָה, מַחֲמַת שָׁאִין לוֹ בִּטְחוֹן בְּהִשָּׁם יתְּבַרֵךְ,

וְעַקֵּר פָּגַם וְחִסְרוֹן הָאֱמוּנָה וְהַבְטָחוֹן נִמְשָׁךְ רַק מִחֲמַת שְׁנֵפֶל תַּחַת הַזֵּמֶן וְתַחַת הַמָּקוֹם, שְׁאִינוּ מֵאֲמִין בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ מִנְהִיג אֶת עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים גְּמוּרִים, כִּי רוּאִים עַל-פִּי-רֹב מִי שְׁנִסְתַּבֵּךְ בְּחֹבוֹת וְצָרוֹת, וְאִין לוֹ פְּרָנְסָה, הוּא מָלֵא קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְכָל מֶה שְׁנִתְמַעֵט לוֹ פְּרָנְסָתוֹ, וְיוֹתֵר נוֹפֵל בְּחֹבוֹת, יוֹתֵר קִשְׁיוֹת וּסְפָקוֹת יֵשׁ לוֹ עָלָיו יִתְבָּרֵךְ. וּבְאַמֶּת אֵין לָךְ עוֹד שְׁטוּת יוֹתֵר גְּדוּלָּה מִזֶּה, כִּי הָאָדָם צָרִיךְ תָּמִיד אֶת הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, וּבְרָגַע שָׂרָק עוֹזֵב אֶת הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא, אֲזִי סוֹבֵל מֶה שְׁסוֹבֵל — צָרוֹת וְיִסּוּרִים וּמִכְאוּבִים גְּדוּלִים, וְעַל-כֵּן חִסְרָה לוֹ הַשְׁפָּעָתוֹ יִתְבָּרֵךְ; כִּי בְּאַמֶּת הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ מִשְׁפִּיעַ לוֹ שְׁפַע הַטוֹב תָּמִיד בְּלִי הַפָּסֵק רָגַע, רַק כְּשֶׁהַשְׁפַּע בָּא בְּזֶה הָעוֹלָם הַגִּשְׁמִי שֶׁהוּא בְּמָקוֹם וּבְזֵמֶן, אֲזִי מִכְרַח הַשְׁפַּע לְהִתְלַבֵּשׁ בְּמָקוֹם וּבְזֵמֶן דִּיקָא, עַל-כֵּן אֵין הַשְׁפַּע שֶׁל פְּרָנְסָה וְעֲשִׁירוֹת נִמְשָׁךְ, כִּי אִם בְּמָקוֹם וּבְזֵמֶן יָדוּעַ, כְּמוֹ שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ שִׁישׁ זֵמֶן שְׁאָדָם מְרוֹיַח, וְיֵשׁ לְהַפּוֹךְ, וְכֵן בְּמָקוֹם, שֶׁבְּזֶה הַמָּקוֹם מְרוֹיַחִים וּבְמָקוֹם אֲחֵר אֵין מְרוֹיַחִים, וּמִחֲמַת זֶה עָקֵר וְדֹאגַת הַפְּרָנְסָה מִחֲמַת שְׁלִפְעָמִים נִתְעַכֵּב שְׁפַע פְּרָנְסָתוֹ, וְעַל-כֵּן עוֹלָה אֶצְלוֹ וְדֹאגַת הַפְּרָנְסָה עַל

לבו, ודואג מה יאכל למחר, ומחמת זה הוא רודף
 אחר פרנסתו ביגיעות גדולות, וסוף כל סוף אינו
 משיג פרנסתו כלל, והכל בא מחמת שנתק את
 עצמו ממנו יתברך, כי אם היה לו שכל אמתו,
 והיה מאמין בהשם יתברך, שהכל ממנו יתברך,
 ואין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, והיה חוזר
 בתשובה שלמה אליו יתברך, ותמיד היה בא רק
 אליו יתברך, והיה מתחנן ומבקש את פרנסתו
 ממנו יתברך, אז לא היה צריך לרוץ ולהתיגע
 כל-כך לפרנסתו, אלא היה לו פח להמתין עד
 שיבוא זמנו ועתו, כי השם יתברך יתן לו פרנסתו
 בעתו בסבה קלה. וזה מה שאמרו חכמינו
 הקדושים (ספרי פרשת ראה): "יברכך ה'" — יכול
 אפלו עומד בטל? תלמוד לומר "בכל אשר
 תעשה" — שאדם צריך לעשות איזה עסק ומשא
 ומתן, שעל-ידי-זה הוא עושה כלים וצנורות לקבל
 השפע.

ועל-כן, אהובי, בני היקר, ראה למסר את
 עצמך לגמרי אליו יתברך, ותשוב בתשובה אמתית
 אליו יתברך, וכל מה שאתה צריך תרגיל את עצמך
 לבקש רק ממנו יתברך, ותבקש ותתחנן ממנו

יתברך שיחוס וירחם עליך, וימשיך עליך פרנסה
 בשפע, כי באמת הוא יתברך רוצה לתת לך, ואינו
 רוצה לראות אִיךָ שאתה מסתובב ממקום למקום
 ומטלטל את עצמך בטלטול הקשה, והולך
 ומסתובב וחוזר חלילה מעבודה זו לעבודה זו,
 ומפטרים אותך ומגרשים אותך ומשפילים אותך,
 וכן הזמן שלך נאבד בהבל וריק, שאתה מבזבז
 זמנים ללוות מזה ולתן לזה ומזה לזה, וחובות
 וצרות ויסורים, ראה לקבל על עצמך לעשות מה
 שרק יבוא תחת ידך, וזה הכלי והצנור שתמשך
 על-ידי-זה עליך פרנסתך, כי באמת אין העסק עקר
 כלל, כי עקר הפרנסה הוא מהשם יתברך לבד
 והשגחתו הפרטי פרטית, כי "אין האדם יודע במה
 משתכר" (פסחים נד.), אף האדם צריך לקבל על
 עצמו, שכל עסק שרק יציעו לו, כל עבודה שרק
 יאמרו לו, הוא מוכן לעשות, ואז תפנס ברכה
 בפרנסתו, כי רואים על-פי-רב הקדוש-ברוך-הוא
 רוצה לעזור לבן-אדם ולתת לו פרנסה, אבל הוא
 מנסה אותו בנסיונות אם יקבל את העבודה הזו או
 את העסק הזה, שזה הצנור והכלי שהקדוש-ברוך-
 הוא רוצה לתן לו פרנסתו בדבר זה, אף מחמת
 גאותו של האדם אינו מוכן לקבל שום דבר,

ועל-ידי-זה חסר לו בפרנסתו.

ולכן תראה, אהובי, בני, שעל-פי-רב בני-אדם שאין להם פרנסה, הוא רק מחמת גאות וישות, כי לא מתאים לו לעסק בעסק זה, ולא מתאים לו לעבד במקום זה, ולא מתאים לו לעשות דבר זה, ואחר-כך מתרעם על הקדוש-ברוך-הוא, למה לאחרים יש ולו אין, ובאמת אין לה עוד שוטה גדול מאיש כזה, שמתלונן על הקדוש-ברוך-הוא, כי הקדוש-ברוך-הוא נותן לו, והוא זורק את זה; ואם היית מבטל את עצמך לגמרי אליו יתברך, והיית ענו, שפל וסבלן, על-ידי-זה היה נשפע עליך שפע גדול בפרנסה, כי באמת הוא יתברך זן ומפרנס לכלם בלי יוצא מן הכלל, ובכל יום ויום באה לאדם פרנסה, אף האדם מגרש את היום, מגרש את הזמן, מגרש את המקום, מגרש את פרנסתו, ואחר-כך הוא בא בטענות ובתרעומות עליו יתברך, וכל זה מחמת גאות שנכנסה בו, כי חכמינו הקדושים אמרו (מכילתא, פרשת בשלח): מי שברא יום ברא פרנסתו; הינו בכל יום ויום הקדוש-ברוך-הוא משפיע להאדם פרנסה, והוא בא בכמה וכמה מיני לבושים, בכמה וכמה עסקים

וְעַנְיָנִים, אָבֵל הָאָדָם מַחֲמַת גְּאוּתוֹ, הוּא נוֹפֵל תַּחַת
הַמָּקוֹם וְתַחַת הַזְּמַן, וְאִינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל שׁוּם דָּבָר,
וְעַל-יְדֵי-זֶה הוּא מִתְלוֹנֵן אַחֲר־כֶּף עָלָיו יִתְבָּרֵךְ;
וְעַל-כֵּן אָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תָּנָא דְּבִי אֱלִיהוּ רַבָּה,
פָּרָק ה'): לְעוֹלָם יִתְפַּס אָדָם עֲנוּהָ, וְאַחֲר־כֶּף יִשְׁאֹל
בִּינָה, וְאַחֲר־כֶּף יִשְׁאֹל פְּרִנְסָה, כִּי קֹדֶם צָרִיךְ הָאָדָם
לִהְיוֹת עָנוּ, שָׁפֵל וְסֹבֵלָן, וּלְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי
אֱלֹיו יִתְבָּרֵךְ, וְאַחֲר־כֶּף צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ הַרְבֵּה מִמֶּנּוּ
יִתְבָּרֵךְ, שְׂיִתֵּן לוֹ בִּינָה וְשֹׁכֵל שְׂיִזְכֶּה לְהַשְׁכִּיל, אֲשֶׁר
אֵין בְּלִעָדָיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְהַכֵּל לְכָל אֱלָקוֹת גָּמוּר
הוּא, וְאַחֲר־כֶּף יִשְׁאֹל פְּרִנְסָה, שְׂיִתְגַּלֶּה לוֹ אֲשֶׁר
הַפְּרִנְסָה הִיא רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ; וְלִכֵּן, אֶהוּבִי, בְּנֵי
הַיֶּקֶר, אֲסוּר לְאָדָם לְדַחֵק אֶת הַשָּׂעָה אַחֲרֵי פְּרִנְסָה
בִּיגִיעוֹת גְּדוּלוֹת, כְּאֵלוֹ, חֵס וְשָׁלוֹם, הַפְּרִנְסָה תְלוּיָה
בָּזָה לְבַד, אֵלֹא אֲדִרְבָּה צָרִיךְ שְׂתַדַּע, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה
בְּעֲצָמוֹ נִתְמַעֵט פְּרִנְסָתוֹ, כִּי הַדּוּחֵק אֶת הַשָּׂעָה —
הַשָּׂעָה דּוּחֶקְתּוֹ (בְּרִכּוֹת סד.), כִּי אֵין צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת
שׁוּם עֵסֶק בְּמִשְׁאֵל וּמִתָּן, רַק לִהְיוֹת מוֹכֵן וּמִזְמָן מֵה
שְׂאוּמָרִים לוֹ לַעֲשׂוֹת שְׂיַעֲשֶׂה, וְאִם בָּא לוֹ עֵסֶק,
שְׂיִלֵךְ לַעֲשׂוֹת אֶת הָעֵסֶק הַזֶּה, וְיִדַּע וַיֵּאֱמִין, שְׂזֶה
מִכְלִיתוֹ בָּזָה הָעוֹלָם, לְהַגִּיעַ אֶל הַזְּמַן הַזֶּה, וְאֵל
הַמָּקוֹם הַזֶּה, וְלַעֲסֹק בְּעֵסֶק וּבְמִשְׁאֵל וּמִתָּן הַזֶּה,

ומצד אחד יהיה לו כלי וצנור להשפיע עליו
 השפעות גדולות, ומצד שני הוא צריך להגביה את
 המקום והזמן אליו יתברך, כי מי יודע אם הוא
 צריך למצא שם איזה אדם ולדבר עמו דבורי
 אמונה והשגחה פרטית, וכן הוא צריך לברך שם
 כמה ברכות ולהתפלל שם כמה תפלות, ובזה
 מעלה את הזמן והמקום אל למעלה מהמקום
 ולמעלה מהזמן, ועל-כן אם יש לאדם שכל, והוא
 בורח רק אל הקדוש-ברוך-הוא, על-ידי-זה זוכה
 לפרנסה בשפע גדול, ואינו צריך להתנגע כלל,
 ופרנסתו מתברכת, מאחר שאם הוא דבוק לגמרי
 בו יתברך, ויודע ועד שאין בלעדיו יתברך כלל,
 שאז על-ידי-זה מעלה את המקום והזמן אלא
 למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, הינו אחר
 הבריאה לקדם הבריאה, שזה עקר תכלית בר
 ישראל, שיהיה דבוק בתי החיים בו יתברך, ויבטל
 את עצמו תמיד אליו יתברך, ולכן רואים בני-אדם
 שרצים ורודפים מאד מאד אחר פרנסה זמן זמנים,
 ואין עולה בידם שום רוח, ומאומה לא ישאו
 בעמלם, מאחר שמנתקים את עצמם ממנו יתברך,
 ופתאם השם יתברך מרחם עליהם ומזמין להם
 פרנסה, ולפעמים אפלו עשירות גדולה בסבה קלה

מאד, שהוא כמעט בלי שום דרך הטבע, וכל זה לגלות לאדם, אשר אין העסק העקר, העקר הוא להדביק את עצמו באין סוף ברוך הוא, כי זה התכלית בזה העולם, לשוב בתשובה אמתית אליו יתברך, ותמיד להכניס בדעתו, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ולבטח רק בו יתברך, וירגיל את עצמו לדבר אליו יתברך, ויספר את כל אשר עם לבבו אליו יתברך, ועל-ידי-זה ישפע עליו שפע בפרנסה, ולא יצטרך להגיע לשום בשר ודם, אלא הכל יהיו שלוחים שלו, ואפלו אם ההכרח לו לעשות, איזה עסק, ידע ויאמין, שאין העסק עקר, אלא כל העסק הזה הוא, כדי לקשר את הזמן והמקום אל למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן, כדי לברר נצוצות דקדושה שנפלו בכל המקומות ובכל הזמנים, ולכן הצדיקים הזוכים להיות דבקים בתי החיים בו יתברך, לא חסר להם שום דבר, כי נתברכה פרנסתם, ויש להם סבלנות גדולה מאוד מאוד, לא כן מי שנופל אל תחת המקום ותחת הזמן, הוא רץ כסוס ומתיגע בחמור, ועם כל זאת אין לו פרנסה, אלא נופל בחובות ומסתבך בסבוכים, והכל מפני שאינו רוצה להכיר באמתת מציאותו יתברך.

ולכן ראה, אהובי, בני היקר, ואל תהיה בטלן,
 ראה לחזור בתשובה שלמה אליו יתברך, ותמשיך
 בעצמך אמת מציאותו יתברך, ותבקש ותתחנן
 ממנו יתברך שתהיה לך ענוה, שתהיה בטל ומבטל
 בעיני עצמך לגמרי, ואז מי שרק יבוא אליך, ויציע
 לך איזו פרנסה, איזו עבודה, איזה עסק, תכף-ומיד
 תרוץ, ותאמר, כן, אתה מוכן לעשות את זה, כי
 באמת הקדוש-ברוך-הוא מנסה אותך לראות אם
 יש לך אמונה ברוך ומזככת, ואם אתה מאמין בו
 יתברך, ועל-ידי-זה מתברכת פרנסתך, אם תגיד כן
 לכל דבר שרק מציעים, אפלו לפשט נבלה בשוק
 או שאר עבודות פחותות, אם תהיה מוכן לעשות
 את זה, אז תראה שלא תחסר לך פרנסתך, ועל-כן
 פרנסה תלויה רק במידת הענוה, כשאדם בטל
 ומבטל לגמרי בעיני עצמו, וממשיך את עצמו רק
 אליו יתברך, על-ידי-זה נשפע עליו פרנסה בשפע
 גדול, לא-כן כשאדם הוא בעל גאווה, על-ידי-זה
 הוא דוחק ממנו את פרנסתו, ונופל בחובות
 גדולים, ומסתבך בכל מיני צרות ויסורים, כי לא
 מתאים לו עבודה ועסק זה, או לקבל עליו משרה
 זו אצל אדם פחות זה וכדומה, כל מיני דמיונות
 שנכנסו לאדם; ובאמת זה עקר הצרה המרה,

שְׁעוֹבְרִים עַל הָאָדָם קִשְׁיֵי הַפְּרִנְסָה; וְעַל-כֵּן רָאָה, אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיָּקָר, לִהְיוֹת בְּעַל שָׂכָל, וְתַמְסוּ אֶת עֲצֻמָּךְ לַגְּמָרִי אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, כִּי אִם הִיא לָךְ שָׂכָל, וְהִיטָה סוּמָךְ עֲצֻמָּךְ רַק עַל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְלֹא הִיטָה דוֹאֵג כָּלָל, אֲזִי לֹא הִיטָה צָרִיךְ כָּלָל לִיגִיעוֹת וּטְרָחוֹת הָאֵלוֹ שְׁעוֹבְרִים עָלֶיךָ, שֶׁהַכֹּל בְּחִנָּם; וְעַל-כֵּן רָאָה לְשַׁמֵּר אֶת עֲצֻמָּךְ מְאֹד מְאֹד מִדְּאָגוֹת, רַק תִּשְׁמַח אֶת עֲצֻמָּךְ בְּכָל מִינֵי אַפְנִים שֶׁבַּעוֹלָם, וְתָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאֲזִי תִרְאֶה אֵיךְ שָׁבָא יָבוֹא אֵלֶיךָ שֶׁפַּע גָּדוֹל, וְלֹא יִחְסֹר לָךְ שׁוֹם דָּבָר; הָעֵקֶר רָאָה לְבַטֵּל אֶת עֲצֻמָּךְ לַגְּמָרִי לַגְּמָרִי אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתִקְשֹׁר אֶת הַמָּקוֹם וְהַזְמָן אֶל לְמַעְלָה מִהַמָּקוֹם וּלְמַעְלָה מִהַזְמָן, וְתִהְיֶה מוּכָן לַעֲשׂוֹת כָּל מִינֵי עֵסֶק שָׂרָק יִתְנוּ לָךְ, אֲזִי יִהְיֶה לָךְ טוֹב, וְתִהְיֶה לָךְ הַפְּרִנְסָה מְצוּיָה תָמִיד, הָעֵקֶר אֶל תִּדְחַק אֶת הַשָּׁעָה, כִּי כָל הַדוּחַק אֶת הַשָּׁעָה — הַשָּׁעָה דוּחַקְתּוֹ, וְכָל הַנִּדְחָה מִפְּנֵי הַשָּׁעָה — הַשָּׁעָה נִדְחִית מִפְּנֵיו (בְּרֻכּוֹת סד), כִּי כָל מֶה שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֵר הַזְמָן וְהַמָּקוֹם בְּיוֹתֵר וְדוּחַק אֶת הַשָּׁעָה, הוּא נִתְאַחַז וְנִתְקַשֵּׁר יוֹתֵר בְּזַמָּנִים וּבְמִקְוֹמוֹת, וְנִתְרַחַק יוֹתֵר מִהַמָּקוֹמוֹת וּמִהַזְמָן, וְעַל-יְדֵי-זֶה נִתְרַחַק מִמֶּנּוּ שָׂרָשׁ הַהִשְׁפָּעוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה הַשָּׁעָה דוּחַקְתּוֹ, וְצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת יִגִּיעוֹת וּטְרָחוֹת

גדולות מאד מאד, שכל זה הצער והיסורים שעוברים על בני-אדם שאין להם פרנסה, וצריכים להלוות כספים, ומסתבכים בחובות, עד שיש בני-אדם שמלוים ברבית, והרבית אוכלת את כל ממונם, ויש בני-אדם שנשקעו כבר בחובות עצומים כאלו, שחייבים כבר אלפים ורבבות, והכל התחיל רק מחמת שנפלו אל תחת המקום ואל תחת הזמן, הינו שלא רצו לקשר את הזמן הזה אליו יתברך, הינו לדעת שביום הזה אין שום תכלית אחרת, רק לבוא ולהתחנן אליו יתברך, ולהתמיד בתורה הקדושה ולקיים את מצוותיו, כמאמרם ז"ל (מדרש תנחומא, פרשת כי תשא): כל העוסק בתורה פרנסתו מן התורה, ומתעשר ומצליח, והאדם לא רצה לעשות את זה בזמן הזה וביום הזה, ועל-ידי-זה הוא דחק את מקומו, והלך והסתובב ממקום למקום עד שאבד את היום הזה והזמן הזה, ועל-ידי-זה נסתבך מפני חובות גדולים ובא להלנאות, ומהלנאות נפל רחמנא לצלן, לרבית, והרבית אוכלת אותו לגמרי, עד שיש בני-אדם שאבדו לגמרי את אמונתם ובטחונם ופרנסתם, והם מלאים קשיות וספקות אליו יתברך, והכל התחיל על-ידי שדחקו את הזמן והמקום,

ולא רצו להתקשר אל המקום ולמעלה מהמקום
והזמן ולמעלה מהזמן, שמשם נמשכים כל
צרותיהם ויסוריהם וטרדותיהם; ולכן, ראה,
אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה להתברך בפרנסה,
ראה לשוב בתשובה אמיתית אליו יתברך, ותמשיך
תמיד בעצמך ידיעה זו, אשר אין בלעדיו יתברך
כלל, ודבר גדול ודבר קטן לא נעשה מעצמו כלל,
אלא בכל דבר ובכל זמן ובכל מקום, שם נמצא
הקדוש-ברוך-הוא, שעל-ידי-זה תקשר את הזמן
והמקום אל למעלה מהמקום ולמעלה מהזמן,
ועל-ידי-זה תתברך בפרנסה בשפע גדול, ותמיד
תהיה מוכן לקבל על עצמך איזו משרה שרק
רוצים לתת לך, איזה עסק שרק מציעים לך תהיה
מוכן לעשות, ואל תהיה בעל גאווה, לומר כי לא
מתאים לי לעשות עבודה זו או להתעסק בעסק זה,
אלא תבטל את עצמך לגמרי לגמרי אליו יתברך,
ותבטל את ישותך וגאותך, ואז תתברך ב"ברכת
הפרנסה", כי מה אתה יודע מה שהקדוש-ברוך-
הוא רוצה לעשות עמך, ואם הציעו לך לעשות
עבודה זו, בודאי אתה צריך לעשות את זה ולמצא
גם שם את הקדוש-ברוך-הוא, ואתה צריך לפגש
בני-אדם, ולדבר עמם שם דבורי אמונה והשגחה

פֶּרֶטִית, וְאַתָּה צָרִיךְ לָקִים שָׁם דִּיקָא בַּמָּקוֹם הַזֶּה
 מִצּוֹת אֱלֹהִים, וְעַל-יְדֵי-זֶה אַתָּה מַעֲלֶה אֶת הַמָּקוֹם
 וְהַזְמַן אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְאַתָּה מְקַשֵּׁר אַחֲרֵי הַבְּרִיאָה אֶל
 לָדָם הַבְּרִיאָה, וְאִם הָיוּ בְּנֵי-אָדָם יוֹדְעִים מַה קּוֹרָה
 בְּזֶה הָעוֹלָם, הָיוּ תָּמִיד חוֹזְרִים אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְלֹא
 הִיָּתָה חֲסֵרָה לָהֶם שׁוּם פְּרִנְסָה, וְלֹא הָיוּ לָהֶם שׁוּם
 קִשְׁיוֹת וּסְפִקוֹת כָּלֵל, אֶךְ מַחֲמַת שְׁאִין הָאָדָם זוֹכֶה
 לְהַגִּיעַ לְמַדְרָגָה זֹאת מֵרַב חֲטָאִיו וְעוֹנוֹתָיו, שְׁכָל-כֹּךְ
 נִתְרַחֵק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ, עַל-יְדֵי-זֶה הוּא נוֹפֵל נִפְּלָה
 אַחֲרֵי נִפְּלָה, עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁנִּכְנְסוּ בְּחוֹבוֹת
 כְּאֵלֹהִים שְׁלֹו בְּרַבִּית, וְהִרְבִּית אוֹכֵלִת אוֹתָם לְגַמְרִי,
 וְכִבֵּר לֹא יְכוּלִים לְצֵאת מִהַמָּקוֹם וְהַזְמַן שְׁלָהֶם, כִּי
 כָל-כֹּךְ דוֹחֵק לָהֶם הַזְמַן, וְעַל-כֵּן מִתְעַצְבָּנִים, וְהֵם
 תָּמִיד בְּכַעַס וּבִרְצִיחָה וּבְסִפְקוֹת וְקִשְׁיוֹת עָלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וּמְרִים וּמְרוֹרִים לָהֶם הַחַיִּים, וְהֵם תָּמִיד
 מִסְתּוֹבְבִים בְּעֵצָבוֹת; וְלָכֵן רָאָה אֱהוֹבִי, בְּנֵי הַיָּקָר,
 לְקַבֵּל עַל עֲצָמָהּ מַעֲכָשׁוֹ לָשׁוּב אֵלָיו יִתְבָּרֵךְ, וְתַקִּים
 אֶת מִצְוֹתָיו יִתְבָּרֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבְכַשְׁיטוֹת גְּמוּרָה.
 וְהָעוֹלָה עַל הַכֹּל, הַרְגֵּל אֶת עֲצָמָהּ לְדַבֵּר אֵלָיו
 יִתְבָּרֵךְ, וְעַל-יְדֵי-זֶה יִשְׁתַּנֶּה מִצָּבָךְ לְטוֹבָה, וְתִבּוֹא
 לָךְ פְּרִנְסָה בְּשִׁפְעָה.

ב.

צריך שתדע, אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה להצליח בפרנסתך, ואין אתה רוצה לבוא לידי מתנת בשר ודם, ולא לטובות מזולתך, ראה להתחזק באמונה פשוטה בו יתברך, כי "איש אמונות רב ברכות" (משלי כח, כ), וככל שתכניס את עצמך באמונה פשוטה בו יתברך, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, והוא יתברך מחיה וממהנה ומקים את כל הבריאה בלה, ודומם, צומח, חי, מדבר, הם עצם עצמיות חיות אלקותו יתברך, כמו-כן ימשך עליך שפע של פרנסה; כי בו ברגע שאדם מביטל את עצמו לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ויודע שכל מה שקורה עמו בין ברוחני ובין בגשמי זה רק ממנו יתברך, על-ידי-זה נשפע עליו השפעה גדולה מאד, ואף שבין כך ובין כך עוברים עליך כל מיני צרות ויסורים, ואתה חנוק מרב חובות, עם כל זאת ראה אהובי, בני היקר, לדבק את עצמך בו יתברך, ותקיים את מאמרו ו"ל (ברכות סג): כל המשתף שם שמים בצערו כופלים לו פרנסתו; בזה שתכניס בתוך צרותיך את הקדוש-ברוך-הוא, ותמיד תדבר רק ממנו יתברך, אז תראה איך

שֶׁתִּכְפַּל פְּרֻנְסַתְךָ, וְתִזְכֶּה לָצֵאת מֵהַמִּצָּר שֶׁנִּכְנַסְתָּ
 אֵלָיו, וּבִלְבָד שֶׁתִּהְיֶה בָטֵל וּמִבְטָל לַגְּמָרִי אֶל הָאִין
 סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא תִהְיֶה לָךְ מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת נֶגְדֵי
 רְצוֹנוֹ יִתְבָּרֵךְ; כִּי בְּאֵמֶת הוּא יִתְבָּרֵךְ זֶן וּמִפְרִנֶּס
 בְּרִיּוֹתָיו, וְנוֹתֵן פְּרֻנְסָתָם שֶׁל כָּלָם בְּחֶשְׁבוֹן צֶדֶק;
 וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (פְּתוּבוֹת טז): מִלְּמַד
 שֶׁכָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא פְּרֻנְסָתוֹ
 בְּעֵתוֹ; כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ זֶן וּמִפְרִנֶּס מִבִּיּוֹצֵי כְּנִים עַד
 קֶרְנֵי רְאֵמִים, וּמֵה שֶׁהָאָדָם כָּל-כָּף צָרִיף לְהִתְיַגֵּעַ
 בְּשִׁבִּיל פְּרֻנְסָתוֹ, הוּא רַק מַחֲמַת שְׁחָטָא וּפָגַם נֶגְדּוֹ
 יִתְבָּרֵךְ, שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה עָשָׂה מַחֲיָצָה הַמַּבְדִּילָת בֵּינוֹ
 לְבֵינוֹ יִתְבָּרֵךְ, כָּמוֹ שֶׁפְּתוּב (יִשְׁעִיָּה נט, ב): "כִּי אִם
 עֲוֹנוֹתֶיכֶם מַבְדִּילִים בֵּינֶכֶם וּבֵין אֱלֹקֵיכֶם", עַל-יְדֵי
 כָּל חָטָא וּפָשַׁע שֶׁאָדָם חוֹטֵא וּפּוֹשֵׁעַ נֶגְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ,
 הוּא בּוֹנֶה לְעֶצְמוֹ מַחֲיָצָה הַמַּפְרֶדֶת בֵּינוֹ לְבֵין
 הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְעַל-יְדֵי-זֶה נַחֲסֶרֶת פְּרֻנְסָתוֹ, כִּי
 אִם הִיא הָאָדָם מִבְטָל אֶת עֶצְמוֹ לַגְּמָרִי לְאִין סוּף
 בְּרוּךְ הוּא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, הִיא מֵאֲמִין בְּאַמוּנָה בְּרוּרָה
 וּמְזַכֶּכֶת, אִיף שֶׁהַכֹּל לְכָל אֱלֻקוֹת גָּמוּר הוּא, אַז הִיא
 מְקַבֵּל אֶת פְּרֻנְסָתוֹ בְּעֵתוֹ דִּיקָא, כָּמוֹ שֶׁפְּתוּב (תְּהִלִּים
 קמא, טז): "עֵינֵי כָל אֱלֹיף יִשְׁבְּרוּ וְאֹתָהּ נוֹתֵן לָהֶם
 אֶת אֲכָלָם בְּעֵתוֹ", כִּפִּי שֶׁאָדָם בּוֹטֵחַ רַק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ,

ומסתכל רק אליו יתברך, על-ידי-זה יורדת לו פרנסתו בעתו ובזמנו, אך מחמת שאדם חוטא, על-ידי-זה הוא עושה ויוצר ובורא מסך המבדיל בינו לבין הקדוש-ברוך-הוא, וזה אשר מעלים ומסתיר ומכסה ומחסיר ממנו את פרנסתו; ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (קדושין פב:): ראינו מימך חיה ועוף שיש להם אמונות והם מתפרנסים שלא בצער? ואני נבראתי לשמש את קוני, אינו דין שאתפרנס שלא בצער? אלא שהרעותי את מעשי וקפחתי את פרנסתי; רואים מזה, שעקר חסרון הפרנסה הוא מחמת שאדם חטא ופשע נגדו יתברך, והחטא והפשע הזה הם אשר מעלימים ומסתירים את השגחת הקדוש-ברוך-הוא עליו, ועל-ידי-זה נחסרת לו פרנסתו; ועל-כן ראה, אהובי, בני היקר, להסיר ממך את כל המחיצות המעלימות ומסתירות ממך את אור השגחתו יתברך, ותשוב בתשובה שלמה אליו יתברך, ותרגיל את עצמך לדבר עמו יתברך, כאשר ידבר איש אל רעהו והבן אל אביו, ותבקש ותתחנן ממנו יתברך שיעזור לך לצאת מצרותיך, ואז תראה איך שהכל יתהפך לטובה. וחכמינו הקדושים אמרו (תנא דבי אליהו רבה, פרק ה'): לעולם יתפס אדם ענוה.

ואחר-כך ישאל בינה, ואחר-כך ישאל פרנסה; הינו
שצריך האדם להחזיק במדת הענוה — שיבטל
את עצמו לגמרי כאלו אינו נמצא בזה העולם כלל,
רק ירגיש תמיד את אמתת מציאותו יתברך, אשר
זה עקר שלמות הענוה והבטול אליו יתברך,
ואחר-כך ישאל בינה — שיבקש ממנו יתברך
בינה יתרה, חכמה ודעת להבין ולהשפיל אף
שהכל לכל אלקות גמור הוא, ודומם, צומח, חי,
מדבר, הם לבושים לגבי גלוי האין סוף ברוך הוא,
ואז פשיג'ע אל מדרגות אלו, אזי אחר-כך ישאל
על פרנסה, כי ברגע שאדם זוכה להיות בטל
ומבטל לגמרי אל האין סוף ברוך הוא, ומתחיל
להתבונן בבינה יתרה, אף שבלי הקדוש-ברוך-
הוא אי אפשר להתקיים אפלו רגע אחד, וצריכים
אותו בכל רגע ורגע ובכל דקה ושניה, "ועל כל
נשימה ונשימה תהלל יה" (בראשית רבה יד, א), אז
כשפשיג'ע לבינה יתרה וחכמה עמקה הזו, אז יכול
לשאל פרנסתו, כי אז בא אל מדרגה זו, לידע
שהכל צריכים את הקדוש-ברוך-הוא ובלי הקדוש-
ברוך-הוא אין שום דבר, ואז כשמבקש על פרנסה,
זוכה להגיע לזה, וזו מדרגת הצדיקים, שלא
צריכים להתנגע כלל על פרנסתם, אלא מבקשים

בביתם פרנסתם והקדוש-ברוך-הוא מביא להם פרנסתם בתוך ביתם, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ספרי פרשת בהעלותך) על פסוק (במדבר יא, ח): "שטו העם" — לפתח ביתו הִיה יושב ומִלְקֹט פרנסתו ופרנסת ביתו, הינו הצדיקים לא היו צריכים ללכת רחוק ולשוטט בשדות לעבד, לחרש ולזרע ולקצר, אלא על פתח ביתם באה להם פרנסתם, והכל על-ידי שזכו להיות דבוקים בו יתברך בדבקות אמת, ותמיד דברו עמו יתברך; ולכן אהובי, בני היקר, אם אתה רוצה שתהיה לך פרנסה בשפע, ראה להרגיל את עצמך לבקש הרבה ממנו יתברך, ולהמשיך על עצמך ערבות, נעימות, ידידות, זיו שכינת עזו יתברך, ועל-ידי-זה תראה איך שתבוא לך פרנסה בשפע, וזו תהיה הגאולה שלך; כי באמת כל הצרות והמרירות שעוברים עליך, הן רק מחמת חסרון הפרנסה, כי אם הייתה לך פרנסה, לא היית מרגיש שום צרות ויסורים כלל, כי העניות הורסת את האדם לגמרי, ובפרט מי שנסתבב בחובות, עליו רעים ומרים החיים מאוד מאוד, ולכן אמרו חכמינו הקדושים (שמות רבה לא, יא): אם ישימו כל הצרות בכף מאזנים אחת ואת העניות בכף שניה, העניות

מְכַרְעַת אֶת כָּלָם; כִּי זֶה מֵה שֶׁהוֹרֵס אֶת הָאָדָם
וּמְכַנִּים בּוֹ כָּל מִינֵי קְשִׁיּוֹת וּסְפָקוֹת עָלָיו יִתְבָּרֵךְ,
עַד שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁמֶרֶב צְרוּתֵיהֶם וְיִסּוּרֵיהֶם הֵם
מִטִּיחִים דְּבָרִים כָּלִפִּי מַעֲלָה, אֲבָל בּוֹ בְּרָגַע שֶׁהֵם
מְבַטְלִים אֶת עֲצָמָם לְגַמְרֵי לְגַבִּי אֵין סוֹף בְּרוּךְ הוּא,
וְיוֹדְעִים אֲשֶׁר אֵין בְּלַעַדָּיו יִתְבָּרֵךְ כָּלֵל, וְאֵין לָהֶם
שׁוּם קְשִׁיּוֹת כָּלֵל, עַל-יְדֵי-זֶה הֵם נִגְאָלִים בְּגֵאֻלַּת
עוֹלָם, כִּי כָּל הַגְּלוּת הִיא רַק מַחֲמַת חֲסָרוֹן אֲמוּנָה
(עֵינִי לְקוּטִי מוֹהֲרָ"ן, חֶלֶק א', סִימָן ז'), וְתִכְףּ-וּמְיָד
כִּשְׁאָדָם מִתְחַזֵּק בְּאֲמוּנָה פְּשׁוּטָה בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, עַל-
יְדֵי-זֶה נִגְאָל מִכָּל צְרוּתָיו; וְאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים
(בְּרֵאשִׁית רַבָּה כ, כב): אֵיתָקֵשׁ גֵּאֻלָּה לְפִרְנָסָה וּפִרְנָסָה
לְגֵאֻלָּה, מֵה גֵּאֻלָּה פְּלָאִים אֵף פִּרְנָסָה פְּלָאִים, מֵה
פִּרְנָסָה בְּכָל יוֹם אֵף גֵּאֻלָּה בְּכָל יוֹם וּגְדוּלָּה מִן
הַגֵּאֻלָּה, שֶׁהַגֵּאֻלָּה עַל-יְדֵי מִלְּאָךְ, וְהַפִּרְנָסָה עַל-יְדֵי
הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, נִמְצָא כָּמוֹ שֶׁבְּכָל־לִיּוֹת
הַגֵּאֻלָּה תִּהְיֶה רַק עַל-יְדֵי תִקְוָה הָאֲמוּנָה וְהַדְּבָקוֹת
בּוֹ יִתְבָּרֵךְ, שֶׁאָדָם יִהְיֶה דְּבוּק לְגַמְרֵי בְּחֵי הַחַיִּים בּוֹ
יִתְבָּרֵךְ, כָּמוֹ-כֵּן וְיֹתֵר מִכֵּן הוּא הַפִּרְנָסָה, כִּשְׁאָדָם
מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבָּרֵךְ, וְיוֹדֵעַ אֲשֶׁר
אֵין לוֹ לְמִי לְבַקֵּשׁ וּלְהַתְחַנֵּן רַק מִמֶּנּוּ יִתְבָּרֵךְ,
עַל-יְדֵי-זֶה נִמְשָׁכֶת עָלָיו פִּרְנָסָה בְּשִׁפְעַ גְּדוֹל מְאֹד,

ולא עוד אלא זוכה שבאה פרנסתו בתוך ביתו; ולכן ראה אהובי, בני היקר, להתחזק יותר באמונה פשוטה בו יתברך, ותרגיל את עצמך לדבר הרבה עמו יתברך, שעל-ידי-זה ישפע עליך שפע בפרנסתך, ולא תצטרך לבריות, אלא הוא יתברך בעצמו יתן לך השפעה גדולה עד מאד, ולא תצטרך להגיע אל שום טובות מבני-אדם, אלא אדרבה אתה תוכל לפרנס את זולתך. וזכר דבר זה מאד מאד, כי תצטרך את זה לימים הבאים, כי אין האדם יודע מה ילד יום, ובפרט בענין פרנסה, שצריכים בכל יום ויום מחדש להגיע אליו יתברך, כי בשביל זה ברא ויצר ועשה הקדוש-ברוך-הוא את סדר פרנסה של האדם, שיצטרך בכל יום ויום מחדש לדאג על פרנסתו, כדי שיוכל להגביה את עיניו ואת מח מחשבתו אליו יתברך, ולצפות ולקוות מאין יבוא עזרי, אלא אם יש לאדם שכל ודעת וחכמה ובינה יתרה, אשר אין בלעדיו יתברך כלל, ומה שאתה צריך, עליך לבקש רק ממנו יתברך, אז ייקא על-ידי-זה ימשך עליך שפע בפרנסה, ולא תצטרך לבריות, אדרבה תוכל להשפיע שפע גדול לכלם; אשרי מי שמחזק את עצמו בעבודה הקדושה הזו, שאז טוב לו כל

הַיָּמִים, וְזוֹכָה לְרֹאוֹת בָּמוֹ עֵינָיו אֵיךְ שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ
 זֶן וּמִפְרָנִס אֶת בְּרִיּוֹתָיו, שָׂאז נִמְשָׁךְ עָלָיו אוֹר וְזִיו
 וְחַיּוֹת וְדְבָקוֹת הַבוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְאִינוּ צָרִיךְ לִיָּדִי
 מִתַּנַּת בָּשָׂר וָדָם; כִּי בְּרַגַע שֶׁאָדָם מְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ
 לְגַמְרֵי אֱלֹיו יִתְבָּרֵךְ, הַקְדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כָּבֵד שׁוֹלַח
 אֶת שְׁלִיחָיו וּמַסִּבֵּב אֶת סְבוּתָיו שֶׁיִּגִּיעַ אֱלֹיו פְּרָנָסָה
 שְׁלֵא יִצְטָרֵךְ אֶל בְּנֵי-אָדָם, וְעַל-יָדֵי-זֶה יוּכַל לְפָרֵנֵס
 אֶת אֲחֵרִים, כִּי יִהְיֶה נֶעֱשֶׂה צְנוּר הַמְשַׁפִּיעַ שְׁפַע
 בְּרָכָה וְהַצְלָחָה לְכֻלָּם; אֲשֶׁרִי מִי שֶׁחֹזֵק בְּעִבּוּדָה הַזֶּה
 שֶׁל אֲמוּנָה הַקְדוֹשָׁה וּמְבַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ לְגַבִּי הָאֵין
 סוּף בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעַל-יָדֵי-זֶה בְּעֲצָמוֹ יִהְיֶה נִמְשָׁכֶת
 פְּרָנָסָה הֵן לְעֲצָמוֹ וְהֵן לְאֲחֵרִים, אֲשֶׁרִי לוֹ בָּזָה
 וְאֲשֶׁרִי לוֹ בִּבְיָא.

תָּם וְנִשְׁלָם, שְׂבַח לְאֵל בּוֹרָא עוֹלָם !

הספר הקדוש הזה
נדפס לע"נ
האשה הכשרה, בעלת צדקה וחסד
אמנו היקרה

מרת לאה (לוסי) בת רחל ע"ה

נפטרה ו' בכסלו תשנ"ה
ויהי רצון מלפני השם יתברך, שזכות רביז"ל
תגן בעדה, ויהא מליץ יושר בעבורה.
ת.נ.צ.ב.ה.

בעבור שילדיה: מרדכי, אלי, שרה, רחל
ואברהם שיחיו, תרמו לעילוי נשמתה.

הנהגות נוראות ונפלאות להיות נזהר בהם כל ימי חייו

א. ירגיל עצמו לומר בכל לילה תקון חצות על-כל-פנים העשרה מזמורים שיש בסדר התקון, וירבה לדבר אז לפניו יתברך בלשון שרגיל בה, כי אז הוא עת רצון מאד, ויתפלתו מקבלת ורצויה עד מאד.

ב. יזהר מאד בסדר התפלות: שחרית, מנחה, מעריב, ויתפלל כל תפלה בזמן הראוי לה, ולבל יאחר, חס ושלום, ואל ידלג שום מזמור וכו', כי הכל נתקן על-פי סודות ורזי דרזין סתרי נסתרות, ויאמר את סדר התפלה מלה במלה ומתוך הסדור דיקא.

ג. ילמד בכל יום מקרא עם פרוש רש"י, אשר מסגל מאד ליראת שמים, ומה טוב ומה נעים לחלק את פרשת השבוע וללמד ממנה חלק בכל יום.

ד. אשרי מי שמתמיד בכל יום במשניות אשר האמירה בעצמה מסגלת עד מאד, ומזככת ומטהרת את הנשמה, ויאמר בכל יום כמה מסכתות.

ה. למוד הגמרא עולה על כל הלמודים, ועל-כן ראה איך שהסמ"ך-מ"ם יניח את האדם ללמוד הכל, אבל העקר לא ללמוד גמרא, כי תלמוד עולה במספר שמה של הקלפה הידועה (עין לקוטי-מוהר"ן, חלק א', סימן ריד), ולמוד הגמרא מבטל את כחה וממשיך על עצמו הארת ארבעת המלאכים השומרים את האדם, שהם: ג'בריאל, מ'יכאל, ר'פאל, א'וריאל, ועל-כן הוי זהיר, בני, ללמוד בכל יום שעור גמרא.

ו. מה טוב ומה נעים להיות רגיל לסים בכל שבוע את המדרש מפרשת השבוע, ומי שזוכה לסים את כל המדרשים שיש על פרשת השבוע, מעלתו גדולה מאד מאד, כי כל הסודות והמוסר גנוזים שם.

ז. חוב גדול על כל בר ישראל שיקבע לעצמו שעור קבוע בלמוד שלחן ערוך, אשר הוא תקין נורא ונפלא מאד, ומזכך את הדמים, ומכבד אצלו את הטוב מהרע, וראוי לעשות לעצמו שני שעורים: שעור אחד פשוט — מחבר רמ"א בסדרן, לחזור בכל יום הרבה סימנים, ושעור אחד בעיון עם כל הפוסקים, לברר לעצמו ההלכה.

ח. למוד הזהר והתקונים מסגל מאד מאד לנשמה, ופותח לו שערי השמים, על-כן אשרי הזוכה לקבוע לעצמו שעור קבוע בהם בכל יום, ויאר על עצמו ערכות נעם זיו אור וחיות אלקותו יתברך.

ט. רבנו ז"ל הזהירנו מאד, שנתמיד בספרו הקדוש "לקוטי מוהר"ן", ואמר שהספר הזה יפתח את קשיות גדינו, ויעורר את האדם מהשנה, ויחזירהו בתשובה אמתית, ויהיה נעשה על ידו בעל מח ובעל השגה גדול, על-כן אל יעבר לך יום בלי ללמד בו, ומאחר שאמר שכשעושים תפלה מאיזה מאמר ממאמריו הקדושים, עולים למעלה בכל העולמות שעשועים כאלו, אשר לא עלו שעשועים כאלו מימות עולם, על-כן ראו לומר אחר כל מאמר את התפלה הקדושה מהספר הקדוש "לקוטי תפלות", אשר מוהר"ן ת"ז אמר, שהרבה אנשים יושבים כבר בגן-עדן על-ידי התפלות שלו, ועתידים לתן את הדין על כל יום שאין אומרים בהם.

י. חדושי תורה הם יסוד גדול, והם תקון נפלא על כל החטאים שלו, שבאים בדרך כלל על-ידי הרהורים רעים, ועל-כן כנגד זה שהכניס במחשבתו הרהורים רעים, יכניס מחו ודעתו בתורה הקדושה, ויחדש בכל יום איזה חדוש בפרד"ס, ואפלו לרשם לעצמו רק דבור אמונה, גם-כן יקר ונפלא עד מאד.

יא. טבילת מקנה מופכת מאד את הגוף והנשמה, וממשיך על עצמו ערכות, נעם וזיו שכינת עזו יתברך, וממתיק כל הדינים ויש לו תקנה טובה לתקן הכל, ועל-כן הגי זהיר, בני, שעל-כל-פנים לא יחסר לך יום מבלי טבילת מקנה, וכדאי ללכת רגלי אפלו כמה

מילין, כדי לטבל במקנה, שהוא יסוד היסודות בקדשת היהדות, והשער והפתח להכנס אל תוך הקדשה.

יב. מצות צדקה היא כלולה מכל המצוות, כי בזה מגלה את טהר לבבו וגדל אמונתו ובטחונו בו יתברך, ועל-כן ראה, בני, לתן בכל יום צדקה בשתי ידים ובסבר פנים יפות, ובפרט כשכא אליך עני תקרבו בכל מיני התקרבות, ותפישו בכל מיני פייסות, ותתן לו אפלו סך מועט אם אין לך, העקר שלא ללך ממך ריקם ושביר וברות נמוכה וכו', כי הוא העון הגדול ביותר לשלח עני ריקם, ועל-כן כשהשם יתברך מרחם עליך ושולח עני לביתך, תדע כי מתנה טובה שלח אליך, ותכניסו לביתך ותאכילהו ותשקהו ותקרבו בכל מיני התקרבות, ותתן לו כמה שתוכל, ובלבד בפיוס ובסבר פנים יפות.

יג. אין לך עוד תקון ותשובה שלמה על כל החטאים שבעולם כמו לשמע בזיונו ולדם ולשתק, ועל-כן, אחי ורעי, בני וידידי היקר, שתק שתק למתירפי ולמבזי נפשך, ואל תענה להם דבר, רק סבול תסבל, ותקבל את כל הבזיונות שבאים עליך באהבה רבה, בלב רחב ובפנים שמחות, כי הם מוסיפים לך חיים, וממתיקים ממך כל הדינים ונתכפרים חטאיך בעת ההיא.

יד. יען כי החיים מלאים נסיונות וכל אחד נתנסה בנסיונות אחרים, ועובר בכל יום על כל אחד ואחד ירידות ונפילות אחרות המשפרות את האדם, מחלישות את הדעת, מבטלות את הרצון, מעקמות את הלב ומכניסות עצבון גדול בלב האדם, על-כן תעשה כל מיני פעולות שבעולם להיות רק בשמחה עצומה כל היום, ותשמע כלי זמר, ותשיר בעצמך נגונים של שמחה, ותרקד רקודים אפלו בינך לבין עצמך באפן, שתהפך את כל היגון והאנחה לתקף הששון והשמחה, וראוי לאדם לשמח את עצמו ולילך תמיד בפנים שוחקות, ולקבל את פני כל אדם בסבר פנים יפות, והיא המצוה העולה על כל המצוות, והאר"ל גלה לתלמידיו, כי לא זכה להגיע אל מדרגתו הגבוהה, כי אם על-ידי תקף הששון והשמחה, שהיה

תמיד שמח וטוב לב.

טו. ועקר השמחה צריך להיות בעת קיום כל המצוות, כי ראוי לשמח ולרקד מאד מאד, איך שקטני צרף ופחותים כמנו היום, בתוך הסתרה שבתוך הסתרה זוכים להתעטף בכל יום בציצית ולהתעטר בתפלין, לנשק את המזוזה ולשמר שבת-קדש, לאכל מצה בפסח, בסכות — ספה וארכעזה מינים וכו' וכו', ובזה ראוי לנו להחיות את עצמנו עד מאד מאד.

טז. מה טוב ומה נעים להיות רגיל ללמד בתרי"ג מצוות, באפן שיזכה להיות בקי בכל המצוות ולקיימן במחשבה, דבור ומעשה, וישמח בזה מאד מאד, שנפל חלקו בחלק עם קדוש ישראל, בני אבינו שבשמים.

יז. העולה על הכל, והוא הברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה, הוא "התבודדות" ושיתה בינו לבין קונו בלשון שרגיל בה. בני, בני, אין לך עוד נעם וערבות, זיו וחיות, כמו מי שמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך בתמימות ובפשיטות, ומספר לפניו יתברך את כל לבו, וכל מה שעובר עליו בפרטי פרטיות, כמו שמדבר איש אל רעהו והבן אל אביו, ועבודה קדושה זו עולה על כל העבודות, וכמעט שאי אפשר להכנס באמת אל הקדשה בלי "התבודדות", כי כל זמן שאין האדם מדבר עמו יתברך, ומספר לפניו את כל עניניו, ומחשבה, דבור ומעשה שלו, עדין הוא מנת בדמיון גדול, ומטעה את עצמו מאד מאד, והוא מבהל ומבלבל מאד מאד, ותכף-ומיד כשמרגיל את עצמו לדבר עמו יתברך, הוא מתחיל להודפך, כי כל דבור ודבור שמדברים עמו יתברך, זוהי הצלחה נצחית לעולמי עד ולנצח נצחים; אשרי מי שיאחז בדרך הקדושה והפשוטה הזו, ואז יזכה סוף כל סוף לצאת מחשכותו, ויאיר על נפשו אורו יתברך בהארה בזיו ובחיות נוראה ונפלאה מאד, אשרי לו ואשרי חלקו!

סוד ה' לִירָאִיו וּבְרִיתוֹ לַהוֹדִיעֵם

זֶה שְׁמוֹ נֶאֱדָה לוֹ

תְּקוּנַת הַכָּלָלִי

*

תְּקוּנַת נֹרָא וְנִפְלָא מְאֹד מְאֹד לְכָל־לִיּוֹת הַחֲטָאִים
וְהוּא פָּגַם הַבְּרִית, רַחֲמָנָא לְצִלָּן

*

וּמִסְגָּל מְאֹד גַּם לְפִרְנָסָה וּלְהִצְלָחָה
בְּכָל הָעֲנִינִים בְּגִשְׁמִיּוֹת וּבְרוּחָנִיּוֹת
אֲשֶׁר־י מִי שְׂיֵאמָרֵם בְּכָל יוֹם

*

יִסְדּוּ, תְּקַנּוּ, גָּלוּ וְצָנָה לְפָרְסָמוֹ לְכָל יִשְׂרָאֵל.
רַבְּנֵי הַקְּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא אֹרֵחַ הַגָּנוּז וְהַצָּפוֹן
בוֹצִינָא קְדִישָׁא עֲלָאָה, אֲדוּנָנוּ, מוֹרְנָנוּ וְרַבְּנָנוּ
רַבִּי נַחֲמָן מִבְּרֶסְלֵב, זְכוּתוֹ יִגַּן עָלֵינוּ

*

הוֹבֵא לְדָפוּס עַל־יְדֵי
חֲסִידֵי בְּרֶסְלֵב
עִיה"ק יְרוּשָׁלַיִם תּוֹבֵב"א
שְׁנַת תשנ"ה לְפָרֵט קָטָן

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים:

הריני מקשר עצמי באמירת העשרה מזמורים אלו לכל
הצדיקים האמתיים שבדורנו, ולכל הצדיקים האמתיים
שוכני עפר, קדושים אשר בארץ המה, ובפרט לרבנו הקדוש
צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה, רבנו נחמן בן פיגא,
זכותו יגן עלינו, שגלה תקון זה.

לכו נרננה ליהנה נריעה לצור ישענו: נקדמה פניו בתודה
בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהנה ומלך גדול על כל
אלהים:

קודם שיתחיל תהלים יאמר זה:

הריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם
יחוד קדשא בריך הוא ושכינתה בדחילו ורחימו על-ידי
ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל:

טז.

מכתם לדוד שמרני אל פי-חסיתי בך: אמרת ליהנה
אדני אתה, טובתי בל-עליך: לקדושים אשר-בארץ
המה, ואדירי כל-חפצי-בם: ירבו עצבותם אחר מהרו,
בל-אסוף נספיהם מדם, ובל-אשא את-שמותם על-
שפתי: יהנה מנת חלקי וכוסי, אתה תומיך גורלי:
חבלים נפלו-לי בנעימים, אף-נחלת שפחה עלי: אברך
את-יהנה אשר יעצני, אף לילות יסרוני כליותי: שויתי

יְהוָה לְנִגְדֵי תָמִיד, כִּי מִיָּמִינִי בֶל-אֲמוּט: לָכֵן שָׁמַח לְבִי
וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אֶף-בְּשָׂרִי יִשְׁכֵּן לְבֶטֶח: כִּי לֹא-תַעֲזֹב נַפְשִׁי
לְשָׂאוֹל, לֹא-תִתֵּן חֲסִידְךָ לְרָאוֹת שָׁחַת: תוֹדִיעֵנִי אֲרוּחַ
חַיִּים שִׁבַּע שְׁמָחוֹת אֶת-פָּנֶיךָ נְעֻמוֹת בִּימִינְךָ נִצָּח:

לב.

לְדוֹד מִשְׁפִּיל, אֲשָׁרִי נָשׁוּי פָשַׁע כָּסוּי חֲטָאָה:
אֲשָׁרִי-אָדָם, לֹא יַחְשֹׁב יְהוָה לוֹ עוֹן, וְאִין בְּרוּחוֹ
רָמִיָּה: כִּי הִחְרַשְׁתִּי בָּלוּ עֲצָמִי, בְּשֹׂאֲגָתִי כָּל-הַיּוֹם: כִּי
יוֹמָם וָלַיְלָה תִּכְבֵּד עָלַי יָדְךָ, נִהַפֵּךְ לְשָׂדֵי בַּחֲרֹבְנִי קִיץ
סָלָה: חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ, וְעוֹנִי לֹא-כִסִּיתִי, אָמַרְתִּי
אוֹדָה עָלַי כְּשָׁעִי לַיהוָה, וְאַתָּה נִשְׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי
סָלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל-חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעֵת מָצָא, רַק
לְשֹׁטֵף מִים רַבִּים אֱלֹהֵי לֹא יִגִּיעוּ: אֵתָּה סֹתֵר לִי*)
מִצָּר תִּצְרֵנִי רַנִּי פֶלֶט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה: אֲשָׁפִילְךָ וְאוֹרֶךְ
בְּדֶרֶךְ זֶה תִּלָּךְ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינִי: אֵל תִּהְיֶה כְּסוּס
כְּפָרֶד אִין הָבִין בְּמִתְגַּוְרָסָן עָדִיו לְבָלוּם בַּל קָרַב
אֱלֹהֶיךָ: רַבִּים מְכַאוּבִּים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטָח בַּיהוָה חֲסִיד
יְסוּבְּבֵנוּ: שְׁמַחוּ בַּיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים וְהַרְנִינוּ כָּל-
יִשְׂרָאֵל:

(*) אחר אתה סתר, צריך להפסיק מעט (עי' בלקו"מ ח"א סי' רי"ג)

מא.

לִמְנַצַּח מְזִמּוֹר לְדוֹד : אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל־דָּל בְּיוֹם רָעָה
 יִמְלִטָהוּ יְהוָה : יְהוָה יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ וְאֲשֶׁר בְּאֶרֶץ, וְאֵל
 תַּתְּנֵהוּ בְּנַפֶּשׁ אִיבָיו : יְהוָה יִסְעֲדֵנוּ עַל עֶרֶשׁ דָּוִי. כָּל
 מִשְׁפָּכוֹ הַפִּכֶת בַּחֲלִיו : אֲנִי־אִמְרָתִי יְהוָה חֲנֻנִי, רַפָּאָה
 נַפְשִׁי כִּי חָטָאתִי לָךְ : אוֹיְבֵי יֹאמְרוּ רַע לִי מָתִי יָמוּת
 וְאֶבֶד שָׁמוֹ : וְאִם־בָּא לְרֹאוֹת, שְׂוֹא יִדְבֹּר, לְבוֹ יִקְבֹּץ־אֹן
 לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבֹּר : יַחַד עָלִי יִתְלַחֲשׁוּ כָל־שִׁנְאִי, עָלִי
 יִחַשְׁבוּ רָעָה לִי : דְּבַר־בְּלִיעַל יִצּוֹק בּוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב
 לֹא־יוֹסִיף לָקוֹם : גַּם־אִישׁ שְׁלוֹמִי אֲשֶׁר־בִּטַּחְתִּי בּוֹ,
 אוֹכֵל לַחֲמִי, הִגְדִּיל עָלִי עֶקֶב : וְאַתָּה יְהוָה חֲנֻנִי
 וְהַקִּימֵנִי, וְאֲשַׁלְּמָה לָּהֶם : בְּזֹאת יִדְעָתִי כִּי־חָפַצְתָּ בִּי, כִּי
 לֹא־יָרִיעַ אִיבֵי עָלִי : וְאֲנִי, בְּתַמִּי, תִּמְכַּת בִּי, וְתַצִּיבֵנִי
 לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם : בְּרוּךְ יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהַעוֹלָם וְעַד
 הָעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן :

מב.

לִמְנַצַּח מִשְׁפִּיל לְבָנֵי קָרָח : כְּאֵיל תַּעְרַג עַל־אֲפִיקֵי־
 מַיִם, כֵּן נַפְשִׁי תַעְרַג אֵלֶיךָ אֱלֹהִים : צִמָּאָה נַפְשִׁי
 לְאֱלֹהִים לֹאֵל חַי, מָתִי אֲבוֹא וְאֶרְאָה פָּנֵי אֱלֹהִים : הִיתָה
 לִי דְמַעְתִּי לָחֶם יוֹמָם וְלַיְלָה בְּאֹמֶר אֵלִי כָל הַיּוֹם, אֵיךְ
 אֶלְהִיךְ : אֵלֶּה אֶזְכְּרָה וְאֶשְׁכַּח עָלִי נַפְשִׁי, כִּי אֶעֱבֹר
 בַּסֶּף, אֲדִידִם עַד־בֵּית אֱלֹהִים בְּקוֹל־רִנָּה וְתוֹדָה, הִמּוֹן

חוגג: מה-תשתוחחי נפשי ותהמי עלי הוֹחֵלִי לאלהים
 כי עוד אודנו ישועות פָּנִיו: אֱלֹהִי, עלי נפשי תשתוחח
 על-פֶּן אֶזְכְּרֶךָ מֵאֶרֶץ יִרְדֵּן, וְחֶרְמוֹנִים, מֵהַר מְצָעַר:
 תְּהוֹם-אֶל-תְּהוֹם קוֹרָא לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל מִשְׁפָּרֶיךָ
 וְגִלְיָד עלי עָבְרוּ: יוֹמָם יֵצֵא יְהוָה חֲסֵדוֹ וּבְלִילָה שִׁירָה
 עָמִי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי: אִמְרָה לְאֵל סֹלְעֵי לְמָה שְׂכַחְתָּנִי,
 לְמָה-קִּדַּר אֵלֶיךָ, בְּלַחֲץ אוֹיֵב: בְּרָצַח בַּעֲצֻמוֹתֵי חֶרְפוֹנִי
 צוֹרְרִי, בְּאִמְרָם אֵלֵי כָּל הַיּוֹם אֵיךְ אֱלֹהֶיךָ: מַה-
 תַּשְׁתּוּחָחִי נַפְשִׁי וּמַה-תְּהַמִּי עָלִי הוֹחֵלִי לאלהים
 כִּי-עוֹד אִוְדְנוּ, יְשׁוּעַת פָּנֶי וְאֱלֹהֵי:

נט.

לְמַנְצָח אֵל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם, בְּשִׁלַּח שְׁאוּל וַיִּשְׁמְרוּ
 אֶת-הַבַּיִת לַיהוָה: הִצִּילֵנִי מֵאִיְבֵי אֱלֹהִי, מִמִּתְקוֹמִמִי
 תִּשְׁגְּבֵנִי: הִצִּילֵנִי מִפְּעָלֵי אֹן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי:
 כִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יְגוּרוֹ עָלֵי עֲזִים, לֹא-פִשְׁעֵי
 וְלֹא-חַטָּאתֵי יְהוָה: בְּלִי-עוֹן יִרְצוֹן וַיְפֹנְנוּ, עוֹרָה
 לְקִרְאתִי וּרְאָה: וְאַתָּה יְהוָה-אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
 יִשְׂרָאֵל, הִקִּיצָה לְפָקֶד כָּל-הַגּוֹיִם אֶל-תַּחַן כָּל-בְּגָדֵי אֹן
 סָלָה: יִשׁוּבוּ לָעָרֹב יִהְיוּ כַּכֶּלֶב, וַיִּסּוּבּוּ עִיר: הִנֵּה
 יִבִּיעוֹן בְּפִיהֶם, חֲרָבוֹת בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי-מִי שָׁמַע:
 וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק-לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל-גּוֹיִם: עֲזוֹ, אֵלֶיךָ
 אֲשַׁמְדָּה, כִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי: אֱלֹהֵי חֲסָדֵי יִקְדָּמֵנִי
 אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשׁוֹרְרֵי: אֶל-תַּהַרְגֵם פֶּן-יִשְׁכַּחוּ עָמִי,

הִנִּיעַמוּ בְּחִילָךְ וְהוֹרִידְמוּ, מִגִּנְנוּ אֲדָנִי: חֲטֹאת־פִּימוֹ
 דִּבֶּר־שִׁפְתֵימוֹ וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם, וּמֵאֲלֹה וּמִפֶּחַשׁ יִסְפְּרוּ:
 כָּלָה בְּחֶמָה, כָּלָה וְאִינָמוּ וַיֵּדְעוּ כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁלַל
 בִּיעֲקֹב, לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סָלָה: וַיֵּשְׁבוּ לְעָרֵב יְהוּמוֹ כַּכֶּלֶב,
 וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: הִמָּה יִנְיֶעוֹן לְאַכֹּל, אִם־לֹא יִשְׁבְּעוּ
 וַיִּלִּינוּ: וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָה, וְאֶרְנֵן לְבִקֵּר חֲסִדְךָ, כִּי־הָיִיתָ
 מִשְׁגָּב לִי, וּמָנוֹס, בְּיוֹם צָר־לִי: עֲזִי אֵלֶיךָ אֲזַמְּרָה,
 כִּי־אֱלֹהִים מִשְׁגָּבִי אֱלֹהֵי חֲסִדִּי:

עז.

לְמַנְצָה עַל־יְדוּתוֹן לְאַסָּף מִזְמוֹר: (קוֹלִי*) אֶל־אֱלֹהִים
 וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֶל־אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: בְּיוֹם צָרָתִי
 אֲדָנִי דָרָשְׁתִּי, יָדִי לִילָה נִגָּרָה וְלֹא תִפּוּג מֵאֲנָה הַנֶּחֱם
 נִפְשִׁי: אֲזַכָּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמִיָּה, אֲשִׁיחָה, וְתַתְּעִשְׁףָּ רוּחִי
 סָלָה: אֲחֻזָּתָ שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעָמְתִּי וְלֹא אֲדַבֵּר: חֲשַׁבְתִּי
 יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים: אֲזַכָּרָה נִגִּינָתִי בְּלִילָה,
 עִם־לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיַּחֲפֹשׂ רוּחִי: הִלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי
 וְלֹא־יִסִּיף לְרָצוֹת עוֹד: הָאָפֶס לְנִצָּח חֲסִדוֹ, גָּמַר אֲמַר
 לְדֹר וָדֹר: הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל, אִם־קִפֵּץ בָּאָף רַחֲמֵי סָלָה:
 וְאֲמַר חֲלוּתִי הִיא, שָׁנוֹת יָמִין עֲלִיוֹן: אֲזַכּוֹר מַעֲלָלֵי יְהוָה,
 כִּי אֲזַכָּרָה מִקֶּדֶם פְּלֶאֶף: וְהִגִּיתִי בְּכָל־פֶּעֶלְךָ
 וּבְעֲלִילוֹתֶיךָ אֲשִׁיחָה: אֱלֹהִים בִּקְדָשׁ דִּרְכָּךְ, מִי־אֵל

(*) באמרוך אל אלהים תכווין המילוי כזה אל"ף למ"ד אל"ף למ"ד ה"י יו"ד מ"ם.

גדול באלהים: אתה האל עשה פלא הודעת בעמים
 עזך: גאלת בזרוע עמך, בני יעקב ויוסף סלה: ראוך
 מים אלהים, ראוך מים יחילו אף ירגזו תהומות: זרמו
 מים עבות קול נתנו שחקים, אף־חצציר יתהלכו: קול
 רעמך בגלגל, האירו ברקים תבל, רגזה ותרעש הארץ:
 בים דרכך ושכילך במים רבים, ועקבותיך לא נודעו:
 נחית כצאן עמך, ביד משה ואהרן:

צ.

תפלה למשה איש האלהים אדני מעון אתה היית לנו
 בדרך ודור: בטרם הרים ילדו ותחולל ארץ ותבל,
 ומעולם עד־עולם אתה אל: תשב אנוש עד־דפא,
 ותאמר שובו בני־אדם: כי אלה שנים בעיניך כיום
 אתמול כי יעבר, ואשמורה בלילה: זרמתי, שנה יהיו,
 בבקר כחציר יחלה: בבקר יציץ וחלה, לערב ימולל
 ויבש: כי כלינו באפך, ובחמתך נבהלנו: שתה עונתינו
 לנגדך עלמנו למאור פניך: כי כל־ימינו פנו בעברתך
 כלינו שנינו כמו־הגה: ימי שנותנו בהם שבעים שנה,
 ואם בגבורות שמונים שנה, ורהבם עמל ואון, כי גז
 חיש ונעפה: מי יודע עז אפך, וכיראתך עברתך:
 למנות ימינו כן הודע, ונביא לבב חכמה: שובה יהוה
 עד־מתי והנחם על עבדיך: שבענו בבקר חסדך,
 ונרגנה ונשמחה בכל־ימינו, שמחנו כימות עניתנו,
 שנות ראינו רעה: יראה אל־עבדיך פעלך והדרך על

בניהם: ויהי נעם אדני אלהינו עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, ומעשה ידינו כוננהו:

קה.

הודו ליהוה קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו: שירו לו זמרו-לו שיחו בכל נפלאותיו: התהלכו בשם קדשו ישמח לב מבקשי יהוה: דרשו יהוה ועזו בקשו פניו תמיד: זכרו נפלאותיו אשר עשה, מפתי ומשפטי-פיו: זרע אברהם עבדו בני יעקב בחיריו: הוא יהוה אלהינו בכל-הארץ משפטי: זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור: אשר פרת את אברהם ושבועתו לישחק: ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם: לאמר לך אתן את ארץ כנען חבל נחלתכם: בהיותם מתי מספר כמעט וגרים בה: ויתהלכו מגוי אל גוי מממלכה אל-עם אחר: לא הניח אדם לעשקם ויוכח עליהם מלכים: אל תגעו במשיחי ולנביאי אל תרעו: ויקרא רעב על-הארץ כל מטה-לחם שבר: שלח לפניהם איש לעבד נמפר יוסף: ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו: עד עת בא דברו אמרת יהוה צרפתהו: שלח מלך ויתירהו משל עמים ויפתחהו: שמו אדון לביתו ומושל בכל-קנניו: לאסור שריו בנפשו וזקניו יחפם: ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ-חם: ויפר את-עמו מאד ויעצמהו מצריו: הפך לבם לשנא עמו להתנפל בעבדיו: שלח משה עבדו

אֶהְרֹן אֲשֶׁר בָּחַר בּוֹ: שְׁמוֹ-בָּם דְּבָרֵי אֱתוֹתָיו, וּמוֹפְתֵים
 בָּאָרֶץ חָם: שְׁלַח חֹשֶׁן וַיַּחֲשִׁיךְ וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ:
 הִפֹּךְ אֶת מִימֵיהֶם לָדָם וַיָּמָת אֶת דָּגָתָם: שָׂרִץ אֲרָצָם
 צִפְרָדַעִים בְּחֹדְרֵי מַלְכֵיהֶם: אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב כְּנִים בְּכָל
 גְּבוּלָם: נָתַן גְּשָׁמֵיהֶם בָּרָד, אֲשֶׁר לְהַבּוֹת בָּאֲרָצָם: וַיֵּךְ
 גִּפְנִים וּתְאֵנֹתָם, וַיִּשְׁפֹּר עַץ גְּבוּלָם: אָמַר וַיָּבֹא אֲרָפָה,
 וַיִּלֶּק וְאִין מִסָּפֶר: וַיֹּאכַל כָּל-עֵשֶׂב בָּאֲרָצָם, וַיֹּאכַל פְּרִי
 אֲדָמָתָם: וַיֵּךְ כָּל בְּכוֹר בָּאֲרָצָם, רֵאשִׁית לְכָל-אוֹנָם:
 וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב וְאִין בְּשֶׁבֶטָיו כּוֹשֵׁל: שָׁמַח מִצָּרִים
 בְּצֵאתָם, כִּי-נָפַל פֶּחָדִם עֲלֵיהֶם: פָּרַשׁ עֲנָן לְמִסְךְ, וְאֲשֶׁ
 לְהָאִיר לַיְלָה: שָׂאֵל וַיָּבֹא שָׁלּוֹ וְלֶחֶם שָׁמַיִם יִשְׂבִּיעֵם:
 פָּתַח צוּר וַיַּזּוּבוּ מַיִם, הִלְכוּ בַּצִּיּוֹת נָהָר: כִּי זָכַר
 אֶת-דְּבַר קִדְשׁוֹ, אֶת-אַבְרָהָם עֲבָדּוֹ: וַיּוֹצִיא עַמּוֹ
 בְּשִׁשּׁוֹן, בָּרָנָה אֶת בַּחֲרִירוֹ: וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם,
 וַעֲמַל לְאֻמִּים יִירָשׁוּ: בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו וְתוֹרָתוֹ
 יִנְצְרוּ, הִלְלוּהָ:

קלז.

עַל נִהְרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁכְּנוּ, גַּם-בְּכִינוּ בְּזָכְרָנוּ אֶת-צִיּוֹן,
 עַל עֲרָבִים בְּתוֹכָהּ תָּלִינוּ כְּנֹדוֹתֵינוּ: כִּי שָׁם שְׁאֵלוֹנוּ
 שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי-שִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמִיחָה, שִׁירוּ לָנוּ מִשִּׁיר
 צִיּוֹן: אֵיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁיר יְהוָה, עַל אֲדָמַת נֶכֶד:
 אִם-אֲשַׁכַּח יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי: תִּדְּבַק לְשׁוֹנִי
 לַחֲכִי, אִם לֹא אֲזַכְּרֶכִי, אִם-לֹא אֶעֱלֶה אֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל

ראש שמחתי: זכור יהוה לבני אדם את יום ירושלים,
האמרים ערו ערו עד היסוד בה: בת-בבל השדודה,
אשרי שישלם-לך את-גמולך שגמלת לנו: אשרי,
שיאחז ונפץ את-עלליך אל הסלע:

קנ.

הללויה, הללו-אל בקדשו, הללוהו ברקיע עזו:
הללוהו בגבורתיו, הללוהו כרכ גדלו: הללוהו בתקע
שופר הללוהו בנגבל וכנור: הללוהו בתוף ומחול,
הללוהו במנים ועגב: הללוהו בצלצלי-שמע, הללוהו
בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל יה, הללויה:

אחר שסיים תהלים, יאמר שלשה פסוקים אלו:

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב יהוה שבות עמו יגל יעקב
ישמח ישראל: ותשועת צדיקים מיהוה מעזם בעת צרה: ויעזרם
יהוה ויפלטם, יפלטם מרשעים ויושיעם כי חסו בו:

